JOANNIS DIRCKINCK, S. J.

EXHORTATIONES DOMESTICAE

ETIAM

ALIIS RELIGIOSIS PERUTILES

ACCEDIT AUCTARIUM

DE SOLEMNIORIBUS FESTIS

NOVA EDITIO

CURA

AUGUSTINI LEHMKUHL ejusd. S. J.

TOMUS I

COMPLECTENS EXHORTATIONES PRAELIMINARES ET EXPLICATIONEM SUMM. CONSTIT. S. J. REG. I-XVI.

ALMA COLLEGE
060.23
LIBRARY
D629
Alma, California

LONDON
APUD BURNS ET OATES
ORCHARD STREET
MCMXIII

6342

IMPRIMI POTEST.

Julius Vanvolxem, S. J.
Vice Provincialis.

NIHIL OBSTAT.

Brugis, 28 Martii 1913.

H. Lahousse, Can. lib. cens.

IMPRIMI POTEST.

Brugis, 29 Martii 1913.

† G. J. Episc. Brugen.

Brugis, typis Houdmont fratrum.

PRAEFATIO EDITORIS

Joannes Dirckinck, *Westfalus, natus 1641, Ordinem Societatis Jesu ingressus est 1661. Peractis studiis sacerdos factus, diversa munera apostolica subibat. Ab anno 1699 usque ad annum 1705, Rector et Magister novitiorum, domum Trevirensem regebat, ibique exhortationes spirituales, quae hic denuo eduntur, habuit, praecipue quidem ad novitios, non raro tamen ad reliquos quoque domesticos. Videtur tamen jam antea in eadem domo munere instituendi novitios functus esse : alioquin difficulter intelliges quae ipse scribit in Praefatione infra danda de numero eorum, quos excoluit, novitiorum. Post sex annos in munere rectoris peractos nominatus est Provincialis, postea Rector collegii Monasteriensis, Instructor Patrum qui dicuntur tertiae probationis : in quo munere pie in Domino defunctus est die 28 Jan. 1716, homo singularis modestiae et humilitatis, atque religiosae perfectionis sectator assiduus.*

P. Dirckinck inter munera sua apostolica erat multorum librorum asceticorum scriptor. Inter quos praeprimis eminet opusculum cui titulus « Semita perfectionis » quod saepe recusum atque ab ipsa aetate scriptoris ad nostra usque tempora in diversas linguas est translatum. Neque sane infimum locum inter ejus scripta ascetica tenet non jam opusculum sed opus satis grande, quod hic in tres tomos distribuendum pro nova editione paretur, quod inscribitur : « Exhortationes ad religiosos, *tam novitiorum magistris, et concionatoribus domesticis in Societate Jesu, quam Ordinum aliorum religiosis in monasteriis propriis aut in monialium coenobiis ad perfectionem religiosam exhortaturis.... in subsidium concinnatae et typis vulgatae a P. Joanne Dirckinck S. J. »*

Editio prima in lucem prodiit anno 1704 ; altera secuta est

anno 1717, utraque Coloniae. Recentior facta est Romae 1826. Nunc demum coepta est nova editio fieri, siquidem exemplaria operis difficillima jam sunt comparatu, neque tamen paucis valde optata.

Exhortationes illae proxime quidem spectant novitios Societatis Jesu, atque hanc formam allocutionis ad novitios plane retinent. Verum quod rem spectat, continent non descriptionem tantum ferventis vitae religiosae, sed simul ardentes stimulos quibus lector vel auditor permoveatur. Et quamquam ipsas regulas Societatis Jesu plerumque Auctor pro fundamento sumit, quibus explicandis innixus ad vitam religioso Societatis Jesu dignam et necessariam exhortetur : facile tamen per levem mutationem vix omnia cuilibet religioso Ordini atque maxime hodiernis religiosis Congregationibus, quarum non paucae suam formam ex regulis Societatis Jesu construxerunt, ab oratore seu instructore adaptantur.

Ex quo fit, ut exhortationes illae et utilissime legantur a religiosis, et ut magno auxilio esse possint iis, qui in diversis conventibus ad religiosos vel moniales verba dicturi sint in hebdomadariis aut menstruis conferentiis, aut in investitura vel professione eorum.

Editiones omnes, quae exsistunt, satis mendosae reperiuntur, maxime in citationibus. Neque raro accidit, ut, cum Auctor usus sit editionibus SS. Patrum vetustis, laudentur ut dicta Patrum ea, quae desumpta sunt ex operibus sive dubiis sive spuriis. Haec, quantum erat possibile, in hac nova editione emendata sunt, notatis plerumque locis, ubi textus allati in collectione Patrum a Migne *facta inveniantur, ut signo MG. pro collectione Patrum Graecorum, ML. pro Latinorum Patrum collectione habeas. Neque tamen omnes textus poterant verificari, cum non solum capitis et libri indicatio saepe falleret, sed ipsum opus mendose indicaretur. Quoniam autem non agitur de critica alicujus operis editione, defectus illi nullius momenti sunt.*

Quoad cetera, si quae pauca inveniebantur, quae nostris temporibus nostroque gustui minus apta videbantur, haec, si paucissima excipias, non sunt mutata vel expuncta, raro valde notula brevi illustrata. Quae enim minus placent, quilibet,

qui hoc libro uti vult, suo genio potest adaptare; neque in mente erat novum opus condere, sed ipsius P. Dirckinck exhortationes lectori praebere.

Ipse Dirckinck illis exhortationibus quae innituntur in explicandis Regulis, adjunxit « Auctuarium exhortationum de solemnioribus festis », quae certe non erunt in hac editione omittendae. Cum in satis magnum numerum excreverint, tertium *nostrum tomum integrum formabunt, non minoris voluminis quam erunt priores.*

Vix est, ut notetur, si quorum virorum illustris sanctitas laudatur, de quibus Ecclesia judicium nondum protulit, hanc laudem intelligi non de ullo cultu indebito, sed de humana tantum eximiae virtutis fama, neque revelationibus et miraculosis forte factis quae narrantur, aliam quam humanam quandam et fallibilem fidem vindicari.

Verum timendum est, ne nimis jam protracta sit praefatio. Locus dandus est iis, quae ipse P. Dirckinck in suo opere edendo praefatus est.

Editor.

PRAEFATIO AUCTORIS

AD LECTOREM BENEVOLUM.

QUANQUAM *Exhortationes praesentes in omnes Summarii Constitutionum, Societatis nostrae regulas, ad Tirones (ordinarie Treviris quinquaginta numeramus) aliosque Patres ac Fratres in domo probationis degentes habuerimus ; ita tamen eas concinnavimus, ut paucis mutatis aliorum quoque Ordinum religiosis deservire valeant : quo fructus laboris sese explicaret latius, atque ad plures uberius dimanaret. Quemadmodum diserte S. Parens noster Ignatius nos docuit p. 7. Constit. cap. 2. dum ait :* Spirituale auxilium impensum multis anteponendum est illi, quod praestatur paucis ; *causamque mox subdit :* quia bonum quo universalius, eo divinius. *Ac proinde, ut confidimus, tenuis haec opella nostra*

I. Serviet tironum magistris nonnunquam aut debilitate et infirmitate, aut negotiis aliis temporisve angustia pressis, dum illis interea binis in hebdomada diebus, juxta praescriptum Regulae, dicendum est : quos labor hicce noster nonnihil sublevare poterit.

II. Serviet concionatoribus nostris domesticos intra parietes singulis aut alternis hebdomadibus collegas ad perfectionem excitantibus : atque in materia apta mox reperienda aut seligenda quandoque haerentibus ; quibus plurima usui futura suggerimus.

III. Serviet Ordinum aliorum religiosis, vel in monasteriis propriis vel in monialium asceteriis perorantibus, quibus quanto subsidio omnes fere hae Exhortationes futurae sint, index abunde ostendet.

IV. Serviet Praelatis ac Superioribus in religiosorum suorum aut Virginum sacrarum investitura panegyrin habituris ; quibus

tum in praeliminaribus, tum in fine de religiosi status privilegiis ac favoribus varia suppeditamus.

V. Serviet iisdem in professionibus solemnibus ad profitentes aut professos paraenesin instituturis ; quibus quam plurima de paupertate, castitate, obedientia, regulari observantia, aliisque virtutibus religiosis insinuamus.

VI. Serviet quoque tironibus illis, ad quos diximus (fuere universim hactenus 180) qui post fata nostra diu superstites, exhortationes olim auditas legere ac relegere, et lac, quo in vitae religiosae infantiae pasti educatique sunt, denuo ruminare, gustumque inde et spiritus nutrimentum percipere poterunt.

VII. Serviet postremo religiosis quibuscumque vel pro privata vel pro publica super mensam lectione ; cum de perfectione omnibusque virtutibus religioso consentaneis tractet. Neque enim praedicatio duntaxat, sed etiam lectio spiritualis animam nutrit, dum quis escas spiritus delibat, gustat, et ut cum magno Augustino loquar, in ventrem memoriae demittit, ut postmodum intellectum pascat, voluntatem reficiat, et spiritum alias flaccescentem roboret atque confortet.

Atque hic scopus est et intentio nostra. Quisquis vero haec legerit, ea pro sua prudentia et ingenio gustui ac Instituto suo nullo negotio attemperabit. Inventis namque facile est addere aut demere : facile est quae de Regula nostra adducta sunt, simili Ordinis alterius Regulae, ut de oratione, de devotione, de tentatione, de exhomologesi, de synaxi sacra, de modestia, humilitate, charitate, zelo animarum, aliisve virtutibus religiosorum applicare. Facile est historiis et exemplis (quibus non raro usi sumus, quod iis juventus religiosa delectetur) e penu nostro depromptis propriae religionis exempla illustriaque facinora substituere. Ac proinde miretur nemo, eandem nos escam diversis adeo religionibus proponere : siquidem ex eadem mensa bene instructa puer et senex, vir et femina, debilis ac robustus alimentum conveniens nanciscitur. In eodem prato, *ut scribit Seneca Epist. 107.* bos herbam, canis leporem, ciconia lacertam captat. *Pari proinde ratione, eadem Exhortationum mensa diversis religiosis pabulum congruens dispescere valebit.*

Ideoque et conceptus non admodum sublimes, aut vix inge-

niorum aquilis perceptibiles, sed faciles ac tironum captui accomodatos, communiterque e sacris paginis decerptos selegimus.

Diximus lingua germanica, latina scripsimus, doctis lectu gratiore, et faciliore pro memoriae exercitio. In hac autem barbariem, quantum licuit, fugere studuimus, latinitatem amavimus; sed verborum phaleras et lenocinia sectati non sumus: neque enim hujusmodi verba quaerenda esse duximus, ubi de salute et perfectione agitur. Suspectum redditur, *ait Cardinalis Baronius tom. 3. ad annum 306,* quidquid fuco & figmentis obducitur ; pulchriorque enitescit ipsa sua puritate simplicitas, *praesertim in spiritualibus et asceticis.* Rerum prima mihi, verborum cura secunda, *ajebat Cuspinianus Historicus in Frid. III. Et sane viri prudentes, ac spirituales, fructus in libris quaerunt, non folia ; flores, non pappos volaticos desiderant.*

Exhortationes etiam multa variaque rerum farragine non farsimus, quod hodiedum nonnullis in more est positum, sed verbi divini, Sanctorum Patrum, ascetarumque probatissimorum testimoniis, ac rationibus solidis proposita stabilivimus. Neque enim auditorum curiositatem pascere atque oblectare, sed eorum animos ad virtutum solidarum studium ac perfectionem extimulare et promovere pro modulo nostro studuimus, quemadmodum lex christiana, et Regula sancta imperat.

Thema duplex praefiximus, alterum e paginis Sacris, e Societatis nostrae Regulis alterum : hoc nostris, illud Religiosis aliis deservire poterit, aut pro beneplacito ejus loco aliud aptum substitui.

Habes, Lector benevole, mentem et intentionem nostram, quam aequi bonique consulere dignare. Quod si vel unica Exhortatio aut punctum ejus tibi alterive ad Dei gloriam, proximi aedificationem, et vel ad unum gratiae ac gloriae gradum, omnibus mundi thesauris infinite praestantiorem, acquirendum servierit, omnem laborem nostrum abunde compensatum existimabimus. Ad extremum, id unum te demisse rogatum velimus, ut corde, ore, opere, et majoris gloriae divinae intentione conjuncti, quotquot valemus, ad vitam Jesu Christi Domini nostri imitandam, perfectionemque in Regulis religiosis contentam omni studio et conatu sectandam, ope divinae gratiae, excitare atque inflammare satagamus. Vale mi Lector, et nos sive vivos,

sive mortuos, domumque aeternitatis jam ingressos, in Sacrificiis ac precibus tuis sanctis Deo omnipotenti commenda. Treviris Anno 1703, 18 Junii.

Parti principali « Exhortationum » statim in prima editione Auctor adjecit « Auctuarium Exhortationum de solemnioribus festis »: quibus denuo praefatus est. Ex qua praefatione sufficiat hic dare ultima verba :

Superest nunc, ut appendicis sive Auctarii hujus conficiendi causam breviter proferamus.

Praescribit Regula 44. nostris Novitiorum Magistris, ut lectiones sive exhortationes ad Novitios habeantur de his, quae ad Institutum pertinent, et literis Apostolicis, Regulis et Constitutionibus continentur, praecipue vero quae in Examine et 3. p. tractantur ; aut de aliis, quae eo feruntur ; et mox additur : Mutata interdum materia, ut taedium tollatur. *Reliqua antedicta pro modulo nostro praestitimus, ut vero etiam id, quod de mutanda interdum materia, ad taedium tollendum, jubetur, observaremus ; prioribus Exhortationibus nonnullas de praecipuis anni solemnitatibus ac festis interponere, atque in hoc Auctario attexere voluimus ; ut Religiosos Religiosasve exhortaturis servire valerent.*

Utere iis, Lector benevole, et pro beneplacito adde, deme, muta, transpone, coque, recoque, saccharum aut piper asperge, gustuique tuo attempera : neque enim idem cibus, neque eadem materia aut forma concionum sapit palatis omnibus. Mihi sufficiet tibi suggessisse quidpiam, quo Dei gloriam et proximi salutem ac perfectionem amplifices.

Treveris in Domo probationis
Anno 1703 20. Junii.

SYNOPSIS

SEU SERIES EXHORTATIONUM AD RELIGIOSOS.

Praemittuntur 15 exhortationes praeliminares, stimulos et motiva regulas observandi continentes.

Pag.

1. De fundatore et conditore regulae 1
2. De praestantia libri regularum 9
3. Regula est pharus tenebras dissipans 17
4. Regula religiosa est columna nubis et ignis. 25
5. Regula est antemurale et propugnaculum religionis . . 32
6. Regula est sepes vineam protegens 40
7. Regula est speculum religiosorum 48
8. Regula est scala Jacob 55
9. Praedestinatio divina est stimulus observandi regulam. 62
10. Signa praedestinationis et reprobationis stimulant ad observantiam regularum 69
11. Beneficium ingens vocationis religiosae stimulus est ad observantiam regularum 77
12. Fructus excellentes religiosae vocationis stimulos addunt ad observantiam regularum 85
13. Beneficium justificationis stimulus est ad observantiam regularum 92
14. Beneficium glorificationis stimulus est observantiae regularis 101
15. Singularis cura et industria religionis tirones suos informandi, stimulus est observantiae regularis . . . 107

SERIES EXHORTATIONUM

In ipsas regulas Societatis Jesu, quae aliorum Ordinum regulis aut moribus facile accommodantur.

In regulam I. 1. De conservatione, gubernatione et promotione Societatis, aut alterius religionis 115
2. De Societate Jesu minima 122

3. De necessitate regularum. 13
4. De interna lege charitatis ad regularum observantiam necessaria 137
5. De necessaria legis internae et externae conjunctione. 143
In regulam II. 1. De fine religiosi status 149
2. De fine et mediis religiosi status. 156
3. De praestantia zeli animarum 164
4. De actionibus zeli animarum 172
5. De praestantia Ordinum zelum animarum exercentium. 181
6. De impedimentis per S. Ignatium a Societate remotis, et mediis aptis eidem suppeditatis. 190
In regulam III. De indifferentia locorum 199
2. Exempla varia hujus indifferentiae 205
In regulam IV. 1. De nobilissimis fructibus vitae communis in religione 213
2. De causis vitae communis in Societate 221
3. De operibus poenosis seu poenitentiis. 229
In regulam V. 1. De utilitate exercitiorum spiritualium. . 233
2. De confessione generali, ejusque requisitis 241
3. De fructibus confessionis generalis 248
4. De confessione annua et semestri 255
In regulam VI. 1. De examine conscientiae quotidiano . 264
2. De tribus partibus poenitentiae: contritione, confessione et satisfactione 271
3. De emolumentis crebrae confessionis 279
4. De dispositione ad Sacram Communionem 286
5. De fructibus Communionis et unionis eucharisticae. 293
In regulam VII. De sincera manifestatione conscientiae apud stabilem confessarium 302
In regulam VIII. 1. De sancto parentum et consanguineorum odio 309
2. De spirituali eorundem amore 317
3. De causis et motivis parentes et mundum reliquendi. 326
In regulam IX. De utilitatibus ex defectuum manifestatione promanantibus 333
In regulam X. De correctione fraterna 342
In regulam XI. 1. De causis abhorrendi ab omnibus quae mundus amat. 350
2. De causis quaerendi et amandi contemptum, contumelias etc. 357
3. De causis fugiendi honores 365
4. De periculis dignitatum et munerum honorificorum. 373
5. De induendis Christi insignibus et vestimentis . . 382

In regulam XII. 1. De mortificatione *interna et externa* religiosis necessaria 391
2. De mortificatione *continua* religiosorum 399
In regulam XIII. 1. De exercitio operum humilium religiosis convenientium 408
2. De amplectenda sui confusione 416
In regulam XIV. 1. De natura et varietate tentationum. . 425
2. De remediis contra tentationes 432
In regulam XV. 1. De accurata observantia regularum . . 442
2. De exacta regularum, etiam *minimarum* observantia. 451
In regulam XVI. 1. De studio virtutum solidarum. . . . 459
2. De praestantia virtutis prae doctrina et donis naturalibus 467
3. De virtutibus virorum apostolicorum 476

EXHORTATIONES

PRAELIMINARES

DE STIMULIS AC MOTIVIS VARIIS REGULAS OBSERVANDI.

EXHORTATIO I. PRAELIMINARIS

De S. Ignatio constitutionum et regularum auctore per Angelum apocalypticum adumbrata.

THEMA : *Et vidi alium Angelum fortem descendentem de coelo.* (Ap. 10, 1).

Quae facile alterius ordinis Fundatori applicari potest, substituendo ex vita, virtutes autgesta, et ex dedicatione nostra praedicta.

Sanctus Joannes Evangelistarum Aquila, mentis suae oculos in caeli adyta intendens, admirabili aeque ac amabili fuit spectaculo recreatus ; quod suis ipse verbis describit : *Et vidi,* inquit, *alium Angelum fortem descendentem de caelo, amictum nube, et iris in capite ejus : et facies ejus erat ut sol, et pedes ejus tanquam columnae ignis : et habebat in manu sua libellum apertum, et posuit pedem suum dextrum super mare, sinistrum autem super terram ; et clamavit voce magna, quemadmodum cum leo rugit. Et cum clamasset, locuta sunt septem tonitrua voces suas.* Apc. 10, 1-3. Angelus hic Bedae Venerabili, Richardo et aliis, Christi Domini nostri est symbolum : qui in Incarnatione sua de caelo descendit, et humanitatis nostrae nube amictus, solis instar, sanctitatis suae radios quaquaversum diffudit ; iridem in capite gerit, quia pacis legatum agit ; terrae et

mari imperat, proindeque pedem unum terrae, mari alterum tanquam utriusque possessor, ac dominus imponit ; librum apertum manu tenet, quia gratiae et salutis mysteria pandit ; rugit instar leonis, quia gehennae supplicia impiis denunciat ; denique post vocem ejus septena tonitrua sonant, quia Apostoli, velut Boanerges, evangelium toto orbe praedicant. Quod sanctis Patribus et voluminum sacrorum interpretibus Christi Domini, Regis ac Ducis nostri supremi (sub cujus labaro sacramentum diximus et militamus), in sensu principali est symbolum ; nobis non abs re S. Ignatii, fundatoris et antesignani nostri, strenui Christi Domini militis, in sensu minus principali est hieroglyphicum : quod ipsum dictione praesenti per partes ordine declarabimus, ut dictatoris et conditoris legum nostrarum perspecta sanctitate ac praestantia, pluris easdem aestimemus et exactius observare studeamus.

I. S. Ignatius Angelus.

I. *Et vidi alium Angelum.* Si castitas de homine angelum facit, ut S. Bernardus, aliique Patres asserunt, S. Ignatius angelus extitit, quia rarissimo et excellentissimo castitatis dono refulsit. Postquam enim primò à conversione sua mense irrevocabili sese castitatis voto obstrinxit, et noctu vigilanti clarissima beatissimae Virginis Mariae, una cum sancto puero JESU, species objecta est: ex ea mirificè recreatus, tantum vitae praeteritae taedium cepit, maximeque earum rerum, quae cum obscoena delectatione conjunctae sunt, ut omnium rerum impudicarum imagines ex animo ejus effluere omnino viderentur : ut *Ribadeneira* in ejus vita l. 1, c. 2, testatur. Addit *Lancicius* opusc. 18. c. 8, Ignatium, quamvis indole ferventiore ac quodammodo ignea esset dotatus vitamque saecularem more militari traduxisset, ex eo tamen tempore, quo voto castitatem firmarit, omni prorsus sensu libidinis caruisse : quod, quam excellens rarumque Dei sit donum, etiam virorum sanctissimorum

carnis rebellio vel nivibus extincta, vel urticis spinisve repressa abundè demonstrat. Ex hoc autem tam flagrante castitatis angelicae amore, scintillae istae ab Ignatio in Societatem universam sunt sparsae ; diffususque ac propagatus ardor quidam eximius et in se et in aliis servandae ac propugnandae castimoniae, plus fere quam ullius alterius virtutis, ut experientia comprobat. An non igitur Ignatius ob insignem adeò puritatis praerogativam angelus meritò nuncupatur ?

II. *Fortem.* Si officium fortitudinis, ut *B. Albertus M.* in Paradiso animae c. 9 n. 4 tradit, est *firmare intellectum in cognitione Dei, et affectum in dilectione Dei et proximi ; roborare mentem inter adversa, ne terreatur ; et inter prospera, ne mulceatur ; item mentem animare, ut semper exerceatur in bonis, confortare ipsam, ne unquam vincatur in malis :* quis S. Ignatium fortem fuisse negarit ? Etenim quam praeclare omnia ista praestiterit, vita ejus perhibet universa. Quis in Dei cognitione, necnon in Dei proximique amore magis illo defixus extitit ? Quodnam robur mentis ejus, sive in prosperis sive in adversis, fuit ? Quid a conversionis primordiis tota ejus vita, nisi exercitium operum bonorum et tolerantia fuit malorum ? An non in Hispania ob animarum salutem persecutiones, carceres et vincula maximo animi sui gaudio sustinuit ? nec ullae tamen tantae excogitari potuerunt injuriae, calumniae, criminationes, ut mentem ejus a juvandis animis avocarent. Quanta animi fortitudo et magnitudo esse debuit, qua homo literarum ignarus, in aula et armis educatus, novum Ordinem religiosum molitus est ? quod haud absimile prodigium esse videtur illi, quo Apostolus quispiam idiota regnum aliquod aut regiones ad fidem Christi convertit. Meditatus nihilominus et aggressus est illud Ignatius, atque ad finem feliciter perduxit : quod admirans religiosissimus et zelosissimus in Hispania Ecclesiastes

II. Fortis.

M. Joannes Avila (1) (qui similes conceptus foverat, sed ad finem a se perduci posse animum desponderat) se pigmaeum, Ignatium vero gigantem vocitabat, utpote qui pondus tantum sublevare valuisset. Angelus igitur fortis fuit Ignatius.

III. De caelo veniens.

III. *Descendentem de coelo.* Si saeculo superiore Germania, ignorantia, scelerum colluvie et Lutheri perfidia foedata ; si Gallia Calvini peste infecta ; si Austria. Hungaria, Anglia aliaque regna vitiis et haeresibus corrupta, veritatem diffiteri noluissent : annon Ignatium tanquam angelum e caelo lapsum, miseriis suis medelam allaturum, pleno ore depraedicassent ? Si India, si China et Japonia infidelitatis suae tenebris involuta ; si ecclesiae et templa, si academiae et gymnasia, si religiosorum asceteria clerique collegia voce praedita fuissent : annon Ignatium tanquam virum de caelo descendentem laudibus summis extulissent ? Et nos ipsi ejus filii annon merito ut genium caelestem suspicimus, qui e caelo constitutiones et regulas nobis attulit, quas magna ex parte non nisi revelatione divina addidicit, ut videre est apud Lancicium et Ribadeneiram l. c. l. 5, c. 1, ubi ipse Patriarcha sanctus Patri Laynio fatetur, Ordinum fundatoribus praecipua religionis suae capita revelatione caelesti communicari. Ad haec annon e caelo descendit vitae ejus militaris in angelicam commutatio ? Annon e caelo descendit invicta ejus fortitudo, qua contra aerias potestates et tenebrarum principes praevaluit, tum sese imprimis e potestate illorum eruendo, tum socios quoque suos ac filios, et per illos alios prope infinitos, non tantum ex eorum tyrannide liberando, verum etiam sic armando ac instruendo, ut et milites fortissimi et duces strenuissimi contra stygias phalanges evaderent ? Annon e caelo descendit frequens mentis illustratio, et raptus, praecipue vero extasis illa

(1) Qui a Leone XIII inter Beatos relatus est.

eximia, in qua septidui spatio in caelum, non corpore quidem sed spiritu, raptus fuit, et ex qua tantam sapientiae et prudentiae lucem, tantam gratiarum caeterorumque caelestium charismatum affluentiam hausit?

IV. *Amictum nube.* Nube amictus fuit Ignatius non in figura, qua olim filii Israel ducebantur in deserto, sed in veritate, nube scilicet illa, quae per istam designabatur, nimirum Spiritu sancto, qui ut nubes lucida in monte Thabor Christum Dominum nostrum obumbravit. Hac nube divina obumbratus simul et illuminatus fuit Ignatius: haec nubes viam illi monstrabat in dubiis et in caelestem promissionis terram recta deducebat; haec illum ab omni ventorum ac tempestatum turbine protegebat, ne per tentationem caderet; haec ab aestu propriarum concupiscentiarum defendebat, ut in medio ignis non aestuaret; haec in constitutionibus scribendis lumen effundebat, ne ad hoc illudve extremum deflecteret; hac stante stabat, hac progrediente pergebat et ad perfectionis altissimae fastigium ac metam properabat. IV. Nube amictus.

V. *Et iris in capite ejus.* Iris symbolum est rectae intentionis, uti et reconciliationis ac pacis. An non 1. Intentio S. Ignatii purissima extitit, qua majorem Dei gloriam in corde, ore et opere semper praeferebat? quaque in finem Societatis nunquam non tendebat, ut videlicet per se suosque non solum propriam, verum etiam alienam salutem et perfectionem pro viribus procuraret? 2. Iris versicolor signum est foederis et reconciliationis inter Deum et hominem initae post diluvium. Quid aliud intendit S. Ignatius, nisi per charitatem, virtutum varietate tanquam coloribus diversis exornatam, inter haereticos reconciliationem cum Ecclesia, inter peccatores pacem cum Deo non solum significare verum etiam efficere, idque veritatibus e verbo divino depromptis: *Scriptura Sacra arcus est Ecclesiae; ipsa est arcus Domini,* ait *S. Gregorius Moral. l. 19, c. 30* (ML 76 col. 133) *de* V. Iride coronatus.

qua ad corda hominum sicut ferientes sagittae sic terrentes sententiae veniunt : unde recte quoque per Psalmistam dicitur (Ps 7, 13) : « *Arcum suum tetendit, et paravit illum : et in ipso paravit vasa mortis, sagittas suas ardentibus effecit* ». *Arcum suum namque Dominus tetendit, quia cunctis peccatoribus per Scripturam Sacram minas exhibuit.* Ardentibus hisce sagittis S. Ignatius tum in verbi divini praedicatione, tum in doctrinae christianae explanatione audientium corda feriebat, ut eos Deo et Ecclesiae reconciliaret. Iris ergo fuit in capite ejus, in ore manuque arcus et sagittae corda penetrantes.

VI. Solis instar fulgens.

VI. *Et facies ejus erat ut sol.* Quoties S. fundatoris facies et caput eximio quodam fulgore coruscavit ? Ejusmodi splendore radiantem vidit Barcinone Isabella Rosella, dum faeci plebis immistus verbi divini praedicationi interest ; simili claritate micantem conspexit Joannes Paschalius et domestici, dum in hospitali domo aeger decumbit ; Romae vero idem notavit Alexander Perronius, P. Oliverius Manaraeus et in primis P. Ludovicus Gonzalvus, minister domus professae, qui quotiescunque orantem S. Ignatium in cubiculo adiit, (adiit autem saepissime) caelesti splendore radiantem semper observavit ; quin et S. Philippus Nerius, vir eximiae sanctitatis et S. Ignatio perquam familiaris, ea sanctum Patrem vitae sanctimonia praeditum esse docere solitus erat, ut animi ejus pulchritudo foris promicaret et in cujus oculis vultuque coruscantes lucis radios saepe a se conspectos esse profitebatur. Sol igitur fuit S. Ignatius, caelesti fulgore radians et Societatem universam immo et mundum illuminans.

VII. Librum manu praeferens.

VII. *Et habebat in manu sua libellum apertum.* Artificiosus pictorum penicillus S. Patriarcham nostrum manu librum apertum praeferentem delineat, cum epigrammate : *Constitutiones Societatis Jesu.* Et merito quidem ; ipse enim illas decennio, et quod excurrit, magna industria et

labore conscripsit. Apertus autem est liber, ut omnibus vocationis gratiam a Deo habentibus pateret. O quam excellens, quam admirandus liber ! in decem partes distributus, tot caelestibus luminibus, et apparitionibus dum scriberetur illustratus ! Liber vel ipsorummet haereticorum judicio admirabilis, omni prudentia humana major, ideamque perfectissimae ac numeris omnibus absolutae Reipublicae continens. Liber a sanctissimis doctissimisque viris ob reconditam in eo divinam sapientiam ac plenissimam totius christianae. et religiosae perfectionis doctrinam mire aestimatus, summe laudatus et a diversis summis Pontificibus approbatus.

Atque ut reliqua paucis perstringamus, ne justo prolixiores simus : VIII. Leonis instar rugiens etc.

VIII. Annon *pedes ejus erant tanquam columnae ignis ?* qui in affectus ardentes toties erumpebat ? qui sive mensae benediceret, sive e flosculi aut vermiculi conspectu in Deum ascenderet, totus aestuabat et ferventissimis charitatis affectibus totus flagrabat ?

IX. *Terrae marique pedes imposuit :* quando videlicet viros apostolicos in longinquas regiones terra marique ablegavit, et continentem et insulas, maria et terras suavi Christi jugo subjecit.

X. *Instar leonis clamavit et rugiit.* Rugit leo dum vel esuriens escam quaerit, (Psal. 103, 21 : *Catuli leonum rugientes ut rapiant, et quaerant a Deo escam sibi*), vel praedam jam adeptus prae gaudio aut ex metu vel ira, ne capta praeda spolietur : *(Nunquid leo rugiet in saltu, nisi habuerit praedam ?* Amos 3, 4). O quoties rugiit Angelus noster prae fame et desiderio animarum JESU Christi sanguine pretioso redemptarum ? Quoties preces ardentes ad Deum, quoties lacrimas clamoresque validos emisit ? Reportata vero praeda animarum copiosa, quoties in Dei laudes et benedictiones erupit ?

XI. *Et cum clamasset, locuta sunt septem tonitrua voces*

suas : clamante Christo, vel ut echo respondere Apostoli ; clamante Ignatio, per orbem universum insonuere voces sociorum catechizantium, praedicantium, docentium in Europa, Asia, Africa et America : *In omnem terram exivit sonus eorum.*

Quare, charissimi, abunde conspicitis Angeli nostri apocalyptici, sancti, inquam, Ignatii, legum nostrarum conditoris sanctimoniam et excellentiam, ac proinde, quanto in pretio librum constitutionum, ab ipso nobis apertum et porrectum habere debeamus. 1. *Angelus fuit,* et angelicam castitatem in libro hoc nobis aemulandam praescripsit. 2. *Fortis fuit,* et ad magnos labores pro animarum salute exantlandos regulis suis nos animavit. 3. *De caelo descendit,* ut gratiam vocationis, librum legum nostrarum mediaque ad finem praescripta tanquam de caelo allata complectamur. 4. *Nube amictus* fuit Spiritus sancti, eadem nos obumbrari et in omnibus dirigi cupiens. 5. *Iris in capite ejus,* ob purissimam intentionem et hominum reconciliationem, quam utramque in regulis praescripsit. 6. *Facies ejus ut sol splenduit,* sanctimoniae radiis ex animi interiore puritate foras promicantibus ; quam si imitabimur, boni exempli et aedificationis radios in proximum diffundemus. 7. *Librum apertum* manu praefert : qui ut magis magisque nobis aperiatur, sequentes exhortationes, veluti totidem expositiones, elucidationes ac declarationes plurimum juvabunt. Opus duntaxat est, ut aviditate magna librum hunc devoremus et in succum ac sanguinem nostrum convertamus. 8. *Pedes igneos habuit et terrae marique imposuit,* ut ad portandum JESU nomen coram gentibus et regibus terra marique prompti et accincti semper stemus. 9. *A leone* leunculi rugire, clamare, catechizare, praedicare, docere, animasque ad Deum adducere discamus. 10. *Et tanquam Boanerges ac filii tonitrui* aeterna mortalibus inculcemus. Quae si praestiterimus, cum S. Ignatio,

angeli apocalyptici, fortes, caelestes, puri, lucentes, ardentes, terrae marique imperantes, rugientes ac tonantes erimus; atque secundum libri constitutionum a S. Parente nobis aperti directionem et instructionem, propriam alienamque salutem ac perfectionem mirifice promovebimus.

EXHORTATIO II. PRAELIMINARIS

De libro constitutionum et regularum, ejusque praestantia, tamquam stimulo secundo easdem observandi.

THEMA: *Accipe librum, et devora illum.* (Ap. 10. 9.)

Facile applicabitur alterius ordinis libro regularum.

Sanctus Evangelista Joannes, postquam Angelum illum apocalypticum conspexisset librum manu praeferentem, de quo exhortatione proxime praecedente egimus, mox subjungit: *Et audivi vocem de coelo loquentem et dicentem: Vade et accipe librum apertum de manu Angeli, stantis supra mare et super terram. Et abii ad Angelum, dicens ei, ut daret mihi librum. Et dixit mihi: Accipe librum, et devora illum; et faciet amaricari ventrem tuum, sed in ore tuo erit dulce tanquam mel. Et accepi librum de manu Angeli, et devoravi illum; et erat in ore meo tanquam mel dulce; et cum devorassem eum, amaricatus est venter meus.* Apc. 10, 8. 9. 10.

Angelus ille symbolum est S. Ignatii fundatoris nostri, ut diximus (quemadmodum et alterius cujuscunque fundatoris Ordinis symbolum esse potest) qui tenet manu librum a se conscriptum, constitutiones et regulas nostras complectentem, secundum quas Societas universa dirigitur; et quotquot ad Societatem JESU vocamur, ad hunc librum suscipiendum, legendum, devorandum invitamur,

tanquam si S. patriarcha nobis insusurraret: *Accipe librum, et devora illum.* Accipimus illum, dum in primis exercitiis, quae tyrocinium ingressi obimus, librum regularum obtinemus, illum legimus, et quodammodo comedimus; videturque prima fronte tanquam mel dulcis; at postmodum ad praxin venientes experimur nonnunquam difficultatem.

Declarabimus igitur praesenti exhortatione, quomodo hunc librum accipere, devorare, et amaritiem occurrentem superare debeamus; ut ejus dulcedinem degustemus, ejusque contenta cum jucunditate in praxin redigamus.

I. Acceptatio libri regularum.

I. *Accipe librum.* Liber, quem S. Joannes accipere jussit, est, fuit Apocalypsis, plurima mysteria, documenta, revelationes aliaque admiranda continens. Liber, quem quisque nostrum Societatem ingrediens de manu S. Ignatii a Deo accipere jubetur, est liber constitutionum et regularum nostrarum; tanquam si cuilibet per inspirationem diceret: *Vade, et accipe librum apertum de manu Angeli. Vade,* ne moreris, *et accipe librum,* multis aliis, licet te longe dignioribus, clausum; tibi vero ex infinita mea misericordia *apertum; de manu Angeli,* sancti scilicet Ignatii, neque enim alius liber, aliave regula, tibi aptior est et convenientior. *Vade* igitur et *accipe,* tanquam donum et cimelium praestantissimum ab aeterno tibi praeparatum; ut ad salutem aeternam magnamque in caelo gloriam te perducat. Atque, ut promptius alacriusque eum acceptes, juverit te nosse ejus praestantiam.

Liber hic constitutionum ut conscriberetur, prima S. Ignatii et Sociorum ejus cura fuit, ut eo Societas tota dirigeretur. Hoc in prima formula seu regula, Paulo III. Pontifici Maximo oblata, ut facere ejus autoritate liceret, postularunt. Hoc deinde, confirmata ab eodem Christi Vicario Societate, et ipso Ignatio praeposito ab iis electo, fieri quamprimum voluerunt. Huic libro conscribendo

S. Pater decennio toto et ultra incubuit ; idque egit magno, non solum humanae prudentiae, sed divinae potissimum sapientiae lumine, nec sine eximiis instinctibus, inspirationibus et illustrationibus Spiritus sancti, ut Bullae Pontificum Summorum attestantur.

R. P. Petrus Ribadeneira, S. Ignatio familiaris, qui vitam ejus concinnavit, et juramento duabus vicibus interposito (semel coram Camillo patriarcha Alexandrino anno 1595, ac deinde coram archiepiscopo Toletano et episcopo Trojano anno 1606) testatus est, se nescire quod in vita S. Ignatii a se exarata aliquid reperiatur falsi : Hic (in ejus vitam l. 4 c. 2.) ea refert, quae maximopere libri constitutionum auctorem ipsumque codicem commendant : *Extat,* inquit, *commentarius, ejus ipsius manu scriptus, in arcula quadam post ejus mortem repertus, in quem, dum constitutiones scriberet, assidua Dei beneficia, illustrationesque referebat.* In eo videre est (pergit idem) quam incensa et accurata oratio ; quanta lacrimarum et continua pene effusio ; quam saepe consolationis magnitudo redundaret etiam in corpus, et vox intercluso spiritu haereret, ac fari non posset et totius corporis venae sensibiliter moverentur. Illic cernitur, quam assiduis ejus mens atque eximiis de sanctissima Trinitate illustrationibus impleretur ; de divina essentia, de processione, de proprietate divinarum Personarum, et operatione, deque sacratissimo illo mysterio tum occultis intelligentiis, tum externis doceretur imaginibus. Neque vero breves illae erant, aut fugaces, sed prolixae interdum ac diuturnae, et quae in cubiculo, in mensa, domi, foris illum comitarentur et suae magnitudinis aestu quodammodo absorberent. Ita ille.

Quid vero ex his concludemus, charissimi, nisi illud, quod mox subjungit Ribadeneira : *Ut intelligamus, quo loco constitutiones nostras habere, qua veneratione suscipere, quo studio curaque observare debeamus.*

Accipe ergo *librum*, et tanquam donum prorsus singulare magno in pretio habe ; aspice illum non tanquam humana industria compositum, sed tanquam Spiritu Sancto inspirante conscriptum, documentis salutaribus et sublimibus vitae perfectioris principiis refertum ; et pro viribus his vitam moresque tuos stude conformare.

II. Libri devoratio.

II. *Et devora illum.* Quod praescriptum fuit S. Joanni : *Devora illum*, id est : avide illum lege et perspice, eumque inventae memoriae reconde, ut eum ruminare et per partes expendere atque in praxim redigere valeas. Idem de libro constitutionum et regularum cuilibet de Societate dicitur : *Devora illum ;* lege, manda memoriae, intelligere ac penetrare satage : intellectus enim est quasi os animae, dentes sunt indagines et scrutinia veritatis, per quae veritas patefit et cognoscitur ac deinde in ventrem, id est in cellam memoriae, trajicitur et reconditur, ut vitam nostram omnesque actiones dirigat atque ad perfectionem praefixam perducat. O si libri hujus admirandi excellentiam, utilitatem ac jucunditatem perspiceremus, quanta aviditate devoraremus !

Si librum doctum doctrinamque desideres, devora hunc librum, in quo subtilissima theologiae placita reperies. Si sapientiam optes, devora illum ; eam enim continet sapientiam, quam vel sapientissimi stupeant ; auctoremque habet S. Ignatium, quem S. Franciscus Xaverius *hominem sapientissimum, donis a Deo singularibus exornatum, Deo plenum nuncupat.* L. 1. Epist. nov. Epist. 1. Si virtutem, si perfectionem, si sanctimoniam cupias, excellentissimas virtutes et sublimissimos perfectionis et sanctitatis apices in eo invenies ; solum, devora illum, et invenies. Si etiam novorum avidus existas, devora illum, et multa nova, aliisque Ordinibus inusitata ac nunquam in ulla religione audita reperies : qualia sunt de diversis gradibus, de dimissione et liberatione a votis, etc. et hujusmodi plura, quorum ultra

sexaginta puncta enumerat *P. Nicolaus Lancicius* opusc. 17. c. 7. Si discretionem velis, devora illum, et admirandam in eo discretionem et moderationem pro omni regimine et gubernatione perspicies.

Quare ab hac devoratione libri regularum nemo se immunem existimet : omnibus enim S. Ignatii filiis devorandus est, omnibus tanquam viae dux, tanquam consiliarius adhibendus ut ducat, instruat, et dirigat. Superior divoret, ut gubernare discat ; subditus devoret, ut obedire sciat; professus devoret, ut doctrina et virtute excellente fulgeat; non professus devoret, ut functionibus proximo proficuis se occupet ; scholasticus devoret, ut discere et docere norit ; coadjutor devoret, ut Marthae muneribus acquiescat, iisdemque cum omni diligentia incumbat. Denique tyro librum regularum devoret ut vitae bene religiosae solida fundamenta in tirocinio jaciat. Ea de causa tirones in dies nonnihil ex regulis memoriae mandant, toties de iis exhortationes auscultant, toties in collationibus seu conferentiis ut vocant de iis tractant, ut clarius explicentur, declarentur et intelligantur exactiusque observentur. Devora igitur charissime et memoriae bene imprime hunc librum : et quod Petrus Blesensis de Scriptura sacra loquitur, regulis ex ea depromptis aut in ea fundatis applica : *Discurre,* inquit, *Scripturarum* (Regularum) *amoenissimos campos, lege tanquam apis, et reconde in alveolo memoriae, suavissimi odoris flores, castitatis lilium, olivam charitatis, patientiae rosam, uvas spiritualium charismatum.* L. 3. Epist. 12.

III. Ejus amaritudo.

III. *Et faciet amaricari ventrem tuum,* ait S. Joanni Angelus in Apocalypsi. Sensus autem est : Apocalypsis haec, seu revelatio et praenotio futurorum sub Antichristo in ore tuo, id est, prima facie et primo gustu, erit tibi dulcis mentemque pascet et oblectabit, quia erit mira, nova, arcana et divina cognitio ac prophetia ; sed ubi coeperis ruminare calamitates, persecutiones Ecclesiae,

defectionem fidelium et multitudinem reproborum, amarorem senties. Quod et ipsi evenit ; ait enim : *Et cum devorassem, amaricatus est venter meus ;* id est intime in animo et mente mea indolui atque ingemui.

Simile quid accidit tironibus religiosis librum regularum prima vice legentibus, quando eis omnia, quae legunt, tanquam nova, rara, arcana et ad perfectionem accommodata videntur atque dulcescunt. *Erat in ore meo, tanquam mel dulce.* Sic dulcis videtur paupertas, omnibus curis libera, dulcis castitas angelica, dulcis charitas et dilectio fraterna, dulcis oratio, dulcis spiritualis conversatio et sermocinatio, aliaque omnia. At cum postmodum devenitur ad praxim paupertatis, castitatis, obedientiae, humilitatis, mortificationis, temperantiae, laboris, missionis, doctionis, non raro amaror succedit, videnturque regulae nostrae non absimiles esse pilulis medicis, quae, foris deauratae vel saccharatae aut cinnamomo respersae, deglutiuntur cum suavitate ; sed cum in ventre dissolvuntur, ob aloen, myrrham, aliaque amara, quae continent, amaricant ventrem et torminibus eum quasi dilacerant. *Verbum Dei,* ait D. Thomas, *dulce est rationi ; sed amarum sensualitati :* sic quoque regulae nostrae, ex verbo Dei et doctrina Christi desumptae, dulces sunt rationi, quacum conveniunt, et spiritus profectum aeternaque praemia pariunt ; sed amarae sunt sensualitati. Sed haec strenue abneganda est et supprimenda : quod si fiat, per frequentes actus acquiritur habitus virtutis, omnia facilitans et dulcorans.

IV. Ejusdem dulcedo.

IV. *Sed in ore tuo erit tanquam mel dulce.* Vere hoc ipsum experiuntur religiosi ferventes et ex virtutum habitu omnia sua exercitia obeuntes : illis enim regularum liber et regulae ipsae earumque praxis instar mellis est dulcis et amoena ; adeoque illis aptare possumus quod *S. Bernardus,* in Cant. serm. 67 n. 1 (ML 183, 1102). Dei sermonibus et eloquiis attribuit ; dum ea epulis

sapidis melleisque comparat : *quae triplici eminent,* ut ipse ait, *gratia, quod nempe sint, delitiosa ad saporem, solida ad nutrimentum, efficacia ad medicinam ; et ex eo quod* sermo ille *suaviter sonat, affectum mulcet ; et de sensuum ubertate mentem impinguat et nutrit ; et de altitudine mysteriorum, dum intellectum quo plus exercet, plus terret, miro modo tumorem sanet inflantis scientiae.* Eadem triplici gratia seu virtute an non pollent quoque regulae nostrae ? quam gratum saporem ac dulcedinem eas amantibus pariunt ? quod perfectionis ac spiritus nutrimentum adferunt ? quam efficacem peccatorum vulneribus et vitae anteactae morbis medicinam conficiunt ? Tam suaves ex iis fructus legimus, ut eas merito (quemadmodum *S. Hieronymus* Epist. 4. ad Rusticum Scripturam divinam) pomario comparemus, et ejus verbis testemur : *ut eo quisque varia poma decerpat, his utatur deliciis, et harum complexu fruatur.*

Quis autem hasce delicias, has melleas voluptates, nisi expertus sit, et ex ipsa regularum accurata observatione degustarit, mente concipiat aut verbis exprimat ? Quis non exclamet : *Quam dulcia faucibus meis eloquia tua, super mel ori meo !* Ps. 118, 103. Quam dulcia fancibus meis eloquia tua, o S. Ignati ! Quam dulces regulae de paupertate ! quae si observentur, supra terrena nos elevant ; curas, anxietates, sollicitudines auferunt, nihil quidem habentes, sed omnia possidentes efficiunt ; centuplum reddunt in tempore hoc et in futuro vitam aeternam promittunt ! Quam dulces regulae de castitate ? quae jucundos, hilares, ab uxoriis amoribus ac prolium molestiis immunes, Angelis similes reddunt et cum *S. Ephrem* nos exclamare prae gaudio cogunt : *O castitas, quae mundo es corde, ac dulci gutture, hilarique ac splendenti aspectu ! O castitas portus tranquillus, in summa pace ac securitate constitutus ! O castitas, quae cor possidentibus te lactificas, et animae ad caelestia alas adjungis ! O*

castitas, quae spiritale gaudium paris, et moerorem aufers !... O castitas, qua rosae instar animae et corporis efflorescis ! De cast. Paraen. 36. (Op. omn. Romae 1743 tom. 2 p. 132 sq.) Quam dulces et super mel amabiles sunt regulae de obedientia ! quae plurimis molestiis et angoribus, in negotiis suscipiendis vel omittendis, in omni pene re et in omni tempore nos liberat ; quae nos in manu Dei O. M. collocat, *qui est Pater misericordiarum, et Deus totius consolationis* (2. Cor. 1, 3), ejusque paternis brachiis gestandos ac fovendos committit ? Quam dulces et super mel jucundae regulae de temperantia, morbos et gravedinem tollente, corporis et mentis sanitatem alacritatemque conservante ! Quam dulces regulae de oratione et familiaritate cum Deo, cor laetificante et spiritualibus consolationibus replente ! *Laetificabo eos in domo orationis meae*, Is. 56, 7, de quo recte *S. Bernardus* serm. 18 n. 5 in Cant. (ML 183, 862). *Orando bibitur vinum laetificans cor hominis, vinum spiritus quod inebriat, et carnalium voluptatum inducit oblivionem. S. Augustinus* in Ps. 127, n. 10 (ML 37, 1683). *Dulciores sunt lacrymae orationum, quam gaudia theatrorum.* Similia de aliis regulis interpretare.

Quapropter, charissimi, cum librum constitutionum et regularum ex eo desumptarum, de manu S. Patriarchae nostri, tanquam Angeli apocalyptici, jam volentes libentesque acceptaveritis : 1) Mordicus illum retinete, nunquam dimittite, sed potius sancto fundatori pro tam eximio munere grates summas referte, et Spiritum Sanctum, qui illum Constitutiones ac regulas exarantem direxit, coelesti lumine complevit visionibusque admirandis collustravit, pro viribus laudate. 2) Librum istum tam sublimia, tam perfecta, tam sancta, tam rara, inusitata atque ab aliorum Oridinum consuetudine aliena continentem, non solum retinete, sed etiam summo in pretio habete, nec unquam vilipendendum existimate ; imo et

devorate, id est, ut diximus, comedite et in ventre memoriae recondite, ut eum melius ruminare, expendere, intelligere et in praxim redigere valeatis, caelestemque ex eo doctrinam, sapientiam ac perfectionem hauriatis. 3) Faciet quidem liber iste initio nonnihil amaricari ventrem vestrum ; sentietis fortasse in paupertate difficultatem nonnullam, assueti mundi deliciis ; in castitate, forte innutriti vitiis ; in obedientia, abusi libertate et voluntatibus propriis, sed usu exercitioque assiduo omnem paulatim difficultatem nullo negotio superabitis. 4) Quin et appromitto, eam super mel dulcem vobis evasurum ; ita ut dulcis et mellea paupertas, mellea castitas, mellea obedientia, mellea temperantia, mellea oratio, et cuncta exercitatio (utpote cum tanta pace, serenitate, tranquillitate, animi laetitia et aeternitatis felicis spe conjuncta) mellea vobis esse videatur. *O quam dulcia faucibus meis eloquia tua ! super mel ori meo ! Quam magna multitudo dulcedinis tuae, quam abscondisti timentibus te.* (Ps. 30, 20) ! *Vox exultationis et salutis in tabernaculis justorum.* (Ps. 117, 15). *Inebriabuntur ab ubertate domus tuae ; et torrente voluptatis potabis eos.* (Ps. 35, 9).

EXHORTATIO III. PRAELIMINARIS

De tertio stimulo observandi regulam : quia est pharus nostra, mundi tenebras discutiens.

THEMA : *Mandatum [Domini] lucerna, et lex lux.* Prov. 6, 23.

Haec et sequentes praeliminares, in investituris et profes-

Quid est mundus, nisi mare magnum et spatiosum, modo tranquillum et ad navigandum invitans, modo a ventis concitatum et fluctibus omnia involvens ? Quid est mundus nisi mare tumidum per superbiam, lividum per invidiam, fervidum per iracundiam, profun-

sionibus servire poterunt.

dum per avaritiam, inquietum per acediam, spumosum per luxuriam, absorbens per gulam et gastrimargiam ? In hoc mari inter fluctus et procellas, inter syrtes et charybdes, navigamus mortales, quemadmodum *Job* de se dixit cap. 9, 26. *Dies mei... pertransierunt quasi naves.* At quo navigamus ? duplex est portus, alter felicitatis perpetuae, alter damnationis aeternae ; et pro dolor ! magna mortalium pars, ad scopulos et scyllas allisa, misere naufragium facit, eo quod in tenebris naviget sine pharo, sine lucerna, sine luce, habens quidem lucernam et lucem decalogi : (*Mandatum enim* Domini *lucerna, et lex lux :* Proverb. 6, 23), sed a ventorum turbine, a tentationum flatibus lucerna illa facile extinguitur et lux obtenebratur. Ne vero id religiosis accidat, alteram lucem, lucernam et pharum obtinent, nimirum regulam suam. In insula Pharo turris erat, in petra locata, ab insula cognomine phari nomen sortita, a Philadelpho Ptolomaeo rege, Sostrati Cnidii architecti opera exstructa ; quae mari circumluebatur, et in qua noctu accensae faces navigantium cursum dirigebant.

Pharos nostra, regula nostra est ; haec tenebras mundi discutit, haec scopulos et voragines ostendit ; haec prospere navigationem nostram in portum felicis aeternitatis dirigit. Quod dictione praesente declarabimus.

Vastissimum mundi mare septem numerat scopulos famosos, tenebricosos aeque ac periculosos ; septem scilicet crimina capitalia, in quae naves innumerae, coeco impetu impactae, dissiliunt. Ex his :

I. Mundi scopulus: superbia.

I. *Primus scopulus est superbia :* vera scylla adeo nautis periculosa. *Scylla* ait *Seneca* Epist. 80. *est saxum terribile navigantibus.* Superbia mons et scylla obscura est, radios veri solis a corde prohibens ; in qua angelus sideribus clarior obtenebratus est. De quo *S. Bernardus* de Ascens. serm. 4 n. 3 (ML 183, 310) ait : *Non iste est mons, in quem ascendit angelus, et diabolus factus est ?*

Quotquot hanc scopulum amant, in tenebris navigant, in quos cadit illud *S. Gregorii* Moral. 32, c. 10 n. 13 (ML. 76, 643): *Quo magis extollendo se erigunt, eo magis ruendo inferius tendunt.* O quot in obscuro mundi oceano, ad hoc saxum naves allisere! *Superbia*, ait Innocentius Pontifex de vilit. condit. hum. *prostravit Goliath, suspendit Aman, interfecit Nicanorem, peremit Antiochum, Pharaonem submersit, et Sennacherib interemit:* praeter innumeros alios.

Optatis, charissimi, cymbam vestram in hunc scopulum non impingi? Pharos vestra, regula vestra lucem praeferat, ut videatis viam, qua hanc scyllam declinetis. Regula praesertim. 9. 10. 11. 12. 13. summarii illuminabit et docebit: proprios defectus superiori aperire; errores, a sociis detegendos, libenter auscultare; mundo fastuoso contraria eligere; officia humilia prompte excercere; insurgentes et sese invicem collidentes tentationum superbiae fluctus assidua mortificatione retundere. (1) Quae si praestiteritis, nullo negotio superbiae scyllam evadetis.

II. Mundi scopulus: luxuria.

II. *Secundus scopulus* in mari mundi procelloso et caliginoso navigantibus obvians est *luxuria:* quae est insatiabilis illa charybdis, ad quam tot naves, tot animarum milliones alliduntur, naufragantur et fluctibus hauriuntur. De charybdi illa naturali, canit Virgilius AEneid. 3. *Dextrum Scylla latus, laevum implacata Charybdis occupat;* et Ovidius: *Evomet epotas saeva Charybdis aquas.* Id est, mare ibidem contrariis fluctuum cursibus collidit aquas, et rapta quaeque absorbet ac rejicit. *Dextrum scylla latus:* per has mundani medias navigant, et non raro accidit, ut incidat in scyllam cupiens vitare charybdim. Oh quot mortales rapacissima libidinis charybdis absorbet et rejicit, non vivos, sed mortuos!

(1) Haec enim summa capita sunt illius doctrinae asceticae, quae regulis supra laudatis proponitur.

Sane *S. Remigius* Remensis Episcopus in epist. ad Rom. c. 1. de hac voragine asserere non dubitavit : *Demptis parvulis, ex adultis propter carnis vitium pauci salvantur.* Excoecat enim mentem, ac tenebris ita involvit, ut foveae suae profundum animaeque periculum non cernant. Haec charybdis totum prope humanum genus in cataclysmi voraginem pertraxit et absorbuit. Haec charybdis pentapolim, civitates florentes, sed libidine foeda excoecatas, ex igne sulphureo temporali in ejusdem ignis et sulphuris abyssum aeternam dejecit. Haec a condito mundo ad haec usque tempora tot animarum myriadas vorticibus et fluctibus hausit.

Qua vero ratione, dilectissimi, charybdim hanc declinabitis ? Pharos nostra, regula nostra, viam monstrabit : regula 29ª de solerti sensuum custodia, regula 48ª de castigatione corporis et poenitentia, regula 28ª de servanda castitate angelica. Harum ductum et lucem si sequemini, charybdim illam periculosissimam, abyssum illam profundissimam, ut vel ipsa experientia didicistis hactenus, per gratiam Dei haud difficulter evadetis.

III. Scopulus: avaritia.

III. *Scopulus tertius* in quem frequens mundanorum cymbae impactae naufragium patiuntur, est *avaritia*, syrtis admodum periculosa. In mari lybico, ex ea parte, qua Africam proprie dictam alluit, syrtis seu sinus est perquam periculosus, navigantibus mille creans discrimina, eo quod vadosus sit et arenae cumulos vehat, in quos naves infixae haereant et pereant. In syrtes hujusmodi impingunt avari ; cum enim cupiditate nimia oculi eorum velentur, et excoecentur, coeco impetu in syrtes infernales ruunt. Si enim modicum arenae aut pulveris terreni visum oculi corporalis impediat, quid mirum, si visus cordis, magno terrae albae ac flavae cumulo inordinate amato, obscuretur ? Si Tobias calidis stercoribus hirundinis est excoecatus ; quid mirum, si ardens amor temporalium, quae Apostolus stercora nuncupat,

oculos cordis excoecent ? Unde Salvator coecum a nativitate illuminaturus (Joan. 9, 6) *Lutum posuit super oculos ejus*, insinuans causam coecitatis spiritualis esse lutum divitiarum. Hoc igitur lutum excoecat, hoc stercus maculat, haec arena, hic limus, haec syrtis vadosa navigantes innumeros detinet, perdit atque a littore aeternitatis felicis abstinet et repellit.

Ut navicula vestra, charissimi, in has syrtes et vada non incidat, quis iter tutum ostendet ? Pharos nostra, regula nostra, lucem praebebit, qua, vilitatem divitiarum detegat ; radios emittet, quibus cymbam vestram periculis eximat. Sic regula 24ª de tenera dilectione paupertatis, regula 25ª de ratione paupertatis, regula 26ª de usu paupertatis ; aliaeque de omnium terrenorum, exemplo Christi Domini, contemptu et abrenuntiatione securo ducent itinere : quarum ductum si secuti fueritis, longe a syrtibus earumque periculis distabitis.

IV. *Quartus scopulus est gula, crapula, ebrietas :* de quibus jure poeta quispiam cecinerit : *Ingentes scopulos, acroceraunia :* non sine ingenti voragine et abysso, in quam mortales innumeri cupiditate plus quam brutali excoecati devolvuntur. Quis enim nesciat, oculos cordis, non minus atque oculos corporis, gravari et hebetari crapula et ebrietate ? *Cui enim suffusio oculorum ? nonne his qui morantur in vino, et student calicibus epotandis* (Prov. 23, 29 sq.) ? fumositates namque e nimio cibo potuque exsurgentes visum spiritualem impediunt, obtenebrant, et insaniam, furoremque inducunt teste Osee 7, 5 : *Coeperunt furere principes a vino.* Et quid est ebrietas, nisi insania voluntaria ?

IV. Scopulus: gula.

Sed quis rursum, dilectissimi, oculos vestros aperiet ? quis fumos et fumositates dissipabit ? quis insaniam arcebit ? quis cursum diriget, ne ratis vestra in hanc rupem illidatur, aut in hanc praecipitetur voraginem ? Pharos nostra, regula nostra, si exacte servetur, iter

tutum praebebit: praesertim regula 25ª de victu paupere, regula 30ª de temperantia et frugali refectione: quibus jungendae regulae ex libello Exercitiorum S. P. Ignatii de cibi potusque moderamine: ex his abunde illummabimini, hujus vitii tenebras discutietis, ab hoc scopulo procul recedetis, atque ad hanc voraginem insatiabilem haudquaquam appropinquabitis.

V. Scopulus: ira.

V. *Quintus scopulus est ira et odium*, a quibus navigantibus tenebrae injiciuntur: *Turbatus est*, inquit David, *a furore oculus meus:* (Ps. 6, 8) et Job (c. 17, 7): *Caligavit ab indignatione oculus meus.* Impedit ira animum, ne possit cernere verum. Quid igitur mirum, si coecutientes impingant in voraginem et scopulum, qualem in libro de mundo subterraneo Athanasius Kircherus refert reperiri in mari Siculo, qui monstra marina acutis dentibus armata nutriat? O quot monstra hic scopulus, quot belluas haec vorago pascit? Aversionem, rancorem, vindictam, laesionem, mordacitatem, murmurationem, detractionem etc. Quae omnia parit irae coecitas. Quemadmodum AEgyptii propter tenebras fratres suos, id est alios AEgyptios, non videbant, sic propter tenebras irae ac odii improbi homines fratres non vident, sed perinde ac si hostes essent aspiciunt. Fratres Joseph (Gen. 37), tenebris odii excoecati, fratrem suum non viderunt; illum perinde ac si frater non esset, sed hostis, in cisternam miserunt et tandem vendiderunt. Odium sic Caini mentem obscuravit, ut fratrem suum Abel neci dederit. Odium sic Saulis oculos caligine opplevit, ut Davidis egregiam virtutem meritaque non viderit, eique mortem afferre conatus fuerit.

Quo autem medio tam horrendas tenebras propulsabimus? S. Fundator noster nihil in particulari de ira praescripsit; nec mirum, cum omnem etiam impatientiam a Societate proscripserit. (3. p. Const. c. 1. §. 4). Remedia tamen generalia Pharos nostra suppeditat; dum praescri-

bit contraria contrariis curanda, judiciorum diversitatem cavendam, unionem animorum et charitatem fraternam studiosissime conservandam etc. Quae si praestiterimus, hunc scopulum cum voragine et monstris marinis in ea latentibus feliciter devitabimus.

VI. Scopulus: invidia.

VI. *Sextus scopulus* est vorago latissima, est a diabolo primum aperta: nam *invidia diaboli mors introivit in orbem terrarum* (Sap. 2, 24), ut vere dixerit, quicunque dixit: Invidia in caelo concepta (per Luciferum), in aulis nata (hinc enim ars prima regum est posse invidiam pati), in monasteriis educata (ubi maxima est occasio invidendi ob bona et dona spiritualia), in xenodochiis mortua. Tam vero lata est haec vorago: ut diabolus fiduciam habeat, quod Jordanis inflat in os ejus, id est, sperat se omnes Christianos baptizatos (qui per Jordanem intelliguntur, in quo coepit baptismus Christi) artibus suis absorpturum. Denique tenebrosa est isthaec vorago: quae excoecavit Judaeos: *Excoecavit eos malitia eorum*, ut Christum mundi Redemptorem morti traderent. Mens eorum cum de aliena melioratione affligitur, de radio lucis obscuratur, ait S. Greg. Moral. 6, c. 22 (al. 16) ML. 75, 749 sq. et subdit: *Dies boni operis in proximo lucet exterius; sed quasi in nocte palpant, quia livoris sui intus tenebras tolerant: pervenire ad aliqua, quae reprehendant, satagunt.* Ipsi sunt ut noctuae, bonorum operum lucem odientes, et opera tenebrosa amantes.

Sed ad pharum confugite, regulam ducem sequimini, scilicet de fraterna charitate, de animi demissione, de solidarum virtutum prosecutione, et in barathrum hoc tenebrosum minime incidetis.

VII. Scopulus: acedia.

VII. *Septimus denique scopulus est acedia*, et torpor in divino servitio ac virtutum studio. Et haec rupes tenebrosum adjacens habet barathrum: Acedia enim quasi dormire facit hominem et oculos claudit: unde dicitur: *Usque quo piger dormies?* pigredo immittit

soporem, ex sopore lapsus sequitur in abyssum. Hinc S. Bernardus serm. 65. in cant. *Hoc frigus si semel invaserit animam, subit quidam animi rigor, spiritus extinguitur, defervescit novitius fervor et presumitur ille temerarius saltus, de excelso in abyssum, de caelo in caelum, de paradiso in infernum.*

Istud autem periculum ut evadamus, quid consilii ? Pharum rursus nostram sequamur : regulam 12^m^ de mortificatione, regulam 15^m^ de constanti studio perfectionis ; item regulam de zelo animarum, de otii fuga, de temporis et rerum spiritualium cura : denique ut nunquam in via perfectionis stemus ; sed semper, etiam flumine adverso, ascendamus. In hoc quippe mundo, ait S. Gregorius 3. Reg. pastoralis P. III admonitio 35 (ML. 77, 118), *Anima quasi more navis est contra ictum fluminis descendentis : quae uno loco nequaquam stare permittitur, quia ad ima relabitur, nisi ad summa conetur.*

Quocirca, charissimi, cum nobis per procellosum et obscurum mare ad portum aeternitatis sit navigandum, totque scopuli et voragines, ut de sirenibus et piratis nihil dicam, occurrant : quid agendum sit, ut pericula devitetis naufragii, intellexistis. Pharus nostra, regula nostra est ; haec tenebras dissipabit, haec scopulos monstrabit, haec voragines deteget. Hujus lumine scyllam superbiae, charybdim luxuriae, syrtim avaritiae, acroceraunia gulae, rupem irae, et acediae barathrum cursu felici declinabitis, littusque aeternitatis beatissimae prospere attingetis.

EXHORTATIO IV. PRAELIMINARIS

De quarto stimulo observandi regulam ; quia est nobis columna nubis per diem, et columna ignis per noctem.

THEMA : *Dominus autem praecedebat eos ad ostendendam viam per diem in columna nubis, et per noctem in columna ignis.* Exodi 13, 21.

Quemadmodum admiranda Numinis supremi providentia non solum Israeliticum populum miris modis ex AEgyptiaca servitute eduxit, verum etiam postmodum in toto 40 annorum itinere proficiscentes deduxit et praecessit, per diem in columna nubis, et in columna ignis per noctem : ita eadem amabilissima Domini Dei nostri providentia, nos non solum ex AEgyptiacis mundi tenebris extraxit et in religionis desertum introduxit, verum etiam sub cura moderatorum (qui nobis, Moysis, Aaronis et seniorum vices obeunt) deinceps constanter nos deduxit per viam perfectionis ; regulam nobis offerendo, quae munus columnae nubis et ignis suppleat. Regula enim Ordini nostro pro *columna* est, ob rectitudinem, qua nos dirigit et ob stabilitatem, qua nos fulcit ; *nubes* est, ut nos obumbret et protegat ; *ignis* est, ut tenebras pellet, et suo nos splendore illuminet.

Hujus igitur columnae et regulae officia parallela, ac proprietates expendamus, ut iis permoti, eam sedulitate majori subsequamur.

I. Columna nubis et ignis Israeli viam ostendit, ut sciret qua eundum esset, ne per avia et devia, per saxa et praecipitia in deserto aberraret, donec terram promissionis attingeret. Licet enim via communis ex AEgypto in Chanaan trita esset et vulgo cognita : nemo tamen eam viam noverat, qua Deus Hebraeos per deserta Arabiae

I. Regulae columna viam monstrat.

volebat deducere, in qua, ob arenas ventorum flatibus agitatas, viae obliterabantur. Columna regulae nostrae annon similia nobis praestat ? Haec nobis, Christo tanquam Josue caelesti duce, per vitae hujus salebras et tenebras viam monstrat, haec nos, ne erremus, quasi manuducit ; et quamvis via in caelum nota sit, passionibus tamen et vitiis mentem caligine involventibus, regula plane nobis necessaria est, ne aberremus, et sive ad dexteram, sive ad sinistram declinemus. Quantum igitur divina benignitas nobis praestitit beneficium, dum ejusmodi columnam in viae vitaeque nostrae ducem concessit !

II. Ordinem diei praescribit.

II. Columna nubis et ignis jam movebatur, jam quiescebat. Cum autem movebatur, movebant se quoque castra Hebraeorum ; cum quiescebat et incubabat tabernaculo, quiescebant et castra. Verbo, erat illis instar horologii, tempus ordinate partientis et vicissitudinem motus et quietis indicantis. Simili modo regulae nostrae columna tempus quietis et motus, laboris et vacationis, silendi et loquendi, orandi et studendi nobis insinuat ; non secus ac in choro musico praeses tactum dat, quo dato sonat aut pausat musica. Haec diei totius ordinem praescribit, omni religiosae familiae omnino necessarium ; ut praeclare docet *S. Laurentius Justinianus* L. de Discipl. cap. 10. *Singuli,* inquit, *Deo famulantes studeant proprias interioris et exterioris hominis loco et tempore dirigere actiones : ne anteponenda postponant, et agenda practereant... Maximi procul dubio periculi res est, prout suggerit animus, velle agere. Propterea cunctis consulendum est ut taliter unumquodque disponant opus, quatenus qualibet hora propriam habeat actionem. Sciant quando orationi, quando lectioni, quando operi manuum incumbendum sit, ne ex acedia spiritu... tempus suum inaniter consumant.* Sequamur ergo columnae nostrae ductum ; et nec laboribus fatiga-

bimur, nec taedio frangemur, nec exercitiis minorabimur.

III. Columna ignis et nubis erat longa, lata et crassa instar magnae turris, ut a tantis castris ubilibet conspici posset, nimirum a tricies millibus hominum quae, ut inquit Pererius, facile decem milliarium Italicorum spatium occuparent. Longa, lata et magna quoque est columna regulae nostrae, quae non tantum in Europa in amplissimis Italiae, Germaniae, Galliae, Hispaniae, Angliae, Poloniae regnis, verum etiam in Asia, Africa et America a Sociis cernitur ; nec solum octodecim sociorum millia, modo in Societate nostra degentium (1), vitam dirigit ; sed etiam antecessores nostros, ultra sesqui saeculi spatium direxit, successoresque, Deo favente, diriget, ut communi, non proprio, domestico, non peregrino, vero, non falso, genuino, non degenere spiritu Societatis ducantur omnes, atque ad hanc columnam, tanquam ad lapidem lydium, aurum ab orichalco, laxitatem a disciplina, a rigore discretionem, zelum verum a falso probe norint discernere. III. Omnes dirigit.

IV. Columna haec per diem apparebat ut *columna nubis*, ut *columna ignis* per noctem, idque vicissim et assidue singulis diebus et noctibus. Et quidem primo in columna nubis, ut non solum per diem viam monstraret ; verum etiam, ut castra obumbraret et ab aestu solis defenderet. Cum enim Hebraei iter facerent per Arabiam, quae solis radiis et caloribus torretur, praesertim in vallibus, in quibus montium oppositorum objectu radii solis reflexi calores ingentes excitant ; molestissimum iter habuissent, nisi calores hosce temperassent, radiis solaribus hanc columnae nubem opponendo. Insinuat id David Ps. 104, 39 canens : *Expandit nubem in protectio-* IV. Obumbrat.

(1) Ille erat numerus circa initium saeculi decimi octavi. In Societate Jesu hodierna numerus sociorum ineunte anno 1912 erat univerim 16, 545.

nem eorum, et Ps. 120, 5 sq : *Dominus custodit te, Dominus protectio tua.... : per diem sol non uret te, neque luna per noctem ; et* Sap. 10, 17 : *Deduxit illos in via mirabili ; et fuit illis in velamento diei,* et cap. 19, 7 : *Nubes castra obumbrabat.* Columnae hujus aemula est regulae nostrae columna ; quam si sequamur, et sub ejus umbra permaneamus, proteget nos in die prosperitatis, ne superbiae typhone extollamur ; defendet nos in nocte adversitatis, ne pusillanimitate dejiciamur ; custodiet nos contra aestum passionum ac tentationum, et contra ignea tela nequissimi tuebitur. Imo et nos columnas firmas efficiet, si difficultates, in observantia regulae occurrere solitas, strenue devicerimus, secundum illud Apoc. 3, 12, quod Angelo, id est Philadelphiae Episcopo promittitur : *Qui vicerit, faciam illum columnam in templo Dei mei.* Spondeo vobis, charissimi, quod si hac in parte generose vos superaveritis, eritis aliquando columnae Ecclesiae, id est magni, firmi, gloriosi, tum in Ecclesia, tum in templo caelesti. Eritis columnae quales describit Richardus a S. Victore : *Firmi per fidem, recti per aequitatem, erecti per intentionem ; sublimes per contemplationem, sustentantes alios, verbo consolationis, suffragio orationis, exemplo actionis.*

V. Illuminat.

V. Columna ista per noctem fulgebat ut ignis, tametsi eadem foret, quae per diem praeibat ut nubes : noctu lucida ac splendida, velut flamma ignis, ut instar solis aut lunae tenebras pelleret, Hebraeosque illuminans, viam demonstraret. *Per noctem ut columna ignis.* An non, dilectissimi, regula nostra nobis est columna ignis per noctem ? quid est obsecro vita nostra, nisi nox caliginosa, in qua duplices nos tenebrae, peccatum scilicet et ignorantia, in qua nati sumus, involvunt ? tenebrae sunt in memoria, vanis speciebus repleta ; tenebrae in intellectu ad divina caelestiaque capienda obscurato ; tenebrae in voluntate rerum terrenarum

amore fascinata ; tenebrae in phantasia umbras apprehendente ; tenebrae in aliis omnibus facultatibus nostris. O quis eas dissipabit ? quis lucem effundet, ut ambulemus in die et luce, ne tenebrae nos apprehendant, et ne pedes, id est, affectus nostri in via offendant atque impingant ? Responsio in promptu est : *Columna ignis per noctem.* Regulae nostrae lucida igneaque columna facem praeferet, caliginem expellet, et viam, qua incedamus atque ad terram promissam pede inoffenso properemus, ostendet ; quod innumeris e Societate nostra viris illustribus feliciter evenit, qui regulae ductum et lucem sequentes toti illuminati, et instar columnae igneae inflammati resplenduerunt et Societatem totam, quin et Ecclesiam Dei, mire illustrarunt.

Venit aliquando, ut in *vitis Patrum* legimus lib. 5 libello 17 n. 4 (ML. 73, 973), abbas Hilarion ad S. Antonium, et dixit ei abbas Antonius : *Bene venisti, lucifer, qui mane orieris,* et respondit abbas Hilarion : *Pax tibi, columna lucis, qui sustines orbem terrarum.* Talis columna lucis et ignis fuit S. Basilius : dum enim oraret Deum S. Ephrem, ut sibi revelaret qualis esset magnus Basilius ; *In ecstasi raptus vidit columnam ignis, cujus verte attingebat caelum, voxque de caelo audita, dicens : Ephrem, Ephrem quemadmodum vidisti columnam hanc ignis, eiusmodi est magnus Basilius :* ut refert Amphilochius in ejus vita. (1) Talis columna lucis et ignis fuit S. Simon Stylita, qui ut omnes traheret a terra ad caelum, stetit in columna octoginta annos, vix comedens et dormiens, semperque vel ardens fundens preces, vel salutaria accedentibus monita impertiens. Talis columna ignis et lucis, erat S. Joannes Baptista, *lucerna ardens et lucens ;* uti et S. Petrus, S. Jacobus et S. Joannes, qui ut scribit

(1) Vide MG. 29, pg. CCCX : verum haec vita censetur inter apocrypha ib. pg. CCXCII.

S. Paulus ad Gal. 2, 9. *Videbantur columnae esse.* Tales columnae lucis et ignis e Societate nostra minima fuere S. Ignatius, S. Franciscus Xaverius, S. Franciscus Borgia et plures alii, igne charitatis ardentes, et virtutum exemplo nobis praelucentes, et viam perfectionis praeeundo designantes.

Columnas hasce, charissimi, imitari studeamus, et esse conemur columnae altitudine, sublimia virtutum et perfectionis desideria concipiendo ; firmitate et constantia, in via Dei et virtutis constanter progrediendo : calore igneo et luce amoris Dei, fervoris et zeli radiando ; ac denique rectitudine intentionis unam semper Dei majorem gloriam intuendo : ut enim ait *S. Gregorius* Moral. 17, c. 29 n. 42 (al. c. 14 cf. ML. 76, 30). *Quisquis in Dei opere recta intentione firmatur, columna in structura fabricae spiritualis erigitur : ut in hoc templo, quod est Ecclesia* (et Societate) *positus, et utilitati sit et decori.*

VI. Instruit

VI. In hac columna lucis et ignis Deus saepe apparebat ac loquebatur Moysi et Hebraeis. Columnae enim huic Angelus Domini tanquam nauclerus navi assistebat, et nunc eam in columnae specie et figura extendebat in altum, nunc illam ad terram et tabernaculum demittebat ac per eandem Dei nomine loquebatur (Num. 12, 5). Ideo David Ps. 98, 7 dixit : *In columna nubis loquebatur ad eos.* Angelus noster, (ut exhortatione prima ostendimus) S. Ignatius est, qui Dei nomine in columna nubis, in regula scilicet, ad nos loquitur : dum jam finem Societatis, quem in omnibus spectare debeamus, praefigit ; jam distractiones saeculi, illecebras mundi, voluptates carnis, caeterasque daemonis fraudes et divini servitii obstacula declinare docet ; jam paupertatem, castitatem, obedientiam, rectum disciplinae ordinem amanda sectandaque proponit. Solent nonnulli petere a viris sanctitatis opinione celebribus vitae documenta : meliora non obtinebimus, quam ea quae e columna nubis ad nos

loquitur Angelus noster apocalypticus. Haec sequamur, haec expleamus, et praecipitia ac offendicula in via perfectionis occurrentia declinabimus.

VII. Denique columna nubis et ignis ordinem et unionem inter tribus diversas conservabat. Tribus Juda praecedebat omnes et dux erat caeterarum (ut patet Num 10, 13 sqq.) reliquae ordine sequebantur. Et ne ordo turbaretur, columna se suumque motum ita ad Hebraeorum vires accommodabat, ut non celerius procederet, quam necesse, quo senes, mulieres, parvuli, oves et agni subsequi possent : cum procedendum erat, columna praeibat ante tribum Judae ; cum subsistendum et castra locanda, redibat ad tabernaculum, quod erat in medio castrorum : hac ratione servata fuit conjunctio tribuum, unio animorum, charitas omnium. Quid praestat columna regulae nostrae, nisi ordinem, conjunctionem, unionem et charitatem inter omnes tribus, id est, inter diversas nationes, apud quas degit Societas ? Hac columna praeeunte et illuminante et diversis nationibus discrete sese accommodante, statis horis surgimus, preces fundimus, studiis vacamus, loboribus intendimus, corpus reficimus, animum relaxamus, simul movemur, simul quiescimus : et licet per mundum universum dispersi degamus, maximisque terrarum spatiis disjungamur, concordes tamen et ubique gentium sumus, Itali, Galli, Hispani, Germani, Angli, Belgae, Indi, Brasili, Peruani, et licet discriminis nonnihil in habitu interveniat, cum nos modestis cujusvis regionis clericis accommodare debeamus, in internis tamen spiritus exercitiis, aeque ac in externis, in modestia, in conversatione et vivendi methodo, inter nos conformitatem observamus. VII. Unit.

Quapropter, dilectissimi, agnoscamus gratiam summam, quam divina bonitas, nos ad hanc adeo praestantem regulam vocando, cuilibet nostrum praestitit : sicut

enim magnum fuit beneficium Israelitis exhibitum in concedenda ejusmodi columna nubis et ignis, quae iis per desertum ad terram promissam proficiscentibus iter ostenderet, signum pergendi et sistendi daret, ab aestu solis protegeret, tenebras nocturnas discuteret, voluntatem Dei iis indicaret, ac denique unionem et conjunctionem inter omnes servaret : ita pari modo summum nobis divina providentia beneficium exhibuit, talem regulae nostrae columnam nobis offerendo, quae totam Societatem dirigeret, praeiret, viam monstraret, signum operum omnium, tempus, ordinem laboris et quietis insinuaret, ab aestu passionum et vitiorum protegeret, mentis tenebras dissiparet, voluntatem suam nobis patefaceret, atque ab omnibus ubique terrarum conspecta, omnes, licet diversissimarum nationum et regionum, socios, in pace, unione, charitate, et conformitate conservaret. Sequamur igitur hanc columnam nubis et ignis, tam in die prosperitatis, quam in nocte adversitatis ; ne declinemus ad dexteram aut sinistram : sic illa nos per hujus mundi desertum felici itinere deducet, non in terram Chanaan hujus mundi, sed in Chanaan caelestem, in terram lacte et melle divino manantem.

EXHORTATIO V. PRAELIMINARIS

De quinto stimulo regulam observandi, quia est antemurale et propugnaculum Religionis.

THEMA : *Urbs fortitudinis nostrae Sion Salvator ; murus ponetur in ea et antemurale.* (Isaiae 26, 1).

Sanctus Hieronymus in exponendis Scripturis sacris Doctor maximus citata thematis verba hac ratione explanat : *Urbs fortitudinis nostrae Sion, Salvator :* Id est : Fortitudo nostra, protectio nostra, et habitatio,

instar urbis Sionis, quieta ac secura, est Christus Dominus Salvator noster. Quae verba Societati nostrae minimae (vel cuivis Ordini religioso) non immerito applicamus : illa enim sub Salvatoris Jesu nomine tuta securaque delitescit, et tanquam in turri robusta conquiescit : *Turris fortissima, nomen Domini* (Prov. 18, 10). De illa dici potest, quod Deus de Jeremia asseruit c. 1, 18 : *Dedi te hodie in civitatem munitam et in columnam ferream, et in murum aereum*, contra omnes adversarios tuos. In hac Societatis urbe, meo judicio, magistratus et duces sunt superiores ; cives et milites subditi, fossa humilitas, sacellum religio, specula fides, galea spes, lorica justitia, gladius verbum Dei, arma reliqua oratio, mortificatio, poenitentia etc. Murus vero civitatis decalogus ; sed antemurale, vallum et propugnaculum sunt constitutiones, ordinationes et regulae : *Murus ponetur in ea et antemurale*. l. c.

S. Hieronymo antemurale Ecclesiae est fides, murus sunt bona opera (ML. 24, 294) ; *S. Bernardo* murus est continentia, antemurale patientia. Nos non incongrue, ex ascetarum mente, per Societatis nostrae (vel religionis cujusvis) murum decalogi praecepta ; per antemurale vero constitutiones et regulas intelligemus ; quod in praesenti exhortatione dilucidabimus.

I. *Aristoteles* L. 3. Rhet. refert Alcidamum Philosophum statuisse Philosophiam esse vallum et propugnaculum legum : quod Alcidamus de Philosophia, ascetae rectius sentiunt de regula ac regulari disciplina. Si enim decalogus murus est, Ecclesiam vel Religionem quamcunque circumdans ac muniens, charitatem Dei et proximi defendens : profecto vallum, propugnaculum et antemurale est regularum observantia, quae si in Societate aliove quovis Ordine sarta tecta custodiatur, stabit illaesus decalogi murus ; ex adverso, si illa pertundatur, laedatur, aut destruatur, ad ipsum murum illico fit

I. Antemurale regularum protegit murum praeceptorum.

aditus, nulloque negotio is impetitur, quatitur, et labefactatur : id quod ex partium enumeratione sole clarius elucescit.

Nam quo pacto 1) primum decalogi praeceptum de fide, religione Deique cultu laedes, perfidiam aut superstitionem committes, si regulam de pietate, devotione, cultu divino atque animarum zelo procurandis sedulo observaveris ? 2) Qua ratione cacodaemon te ad murmurandum contra Deum, ad jurandum, ad blasphemandum nomenque Domini in vanum assumendum, ac votorum vincula disrumpenda adducet, si regulam de passionibus domandis, de colloquiis spiritualibus miscendis, de votorum observantia, de silentio & oris vigilanti custodia haud neglexeris ? 3) Quo modo diem sabbathi violabis, si regulam de qualibet etiam feria orationibus quotidianis, sacrificiis aliisque operibus piis sanctificanda non ante violaveris ? 4) Quo ausu quartum Domini praeceptum de honore parentum transilies, si ex praescripto regulae eos perfectiore quam ante amore prosecutus fueris, amorem carnalem aut naturalem in spiritualem et supernaturalem mutaveris, et juxta ordinem charitatis prae aliis eos precibus aliisque piis obsequiis juveris, foveris, honoraris ? 5) Qua temeritate praeceptum de homicidio vitando transgredieris, si juxta regulam proximum quemcunque sincera puraque charitate dilexeris, cupiditates domueris et vel minimum irae ac impatientiae motum, assultumve infregeris ? 6) Qua via in adulterium, aliamve libidinem, horrendum adeo praecipitium, devolveris, quamdiu repagulum regulae de stricta sensuum custodia, de mortificatione assidua, de constante temperantia, de puritate angelica steterit illaesum atque infractum ? 7) Denique qui 7° et 10° decalogi legem de furto cavendo alienisque non appetendis praevaricaberis, si juxta regulam omnia dimiseris, omnia in pauperes distribueris, nihil proprium possederis, nec possidere desideraveris ?

Ex quibus omnibus an non liquido constat, non dirui, evertive sacrosanctum decalogi divini murum, nisi ante regularum antemurale laedatur et perfringatur? E contrario autem, si regulas crebro et absque remorsu violaveris, certus esto, te quoque ad Dei leges calcandas paulatim descensurum. Viola paupertatem, et furtum non aberit; viola silentium, et in multiloquio peccatum non deerit; viola charitatem, humilitatem, patientiam, castitatem, turba ingens delictorum subsequetur, implebiturque Jeremiae Prophetae vaticinium (Thren. 2, 8): *Luxitque antemurale, et murus pariter dissipatus est.*

II. Antemurale regularum ab hostibus defendit.

II. Quam bene vallum, propugnaculum, antemurale ab hostium incursu defendat, norunt militares phalanges, quae in campo sibi metuentes ab adversariis, mox aggeres perficiunt, valla et propugnacula pro tutela ac munitione erigunt. Oppugnata fuit hoc anno currente 1702 Landavia urbs perquam munita, a Caesariano milite, praesente Josepho Romanorum Rege, dirigente Badensi Marchione; strenue ille urbem est aggressus, et strenue miles obsessus sese est tuitus; at ubi propugnaculum majus armata manu interceptum fuit, statim candidum labarum expositum paciscendi animum indicavit, urbsque sese oppugnantium potestati permisit.

Quamdiu hostis tartareus, in dies nos oppugnans, regularum propugnaculum et antemurale superare nequit, invicta et inconcussa stat nostra munitio et murus civitatis: illud autem dum perstat illaesum, hoc ipso ab hostibus, licet plurimis, praeclare nos defendit, ut in exemplo populi Israelitici clare elucescit. Proficiscebatur populus iste versus terram promissionis; potens cum quidam Rex Amorrhaeorum Sehon nomine, dubitans de fide tantae multitudinis, quod forsan sub praetextu transitus terram suam occupare pararet, belli signum dari jussit, omnesque quotquot hastam et gladium gestare possent, in campum excivit: Congregavit Sehon omnem

populum suum, et exiit confligere adversus Israel. (Cf. Num. 21, 21 sqq). Sed quid fecit Israel ? quaerit Origenes, hom. 12. in. Num 21 (Cf. MG. 12, 666). An forsan Deum oravit ? an speciali studio sese armavit ? non ; sed venit in Iasa. Quid autem, quaerit Origenes l. c., significat mons iste Iasa, in quem venientes Hebraei, non solum se defenderunt, sed adeo singularem victoriam obtinuerunt ? Iasa non significat aliud, ait ipse, quam exactam observantiam et excutionem illius, quod praecipit Deus. *Iasa interpretatur mandati adimpletio*. Quomodo igitur triumphavit Israel ? non aliter nisi recedendo in Iasa, id est, adimplendo legem. Hic mons, haec adimpletio legum est firmissimum vallum, propugnaculum et antemurale contra hostiles acies.

Et nos, charissimi, habemus Sehon regem Amorrhaeorum, scilicet cacodaemonem, qui contra nos movet tentationes, parat insultus, et omnes vires congregat, ut nos absumat : qua ratione nos defendemus ? an confugiemus ad orationes ? an duplicabimus jejunia ? an frequentius adibimus mensam sacram ? laudo ista ; sed edico non suffectura, nisi ad unicum scutum, propugnaculum, et antemurale nostrum confugiamus, et veniamus in Iasa, id est, impleamus quod vult Deus et regulas nostras exacte observemus. Volumus igitur securi esse de victoria ? *Stemus*, ait Origenes, *in Iasa*, et ad pedes nostros videbimus prostratos inimicos nostros, si mandata Dei impleamus, si regulae ductum sequamur, et intra hoc propugnaculum nos contineamus.

III. Antemurale regularum hostes subigit.

III. Erigunt nonnunquam militares copiae aggeres adeo sublimes, tamque alta propugnacula, ut hostibus insultare audeant. Divertit aliquando ad regem Abimelech Patriarcha Abraham, cujus uxorem eripere tentabat rex, aliisque injuriis afficiebat et vexabat Abraham, ita ut vitae suae metueret. Vocatur Abraham a Deo et rogatur : num timeat gentem hanc ? *Numquid juste eam timeo*, ait :

nos peregrini sumus, et longe illa inferiores numero et potentia : Numera eos, resumit Deus. Respondit Abraham: Tanta est multitudo, et numerare nequeam. Reponit Deus: Quot sunt capita, tot habebis pedibus tuis subjecta. *Daboque tibi et semini tuo terram peregrinationis tuae, omnem terram Chanaan in possessionem aeternam, eroque Deus eorum* (Gen. 17, 8) At qua conditione Abrahae facta a Deo est adeo ampla promisslo ? aut quaenam illa ? non alia nisi observatio mandatorum : *Et tu ergo custodies pactum meum.* Quod si feceris, omnes qui modo te vexant ad pedes tuos prostratos videbis.

O si quis posset enumerare lamentationes et querelas novitiorum ! hic dolet de impatientia, alter ob tentationem continuam : alius naturam veluti semper reluctantem spiritui accusat : demum plerique adversarium habent, a quo molestentur. Hae tentationes et passiones Chananaei sunt, multum infestantes et vexantes, sed nolite timere : Hi hostes vestri jacebunt prostati ad pedes vestros, dominabiminique eis : *Omnem terram Chanaan dabo tibi, in possessionem aeternam... Et tu ergo custodies pactum meum.* Hoc unicum a te requiro, observa regulam, contine te intra hoc antemurale et propugnaculum ; omnesque adversarios tuos nullo negotio detriumphabis.

At oggeritis : Chananaei nobis subjicientur ? qua ratione id erit possibile ? si in nobis interea sentiamus rebellionem tam magnam, et gemamus ut mancipia sub ferula passionum ? Non est impossibile, si modo observantes fueritis. Nam si vos non defueritis pacto, Deus certo non deerit promissioni suae vobis factae. Audite quod observat auctor operis imperfecti, super verbis a S. Matthaeo c. 7, 24 recitatis : « *Omnis qui audit verba mea haec, et facit ea, assimilabitur viro sapienti, qui aedificavit domum suam supra petram* » miramur, ait hic auctor (Cf. MG. 56, 743), videntes subinde commoveri

quosdam, qui videbantur columnae, et in terram collabi. ita ut Christum e pectore evellant, et locum dent Jovi aut Saturno. *Frequenter,* ait, *miramur, quod homines vel promissionibus flexi, vel terroribus fracti, vel persuasionibus circumventi relinquant fidei veritatem.* Quomodo est possibile, ut prodeuntes e catacumbis martyrum accedant ad gentiles? Si observaremus, inquit idem, non totum Evangelium, sed vel hanc unam Christi sententiam. non stuperemus. Quid autem loquitur? *Qui audit verba mea et facit ea, comparabitur viro sapienti, qui domum suam aedificavit supra petram... Quomodo autem,* ait praedictus Auctor, *permaneat apud Christum, qui nunquam stetit in Christo? aut quomodo teneat cum veritas, qui nunquam tenuit veritatem? aut quomodo servet cum justitia, qui justitiam non servaverit?* Quid dixit Christus? cui promisit firmitatem? Qui se fundaret supra petram observantiae praeceptorum; et qui perstat intra antemurale regularum, non aedificat supra arenam, sed supra petram, et firmus ac immotus perstat contra omnes tentationum ventos et pluviae impetus. *Qui audit verba mea et facit ea: Quis ista custodivit et cecidit?* sed si non adimpleatur conditio, quid mirum, si ruina et casus sequatur?

Quid obsecro est causae, cur juvenis iste, qui Angelo videbatur similis, postea trasformatus est in Luciferum, lapsus e caelo religionis? Studia, inquit aliquis, fervorem tepescere fecerunt, et spiritus evanuit in chartis. Ah! tu non cognoscis originem hujus mali. Ergo aliquis Sanchez mortuus in opinione sanctitatis, Suarez visus in oratione a terra elevari, Bellarminus cujus vita praeclara edita est, aut non studuerunt, aut spiritum perdiderunt? Attende bene, et advertes aliquam inobservantiam cujusdam regulae hujus ruinae scaturiginem extitisse. Interrogo enim te, quisquis in hujusmodi periculo versaris: observastine regulam de aperienda tentatione Superiori?

cur tanti nunc facis res saeculi, a quibus ante tantopere abhorrebas? permisi, inquis, me subinde cogitatione reduci in domum paternam, et detinui me aliquamdiu in memoria cognatorum. Ergo non fuit odium, quod regula praescribit (1). Praeterea hae rebelliones, hi ardores, qui repullulant, in pectore tuo, unde nascuntur? aliquando furtive aperui librum aliquem prohibitum: aperuisti internum, fili mi. Et simili modo invenietis semper, quod omnes miseriae et praecipitia principium duxerunt a transgressione regulae cujusdam; nec unquam ivenietis regularum observantiae deditum et intra propugnaculum et antemurale sese continentem aut globo aut telo sauciatum: nam *Qui ista custodivit, et cecidit?*

Quare, dilectissimi, si Societatis nostrae arcem ac urbem defensam securamque desideramus! si murum praeceptorum decalogi integrum et illaesum cupimus, integrum et illaesum servemus antemurale regularum: qui enim regulas exacte observaverit, nunquam eo malitiae deveniet, ut ad praeceptorum violationem longe graviorem proruat: sicut e contra, regulas audacter transiliens et frequenter eo tandem deveniet, ut praeceptorum murum transilire non formidet. Haec regularum observantia, velut Iasa Israelem, nos contra hostes stygios tuebitur. Haec observantia regularum, tanquam in petra nos solidabit ac velut propugnaculo cinctos proteget, atque a sagittis hostium et casu ac ruina defendet; nullus

(1) Est illud odium, de quo Christus loquitur apud Luc. 13, 26: « Si quis venit ad me, et non odit patrem suum et matrem, et uxorem et filios, et fratres et sorores, adhuc autem et animam suam, non potest esse meus discipulus »; odium illud sanctum, quod cum vero amore optime coniungitur. Nam, ut S. Gregorius Magnus haec verba interpretando scite animadvertit: « utrumque agere per discretionem valemus: ut uxorem et eos qui nobis carnis cognatione conjuncti sunt, et quos proximos novimus, diligamus, et quos adversarios in via Dei patimur, odiendo et fugiendo nesciamus ». In evang. hom. 37 n. 2 (ML. 76, 1275).

enim e Societate ad mundum, e terris promissionis in AEgyptum revertitur, nisi lapsus originem ducat a transgressione regularum. *Culpamus Deum*, ait auctor operis imperfecti, *quia non custodivit : magis laudandus est, quam culpandus ; quia hi soli pereunt, qui mandata Christi contemnunt*. Quare dum aliquem in AEgyptum, deserta Societate, rediisse intelligitis, ne lugeatis ; sed potius Deum laudetis : non enim erat dignus a Christo protegi, qui se ab ipso separabat ; merito fulmina sensit, qui verba vitae despexit, et consilia Salvatoris flocci fecit. Quia *hi soli pereunt, qui mandata Christi contemnunt :* qui consilia aspernantur, regulas libere et impudenter praevaricantur. Gratias itaque ago tibi, Domine Jesu, non solum pro his, quos in Societate tua conservasti ; sed etiam pro his, quos ejecisti [1] ; quia justus es, nec illi merebantur, sub justissimarum legum tuarum protectione defendi ac conservari, qui illis sese accommodare noluerunt ; neque digni erant, post murum civitatis securi delitescere, qui antemurale tanta audacia petulantiaque perforarunt, laeserunt, ac destruxerunt.

EXHORTATIO VI. PRAELIMINARIS

De sexto stimulo observandi Regulam : Quia est sepes vineam animae circumdans et protegens.

THEMA : *Plantavit vineam, et sepem circumdedit ei.* (Matth. 21, 33).

Christus Redemptor noster tam veteris Legis Synagogam, quam novae Legis Ecclesiam jam horto, jam agro, jam vineae assimilare dignatus est. *Paterfamilias*

---

[1] Haec intelliguntur de iis, qui ex gravi sua culpa vocationis gratiam amiserunt vel ab Ordine relegantur, non de iis qui ex justa causa et honesta etiam post vota dimissionem aut passi sunt aut legitime obtinuerunt.

plantavit vineam, et sepem circumdedit ei, et fodit in ea torcular, et aedificavit turrim, inquit Matth. 21, 33. De synagoga id exponens *Origenes,* Comment. in Matth. t. 17 n. 6 (Cf. MG. 13, 1487) ait : *Custodia Dei fuit sepes vineae, turris templum, torcular locus libationum :* sive altare in quo victimarum sanguis exprimitur. De Ecclesia (1) explicat *S. Irenaeus* contra haer. l. 4 c. 36 (al. 70) (MG. 7, 1091) cum aliis, sepemque ait esse legem Dei et praecepta ; quae Ecclesiam muniant et fideles in officio et pietate contineant. Turris mystice sunt doctores et pastores, tanquam e turri populi speculatores. Torcular crux Christi, cujus praelo martyres, virgines omnesque ejus sequaces premuntur, et gaudii vinum exprimitur. Non absimili quoque ratione videmur quemvis Ordinem religiosum, et in his Societatem nostram, comparare posse horto aut vineae, sepe circumdatae et bene munitae ; quam Pater familias caelestis per S. Ignatium plantavit. Cujus sepes sunt leges, regulae et constitutiones : *Turris fortissima nomen Domini,* nomen Jesu, sub cujus protectione laboramus et militamus : uti et ipsa oratio, meditatio ac providentia. Torcular est mortificatio, tribulatio, crux, quae cuivis Christi discipulo et religioso portanda est. Sed nunc aliis praetermissis, sepem Societatis, id est regulam, ejusque utilitates expendamus, et quidem : 1. quod bestias noxias a vinea arceat ; 2. quod vineam in flore conservet ; 3. quod eandem fructuum copia beet : ut ex his ad observantiam regulae exactiorem animemur.

I. Regula tanquam sepes vineae juvat ad conservationem vineae.

I. Praecipuum sepis officium et beneficium meritò censetur, vineam circumdare, protegere et animalia novica arcere : unde ubi vulgata editio legit : *Sepem circumdedit ei,* Syrus habet : *Undequaque eam vallavit maceria,* id est muro, absque calce, qualis circum vineas construi

(1) i. e. de ecclesia tum Testamenti Veteris seu synagoga, tum de ecclesia Test. Novi.

assolet : ut circumquaque munita sit et protecta. Quamdiu hoc sepimentum illaesum conservatur, quamdiu regularis viget observantia, nulla fera vineam nostram devastare poterit : huc facere videntur verba Isaiae Prophetae c. 35, 9. *Non erit tibi leo, et mala bestia non ascendet per eam : nec invenietur ibi.* Ad ejusmodi vineam tam munitam non intrabunt serpentes, neque ursi, neque alia fera animalia, ut eam destruant et evertant : ita ut ille ipse leo, qui per omnia undique circuit, stragem faciendo, et absque ullo respectu ac reverentia loci aut sanctitatis personae cujuscunque, ipsa templa ingredi, monasteria et cellas penetrare nititur, nulla tamen ratione in hanc vineam sese insinuare aut irrumpere damnumque creare valeat : licet enim de longe possit aliquantum rugitu suo auditum pulsare, ungues tamen ac dentes infigere haudquaquam poterit. *Securi ergo simus* (ait *Guerricus* Abbas serm. 5. de adventu Domini (ML. 185, 29) *si de via* (regularum) *non exorbitamus. Potest leo ille, qui circuit, quaerens quem devoret..., viatores rugitu terrere ; sed persistentes in via laedere non potest,* Rugiat ergo leo extra vineam, extra sepimentum ; circumeant ursi maceriam, advigilantes, num te mordere queant ; tu esto sine metu, modo sepem non infringas, eisque foramen aperias, per quod ingrediantur. *Non erit ibi leo, et mala bestia non ascendet per eam.* Nihil ergo timete, nisi laedere sepem ; nihil formidate, nisi recedere de via regularum : *Si es in via,* subdit Guerricus, *hoc solum time ne devies.*

Dilectissimi mei, quoties vos monui, ut non amplius reflectatis animum ad annos praeteritos, nec sollicitudinem geratis de peccatis saeculi ; sed solum attendatis ad observantiam vestri instituti : omnis alius timor vanus est, et omnis alia anxietas inutilis ; hic est timor sanctus et proficuus, singularem semper curam gerere, ne transiliatis sepem regulae ; sic nec inimicum qui laedat, nec scorpionem qui mordeat, nec leonem qui dentes infigat timebitis.

Ergo *si in via es, hoc solum time, ne devies*; si intra sepem es, hoc unum metue, ne transilias; alia omnia terriculamenta, contemne et irride. *Nam non erit ibi leo, et mala bestia, quae nocumentum afferat.* Licet sit magister circumdatus numerosa juventute; aut operarius, qui semper versetur in medio nationis pravae, aut ecclesiastes innumera stipatus auditorum multitudine, non est quod metuat, modo intra sepimentum regulae delitescat; si non agat cum proximo, nisi ob finem regulae, nec conversetur nisi socio praesente, nec recuset Superiori aperire interiora animae. Hac enim ratione, ungues leonis infernalis apprehendere neminem valebunt. E contra vero, qui a via deviat, qui maceriam deserit, qui sepem diffringit ac dissolvit, in periculo est, ut mala bestia ascendat per eam: nam verissimum est dictum Sapientis: *Qui dissipat sepem, mordedit eum coluber* (Eccl^{ae} 10, 8).

II. Juvat ad florem.

II. Alterum quod ex sepimento vineae probe custodito beneficium enascitur, est flos et odor bonus ejusdem. Si enim vinea sepis suae peripheria circumquaque bene clausa et ab incursu bestiarum noxiarum defensa securaque existat, floret optime, ita ut in eam cadat illud Cant. 2, 13. *Vineae florentes dederunt odorem suum.* Si enim in Ordinibus religiosis exacta vigeat disciplina et regularum observantia, sunt vere *vineae florentes*, et in primaevo flore constanter perseverant; quod si vero regularem disciplinam pessundent, flos, decor et gloria eorum marcescit ac decidit, velut Ordinum plurium exempla comprobant, qui vel tanquam flores veterascentes languent, vel omnino exaruerunt atque extincti sunt. Deinde ejusmodi Ordines non solum florent in semetipsis et conscientiis suis; verum etiam suavem diffundunt odorem boni exempli, virtutis ac perfectionis in proximos, vereque cum Apostolo dicunt: *Christi bonus odor sumus.* 2 Cor. 2, 15, id est, bonam Christi famam verbo et exempla spargimus. Praeclare hanc in rem *S. Ambrosius, S. An-*

selmus et S. Bernardus in Cant. de spirituali colore et odore virtutum in illud : *Ego flos campi et lilium convallium : Habent,* secundum hos SS. Ecclesiae Doctores, *flores colores suos, habent et odores, odorem in fama, colorem in conscientia. Colorem operi tuo dat ejus bonitas, et cordis intentio, odorem modestia et virtutis exemplum. Justus lilium est in se candidum ; sed proximo odoratum : proximo enim famam, nobis debemus et providemus conscientiam* (1). Ejusmodi famae odorem suavem spirant vineae religiosae florentes intra maceriam regularum suarum ; quae si secus faxint, foetorem ingratum exhalant et maculam dant in gloria sua.

Sicut sponsa Cant. 6, 1 seipsam comparat areolis aromatum suaviter redolentium : ita quaevis religio his merito assimilatur, in quibus videre est venustatem, amoenitatem et pulchrum ordinem vernantium herbarum et florum odoratorum, ex quibus fragantes spiritus exhalantur. Atque hoc est quod jubet Salvator Matth. 5, 26, cum ait : *Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, et glorificent Patrem vestrum ;* ubi alia metaphora, gloriam et bonam famam appellat splendorem ex bonorum operum luce promanantem. Tales vineae florentes erant apostoli et martyres, omnesque Ordines religiosi in ortu suo, primitias spiritus habentes et magni fervoris ac perfectionis ubique signa edentes, et velut areolae aromatum omnium visum odoratumque mirifice recreabant. Sicut aromata, quo magis conteruntur, eo majorem spirant fragrantiam ; ita Christus redemptor noster, apostoli, martyres, Ordinum fundatores et primi eorum asseclae, quo magis persecutionibus et tribulationibus pressi et quasi contriti fuerunt, eo suaviorem virtutis suae sparserunt odorem, intra regulae suae sepimenta sese continentes.

(1) Expositionem *S. Bernardi* in laudata verba Cant. habes serm. 47 et 60 apud ML. 183, 1008 sqq. et 1068 sq.

Eluxit id praeclare in Doctore gentium, qui quocunque deveniret, omnes amoenissima virtutum suaveolentia recrebat ; unde vere *S. Bernardus* serm. 12. in Cant. (ML. 183, 828) de illo ait : *Paulus vas electionis, revera vas aromaticum, vas odoriferum, et refertum omni pulvere pigmentario. Christi enim erat bonus odor in omni loco. Multae profecto suavitatis fragrantiam longe lateque spargebat pectus illud, quod sic affecerat sollicitudo omnium Ecclesiarum. Vide enim, quales species et aromata coacervaverat sibi : Quotidie, inquit, morior propter vestram gloriam ; et rursum : Quis infirmatur, et ego non infirmor ?* Simili ratione, quem suavitatis odorem non diffudit longe lateque per Hispaniam, Italiam, Galliam S. fundator noster et primaeva Societas ; qui ita omnium mentes recreabant, ut ejusmodi fragrantia inescati, aegerrime eos a se divelli paterentur, et mox ad fundanda ubique collegia excitarentur, quo stabiliter odore tam salutari pascerentur.

Si volumus, charissimi, ut vineae nostrae florentes, id est provinciae, collegia, domus probationis et personae Societatis singulae constanter floreant et amabilem odorem ubique in proximos spargant, septa regularum sarta tecta conservanda sunt : in primis regula charitatis, ut nemo alterius famam vel in minimo laedat ; regula temperantiae, ut neminem sensualitate sua offendat ; regula modestiae, quae, mirifice omnes intuentes aedificat ac recreat. D. Basilius epist. 175. (1) refert aucupes quosdam columbarum cicurum pennas consuevisse odore quodam inficere, qui columbis aliis gratissimus sit : quo pellectae, pleraeque in decipulam inducuntur. Ita faciendum cuilibet personae de Societate, ut suarum virtutum odore perditos ad Christum adducat, probos ad virtutis incrementum ac perfec-

(1) Quae in novo ordine epistolarum expuncta est, utpote non genuina.

tionem attrahat. Quemadmodum S. Caecilia virgo Valerianum sponsum suum lucrata est Christo, cum ipse prima nuptiarum nocte fragrantissimum castitatis odorem, instar rosarum verarum ac liliorum, in conclavi sponsae suae fuisset odoratus. AEmulemur haec charismata meliora : et vineae florentes dabunt odorem suum.

III. Juvat ad fructum.

III. Tertium beneficium, quod ex sepe probe custodita vineae obvenit, est, ut non tantum a feris defendatur, et floreat gratumque odorem diffundat ; verum etiam, ut fructus maturos et uvas dulces vineae Domino proferat, sicut e contra, sepe destructa, vinea quoque pessundatur ac dissipatur omnisque spes fructuum tollitur. *Transivi*, inquit Salomon Prov. 24, 30 sqq. *per vineam viri stulti, et ecce totam repleverant urticae, et operuerant superficiem ejus spinae, et maceria lapidum* (Syrus vertit, spes lapidum) *destructa erat ; quod cum vidissem, posui in corde meo, et exemplo didici disciplinam.* Id est homo deses, et negligens vineae suae, id est animae, sepem, exponit eam tentationibus, infestationibus atque incursibus hostium, bestiarum ac daemonum ; quo fit, ut in extremam sterilitatem incidat. Scatet enim spinis errorum, vitiorum, delictorum et scandalorum ob sepem dirutam, id est, ob solutam disciplinam et regularum neglectum ; impune enim irrunt imperfectiones et delicta, eamque vastant et velut zizaniis contaminant.

Egregie *S. Gregorius* L. 30. Mor. c. 20 [?] *Per vineam stulti transire est cujuslibet vitam negligentis inspicere, ejusque opera considerare, quam urticae vel spinae replent, quia in corde negligentium prurientia terrena desideria, et punctiones pullulant vitiorum : quia scriptum est, in desideriis est omnis otiosus. Maceria lapidum destructa erat : id est, disciplina Patrum ab ejus corde dissoluta erat : atque ideo protinus adjunxit : quod cum vidissem, posui in corde meo, et exemplo didici disciplinam.* Omnis mali origo a S. Doctore in id refunditur quod *disciplina*

Patrum dissoluta erat: regularis disciplina a Patribus primaevis exacte observari solita, laxata et dissoluta erat. Hinc spinae, hinc urticae, hinc sterilitas, labruscae: hinc non uvae maturae, sed acerbae labruscae.

Salomon ex hac parabola didicit disciplinam, i. e. cognovit quid sibi faciendum, ne animae suae vinea silvesceret et spinis repleretur, destructa maceria, i. e. legum custodia. Discamus et nos ex ista similitudine disciplinam, et ponamus in cordibus nostris amorem regularum, ne aliquando Christus redemptor noster ac iudex, tamquam vineae nostrae dominus, a nobis rationem strictam exigat, oggeratque illud Isaiae 5, 3. 4: *Nunc ergo... judicate...: Quid est, quod debui ultra facere vineae meae?* Ecquod vinitoris officium neglexi? quid in vinea colenda neglexi? quid ei facere debui, quod non feci? fodi in ea torcular, suppeditavi sacramenta, posui turrim, Superiores et inspectores, sepem circumdedi constitutionum et regularum; dedi rorem gratiae meae et solem justitiae, ut ad maturitatem uvas perduceret, quid igitur ultra debui facere? in quo peccavi? An quod expectavi, ut faceret uvas, fecit autem labruscas? exspectavi uvas suaves et stomacho meo gratas, sed ecce inveni insuaves et amaras, quae molestiam et nauseam creant; expectavi uvas dulces operum bonorum et virtutum et vinum dulce charitatis et perfectionis, sed retuli omphacium et acetum sensualitatis, tepiditatis et omnigenae imperfectionis. *Ego autem plantavi te vineam electam, omne semen verum; quomodo ergo conversa es mihi in pravum vinea aliena?* (Jeremiae c. 2, 21). Quid faciam? quid poenae infligam sepem sic negligenti, et omnem laborem ac industriam meam frustranti vineae? hoc agam: *Auferam sepem ejus* (Isaiae 5, 5); nudabo protectione mea, Angelorumque custodia et regularum gratia: *Non putabitur, et non fodietur* (ib. v. 6); culturam ulteriorem substraham ingratae vineae atque indignae, et *nubibus mandabo, ne pluant*, neve gratiae abundantis rorem affundant.

Quare, charissimi, si vineam nostram a Deo per S. Ignatium parentem nostum plantatam, turri et torculari instructam, sepimento circumdatam, illaesam cupiamus, ex parte nostra sepem regularum infractam, integramque servemus ; ne serpentibus, leonibus, ursis, id est, tentationibus, vitiis, peccatis aditum patefaciamus : nam *Qui dissipat sepem, mordebit eum coluber.* Et Isaiae 5, 5 minatur Deus : *Auferam sepem ejus, et erit in direptionem.* Et Eccl. 36, 27 : *Ubi non est sepes, diripietur possessio.* Si deinde Societatis nostrae florem, vigorem et exempli boni atque aedificationis odorem, in foetorem graveolentem commutari nolimus : regularum sepem probe custodiamus ; ac denique si uvas dulces, i. e. fructus bonorum operum et variarum virtutum solidos ac perfectos, producere desideremus ; maceriam regularum nostrarum, vineam nostram conservantem, minime laedi patiamur ; alias non uvas dulces, sed acerbas, sed labruscas, non vinum dulce et Dei palato gratum, sed acetum insipidum proferemus.

EXHORTATIO VII. PRAELIMINARIS

De septimo stimulo observandi regulam : quia est speculum nostrum.

THEMA : *Si ignoras te, o pulcherrima inter mulieres, egredere, et abi post vestigia gregum.* Cant. 1, 7.

Quaelibet anima religiosa est Christi Jesu sponsi caelestis dilectissima sponsa ; a qua is inter caetera monilia et ornamenta cognitionem sui et cognitionem Dei requirit : ex quibus multa praeclarissima decora et virtutum cimelia dependent. Nam cognitio sui ipsius via est ad cognitionem Dei ; sicut ignoratio sui est ignoratio Dei : cognoscens enim infirmitatem et miseriam suam, Dei

gratiam et omnipotentiam agnoscere eamque supplex invocare cogitur. Unde Agapetus diaconus admonitione ad Justinianum Imp. ait : *Qui se novit, Deum noscet : Deum noscens, Deo assimilabitur. Assimilabitur Deo, qui dignus erit, qui nihil Deo indignum admittit, sed cogitat, quae Dei sunt ; et quae cogitat, loquitur ; et quae loquitur, facit.* E contra seipsum ignorans, Deum ignorabit, et plurima Deo indigna committet. Hinc sponsus caelestis Cant. 1, 7 sponsam monet : *Si ignoras te, o pulcherrima inter mulieres, egredere et abi post vestigia gregum. S. Hieronymus* ista exponens Epist. 22. ad Eustoch. n. 25 (ML. 22, 411) *Sis licet pulchra..., nisi te cognoveris..., pasces haedos, qui staturi sunt ad sinistram. Pasce haedos tuos. S. Ambrosius* de anima et Isaac c. 4 (ML. 14, 509) explicat : pasce, id est rege *seu coerce petulantiam et lasciviam corporis tui, edomas leves motus ;* mortifica passiones et effraenes appetitus. Unde autem nos cognoscemus ? unde colligemus, num pulchri simus, an foedi ? Inspiciendum, more virginum, speculum. At quodnam nostrum est speculum ? Regula. Hac enim aptissima metaphora S. Augustinus regulam suam appellat. In reg. cap. ult. Quem in locum *Hugo Victorinus* in cap. ult. Reg. S. Aug. ait : *Et bene hunc libellum dicit speculum : quia in eo tanquam in speculo inspicere possumus, quales sumus ; sive pulchri, sive foedi ; sive justi, sive injusti : utrum quisque nostrum regulariter vivat ; utrum proficiat, an deficiat : utrum Deo placeat, an displiceat.*

Quomodo igitur hoc regularum speculum bina nobis exhibeat; scilicet qui maculas et imperfectiones ostendat, et ad ornatum perfectionis deserviat, exhortatione hac declarabimus.

I. Speculum materiale, maculas faciei detegit, ut eas abstergere valeamus. Nam ut se ipse nosceret homo, qui suos in se vultumque oculos inflectere non potest, I. Speculum regulae maculas detegit.

homini speculum natura porrexit, ait L. Seneca L. 1. natur. quaest. c. 17. Sicut speculum dicitur id, quod inspicimus ; et speciem, id est, imaginem nostram contemplamur : ita S. Jacobus in Epist. sua c. 1, 23 verbum Dei et legem speculum nuncupat, quia in eo nos inspicimus, et speciem animae contemplamur. Hinc *S. Leo* serm. 11. in Quadrag. cap. 4 (ML. 54, 304) *Artifex misericordia Dei,* inquit, *splendidissimum in mandatis suis condidit speculum, in quo homo mentis faciem inspiceret, et quam conformis imagini Dei, aut quam dissimilis esset, agnosceret.* S. Leoni adstipulatur Doctor mellifluus serm. 1. de 7. panibus n. 1 (ML. 183, 337) : *Evangelium,* ait, *speculum veritatis, nemini blanditur, nullum seducit. Talem in eo se quisque reperiet, qualis fuerit : ut nec ibi timore trepidet, ubi non est timor, nec laetetur, cum male fecerit.*

Quod S. Leo et S. Bernardus de lege Evangelica asserunt, idem nos, cum S. Augustino, recte applicamus legi nostrae ac regulae ; nam et haec speculum est splendidissimum, in quo animae nostrae maculas intuentes, eas abstergimus, et quantum a virtutis perfectione distemus, perspicimus. Numeramus autem duplicis generis regulas, negativas et affirmativas : *negativae* quidpiam vetant, ut : exire domo sine facultate Superioris, extraneorum mandata deferre ad domesticos, suscipere curam saecularium negotiorum, miscere colloquia de bellis principum christianorum inter se dissidentium, dare mutuo aut accipere absque licentia, tentationes celare, otium sectari, nimia corporis et sanitatis sollicitudine teneri, nimiis laboribus ac operibus poenosis corpus animumque atterere, de aliis nationibus loqui sinistre, et similia. Quae omnia animae faciem deturpant.

At quanam ratione maculas istas aut eluemus contractas, aut praecavebimus contrahendas ? Si fecerimus quod Moysi a Domino in tabernaculi constructione praescrip-

tum : *Inspice, et fac secundum exemplar, quod tibi in monte monstratum est* (Ex. 25, 40). Inspice speculum, et vide quid vetet, quidve requirat ; inspice non semel, sed saepius ; nec obiter, sed diligenter ; et considera ac rumina, quam conveniens, quam pium, quam sanctum sit, quod praecipitur ; quam pravum et noxium, quod vetatur. Hujus rei symbolum legimus Exodi c. 38, 8. Jusserat Deus fieri labrum aeneum ex speculis mulierum ; ut in eo sacerdotes sacrificaturi se lavantes inspicerent, et si quid in se maculatum vel incompositum invenirent, detergerent et componerent. Nam ut ait *S. Gregorius* Hom. 17. In Evangelia n. 10 (ML. 76, 1144) : *Specula mulierum sunt praecepta Dei, in quibus se sanctae animae semper aspiciunt, et si quae in eis sunt foeditates maculae, deprehendunt. Cogitationum vitia corrigunt, et quasi renitentes vultus velut ex reddita imagine componunt, quia dum praeceptis Dominicis solerter intendunt, in eis procul dubio vel quid in se caelesti viro placeat, vel quid displiceat, agnoscunt.*

Sacerdotes veteres imitandi sunt nobis, non solum in observantia praeceptorum, sed etiam regularum : dum peccata expiaturi, dum ad aram facturi, dum conscientiae latebras scrutaturi sumus, regulae speculum intueamur ; et si quas foeditatis maculas deprehenderimus, detergamus ; cogitationum vitia corrigamus ; sermonum lapsus ac naevos emendemus ; et omne virus actionum nostrarum expellamus. Scribit Ludovicus Vives in S. August. L. 18. Civit. c. 13. Basiliscum hoc modo occidi : circumdant se venatores undique speculis ; in quae dum ille se introspicit, venenati specierum visualium radii, ex oculis egressi, vi speculi, ad ipsummet reflectuntur, atque eum interficiunt et enecant. Ita religiosus tepidus et multis peccatis venialibus se inficiens, et regularum transgressionibus maculans, easque in speculo regulae intuens, et ad se reflectens, compunctus interimit eos naevos,

quos tam pestilentes foedosque conspicit, et novum fervorem induit.

Atque hoc est primum speculi regularis officium, ac beneficium, quod maculas et imperfectiones nostras regulae repugnantes clare detegat, ut eas cognoscamus, aboleamus, et imaginem animae nostrae Deo et Christo majore puritate assimilemus.

II. Speculum regulae ad ornandam animam servit.

II. Alterum speculi regularis officium et beneficium est, ut ad ornandam et expoliendam animae nostrae faciem, et vestimenta coordinanda atque aptanda subserviat. Sicut enim feminae ac domicellae nobiles, dum se comunt et ornant, studiose se in speculo intuentur, ut non tantum omne, quod in facie foedum viderint, eluant, verum etiam, se pulchre per omnia componant : ita religiosum decet assidue regularum suarum speculum intueri, ut juxta illud se totum conformet, mores corrigat, virtutum ornamenta inferat, et omnigenae perfectionis decore sese exornet. Huc servit, quod asseruit S. Paulus 2. Corinth. 3, 18 *Nos vero omnes, revelata facie gloriam Domini speculantes, in eandem imaginem transformamur de claritate in claritatem, tanquam a Domini Spiritu.* Nam ut ait *S. Augustinus* L. 15. de Trinit. c. 8 n. 14 (ML. 42, 1067 sq.). *Speculum videntes, non de specula prospicientes..... Transformamur ergo dicit, de forma in formam mutamur, atque transimus de forma obscura in formam lucidam.* Nam *lucerna pedibus meis verbum tuum, et lumen semitis meis.* Ps. 118, 105. *Et mandatum lucerna est, et lex lux, et via vitae increpatio disciplinae.* Prov. 6, 23.

Speculantes igitur nos in speculo nostro regulari transformamur de forma obscura in formam lucidam ac pulchram : ut felices simus imago Dei, eumque quasi exemplar et prototypon, ad quod creati simus, repraesentemus, dum regulae omnem perfectionem complectenti nos conformamus. Transformamur de forma obscura in

lucidam : quam obscura est forma e saeculo huc allata ? quot maculis deturpata quantis tenebris et ignorantiis involuta ? quam obscura est superbia, luxuria, invidia, vana gloria et caeterae vitiorum caligines ? has autem in speculo regulari contemplantes paulatim dissipamus et in formam lucidam transformamur : et *de claritate* minori pedentim *ad claritatem* majorem pertingimus.

Unde S. Augustinus librum conscripsit, quem *Speculum* nuncupavit, (ML. 34, 889) eo quod in eo Scripturae divinae sententias morales de virtutibus et vitiis collegerit, *ut qui jam credens*, inquit, *obedire Deo voluerit, se inspiciat,.. quantumque in bonis moribus operibusque profecerit, et quantum sibi desit, attendat.* Similem librum, simile speculum exhibet nobis S. Pater noster Ignatius (scilicet librum regularum) nihil nisi sententias morales et documenta ex vita ac doctrina Christi decerpta continens, ut ejus filii in eo se intueantur, et quantum possunt sibi ad finem ab eo intentum, scilicet perfectionem propriam et alienam desit, attendant, et magis magisque ad eam aspirent. Idem S. Doctor in ps. 103. serm. n. 4 (ML. 37, 1338) *Vide*, ait, *si hoc es, quod dixit Psaltes : si nondum es, geme ut sis. Renuntiavit tibi speculum faciem suam : sicut speculum non sentit adulatorem, sic nec te palpes.* Idem applicemus nobis : inspexisti speculum regulare, vide si hoc es, quod dixit ; si nondum es, geme ut sis ; conare, propone, rem cum gratia Dei aggredere : et pulcher Christoque ac S. Ignatio similior efficieris.

Quem in finem plurimum conducunt regulae, quae *affirmativae* sunt, et quid ad animae pulchritudinem consequendam nobis agendum sit, edocent, dum jubent ; matutino tempore caelestium meditationi insistere, peccata suo tempore per poenitentiae sacramentum expiare, bis in conscientiam diebus singulis inquirere, paupertatem evangelicam, castitatem angelicam, obe-

dientiam perfectam sectari, et Dei proximique sincerae charitati operam dare. Has similesque regulas *inspice*, saepe recole, expende, intellige : deinde *fac* ut in praxim redigas ; et ornabunt te, multisque gemmis pretiosis condecorabunt. Nec sis similis viro, de quo S. Jacobus in epist. c. 1, 23 sq. : *Quia, si quis auditor est verbi* (regulae), *et non factor, hic comparabitur viro consideranti vultum nativitatis suae in speculo ; consideravit enim se : et abiit, et statim oblitus est, qualis fuerit.*

Quapropter nos speculum regularum nostrarum, non obiter, sed sedulo et serio, saepius inspiciamus ; tum ut imperfectionum nostrarum maculas abstergamus, tum ut animam nostram omnigenae perfectionis pulchritudine et ornatu condecoremus. Ne imitemur viros sese intuentes in speculo et mox abeuntes, sed virgines nobiles, pulchritudinis et ornatus studiosas, quae diu multumque se in speculis contemplantur omnesque naevos et maculas, etiam minimas, quas in iis cernunt, emaculant et extergunt, ac totam faciem, vestes, gestus ac mores ad speculum formant et componunt ; saepius de illis, illarumque praestantia, utilitate, fructu meditationes instituamus : hac ratione, veluti specula concava, radiis solaribus opposita, stuppam, chartam, aliaque accendunt ; ita regularum nostrarum speculum amore divino nos inflammabit et perfectionis desiderium accendet. *Ignitum eloquium tuum vehementer ; et servus tuus dilexit illud* (Psal. 118, 140) : quod illuminabit, aduret, et animam de forma obscura in lucidam, de tepida in ferventem, de imperfecta in perfectam transmutabit.

EXHORTATIO VIII. PRAELIMINARIS

De octavo stimulo observandi regulam ; quia est altera scala Jacob, ad caelum ducens.

THEMA : *Viditque in somnis scalam stantem super terram, et cacumen illius tangens caelum* (Gen. 28, 12).

Scala Patriarchae Jacob, quam vidit in Bethel, Theodoreto, Pererio et Hebraeis divinae providentiae est symbolum ; cui Deus, tanquam caussa prima, primumque movens omnium, innititur : per quam Angeli, providentiae hujus ministri et executores, ascendunt et descendunt : duo scalae latera sunt suavitas et fortitudo ; Deus enim sapientia sua infinita mundum gubernans *attingit a fine usque ad finem fortiter et disponit omnia suaviter*.

Deinde scala haec Tertulliano (in fine L. 3. contra Marcionem) symbolum est viae, qua justi ascensiones in corde suo disponunt in caelestem patriam (Cf. ib. cap. 24 ML. 2, 357). Duo latera sunt fides et opera, vel verbum Dei et sacramenta : gradus autem variarum legum et virtutum ascensus indigitant.

Alii SS. Patres et ascetae propinquius ad propositum nostrum accedunt, et scalam hanc Jacob regulae seu disciplinae religiosae symbolum esse existimant : qua vero ratione id intelligendum sit, praesenti exhortatione indicabimus, ut tanto alacrius, angelorum more, per hanc scalam primo ad perfectionem ac deinde in caelum ascendamus.

I. Regula scala Jacob.

I. *Viditque* (Jacob) *in somnis scalam*. l. c. *S. Bernardinus* serm. in illud : Ecce nos reliquimus omnia : *Scala*, ait, *haec est disciplina religiosa vel regula Ordinis* v. g. qua dilectus Dei Benedictus ascendit ad caelum : duo latera sunt humilitas et vitae asperitas ; gradus sunt variae regulae et virtutum actus. Scala enim arcta

arctam disciplinae viam, quae ducit ad caelum, significat : nam, ut ait S. Augustinus in Sent. sent. 19. *Augusta est via, quae ducit ad vitam ; et tamen per ipsam, nisi dilatato corde, non curritur : quia iter virtutum, quo gradiuntur pauperes Christi, amplum est fidelium spei, etsi arctum sit infidelium vanitati.*

S. Bernardo consentit S. Antoninus in Summa Theol. p. 3, tit. 16, c. 10 § 9, secundum quem *Bonum Religionis significatum est nobili illa scala Jacob, cujus gradus nulli sunt alii, quam lectionis, meditationis, mortificationis, aliarumque similium exercitationum,* quibus Religio constat. In hac ascendunt Angeli ad haec opera Dei offerenda ; atque ad deferenda vicissim ad religiosas animas sponsi munera et beneficia descendunt. Et porro incumbit Deus ; quia ejus gratia et auxilio omnia nostra studia nituntur, quae, eo tenente, cadere non possunt ; ipseque est ascendentibus firmamentum, et pervenientibus in fine est praemium. Unde de ea vere dicitur : *Non est hic aliud nisi domus Dei, et porta caeli* (Gen. 28, 17).

An non idem, charissimi, de regula a S. Ignatio nobis porrecta asserere poterimus ? *Non est hic aliud nisi domus Dei, et porta caeli,* ad quam ipsa penetrat ac pertingit ; si dilatato corde et alacri ac generoso animo per eam ascendamus, et licet arcta videatur, vim tamen nobis inferendo, aditum nobis patefaciamus.

II. Latera scalae. II. Latera hujus scalae, quibus gradus inhaerent, sunt humilitas et asperitas, per quarum medium omnes alii gradus ascendendi sunt. Vel latera scalae sunt « *sustine et abstine* », patientia et abnegatio, intra quae, tanquam inter repagula, currendum est ad caelum. Vel latera sunt *oratio* et *mortificatio,* quibus omnes aliarum regularum et virtutum gradus innituntur et fulciuntur ; sine quibus ad nullam virtutem pervenitur nec pes a terra vel ad primum scalae gradum elevatur. Orationi namqu

jungenda est mortificatio, quia mortificatio sine oratione est insipida et horrida, oratio sine mortificatione est sterilis et infructuosa. Mortificatio igitur fulciatur oratione, et oratio condiatur mortificatione. Mortificatio domat et jugulat concupiscentias et passiones, scilicet cupidinem honoris, deliciarum, opum, commoditatum ; oratio vero mentem mortificatam sustollit ad Deum, ab eoque caelestes amores, sensus et spiritus haurit. Quare mortificatio est quasi myrra et sal putredinem a carne et mente nostra exsugens, eamque desiccans et a corruptione conservans ; oratio vero est velut thus illam per fumum et ignem Deo adolens, offerens et sacrificans. Ita Cassiodorus et Beda.

Quamobrem si per regularum gradus in caelum conscendere cupimus, extra gemina haec fulcra pedem non locemus : in omni gradu oratio et mortificatio latus nostrum stipent necesse est. Difficile est animam ascendere cursum, gravatam rebus terrenis et onustam carnalibus affectionibus, illam vehementer detinentibus et deorsum semper impellentibus ; quibus tamen per mortificationem ablatis, facile ad superna ascendit. Levat mortificatio et alleviat ; addit pennas. Mortificatio sustollit : nam ut inquit *S. Augustinus* serm. 171. de tempore ad Fratres : *Si unusquisque subigere passiones sibi studeat, ac super eas stare consuescat ; ex ipsis sibi gradum constituit, quo possit ad superiora conscendere ; elevabunt nos, si fuerint infra nos ; de vitiis nostris scalam nobis facimus, si vitia ipsa calcamus.* Conculcatio ergo vitiorum est incrementum virtutum, et passionum subjectio et abnegatio cordis est sublevatio et in sublimia erectio. Ex altera vero parte oratio est adjutrix et succollatrix, sine qua ascensiones in corde suo nemo potest disponere, nemo sese abnegare, nemo vitium vincere, nemo de hostibus triumphare : orante Moyse, vincebat Israel ; cessante illo, vincebat Amalec. Haec

igitur duo fulcra omnino nobis necessaria sunt ; intra quae si ambulemus, tuti evadimus ; extra quae si pedem figamus, deviamus, exorbitamus, et ad Deum caelestemque patriam non ascendimus.

III. Gradus scalae.

III. Gradus hujus scalae, ex mente *S. Basilii* in Psalm. I., sunt variae abdicationes et renuntiationes, quae in regulis quoque nostris continentur (1) : Scala, inquit, est ascensus ad perfectionem, culmen est charitas, gradus sunt decem gradus abrenuntiationis, quorum primus est abdicare terrena, ut cum Apostolis dicat : *Ecce nos reliquimus omnia.* Quid aliud petit a nobis regula 8. summarii, nisi ut ii, qui Societatem ingrediuntur, *existiment sibi, quidquid in mundo habebant, relinquidum ?*

Secundus gradus est eadem terrena cuncta oblivisci : secundum illud Psalmi 44, 11 : *Audi, filia, et vide... et obliviscere populum tuum, et domum patris tui.* Quid aliud innuit praedicta 8. regula, dum jubet nos mundo et amori proprio mori ?

Tertius gradus est eadem ut stercora odisse et aversari, secundum Apostolum : *Omnia arbitror ut stercora* (Phil. 3, 8). An non idem regula exigit, omnem mundi affectum exuere, et mundo contraria totis viribus concupiscere praecipiens ?

Quintus gradus est odisse animam suam propter

(1) S. Basilii verba sunt haec : « Ego equidem pietatis exercitationem scalae consimilem esse crediderim, videlicet illi scalae, quam beatus Jacob olim vidit, cujus quidem pars terram tangebat, eratque humi depressa ; pars vero altera ultra ipsum coelum porrigebatur. Quare necesse est, ut ii qui ad virtutem sunt instituendi, primis gradibus admoveant vestigium indeque ad sequentes gradus semper progressi, tandem paulatim progrediendo, ad altitudinem humanae naturae non imparem perveniant. Quemadmodum igitur in scala primus gradus recessus ab humo est : ita in vitae instituto, quod secundum Deum sit, profectus initium discessus a malo est. » (MG. 29, 218 sq.)

Christum : *Ut ne de vita quidem sua, quidquam affectus sit omnino, etiamsi mortis habeat responsum :* ait *S. Basilius.* Quid aliud requirit dicta regula, dum ait : Uniusquisque sibi dictum existimet illud *Qui non odit animam suam, non potest meus esse discipulus ?*

Sextus est abnegare suum judicium et voluntatem : quod nobis mandat regula 31ª dum vult, *veram nos abnegationem propriae voluntatis et judicii habere.*

Septimus est semper mortificare suas cupiditates, ut impleatur illud Christi : *Abneget semetipsum, et tollat crucem suam, et sequatur me.* Annon hoc regula 12ª nobis praescribit, dum ait : *Majus ac impensius studium cujusque sit, quaerere in Domino majorem sui abnegationem et continuam in rebus omnibus mortificationem ?*

Octavus sequi Christum et discere ab eo, *quia mitis est et humilis corde.* Quid aliud a nobis Regulae 12ª 13ª et 19ª postulant ?

Nonus est amare constanter et efficaciter proximos, etiam inimicos : quid regulae 42ªe et toti instituto conformius et intimius ?

Decimus denique gradus est, in quo Domino simillimi simus, adhaerere Deo illique in uno spirito uniri. Quae est hominis perfectio, quique primarius ex regula 2ª est Societatis nostrae finis.

His addere possumus tot gradus, quot aliae in regulis nostris continentur virtutes ; ut enim Barlaam Josaphatum instruebat : *Virtutes quasi scalae quaedam caeli sunt :* teste Damasceno in hist. c. 20, per quas e terra in caelum, ab exilio in patriam ascendendam est : Et S. Bernardus serm. de B. M. V. recenset duodecim humilitatis gradus ; sunt : 1) odium peccati, 2) fuga delicti, 3) metus odii, 4) in omnibus his subesse Creatori, 5) obedire meliori, 6) obedire compari, 7) obsequi inferiori, 8) subesse sibi, 9) finem suum jugiter meditari, 10) opera sua semper vereri, 11) cogitationes suas

humiliter confiteri, 12) per omnia ad nutum Domini moveri. Per hos gradus ascendunt Angeli et sublimant homines, et in domo Patris percipiunt lucidas mansiones : atque omnes hos gradus regula nostra complectitur, ut scrutanti patebit.

IV. Ascensus et descensus per scalam.

IV. *Angelos quoque Dei ascendentes et descendentes per eam* vidit Jacob (Gen. 28, 12). Quid per Angelos hosce significabimus, nisi religiosos, praesertim vitae mixtae deditos, qui nunc per orationem ad Deum ascendunt, nunc per opem et auxilium descendunt ad proximos ? Sic S. Romualdus, ut in ejus vita legitur, visu scalae, ex ima terra in caelum vertice pertingentis, per quam ascendentes intuebatur, descendentesque monachos albenti veste religionis perfectionem ejusque habitum designari, mirabiliter agnovit. Quocirca eundem locum a nobili viro, ejus domino, cui nomen erat *Maldulo*, petiit et impetravit, ibidemque monasterium sui Ordinis primarium aedificavit, anno Domini 1009 : quod exinde *Camaldulum*, quasi campus Malduli, est nuncupatum. Situm id est juxta Florentiam in monte Apennino, jam a sexcentis annis et ultra sanctorum eremitarum, Angelorum inquam terrestrium, copia florens. Religiosi ergo sunt Angeli, angelica praesertim castitate et animi puritate dotati.

Quemadmodum autem Societatis nostrae homines ob castimoniam et vitae innocentiam oportet esse Angelos ; ita quoque, ut finem Societatis assequantur et officio suo faciant satis, necesse est ut sint Angeli *ascendentes et descendentes*. Ascendentes per contemplationem, meditationem, orationem, et affectus anagogicos assidue in Deum dirigentes, ut inde robur, vires, et spiritum hauriant, quo gratia et caelestibus donis impleantur ; ac postea descendant ad proximum, et accepta a Deo lumina ac dona ei communicent. Ideo *S. Bernardus* (Cf. serm. 1 n. 10 ML. 183, 789) necessarium esse docet, ut ii qui alios Deo

lucrari conantur, prius sint conchae, quam canales : id est prius ad Deum ascendant, ut caelestibus thesauris ditentur, quos deinde in alios profundant ; « *sapiens*, ait, *sibi sapiens erit : et bibet de fonte putei primus ipse* » : (De consider. l. 2 c. 3 ML. 182, 745). Et *S. Dionysius Areopagita*. De eccl. hierarchia c. 3 § 14 (cf. MG 3, 469) : Decentissimus divinarum rerum ordo est, ut primus communicet atque impleatur sanctus praesul his, quae per illum distribuenda sunt caeteris, divinis donis, et sic aliis tradat. Deinde subdit : Quocirca et hi, qui divinis magisteriis (priusquam digna illis conversatione capaces effecti sunt) abutuntur audacter, impuri, atque sacra lege extranei omnino censentur. Ut enim in solis radiis tenuiores limpidioresque substantiae prima influenti luce replentur, sicque exuberantem lucem in subsequentes solis vice transfundunt, ita non sine periculo divinis in rebus aliis se ducem praestare praesumet, qui non per omnia evaserit similis Deo : ita S. Dionysius. Ex quo liquet : zelatoribus animarum prius ascendendum ad Deum per orationem et scalam virtutum, quam descendant ad lucrandos proximos, adeoque et nobis ascendendum esse instar Angelorum et descendendum per scalam regularum nostrarum, quae est scala altissimae perfectionis.

Quae cum ita sint, dilectissimi, et divina providentia nobis scalam adeo praestantem e caelo demiserit in terram, summas eidem et immortales grates referamus, et per eam ascendere strenue connitamur : idque inter duo latera, orationis et mortificationis : illa attollit, haec promovet ; illa ascendit, haec fulget ; haec laborat et progreditur, illa dulcorat iter et laborem. Deinde omnes et singulos gradus virtutum regulis nostris expressos, ut humilitatis, patientiae, paupertatis, castitatis, obedientiae, zeli et charitatis alacriter conscendere satagamus. Quod ut levius accidat, nunc ascendamus ad Deum, contem-

plando et orando gratiamque obtinendo ; nunc descendamus ad proximum, contemplata et obtenta divinitus illi communicando : quod si in his strenue pregressi fuerimus et usque ad vitae finem perseveraverimus, tandem ad Deum O. M. scalae innixum, cum plurimis animabus, quas lucrati fuimus, perveniemus, eoque in felici aeternitate sine fine perfruemur.

EXHORTATIO IX. PRAELIMINARIS

De praescientia et praedestinatione Dei, tanquam nono stimulo Regulas observandi, et secundum easdem nos Christo Domino conformandi.

THEMA : *Quos praescivit et praedestinavit conformes fieri imagini Filii sui.* (Rom. 8, 29).

Quae olim poetae ingeniosi de miris hominum profanorum metamorphosibus fabulando cecinere, ea longe verius de moralibus hominum Deo dicatorum transformationibus praedicantur : hi enim, licet ante in saeculo fortassis vitiis innutriti peccatisque variis dediti, Nabuchodonosoris instar in mores belluinos deformati abierint, quemadmodum vates regius loquitur : *Homo, cum in honore esset, non intellexit : comparatus est jumentis insipientibus, et similis factus est illis.* Psal, 48, 13. Ubi tamen vocationis divinae radio collustrati, Deo in religione vivere, caelestia cognoscere et degustare incipiunt, gratiae divinae auxilio, regularum suarum ductu et Christi Domini prototypi assiduo aspectu eo paulatim pertingunt, ut e mundanis hominibus in religiosos, e terrenis in caelestes, e sensualibus in spirituales, e veteribus in novos, in angelicos ac prope divinos mira metamorphosi transmutentur,

implentes illud Apostoli: *Expoliantes vos veterem hominem cum actibus suis, et induentes novum eum, secundum imaginem ejus, qui creavit illum.* Ad Coloss. 3, 9 sq.

Hanc autem transformationem, charissimi, ut secundum regulas nostras, gratia divina adjuti, strenue aggrediamur, motiva nonnulla, tanquam stimulos, praemittemus: et in hac quidem exhortatione de praescientia et praedestinatione Dei agemus, ut ea conformationem cum Christo nobis persuadeat.

Christus Dominus, prototypon et dux noster, nos lucis suae radiis collustret et gratiae suae auxiliis efficacibus adjuvet, ut secundum regularum nostrarum directionem vivam in nobis ejus imaginem delineare valeamus.

I. Praescientia Dei vidit electos regulis sui Ordinis conformes.

I. Stimulus primus vitam nostram in Societate Jesu Christi adamussim regulis nostris conformandi, est aeterna Dei praescientia et praedestinatio. *Quos praescivit,* inquit gentium Doctor Rom., 8, *et praedestinavit conformes fieri imagini Filii sui.* Pars prima est Dei praescientia. *Quos praescivit.* Deus sapientia sua infinita omnia, antequam fiant, clarissime cognoscit, omnia praescit: *Cognovit Dominus, qui sunt ejus* (2 Tim. 2, 19), i. e. praesciti et praecogniti sunt, qui sunt ejus, scilicet Dei: videt enim Deus ab aeterno, et vidit, quinam in fide, gratia, et vocatione sua sint firmiter perstituri; adeoque perventuri ad gloriam, velut Dei amici et dilecti; et quinam sint defecturi, et tanquam indigni repudiandi. Ita S. Chrysostomus, Theophylactus, et S. Augustinus Tract. 12, in Joan. c. 3 n. 12 (ML. 35, 1490): *Novit,* inquit, *Dominus, qui permanent ad coronam, qui permanent ad flammam; novit in arca sua triticum, novit paleam, novit segetem, novit zizania.*

Cognovit Dominus qui sunt ejus: eosque consignat et quasi conscribit in libro vitae seu catalogo electorum, id est in mente seu memoria sua, quos ad vitam aeternam

destinavit et elegit. Cognovit quoque Dominus, qui non sunt ejus; sed ex libro vitae expuncti, et in librum mortis relati sunt. *Praescivit* itaque Deus, cuinam libro inscripti essemus; utrum ad triticum, an ad paleas, ad segetem, an ad zizania pertineremus: cum vero nos id lateat, an non merito horror salutaris nos corripiat, impellatque, ut per bona opera (in regulis nostris praescripta) certam electionem et vocationem nostram reddamus?

Deinde, *quos praescivit:* novit Deus quid, in quovis rerum eventu, statu, conditione, nobis futurum fuisset: *praescivit* si nasceremur, vitamque traduceremus in Tartaria, China, Turcia, Brasilia, Aethiopia, India, in quam scelerum colluviem, ex infidelitate ortam, cum barbaris illis populis casuri fuissemus. *Praescivit* idem omniscius Deus, si in Anglia, Suecia, Dania, Norvegia, Hollandia inter Lutheri, Calvini, et Mennonis asseclas lucem aspecturi atque educandi fuissemus, in quam horrendam criminum voraginem ex haeresi natam praecipitandi fuissemus. *Praescivit,* idem rerum omnium cognitor Deus, si ab orthodoxis quidem parentibus in lucem edendi, sed in mundana vita relinquendi fuissemus, quemnam vitae tenorem observassemus: et quidem si militiae adscribendi, in quas forte rapinas, furta, duella; si in jurisconsultorum album referendi, in quas forsan fraudes, injurias, injustitias, controversarium protelationes; si vitae clericali in saeculo mancipandi, in quae sacrilegia, ac turpitudines forsitan prolapsuri fuissemus: et quia haec praescivit, aliam viam iniit, alia media benignissimus Deus arripuit ex infinita sua erga nos charitate et misericordia, ab idololatria, haeresi, et mundi corruptela extraxit, ad Societatem Jesu evocavit, et post varias remoras et obstacula in eandem efficaciter perduxit: o quanta Dei erga nos immeritos dilectio! et ex mente S. Augustini praedilectio!

Tertio. *Quos praescivit.* Origenes et S. Augustinus

exponunt, *Praedilexit;* haec enim praescientia favorem et affectum benevolum Dei connotat; quemadmodum igitur nos ab aeterno *praescivit*, ita ab aeterno *praedilexit*. At quo opere bono, quo actu heroico, immo quo vel verbo, vel desiderio, minimove suspirio istud promeriti eramus? nullo sane; nihil enim egimus, quia in rerum natura nondum fuimus. Nulla igitur praevidit praevia merita, praeter secuturos praedestinationis effectus; ita ut nobis verba Apostoli usurpare liceat ad Titum 3, 5: *Non ex operibus, quae fecimus nos, sed secundum suam misericordiam salvos nos fecit,* velut clare in Jacob et Esau elucet: *Cum nondum nati fuissent, aut aliquid boni egissent, aut mali,... sicut scriptum est: Jacob dilexi, Esau autem odio habui* (Rom. 9, 11-13).

Quid nunc ex hoc discursu, charissimi, coucludimus, nisi istud? Si Deus illos, quos vitae hujus mortalis discursu praescivit et praedestinavit fore Christo conformes, eidem quoque conformandos esse in gloria; igitur si nos eidem non conformaverimus in hac vita, neque nos eidem conformandos in altera: quales enim erimus in via, tales erimus in patria. Deinde si Deus O. M. e tam variis periculosis regionibus et statibus, in quibus nos aeternum perituros praevidebat, benignissime eripuit, et in hoc Ordine amabilissimo collocavit, an non ea gratia indignissimi erimus, dignissimique qui eo favore excidamus, si nos vitae Christi Domini nostri ex amussi regularum nostrarum conformare neglexerimus? Denique si Deus nos praedilexit ab aeterno, absque praeviis meritis nostris, totque admirandis gratiis praevenire statuit, quas ex parte jam percepimus, an non par est, amorem amore compensare, et omnia salutis ac perfectionis media in Societate nobis praeordinata avidissime arripere, ejusque leges quam exactissime observare?

II. Altera stimuli pars nos Christo Domino, prototypo nostro, secundum regularum praescriptum conformandi, II. Praedestina-

tio Dei voluit electos per regularum observantiam Christo conformes.

est aeterna Dei praedestinatio: Ut enim scribit gentium Doctor: *Quos praescivit, et praedestinavit conformes fieri imagini filii sui.* Rom. 8. Hoc praedestinationis excellentissimum beneficium nascentemque inde nos Christo conformandi obligationem ut clarius perspiciamus, intelligendum probe, quid sit praedestinatio. S. Augustinus L. de bono persev. c. 14, ait: *Praedestinatio est praescientia et praeparatio beneficiorum Dei, quibus certissime liberantur, quicumque liberantur.* Alii explicant hoc modo: Praedestinatio est ordinatio divina efficax de quibusdam, per infallibilia media ad vitam aeternam perducendis. Haec praedestinatio ab Apostolo nuncupatur *propositum Dei. Iis, qui secundum propositum vocati sunt sancti.* (Rom. 8, 28). Eadem Actorum 2, 23, appellatur *definitum consilium.* A *S. Anselmo* et *S. Augustino* L. de corrept. et grat. et lib. de domo perseverantiae innumeris locis vocatur *aeternum Dei beneplacitum, liberale decretum, gratuitam Dei constitutionem:* qua ab aeterno statuit, homines, primo ad gratiam, deinde ad gloriam caelestem, per Christum vocare; quos si voluisset, poterat praeterire et non vocare.

Atque ut hoc ipsum melius perspiciamus, S. Paulus Deum figulo comparat, et hominem luto (Rom. 9, 20 sq.): *Numquid dicat figmentum ei, qui se finxit: Quid me fecisti sic? An non habet potestatem figulus luti ex eadem massa facere aliud quidem vas in honorem, aliud vero in contumeliam?* Ita est; sicut figulus, ita et Deus hanc habet potestatem: potuit nos formare vasa in contumeliam, vel vasa in honorem; potuit nos ita ordinare, ut nasceremur vel ab infidelibus et idolatris, vel ab haereticis impiisve parentibus, quorum vestigia calcantes, tanquam vasa contumeliae, projecti fuissemus in ignem aeternum. Verum ex infinita dilectione et misericordia, aliter, ut speramus et cernimus, beneficia sua praeparavit, aliud consilium, aliud propositum, aliud beneplacitum,

aliud liberale decretum de nobis concepit atque formavit; scilicet, ut, quemadmodum confidimus, perduceret ad vitam aeternam.

O quis capiat, quis verbis exprimat, quantum hoc sit beneficium divini Numinis? sane si fontem copiosum, ex quo omnia alia bona scaturiunt, esse dixerimus, non aberrabimus. Unde enim oritur, quod simus Christi oviculae, ad ejus dexteram aliquando collocandae, et ad amoenissima paradisi pascua traducendae, nisi ex praedestinatione et gratuita Dei constitutione? Unde oritur, quod libro vitae, seu Essentiae Divinae, tanquam Dei filii adoptivi, divini patrimonii haeredes, amici Dei charissimi, gloriae et beatitudinis possessionem adituri, inscribamur, nisi ex praedestinatione Deique definito consilio liberalique decreto? Ex hoc fonte promanat aliorum beneficiorum ac mediorum ordinatio; hinc ea divitiarum, ingenii, virium, sanitatis, aliorumque bonorum temporalium affluentia profluit: hinc tot inspirationes, tot externae voces, tot validi clamores concionatorum, conscientiae, directorum ac Superiorum, immo omnium creaturarum nos ad veram fidem, ad Dei amicitiam et familiaritatem, ad perfectionem, et Christi imitationem in Societate Jesu invitantium, scaturiunt. Verbo, haec est vena miserationum Domini, e qua gratiae, virtutes, caeteraque divina charismata ac dona tum naturalia tum supernaturalia, tanquam aqua saliens in vitam aeternam, eliciuntur.

Quam hic rursus conclusionem formabimus, nisi illam: Si Dominus Deus noster potuit nos facere vasa in contumeliam et non fecit, sed potius liberali constitutione nos vasa, ut spes est, in honorem ordinavit; si tot donis naturae et gratiae nos spoliare potuit, sine quibus libro mortis et damnationis inscribendi fuissemus, et non fecit; sed e contra tot beneficiis cumulavit, et suavissimo aeternae praedestinationis vinculo nos sibi devinxit: an

non summa ingratitudinis labes foret tam amabili Numinis dispositioni et praedestinationi non respondere?

Quae cum ita sint, dilectissimi, si quandoque nobis desidia aut torpor obrepserit, his praescientiae et praedestinationis stimulis languorem nostrum, velut calcaribus, excitemus; Deus praescivit et praedestinavit nos (quae spes nos alit) ut conformes evaderemus imagini Filii sui; idque tum per ea media et per eas constitutiones, quas in Societate Jesu nobis ordinavit et tradidit; tum per remotionem impedimentorum, quae in infidelitatis, haeresis, ac mundi labyrintho reperissemus; tum absque nostris praeviis meritis, gratis nos praediligendo, praedestinando, dona naturalia et supernaturalia affatim suppeditando. Quod si vero nos tantae Dei in nos benevolentiae et charitati non respondeamus, sed in imitando prototypo nostro desides et ignavi simus, an non jure formidabimus futurum nobis, quod aliis non paucis accidit, ut Deus justus et rectus nos e religione sancta eliminet, et in locum nostrum longe ferventiores ac meliores subroget? Ne id nobis eveniat, divina beneficia nobis praeparata ne respuamus; praestantissima perfectionis adminicula ne negligamus; Dei propositum, liberale decretum, consilium ne aspernemur; sed secundum regulas nostras ad vitae Christi similitudinem aspiremus, ne negligentia nostra in aeternae damnationis pericula devolvamur.

EXHORTATIO X. PRAELIMINARIS

De signis praedestinationis et reprobationis; tanquam decimo stimulo, per regularum observantiam, nos Christo Domino conformandi.

THEMA: *Quos praescivit et praedestinavit conformes fieri imagini Filii sui.* Rom. 8, 29.

Dominum Deum nostrum duplicem penes se asservare librum, alterum vitae, alterum mortis, sacrarum literarum monumenta perhibent: utriusque libri hujus mentionem facit dilectus Jesu discipulus, Apoc. 20, 12, dum eos in die judicii aperiendos commemorat: *Judicium sedit, et libri aperti sunt.* Liber vitae ex mente Doctoris Angelici 1 qu. 24 a. 1 in c. nihil est aliud, *nisi Dei notitia, qua firmiter retinet se aliquos praedestinasse ad vitam aeternam.* Unde ex adverso, liber mortis erit notitia Dei, qua firmiter tenet se aliquos non praedestinasse ad vitam aeternam, sed praescit mortem libere ab illis incurrendam. Notitia vero haec divina *liber* nuncupatur metaphorice, duplici ex capite: primo, quia, sicut in humanis rebus, nonnulli ad officium certum electi, albo seu libro inscribuntur, ut milites, et consiliarii, qui ideo olim Patres conscripti vocabantur; ita pariter, tam ad gloriam electi, quam ad damnationem rejecti *inscripti* dicuntur: secundo, quemadmodum id, quod in libro exaratum est, signum est eorum, quae futura sunt; ita et haec Dei notitia signum est apud Deum eorum, qui perducendi sunt ae vitam aeternam, et e contra. *Firmum fundamentum Dei stat,* ait Apostolus, *habens signaculum hoc: Cognovit Dominus, qui sunt ejus* (2 Tim. 2, 19). O si scirem inquit nonnemo cum Thoma Kempensi, quod perseveraturus essem! o si scirem, num in libro vitae descriptus essem? quam laetus alacrisque viverem!

Cui repono: scire id, citra revelationem divinam, neminem posse, licet signa varia praedestinationis et reprobationis habere possimus.

Quae signa in praesenti exhortatione breviter producemus, ut per ea nos ad regularum observantiam excitemus.

I. Signa praedestinationis in Novitiis.

I. Atque ut a signis praedestinationis felicis auspicemur. Sancti Patres et ascetae varia assignant. S. Antonius juge praesentiae divinae exercitium praedestinationis signum esse asserit; S. Anselmus cultum eximium Beatissimae Virginis Mariae; P. Hieremias Drexelius, in libro de his exarato, duodena signa enumerat. Talia sunt: crebra eleemosynae largito, verbi divini auditio, synaxeos sacrae frequentatio etc: quae quidem omnia praeclara sunt, omnia laudo, nullum vitupero: At pro religiosis et novitiis Societatis Jesu nullum reor esse certius, nullum securius, quam secundum regularum nostrarum amussim Domino nostro Jesu Christo in vita conformari: *Quos enim praescivit et praedestinavit conformes fieri imaginis Filii sui.* L. c. Ad hanc igitur conformitatem nobis contendendum est totis viribus: sed quibus in rebus?

1. Christus Dominus noster est speculum sine macula, expers peccati; ait enim: *Quis ex vobis arguet me de peccato?* Joan. 8, 46. Conemur in hoc ante omnia Christo Domino ea ratione conformari, ut a levissimis etiam peccatis abhorreamus, et ne veniale quidem peccatum deliberate perpetremus (juxta directionem regulae 5. 6. 7. 14. 22.), et praeclarum praedestinationis aeternae signum habebimus, testimonium scilicet bonae conscientiae, ex quo ingens salutis aeternae fiducia nascitur: *Si cor nostrum non reprehenderit nos, fiduciam habemus ad Deum* (1. Joan. 3, 21).

2. Christus Dominus exemplar est paupertatis evangelicae, non habens ubi caput reclinaret; castitatis angelicae, dum pascitur inter lilia; et obedientiae perfectae,

dum obedivit Patri usque ad mortem. In his tribus consiliis evangelicis exacte servatis (juxta reg. 23, 24, 28, 31.), si Christo Domino assimilabimur, signum evidens praedestinationis habebimus : nam promissio certa est : *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum caelorum* (Matth. 5, 3). Et : *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt* (ib. v. 8). *Et : Obedite praepositis vestris, et subjacete eis. Ipsi enim pervigilant, quasi rationem pro animabus vestris reddituri* (Hebr. 13, 17). Atque ita his tribus admodum securi erimus. Hac de causa Antonius Rodericus Societatis nostrae Coadjutor in Brasilia, anno 1615 pie defunctus, ingentem ferebat spem salutis : unde crebro dicere solitus : si me damnatum fore praescius fuisset Dominus Jesus, nequaquam in suam recepisset Societatem, in qua consilia evangelica exacte servare docemur : huc vero delatus, jam desperare non audeo.

3. Christus Dominus verae sapientiae imago nobis extitit, spiritualia, supernaturalia et aeterna maximi semper fecit, et amore summo complexus est ; unde dixit : *Meus cibus est, ut faciam voluntatem ejus, qui misit me* (Joan. 4, 34). Studeamus in hoc magistrum nostrum imitari ; eaque, quae spiritualia et supernaturalia sunt, scientiae, doctrinae, eloquentiae, ac caeteris donis naturalibus anteponamus (juxta regulam 15. et 16. summarii), eorum aestimationem, desiderium et famem in nobis jugiter excitemus, et luculentum praedestinationis signum reportabimus ; nam : *Beati, qui esuriunt et sitiunt justitiam, quoniam ipsi saturabuntur* (Matth. 5, 6), scilicet in convivio caelesti, ubi *ipse transiens ministrabit illis.*

4. Christus Dominus prototypon fuit mansuetudinis et humilitatis : *Discite,* inquit, *a me, quia mitis sum et humilis corde.* Matth. 11, 29. Allaboremus hujus prototypi imaginem simillimam exprimere (juxta regulas 9, 10, 11, 13.), et certum praedestinationis signum depre-

demus ; spondet enim : *Beati mittes, quoniam ipsi possidebunt terram* (Matth. 5, 4) ; et : *si quis mihi ministrat, me sequatur ; et ubi sum ego, illic et minister meus erit* (Joan. 12, 26), scilicet in caelesti patria : qui enim mihi conformabitur in vita, conformabitur quoque in gloria.

5. Denique Christus Dominus praestantissima idea est heroicae mortificationis, resignationis et patientiae, tota vita incedens per viam crucis, mortificationis, contemptus, adversitatis, contradictionis, persecutionis et doloris. Si in his secundum regulam 11 et 12 et 16 summarii ideae hujus delineationem repraesentaverimus, certissimum electionis et praedestinationis signum possidebimus : *Qui autem sunt Christi, carnem suam crucifixerunt cum vitiis et concupiscentiis* (Gal. 5, 24). Haec est via, per quam Christus intravit in gloriam suam : haec est *via arcta, quae,* ut loquitur Salvator, *ducit ad caelum ; et pauci sunt, qui inveniunt eam* (Matth. 5, 14). Quam si constanter tenuerimus, Christum sequendo, non errabimus, sed certo certius beatitudinem aeternam consequemur.

Si signa haec, charissimi, in nobis deprehenderimus, omnino tuti, securi, quieti, et fiducia pleni esse possumus, nos esse vitae libro inscriptos : et ipse *Spiritus* (ut ait Apostolus Rom. 8, 16 sq. et explicat S. Bernardus serm. 2. de octava Paschae n. 3, 5 ML. 183, 297 sq) *testimonium reddit* internum *spiritui nostro, quod sumus filii Dei : si autem filii et haeredes, haeredes quidem Dei, cohaeredes autem Christi.*

II. Signa periculi incurrendae reprobationis.

II. Quodsi nunc reprobationis quoque signa rescire desideretis, nonnulla hic attexemus ; quanquam ex praecedentibus facile colligere ea possitis, si contraria prioribus observetis.

1. Primum reprobationis signum (1) est, si quis novitio-

(1) Postea *rectius* dicit auctor, esse signum, quod ostendat *periculum* damnationis seu reprobationis, quod quemlibet serio

rum, culpa sua, Ordinem religiosum deserat : quemadmodum enim praedestinationis signum, et magna gratia, felicitas ac benedictio est ad statum religiosum a Deo vocari, periculis mundanorum hominum liberari, et in Ordine ac regularis disciplinae observantia usque ad finem vitae perseverare, ut SS. Patres tradunt : ita ex adverso, culpa propria vocationem divinam deserere, ab Ordinis regulis ad mundi leges transire, atque ad saeculum, religioso statu relicto remeare, quantis sit periculis damnationis aeternae expositum, consideranti facile patet. Ipsa veritas (Lc. 9, 62) loquitur : *Nemo mittens manum suam ad aratrum, et respiciens retro, aptus est regno Dei ; Nemo,* inquit, *mittens manum suam ad aratrum,* (ut Deo serviat, eique se consecret ad laborandum in agro Domini) *et respiciens retro* (ad caduca, terrena, ac temporalia, quae dimisit), *aptus est regno Dei ;* id est, non est dignus, nec est aptus sequelae Christi, et regno Dei tanquam agro Dei colendo. Confirmat hoc Doctor mellifluus de modo bene vivendi cap. 20. *Qui congregationem sanctam relinquunt, et ad saecularem vitam descendunt, a societate Dei elongantur, atque dominio diaboli subjugantur.*

Nec desunt historiae fide dignae id comprobantes. Anno 1578 Viennae Austriae moriens unus e nostris, ante ipsum agonem renidenti vultu subridere coepit. Non ferens insuetam hanc in tam nubilo mortis tempore serenitatem, is qui moribundum disponebat ait : Non est tempus ridendi, frater mi, sed judicium Dei praestolandi ;

---

cogitantem a culpabili desertione Ordinis religiosi vel ab apostasia deterrere debeat. — Verum post factum negari non debet, locum esse poenitentiae, atque omnino tenendum est, Deum velle, quamdiu in hac vita sumus, serio omnium nostrum salutem, Eumque paratum esse ad dandas homini quantumvis lapso gratias, quibus-etsi cum labore-lapsum reparare atque electionem ad caelestem beatitudinem comparare sibi possit.

cui ille : Ne, quaeso, turbet te haec mea hilaritas, Pater ; Angelus custos meus ostendit mihi ignitum montem, et plurimos in eo damnatos, asserens, eos omnes dimissos esse a Societate : cum ergo per gratiam Dei moriar in Societate, superabundo gaudio. Sic ille quidem anticipate obtinuit promissum illud Christi : *Beati, qui nunc fletis, quia ridebitis* (Lc. 6, 21). Simulque confirmavit illud, sanguineis quidem lacrimis eluendum : Qui a Societate Dei elongantur, dominio diaboli subgjugantur.

2. Alterum reprobationis signum est sese a Christo Domino in vita et moribus difformem exhibere : sicut enim signum predestinationis est conformari imagini Filii Dei, juxta illud : *Quos praescivit et praedestinavit conformes fieri imagini Filii sui :* ita e contrario reprobationis signum erit, non imagini Filii Dei, sed mundi, carnis et diaboli sese conformare ; non cor cum Christo immaculatum, sed peccatis gerere sordidum ; non paupertatem spiritus, sed avaritiam sectari ; non cor castum et mundum, sed immundum fovere ; non alterius, locum Dei tenentis, sed propriam sequi voluntatem, inordinatam atque perversam. Ex quibus deducitur :

3. In tyrone religioso reprobationis periculum esse, si regularum transgressionem parvi faciat, parva peccata contemnat, passiones suas indomitas non fraenet, vitia non mortificet, a peccatis letalibus non totus abhorreat : effatum enim Spiritus sancti est (Eccli 19, 1) : *Qui spernit modica, paulatim decidet* ; et in graviora prolabetur, ita ut gratia vocationis excidendi periculo sese exponat, et tandem corruat. Caussa autem ruinae est defectus solidi fundamenti in perfectionis aedificio, quod Christus Dominus in domo super arenam aedificata adumbravit, cujus *ruina facta est magna, postquam descendit pluvia, venerunt flumina, et flaverunt venti* (cf. Matth. 7, 27 et Lc. 6, 48).

4. Reprobationis in tyrone religioso periculum est, si in

eo sit defectus devotionis et pietatis, nullus aut valde exiguus affectus ad meditationem, orationem vocalem, et alia spiritualia, nulla aestimatio rerum aeternarum et caelestium. Ex hoc defectu nascitur ariditas in oratione, taedium in meditatione, neglectus interioris hominis, effusio ad exteriora, horror mortificationis, amor commoditatis, augmentum cupiditatis, desiderium gaudiorum mundanorum atque ut verbo dicamus, insipida vita religiosa, ac tandem ejusdem desertio : cum homo nequeat esse absque omni gaudio ; vel enim gaudet in mundo et terrenis, vel in Deo et divinis atque caelestibus.

5. Reprobationis periculum in tyrone religioso est : si adsit neglectus mortificationis, horror crucis, fuga humiliationis, contemptus adversitatis : ex his enim oritur appetitus excellentiae, aestimatio sui ipsius, et paulatim, si diutius in religione vivat, procuratio eminentiae et praelationis, indignatio in postpositione, amaritudo in degradatione, in adversitate ira, odium, impatientia, vindicta ; atque, ut paucis complectamur, non conformitas cum Christo, sed mera difformitas, adeoque indignitas ad servitium ejus ; secundum illud Christi Domini : *Qui non accipit crucem suam, et sequitur me, non est me dignus* (Matth. 10, 38).

Videamus proinde, dilectissimi, quid agamus : duplex in Deo liber reperitur, vitae scilicet, et mortis : in alterutro nos inscriptos esse, necesse est, neque enim datur medium. Rescire desideratis, cuinam inscripti sitis ? signa expendite ; si in vobis Christi imaginem, cum ejus vita et virtutibus, cum puritate cordis, cum paupertate, obedientia, sapientia, mansuetudine, humilitate, mortificatione, resignatione, patientia conformitatem reperitis, evidentia signa habetis electionis vestrae ; nam : *Quos praescivit et praedestinavit conformes fieri imagini Filii sui.* Tantum restat, ut in his perseveretis, et *per bona opera,* ut S. Petrus loquitur (2 Petr. 1, 10), *certam vestram vocatio-*

nem et electionem faciatis: illud archetypon assiduo intueamini ac meditemini, ut simillimam ejus in anima vestra effigiem delineetis atque exprimatis.

Quod si vero vocationem vestram deseretis, et postquam manum ad aratrum Domini misistis, retro respiciatis, ad otia, gaudia et commoda mundi, quantis salutis aeternae periculis vos exponatis facile perspicitis. Neve dicatis vel sentiatis, vos extra religionem quoque et in saeculo salvari posse, atque utiliores Ecclesiae Dei vos fore, quam in religione: posterius est deceptio diabolica et oculorum fascinatio; prius innumeris scatet periculis. Potestis in saeculo salvari, sed forte praecidistis praedestinationis filum, vel saltem immutastis et invertistis seriem mediorum, per quam vos ducere voluit. Qui autem estis vos, ut Deus se vobis accommodet circa vitae statum, et non vos Deo? Putatis vos utiles fore Ecclesiae Dei, et voluntatem Dei, radicem omnis boni, deseritis? Putatisne lusisse vobiscum Deum, dum ad Ordinem vocavit? Creditisne collusurum quoque vobis Deum, et ad inconstantiam vestram mutaturum seriem praedestinationis vestrae circa vos? (1) Cuinam bene cecidit alea haec? state potius in gradu et statu, in quo Deus vos collocavit; Christi vitae vos conformate; peccati horrorem concipite; orationi, mortificationi ac devotioni insistite; et secundum regularum amussim omnia vestra componite; omniaque reprobationis signa et pericula feliciter evadetis.

(1) Cf. notam ad paginam 72.

EXHORTATIO XI. PRAELIMINARIS

De magno beneficio vocationis, tanquam stimulo undecimo nos ex regularum ductu vitae Christi Domini conformandi.

THEMA : *Quos autem praedestinavit, hos et vocavit.* (Rom. 8, 30).

Post praedestinationis beneficium, beneficium vocationis subsequitur, tanquam medium aptissimum praedestinationem exequendi et ad finem perducendi ; dum Deus nos vocat, primo ad fidem et Ecclesiam, deinde ad statum religiosum. Haec autem vocatio triplex est : quoad modum, ut docet Cassianus Coll. 3., c. 3 et 9 (ML. 49, 5, 61), et post illum Doctor mellifluus in sententiis : *Tres,* inquit, *sunt vocationum ordines... : primus ex Deo est, secundus per hominem, tertius ex necessitate. Ex Deo quidem est, quoties inspiratio quaedam immissa in cor nostrum nonnunquam etiam dormientes nos ad desiderium vitae aeternae ac salutis exsuscitat, Deumque sequi... cohortatur... Secundus vocationis modus est, quem fieri per hominem dicimus, cum vel exemplis quorumdam Sanctorum, vel monitis instigati, ad desiderium salutis accingitur... Tertius vero vocationis modus est, qui ex necessitate descendit, cum divitiis mundi hujus vel voluptatibus obligati, ingruentibus repente tentationibus, quae vel mortis pericula comminantur, vel amissione bonorum ac proscriptione percutiunt, vel charorum morte conpungunt, ad Dominum quem sequi in rerum prosperitate contempsimus, saltem inviti properare compellimur.* Primus modus communior est aliis ; sed quocunque demum modo a Domino ad statum religiosum vocemur, initio res parva est, sed maxima beneficia ac dona complectitur. Scintilla

est, quae in magnum erumpit incendium ; granum sinapis est, quod crescit in arborem, in cujus umbra quiescamus ; lapillus est, sine manibus industriae nostrae abscissus e monte misericordiae divinae, qui statuam vanitatis nostrae conterit. Denique (ut per somnium vidit Mardochaeus, Esth. 11, 10.) *Fons parvus crevit in fluvium maximum, et in aquas plurimas redundavit ; lux et sol ortus est.*

Ut igitur ex fontis hujus parvi, in maximum beneficiorum et gratiarum fluvium excrescentis, consideratione, tanquam calcari, nos ad regularis disciplinae observantiam exstimulemus, praesenti exhortatione fontem hunc vocationis nostrae dilucidabimus.

I. Vocatio fons parvus.

I. *Fons parvus crevit in fluvium maximum.* An non parvus fons fuit, paucula verba, quibus e telonio vocatus Matthaeus *Sequere me* (Matth. 9, 9)? An non fons parvus: *Venite post me, et faciam vos fieri piscatores hominum* (Matth. 4, 19) quibus verbis vocati fuere Petrus et Andreas? An non fons parvus, pauca ex Evangelio verba, quae in Ecclesia audivit magnus Antonius (Matth. 19, 21): *Si vis perfectus esse, vade: vende quae habes, et da pauperibus,.... et sequere me?* Quibus auditis mox Christum secutus fuit: et in quantum fluvium fons ille excrevit! Simili ratione, an non fons parvus fuit prima illa cogitatio, prima mentis illustratio, prima inspiratio, quam divina bonitas nobis vel pueris vel adolescentibus injecit, ut mundum desereremus et statum religiosum amplecteremur? an non fons parvus fuit aliis, dum vox divina illorum auribus insonuit, quando vel pium libellum volvebant, vel ecclesiasten ex ambone detonantem auscultabant, vel pios sermones de rebus divinis miscentem audiebant, vel mortis timorem, vel praemii caelestis spem, vel virtutis desiderium, aliumve pium animi motum, subitumve affectum concipiebant?

Quantum vero beneficium nobis Deus benignissimus

praestitit, quod fons ille parvus, vox illa divina efficacia sua non caruerit; nosque ad eam corda nostra non obduraverimus? *Intonuit de caelo Dominus, et Altissimus dedit vocem suam.* Ps. 17, 14, vocem vere potentem, quae de saeculo nos evulsit et in religionis paradisum transtulit, vocem fortem, quae *desertum concussit*, id est, nos desertos a virtutibus et sanctitate perculit, et *commovit desertum Cades* (quod interpretatur sanctitas). Nam nos ad statum perfectionis et sanctitatis suaviter et efficaciter evocavit atque perduxit, ubi nos timore Domini concussit, melioris vitae desiderio commovit, ut omnia relinqueremus, et ad Deum ex toto corde converteremur.

II. *Fons parvus crevit in fluvium maximum:* nam vox illa Dei nos vocantis mire illico operata est in nobis: 1. Dum in cordibus nostris, instar fluminis redundantis, omnia terrena desideria diripuit et quasi in mare demersit. Cum flumen vi et multitudine aquarum extra alveum suum effundit se latissime, non solum segetes et hortos alluit, verum etiam homines et jumenta submergit, et domos atque aedificia disjicit atque provolvit. Simili modo haec sancta cogitatio a Deo immissa, viribus aucta, parentes, fratres, cognatos, amicos, quos habuimus, opes, honores, dignitates, delicias, quas forte habere potuimus aut stulte nos habituros putavimus, potenter obruit et a nobis separavit, nosque desideriis rerum mundanarum nudos et quasi e naufragio in littus ejectos ad pedes praelati hujus religiosae familiae projecit. Hic impletum vidimus in nobis illud Sancti Davidis Ps. 64, 10. *Flumen Dei repletum est aquis; parasti cibum illorum, quoniam ita est praeparatio ejus.* Et: *Visitasti terram et inebriasti eam; multiplicasti locupletare eam.* Dum innumerorum beneficiorum et gratiarum torrente quasi nos obruis, et donis ac favoribus tuis, velut flumine repleto aquis, immergis. 2. *Crevit in fluvium maximum.* Flumen hoc tuum et vehemens inspiratio tua, Domine, quae nos a mundo, carne et

II. Vocatio ex fonte parvo crescit in fluvium maximum.

diabolo rapuit, et in hanc sanctam tyrocinii domum transtulit, quasi mari gratiarum et favorum immersit, inter quae eminent novem illa bona a S. Bernardo recensita: Homil. de quaerente bonas margar. c. 7. *Homo,* inquit, *in Religione vivit purius, cadit rarius, surgit velocius, incedit cautius, irroratur frequentius, quiescit securius, purgatur citius, moritur confidentius, remuneratur copiosius.* An non haec experimur in nobis, dilectissimi? Sane si volumus, 1) Vivimus in religione purius: quia gravitatem et foeditatem peccati, per quotidianas meditationes piasque lectiones melius cognoscimus, et quia castitatem mentis et corporis utcunque servamus. 2) Cadimus rarius: quia ab innumeris peccandi periculis et occasionibus, in mundo occurrentibus, recessimus. 3) Surgimus velocius: quia praelatorum correctionibus, et fratrum exemplis et orationibus sublevamur. 4) Incedimus cautius: quia in regula, velut in navicularia, syrtes et pericula conspicimus. 5) Irroramur frequentius: quia in meditationibus et precibus nonnullas saltem divinas illustrationes, inspirationes, consolationes, vel auxilia gratiae experimur. 6) Quiescimus securius: quia curas mundi et rerum terrenarum abjecimus. *S. Bernardus* explicans illa verba Canticor. *Lectulus noster floridus. In Ecclesia,* inquit, *Lectum, in quo quiescitur, claustra existimo esse et monasteria, in quibus quiete vivitur a curis saeculi et sollicitudinibus vitae:* in Cant. serm. 46, n. 2 (M. L. 183, 1004). 7) Purgamur citius: quia ad crebras exhomologeses, ad quotidiana examina conscientiae, et satisfactionis opera vocamur. 8) Morimur confidentius: tum ob mundatam a peccatis saeculi in religione conscientiam, tum ob bonorum operum Dei gratia factorum copiam, tum ob promissum religiosis specialiter regnum caelorum et aeternam gloriam. 9) Remunerabimur denique copiosius: tum ob votorum emissionem, tum ob status humilitatem; nam *Qui se humiliat, exaltabitur*

(Lc. 14, 11), tum ob judiciariam potestatem: si enim vocationi nostrae responderimus et in perseveraverimus, duodecim tribus Israel judicaturi sedebimus.

O fluvium vere maximum! o mare gratiarum immensum; quod ex parvo vocationis nostrae fonte tam largiter scaturis!

III. Vocatio lux et Sol.

III. Parvus ille fons non solum in fluvium, sed etiam in lucem et in solem conversus est; et quidem in lucem: per gratiam enim vocationis ex densissimus Aegypti (id est mundi) tenebris, ex summa rerum divinarum ignorantia et peccatorum caligine ad eximiam cognitionem et lucem virtutum translati sumus, ut Princeps Apostolorum testatur (1 Petr. 2, 9): *Qui de tenebris vos vocavit in admirabile lumen suum.* Quod lumen vel in ipsis primi S. Ignatii exercitiis, dum ea obimus, percipere incipimus, dum caecitatem nostram, qua in saeculari vita tenebamur, agnoscimus, admiramur, et damnamus; in diesque lux haec per Dei gratiam in nobis augetur: *Justorum autem semita, quasi lux splendens, procedit et crescit usque ad perfectam diem; via impiorum tenebrosa* (Proverb. 4, 18 sq).

Gratia vocationis vere nos in statu lucis et charitatis collocat, dum mox, intellectu meditationihus exculto et illustrato et voluntate vitae prioris noxas detestante, exhomologesi perpurgati, in perpetuum opera tenebrarum abjicimus, et arma lucis et virtutum induimus, et sicut in media luce honeste ambulamus, *Eramus enim aliquando tenebrae, nunc autem* (per vocationis donum) *lux in Domino* (Ephes. 5, 8). *Eramus tenebrae,* tantam esse peccati letalis gravitatem ignorantes; *nunc autem lux in Domino,* quia fide, gratia, et doctrina, exemplisque Christi illuminati graviora peccata fugimus, et quae agenda sint sint cognoscimus, ut Domino Deo nostro placeamus; atque ut filii lucis ab ipsa status sanctitate ambulare compellimur, *in omni bonitate, et justitia et veritate,*

probantes quid fit beneplacitum Deo (1. c.). Hic *enim fructus lucis est*, 1) ambulare *in bonitate*, quoniam religio non nisi bona virtutis amplectitur ; 2) *in justitia*, quia nemini in ea injuria, verbo, aut opere irrogatur ; 3) *in veritate*, quia omnem simulationem, mendacium, fraudem, hypocrisin odio prosequitur ; 4) *et probare, quid sit beneplacitum Deo :* cunctae enim actiones examini subjiciuntur, ut voluntas divina inquiratur et reperiatur, eamque sequendo Domino Deo nostro placeamus.

Crevit itaque fons lile parvus in lucem magnam, dum vocationis gratia eduxit nos de tenebris et umbra mortis, in qua caeci timebamus quae timenda non essent : nuditatem, corporis afflictationem, et ignominiam ; minime vero timebamus quae valde timenda essent : peccata et occasiones peccatorum, quorum illa bibebamus sicut aquam, has vero laetabundi quaeritabamus. Non tamen loquor de omnibus ; plurimi enim ad Ordinem religiosum probi accedunt. At in hoc felici statu lux orta est nobis : *Populus, qui sedebat in tenebris, vidit lucem magnam ; et sedentibus in regione umbrae mortis, lux orta est eis* (Matth. 4, 16), qua illustrati, vera ista mala, quae pertimescenda sunt, reformidamus ; illa autem, quae pro Dei amore suscipienda sunt, si non laeto, quia adhuc imperfecti sumus, at non admodum tristi vultu suscipimus: *Lux orta est eis* ; qua illuminati, in hoc statu lucis res mundi et bona caelestia videmus ut sunt, et illas quidem contemnere, haec vero diligere et toto corde desiderare et quaerere edocemur.

2. Deinde et ille fons parvus non solum in lucem, sed etiam in solem excrevit : dum in hoc felici statu non stultorum instar ut luna mutamur vocationemque divinam derelinquimus ; sed, dono Dei, in eo ut sol persistimus et perseveramus. Mille incitamentis ad fulgendum ut sol in hoc regno Patris nostri, et illuminandum verbis et exemplis invitamur : cura nobis imitandi solem

justitiae Christum quasi horis singulis indicitur, et ipse status stabilitate et puritate et Ecclesiae utilitate ipsum solem imitatur. In quo, ut in sole, lucem scientiae et ardorem charitatis videmus : quae si non assequimur, nostrae id culpae imputendum est ; nam ex efficacitate fontis illius et gratiae Dei nos vocantis et adjuvantis in lucem solemque convertimur.

IV. Vocatio fons in aquas plurimas redundans.

IV. Denique exiguus ille fons *in aquas plurimas redundavit*. Aquae plurimae sunt opera bona, quae exercemus in hoc statu, et omnia merita, quae sive orando, sive ex intentione divinae gloriae studendo aut laborando, aut quaelibet opera quantumvis vilia et exilia faciendo colligimus. Atque plurimae sunt omnia fratrum nostrorum opera, quae illi sive verbum Dei praedicando, sive peccata pro tribunali sacro expiando, sive juventutem doctrina et pietate imbuendo, sive missiones Apostolicas obeundo, sive alios quoscumque labores pro gloria Dei obeundo, magno zelo et charitate per mundum universum praestant. Oh quot viri praeclari, dum haec legimus vel audimus, desudant in gymnasiis, detonant in cathedris, visitant infirmos in nosocomiis, assistunt in agone moribundis ! oh quot viri generosi peccatores in Germania, Gallia, Hispania, Italia ad frugem reducere satagunt ! Quot haeresi infectos et aberrantes a fide ad Ecclesiae gremium redire compellunt ! Quot in China, Brasilia, Malabaria, India infideles aut indolatras Dei Domini nostri Jesu Christi salvifica fide imbuere pro viribus allaborant ! Omnia autem ista, quae a fratribus meis geruntur, quae ab iis, qui unius mecum Societatis membra sunt, efficiuntur, mihi quodammodo arrogare posse videor : *particeps ego sum omnium timentium te*, Domine. Ac proinde, si ea quae familiae meae sunt, quodammodo mea sunt, certe fons ille vocationis meae in aquas plurimas redundavit, et participem me multorum bonorum fecit ; pro quibus millies et decies millies te, Deus meus, laudo,

et semper me tanti boni aestimatorem futurum polliceor ac profiteor.

Quae cum ita sint, charissimi, videtis haud dubie, quantum divinae bonitati sitis obstricti, quod hunc fontem parvum, vocationem dico vestram, vobis aperuerit, tanquam venam aquarum viventium : certe par esset non solum hoc beneficium depraedicare, sed amore tantae bonitatis ardere. Deinde, si hunc fontem parvum, in tantum gratiarum, favorum, et donorum fluvium excrevisse cogitetis, immo et in lucem et in solem, et in aquas plurimas conversum esse cernatis : nonne par esse judicabitis debere vos non utcumque gratias agere, sed caelestia simul et terrestria ad grates pro tanto beneficiorum cumulo referendas excitare. At quoniam animi grati virtus opus etiam exigit ; quid pro tantis favoribus rependetis ? Hoc nimirum : 1) Ut fontem hunc vocationis vestrae super aurum et topazion aestimetis ; 2) omnia et singula, quae vocationis vestrae et status sunt, amore singulari complectamini ; 3) secundum regularum directionem Christo Domino, qui mare gratiarum est infinitum, qui lux est et sol illuminans omnem hominem venientem in hunc mundum, vos conformare moribus et vita studeatis : hac ratione fons iste parvus, de quo diximus, fiet in vobis fluvius maximus in aquas redundans plurimas ; immo *fons aquae salientis in vitam aeternam*.

EXHORTATIO XII PRAELIMINARIS

De fructibus vocationis et status religiosi — Velut stimulo duodecimo vocationi respondendi et regulas observandi.

THEMA: *Quos autem praedestinavit, hos et vocavit.* (Rom. 8, 30), vel: *Justus, ut palma florebit.* (Psalm. 91, 13).

Recte vocatio religiosa et religiosus plantatus in domo Domini palmae assimilatur: *Justus, ut palma florebit; sicut cedrus Libani multiplicabitur. Plantati in domo Domini, in atriis domus Dei nostri florebunt.* (Psal. 91, 13 sq.) Similitudinem vero justi, seu religiosi, ac palmae praeclare more suo exponit *Gregorius Magnus.* Moral. l. 19, c. 27 n. 49 (ML. 76, 129): *Palma inferius tactu aspera est, et quasi aridis corticibus obvoluta: superius vero et visu et fructibus pulchra.* Inferius corticum siccorum involutionibus angustatur; sed superius amplitudine pulchrae viriditatis expanditur. Sic electorum vita inferius despecta est, superius pulchra: in imo quasi multis corticibus obvolvitur, dum innumeris tribulationibus angustatur; in summo vero, quasi pulchrae viriditatis foliis, amplitudine retributionis expanditur. Cum autem omnis arbor juxta terram crassior et robustior sit, superne autem angustior; palma tamen gracilior est in imis, et juxta ramos ac fructus ampliore robore exsurgit. Ita, cum terreni latiores et robustiores sint circa terrena, justi autem circa terrenorum studia infirmi sunt, circa caelestia vero robustiores et alacriores semper exsurgunt. Hactenus S. Gregorius. Sane vocatio nostra, et huic conformis religiosa vita, instar palmae, *inferius tactu aspera est, et quasi aridis corticibus obvoluta; superne vero et visu et fructibus pulchra.*

Hos autem fructus honestissimos, utilissimos, et dulcissimos, quos vocationis nostrae palma seu vita religiosa producit, in exhortatione praesenti recensebimus ; tum ut vocationem nostram pluris aestimemus, tum ut secundum eam regularumque nostrarum praescriptum vitae Salvatoris nostri nos conformare satagamus.

I. Vocationis nostrae dignitas.

I. S. Scriptura, Eccl. 24, ut sapientiam, ejusque pulchritudinem, praestantiam, utilitatem ac sublimitatem ostenda, variis arboribus ac nominatim palmae eam comparat : *Quasi palma exaltata sum in Cades* (v. 18), ob altitudinem ejus et eminentiam. Pari modo nos cum S. Gregorio justum et religiosum ejusque vocationem merito palmae assimilamus, ob ejus sublimitatem, dignitatem, excellentiam, fructusque praestantissimos. Exordiamur itaque a dignitate gratiae vocationis nostrae, et nobilissimis ejus fructibus ; qui ex eo in primis aestimandi, quod nos a maxima vilitate ac miseria ad maximum evehat hujus et alterius vitae *honorem*, gloriam, et sublimitatem : *Flores mei fructus honoris et honestatis* (ib. v. 23).

1. Etenim per gratiam vocationis et dura et misera servitute AEgyptiaca liberati, et in libertatem filiorum Dei translati sumus. De Israele ex AEgypto liberato, canit Vates regius : *Divertit ab oneribus dorsum ejus ; manus ejus in cophino servierunt :* Psal. 80, 7, id est, Israelitae in AEgypto sub servitute Pharaonis in orbe seu vimineo vase lutum, lateres et paleas portare, et quaevis opera servilia, abjecta et sordida obire debuerunt, a quibus nunc Deus illos liberavit ; ita pariter et nos a peccatorum sordibus et oneribus exempti in gratiae et servorum Dei statum traducti sumus : *Nunc vero*, ait S. Paul. (Rom. 6, 22), *liberati a peccato, servi autem facti Deo, habetis fructum vestrum sanctificationem, finem vero vitam aeternam*. 2. E terra et stercore transferimur et evehimur ad principatum, juxta illud Psalmi 112, 7 sq :

Suscitans a terra inopem, et de stercore erigens pauperem, ut collocet eum cum principibus, cum principibus populi sui ; id est cum Apostolis virisque apostolicis, qui principes super omnem terram a Deo constituti fuere. 3. E mancipiis vilissimis assumimur in filios Dei, in fratres Christi, immo et in ejusdem matrem (Matth. 12, 48, 50) : *Qui sunt fratres mei ?... Quicunque enim fecerit voluntatem Patris mei, qui in caelis est, ipse meus frater, et soror, et mater est.* 4. In extremo judicio erimus adsessores, dum alii stabunt tanquam rei judicandi ; sedebimusque super sedes duodecim, juxta Christi Domini promissionem infallibilem, (Matth. 19, 28) : *Amen, dico vobis, quod vos, qui secuti estis me, in regeneratione, cum sederit Filius hominis in sede Majestatis suae, sedebitis et vos super sedes duodecim, judicantes duodecim tribus Israel.* Ac denique, praeter coronam gloriae in caelo, corollam sive virginum sive doctorum sive martyrum obtinebimus. Oh quanta igitur est vocationis nostrae dignitas ! quantus honor et gloria ! quis eam digne aestimaverit ? quis verbis consentaneis exposuerit ? vere palma exaltata in Cades, in perfectione et sanctitate : vere flores ejus, fructus honoris et honestatis ; elata ejus triumphi et victoriae signa.

II. Vocationis nostrae utilitas.

II. *Dixi : Ascendam in palmam, et apprehendam fructus ejus* (Cant. 7, 8). Palma utilissimos profert fructus, seu dactylos, quibus anachoretae longaevi vitam sanam sustentabant et protrahebant. Babylonii palmam trecentas et sexaginta utilitates (quot circiter sunt in anno dies) mortalibus elargiri putavere ; ideoque anni hieroglyphicum statuere. Longe plures vocationis religiosae palma diebus singulis proferri cernimus. Has P. Hieronymus Piati justo volumine complexus est : nos carptim nonnullas delibamus et obiter perstringimus.

1. Primus igitur fructus nostrae vocationis est, quod liberet nos a multis malis temporalibus, tum corporalibus,

tum spiritualibus. Corporalia sunt, curae innumerae acquirendi et conservandi res vitae necessarias pro se, pro familia acquirendi gratiam et favorem aliorum, honores et officia aucupandi, retinendi etc. 2. Secundus fructus est liberatio a malis spiritualibus, qualia sunt : studia vanitatum saeculi (Sap. 5, 7 : *Lassati sumus in via iniquitatis et perditionis*) ; innumerae occasiones peccatorum, exempla prava et scandala, ac pericula damnationis et difficultates emergendi. 3. Fructus tertius : integra remissio omnium peccatorum, quae in saecnlari vita quocumque modo perpatravimus. 4. Subjugatio carnis nostrae, ne recalcitret et rebellet adversus spiritum : quod fit per meditationes et afflictiones corporis, sine quibus est instar belluae ferocis et indomitae. 5. Summa commoditas vacandi et serviendi Deo, cum nihil aliud fere nobis incumbat, et impedimenta e terrenis rebus emergentia sint sublata. 6. Executio divinae voluntatis in rebus omnibus, magnis, mediocribus, parvis ; sive agamus nobiscum, sive cum aliis : idque obtinemus per obedientiam 7. Longe facilius observamus praecepta Dei, ob antemurale regularum. 8. Religio est schola virtutum omnium, quas his discimus, mundo autem ignotae sunt. 9. Major influxus gratiarum, quam in saeculo : anima enim religiosa est *tanquam lignum, quod plantatum est secus decursus aquarum* (Psal. 1, 3), id est, gratiarum multiplicatio, quae tanquam *fluvius aquae vivae procedit de sede Dei et Agni* (cf. Apc. 22, 1), nec cessat manare, sed unda undam subsequitur. 10. Tanta meritorum copia, quae ex omnibus actionibus, vitae nostrae momentis capitur in hoc statu prae mundano, in quo ea negliguntur. 11. Taceo fructus alios uberrimos, quos brevitas exhortationis recensere fusius non sinit, quosque percipimus ex gubernatione paterna Superiorum, ex directione regularum, ex bonis exemplis sociorum, ex unione mutua fratrum et ope in omnibus rebus, ex communione bono-

rum omnium, ex vinculo votorum. Quae omnia si consideremus intime, quis non dicat cum sponsa : *Ascendam in palmam, et apprehendam fructus ejus ?* Sane non possumus non vocationem nostram maximi aestimare, laudare, ac grates eidem referre ac, secundum regularum directionem vivendo, reipsa gratum animum demonstrare.

III. Vocationis nostrae jucunditas :

III. Palmam dulces proferre fructus notat Cornelius a Lapide in cap. 24. Eccl. Dactyli palmae, ait, uti gustu sunt suaves, ita usu sunt sani et salubres. Longe autem dulciores sunt fructus vocationis nostrae. De his recte cum sponsa dicemus : (Cant. 2, 3) : *Sub umbra illius... sedi, et fructus ejus dulcis gutturi meo.* Sane tanta est vocationis religiosae jucunditas, et status ad quem perducit amoenitas et voluptas prae voluptatibus mundi foedis, ut illum cum amoenissimo paradiso, hunc vero cum fluvio foedissimo (quem S. Anselmus in extasi vidit, teste Surio 21. Aprilis) conferre merito posse videamur. Haec autem jucunditas percipitur 1) in hac vita, 2) in morte, et 3) post mortem.

Jucunditas in hac vita.

1. In hac vita singularem experimur jucunditatem ; primo, ob plenam peccatorum remissionem, non per modum indulgentiae plenariae, ut vocamus, sed ex virtute ipsius operis ; quod ex se adeo heroicum est et excellens, ut sufficiens sit ad expiandam culpam et poenam ; Rodrig. p. 3. tr. 2. c. 4. Ideoque comparantur baptismo et martyrio a SS. Hieronymo, Cypriano, Bernardo serm. 30. in Cant. (1) Secundo : laetitia oritur ex

---

(1) *S. Petr.* l. c. n. 11 (ML. 183, 939) vitam poenitentem religiosi vocat quidem « genus martyrii... illo nimirum, quo membra caeduntur ferro horrore quidem mitius, sed diuturnitate molestius » : verum de plena peccatorum exstinctione quoad culpam et poenam omnem ibi non loquitur. Baptismo vero vitae religiosae susceptionem quoad mundandam animam alibi comparat, vid. lib. de praec. et disp. c. 17 (ML. 182, 889) ; ubi etiam habes testimonium *S. Petri Damiani* ex opusc 16 c. 8 et *S. Hieronymi* ex ep. 25.

summa mentis tranquillitate ob puram conscientiam, et integram in manus divinae providentiae, tam in prosperis quam in adversis, resignationem. *Non contristabit justum, quidquid ei acciderit :* Prov. 12, 21. Tertio : ex centuplo consolationum divinarum, quae centuplo omnia, quae in mundo reliquimus, superant, juxta D. Hieronymum in cap. 19. Matth. : quod centuplum est pignus vitae aeternae.

Jucunditas in morte.

2. Jucunditas et solatium in morte oritur : primo ex vita religiose et sine gravibus peccatis traducta, et ex spe evadendi vel omnino brevi tempore ignem purgantem, ob Christi Domini nostri promissa, ob multa opera bona, propriaque merita, ob communionem operum totius Ordinis, ob preces sociorum non solum in collegio ac provincia, sed per orbem universum. Secundo ex peculiari assistentia B. V. M. in hora mortis. Piati L. 1. c. 31. Tertio ex singulari providentia et charitate Christi Domini, piis servis, amicis, et filiis suis exhiberi solita.

Jucunditas in altera vita.

3. Jucunditas post hanc vitam aestimanda est : primo ex spe amplioris gloriae essentialis, ob applicata sibi peculiari modo Christi merita, ob tot actus virtutum heroicos, ob tot desideria heroica, aliaque Religiosis consueta pietatis et zeli exercitia ; secundo ex spe gloriae accidentalis majoris et diversarum laureolarum ; tertio ex spe gaudii peculiaris ex consortio tot sociorum ejusdem Ordinis, et tot a se ad fidem orthodoxam vel ad frugem meliorem conversorum, vel promotorum in via perfectionis.

Quapropter, charissimi, cum palma haec tantae honestatis, utilitatis et dulcedinis fructus proferat, id est, cum tanta sit utilitas atque jucunditas, an non par est, ut eam maximo amore complectamur ? Qui amor in tribus, scilicet intellectu, affectu, et opere consistit. Quare : 1) *Intellectu* quisque hunc statum aestimet sibi a Deo praeordinatum, tanquam sibi convenientissimum, Deo gratissi-

mum, et in perfectione sublimissimum ; eumque omnibus aliis, quin et omnibus mundi thesauris longe praeferat. 2) *Affectu* voluntatis unice intimeque erga eum afficiatur, dicens cum Vate regio : *Unam petii a Domino ; hanc requiram, ut inhabitem in domo Domini omnibus diebus vitae meae* (Psal. 26, 4). 3) *Re ipsa* hunc affectum ostendat in colloquiis, vocationem suam magni faciendo et depraedicando, ad perfectionem ejus strenue connitendo, omnia ejus media avide complectendo, regulas exacte observando, dicendo, cum Psal. 72, 25 : *Quid enim mihi est in caelo ? et a te quid volui super terram ?* Meliorem et mihi gratiorem ac convenientiorem statum eligere nequeo. 4) Indicia hujus amoris habere ac demonstrare conetur. Quorum *primum* est : sola recordatione vocationis gaudio et solatio affici, amore Dei accendi, et in spiritu confirmari, uti Propheta (Psal. 76, 4). *Memor fui Dei, et dilectatus sum. Secundum* est : non satiari legendo, loquendo, audiendo, meditando de beneficiis vocationis ; nec satiari gratias Deo agendo cum affectu devotionis. *Quid retribuam Domino* (Ps. 115, 12) ? et : *Quis ego sum, Domine Deus, et quae domus mea, ut praestares mihi talia* (1 Paral. 17, 16) ? *Tertium* : se indignum judicare tam sancta vocatione, cum S. Paulo (1 Cor. 15, 9) dicendo *Non sum dignus vocari apostolus. Quartum :* non dijudicare, non admittere judicium contrarium, sed magni facere et mirifice affici erga omnia instituti nostri media perfectionis, regulas, ordinationes, modum gubernandi, graduum distinctionem, rationem conscientiae, manifestationem defectuum, et similia essentialia. *Quintum :* dolere valde, vel minimam regulam sive a se sive ab aliis parvi pendi ; aut si qui male contenti vocatione sua, ac tentati, retro respiciant, dicendo cum Psalmista : *Tabescere me fecit zelus meus, quia obliti sunt verba tua ;* et : *Vidi praevaricantes, et tabescebam* (Ps. 118, 139. 158). *Sextum :* simili dolore affici, si videat Societatem ab

externis contemni, traduci, impediri in procuranda salute animarum et ardenter orare pro Societatis inimicis convertendis, ut rem melius cognoscant et nobiscum Numen supremum laudent et glorificent. *Septimum* denique est : magna in Deum fiducia, magno conatu et perseverantia ad perfectionem nostri instituti propriam adipiscendam tendere, omnia idonea media avide arripere ; regularum omnium ductui alacriter et constanter obsecundare. Omnia enim haec ad summam animae puritatem, ad virtutum omnium complexionem, ad arctissimam cum Deo unionem vel maxime conducere et adjuvare experiemur : atque ita dulcissimos praestantimosque vocationis nostrae fructus et in praesenti vita et in futura in perpetuum degustabimus.

EXHORTATIO XIII PRAELIMINARIS

DE JUSTIFICATIONE

Tanquam tertio decimo stimulo, nos per exactam regularum observantiam imagini Filii Dei conformandi.

THEMA : *Et quos vocavit, hos et justificavit.* (Rom. 8, 30).

Ut admirabile hoc justificationis beneficium clarius penetremus, atque ejus intelligentia ad perfectionis studium et regularum observantiam impellamur, consideremus 1) nos ob peccatum originale mortuos fuisse, Deum vero, nostri misertum, Unigeniti Filii sui sanguine nos in lavacro baptismi mundasse et ad gratiae vitam perduxisse ; 2) cum vero rationis usum et juveniles annos attigimus, nos vitae innocentis pertaesos, peccatis nostris rursus candidam gratiae stolam discidisse,

et animae mortem nobis accersivisse ; a qua nemo, nisi omnipotens Dei manus nos extrahere poterat : *Nemo*, ait Veritas, *potest venire ad me, nisi Pater, qui misit me, traxerit eum* (Joan. 6, 44), quemadmodum Lazarum quatriduanum mortuum sola divina potentia excitare potuit ; 3) et quia ejus Sapientia praevidebat, nos in saeculari vita identidem relapsuros et forte in peccatis nostris aeternum perituros, in vinculis Adam, in funiculis charitatis ejus bonitatem infinitam nobis opitulari statuisse ; evocatosque e mundo in hanc tyrocinii domum, velut in portum salutis, perduxisse, ut in ea exercitiis vacaremus, aeterna meditaremur, totius vitae exhomologesi peccata expiaremus, proposita firma conciperemus, et sic constanter in justitia semel obtenta perseveraremus. Quod sane tantum est beneficium, ut si mundani agnoscerent, et ab oculis eorum absconditum non foret, omnes merito ad hunc justitiae portum vel a centenis, imo millenis milliaribus convolarent. Ut igitur ingens istud beneficium probe cognoscamus, variis similitudinibus amicitiae, libertatis, vitae declarabimus, ut ejus intuitu ad perfectionem et regularem disciplinam excitemur.

Praenotandum primo, quid sit justificatio, et quomodo ea fiat ; deinde similibus nonnullis, pro intelligentia pleniore, ea est declaranda. Quando Deus hominem poenitentiam agentem aut peccata exhomologesi expiantem justificat per Christi merita, omnia ipsi peccata dimittit, culpam tollit, damnationis aeternae reatum condonat et abolet, hominem in pristinam amicitiam restituit, ac tam perfecte eidem ignoscit, ut nullum inimicitiae acceptaeque injuriae indicium aut vestigium apud ipsum remaneat ; sed illum vultu ita placido ac suavi aspicit, tanto eum amore ac familiaritate tractat, sua ei bona communicat, et quidquid ab eo rogatur, tam cito liberaliterque ei concedit, tanquam si is nunquam peccasset nec ipsum offendisset, immo tanquam si semper amicus et amicitia

nunquam interrupta fuisset. Hoc per Ezechielem significat, dicens : *Si autem impius egerit poenitentiam ab omnibus peccatis suis..., omnium iniquitatum ejus, quas operatus est, non recordabor* (c. 18, 21 sq). Quam Dei in nos pietatem explicans *S. Chrysostomus* hom. 1. de poenit. *Sic,* inquit, *delet peccata Deus : ut neque eorum vestigium maneat.*

Alia divinae misericordiae, quae in justificatione demonstratur, magnificentia est, quod non solum ab omni culpa et poena aeterna liberet, sed etiam virtutes, dona, et consolationes Spiritus sancti infundat : quae tantae divitiae sunt et tam pretiosa gratiae dona, ut minimum eorum totum omnium visibilium mundi rerum valorem excedat : quod significare videtur Spiritus Sanctus per unum ex Jobi amicis (Job. c. 22, 23. sqq.) : *Si reversus fueris ad omnipotentem, aedificaberis* (eris spirituale Dei aedificium, in quo per gratiam habitet), *et longe facies iniquitatem a tabernaculo tuo,* (purus et liber a peccato eris) ; *dabit pro terra silicem, et pro silice torrentes aureos :* id est, ex debili Deus te faciet fortem, ex imperito et imprudente sapientem et solertem, ex timido et segni animosum et in Deum confidentem, ex terrae dedito Dei et caeli amatorem ; et *torrentes aureos,* ac divitias sui amoris tibi communicabit ; *tunc super omnipotentem deliciis afflues :* gaudiis, solatiis et illustrationibus mentis et affectibus amorosis.

Oh stupenda Dei misericordia, oh pretiosissima, vereque infiniti valoris Christi merita, quae tam immensam nobis misericordiam promeruerunt ! et ob quae in momento tot dona ac bona nobis a Deo communicantur !

I. Beneficium justificationis est redintegratio divinae amicitiae.

I. Quemadmodum summum in aulis regum ac principum aestimatur beneficium, si quis reus laesae majestatis in gratiam regis recipiatur et, deposito regis odio et furore, ejusdem amicis denuo intimisque familiaribus annumeretur : ita sane maximum est beneficium, si

peccator admisso scelere letali divinae Majestatis laesae reus recipiatur in gratiam per contritionem et poenitentiam. Hoc autem tam grande beneficium contigit nobis, quibus merito ingeritur illud Apostoli ad Gal. 5, 4. *Evacuati estis a Christo...; a gratia excidistis;* sed denuo: *Justificati gratis per gratiam ipsius:* ad Rom. 3, 24. Gratia, ex mente theologorum est forma justificans: quibus Concilium Tridentinum adstipulatur sess. 6, c. 7, dum ait: *Gratia est unica formalis caussa, qua vere justi nominamur et sumus.* Si justi, si grati, ergo et amici Dei, ergo filii, ergo haeredes Dei, et cohaeredes Christi. Pretiosum igitur hoc donum est, omnibusque mundi divitiis, auro et gemmis infinite praestantius: quod si possideamus, opulenti sumus; si careamus, inopes et mendici: quo si gaudeamus, fructus praestantissimos operum bonorum proferimus; quo si destituamur, sterilescimus. Unde a S. Joanne Apostolo Epist. 1, c. 3, 9 semen caeleste et divinum nuncupatur, quod Deus in corda nostra, tanquam in molle subactumque solum immittit: *Omnis,* inquit, *qui natus est ex Deo, peccatum non facit, quoniam semen ipsius in eo manet.* Hoc semen ei mente Lyrani est gratia; quia ex ea tanquam ex divino semine et virtutes caeterae pullulant, et meritorum ingens seges excrescit et ipsa est semen gloriae et beatitatis. Unde Apostolus Paulus ad Rom. 6, 23: *Gratia autem Dei vita aeterna.* Tantae vero est excellentiae, ut D. Thomas asserere non dubitet, bonum gratiae unius majus esse, quam bonum naturae totius universae: quoniam veniunt omnia bona cum illa; illaque recedente, omnia mala succedunt.

II. Justificatio est liberatio a servitute.

II. Magnum est beneficium liberari a durissima servitute, qualis fuit Israelitarum in Aegypto; unde post transitum maris rubri, in libertatem asserti, Deo grates retulerunt, et cecinerunt: *Cantemus Domino gloriose.* Peccatum est servitus durissima: nam teste S. Joanne

Evangelista c. 8, 34: *Qui facit peccatum, servus est peccati.* Quod ipsum declarat gentium Apostolus ad Rom. 6, 16 sqq.: *Nescitis, quoniam... servi estis ejus, cui obeditis, sive peccati ad mortem, sive obeditionis ad justitiam? Gratias autem Deo, quod fuistis servi peccati, obedistis autem ex corde in eam formam doctrinae, in quam traditi estis. Liberati autem a peccato, servi facti estis justitiae.* Qui sub hac servitute peccati gemunt, tanquam mancipia tractantur, et ad servilia opera a concupiscentia et peccato adiguntur; ejusmodi opera sunt: gulae et ventri obtemperare, libidini servire et ad instar filii prodigi in cupiditatum stabulo porcos pascere, in auro cumulando per fas et nefas desudare, dies et noctes avaritiae stimulis agitari et curas sustinere, magnatum nutum observare eorumque favorem et gratiam captare etc. Ab hac servitute liberamur per Dei gratiam, dum a peccato redimus ad justitiam: *liberati a peccato, servi facti estis justitiae,* non alii, quam Deo, virtuti, justitiae, et perfectioni invigilantes. *Servile est omne peccatum, libera est innocentia:* ait *S. Ambrosius* L. de Joseph, c. 4, n. 20 (ML. 14, 649).

III. Justificatio est redemptio e captivitate.

III. Magnum est beneficium liberari et eripi e captivitate Turcarum et Christiani nominis hostium, qui captivos vinculis onerant, plagas et verbera iis inferunt, in carceres et ergastula eos compingunt et dirissime tractant. Quoquot peccato letali succumbunt, in immanissimi tyranni infernalis captivitatem rediguntur, a quo vinculis constringuntur, flagellantur, dirissime tractantur, ac denique in tartarum carcerem praecipitantur, vinculis aeternis sub caligine mancipandi et reservandi. De hac captivitate, de his vinculis querebatur vates regius Psal. 118, 61: *Funes peccatorum complexi sunt me.* De iisdem suspirans ajebat *S. Augustinus: Suspirabam ligatus non ferro alieno, sed mea ferrea voluntate. Velle meum tenebat inimicus, et inde mihi catenam fecerat, et con-*

strinxerat me. Quando autem justificamur, de hac diaboli captivitate eruimur, e quasi et carcere educimur, ruptisque peccatorum vinculis in libertatem asserimur, ut testatur Apostolus ad Coloss. 1,18. *Qui eripuit nos de potestate tenebrarum, et transtulit nos in regnum Filii dilectionis suae*, scilicet a potestate diaboli, qui est princeps tenebrarum, ad subjectionem et jurisdictionem Christi, qui est auctor lucis ; e carcere ad regnum, ex odio ad dilectionem, in qua aliis vinculis nos ligat, atque ad se trahit Christus, scilicet vinculis fidei, spei, charitatis, religionis, paupertatis, castitatis et obedientiae, quibus ei conjungimur et illigamur.

IV. Magnum est beneficium educi e tenebris ad lumen, liberari a coecitate, et donari visu, quo lumen caeli resque hujus mundi intueri liceat : ut expertus est Tobias, et coecus ille Evangelicus a Christo illuminatus. Omnis peccator est coecus ; non corpore, sed mente ; cum praecipitia et pericula salutis non cernat, et in tenebris scelerum suorum laesus ambulet, miseriam et calamitatem suam non videns. Agnovit hanc coecitatem suam Augustinus, qui in soliloquiis suis [opere tamens spurio] de ea c. 6 (ML. 40, 869) ita inquit : *Caecus eram, surdus et insensibilis ; quia nec bonum discernebam, nec malum fugiebam,... nec tenebras meas videbam, quia eram sine Te vera luce, quae illuminas omnem hominem venientem in hunc mundum... Servus eram, et servitutem amabam : caecus eram, caecitatem desiderabam : vinctus eram, vincula non horrebam. Amarum dulce, et dulce amarum credebam : miser eram, non cognoscebam ; et hoc, quia sine Te Verbo eram, sine quo factum est nihil, per quod omnia conservantur, sine quo omnia annihilantur*. Ex his tenebris Deus misericordia sua nos eripuit, et transtulit in regnum Filii sui, in regnum lucis ; transtulit nos de potestate tenebrarum ad regnum claritatis aeternae, quam speramus, ut nunc clare cernamus pericula, in

IV. Justificatio est liberatio a caecitate.

quibus versati fuimus, et miserias, cum quibus conflictabamur.

V. Justificatio est liberatio a morte.

V. Magnum beneficium, magnum miraculum est redire de morte ad vitam ; quod experti filius viduae in Naim, et Lazarus a Christo Domino resuscitati. At quanto est potior anima corpore, tanto est melior resuscitatio animae, quam corporis. Anima nostra in saeculo degens mortua erat per peccatum nam : *Anima, quae peccaverit, ipsa morietur,* ait Ezechiel 18, 20. Et licet per exhomologesin quandoque resurgeret ad vitam, indentidem tamen relabebatur in mortem : at in Societate Jesu per gratiam Dei constanter vivimus. Sed unde hoc ? obsecro. Evenit nobis, quod olim ossibus aridis, quae in campo magno conspexit Ezechiel 37, 4. Clamavit voce grandi Dominus : *Ossa arida, audite verbum Domini.* At quodnam verbum ? an istud ? *Poenitentiam agite ; appropinquavit enim regnum caelorum.* An vero illud ? *Fugite de medio Babylonis, et salvet unusquique animam suam* (Jer. 51, 6). Qualiscunque demum vox fuerit haec vel alia, vocem vocantis audivimus ; secuti sumus, et tyrocinii domum ingressi. In hac meditari coepimus finem creationis, lapsum Luciferi, poenam Adami, mortis horrorem, judicii rigorem, caeli amoenitatem, terribilem inferni aeternitatem : *Et ecce commotio ; et accedunt ossa ad ossa, unumquodque ad juncturam suam. Et vidi, et ecce, super ea nervi et carnes ascenderunt ; et extenta est in eis cutis desuper,... et ingressus est in ea spiritus, et vixerunt ; steteruntque super pedes suos exercitus grandis nimis valde* (Ezech. 37, 7 sqq.). Oh admiranda vis divinae dexterae ! oh stupenda vocationis et justificationis gratia !

Nam, sequitur *commotio,* dum terror et timor novissimorum nos concutit, dum attritio et contritio de peccatis succedit. 2. *Accedunt ossa ad ossa :* dum a vitiorum sommo excitamur, et de novo ac meliore vitae genere meditamur. 3. Fortitudinis nervos acquirimus ; dum

mundo allicienti et carni titillanti resistimus, daemonisque insultus meditatione aeternorum frangimus. 4. *Molli carne* vestimur; dum divina bonitas aufert a nobis cor lapideum, et dat cor carneum (cf. Ezech. 36, 26); dum sponte et absque difficultate, quae ante suspiciebamus, contemnimus, quae amabamus, relinquimus. 5. *Cute* prudentiae contegimur, dum media et antidota peccatorum conquirimus, et arma ad diaboli impetus repellendos comparamus. 6. *Spiritu* gratiae amplioris vivificamur, dum omnia peccata, quae mortem afferebant, per detestationem et exhomologesin, deserimus et expiamus, ac religioso vivendi modo nos subjicimus et accommodamus. 7. Denique *stamus* super pedes nostros, immo super omnia terrena et visibilia, per mundi contemptum, atque ita consistit *exercitus grandis*, qui possit alios vitae suae imitatione et suo tempore alios efficacia verbi a morte liberare et ab hostium incursione defendere.

Vultisne videre, charissimi, qualem vitam, novamque genesin acceperitis? Consideret, obsecro, quisque semetipsum, et quam brevi temporis intervallo sese sibi dissimilem inveniat. Delicatus ante non multos dies, adolescens et inter delicias et voluptates enutritus, qui laute et opipare vescebatur, mollissimasque vestes induebat, jam cibis communibus et simplicibus vescitur, immo et inedia fameque reficitur, et vilissimo sacco aut aspero cilicio rectus, hilaris et laetus incedit. Voluptuosus atque illecebris carnis suae addictus jam honestatem amat, carnem flagris, vigiliis et ciborum parcitate domat, et omnem vel minimum carnis sensum exhorret. Ambitiosus et honorum cupidus, jam pedibus proteri et conculcari appetit, ignominiam amplectitur, et vilia obsequia, abjecta servitia, humilesque functiones non erubescit. Opum et facultatum avidus, paupere tunica et tenui supellectile acquiescit, et libellum aut stylum superfluum habere ut crimen devitat. Garrulus et loquax silentii

censuram amplectitur ; iracundus iram deponit, ovis mansuetae indolem induit ; verbo, alia omnia nunc appetit ac desiderat, atque in assecutione virtutum, in assidua lectione sacrorum voluminum, in contemplatione caelestium, in aeternae gloriae expugnatione totus occupatur. Ecce nova interior facies, novi hominis genesis, metamorphosis et vita, non a natura, sed a gratia et justificatione ac Deo procedens. *Vivo ego, jam non ego ; vivit vero in me Christus.* Ad Gal. 2, 20.

Quapropter, charissimi, cum Deus ex infinita sua misericordia nos non solum vocarit, sed et justificarit ; ex inimicis amicos, ex servis liberos, ex captivis redemptos, ex caecis illuminatos, et vivos ex mortuis effecerit : quid rependemus tantae beneficentiae ? 1. Persistamus cum gratia ipsius constanter in justitia, ac cum Job (26, 6) dicamus : *Justificationem meam, quam coepi tenere, non deseram.* 2. Cum tam incomparabilibus vitae novae beneficiis affecti simus, non tepore et socordia respondeamus adeo benefico Numini ; sed fervore vitae omnia, etiam quodammodo difficilia, aggrediamur et superemus ; regulas exacte observemus, ne, illarum neglectu, sensim sine sensu denuo in morbos priores et mortem declinemus : summa enim dementia est, malle ossa lurida, horridum et informe sceleton, quam corpus vivum et vividum ac speciosum circumferre. 3. Colligamus ex semine coelestis gratiae pullulantes, quos quotidie proferimus, fructus bonorum operum ; quae sunt certa signa remissionis peccatorum, obtentae justificationis, et Divinae amicitiae, ac proinde in iis perseveremus, nullisque mundi, carnis, aut daemonis tentationibus ab iis avelli sinamus. Quod si fecerimus, vivet in nobis Christus, et vita Christi relucebit in nobis, eique conformes erimus, uti in via, sic et in patria ; ait enim Apostolus : *Mortui enim estis, et vita vestra abscondita est cum Christo in Deo. Cum Christus apparuerit, vita vestra, tunc et vos apparebitis cum ipso in gloria* (Coloss. 3, 3 sq).

EXHORTATIO XIV PRAELIMINARIS

DE GLORIFICATIONE.

Qui quartus decimus stimulus est nos secundum regulae directionem Christo conformandi.

THEMA : *Quos autem justificavit, illos et glorificavit* (Rom. 8, 30).

Qua ratione, a conformitate cum Christo in vita ad conformitatem cum ipso in gloria (ad quam, ut confidimus, praedestinati, vocati et justificati sumus) pertingere cum gratia Dei valeamus, optime declarat Doctor gentium, 2 Cor. 3, 18, dum ait : *Nos vero omnes, revelata facie gloriam Domini speculantes, in eamdem imaginem transformamur a claritate in claritatem, tanquam a Domini Spiritu.* Id est : *nos, revelata facie ;* non in umbra, aut figura, veluti Moyses in lege antiqua, sed clare, et revelata facie, *gloriam Domini,* Verbum incarnatum, gratiam, opus redemptionis, ejus vitam et virtutes, olim a Moyse adumbrata, nunc autem in Evangelio aut Ecclesia speculanda clare proposita, *speculantes,* et quasi in speculo intuentes, *in eamdem imaginem transformamur ;* id est, ut explicat S. Chrysostomus et Theophiloctus, (cf. MG. 64, 448 et 124. 835) quemadmodum speculum radios solares excipit, et instar solis lucis radios in intuentes reflectit : ita nos solem justitiae intuentes, ac fidei, gratiae, justitiaeque ejus radios instar speculi recipientes, jubar divinum emittimus, et tanquam sol alios quoque illuminamus. *A claritate in claritatem :* a claritate Christi in claritatem nostram, a claritate fidei in claritatem speciei et visionis, a claritate creationis ad claritatem justificationis : et in hac in dies clarius et clarius, ut exponit S. Ambrosius, in eum

transformamur, donec veniamus ad claritatem visionis beatificae : *tanquam a Domini Spiritu ;* sicut decet Spiritum DEI, nos Filii sui imagini conformare et transformare. Ita SS. Chrysostomus et Ambrosius.

Ostendam igitur, si Christo Domino nostro conformes fuerimus in hac vita, nos quoque eidem conformes futuros in altera, et tanquam speculum soli assimilandos.

I. Similitudo gloriae Christi obtinebitur, si in nobis fuerit similitudo vitae Christi.

I. Christus Dominus a Malachia propheta *sol justitiae* appellatur (Malach. 4, 2). Vere *sol justitiae* Christus, sol sine macula, sine defectu ; cujus si tanquam tersum speculum radios exceperimus, atque a peccatis, quantum possibile fuerit, abhorruerimus, et ut Christus Dominus *speculum sine macula* evaserimus (Sap. 7, 26), conformabimur quoque ei in gloria : nam *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt* (Matth. 5, 8). Hanc similitudinem praeclare exponit dilectus Christi discipulus 1. Joan. 3, 2 dum ait : *charissimi, nunc filii Dei sumus, et nondum apparuit, quid erimus. Scimus, quoniam, cum apparuerit, similes ei erimus ; quoniam videbimus eum, sicuti est,* q. d. *Charissimi, nunc filii Dei sumus ;* jam praesciti, praedestinati, vocati, justificati, adeoque per gratiam et justitiam sumus ei pro nostro modulo similes, tanquam filii suo patri. *Sed nondum apparuit quid erimus :* nam mundus non novit nos, quia internum nostrum decorem non conspicit ; at, cum in die judicii cernet, quando non videbit nos amplius pauperes, obscuros, humiles, viles et despectos ; sed splendidos et gloriosos : *scimus, quoniam cum apparuerit* in judicio ac caelesti gloria, *similes ei erimus :* similes Deo, similes in itellectu ob verbum mentis et speciem in mente efformatam, similes in voluntate ob perfectum amorem, similes in puritate, similes in sanctitate, similes in gloria, in laetitia, in visione, in fruitione, ac omnimoda beatitudine. Quoniam *videbimus eum sicuti est :* videbimus eum non in umbra vel figura, sed facie ad faciem ; et sicuti

Deus se clarissime videt, eaque visione fruitur ac beatur, ita et mens nostra videbit Deum, sicuti est, omniaque, quae in eo formaliter sunt; et hac visione fruetur ac beabitur aeternum, eaque perficitur nostra filiatio et adoptio; quia ut filii Dei gloriam, haereditatem, et felicitatem Dei adipiscimur. Quantum hoc est solatium mundis corde, et a peccatis abhorrentibus! Quantum hoc est incitamentum, ad augendam in dies animi puritatem! Quo enim mens purior, eo Deo erit similior, clariusque eum intuebitur.

II. Similitudo paupertatis Christi.

II. Si Christo Domino, tanquam soli super omnia terrena elevato, et nullius indigenti, conformes fuerimus, ejusque paupertatis et mundi contemptus radios, veluti specula, exceperimus: in caelesti patria ei quoque conformes erimus in divitiis aeternis, quas aerugo et tineae non corrumpunt, nec fures effodiunt; loco horti terreni aut agri paradisum caelestem semper florentem obtinebimus; loco auri et argenti caelum, cujus plateae, ut ait S. Joannes in Apoc. 21, 21., sunt *aurum mundum, tanquam vitrum perlucidum;* loco gemmarum et margaritarum habebimus civitatem caelestem, cujus muri sunt ex lapidibus pretiosis, cujus portae duodecim ex duodecim margaritis; loco domus paternae, quam dereliquimus, possidebimus domum Dei, maximum et amplissimum caeli palatium, de quo exclamat Baruch Propheta c. 3. 24. *O Israel, quam magna est domus Dei, et ingens locus possessionis ejus!* oh locus amabilis! oh locus desiderabilis! Est 1) locus clarissimus, locus lucidissimus, in quo nullae tenebrae, nulla nox; sed lux perennis, dies perpetuus, qui non indiget sole: sol enim ejus est ipse Deus, qui claritate Deo digna illum illuminat; et lucerna ejus est Agnus, Christus Dominus, qui inenarrabili luce et laetitia eum perfundit. Est 2) locus temperatissimus: non ibi hiems, non aestas, non frigus, non aestus, nullae siccitates, nullae humiditates, nulla fatigatio, nullum

taedium, nullae tempestates, nulli terrae motus, nullae pestilentiae, nulla tonitrua, fulgura, aut fulmina ; sed aura semper optatissima, temperatissima, amoenissima, sanissima. Est 3) locus stabilissimus, firmissimus, diuturnus, aeternus, absque metu corruptionis, confusionis, laesionis, ruinae ; adeoque tutissimus et securissimus. Est 4) locus pulcherrimus, amoenissimus, deliciosissimus, fortunatissimus, suavissimus ; verbo, habitatio digna Deo et sanctis ejus amicis.

Quam dilecta tabernacula tua Domine virtutum! concupiscit, et deficit anima mea in atria Domini. Psalm. 83, 2. 3. Quis non libentissime deseret hortum, ut obtineat paradisum ? quis non eligat hic brevem paupertatem, ut obtineat illic divitias infinitas et opulentiam aeternam ? Quis non soletur se, si quidpiam desit, aut patiatur inopiam, verbis Tobiae c. 4, 23 ad filium : *pauperem quidem vitam gerimus, sed multa bona habebimus, si timuerimus Deum ?*

III. Similitudo castitatis Christi.

III. Si Christo Domino, soli incorrupto, candori lucis aeternae in mortificatione carnis, in abnegatione sensuum, in diligente custodia castitatis hic conformes fuerimus, et velut purissimum speculum ejus radios exceperimus, in caelo similes ei erimus et conformes : 1) In corpore habebimus claritatem : *Justi* enim *fulgebunt sicut sol in regno Patris eorum :* Matth. 13, 43. ; deinde impassibilitatem, subtilitatem, et agilitatem, teste Apostolo 1 Cor. 15, 42 sqq. Unde *Tertullianus* de Resurr. c. 22, ait : *Similes ei erimus*, (cf. ML. 2, 826) quoad resurrectionem et immortalitatem corporis. *Similes ei erimus* : idest quasi dii, quemadmodum enim sol in nube tralucens efficit parelium, ut novus, alter, ac tertius sol esse videatur; ita Deitas in beatorum anima et corpore tralucens, efficit tot quasi deos, quot erunt Beati. Oh quanta felicitas ! quanta gloria ! quanta voluptas erit videre tot quasi Angelos, immo et tot quasi deos, quot erunt Sancti in

caelo. *Mortui enim estis,* inquit Paulus, *et vita vestra est abscondita cum Christo in Deo ; cum Christus apparuerit, vita vestra, tunc et vos apparebitis cum eo in gloria* (Coloss. 3, 3). *Salvatorem exspectamus Dominum nostrum Jesum Christum, qui reformabit corpus humilitatis nostrae, configuratum corpori claritatis suae* (Phil. 3, 20 sq.). Tunc, loco mortificationum quinque sensuum, visus vehementer delectabitur visione innumerabilium pulcherrimorum corporum glorificatorum; auditus auditione dulcissimorum verborum Christi, B. V., et SS., et canticorum et laudum divinarum; odoratus recreabitur suavissimo odore caelesti, et corporum glorificatorum ; gustus gustabit ibi manna longe excellentius altero Israelitico, quod dabit illis, quod eminenter complectitur omnis generis sapores; tactus delectabitur deliciis sanctis et puris, quibus totus immergetur, velut in torrente voluptatum. Oh ! quis non castiget libenter corpus suum, ut in aeternum gaudeat ! quis non omnes hujus mundi adeo breves et bestiales voluptates spernat, ut caelestes et aeternas possideat ! quis sensus omnes non fraenet, ut perpetuis caeli deliciis perfruatur ! quis non cum S. Ignatio exclamet: *Quam sordet mihi terra,* cum omnibus divitiis et voluptatibus, *dum caelum aspicio !*

IV. Denique, si Christo in mortificatione judicii et voluptatis, atque in obedientia, charitate, reliquisque virtutibus, tanquam soli ad jussum Dei se moventi et stanti, conformes fuerimus, et radios harum virtutum ab eo susceperimus : intellectus plenus erit Deo per claram ejus visionem, uti et SS. Trinitatis, et omnium attributorum divinorum ; voluntas erit plena Deo et amoris unione perpetua, amans omni modo amoris, ex quo emerget torrens voluptatis, quo Beati *inebriabuntur ab ubertate domus Dei* (Ps. 35, 9), toti immersi gaudiis infinitis Dei, idque per totam aeternitatem. Ita, velut specula lucidissima divinum solem repraesentabimus, ut

IV. Similitudo obedientiae et aliarum virtutum Christi.

velut ferrum candens amore divino toti succendemur ; implebiturque in nobis illud Apostoli (1 Cor. 15, 47 sqq.) : *Primus homo* (Adam) *de terra, terrenus ; secundus homo* (Christus) *de caelo, caelestis ; igitur sicut portavimus imaginem terreni* (in mundo), *portemus et imaginem caelestis* (in religione), et postea omnino conformes, longe excellentius et gloriosius portabimus eamdem in caelo.

Quae cum ita sint, hisce solemur nos identidem atque excitemus : 1) Solemur nos, dum caro, mundus, aut daemon tentat : *Similes ei erimus ;* si paupertas gravat, castitas oppugnatur, obedientia premit, solemur nos : *Similes ei erimus ;* et divitiis deliciisque caelestibus aeternum fruemur. 2) Nos excitemus, ad nos in hac vita Christo Domino nostro conformandos in puritate, paupertate, obedientia, caeterisque virtutibus, ut ei conformemur quoque in aeterna beatitudine ; animemus nos ad perfectam regularum nostrarum observantiam ; quae viam virtutum monstrant et docent, ut divini solis radii in nobis, velut speculis aut pareliis, in dies clarius resplendeant. Vere enim ait *S. Bonaventura* in Spec. Disc. *Quanto quisque se ei in virtutis imitatione hic conformare studuerit, tanto ei in prima gloria et charitate appropinquabit, et similior erit.*

EXHORTATIO XV. PRAELIMINARIS

De cura et industria Societatis Jesu, qua tyrones suos informat, ut genuini Societatis filii, seu Jesuitae et Jesu vitae conformes evadant.

THEMA : *Filioli mei quos iterum parturio, donec formetur Christus in vobis* (Gal. 4, 19).

Aptissima exhortatio pro tempore *novitiatus.*

Magnus Ecclesiae Doctor Gregorius, citata S. Pauli verba expendens: *Video,* inquit, *Paulum quasi quandam cervam, quosdam in partu suo magni doloris rugitus emittentem. Ait enim: Filioli mei, quos iterum parturio, etc..... Consideremus quid doloris habuerit, quid laboris, quae et postquam potuit concepta edere, rursum compulsa est extincta suscitare.* Ita *Gregor.* Moral. l. 30, c. 13, n. 47, ML. 76, 549 sq. Cervae difficilem experiuntur partum; et, ut Job c. 33, 1, ait in partu rugitum emittunt. Ita quoque S. Paulus quodammodo rugiens exclamat: *Filioli mei, quos iterum parturio,* id est, quos ego per Evangelium genui Christo in baptismo, sed a Christo et ejus adoptione forte relapsos ad Judaismum, iterum parturio, ut a Judaismo revocem et Christo denuo pariam; *donec Christus formetur in vobis,* id est, Christi fides, spes, libertas: ut scilicet non a lege, sed a Christo et Christi fide omnem gratiam, justitiam et salutem exspectetis.

Quod fecit et dixit Apostolus Galatis, idem praestat et merito dicit novitiis suis Jesu Societas: postquam enim isti, ut spes est, praesciti, praedestinati, vocati et justificati, et in Societatem recepti sunt, incipit eos parturire dicens: *Filioli mei, quos iterum parturio, donec formetur Christus in vobis* (cf. Gal. 4, 19). Vos abrenuntiastis mundo, diabolo et pompis ejus, ac geniti estis Christo in baptismo, ejusque formam induistis; hanc

vero postmodum peccatis vestris maculastis aut delevistis, sed nunc vocatos ad me et susceptos iterum parturio; laboro, enitor, ut evadatis vita et moribus Christo conformes, veri Jesu vitae sectatores, ac genuini filii mei.

Quod quam sollicite praestet Societas mater nostra, quantoque studio connitatur, ut Christus formetur in nobis, quamque sedulo nos eidem cooperari deceat, in praesenti exhortatione ostendemus.

I. Partu-ritio novi hominis.

I. *Filioli mei, quos iterum parturio.* Optima mater nostra Societas, dum nos in domum probationis admittit, velut in sinum suum recipit, ut nos parturiat et e mundanis religiosos regeneret. Nam, ut ait adm. R. P. Joannes Paulus Oliva lib. 7. Stromatum: Sinus Ordinis sacri domus est probationis, in qua Societatis filii concrescunt et efformantur, idque toto biennio: aliis religiosis intra claustra manentibus sufficit annus, nobis in campum contra daemonem, carnem, et mundum prodituris non sufficit, sed biennium omnino necessarium est, in quo concrescamus et efformemur in viros religiosos, donec emissis votis nascamur. Malum proinde signum est, si novitius ante biennii finem exire gestiat, aut ad finem anhelet; *Vae tyroni,* ait dictus Pater Oliva loc. cit., *si tyrocinium oderit: parturiri recusat, si edi festinat; abortus autem est festinatus in lucem, imo in tumulum partus: ex utero transfertur ad tumulum, qui citius erumpit ex utero: cito languet, qui cito prodit flos:* ita ille. Non ergo festinandum novitiis: futurae enim aetatis lineae ducuntur in tyrocinii utero, ne illos, veluti praecoces flores, tentationis pruina decoquat.

Hoc autem biennio durante mater nostra Societas

Primo: Nos parturit, nos format, nos sicut nutrix nutrit lacte doctrinae Christi, sicut Apostolus ait: *Tanquam nutrix foveat filios suos,* magna benignitate et mansuetudine; nos educat, instruit, docet, dolat, super-

flua instar sculptoris resecat, colores vividos virtutum instar pictoris apponit, secundum regulas versat, probat, exercet et ut milites tyrones circumagit.

Secundo: Diligentissime suis prolibus invigilat, ut eos bene efformet, instar struthionis (1), de quo Plinius l. 9, c. 10, refert, quod ova sua spectando, et oculis irretortis in tuendo foveat. Quot oculis Societas suos filios aspicit et custodit! Non solum rectorum, sed aliorum quoque officialium oculis; immo tot oculis, quot sunt novitii.

Tertio: instar gallinae, non calore naturali, sed supernaturali amore pullos suos fovet, sub alas congregat, tepidos excitat, frigidos calefacit; scalpendo et terram unguibus removendo, docet pabulum spirituale quaerere; contra tentationes milvorum stygiorum se defendere.

Quarto: instar aquilae, quae, ut dicitur Deut. 32, 11, *provocat ad volandum pullos suos,... et expandit alas suas,* 1. Provocat Societas pullos suos ad volandum in caelum pennis meditationis, piis suspiriis, ac motibus anagogicis, seu sursum tendentibus affectibus; ad volandum ad montem perfectionis, per viam humilitatis, mortificationis, obedientiae, aliarumque virtutum. 2) Ut docet *Ambrosius* [i. e. Pseudo-Ambr. serm. (47) in cap. 30 Prov. de differentia Salomonis etc. ML 17, 701]: Aquila pullos suos exponit soli « *ut apertis oculis, absque palpitatione totum aspiciat solem* » ; alias ut spurios ab ungue dimittit, et abjicit: ita Societas suos filios exponit soli justitiae Christo Domino, ut meditando ejus vitam oculis immotis intueantur et imitentur; quod nisi fecerint, velut spurios abjicit. 3) Ut docet *S. Hieronymus, maximum esse amorem aquilarum, quae in excelsis et inaccessis locis nidos collocant, ne coluber fetus violat. Amethisten quoque inter pullos ejus lapidem reperiri,*

(1) Fabulosam hanc narrationem auctor novit optime applicare ad rectam spiritus formationem qua novitii indigent. — In sequentibus pauca, nostrae aetatis gustui minus apta, expuncta sunt.

quo omnia venena superentur. Comment. in Isaiam lib. 18, cap. 66 (ML. 24, 662). Maximo suos Societas amore complectitur, eisque tradita methystum timoris Domini, praesentiae divinae, aliorumque alexipharmacorum, quibus haud difficulter contra peccati venena sese tueantur.

Cum ergo tantam optima mater nostra Societas curam, laborem, industriam et vigilantiam adhibeat: an non par est, nos quoque pari diligentia instructionem excipere, ad praxim eam redigere, distortos mores corrigere, matrem nos sic amantem vicissim unice redamare, beneficia collata agnoscere, ne animi minus grati notam incurramus, et velut proles spuriae dimittamur? Quod si vero quis (quod absit!) e nobis reperiatur, qui post tot instructiones, post tot exhortationes, post tot meditationes aliaque exercitia quotidiana, veterem hominem non exuat, sed maneat in antiqua pelle mundana; an non ejusmodi tironem merito mater deserat, pro suo non agnoscat, eique ingerat: *Quid ultra debui facere et non feci?*

II. Nutritio et educatio.

II. Societas filios suos non solum parturit, sed etiam nutrit, custodit, format, mundat, polit et ornat. *Humbertus* in Instit. vit. spit. l. 5. c. 2. docet: *Novitiorum magistrum debere se exhibere matrem, benignitatem ostendendo, ut eum tyrones non refugiant; sed ad eum, tanquam ad sinum matris, recurrant.* Quanta cura, vigilantia, suavitate et charitate id praestat benignissima mater nostra Societas! quam sedulo nos in tirocinio custodit! quam provide et frequenter cibo spirituali nos reficit! quam patienter imbecillitatem nostram sustentat! quam materne necessaria omnia, sive corpori sive animae, administrat! quam studiose nos animat, comit, polit, et exornat!

Vere piae matris instar nobis tanquam parvulis Societas omnem diligentiam et sollicitudinem impendit. Pueri primo et secundo vitae suae anno a tribus periculis probe custodiendi sunt a matribus; scilicet ab igne, ab aqua, et

a fovea. Oh quoties mitis mater nostra Societas, nos hortatur ad patientiam et charitatem, contra mala poenae, ne igne irae bona spiritualia amittamus ! *Qui impatiens est, sustinebit damnum* (Prov. 19, 19). Oh quoties nos monet ad temperantiam, ne in aquam voluptatis nos immergamus ! Vult Pharao, parvulos in flumine mergi (*Exodi* 1, 22). Oh quoties docet, ut a fovea illa nobis caveamus, in quam toties incidimus ! *Beatus vir, qui non est lapsus verbo ex ore suo* (Eccli. 14, 1).

Matribus incumbit parvulos suos mundare a sordibus. Quam sollicite tironibus suis id officii impendit blanda mater Societas ! dum de modo peccata per exhomologesin expiandi sedulo erudit ; dum ad frequentem peccatorum confessionem admittit, ut omni tempore candida sint eorum vestimenta spiritualia ; dum a peccatis in vita saeculari perpetratis deterret, ne tirones sui serant inter spinas : *Nolite serere super spinas* (Jer. 4, 3). Spinae sunt peccata, quae pungendo mentem cruciant, crescendo cum segete bonorum operum eam suffocant, et incendio infernali materiam ministrant.

Matres assolent filiolis suis crebro lac cibumque praebere, ut crescant et augeantur. Quoties Societas mater liberalissima tironibus suis cibum spiritualem ministrat ! Quot exhortationibus et conferentiis quavis hebdomade, quot monitionibus et correctionibus in dies eosdem reficit ! abunde implens illud Christi Domini mandatum : *Pasce agnos meos* (Joan. ult.) Tria reperiuntur hominum genera, quae diu absque cibi sumptione esse nequeunt, quin graventur : nimirum parvuli pueri, convalescentes a gravi infirmitate, et itinerantes. Quid sunt novitii nisi parvuli pueri, nondum primum aut secundum vitae religiosae annum egressi ; quibus sollicite praecavendum, ne cibi spiritualis defectum patiantur et merito conquerendum sit : *Parvuli petierunt panem et non erat qui frangeret eis ?* Quid sunt, nisi infirmi non

una, sed multiplici infirmitate laborantes? ideoque necesse est frequenter eos cibo refici, ut vires resumant: *Cum accepisset cibum, confortatus est.* Quid sunt, nisi itinerantes, qui longam et arduam viam, in caelestem scilicet patriam, aggressi sunt? ideoque crebro reficiendi, ne labori succumbant: *Si dimisero eos jejunos in domum suam, deficient in via* (Mc. 8, 3).

Denique Societas instar dulcissimae matris novitiorum suorum, tanquam parvulorum, imbecillitatem supportat, defectus patienter tolerat, in omnibus tentationibus solatium impertitur, opem divinae gratiae orationibus suis illis impetratur, eos instar virgae flexilis et curvae dirigit et inflectit, moribus modestis et religiosis exornat, virtutibus condecorat, nullumque maternae curae et providentiae officium intermittit; ut merito cum *S. Augustino* asserere valeat Homil. 26, inter 50 [scil. inter sermones supposititios serm. 300 n. 4 ML. 39, 2320]: *Me putate matrem esse animarum vestrarum, et ita vos velle componere* (sicut mater filium propriis manibus componit et ornat) *ut in vobis nec macula, nec ruga possit ante tribunal aeterni Judicis apparere. Animabus enim vestris, non solum ornamenta, sed etiam medicamenta desiderans providere, studeo dissuta consuere, conscissa sarcire, vulnerata curare, abluere sordida, reparare perdita, et ea quae sunt integra, spiritualibus margaritis exornare.*

Tam igitur benevolae et maternae charitati ac sollicitudini quam filiali amore, quam sedulo obsequendi studio nos, charissimi, respondere et cooperati oportet? ut ab igne, aqua et fovea praedicta nos custodiamus, animas nostras a peccatorum sordibus et spinis emundemus; lac, escasque spirituales, a matre adpositas, avide arripiamus, atque ad assumendum, conservandum, augendumque omnigenae virtutis ornatum, strenue collaboremus! idque tamdiu, donec formetur Christus in nobis, id est, mores et vita Christi in nobis resplendeant.

III. *Donec formetur Christus in vobis*, id est, donec homo vetus exuatur, et induatur Christus. Donec veteris Adami, seu hominis mundani forma deleatur, et novi ac spiritualis forma introducatur, seu donec in vobis reperiatur spiritus Christi, mores Christi, actiones Christi, virtutes Christi, atque ita sitis Christo conformes et vivae ejus imagines ad Christi prototypon efformatae, quemadmodum imago sigillo quopiam cerae exacte imprimitur. Praeclare more suo id elucidat *S. Ambrosius* L. de Isaac et Anima c. 8. n. 74 (ML. 14, 530): *Illic* (in cruce, in baptismo : addo in religione) *parturivit te mater tua. Ibi enim nascimur, ubi renascimur : Pariuntur autem, in quibus Christi imago formatur... Unde quoniam jam formatus in hac* [*sponsa*] *erat Christus, ait : Pone me ut signaculum in cor tuum, ut signaculum in brachium tuum. Signaculum Christus in fronte est, signaculum in corde. In fronte, ut semper confiteamur ; in corde, ut semper diligamus ; signaculum in brachio, ut semper operemur... : ut, si fieri potest, tota ejus species exprimatur in nobis. Ipse sit caput nostrum... ipse quoque est signaculum nostrum..., quem Pater signavit Deus.* Hactenus Ambrosius. Christus ergo, ut ait S. Doctor, III. Introductio formae Christi.

Primo, Est signaculum in ore, ut eum semper confiteamur, Ipsum laudemus, glorificemus, de ipso loquamur, non de mundi vanitatibus. Et est signaculum in fronte, ut eum non erubescamus, nec ejus doctrinam et Evangelium ; quemadmodum Apostolus dicebat, et exemplo ejus B. Stansislai frater Paulus : *Non erubesco Evangelium ;* non paupertatem Christi, non mendicare ut Christus, non laborare ut Christus, non vilibus vestibus indui, non opera humilia exercere, non subjici et obedire. Et hoc est non erubescere Evangelium.

Secundo. Sigillum Christus in corde est, ut semper eum diligamus : Ut eum semper gestemus in memoria, de eo juglter cogitando et in praesentia ejus ambulando ;

in intellectu, eum magis magisque cognoscendo ; in voluntate, ei bene volendo, eum super omnia diligendo ; in spiritu, ex ejus spiritu vitam instituendo.

Tertio. Sigillum Christus in opere, in brachio, in manibus, ut semper operemur pro Dei gloria, veluti Christus. Item in omnibus operibus externis Christi mores exprimamus, comedamus ut Christus, laboremus ut Christus, geramus nos modeste in omnibus ut Christus, sobrie ut Christus, pie, juste, humiliter, mansuete, donec integre et non ex parte formetur in nobis Christus. Nam si ex parte, abortus est ; si lingua spirituali careamus, abortus est ; si praxi meditandi, spiritu devotionis, orationis, mortificationis careamus, si fervore laborandi pro gloria Dei destituti simus, velut homo sine manibus, abortus est, monstrum est, seu ex parte mundanus, ex parte religiosus.

Quapropter ne id accidat, cooperemur strenue cum sollicita matre nostra Societate, et hoc biennio (seu : toto tempore novitiatus) laboremus ac in eo toti simus, ut hominem mundanum exuamus, et Christi formam induamus ; non anhelemus ad finem, non citius exire optemus, ne floris praecocis instar pereamus. Gaudeamus tot oculis a matre nostra nobis in bonum nostrum invigilari. Discamus volare per viam virtutum, aspicere solem justitiae in oratione, carni et sanguini mori, ignis iracundiae, aquae voluptatis, foveae pristinorum peccatorum pericula fugiamus ; alimoniae spiritualis a matre nostra societate Jesu tam amanter et largiter oblatae semper esuriem sitimque praeferamus ; spinas vitiorum et peccatorum evellamus ; ornamenta et cimelia virtutum, nec non antidota morborum nostrorum avide arripiamus etc. : donec in corde, ore, opere formetur Christus in nobis, ejusque perfecta imago veluti sigillo in cera in nobis exprimatur, et dicere queamus cum Apostolo : *Vivo ego, jam non ergo ; vivit vero in me Christus.*

EXHORTATIONES

AD RELIGIOSOS

IN REGULAS SUMMARII CONSTITUTIONUM SOCIETATIS JESU.

REGULA I.

SEU PROEMIUM DE REGULARUM CONSCRIPTIONE.

EXHORTATIO I.

IN REGULAM Im. SUMMARII

Agit de conservatione, gubernatione et promotione Societatis.

THEMA : *Fidelis Deus, per quem vocati estis in societatem Filii ejus, Jesu Christi Domini nostri.* (1 Corinth. 1,9), vel : *Quamvis summa Sapientia et Bonitas Dei conservatura, gubernatura et promotura sit hanc minimam Societatem.* (Reg. 1).

Quae hac exhortatione dicuntur, aliorum Ordinum initiis et incrementis nullo negotio accomodantur.

Si homines, rerum variarum artifices, cum supremo caeli terraeque conditore et architecto conferamus, non solum in productione rerum, verum etiam in earundem conservatione, quam maximum intercedere discrimen animadvertimus. Etenim homines rerum artificialium opifices et fabri opera a se suscepta atque perfecta conservare haud solent ; ut in palatiis, navibus, horologiis, aliisque constructis liquet : quibus si ultimam ma-

num addiderint, curam omnem deponunt, et conservationem aliis penitus relinquunt. At non sic Deus Opt. Max., universorum conditor et creator; is enim alia longe methodo procedit, dum a se condita summa sua potentia, sapientia et bonitate conservat, gubernat ac promovet. Creavit terram, aerem, aquam, ignem et mixta [1]; conservat, gubernat ac promovet. Creavit angelos, homines animantes, volucres, pisces, arbores, plantas; omniaque vel in individuo, vel in specie, a condito mundo ad haec usque tempora, tot annorum millibus, conservat, gubernat ac promovet, et usque ad mundi finem conservabit.

Pari ratione, ut S. Ignatius in regula meminit, summa sapientia et bonitas, quemadmodum prorsus mirando modo minimam hanc Societatem inchoare dignata est, ita eamdem porro conservandam, gubernandam et promovendam esse confidit.

Quae tria puncta praesenti exhortatione declarabimus.

I. Mirabilis Deus in Societate condenda.

I. Quod Sanctus Patriarcha noster hoc admirandum Societatis Jesu opus ejusque stupendam structuram divinae sapientiae ac bonitati, tanquam causae efficienti attribuerit, non eo fine fecisse censendus est, quasi potentiam divinam ab hoc artificio exclusam voluerit, cum ea vel maxime in hoc opere et omnibus ejus partibus elucescat, et quemadmodum ad reliqua creata omnia, ita pariter ad Societatem condendam concurrat. Sed duorum duntaxat attributorum divinorum meminit, ut summae sapientiae et bonitatis consideratio animos nostros et suavius et fortius ad Dei amorem inflammaret. Caeterum ecquod potentiae, sapientiae et bonitatis argumentum fuit, quod eo tempore, quo haeresum hujus

(1) Haec commemorantur ut quatuor illa, quae antiquis erant « elementa ».

temporis praecipuus auctor Martinus Lutherus, a fide orthodoxa desciscens, tot calamitates in orbem Christianum invexit, ac late per Septentrionem universum sparsit : militem unum, eumque rudem atque ignarum, et non nisi bella, honores et saeculi vanitates spirantem, excitarit, et elegerit, quem infelici huic haeresiarchae archistrategum opponeret : ut, sicut olim rudes et ignaros Apostolos ad fundandam Ecclesiam, ita nunc quoque ad condendam Societatem, vivendique formam ac normam tot praeclarissimis et sapientissimis viris praescribendam, scientiarum expertem, Martis asseclam suscitaret.

Ex hoc igitur tam admirabili exordio veluti sanctus Patriarcha noster spem concepit secuturae conservationis, gubernationis et promotionis : ita pariter nobis merito nullus ea de re dubitandi locus relinquitur. Si enim penitius inspiciamus, quam mira ratione eam non modo auspicatus sit, verum etiam in hodiernum usque diem conservarit : innumera potentiae, sapientiae et bonitatis argumenta, relucentia in praeteritis, spem et fiduciam roborare possunt in futuris. Quanta enim potentiae, sapientiae ac bonitatis argumenta mox effulgent in principio in auspicando, promovendo, dilatando? dum militem rudem e militia saeculari ad spiritualem evocat, lectione vitae Christi et Sanctorum mentem ejus illustrat, voluntatem ad sequelam inflammat; jam virum ad studia litterarum inter pueros inchoanda impellit, socios ejusdem animi et fervoris ei adjungit; ac paucis annis Societatem, a Sede Apostolica confirmatam, non modo per Europam, sed et per Asiam, Africam et Americam longe lateque propagat, ita ut vivens etiam tum fundator in decem provinciis collegia centum numeraret.

Quis, charissimi, hoc non miretur ? Quis divinam potentiam, sapientiam et bonitatem summis laudibus non extollat? Et quis, si genuinus S. Ignatii sit filius,

pro tantis in Societatem nascentem donis ac favoribus, grates immortales non referat?

II. Mirabilis Deus in Societate promovenda.

II. Perpensa Societate nascente, proficientem et sesqui saeculo sese augentem ac dilatantem consideremus; et fortasse non minora aut pauciora potentiae, sapientiae et bonitatis divinae argumenta deprehendemus. Nam 1. ut *Conservator* eam, ut perduraret, influxu suo divino tot annis continuato benigne effecit, sine quo in nihilum illico relaberetur; ut conservator eidem adminicula tum naturae, tum gratiae, quibus se tueretur et ab interitu nocumentoque servaret, attribuit, et industriam sua commoda prosequendi et incommoda devitandi concessit. Unde si (ut affirmat S. Chrysostomus hom. 2. in Epist. ad Hebr. (cf. MG. 63, cl. 23) et S. Ambrosius ibidem (1) non minoris virtutis est, mundum conservare, ne in nihilum relabatur, quam eundem ex nihilo producere: non minoris quoque virtutis erit, nec minoris quoque virtutis erit, nec minoris potentiae, sapientiae et bonitatis, Societatem conservare, quam ab initio producere.

Ut *Gubernator* eandem per se et Superiores ad proprias instituto suo functiones et operationes movet, dirigit, ei cooperatur; convenientissimis mediis externis et internis, legibus et exemplis, illustrationibus et affectionibus, minis et promissis, beneficiis et flagellis ad finem gloriae suae divinae et animarum salutem procurandam eam dirigit et impellit. Aliis morte decedentibus alios surrogat, allicit, trahit; convenientibus talentis instructos in hanc vineam, velut operarios, conducit et ablegat: alios ad verbum divinum evangelizandum, alios

(1) Cf. *Rhabani Mauri*, ennarat. in ep. ad Hebr. (quae olim perperam Ambrosio adscribebantur) ML. 112, cl. 713: « *Non enim minus est, gubernare mundum quam creare: nam in creando quidem ex nihilo rerum substantiae productae sunt; in gubernando vero ea, quae facta sunt, ne ad nihilum redeant, continentur* ».

ad sublimiores scientias profitendum, alios ad gubernacula et clavem tenendum, alios ad alia misericordiae et charitatis opera exercendum, veluti omni anno, etiam in hac domo probationis, oculis nostris intuemur, dum ex omnibus provinciae nostrae academiis et gymnasiis juventutis florem, magnetica vocationis divinae efficacia attractum, huc confluere et in hunc velut terrestrem paradisum transplantari cernimus.

Ut *Promotor*, Societatem in varia regna ac provincias diffundit, collegiorum fundatores excitat, collegia dotat, et illis sementis et messis campum ubique aperit, missiones instituendas curat, residentias erigit, academias instituit, fructu laboris gratiae divinae influxu respondente. Unde accidit, ut Societas, jam per orbem universum dilatata, quinas recenseat Assistentias, italicam, hispanicam, lusitanicam, germanicam et gallicam: atque in iis 34 provincias: in assistentia Hispaniae Toletanam. Castellanam, Arragonicam, Baeticam, Sardinicam, Peruanam, Novi Regni, Mexicanam, Philippinarum, Paraguariensem; in Assistentia Germaniae, provinciam superioris Germaniae, Austriae, Boemiae, Rheni Superioris, et inferioris, Flandro-Belgicam, Gallo-Belgicam, Polonicam, Lithuanicam, Anglicam; in assistentia Italiae, provinciam Romanam, Siculam, Neapolitanam, Mediolanensem, et Venetam; in assistentia Lusitaniae, Provinciam Lusitanam, Goanam, Malabaricam, Brasilicam et Vice-provinciam Sinicam; in assistentia Galliae, provinciam Francicam, Aquitanicam, Lugdunensem, Tolosanam et Campaniae. Ita ut in his 34 provinciis, ac duabus vice-provinciis Chilensi et Sinensi, domus professae 23, collegia 578 domus probationis separatae 48, seminaria 88, residentiae 160, missiones 106 et ultra, atque in his socii ultra 18000 numerentur (1).

(1) Talis erat Societatis Jesu status ejusque Provinciarum divi-

En quam arbor haec Societatis longe lateque ramos suos expandit: et quanta in his elucent potentiae, sapientiae et bonitatis divinae testimonia, et argumenta fortia, quae fiduciam nobis augeant, spem confirment, Divinum Numen, ut eam coepit, ita porro conservaturum, gubernaturum et promoturum ad nominis sui majorem gloriam et animarum innumerarum salutem.

III. Mirabilis Deus in Societate defendenda.

III. Multa quoque et luculenta potentiae, sapientiae et bonitatis divinae in defendenda contra adversarios Societate habemus indicia, magna secuturae deinceps protectionis argumenta. Quanta enim tempestas, superstite adhuc Ignatio, excitata fuit, cum, nescio quo de Antichristo appropinquante exorto rumore falso, nostrae Societatis homines veluti totidem Antichristi praecursores a nonnullis praedicabantur! At summae auctoritatis viri una cum Paulo III. Pontifice Maximo, Societatis patrocinio suscepto, ejusdem sanctitatem strenue propugnarunt, ut legere est in Hist. Soc. L. 9. 2. 46.

Quanta tempestas Societati incubuit, quando agebatur de abolendo nomine Societatis Jesu! Verum, precibus ab universa Societate ad Deum fusis, tempestas haec protinus sedata fuit; ut refert Histor. Societ. P. 5, l. 10. Quanta tempestas exorta in Gallia, quando publico senatus regii edicto Societas toto regno pulsa est! At post novennale exilium, anno 1603 revocata, et fortiter ab Henrico IV rege defensa fuit; qui etiam cor suum, in pignus amoris, in collegii Flexiensis templo humari voluit. (Cf. Petavius in Rationario ad annum 1610). Quanta et quam periculosa tempestas sub Claudio Aquaviva quinto Societatis Praeposito Generali commota fuit, in qua ipsius instituti substantialia quaedam in discrimen

---

sio dum Auctor haec scriberet, scilicet ineunte saeculo decimo octavo. Post societatem Jesu per Clementem XIV suppressam et per Pium VII anno 1814 pro toto orbe restitutam licet non absimile incrementum observare.

vocabantur! sed, opitulante Deo, brevi tranquillitas rediit. (Cf. Histor. Soc. P. 5. Lib. 8. n. 127).

Quanta tempestas suscitata fuit, dum Societas proscripta fuit Venetiis! quanta tempestas mota, tum ab haereticis tum ab infidelibus, dum Societas ejecta ex Bohemia, Hungaria, Livonia, Moravia, Belgio, Transylvania, Anglia, Scotia, China, Japonia, AEthiopia, additis non raro probrosi exilii decretis, auctoritate publica firmatis, columnisque et pyramidibus ad infamiam perpetuam erectis! At divina potentia, sapientia et bonitas innocentiae patrocinium suscepit, exules reduxit, honorique ac loco pristino feliciter restituit.

Quanta tempestas commota fuit ab haereticis et aliis Societatis hostibus, qui famam, nomenque ejus foede lacerarunt, tum linguis virulentis, tum etiam edictis libellis famosis et ubique terrarum sparsis, historicis, poeticis, fabulosis censoriis, mercurialibus, catyricis, provocatoriis, philippicis, anatomicis, propheticis et quibus non? qui profecto bibliothecam bene grandem soli implerent; quorum vel sola in syllabum redacta Auctorum nomina, typis ante annos aliquot Rupellae mandata, justum volumen conflarunt!

Quapropter, charissimi, magnam semper in potentiam, sapientiam, et bonitatem divinam in omnibus, ac praecipue in adversis et tempestatibus Societatem nostram quatientibus, fiduciam concipiamus: quod, quemadmodum illa religionem nostram inchoare dignata est modis tam admirandis, ita quoque eandem sit conservatura, gubernatura et promotura; et quemadmodum illa tempestates hactenus exortas feliciter discussit, ita quoque praesentes atque futuras clementer discussuram. Si Deus pro nobis, quis contra nos? Dum hi inimici nostri Societatem depresserunt, eandem exaltarunt; illustrarunt, dum obscurare studuerunt. Hae sunt summae potentiae, sapientiae et bonitatis divinae artificia et stratagemmata.

Insurgant procellae, oriantur tempestates : Deus ventis imperabit et mari, eritque tranquillitas magna. Nos solum, regulis S. Fundatoris nostri vitam exacte conformemus, Deumque pro felici Societatis conservatione, gubernatione, ac progressu precibus tum praescriptis tum ultroneis exoremus ; et Societas, petrae instar, inter quoscunque fluctus et tempestates firma et inconcussa stabit, ac perseverabat.

EXHORTATIO II.

IN REGULAM I. SUMMARII

Exponit nomen Societatis Jesu.

THEMA : *Fidelis Deus, per quem vocati estis in Societatem Filii ejus, Jesu Christi Domini nostri.* 1. Corinth. 1, 9. vel : *Quamvis summa sapientia et bonitas Dei conservatura sit hanc minimam Societatem Jesu.* (Reg. 1.)

Potest applicari aliis Religiosis, et ostendi eos quoque esse Jesu socios.

Varii Ordines in Ecclesia Dei, a variis rebus nomen sibi assumpsere : 1. Nonnulli enim nomen suum traxere a loco, ubi primum Ordines exorsi sunt vel sedem fixerunt : hinc Fratres de monte Carmelo, Canonici S. Georgii in Alga Venetiis, Clerici regulares de Sommascha, Praemonstratenses, Carthusiasni, Cluniacenses, Cassinenses, Cistercienses etc. 2. Nonnulli nomen duxerunt a primario et praecipuo officio, quod exercent, et ad quod a Deo vocati sunt. Sunt in horum numero Praedicatores, Fratres de mercede redemptionis captivorum in Arragonia Hispaniae regno exorti, Clerici Ministri infirmorum. 3. Alii a quapiam virtute, quam unice sibi commendatam volebant, nomen sibi indiderunt. Ita S. Franciscus Assisias suos vocari voluit Minores, seu

Ordinem Minorum ; S. Franciscus de Paula sancta cognominis sui Francisci aemulatione ductus Ordinem instituit Minimorum. Talis fuit Ordo Humiliatorum, quem tamen ob desertionem humilitatis post quingentos annos et ultra extinxit Pius V. 4. Alii nomen sibi imposuere ab actione aliqua aut veste : ita Crucigeri vocantur a gestatione Crucis, a Caputio Capuccini. 5. Alii a Patrono aliquo sanctissimo, sub cujus tutela esse cupiebant ; ita Ordines religiosi militares, S. Joannis, Lazari, Georgii, Jacobi, Michaelis, Mauritii etc. nuncupati sunt. 6. Alii denique ab ipsis fundatoribus nomen mutuati sunt, ut Ordo S. Dominici, S. Francisci, S. Augustini. Nihil horum placuit S. fundatori nostro : quinae praedictae origines nominum non conveniebant, sexta, ob humilitatem non placebat : neque enim Ordinem Ignatii, sed Societatem Jesu minimam dici voluit. Caussas in praesenti explicabimus.

I. Caussa, cur S. Ignatius Ordinem suum *Societatem* nuncupare voluerit, varia assignatur. Existimant nonnulli Sanctum Patrem hoc nomen derivasse a societate mercatoria, in qua plures conveniunt ad lucrum reportandum per negotiationem : praesertim cum etiam Christus Dominus regnum caelorum cum negotiatore quaerente bonas margaritas comparet, nostra autem Societas non quaerat alias margaritas, quam animas, non aliud lucrum, nisi caeleste. Sed non arbitror, S. fundatorem, qui miles erat, se ad hanc metaphoram reflexisse. Alii censent, nomen *Societatis* deductum a communione rerum omnium, quae solet esse in amicitia, respexisseque Ignatium ad locum illum S. Joannis 1 Joan. 1, 3 : *Ut et vos societatem habeatis nobiscum, et societas nostra sit cum Patre, et cum Filio ejus, Jesu Christo.* Est haec societas spiritualis per charitatem a Spiritu sancto conflata, dicique potest, ut loquitur S. Paulus ad Phil. 2, 1, *Societas Spiritus.* Voluit quidem S. Patriarcha

I. Cur *Societas* dictas.

unice filiis suis commendatam charitatem ; sed non autumo, prima intentione animi respexisse ad hanc notionem.

Alii denique et verosimilius asserunt S. Ignatium, in militia versatum, Ordinem suum *Societatem* nuncupasse, tanquam cohortem, phalangem,, militaremque turnam. Hoc sensu, 1. Mach. 8. et 12., oratores missi a Juda Romam, ut facerent cum Romanis *societatem et pacem,* et *amicitiam et societatem,* et postea mittuntur a Jonatha *ad renovandam amicitiam et societatem.* Sic Itali cohortes et centurias vocant: *Compagnie di Soldati :* et hodie quoque in Gallia nostri dicuntur esse *de la compagnie.* Voluit enim S. fundator nos milites spirituales esse, ut significaret, quotquot ad hanc Societatem vocati sumus, sacrae militiae nomen dedisse, atque oportere nos strenuos et generosos esse ; militisque spiritualis partes fortiter explere, quod S. Pater hoc nominis etymo perpetuo inculcabat. Hac de causa 1) Societatis homines nullam sedem firmam stabilemque habere voluit ; sed instar militum, dum bellum ardet, ad pugnam accinctos stare, ad omnem locum aut civitatem summa cum animi resignatione paratos esse. 2) Instar militum, somno haud deditos esse, sed ubique excitatos, hostium insidiis invigilantes ; ac diligentes in opere Domini, contra daemonis machinationes. 3) Semper esse armatos, more militum, instructosque armis spiritualibus, quae sunt arma militiae nostrae. 4) Tanquam milites, omnibus nationibus moribus, ingeniis nos accommodantes, et cum Apostolo omnibus omnia factos, ut omnes ad salutem aeternam perducamur. 5) Generosorum militum instar, duci ac regi nostro fidelitatem et in officio constantiam ut praestemus. 6) Ut obedientiam promptissimam exhibeamus : Si militi dicatur : *vade,* et vadit ; *pugna,* et pugnat ; *Hic aut illic hostis est,* illico huc et illuc convolat, nulla reformidans pericula. 7) Denique tanquam milites, qui

se fratres nuncupare solent, charitate conjuncti simus, et quasi vir unus in campum contra hostes tartareos procedamus : si divisi, disjuncti discordesque animis simus, ruina, strages et interitus subsequetur. Atque hoc est esse Societatem militarem spiritualem, virtute, fortitudine, fidelitate, charitate conjunctam.

II. Cur Societas Jesu ?

II. Quod autem Jesu Societatem dici et esse voluerit, nemo id arrogantiae aut superbiae tribuerit : nam non-nunquam nomen commune particulari coetui tribuatur. Sic S. Philippus Benitius Ordinem suum nominari voluit Ordinem Servorum S. Mariae : quo nomine Religiosi illi se peculiari quadam ratione B. Mariae Virginis Reginae Caelestium servos esse profitentur : ita quamvis tota Christianitas sit Societas Jesu ; tamen Societatis homines se peculiari ratione Jesu socios, milites et servos profitentur. Deinde nomen Jesu fastum non indicat magis, quam B. Joannes Columbinus Ordinem suum a Jesu nomine Jesuatorum nuncupans, fastus argui potest, aut Ordo S. Spiritus, aut Ordo SS. Trinitatis arrogantiae insimulari queat ; de quo posteriore Innocentius III. Pontifex : *Hic erit Ordo, quem Sanctissimae Trinitatis titulo et Redemptionis Captivorum ordinamus nuncupari.* Fr. Turr. Apol. adv. Boquin. in Proem.

Causa vero cur S. Ignatius hoc nomen Jesu addiderit, est :

Una causa est vehemens divinae voluntatis impulsus, S. Patris animo per visum illud memorabile impressus, de quo *Ribad.* L. 2, c. 11, et *Maffeius* L. 2, c. 5, refert : Quo die Romam accessit S. Ignatius anno 1538, Petro Fabro, et Jacobo Laynio comitibus, orandi causa templum desertum non longe ab Urbe situm ingressus est. Ibi vehementius oranti et a sensibus abstracto clarissima in luce Deus Pater illi per speciem se ostendit, Jesu Filio suo crucem gestanti praesentem Ignatium sociosque commendans. Quos Jesus cum in fidem ac patrocinium

libentissime recepisset, ad Ignatium placido et sereno vultu conversus, haec ipsa effari verba dignatus est : *Ego vobis Romae propitius ero.* Re narata subdit Maffeius : *Atque id ipsum vel in primis causa fuit, cur Ignatius confirmatae postmodum Societati salutare potissimum Jesu Nomen indiderit.* Addit Petrus Ribadeneira (qui haec a Jacobo Laynio acceperat Sancti Ignatii comite) tam alte fuisse Ignatii menti Jesu nomen impressum ex eo viso, ut hoc ipso nomine Societatem nominare decreverit : asserens usque eo sibi certum, id Deum velle, ut ab ea mente se dimoveri nunquam posse diceret.

Altera causa hujus denominationis insinuatur a Ribadeneira L. 2, vitae S. Ignatii c. 11. ubi ait : *Societatem Jesu appellari voluit, ut qui huc vocati fuerint, non se in Ignatii Ordinem aliquem adscriptos, sed in Societatem Filii Dei Jesu Christi Domini nostri vocatos agnoscant. Sub illo summo Imperatore mereant ; Ejus signa sequantur ; crucem suam cupide tollant ; et in auctorem fidei et consummatorem Jesum aspiciant, qui proposito sibi gaudio sustinuit crucem, confusione contempta. Et ne defatigentur animis deficientes, certum illis atque persuasum sit : ducem suum sibi praesto esse ; illum non Ignatio solum et sociis, ut videmus, hactenus fuisse ; sed sibi quoque futurum semper propitium sperent.*

Ex his Ribadeneirae verbis colligimus rationes, quae Sanctum Ignatium permoverunt, nostrae utilitatis gratia, ad hoc nomen Ordini tribuendum. 1) Ut intelligamus, nostram vocationem esse a Jesu Christo atque ad Jesum Christum, non ab homine aut ad hominem, sed a Dei Filio ad eundem Filium Patris. 2) Ut meminerimus nos sub Christo duce militare et merere stipendia. Dat animos militibus in pugna, dat alacritatem in laboribus militantibus imperatoris summi vel fortitudo cum peritia, felicitate gloriaque conjuncta, vel affluentia divitiarum

cum liberalitate sociata : unde milites expectare possint tum ex capite priore victoriam in praeliis, tum ex posteriore largam in periculis, laboribus, vulneribusque remunerationem. Et talem ducem, non Sanctum aliquem e caelitum numero, ut alii, sed Sanctum Sanctorum elegit Ignatius. 3) Ut semper in auctorem fidei et consummatorem Jesum aspiciamus, imitandi studio, eumque tanquam perfectum omnibus numeris exemplar imitationis in nobis, in aliis, in omnibus rebus, cogitationibus, dictis, factis exprimamus.

III. Cur *minima* Societas ?

III. Restat jam caussa investiganda, cur S. Parens noster Societatem suam *minimam* nuncupari voluerit. An non jam, ipso etiamtum superstite, toto erat orbe diffusa ? An non ipse eam dispersit per Europam ? An non eam in Asiam invexit Xaverius, in Africam Andreas Oviedus, Josephus Anchieta in Americam ? Ita est. At nonne Dominus et Redemptor noster regnum caelorum grano sinapis comparavit, quod est minimum, sed excrescit in arborem, in qua volucres caeli nidificant ? Sic sane minima Jesu Societas magnam excrevit in arborem, rivulus exiguus in vastum fluvium se ampliavit ; et tamen sanctus fundator minimam vocari voluit, triplici, ut existimem, ex capite, scilicet ex aetate, meritis, et humilitate. Nam :

Illo tempore, quo nata Societas, aetate omnium Ordinum tunc in Ecclesia florentium minima extitit. Etenim Ordo S. Basilii in oriente circa annum Domini 370, Sancti Augustini circa annum 390, Sancti Benedicti in occidente circa annum 520, Sancti Brunonis anno 1082, Cistercienses anno 1098, Praemonstratenses anno 1130, Familiae S. Dominici et S. Francisci anno 1200 sumpsere exordia. At Societas nostra Parisiis in monte Martyrum nata anno 1537, a Paulo III. Summo Pontifice confirmata anno 1540. Jure igitur Sancto Parenti nostro placuit, eam tunc omnibus aliis juniorem et postremam Societatem minimam appellare.

2. Minimam meritis. Quamvis enim jam tum magna forent Societatis in Ecclesiam merita, cum constitutiones fundator conscriberet, multaque praeclare gesta ab ea in Italia, Germania, Hispania, Gallia, India, et Japonia : considerando tamen alios Ordines longe antiquiores, qui diutius in vinea Domini laborarunt, facemque nobis et doctrinae et exempli praetulerunt: merito S. Pater societatem minimam indigitavit. Quantum enim fructum in Ecclesia Dei retulit D. Augustini regula, quam familiae quadraginta sequuntur! Quantum profuit Ordo S. Benedicti, qui (teste Trithemio) duodeviginti, teste Genebrardo, quattuor supra viginti protulit summos Pontifices, ducentos Cardinales, mille sexcentos Archi-Episcopos; quater mille Episcopos, Abbates eruditione, librisque claros quindecies mille septingentos, sanctos, utriusque sexus Divorum fastis adscriptos quindecies mille sexcentos! similiter alii Ordines quot viris sanctitate et doctrina illustribus, quot generosis martyribus Ecclesiam Dei condecorarunt! Merito igitur S. Patriarcha noster Societatem tunc recenter ortam, meritis minimam aestimavit, hocque nomine insigniri voluit.

3. Humilitate minimam. Exemplo D. Pauli, qui se minimum Apostolorum, S. Francisci Assisiatis, qui suos filios minores, et Sancti Francisci a Paula, qui suos minimos nuncupavit; juxta monitum Sapientis: *Quanto magnus es, humilia te in omnibus* (Eccli. 3, 20). Diffiteri equidem nequeo, magnam esse Societatem nostram, quam Dominus Jesus magni fecit, dum ad eam plurimos prodigiis luculentis vocare dignatus est: dum revelavit S. Francisco Borgiae et aliis, in ea ad mortem usque perseverantes salutem aeternam consecuturos (1), ut typis

(1) Haec non de sola Societate Jesu circumferuntur, sed etiam de aliis Ordinibus. Cogita solum privilegium quod praedicatur scapulari de Monte Carmelo annexum atque Ordini Carmelitarum

vulgavit Lancicius in Tract. de Institut. Soc. aff. 98: dum in ea morientes a morte obvius excipere dignatur: Hoc enim (ut loquitur S. Theresia) est Societatis Jesu privilegium, ut mortuum Jesuitam obvius Jesus excipiat. At nos eam minimam appellare docuit S. Ignatius.

Deinde magna est Societas ob magnum erga eam Beatissimae Virginis Mariae favorem et benevolentiam, qua multis manifeste apparuit, eosque ad Societatem vocare dignata est. Quos inter eminent S. Franciscus Borgias, S. Aloysius, S. Stanislaus, P. Joannes Nunez, P. Bernardinus Realinus, P. Sebastianus Berradius et alii: at minimam et appellari et reputari voluit S. Ignatius.

Tertio. Magna est Societas, quia magni aestimata est ab omnibus Sanctis utriusque sexus, quotquot vel cum ea, vel post eam fundatam floruere: veluti a S. Carolo Borromaeo, S. Thoma de Villa Nova, S. Philippo Nerio, S. Petro de Alcantara, S. Ludovico Bertrando, S. Cajetano, S. Theresia, S. Maria Magdalena de Pazzis. At minimam nuncupari et aestimari voluit eam a suis S. Ignatius.

Quarto. Magna est Societas, quam tot privilegiis, tot encomiis Summi Pontifices, Imperatores, Reges, Principes, Respublicae, aliique viri illustrissimi nobilissimique ornavere. Paulus IV. Societatem benedictam, beatam, fundatam supra petram; Gregorius XIII. Ordinem sanctum; Clemens VIII. brachium dextrum Ecclesiae; alii aliis elogiis compellare dignati sunt. At minimam eam a suis et haberi et nuncupari voluit S. Ignatius, utpote, quae ad minima pro gloria Dei sese abjiceret, pueros erudiendo, carceres visitando, rudes doctrinam christianam docendo, omnibus aliis Ordinibus ad subjecta apta

proprium. Ceterum fusiora et occuratiora legi possunt circa hanc rem apud *Jac. Terrien, S. J.*, Recherches, etc. ed. 2, pag. 19 sqq. 24 sqq.

praeparando, votoque de honoribus et dignitatibus fugiendis se obstringendo ; ut in parvitate et humilitate sua securius lateat firmiusque persistat.

Quae cum ita sint, dilectissimi, nosque a Deo vocati Societatem Jesu amplexi simus : 1) in ea tamquam strenui milites sub labaro Jesu contra hostes decertemus, et militum more indifferentiam, vigilantiam armaturam, concordiam, obedientiam et charitatem sectemur, foveamus et conservemus ; 2) sub Jesu, archistratego et imperatore nostro nos militare et stipendia merere certo nobis persuadeamus ; et ab eo victoriam et coronam speremus ; in eum oculos conjiciamus, et ejus dicta factaque moribus exprimamus ; 3) etsi magna pro gloria Dei efficiamus, nos tamen minimos semper reputemus, nos aliis Ordinibus ne praeferamus, eorum antiquitatem, merita in Ecclesiam et doctrinae sanctitatisque splendorem veneremur. Hac ratione coram Deo, Angelis et hominibus Societas nostra erit maxima, quia est minima.

EXHORTATIO III

IN REGULAM I. SUMMARII

Explicat necessitatem conscribendi regulas.

THEMA : *Quicumque hanc regulam secuti fuerint, pax super illos.* (Ad Gal. 6, 16), vel : *Necessarium arbitramur regulas conscribi.* (Reg. 1.)

Quod omnibus Ordinibus convenit.

Quemadmodum Apostolorum coetus (qui verus Ordo Religiosus extitit, ut eximii Doctores asserunt cum P. Suarez Tract. 8 de relig. l. 3. c. 2 sq.) nullis scriptis regulis vixit, sed iis dumtaxat, quas Christus Dominus oretenus tradidit, et post ejus ascensionem Spiritus Sanctus cordibus eorum inscripsit, regulis scilicet perfectae

charitatis : ita quoque Societas nostra, Ordo apostolicus, et ad prototypon Apostolorum formatus, sub exordium suum pluribus annis sola charitatis lege perstitit observantissima. Cum vero hic ordo ingentia caperet indies incrementa ; verisimile erat, licet plures, non tamen omnes, regendos sola lege charitatis, sed aliquo directionis exterioris auxilio opus habituros. Hac de causa sancto fundatori nostro necessarium esse visum est constitutiones ac regulas conscribi : quibus omnes directi atque adjuti, expeditius ad perfectionem tenderent.

Conscriptionis hujus regularum, quatuor ipse S. fundator noster rationes in regula allegat : 1) quia suavis divinae providentiae ratio creaturarum suarum cooperationem exigit; 2) quia Christi Vicarius sic statuit; 3) quia exempla Sanctorum id docent ; 4) et ratio ipsa id persuadet. Caussas hasce in praesenti declarabimus, ut regularum necessitatem perspiciamus.

I. Ratio scribendi Regulas: Coeperationem creaturarum vult Deus.

I^a Ratio S. Patriarcham nostrum ad scribendas constitutiones impellens est: *Quia suavis divinae Providentiae ratio creaturarum suarum cooperationem* exigit ; idque non solum in naturalibus, sed etiam in supernaturalibus. Potest divinum Numen custodire civitatem absque muro, vineam absque sepimento, militem absque clypeo, vinum absque dolio ; sed vult homines manum quoque admovere, eaque, quae ad defendenda conservandaque oppida, vineta, castra, vineas necessaria sunt, parare et conficere. Ita pariter poterat Deus populo Israelitico sitibundo aquarum fontes praebere absque Moysis virga et petrae percussione ; sed hujus operam adhibere maluit, et Moysen famulum suum hoc et alia stupenda prodigia patrare decrevit. Non absimili ratione poterat Deus Ordines religiosos sine regularum externarum adminiculis tueri et in flore conservare : sed noluit istud, sed regulas a fundatoribus exarandas statuit, et jure merito ; nam :

Regulae sunt antimurale.

1. Quid est regula, nisi antemurale, murum praecep-

torum Domini praemuniens, circumvallans et protegens? ut exhortatione praeliminari 5. prolixius declaravimus. De quo illud Isaiae 26, 1 jure dixeris: *Urbs fortitudinis nostrae Sion Salvator; ponetur in ea murus et antemurale:* scilicet murus praeceptorum et antemurale regularum. Hoc antemurale, si in urbe Societatis illaesum steterit, stabit quoque murus mandatorum Domini; si vero illud immunitatis, impunitatis, aut crebrae violationis rimas egerit, nec ipse decalogi murus illaesus perdurabit: ut plurium a Societate deficientium, et apostatarum experientia, proh dolor! nimium comprobat, qui perrupto foede antemurali, ipsum tandem murum dissiparunt, Propheta vaticinante: *Luxitque antemurale, et murus pariter dissipatus est* (Thren. 2, 8).

Regulae sunt sepes.

2. Quid est regula religioso, nisi (ut loquitur Euthymius et Theophylactus in cap. 21. Matthaei) sepes ac sepimentum, quo religio quaeque per fundatorem suum tanquam vinea circumdatur (quod exhortatione praeliminari 6. fusius exposuimus: *Sepem circudedit ei.* Matth. 21, 33), ut instar vineae a ferarum incursu et furum direptione muniatur. Haec sepes si absque laxitatum et exemptionum hiatibus integra illaesaque servetur, florebit vinea nostra dabitque odorem suum; si vero sepes ista conculcetur, aut dissolvatur, quid nisi vineae devastatio exspectabitur? *Qui dissipat sepem, mordebit eum coluber* (Eccles 10, 8), scilicet coluber stygius, serpens antiquus. Ne igitur mordeamur ab angue tortuoso, necessaria est sepes regularum, eaque in suo vigore conservanda.

Regulae quale vinculum?

3. Quid regulae sunt, nisi vincula? ut erudite docet Gerson L. de vit. Spirit., quibus tria vota religiosa continentur, colligantur et conservantur: quemadmodum vas liquore plenum vinculis vimineis custoditur: his deficientibus dissolvitur, liquorque effluit. Regulae vincula sunt, ait Hugo Victorinus, quibus coarctamur, trahimur, adstringimur et retinemur, ne ad pristinam saeculi liber-

tatem, vanitatem et iniquitatem relabamur : quam igitur necessarii sunt vasis circuli et vincula, tam conveniens est religioso ordini conservando regula.

Regulae ut clypeum.

4. Quid sunt regulae, nisi scuta et clypei, quibus vitam spiritualem conservemus, et hostium nostrorum impetus et ictus retundamus? Vere Societas nostra turris Davidica est, de qua illud Canticorum jure dixerimus 4, 4 : *Mille clypei pendent ex ea, omnis armatura fortium.* Quam ergo necessarius est militi clypeus, tam utilis est Jesu sociis in pugna assidua umbo regularum : quem si abjicerimus, qui contra mundum, carnem daemonemque, tantae potentiae ac ferociae hostes, nos inermes stabimus ? qui nos defendemus ?

Regulae virga Moysis

5. Quid denique regula nostra est, nisi virga Moysis ; qua petra percussa aquae fontem ejicit, mare divisum iter tutum efficit hostilesque copias in profundum demergit ? Hac virga mystica petram, Christum scilicet, tangimus, et mox in nos aquae gratiarum profluunt, virtus pœnitentiae, donum lacrimarum, devotio et consolatio spiritualis; *quae sunt aquae vivae salientes in vitam aeternam* (cf. Joan. 4, 14). Haec virga hujus saeculi nequam mare nobis aperit, compressis ejus fluctibus ; transitum liberum praebet, submersoque Pharaone, hoste nostro infensissimo, in terram promissionis inducit. Hinc enim stygius Pharao, superbia tumidus, omnium superborum princeps, cujus fastus crescit et ascendit semper, a nobis debellatur et sternitur, dum secundum regulae praescriptum in humilitatis, poenitentiae, obedientiae et charitatis opera incumbimus ; sine quibus devicti in servitutem ejus redigeremur. Ex quibus omnibus ad oculum elucescit, quanta sit regularum necessitas, quas suavis divinae providentiae ratio a fundatoribus exigit.

II. Ratio voluntas Pontificis.

II. Altera ratio conscribendae regulae a S. Ignatio allegata, est Pontificis oraculum est imperium : *Quia,* inquit, *Christi Domini nostri Vicarius sic statuit.* Mirum

est, quantopere semper ab ore Pontificis sanctus fundator pependerit, ita ut non requireret mandatum, sed vel nutus ad prompte parendum sufficeret ; et non voluntatem modo, sed et judicium suum eidem perfecte submittteret. Refert de eo P. Ribadeneira in vita l. 5. c. 4. illum, dum Praepositum Generalem ageret, aliquoties edixisse : si summus Pontifex imperaret, ut ostio Tiberino scapham, vel navigium quodcunque primum invenisset, clavo, malo, velis, remis, caeterisque armamentis spoliatum conscenderet, et ita absque ullo commeatu mare trajiceret, se id non solum aequo sed etiam libenti animo facturum. Tanta ejus erat voluntatis ac judicii submissio atque obedientia! Quid igitur mirum, si Christi Domini Vicario regularum conscriptionem Societati necessariam esse censente eamque mandante, ipse in eandem sententiam descenderit ?

III. Ratio Exemplum Sanctorum.

III. Ratio tertia, plurimum ejus animum promovens, fuit aliorum sanctorum fundatorum exemplum, unde ait, *quia sanctorum exempla nos docent in Domino*. Nullum enim Ordinem est reperire, cujus vel fundator, vel promotor filios suos hoc regularum munimine destituit : 1) Ordini Carmelitarum primitivam regulam a bonae memoriae Alberto Patriarcha Hierosolymitano praescriptam, et ab Innocentio Papa IV. anno 1245 1. septemb. confirmatam, asserit Clemens VIII. Pontifex in diplomate anno 1600 dato, teste P. Lancicio opusc. 1. c. 19. 2) Ordini Clericorum, seu Canonicorum regularium, uti et Eremitarum S. Augustini, ipse S. Doctor auream plane regulam praescripsit, ab Innocentio II. approbatam. Quam facile quadraginta Ordines amplexi sunt, quos inter recensentur Ordo Equitum Melitensium, Ordo Praemonstratensium, Ordo SS. Trinitatis, Ordo S. Mariae de Mercede, Ordo S. Dominici, Ordo servorum S. Mariae, Ordo S. Hieronymi, Ordo Jesuatorum, Ordo Ministrantium infirmis a S. Joanne Dei institutus, Ordo Clericorum Minorum

institutus a R. P. Augustino Adornio Genuensi. 3) S. Basilii religio antiquissima, in Graecia primum, deinde in Italia, Russia, et Lithuania amplissime propagata, a S. Basilio certis legibus stabilita: quorum alias ipse regulas fusius disputatas, et alias nuncupat breviores. 4) Sicut S. Basilium Oriens, sic S. Benedictum Occidens magnum vitae religiosae propagatorem agnoscit; et hic suis regulam peculiarem exaravit, quam S. Gregorius l. 2. Dial. c. 36. merito appellat discretione praecipuam, sermone luculentam: quae ab anno 520, vehementer propagari caepit. Hanc regulam sequitur quoque Ordo Cisterciensis. 5) S. Franciscus suis fratribus, Deo revelante, conscripsit regulam; et ne prolixior sim, merito S. Ignatius se horum sanctorum exemplis ad regulam conscribendam permotum asserit, atque, ut illi eam suis, ita ipse illam filiis suis necessariam esse judicavit.

IV. Ratio quarta est: quod ratio *ipsa* id persuadeat. Vix enim ulla fuit in mundo natio, quae suas non teneret leges, secundum quas respublica universa dirigetur. Praecipuus in orbe legislator fuit Moyses, seu potius Deus et per Moysen. Similiter leges dedere Indis gymnosophystae, AEgyptiis sacerdotes, Babyloniis Caldaei, Persis Magi, Gallis Druidae, Locrensibus Zaleucus, Atheniensibus Solon, Lacedemoniis Lycurgus, Cretentibus Minos, Corinthiis Philo, Getis Zamolxis, Milesiis Hippodamus, Thebanis Philolaus, Chartaginiensibus Phaleas. Apud Romanos primus P. Papirius regias leges in unum contulit; deinde Appius Claudius decemvir duodecim Tabularum leges conscripsit. Hos secuti Sempronius, Scipio Nasica, Q. Fabius, M. Cato, et alii; adeo ut penitus barbari merito esse censeantur populi, legibus omnibus destituti: cujusmodi sunt Brasili, in lingua sua tribus literis F. L. R. carentes; idque apposite: nam carent fide, lege, rege, teste Osorio, et Maffeio in Hist. Indica. Unde recte Plato asseruit: *Necesse esse leges*

IV. Ratio ipsum dictamen Rationis.

hominibus ponere, ut secundum eas vivant ; alioquin nihil a feris discreparent. Caussam esse, quod nullius hominis ingenium ita natura institutum sit, ut quae ad publicum humanae vitae commodum conferunt, sufficienter cognoscat ; et si cognovit, ut optimum id, quod novit, semper agere possit ac velit : ita ipse l. 4. de Legibus. Quemadmodum igitur in omni Republica haec tria necessaria sunt, gubernator, bona voluntas populi, et leges sive communes, sive particulares : ita in Societate, et in quolibet Ordine religioso necessarius est gubernator, qui est Deus, cujus vicarii sunt Superiores ; necessaria est quoque lex interna, et gratia vocationis nos impellens, ut gubernari velimus ; denique necessariae sunt regulae externae, secundum quas dirigamur, ut omnes uno communi, non quisque suo privato spiritu, vivat et moveatur. Deinde recta ratio docet atque evincit, si in omni arte tam liberali quam illiberali regulae necessariae sint, ad quas opus artis exigatur ; si regulas suas requirit ars statuaria, pictoria, architectonica, grammatica, poetica, rhetorica, philosophia, jurisprudentia, theologia : quidni regulas suas exiget scientia spiritus, scientia Sanctorum, studium perfectionis, longe difficilius, sublimius et subtilius ?

Quare finio, charissimi, et cum regulas conscribendi necessitatem abunde perspexerimus, ejusmodi conclusionem formemus : Si regulae necessario fuere scribendae ad perfectionem et salutem melius faciliusque obtinendam, eaeque pro nobis etiam sint conscriptae ; nobis quoque ad praedictum finem sunt necessariae. Hoc antemurale decalogi murum illaesum tutabitur ; haec sepes Societatis vineam, et animam cujusque nostrum, ab incursu ferarum et peccatorum custodiet ; haec vincula efficient, ut liquorem divinae gratiae, aquam salientem in vitam aeternam, contineamus et conservemus ; hi clypei contra hostium impetus et ignita jacula defendent ;

haec virga Moysis gratiarum fluenta e petra viva largiter proliciet. E contra vero, si regulas tanquam non necessarias aut superfluas parvi ducamus, leviterque saepius transiliamus, ingentia damna incumbent. Si hoc antemurale perforaveritis, ipse praeceptorum divinorum murus tandem corruet, ut plures a Societate dimissi ipsa experientia didicere. Si hanc sepem distinxeritis aut conculcaveritis, mordebit vos coluber tortuosus; si haec vincula rumperitis, et votorum vincula tandem frangetis; si hos clypeos abjiceritis, certo certius ab hoste maligno, vibices et vulnera referetis; denique si hanc virgam combusseritis aut fregeritis, nec aquas paenitentiae et lacrimarum, nec aquas devotionis et solatiorum cum gaudio de petra viva haurietis, nec mare hujus mundi pede illaeso transibitis, sed in periculo versabimini, ut vorticibus et fluctibus maris hujus procellosi, mundi inquam, hauriamini et absorbeamini.

EXHORTATIO IV

IN REGULAM I. SUMMARII.

De lege interna charistatis.

THEMA : *Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis.* (Rom. 5, 5), vel : *Interna charitatis lex, quam Spiritus Sanctus scribere et cordibus imprimere solet* (Reg. 1).

Si sciamus, quid sit lex : nullo negotio perspiciemus, quod sit lex charitatis. Lex ex mente Doctoris Angelici 1, 2 q. 90. a. 4. *Est ordinatio rationis ad bonum commune ab eo, qui curam habet communitatis, promulgata.* Aliis lex est *Actus voluntatis justae et rectae, quo*

Superior inferiorem vult obligare ad hoc vel illud faciendum. Ita Arriaga post Suarez Disp. 1. c. 5. n. 24. Sic Dei lex est voluntas, qua vult et praecipit : *Honora patrem. Non occides. Non furtum facies.* Sic lex Ecclesiae est : *Jejunium observa. Sacrum audi in Festo. Communica in Paschate.* Sic lex principis est, qua aliquid subditis faciendum aut omittendum praescribit.

Imaginari possumus charitatem tanquam reginam quamdam suis subditis, in quibus regnat, leges dantem : et omnibus ac singulis virtutibus quodammodo imperantem ; quibus dat dictamina, ut in actum exeant, hoc vel illud agant aut omittant, quod in regulis praescribitur aut vetatur. Atque secundum hanc legem vixere primaevi Societatis nostrae patres decennio, antequam regulae et et constitutiones a S. Ignatio conscriberentur et promulgarentur ; eaque ad conservationem et gubernationem Societatis plus quam ullae externae constitutiones adjuvat.

Ut igitur haec interna charitatis lex in nobis vigeat, eamque a Spiritu S. obtinere satagamus, si fortasse ea caremus, nunnulla motiva indicabimus.

I. Legem internam Charitatis suadet Charitas Dei Patris.

I. Motivum primum desumere licet ex infinito aeternoque Domini Dei nostri erga nos amore : si enim divina bonitas, non lucri sui gratia, sed ex lege charitatis interna et amore immenso Societatem Jesu per famulum suum Ignatium condidit, nosque a mundo ac aeternae damnationis periculo amanter eduxit, ad Societatem efficaciter pertraxit, et a pessimis mundi legibus seu regulis liberavit ; quae ut enarrat *S. Gregorius.* Moral. l. 10, c. 29, n. 48 (ML. 75, 447), sunt hae : *Cor machinationibus tegere, sensum verbis velare, quae falsa sunt vera ostendere, quae vera sunt falsa demonstrare, honorum culmina quaerere, adeptae temporalis gloriae vanitate gaudere; irrogata ab aliis mala multiplicius reddere; cum vires suppetunt, nullis resistentibus cedere; cum virtutis possibilitas deest, quidquid explere per ma-*

litiam non valent, hoc in pacifica bonitate simulare; et hujusmodi aliae innumerae; si, inquam, nos ab hujusmodi perversis legibus caelestis Pater adeo benigne liberarit, et ad sanctas Societatis Jesu regulas sancte servandas paterne evocarit, volueritque, ut non tantum essent sui in nos amoris et benevolentiae testimonia, verum etiam funiculi charitatis et vincula amoris, quibus nos ad se pertraheret, pertractos adstringeret, sibique adstrictos uniret: an non aequissimum est, ut nos quoque par pari referamus, amorem amore compensemus, et regulas ex charitate concessas non ex poenae metu, non ex humano respectu, sed ex charitate observemus?

II. Motivum alterum suppeditat eximius Christi Domini in Patrem et nos amor: Christus enim duas quodammodo habuit regulas, seu leges; alteram externam, internam alteram: Externam innuit in sermone post coenam supremam habito, Joan. 14, 31: *Sicut mandatum dedit mihi Pater, sic facio: Surgite; eamus hinc;* internam vero indicat eodem loco: *Ut cognoscat mundus, quia diligo Patrem.* Atque hac lege interna charitatis urgebatur ad agendum et patiendum pro nobis, tametsi nullum mandatum externum a Patre accepisset; ita ut absque eo ex solo erga Patrem ejusque beneplacitum (*quia ego, quae placita sunt ei, facio semper,* inquit Joan. 8, 29) uti et erga nos mortales amore ad terram, ad stabulum, ad passionem et mortem libens descendisset. Haec si bene perpendamus, charissimi, an non aequum esse censebimus, ut tantae Redemptoris nostri dilectioni nos quoque respondeamus, et beneplacitum ejus impleamus, ex lege charitatis et reciproco erga Christum amore regulas nostras observemus? II. Charitas Dei Filii.

Immo si et alterum consideremus, quod ipse Christus Dominus noster aliqua ratione servarit regulas nostras; quales sunt de propria et aliena salute, et perfectione quaerenda, de indifferentia locorum, de crucis et con-

temptus ambitu, de mortificatione continua, de paupertate Evangelica, de castitate et obedientia etc., idque ex infinito erga nos amore, et ut nobis in earum observatione exemplo luculento praeluceret: an non aequitati et charitati mutuae consentaneum esse existimabimus, ut, tametsi leges externae non extarent, nos tamen ex interna charitatis lege eas impleamus? et liceat nulla praescripta esset de meditatione, de surrectione stato tempore, de mortificatione, de examine, paupertate, charitate, zelo animarum etc. regula, nos tamen praedicta omni diligentia exequamur. Haec si praestemus fideliter, tam domi, quam foris, tam absente, quam praesente Superiore, vere nobis dicere licebit cum Apostolo: *Charitas Christi urget nos*, 2 Cor. 5, 14.

III. Charitas Spiritus sancti.

III. Tertium motivum suggerit, immensa Spiritus sancti charitas: quo afflante, ut loquuntur Julius III, et Paulus III, in Bulla, quae incipit *Regimini*, et Spiritu sancto inspirante, ut inquit Paulus V in Bulla *Quantum Religio*, leges Societatis a S. Ignatio conditae sunt. Si enim divini illius Spiritus charitas infinita ex amore nostrae salutis aeternae et perfectionis religiosae regulas S. Patri nostro inspiravit easque velut scalas demisit, ut per eas ad perfectionem primo, ac deinde ad caelum conscenderemus: an non par est nos vicissim ex amore erga Spiritum Sanctum, atque ex lege charitatis per illas alacriter ascendere?

Moveat igitur nos, charissimi, haec divina charitas: nisi enim haec nos impulerit, difficulter ad arduos virtutum actus in regulis praescriptos eluctabimus. Urgeat nos charitas Christi, ut in quacumque occasione sive apud domesticos, sive externos, sive adsit, sive absit Superioris oculus, omni humano respectu superato difficultateque perrupta, regulis exacte nos conformemus. Impellat Spiritus Sancti amor, et ab eo cordibus nostris inscripta lex interna charitatis, ut nunquam extraordinarias facultates, dispensa-

tiones, permissiones, exemptiones, immunitates, laxitates, superfluitates, commoditates, impunitates, tamquam regularum nostrarum labes, injurias, pestes, quaeramus, aut admittamus ; sed, hac lege interna aurigante, in omnibus officiis, locis, occasionibus, conversationibus, missionibus, regulis exacte obsequamur. Hac ratione, nos genuinos societatis Jesu filios esse ostendemus ; et plurima scandala, aliave minus laudata vitae exempla declinabimus.

IV. Exemplum primavae Societatis.

IV. Exemplane desideratis, in quibus proprius iste societatis nostrae spiritus, spiritus, inquam, non timoris, sed amoris, et lex interna charitatis effulgeat ? Aspicite, charissimi, primaevos societatis nostrae Patres ac Patriarchas, qui, licet nondum leges nostrae conscriptae essent, ea tamen praestabant, quae nunc constitutiones scriptae imperant, ex sola lege interna charitatis. Nondum illos obstringebat ullum votum recusandi episcopatus et dignitates ; nihilominus omnibus viribus rejecerunt episcopatum Tergestinum P. Claudius Jajus, Labacensem P. Jacobus Laynius, Viennensem P. Petrus Canisius ; pariter P. Nicolaus Bobadilla episcopali repugnans cathedrae, testatus est, se non ad amplitudinem et honorem, sed ad humilitatem vitamque obscuram esse vocatum. Nullum deinde votum erat, nulla constitutio, ut episcopus electus e Societate, consilium Patris Generalis Praepositi audiret ; ultro tamen a Spiritu Sancto edoctus Patriarcha Æthiopiae, Joannes Nunnius Barretus, ad hoc se obstrinxit : mox enim, ubi patriarchatum coactus adiit, a S. Ignatio virum designari petiit (cum ipsum ob locorum distantiam consulere nequiret), cujus consilia sequeretur. Tertio : S. Franciscus Xaverius multa ordinabat, faciebatque in India, scriptis nondum regulis ; eadem tamen erant, quae S. Ignatius disponebat agebatque in Europa ; eodem quippe amoris spiritu, eadem charitatis lege ducebantur. Quarto : multa heroica facinora praestitere iidem primi nostri Patres, nunc in constitutionibus expressa et, nisi ipsi ante

ea praestitissent, fortassis non exprimenda. Quinto : nondum exaratae erant regulae in chartis de propria alienaque salute et perfectione impense quaerenda : at quam illa indefesse quaerebant ? Nondum condita erat lex de indifferentia ad quaevis mundi loca : at quam prompte illi ad quaevis etiam remotissima provolabant ? Nondum erat constitutio de mortificatione, paupertate, de hospitalibus, de mendicatione ostiatim instituenda, aliaeque quam plurimae, et tamen quam alacriter et fortiter haec omnia non solum acceptabant, sed etiam ambiebant et in deliciis reponebant, sola docti ductique lege interna charitatis.

Magna igitur, ut cernimus, hujus legis, tum in directione, tum in executione regularum externarum vis est et efficacia ; sine qua illae mortuae quodammodo et infructuosae jacent, ut merito S. fundator legem hanc internam potius ad conservationem et profectum Societatis, quam ullas constitutiones externas, adjuturam existimarit.

Quae cum ita sint, dilectissimi, si genuino et primaevo Patrum nostrorum spiritu regi desideratis ; si perfectionem serio adipisci cupiatis ; curandum vobis est precibus, suspiriis, votis, studiis, et modis omnibus, ut, si nondum eam possideatis, a Spiritu Sancto interna haec charitatis lex cordibus vestris profunde inscribatur. Haec vos, magis quam ullae minae aut poenae, ad observationem regularum, ac disciplinae observantiam impellet ; haec regulas externas, in se quodammodo mortuas, in vobis animabit et vivificabit ; haec suaviter movebit et excitabit, ut Instituti nostri formam obscuram latentemque in chartis omnium oculis practice exhibeatis. Absque hac actum est cum omni disciplina religiosa ; legantur quot mensibus regulae, dictentur culpae et poenae, advigilent Superiores, constituantur syndici, deferantur defectus notati : frustranea erunt omnia, ausim dicere, absque hac. Aut in Societate non perseverabitis, aut saltem desideratam perfectionem nunquam acquiretis. Quare, o Sancte Spiritus, ad te sup-

plices convertimur ; Tu, digitus paternae dexterae, rege nos, move, forma nos, anima nos, vivifica nos ; et hanc internam charitatis legem, ad externarum observationem adeo necessariam, vel ab ipso tirocinio cordibus nostris tam alte insculpere dignare, ut in omni retro aetate nulla unquam ratione deleatur.

EXHORTATIO V

IN REGULAM I. SUMMARII

De necessaria legis internae et externae conjunctione.

THEMA : *In dextera ejus ignea lex.* (Deut. 33, 2).

Lex vetus per Deum nomothetam et legislatorem supremum lata duo requirebat, scilicet legem timoris et legem scriptam in tabulis. I. *Legem timoris :* Ideo enim Dominus in monte Sina legem inter ignes et fulgura tradidit, ad terrorem populo Haebraeo incutiendum. Unde et dicitur ignea lex : *Dominus in Sinai venit, et in dextera ejus ignea lex.* Deut. 33, 2. II. *Legem scriptam in tabulis lapideis :* sine quibus populus adeo numerosus regi nequivisset. Ideo enim Dei digito scripta, et arcae ad perpetuam memoriam imposita atque asservata fuit.

Deinde Lex nova per Christum legislatorem nostrum data duo postulat, legem internam charitatis et legem conscriptam ab Apostolis et Evangelistis: 1. *Legem internam Charitatis :* quam promisit olim Deus per Jeremiam c. 31, 33: *Hoc erit partum, quod feriam cum domo Israel post dies illos, dicit Dominus : Dabo legem meam in visceribus eorum, et in corde eoram scribam eam.* De eadem Christus Dominus loquitur Lucae c. 12, 49: *Ignem veni mittere in terram ; et quid volo, nisi ut accendatur ;* et S. Paulus 2. Cor. 3, 3: *Epistola estis*

Christi, ministrata a nobis, et scripta non atramento, sed Spiritu Dei vivi; non in tabulis lapideis, sed in tabulis cordis carnalibus. 2. *Legem externam:* quam ideo Deus conscribi in Evangelio voluit, et Spiritus Sanctus scriptoribus sacris inspiravit.

Pari modo S. fundator noster regula 1ª asserit, nobis necessariam esse geminam legem, internam et externam; quarum altera ab altera separari non debeat.

Quod praesenti exhortatione declarabimus.

I. Lex externa corpus, lex interna anima.

I. Primum argumentum, quo conjunctionem legis internae charitatis cum externa lege scripta necessariam esse probamus, est, quod lex interna sit quasi anima, lex externa vero quasi corpus. Sicut autem corpus humanum animae conjunctum visu, auditu, loquela, aliisque potentiis et actibus pollere cernimus; ita separatum ab anima, vitae expers, sine gressu, sine motu, sine loquela et operatione, trunci instar procumbere videmus. Haud absimili ratione, lex externa, instar corporis inanimati, obscura latebit in chartis, nec operantem movebit ad opus, si desit anima, lex scilicet interna charitatis, quae operatur.

Haec omne onus suave, et jugum leve reddit. Unde vere Apostolus, 1. Tim. 1, 9. *Lex*, ait, *justo non est posita, sed injustis.* Justus enim, gratia et charitate praeditus, onus legis non sentit, et quasi lex non esset, absque hac ageret, quod nunc agit per legem. Hac vero sublata, leges seu regulae, mortui corporis instar, graves admodum ac difficiles videntur. Silentium arduum, mortificatio amara, opera singula conformia regulae perquam molesta. Adde et restitue charitatem, fiat conjunctio utriusque legis; et mox omnia amara dulcescent, aspera planabuntur, gravia molestaque alleviabuntur. Aspicite matres, quantas molestias amore prolis subeunt: an non omnia amor facilitat? Aspicite mercatores, milites, aulicos, quam ardua tolerant: sed an non omnia vincit

amor? Haud aliter accidit in Religione. Si adsit charitas, omnia sustinet, omnia perfert, omnia vincit.

II. Lex externa littera est, interna spiritus.

II. Alterum argumentum priori affine, conjunctionis utriusque legis necessitatem suadens, est: quod de constitutionibus ac regulis nostris quodammodo asserere valeamus id, quod de sacris litteris edixit Apostolus, 2 Cor. 3, 6: *Littera occidit, Spiritus autem vivificat. Littera*, id est regula in chartis exarata, spiritu charitatis non animata, *occidit;* dum a peccatis nec praeservat nec contra ea praemunit: *Spiritus autem vivificat*, dum vitam, vigorem et alacritatem tribuit, et magnam propensionem atque inclinationem religiosis communicat. Declarari id potest verbis praedicti Apostoli de se fatentis in Epistol. ad Roman. cap. 7, 23: *Video aliam legem in membris mei, repugnantem legi mentis meae, et captivantem me in lege peccati, quae est in membris meis.* Ubi insinuat propensiones esse etiam leges; et quidem, sicut propensio, quae est in membris, movet, impellit, captivat, seu in captivitatem ducit peccati: ita propensio voluntatis, amoris et charitatis, quam Spiritus S. visceribus nostris imprimit, potentissima lex est, quae ad omne bonum impellit, in captivitatem Dei pertrahit, et ad difficultates in via Dei occurrentes generose superandas inclinat et movet. *Fortis enim ut mors est dilectio* (Cant. 8, 6). Necessario igitur littera cum Spiritu conjungenda est, neque haec ab illo separanda.

Sane *Littera* haec et *Spiritus*, seu regula et charitas, velut duo poli aut axes sunt, quibus tota Societatis machina in ordine suo constanter volvitur, et in revolutione sua non exorbitat. *Littera et Spiritus* gemini oculi sunt, quibus pure Deum et proximum, illius gloriam, hujus salutem aeternam respicimus, nec alter absque altero sufficit. *Littera et Spiritus* velut duae rotae sunt, quibus Societas innixa, gloriae divinae currum per mundum trahit, quarum vel una sublata, eundem haerere

et collabescere necesse est. *Littera et Spiritus* sunt veluti duae legis tabulae, velut duo candelabra in domo Societatis lucentia, velut duae alae, quibus in montem perfectionis evolandum est, velut duo brachia, quibus animae nostrae sponsum amplectimur ; dicimusque vicissim cum sponsa (Cant. 2, 6) : *Laeva ejus sub capite meo, et dextera illius amplexabitur me. Littera et Spiritus* velut duo luminaria magna sunt, ut praesint diei prosperitatis et nocti adversitatis, nosque in utraque ducant et illuminent : *Littera* ut luna, *Spiritus* ut sol, lunae lumen et splendorem communicans. Denique *Littera et Spiritus* bina sunt scalae caelestis sustentacula ; et regulae veluti totidem gradus, sive per quos Patriarcha Jacob Angelos, sive per quos S. Romualdus religiosos ascendentes et descendentes conspexit ; ascendentes ad Deum per orationem et contemplationem, descendentes ad proximum per opera charitatis et misericordiae.

Atque ex his omnibus conjunctionis utriusque legis elucescit necessitas : cum non minus hae, quam praedicta omnia, magno cum detrimento dividantur.

III. Lex externa medicina, interna vis sanativa.

III. Argumentum tertium desumitur ex medicina. Nam exterior regula nostra medicina est, qua morbi ex saeculo in hanc tirocinii domum illati curantur. At vis sanativa et medicamenti efficacia est lex interna charitatis. Reperiuntur in apothecis nonnunqam capsulae et vasa pharmacis instructa ; sed veteribus, obsoletis, et virtute privatis. Similis his est regula externa per se solam sumpta : illa pharmacum est, sed vi curativa privatum. Junge legem internam charitatis, et perfecta sanitate te beabit. Esto veneris in hanc domum, tot morbis oppressus, ut in te cadat illud Isaiae c. 1, 6 : *A planta pedis usque ad verticem capitis non est in eo sanitas :* caput laboret vertigine superbiae, manus et pedes arthritide acediae, os anhelitu foetente sordidorum discursuum foetore, cancrum geras in pectore et dirum

apostema in corde : non terrebor, non desperabo de sanitate ; modo constanter utaris alexipharmaco regulae externae cum lege charitatis internae conjuncto.

Tametsi venias ad hoc tirocinium variis vulneribus sauciatus, et ita quidem, ut merito Isaias te, ut olim gentem suam, deploret, dicens : *Vulnus, et livor et plaga tumens* (l. c.) : sit vulneratum caput, sit vulnus in brachiis et pedibus, sit plaga etiam in visceribus et praecordiis : non timebo, non abjiciam animum de salute tua ; modo circumligari te patiaris. Nam in te non quadret : *Vulnus et livor ; et plaga tumens*, vel : *non es circumligata*, nec nec curata medicamine, nec fota oleo. Quaenam vero sunt fasciae, quarum defectum adeo deplorat Propheta ? Richardus de S. Victore de statu interioris hom. tr. 3 c. 1 (ML. 196, 1152) ait : *Intelligamus autem ligamenta in mandatis, curamenta in minis, fomenta in promissis.* Mandata nostra, regulae nostrae sunt, quae offerunt nobis ligamina ; sed vis constringendi et ligandi, ut non hient amplius sed coeant vulnera, lex est internae charitatis. Non terreor vulneribus tuis : sis vulnus unum et plaga tumens per totum ; sed si non sis circumligatus, si negligas fasciam regulae, tunc perhorresco.

IV. Lex externa debiliis, interna robusta.

IV. Argumentum quartum ex eo petitur, quod lex interna externae vis sit et efficacia. Etenim 1. Si lex externa, ut superiore exhortatione meminimus, sepes est, Societatem circumdans et protegens, hujus fulcrum et sustentaculum est les interna charitatis, quo sublato, sepem omnem conculcari et dissipari necesse est. 2. Si lex externa antemurale est, ejus calx est lex interna charitatis, sine qua in lapidum acervum resolvitur. 3. Si lex externa vinculum est, hujus nervus et robur est lex interna charitatis, sine quo, veluti festuca rumpitur. 4. Si lex externa clypeus est, ejus soliditas et impenetrabilitas est lex interna charitatis, sine qua cerae molis instar pertunditur. 5. Si lex externa nostrum est quasi Deuterono-

mium, ejus vis et energia est lex interna charitatis, sine qua facile transilitur et contemnitur. 6. Si lex externa virga Moysis est, ejus potestas et vis operatoria est lex interna charitatis, sine qua signum nullum editur. 7. Si denique lex externa est columna nubis et ignis diu noctuque nos dirigens ad terram promissionis, nubis hujus et ignis candor, ardor et lux lex est interna charitatis, sine qua haeretur in tenebris, nec in via perfectionis, nec in itinere ad coelestem promissionis terram proceditur.

Quapropter, charissimi, cum nec lex interna absque externa, nec haec absque illa nobis sufficiat, ut ostendimus, apte utramque copulemus, utramque amemus, utramque custodiamus. 1. Utramque tamquam corpus et animam, omne onus leve reddentem, omnia operantem conjungamus, nec alteram ab altera separemus. 2. Utramque tamquam litteram et spiritum, regulam cum charitate vinculo indissolubili connectamus, veluti duos polos, binos oculos, geminas rotas, duas tabulas, duo candelabra, duo luminaria, duo scalae coelestis seu perfectionis sustentacula, per quae ad Deum scalae innixum ascendamus. 3. Utramque tanquam animi medicinam in morbis, tanquam fasciam et ligaturam in vulneribus, pro sanitatis recuperatione adhibeamus. 4. Utramque tanquam sepem firmam, tanquam antemurale munitum, tanquam vinculum robustum, tanquam clypeum impenetrabilem, tanquam Deuteronomium, virgam Moysis, columnam nubis et ignis, conservemus et sequamur. Illa enim nos ducet, illa lumen effundet, perfectionis obstacula deteget, devia ostendet, concordes reddet, atque indivisos contra adversarios defendet ; ac denique in caelestem promissionis terram lacte et melle divino manantem feliciter introducet.

REGULA II SUMMARII

DE FINE SOCIETATIS.

EXORTATIO I.

IN EAMDEM REGULAM

DE FINE SOCIETATIS JESU.

THEMA : *Nunc vero liberati a peccato, servi autem facti Deo, habetis fructum vestrum in sanctificationem, finem vero vitam aeternam.* (Rom. 6, 22). vel : *Finis hujus Societatis est, etc.* (Reg. 2. Summ.)

Omnia finem suum appetunt : quaedam in eum naturae instinctu feruntur ac moventur ; quaedam, praevisa cognitione finis, motu et actione libera in eum tendunt. Res anima carentes, et animantia caetera, ipso naturae pondere aut instinctu in fines suos, moderante auctore naturae, feruntur, et nunquam omnino aberrant ; homines vero, praevia cognitione, seipsos in finem suum movent. Sed hoc vel maxime est dolendum, feras animantes caeteraque Conditoris opera nunquam a fine suo aberrare; homines vero ratione eminentes, ita a fine suo plerumque deflectere, et res inanissimas sectari, ut juraveris, illos finem suum nec cognoscere, nec desiderare. Alios enim videas divitiis cumulandis, alios honoribus adipiscendis, alios voluptatibus et deliciis aucupandis ita tota vita distentos, tanquam si in iis finis eorum, beatitudo, atque omne bonum positum collocatumque foret: cum tamen certum sit, illos, qui finem suum, beatitudinem scilicet aeternam non intendunt neque assequuntur, in omnibus actum agere, nullam quietem

aut satietatem reperire, aeternum abjectos, destitutos, tortos, inquietos, perditos ac desperatos esse, a felicitate Beatorum excludendos ac tyrannicae daemonum potestati subjiciendos; quod millenis accidit, qui mundum hunc ingrediuntur, et per mortem egrediuntur, ac tota vita nunquam cognoscunt, quem in finem conditi mundumque ingressi fuerint.

Ne et nos tum creationis, tum propriae vocationis nostrae finis lateret, eum S. Ignatius regula 2ª nobis proposuit: nimirum *salutem et perfectionem propriam et alienam*. Quem finem ut melius cognoscamus, pluris aestimemus et studiosius in eum feramur, praesenti exhortatione eundem declarabimus.

I. Finis noster in hac vita salus et perfectio.

I. Postquam divina Bonitas nos a gravioribus delictis saecularibus liberavit, et in religiosum Ordinem tanquam servos suos adscivit, habemus fructum nostrum (justitiae et servitii divini) in sanctificationem, salutem, perfectionem. Atque hic est finis noster in hac vita: salus, sanitas, justitia, perfectio, et sanctimonia; quae ex analogia sanitatis corporis, (quae et salus dicitur, ut dum sternutanti aut bibenti salus optatur) nullo negotio cognoscitur. Tunc enim homini sua constat sanitas et salus, si temperamentum bonum, complexio humorum moderata, membra integra, partes illaesae sunt, si munia et officia sua naturalia, ut edere, bibere, dormire, laborare etc., recte ac libere exercere valeant. Pari ratione et animae sua inest salus, quando, domitis passionibus vitiisque subactis, temperamento est bono, potentiis integris et ad operationes spirituales (quales sunt, preces fundere, Deum cognoscere, diligere, laudare, Sacramenta suscipere, etc.) expeditis. Secundum illud Eccl. 30, 15: *Salus animae in sanctitate justitiae melior est auro et argento*. Atque ut in valetudine corporis varii dantur gradus, dum alii sunt robusti, alii mediocres, alii debiles; ita etiam in spiritu et gratia.

At in quo haec animae salus, sanitas robusta, et perfectio, ad quam ex praesente regula tum nobis tum proximis procurandam incumbere impense debemus, consistit? An in longis prolixisque orationibus? An in largis eleemosynis? An in rigidis jejuniis, aut aliis corporis castigationibus? Nequaquam sane; haec enim non solum reperiri possunt in imperfectis, sed etiam in Pharisaeis et peccatoribus. Num igitur in paupertate et contemptu divitiarum? Minime; quis enim Diogene in vase loco domus habitante, et Biante aurum suum omne in mare projiciente pauperior? Nec tamen perfectionem assecuti fuere. Nec ipsimet novitii religiosi, tametsi omnia relinquant, hoc ipso perfectione beantur: in his paupertas est perfectionis initium, non finis; inchoatio, non consummatio. In quo igitur ea animae salus et hujus vitae perfectio ac sanctificatio sita est?

S. Dionisius Areopagita L. De divin. Nomin. c. 12, § 2 (MG 3, 970) ait : *Sanctitas est ab omni scelere libera, et omnino perfecta et simul omni ex parte immaculata puritas.* Quae haec tria complectitur : 1) *Puritatem animae ;* ut ea a peccatis, vitiis, passionibus, et pravis habitibus libera et immunis sit ; 2) *soliditatem virtutum,* humilitatis, patientiae, obedientiae, resignationis, etc. 3) *consummationem charitatis ;* ut nimirum, anima, ope divinae gratiae adjuta, eo perveniat, ut summum amoris gradum, qui in hac mortalitate obtineri potest, ascendat, summum dico, non intensive, cum charitas in hac vita semper crescere et intendi queat ; sed summum ratione modi diligendi, dum scilicet Deum super omnia in ipso et propter ipsum dumtaxat diligentes, ipsi, quantum vitae hujus fragilitas permittit, cogitatione, affectu, et operatione inhaeremus. De ejusmodi anima dici potest illud, Ps. 44, 10 : *Adstitit Regina* (vitiis et passionibus dominans,) *a dextris tuis in vestitu deaurato* (charitatis) *circumdata varietate* (virtutum).

Haec igitur est salus et sanitas animae in hac vita ; haec est perfectio, quam nobis aliisque procurare debemus ; haec est nobilissima optatissimaque justitia, cujus fructus est sanctificatio, ad quam aspirare toto corde debemus ; haec est omni ex parte immaculata puritas, in qua quidquid desiderabile a nobis est, eminenter reperimus, omnesque concupiscendi rationes ac boni et utilis et jucundi et honesti illecebras deprehendimus. Si enim thesaurum utilem desideramus, perfectio est ejusmodi thesaurus : nam *Simile est regnum caelorum thesauro abscondito in agro* (Matth. 13, 44) ; si manna ad gustum et voluptatem appetimus, perfectio manna est : *Vincenti dabo manna absconditum* (Apoc. 2, 17) ; si honorem, dignitatem, et regnum ambimus, perfectio est regnum Dei, quod intra nos est, et quod in dies a Patre caelesti postulamus : *Adveniat regnum tuum*. Oh thesaurus abditus ! oh manna absconditum ! oh regnum absconditum non solum saecularibus, sed etiam multis religiosis ! Et tamen est thesaurus, manna, regnum, omnibus mundi thesauris, deliciis et regnis infinite praestantius ; de ea enim sub sapientiae nomine asserit Sapiens : *infinitus thesaurus est hominibus*. Sap. 7, 14 ; ad quam, in altera vita, thesauri, deliciae, regna sine fine in omnem aeternitatem duratura subsequentur.

II. Finis in altera vita, beatitudo aeterna.

II. Altera pars, seu alter finis, quem vi hujus regulae nobis aliisque procurare oportet, est vita aeterna : *Finem vero vitam aeternam*, id est, aeterna corporis animaeque beatitudo obtinenda in caelesti patria. Verum ut clarius hunc finem nobilissimum cognoscamus, pluris aestimemus, et totis viribus ad eum obtinendum contendamus : quid est *Vita aeterna?* 1) Est expultrix ac fugatrix mortis temporalis et aeternae, quae stipendium et supplicium peccati est. 2) Est vita vitalis et perfecta, qua animalis, qua humana, qua angelica, qua divina est, omnibus boni radix. Vivit ibi memoria recordatione omnium praeteri-

torum; vivit ibi intellectus cognitione et visione Dei; vivit ibi voluntas fruitione omnis boni; vivunt ibi appetitus concupiscibilis et irascibilis, et sensus omnes, suisque fruuntur deliciis; demum includit, seu potius excedit, haec vita omnes delicias, opes, honores, et omnium vitarum, sensuum, potentiarum oblectationes. Vitam hanc pulchre describit *S. Augustinus De Civ. Dei* l. 22, c. 30 (ML. 41, 801): *Quanta*, inquit, *erit ibi felicitas, ubi nullum erit malum, nullum latebit bonum, vacabitur Dei laudibus, qui erit omnia in omnibus!... Beati qui habitant in domo tua, Domine! in saecula saeculorum laudabunt Te.* Deinde praemium Beatorum essentiale exponit. *Praemium virtutis erit ipse, qui virtutem dedit, eique seipsum, quo melius aut majus nihil possit esse, promisit: quid est enim aliud quod per Prophetam dixit: Ero illorum Deus, et ipsi erunt mihi plebs, nisi: Ego ero unde satientur, ego ero quaecumque ab hominibus honeste desiderantur, et vita, et salus, et victus, et copia, et gloria, et honor, et pax, et omnia bona. Sic enim et illud recte intelligitur, quod ait Apostolus, ut sit Deus omnia in omnibus. Ipse finis erit desideriorum nostrorum.*

Deinde erit vita haec, non mille annorum, non mille millionum annorum, sed aeterna: aeterna enim esse debet, ut sit beata; teste *S. Augustino* De diversis quaest. 83, qu. 35, n. 2 (ML. 40, 24): *Quid enim est*, ait, *aliud beate vivere, nisi aeternum aliquid cognoscendo habere?... Quocirca ea demum vita beata, quae aeterna est. Quid vero aeternum est, quod aeternitate animum afficit, nisi Deus?* Unde Christus ait Joan. 17, 3: *Haec est autem vita aeterna: Ut cognoscant te solum Deum verum, et quem misisti, Jesum Christum.* Quid vero est aeternitas? Est duratio semper praesens, est unum perpetuum hodie, quod non transit in praeteritum et futurum. Quid est aeternitas? *Aeternitatem* vocat S. Diony-

sius de Divin. Nom. c. 10, § 3 (MG. 3, 938), *quae non interit, sed semper eodem modo se habet.* Quid est aeternitas? est stabilis immutabilitas et immortalitas. Quamdiu durabit aeternitas? Semper: post mille annos, post centum millia annorum, post mille milliones annorum necdum finis, necdum medium, necdum principium aeternitatis; sed ejus mensura est semper: quamdiu durabit semper, tamdiu durabit aeternitas. Quamdiu caelum erit caelum, quamdiu terra erit terra, quamdiu Deus erit Deus, tamdiu durabit aeternitas, tamdiu Beati erunt beati; sicut erat in principio, et nunc, et semper, et in saecula saeculorum. Haec ergo est vitae beatae aeternitas; quae, ut ait Boetius L. 5. de Consol. Prosa 6, *est interminabilis vitae tota simul et perfecta possessio. Oh chara veritas!* inquit Sanctus Augustinus. *vera aeternitas, aeterna felicitas, Deus meus!*

Videtis, charissimi, quam sublimem et praestantem Societas nostra sibi finem praefixum habeat, ad quem toto conatu tendere et aspirare debemus. Hic finis fuit, ad quem Christus Dominus noster e caelo in terras descendit, ut mundum salvificet: *Ego veni, ut vitam habeant, et abundantius habeant* (Joan. 10, 10), vitam gratiae et gloriae, vitam aeternam. Hic est finis, ad quem a Christo vocati et missi sunt Apostoli: *Sicut misit me Pater, et ego mitto vos* (Joan. 20, 21); *Euntes in mundum universum, praedicate Evangelium omni creaturae: qui crediderit et baptizatus fuerit, salvus erit* (Mc, 16, 15 sq.): et habebit finem, vitam aeternam. Hic finis quoque nobis propositus est et praefixus: *Attende tibi et doctrinae, insta in illis: hoc enim faciens, et teipsum salvum facies, et eos, qui te audiunt.* 1 Tim. 4, 16. Hic finis duplex sibi quodammodo subordinatus est, et mutuo alterum alter adjuvat, nec tantum accidentaliter sibi copulatur, sed potius ex natura hujus nostri instituti ita cohaeret, ut ambo se mutuo pervadant, afficiant,

modificent et promoveant. Nam salus et perfectio propria mirifice promovet alienam, atque ad eam necessaria est; studium salutis et profectionis alienae incrementum est propriae.

Quapropter dilectissimi, cum jam nobilissimum finem nostrum, scilicet salutem propriam et alienam, cognoverimus, ejusque praestantiam, nobilitatem et sublimitatem perspexerimus; maximi illum semper faciamus, et ad eum viribus totis contendamus: primo salutem animae nostrae et perfectionem propriam tanquam thesaurum incomparabilem, manna suavissimum, regnum animae nobilissimum, deinde alienam, ut tam nos, quam alios plurimos ad felicem aeternitatem ac vitam beatam perducere allaboremus. Hic est denarius, quem, in vinea Domini laborando toto vitae nostrae die, acquirere nobis aliisque satagimus. Haec est merces nostra copiosa in caelis; haec est corona gloriae, quae post bonum certamen nobis est reposita. Ad hunc finem parentes, patriam, amicos, et omnia reliquimus; ad hunc finem mundum et omnia, quae in mundo possidebamus, aut sperare poteramus, deseruimus; ad hunc finem e mundi diluvio ad religionis arcam confugimus: quare omnem industriam conatumque adhibeamus, ut liberati a peccato, servi autem facti Deo, fructum nostrum habeamus in sanctificationem, finem vero vitam aeternam, id est, ut tandem ad claram Dei optimi maximi visionem, amorem, fruitionem, in quo consistit aeterna beatitudo et salus, cum plurimis aliis feliciter eluctemur.

EXHORTATIO II

IN REGULAM II SUMMARII

De fine et mediis Societatis.

THEMA : *Habetis fructum vestrum in sanctificationem, finem vero vitam aeternam* (Rom. 6, 22).

Providentia divina et sapientia aeterna omnia numero, pondere et mensura ordinat, atque attingens a fine usque ad finem fortiter disponit omnia suaviter, cuilibet creaturae suae ad finem praefixum media apta ac proportionata attribuens. Si a natura ordiamur, avi quam sapienter ad volandum alas pennasque concessit, et pisci pinnas ad natandum : ardeae pedes oblongos, et rostrum ad captandum pisces ex aqua in pabulum; ciconiae pedes teretes et rostrum prolixum, ad ambulandum per gramen, et arripiendam ranam lacertamve in nutrimentum ; lepori celeritatem ad fugiendum, cani venatico vim odorandi et currendi ad insequendum ; bovi cornua, leoni ungues, caeterisque animantibus arma ad sese tuendum ! Homini cerebrum et alia instrumenta ad intelligendum ! Quod si ab his ad supernaturalia ascendamus, homini non minus de mediis supernaturalibus, ad finem suum convenienti bus, provisum esse animadvertemus : de sacramentis scilicet, aliisque salutis aeternae adminiculis. Idem videre licet in Ordinibus religiosis, quorum singulis, ut inductione patet, fini suo consentanea media est elargita divina providentia ; atque hos inter etiam minimae Societati nostrae, quam sicut ad finem praestantissimum procurandae salutis et perfectionis propriae et alienae instituit, ita convenientissima eidem media attribuit : quod praesenti exhortatione declarabimus, ut mediis praeclarissimis, tam benigne liberaliterque a Deo concessis, ad finem nobilissimum consequendum strenue utamur.

I. Quemadmodum finis est duplex, salus et perfectio propria ac deinde aliena, ita duplicis quoque generis sunt media, ad duplicem finem subservientia. Intueamur primo loco primam finis nostri partem eidemque correspondentia media, et Dei providentiam admirabimur. Saluti suae vacare, et beatitudinem aeternam quaerere omnes tenentur saeculares et peccatores, imo et haeretici et pagani : omnium haec est obligatio. Istud autem magis proprium est nostrae professionis, ad perfectionem aspirare : hoc peculiare voluimus, aut debuimus velle, cum religiosi status jugo collum submisimus, cum secura Christi vestigia insequi decrevimus, cum angelicae vitae amore arctissimis nos ultro constrinximus vinculis, hoc perfectionis bonum appetivimus, hoc elegimus, quaesivimus. Equidem quamvis certus essem de mea salute in saeculo ex divina aliqua et evidenti Dei revelatione, nihilominus ad religionem advolarem, nec una nocte in saeculo manerem ; hunc perfectionis thesaurum quaesiturus, hoc caeleste manna gustaturus, hanc in valle lacrymarum beatitudinem praerepturus, et regnum caelorum in terris possessurus. Licet enim nullum periculum damnationis esset, licet nullus teter inferni carcer exstaret, nulla obstaret purgatorii mora ; imo licet nullum caelum praeparatum esset post hanc vitam, nulla gloria aeterna promissa, nulla bonorum operum retributio expectanda a liberalissimo Jesu ; imo licet ipse dulcis Jesus pro nobis e cruce suspensus non esset, nec caelestis vitae formam suo exemplo tradidisset : per se est desiderabilis, et amabilis, et quaerenda perfectio vitae, non utcumque, sed avide et vehementer ; quod Apostolus insinuat, dum (Hebr. 6, 1) ait : *Ad perfectiora feramur :* non dixit eamus, sed *feramur*, hoc est rapiamur, impetu proruamus, quasi aliena et supercaelesti vi acti, et media ad id opportuna prompte alacriterque ac constanter adhibeamus.

1. Finis et media perfectionis propriae.

At quaenam media religioso Societatis sunt adhibenda, ut tam ingens perfectionis bonum assequatur? Respondeo: 1) Adhibeat necesse est media christianis omnibus communia; qualia sunt observatio praeceptorum omnium, usus virtutum theologicarum et moralium, sine quo charitas observari nequit. 2) Usurpet media religionibus omnibus communia, ad perfectionem charitatis obtinendam utilissima: ut sunt vota essentialia, internus Dei cultus, per orationes, meditationes, lectiones, et alia religionis opera: item actus pertinentes ad corporis castigationem, ad perfectam sui abnegationem, et mundi renunciationem plurimum conducentes. 3) Societatis religiosus utatur mediis, nostro Ordini quodammodo magis propriis, et quidem primo illis, quae ad internam animi devotionem, puritatem, familiaritatem et unionem cum Deo pertinent: ex quibus fons et origo totius incrementi spiritualis dependet. Ejusmodi sunt: meditatio horaria quotidiana, oratio, contemplatio, et lectio, bina in dies conscientiae discussio, frequens et valde circumspectus sacramenti poenitentiae usus, accurata de rebus spiritualibus institutio, frequens de rebus hisce consultatio, et propriae conscientiae tam cum Superioribus quam cum aliis praefectis spiritus communicatio, peculiaris exercitiorum spiritualium usus, non solum in ipso ingressu sed perpetuo singulis annis, exhortationum spiritualium frequentia, familiaria de divinis colloquia. Secundo alia sunt media, quae ad veram sui abnegationem et affectus mortificationem adhibentur; qualia censentur: continuam, quoad fieri potest, in rebus omnibus mortificationem quaerere; munia, in quibus humilitas et charitas maxime exercetur, crebro obire; portas sensuum quam diligentissime custodire; honorum et dignitatum, tum in Societate tum extra, viam specialis voti obligatione praecludere; praesidum omnium, excepto Generali, electiones, ad ambitionem et discordiam tollendam, uni

Generali reservari : ex quibus in Societate pax, concordia, animorum unio, et charitas fraterna oritur, quam totis viribus inter suos Societas procurat.

Quam convenientia sunt ista media, charissimi, ad perfectionem omnimodam consequendam ! Quam potentia et efficacia ! Si igitur perfectionem, quae solum et pulchritudo et felicitas est animae, consequi desideretis, illa strenue adhibete, et voti compotes evadetis.

II. Finis et media perfectionis alienae.

II. Altera pars finis, quae perfectionem spectat proximorum, cum ipsa quoque nobilissima sit, consentanea quoque media requirit. Quantae sit excellentiae procurare salutem et perfectionem hominum, testatur S. Dionysius Areopagita de caelest. Hierarch. c. 9. ubi docet : *Divinorum omnium divinissimum esse cooperari ad salutem animarum,* secundum illud Apostoli 1 Cor. 3, 9: *Dei enim sumus adjutores.* Ex quo recte infert R. P. Franciscus Suarez de Relig. Tract. 10. L. 1. c. 6, n. 3 sqq. Finem illum esse supremum omnium, qui possunt esse in aliquo statu Ecclesiae : est enim finis Apostolorum a Christo Domino eis praefixus ; est finis episcoporum et praesulum Ecclesiae, quorum est, ut ait S. Dionysius, *Alios purgare, illuminare, perficere.* Idem eleganter tradit S. Gregorius Nazianzenus Orat. 1., Episcopis non solum tribuens perfectionem propriam, tanquam illis proprie debitam, his verbis : *Antistitis vitium est, non quam optimum esse, ac novas subinde virtutum accessiones facere ; siquidem virtutis suae praestantia multitudinem ad mediocritatem tracturus sit.* Sed etiam de fine alios perficiendi ita disserit : *Huic scopus est, animae* (proximi) *pennas dare ac mundo eam eripere, Deoque dare, divinamque imaginem aut manentem conservare, aut periclitantem fulcire, aut dilapsam in pristinum statum revocare.* Hic denique est finis ut idem Sanctus Doctor scribit, et scopus totius divinae providentiae erga homines, et Incarnationis Christi, omniumque laborum

ejus. Idem autem ille finis scopus quoque est Societatis nostrae, licet aliter ad episcopos, aliter ad clericos religiosos pertineat : illis siquidem per se principaliter : his solum ministerialiter, ut loquitur Suarez, et delegate, ac in subsidium episcoporum convenit.

Quaenam vero fini huic adeo excellenti ac divino media filiis suis Societas suppeditat ? varia ac multa, eaque praestantissima atque utilissima. In his numerantur omnia ministeria sacra, quae ad purgandos, illuminandos, et perficiendos alios plurimum conducunt : inter quae locum principem obtinet sacramentorum administratio, praesertim exhomologeseos et Eucharistiae, quae Instituti nostri maxime est propria, ut ex bullis Pauli III. et Julii III. et Gregorii XIII. et ex forma Instituti, atque ex omnibus constitutionibus notum perspectumque est. Deinde huc spectat, sacrificia Missae pro infidelium, haereticorum et peccatorum conversione offerre ; verbum Dei praedicare ; catechesin rudibus ac pueris exponere ; exercitia spiritualia S. Ignatii tradere ; sodalitia varia erigere ; decedentes ad mortem sanctam disponere ; missiones inter fideles et infideles obire, etiam in remotissimas orbis partes, et barbaras nationes, votoque se ad id adstringere, ac peregrinari etiam absque viatico, ex eleemosynis si necesse sit vivendo ; denique theologicas, philosophicas, aliasque scientias subtiliores tradere, humaniores litteras cum pietate juventutem edocere ; libris editis doctrinam variam communicare ; atque ita omnibus orbis christiani statibus, tam ecclesiasticis et religiosis quam saecularibus, subjecta et instrumenta apta praeparare, quibus ad Dei gloriam majorem utantur et conserventur, nullum aliud emolumentum nisi salutem animarum inde exspectando : quemadmodum Sanctus Ignatius in constitutionibus suis frequenter repetit.

Media haec tam praeclara, charissimi, toto vitae cursu, pro capacitate nostra, non sunt negligenda ; sunt quidem

uni ex vobis plura, alii pauciora a Deo talenta concredita; adeoque unus altero majorem his mediis fructum referre poterit; nullus tamen est ex vobis, qui suo tempore hoc illove medio non valebit animas complures Deo lucrari, et ipsius gloriam plurimum propagare, modo dicta media strenue voluerit usurpare. Hinc igitur animum, hoc propositum concipiamus; in tirocinio nos pro viribus aptemus, atque eum in finem gratiam divinam ferventer in dies imploremus.

III. Videor autem mihi audire nonnullos admirantes, et nobis objicientes, qui fieri queat, ut tam multa actio, quam Societas profitetur, cum perfecta contemplatione conjungatur? Licet enim activa vita et contemplativa ambae sint sanctae et sorores, nec sibi contrariae, ex ea tamen parte, qua una requirit otium, alia negotium, non videntur simul esse posse in magna ac per se intenta perfectione. Ut enim argumentatur D. Thomas 2, 2, quaest. 182. a. 3, cum humana capacitas valde sit limitata, non potest simul intendere contemplationi summae veritatis et amoris ac dulcedini ejus, et operibus misericordiae erga proximos. III. Vitae activae et contemplativae conjunctio.

Sed respondemus ex P. Suarez l. c. de Relig. tr. 10, l. 1, c. 7: primo, hoc non esse impossibile cum divina gratia; et quamvis id difficile videatur, perfectam tamen virtutem circa difficile versari; atque ita difficultatem illam, per religionis providentiam et perfectam institutionem, cum vocationis gratia posse superari. Nam: 1) Societatis providentia est singularis, quae a Deo singularia obtinuit media et methodos orandi, meditandi, et contemplandi; et sollicita est, ut filiis suis in instructione et educatione desit nihil. 2) Institutio sociorum, praesertim in tirocinii biennio, est singularis: nam, in 3, p. Const. c. 1, § 10. S. fundator valde commendat: ut doceantur ab illusionibus daemonis in spiritualibus exercitiis sibi cavere, veris soldisque virtutibus insistere, sive

plures adsint consolationes spirituales, sive pauciores. Deinde major tirocinii pars exercitiis vitae contemplativae impenditur, et tirones in rebus spiritualibus instituuntur; ideo primum experimentum novitiorum est: *In spiritualibus exercitiis mensem unum, plus minusve versari in examinanda conscientia, et anteacta vita recogitanda, et confessione generali facienda, ac peccatorum suorum meditatione, tum in contemplatione mysteriorum vitae Christi; tum etiam in oratione mentali et vocali, juxta cujusque captum, sese exercere.* Exam. c. 4, § 10. Postea vero in decursu probationis, in spiritualibus illis exercitiis maxime instruuntur, quae pertinent ad usum sacramentorum confessionis et Communionis; docentur audire Missam, in ea ministrare; modus etiam legendi, meditandi et orandi cum fructu ostenditur: et ideo p. 3. Constit. c. 1, 5, 10, providetur, ut de his omnibus frequens sit sermo et eruditio ac cura, ut non solum adiscantur et memoria teneantur, sed etiam exerceantur. Deinde haec spiritualia exercitia, secundum constitutiones, etiam studiorum tempore continuanda: unde 3, p. Const. c. 3. *Tanquam certum ducitur, eos viros spirituales futuros, et qui sic in via Christi Domini nostri profecerint, ut per eam currere possint.* Ex quibus omnibus providentia Societatis singularis satis constat, et patet, ea quae spectant ad vitam contemplativam primum ac praecipuum locum in ea tenere, et plurimum valere ad eamdem cum activa copulandam; ut ex effectu ipso, et pluribus viris insignibus et in utraque vita excellentibus in Societate manifeste elucescit.

3. Confert ad hoc plurimum gratia vocationis. Quid autem est gratia vocationis? Ut eam clarius cognoscamus, cum saepenumero ejus incidat mentio, audiendus P. Suarez l. c. c. 7, n. 10, ubi ait: neminem posse pro ratione sui status pie vivere, nedum perfecte, sine speciali gratia Dei; et pie credendum, immo moraliter

certum esse, Deum unicuique religioni dare specialem gratiam, quam communicat omnibus, qui a Spiritu S^o ad illam vocantur, ut finem instituti sui consequi valeant. Sic enim S. Thomas in 4, d. q. 2, a. 2, ad 9, dixit : *Ad quamlibet eminentiam status dari aliquam sanctitatem; cum sit ibi necessarium speciale auxilium gratiae. Et in consecratione virginum et aliis hujusmodi benedictionibus dari gratiam.* Sensus autem est, non dari gratiam ex operato, cum non sint sacramenta; sed dari specialem gratiam auxiliantem, excitantem, et adjuvantem, quam Deus tribuit illis, quos in speciali statu ac munere constituit, quaque indigent, ut status sui ac muneris partes rite expleant. Eccur enim S. Joannes Baptista tot gratiis fuit exornatus, nisi ut praeiret ante faciem Domini parare vias ejus? Cur S. Paulus tanta gratia insignitus, nisi ut apostolico munere probe fungeretur? *Per quem accepimus gratiam et apostolatum,* Rom. 1, 5, et ad Ephes. 3, 7: *cujus factus sum minister secundum donum gratiae Dei, quae data est mihi... Mihi omnium sanctorum minimo data est gratia haec: In gentibus evangelizare investigabiles divitias Christi.* Simili modo Moysi daturus regiminis socios et adjutores, ajebat Dominus: *Auferam de spiritu tuo, tradamque eis.* Ex quibus patet, quid et quanta sit vis gratiae vocationis, et quod illius ope poterimus vitam activam cum contemplativa conjungere.

Quocirca, dilectissimi, ut excellentissimum finem perfectionis propriae primo loco assequamur, media illa, quae Societas benigna et provida mater suggerit, diligenter a nobis adhibenda sunt; tum quae nos cum Deo conjungunt, tum quae carnem et passiones in servitutem redigunt. Deinde, ut suo tempore perfectionem alienam magno fructu promovere queamus, illa media, quae divino huic apostolicoque fini proficua sunt, adhibebimus, prout ab obedientia fuerit injunctum; nec posteriora impedimento erunt prioribus. Utraque enim ita ordinata

et implexa sunt, ut quod servit ad perfectionem propriam, etiam juvet ad perfectionem proximorum; et quod ad perfectionem proximorum prodest, etiam ad perfectionem propriam conducat: licet aliqua immediate ordinentur ad perfectionem propriam, mediate ad alienam, et viceversa. Adeoque omnia media Societatis dici possunt ordinata ad salutem et perfectionem proximorum, et omnia dici possunt esse ordinata ad salutem et perfectionem propriam. Ac denique, hisce mediis modo praescripto utendo, actionem et contemplationem, juxta instructionem Societatis, gratia vocationis opitulante, ita exercebimus, ut utramque maximo cum fructu et solatio nostro ac proximorum apte copulemus et conjungamus.

EXHORTATIO III

IN REGULAM II. SUMMARII

De Praestantia zeli animarum.

THEMA: *Obsecro, ut fiat in me duplex spiritus tuus* (4 Reg. 2, 9). Vel ex Regula II. *Finis hujus Societatis est.*

Ad praedictum geminum finem salutis et perfectionis propriae et alienae strenuo et indefesso labore ac sudore procurandum magno Dei et proximi amore zeloque opus esse, quis non perspicit? Libro 4. Regum cap. 2, legimus, Elisaeum ab Elia magistro suo petiisse: *Obsecro, ut fiat in me duplex spiritus tuus;* respondisse vero Eliam: *Rem difficilem postulasti; attamen si videris me, quando tollar a te, erit tibi, quod petiisti; si autem non videris, non erit.* Quod alii aliter interpretantur. 1) S. Thomas aliique interpretes Elisaeum flagitasse asserunt, praeter spiritum propheticum, quo gaudebat,

etiam spiritum miraculorum, quo ad id tempus carebat. Res difficilis. 2) Alii censent postolasse duplicem portionem spiritus, non comparatione Eliae (id enim verecundia non sivisset), sed respectu aliorum prophetarum, quorum pater spiritualis et magister erat Elias; primogenitus vero (quibus duplex haereditatis portio jure debebatur) erat Elisaeus. Res rursum difficilis. 3. Alii per Spiritum duplicem intelligunt spiritum ardentem divinae charitatis et charitatis ac zeli erga proximos. Denuo res difficilis; sed haec nobis in societate Jesu ad finem nostrum assequendum omnino necessaria. Erimus enim, Deo favente, aliquando verbi Divini praecones, qui in nova lege prophetarum locum obtinet, et zelatores animarum, ac miraculorum spiritualium patratores; erimus patres spirituales et magistri aliorum, quibus duplex portio spiritus Christi, Sancti Ignatii et Xaverii convenit. Erimus operarii in vinea Domini, in laboribus multis, in aerumnis et periculis; proindeque duplex iste spiritus omnino nobis est necessarius: res difficilis, sed non propterea despondeamus animum: δύσκολα τὰ καλὰ, difficilia quae pulchra. Obtinebimus autem hunc spiritum. 1) ferventi in dies oratione (*Obsecro, ut fiat in me duplex Spiritus tuus*); 2) consideratione, ut exponit *S. Bernardus* Serm. 3, de Ascens. n. 6-9 (ML. 183, 307 sq.), si viderimus Christum, quando et quomodo tollatur in caelum, et ad quam coronam et gloriam devectus; et cogitaverimus nos in hoc exilio relictos, tanquam exules et peregrinos, ad hoc unum, ut Deum et proximum diligendo et juxta vocationem nostram animas lucrando tandem etiam cum illo feramur in caelum, et gloriam zelatoribus animarum debitam obtineamus.

Quem in finem zeli praestantiam exponemus.

Considerabimusque excellentiam hominis, animae et zelatorum. I. Praestantia hominis.

I. Excellentia prima, quae ad ferventer postulandam

hujus spiritus gratiam, omnesque in proximi salute et perfectione procuranda difficultates generose superandas animare nos potest, est nobilitas hominis : quam ut melius percipiamus, ejusque naturam, dignitatem, ac majestatem intelligamus, peritiores audire necesse est. Platoni L. 1. de Legibus, Homo dictus est *divinum miraculum*. Aristolet L. 6. Ethic. c. 6. *Homo est rerum, quae in mundo sunt, una omnium praestantissima ;* Trismegisto homo appellatus est *deiformis*, quasi forma quaedam animata Dei, et suo, id est summo omnium parenti, simillima ; Protagorae *homo est omnium rerum mensura ;* Plinio seniori *homo est animal princeps caeteris imperaturum* ; Theophrasto *idea quaedam, atque exemplar totius universi*. Atque haec illi auctores profani de natura hominis pura et quasi nuda aliisque ornamentis destituta. Verum ab his ad sacros auctores transeamus.

S. Jacobo Apostolo in Epist. cap. 1, 18. Homo dicitur *initium creaturae Dei*. In graeco est *primitiae :* Ut enim primitiae sunt primi fructus, quodammodo sacri, jucundi quam maxime, praecipuoque honore commendati : sic et homo inter creaturas et Deo in primis sacer est, eique devotus, atque jucundus. *Initium creaturae*, Oecumenius interpretatur *primum honoratissimum*. Addit *S. Chrysostomus*, (cf. in Gen. hom. 8) *uti initium sic et finis*, sit licet tenuis ac pannosus. *S. Ambrosius* in Genesin eum *mundi dominum ac regem* nuncupat : *Processit postremus creaturarum omnium homo, specie gratus, mente sublimis ut omni esset creaturae miraculo,* quod et amet, et suspiciat, et revereatur. S. *Gregorio Nazianzeno* (Orat. 38, n. 11 MG. 36, 325) homo non est microcosmus, ut vulgus autumat, sed *magnus mundus in parvo*. Magnus, inquam, non mole, sed virtute et dignitate.

Si nobilis adeo creatura est homo secundum naturam, qualis erit secundum gratiam ? Sane hac praeditus evadit imago Dei longe pulchrior et illustrior : evadit per gratiam

amicus, familiaris et socius Ss. Trinitatis : *Ut societas nostra sit cum Patre, et cum Filio ejus, Jesu Christo* (1. *Joan.* 1, 3); filius Dei adoptivus, et haeres Dei, et cohaeres Christi, cujus haereditatis magnitudo et praestantia tanta est, ut verbis explicari, aut mente concipi nequeat : *Oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quae praeparavit Deus iis, qui diligunt illum* (1. Cor. 2, 9). Evadit frater Christi, sponsa Spiritus Sancti, templum Dei.

Si igitur adeo nobilis creatura est homo, an non operae pretium est, si in inimicitia Dei sit, laborare pro viribus, ut in gratia Dei restituatur ? Ut finis et initium creaturae omnis, creaturarum miraculum, microcosmus, et magnus mundus conditori placeat et potestati daemonis eripiatur ? Et si in gratia Dei est, ut perficiatur, templum Dei amplius mundetur ? frater, socius, haeres, sponsa Christi gratior eidem reddatur ?

II. Excellentia altera, quae nos ad petendum a Deo et exercendum strenue zelum animarum impellere et excitare potest, est praestantia animae rationalis. Haec enim est quae dat motum artubus, sensum corpori, actionibus vitam, valorem, felicitatem. Haec prophetae regio est hominis *gloria*, quae scilicet omnis petitur ab intus. Psalm. 107. Haec Gentium Doctori est *thesaurus in vasis fictilibus*, nimirum in luteo corpore, in carne rumpi facili, atque in terram, lutumque reditura. II. Praestantia animae.

Quisnam vero sit ejus valor, quaenam dignitas, non aliunde melius quam ex pretio, quod pro ea a sapientissimo Redemptore datum est, intelligitur. Quid igitur pro ea datum est ? *Empti enim estis pretio magno*, inquit Apostolus 1. Cor. 6, 20. At quonam illo ? Ipsomet Christo, Dei Filio unigenito : nam ipse dedit pro nobis redimendis et pro anima nostra Corpus suum, Sanguinem, Animam, Divinitatem. *Qui dedit semet ipsum pro nobis*, ait idem Apostolus Tit. 2, 14. Quare merito *S. Bernardus*,

cap. 3, medit. de hum. conditione [scil op. supposit. ML. 184, 490] asseruit : « *Totus quidem iste mundus ad unius animae pretium aestimari non potest. Non enim pro toto mundo Deus animam suam dare voluit, quam pro anima humana dedit. Sublimius ergo est animae pretium, quae nonnisi sanguine Christi redimi potuit... Nonne Dei Filius, cum esset in sinu Patris, a regalibus sedibus pro ea descendit, ut eam liberaret a potestate diaboli... Flevit super illam, quae flere se nesciebat ; nec solum flevit, sed etiam occidi se permisit, ut pretiosi sanguinis sui pretio eam redimeret ? Aspice, mortalis, pro te datur hostia talis. Agnosce o homo, quam nobilis est anima tua, et quam gravia fuerint ejus vulnera.* » Hactenus S. Bernardus.

Quaesivit aliquando Servator noster Matth. 16, 26 : *Quam dabit homo commutationem pro anima sua ?* Et ego hic cum illo inquiro, et quidem primo an auri commutatio ? An ipsi montes aurei ? An mundi moles, si tota esset aurea ? An acqua foret illius cum anima ? Minime. Appello Isaiae fidem, sic loquentis et attestantis, cap. 13. 12 : *Pretiosior erit vir auro, et homo mundo obryzo.* Si non auri, an non gemmarum, unionum, adamantum, sceptrorum, coronarum, libertatis et vitae comutatio ? minime. Sicut enim Crassi opes, aut thesauri Croesi, aut talenta Mydae, aut aurei montes nihil sunt ad animae pretium ; ita nec oceani gemmae, nec diademata regia, libertas, aut vita ipsa, cum anima sunt conferenda. Haec enim omnia corruptibilia sunt, et corruptibilibus emi non potest incorruptibilis anima. Quibus ergo ? Audi Petrum arcanae theologiae verticem : ait ille : *Pretioso Sanguine quasi Agni immaculati.* Hoc tuum pretium est, o anima ! Unde Redemptor ait : *Quid prodest homini, si mundum universum lucretur, animae vero suae detrimentum patiatur ?* Lucretur mundum et ejus castella, oppida, palatia, regna universa : *quid prodest homini ?*

Hac de causa, Christus Salvator noster, hujus margaritae tam protiosae peritissimus aestimator, tantopere salutem cujusvis animae zelabat, ut aliquando Sanctae Birgittae affirmarit, L. 7. Revel. cap. 19: Si adhuc possibile esset, ut ego toties morerer, quot sunt animae in inferno, ita ut pro qualibet illarum talem mortem rursus sustinerem, qualem pro omnibus sustinui : adhuc corpus meum paratum esset subire haec omnia cum libenti voluntate et perfectissima charitate.

Ex hoc animae pretio patet ad oculum, quam nobile opus sit procurare ejusdem salutem aeternam, nullumque in eo aestimandum esse laborem. Sane hoc animae pretium, hic Sanguis est, qui viros apostolicos in campum, in pulverem evocat, et per longos viarum anfractus, per saeva maria et timendos aestus importat in exteros orbes, et utramque solis domum, optandumque nobis, ut et nos importari mereamur.

III. Praestantia zelatorum.

III. Excellentia tertia ab ipsis animarum zelatoribus petitur ; quotquot enim tam in veteri, quam in nova lege vixere, patriarchae, prophetae, apostoli, virique apostolici sanctitate illustres, in operibus zeli hujus exercendis strenui indefessique exstitere! Et quidem in Lege antiqua, ut Eliam et Elisaeum, Isaiam et Jeremiam, Ezechielem et Danielem, caeterosque vates tacitus praeteream, quanto animarum zelo exarsit Moyses populi Israelitici dux, quando zelo succensus ex confidentia dicere ausus : *Aut dimitte eis hanc noxam, aut si non facis, dele me de libro, quem scripsisti* (Exodi 32, 31 sq.). In Lege autem nova 1) Christus Dominus et Redemptor noster quanto animarum zelo fuit inflammatus, qui ad hoc e cælo de regali solio descendit, mortalitatis nostrae vestem induit, ut tanquam pastor bonus ovem perditam, id est genus humanum, quaereret, nec circumeundo, clamando, invitando, praedicando fatigaretur, nec ullos labores, sudores, et dolores refugeret, donec eam in ligno crucis

moriendo reperiret ? 2) Ex hoc zelo vocati, missi, profectique sunt per orbem terrarum Apostoli, ut animas quamplurimas lucrarentur. *Venite post me, et faciam vos fieri piscatores hominum.* Matth. 4, 19, : Ubinam vero piscabuntur ? In mari gentilitatis et Judaismi ; quo innumeram piscium multitudinem in Ecclesiae sagenam invehant, et in littus aeternitatis pertrahant. Illo fine missi sunt : *Ite in mundum universum, et praedicate Evangelium omni creaturae* (Marci 16). *Et illi profecti sunt, Domino cooperante et sermonem confirmante sequentibus signis.* 3) Eodem zelo afflati fuere septuagenta duo discipuli, qui, cum Apostoli essent pauci et messis multa, missi sunt ut Apostolos adjuvarent, et Domino venturo viam praepararent, ut refert S. Lucas, 10, 1 : *Designavit dominos et alios septuaginta duos, et misit eos binos in omnem civitatem et locum, quo erat ipse venturus,* ut scilicet veluti Apostolorum coadjutores animas ad fidem disponerent, instruerent, baptizarent, infirmos curarent etc. 4) Simili zelo arsere viri apostolici insequentibus saeculis ; qui qua concionando, qua circumeundo, qua libros conscribendo, qua laborando, sudando et sanguinem profundendo, animas Deo lucrari contenderunt, tum ecclesiastici, episcopi, et presbyteri, tum ex variis Ordinibus religiosi, ac denique ex Societate nostra minima, Sanctus Ignatius, Sanctus Xaverius, Barzaeus, Anchieta, Campianus, Garnettus, B. Canisius, aliique innumeri.

Ut et nos hisce animarum zelatoribus adnumeraremur, Societatis albo inscripti sumus, tirociniumque auspicati, ut virtutes ad munus istud apostolicum necessarias nobis comparemus ; sine quibus nihil effecturi sumus, ac gravissimis in conservatione cum proximo periculis animae nos ipsos exposituri. Praeclare monet S. *Gregorius Nazianzenus* in oratione II apologetica *Officium, presbyteri* (et cujusvis proximum ad salutem et perfectionis adju-

vantis) *caelestem* quandam vitae rationem exigere: debere enim prius ipsum purgari, deinde purgare alios; debere ipsum sapientia instrui, deinde alios eadem instruere; debere ipsum lumen fieri, alios postea illuminare; accedere ad Deum, aliosque ad ipsum ducere; sanctificari, et aliis sanctitatem conferre. Ex neglectu autem hujus ordinis et processus, videlicet proficiendi in se, ut aliis quis prosit, nascitur tractare de rebus spiritualibus absque spiritu, et de divinis absque sensu; quod grave adeo ac molestum huic sancto Doctori accidit, ut, sicut ipse fatetur, in desertum secesserit, ne praedicatores quosdam de spiritu sine spiritu tractantes, et verbum Dei praedicantes cum lenociniis verborum ad placendum hominibus coram intueretur. Idcirco sanctus quoque Patriarcha noster hominibus Societatis magno opus esse ajebat thesauro, et ut loquuntur negotiatores, capitali devotionis, fervoris, et zeli, praecipue ad concionandum et conversandum; quod magni momenti negotium sit, rebelles ac duras movere in bonum voluntates, cordaque saxorum instar indurata emollire.

Quamobrem, si Societatis nostrae finem attingere cupimus, duplici Eliae spiritu, charitatis Dei et proximi, ac praesertim zeli animarum, nobis opus est; ut autem illum a Deo obtineamus, is crebro a nobis est flagitandus: *Obsecro fiat in me spiritus tuus duplex!* Qui est spiritus Christi et Apostolorum. Deinde crebro consideremus, ac in meditationibus nostris proponamus nobis hominis praestantiam, tum quoad naturam, tum quoad gratiam; item excellentiam animae, pretioso Jesu Sanguine redemptae, ac denique nobilitatem et exemplum illustre Moysis et prophetarum, Christi Domini et Apostolorum, nostrorumque Patrum primipilorum, qui nihil nisi animas desiderare, sitire ac quaerere videbantur. Ad extremum, nos tirocinii tempore aptemus, purgemus, ac perficiamus, quo Dei instrumenta apta evademus, plurimasque

animas, omnibus mundi thesauris pretiosores, lucremur. Consideratque hac earum nobilitate, in apostolicis functionibus Christi, apostolorum, discipulorum Christi aliorumque athletarum vestigiis insistentes, nullos labores, sudores ac molestias reformidemus aut subterfugiamus.

EXHORTATIO IV

IN REGULAM II. SUMMARII

De actionibus zeli a novitiis exercendis.

THEMA: *Zelus Domus tuae comedit me* (Joan. 2. 17), vel: *Impense in salutem et perfectionem propriam et proximorum incumbere* (Reg. 2).

Cum Redemptor noster (Joan. 2), *fecisset quasi flagellum de funiculis, et ejecisset e templo vendentes boves et oves et columbas:* subjungit Sanctus Evangelista: *recordati sunt discipuli ejus, quia scriptum est* (Ps. 68, 10): *Zelus domus tuae comedit me;* id est, *zelus,* seu fervor ardensque studium promovendae gloriae templi tui, in quo tu, Domine, quasi in domo tua habitas; atque indignatio, quam in vendentes, qui illud profanant et pessumdant, concepisti, *comedit me,* id est, absorbuit me. Symmachus vertit: consumpsit, exedit me, sicut ignis ferrum consumit, et in se transmutat, ut jam non ferrum, sed merus ignis esse videatur. *Tempus est, ut incipiat judicium a domo Dei,* ait Sanctus Petrus 1. Epist. cap. 4, 17. A domo sua Christus Dei Filius coepit, ex illa bruta animantia terrenaque sectantes lucra flagello expulit. Quo facto docet reges, episcopos, sacerdotes, religiosos, praelatos, immo et ipsos novitios, ut a domo sua incipiant, et vitia avaritiae, superbiae, iracundiae, luxuriae, caeterosque brutos affectus ejiciant. Nemo illo-

rum patietur, in aula sua aut cubiculo stabulari sues aut boves; patieturne suibus, bobusque sordidiores stabulari mores? Praeteritis reliquis, agam hodie de novitiis, ostendamque, quomodo a domo sua incipere debeant et actus zeli animarum exercere, idque *impense*, studiose, diligenter et ferventer juxta regulam secundum, ob harum actionum excellentiam.

I. Actiones zeli enumerat B. Albertus Magnus in Paradiso cap. 26, ubi inquit: *Zelus animarum verus et perfectus est, quando quis sanctis meditationibus et ferventibus desideriis, lacrimis, orationibus, vigiliis, jejuniis, praedicationibus, confessionibus, consiliis, doctrinis, atque aliis operibus bonis, pro salute animarum laborat.* Primam igitur quam Sanctus Albertus zeli actionem numerat, est

I. Actiones zeli animarum.

1. *Meditatio*, quae saepe instituenda est de praestantia hominis, nobilitate animae, exemplis zeli relucentibus in Christo et sanctis Apostolis, de magnitudine praemiorum, quae peccatores amittunt, de infinitate et aeternitate suppliciorum infernalium, quae peccatores incurrunt. Zelum enim (teste Cornelio a Lapide in capit. 33, ℣. 10 Deuteronomii) maxime acuit cogitatio aeternitatis. Quis enim contra peccata non zelet, si cogitet illud: *Momentaneum quod delectat; aeternum quod cruciat?* Quis pro felici aeternitate sibi aliisque assecuranda labores omnes, dura omnia non ambiat? Hic ignis zeli exarsit in meditatione Davidis; unde exclamabat: *Zelus domus tuae comedit me* (Ps. 68, 10). Inde oriebatur zelus Sancti Francisci Xaverii, et Sancti Francisci Seraphici, de quo Sanctus Bonaventura in vita ejus L. 1, cap. 9. Meditentur itaque novitii, futuri aliquando satores aeternitatis; et comedat eos absorbeatque zelus 1) domus suae, id est sui ipsius, seu propriae salutis et perfectionis, 2) domus probationis et fratrum suorum, 3) domus Ecclesiae, 4) domus totius mundi. D. Chrysostomus perpendens a

duodeno Apostolorum numero conversos ad Christi fidem tot populos, scilicet a Thoma Indos, ab Andrea Achivos, a Joanne Asianos, a Thaddaeo Mesopotamios, a Chananaeo Aegyptios, a Bartholomaeo Armenios, stimulum sibi peracrem addi sentiebat; et pudore suffusus ignaviam suam deplorabat, ac zeli defectum in se incusabat: Homil. 47, in Matth. *Si duodecim homines*, inquit, *puta Apostoli, totam pene farinam orbis fermentarunt; animo versa, quanta sit nostra malignitas atque ignavia, qui cum jam innumeri simus, has gentium reliquias convertere non possumus, qui vel mille mundis satisfacere deberemus.*

2. *Ardens desiderium* divinae gloriae et salutis animarum oritur ex meditatione desiderii, quo Deus esurit salutem animarum et gloriam suam; et desiderii, furoris et rabiei, quo diabolus cupit animas perdere, atque instar leonis rugientis devorare. S. Maria Magdalena de Pazzis hoc inflammata desiderio de se fatebatur, Christoque asseverabat: *Adeo desidero conducere animas ad te, ut mihi sit poena hoc desiderium; et haec poena est adeo mihi gravis, quia desiderium hoc implere nequeo, ut mihi sit instar cujusdam inferni.* Ac proinde legi audiens vitam S. Francisci Xaverii, literasque Japonicas de conversione animarum, videbatur deficere prae desiderio manendi in illis regionibus, cooperandi conversioni illarum animarum, et subeundi pro illis martyrium (Vitae cap. 4). Hoc quoque desiderio aestuabat Sanctus Chrysostomus, qui Homil. 44, in acta Apost. hisce auditores suos alloquitur: *Millies optarem ipse esse caecus, si per hoc luceret animas vestras convertere; adeo ipsa luce est vestra salus mihi jucundior.* Tale desiderium et zelus comedat novitium 1) pro domo sua seu seipso (est enim domus et templum Domini), seu pro salute et perfectione propria; 2) pro domo probationis ac fratribus sui in Christo: 3) pro domo Ecclesiae; 4) pro toto mundo ut omnes homines salutem et perfectionem consequantur.

3. Tertius zeli actus *fervens oratio;* quae plurima a Deo impetrat, quamque Deus a nobis exigit. Ideo enim Deus Pater Sanctam Catharinam Senensem pro mundo universo jussit preces instituere, ut legitur in dialogis ejus. Sancta Theresia noctes integras pro conversione animarum, praesertim haeresi infectarum, orando et flendo insumebat. Et annis omnino quadraginta, quibus orationi se impendit, nihil vehementius Deum rogabat, quam dilatationem gloriae divinae, et augmentum sanctae Ecclesiae. Oratione quoque Sanctus Stephanus Paulum lucratus est: nisi enim Stephanus orasset, Ecclesia Paulum forte non haberet. Imitetur novitius, preces ardentes ad Deum fundat, et zelus eum comedat 1) domus suae, seu salutis et perfectionis propriae; 2) domus in qua habitat, quam decet sanctitudo: 3) domus Ecclesiae, pro qua Christus Dominus Patrem oravit; 4) domus mundi, tot milliones infidelium, haereticorum et peccatorum complectentis, ut ex ea monstra scelerum et errorum ejiciat.

4. *Lacrimae et compassio* ob statum miserrimum, gravissimaque pericula peccatorum, aeterna scilicet damnationis. Ita flevit Jeremias, cap. 9, 1. *Quis dabit capiti meo aquam, et oculis meis fontem lacrimarum?* Ita flevit Salvator ex zelo, videns civitatem. Ita lacrimas fudit Paulus Apostolus, ut ipse scribit 2 Cor. 2, 4: *Ex multa tribulatione et angustia cordis scripsi vobis per multas lacrimas...; ut sciatis, quam charitatem habeam abundantius in vobis.* Imitetur novitius, 1) fleat ante omnia peccata propria, eaque corrigat; 2) fleat peccata fratrum suorum, eaque pro viribus emendare studeat. (*Vis fratrem corrigere?* ait Sanctus Chrysostomus: *lacrimare, ora Deum ex corde.* Sic quoque Sancta Monica lucrata est filium suum Augustinum: non enim poterat perire filius tot lacrimarum); 3) fleat pro Ecclesia, in qua tot reperiuntur peccatores; 4) fleat pro toto mundo, in quo

tanta copia ruentium ad orcum. Et si non potest fundere lacrimas oculorum corporis, fundat lacrimas mentis, condoleat, compatiatur, augustietur, et pro iis clamet ad Dominum. Respice nos ex alto, Domine Jesu! Emitte in nos ignem, quem venisti mittere in terram et voluisti vehementer accendi. Misisti hunc ignem in Sanctum Ignatium, ut duceret Europaeos; in Sanctum Franciscum Xaverium, ut converteret Indos et Japonios; in Gasparem Barzaeum, ut lucraretur Armuzios; in Andream Oviedum, ut imbueret fide Abessinos; in Matthaeum Riccium, ut illuminaret Sinas; in Josephum Anchietam, ut ad Christum adduceret Brasilos: emitte eundem ignem in nos, ut multa animarum millia, alias peritura, ad ovile tuum feliciter reducamus.

5. *Vigilae, jejunia, et variae afflictiones corporis* pro Deo placando, et salute animarum obtinenda. Sanctus Dominicus semel quotidie pro peccatorum conversione se flagellis caecidit. Sanctus Ignatius lacui gelido collo tenus se immersit, ut juvenem impudicum e lascivis amoribus abduceret. S. Maria Magdalena de Pazzis, praeter extraordinarias corporis afflictationes, ex desiderio animas juvandi a Deo infirmitates corporis, poenas et tribulationes flagitabat; quin et ad poenas inferni pro iis tolerandas se offerebat: cumque nonnunquam Deus preces ejus exaudiret, et morbos immitteret, dicere solebat, ista pati singulari sibi esse solatio, poenamque hanc gloriosam vocabat. Huc quoque spectat, opera, labores, sudores, et actiones quotidianas pro animarum conversione Deo offerre: ut praedicta Sancta faciebat, atque ad idipsum praestandum moniales suas hortabatur, dicens: Offeramus Deo pro conversione animarum omne id quod hodie facimus: vel: Petamus a Deo tot animas, quot passus facimus per monasterium; vel quoties acu filum traducemus; vel quot verba in officio divino proferemus. Imitetur novitius 1) pro animae suae salute

et perfectione, 2) pro fratribus suis, 3) pro Ecclesia, 4) pro orbe universo. *Quis comeditur zelo domus Dei?* interrogat *Sanctus Augustinus* Tract. 10. in Joann. n. 9 (ML. 35, 1471), et respondet : *Qui omnia, quae forte ibi videt perversa, satagit emendare, cupit corrigere, non quiescit.* Nec illum zelum postulat solum a praelatis, sed a quolibet : *Unumquemque*, inquit, *christianum zelus domus Dei comedat ; in qua domo membrum est.*

6. *Doctrina :* sive id catechesi fiat, sive concione, sive monitione. Quanti catechesim fecerit Sanctus Ignatius, patet ex eo, quod Professis in formula votorum promissionem de peculiari puerorum cura praescripserit. Et Sanctus Xaverius P. Gaspari Barzaeo abituro inter caetera commendavit, ut hoc munus, tanti ad salutem animarum momenti, alteri non committeret, sed sibimet reservaret (Vitae L, 6, cap. 16). Nostis, P. Philippum Scouville, anno praecedente piissime defunctum, quanto studio annis 40 in missione catechizandi munus obierit, quot libris impressis, quos manibus teritis, hoc negotium promoverit ; quot sodalitiis eum in finem institutis idem perurserit. Aemulamini : Catehizate et praedicate 1) vobis ; 2) confratribus, per pia colloquia, veterani novellis, scholastici coadjutoribus ; 3) in paroecia, tanquam domo vobis assignata ; 4) ad quoscunque divertere vos contigerit.

7. Septimus zeli actus est, exhomologeses excipere indefesse. 8. Octavus infirmis et moribundis assistere. 9. Inimicos reconciliare. Haec suo tempore vos praestituros proponite : nunc vero, ut ab aliis Societatis nostrae viris maximo cum fructu praestentur, desiderate, orate, opera poenosa et laboriosa offerte. Haec si praestiteris impense, regulam secundam rite observaveris, et singulis charitatis et zeli fervorisque indicia praebueris. *Si autem frigidus fueris,* ait Sanctus Augustinus l. c. n. 9 *marcidus, ad te solum spectans et quasi tibi sufficiens, et dicens*

in eo de tuo : quid mihi est curare aliena peccata ? sufficit mihi anima mea : eja non tibi venit in mentem servus ille, qui abscondit talentum et noluit erogare ? Numquid enim accusatus est quia perdidit, et non quia sine lucro servavit ?... Nolite quiescere lucrari Christo, qui estis lucrati a Christo.

II. Actionum zeli praestantia.

II. Quanta vero actus isti zelosae charitatis sint nobilitate et excellentia, quis verbis expresserit ? Si virtutum omnium regina est charitas ; quis actiones ab ea tanquam effectus promanantes nobilissimas praestantissimasque esse negaverit, praesertim cum illae nobis cum Christo et Apostolis, apostolicisque viris sint communes ? Agnovit hoc *Sanctus Dionysius Areopagita,* qui L. de caelesti Hierarch. cap. 3. edixit : *Omnium divinorum divinissimum est cooperari in salutem animarum.* Et *Sanctus Joannes Chrysostomus* Homil. 2. et 40, super Genesim: *Nihil ita gratum est Deo, et curae, ut animarum salus ; docente nimirum et palam asserente Apostolo : qui vult omnes homines salvos fieri et ad agnitionem, veritatis venire :* ut proinde merito Sanctus Ignatius, nos *impense* voluerit in salutem et perfectionem propriam et alienam incumbere.

Sane, si penitus praedictas zeli functiones inspexerimus, eas et infirmorum curationes et daemonum ab energumenis expulsiones et mortuorum ad vitam reductiones longe antecellere animadvertemus. Etenim quum avaritiae, superbiae, iracundiae, libidinis febres, caeteraeque animae pestes omnibus corporis infirmitatibus longe sint deteriores, quod mortem adferant sempiternam: cuinam dubium esse poterit, illarum quoque curationem longe praestantiorem esse, quod per actiones zeli perficitur ? Deinde cum ob crimina letalia diabolus animam possideat, velut dominus et tyrannus, eamque velut aeternae damnationis ream vinculis suis constrictam teneat sine fine cruciandam: quis negaverit longe excel-

lentius esse ex ea daemonem expellere, quam corpus ad tempus vexantem inde ejicere? Tertio: illustre quid est, haud diffiteor, mortuos suscitare et vitae restituere; at nonne longe illustrius est animam peccato mortuam, (nam: *anima quae peccaverit, ipsa morietur*, Ezech. 18, 20) ad vitam spiritualem revocare? Praeclare more suo id probat *Sanctus Gregorius* L. 3. Dial. cap. 17, recensens, quomodo sanctus quidam monachus mortuum suscitarit: *Majus*, inquit, *miraculum est praedicationis verbo atque orationis solatio peccatorem convertere, quam carne mortuum suscitare: in isto enim resuscitatur caro iterum moritura, in illo vero anima in aeternum victura* (ML. 77, 265). Gregorio Magno adstipulatur *Sanctus Chrysostomus* tom. 4. Hom. 24, dum alt: *Paulum propterea admiramus, non propter mortuos, quos excitavit; nec propter leprosos, quos mundavit; sed quoniam dicebat: Quis infirmatur, et ego non infirmor?* Nam etsi decies mille signa ad haec adjeceris, nihil dices, quod ei possit conferri: ipse enim asserit, magnam sibi repositam esse mercedem, non quia fecit signa, sed quia infirmis fuit tanquam infirmus; et quando aliis se praeponit Apostolis, non ait: plura, quam ipsi, signa feci, sed: plus quam ipsi laboravi.

Utrique praedicto Ecclesiae Doctori consentit doctissimus *Richardus Victorinus* Lib. 1. de praeparat. animae ad contempl. cap. 44, ubi ait: « Ignoro, an possit hac gratia interim majorem aliquam Deus homini conferre, quam ut ejus ministerio homines perversi in melius mutentur, et de filiis diaboli filii Dei afficiantur. An forte videbitur cuiquam majus esse mortuos suscitare? Ergone majus erit suscitare carnem iterum morituram, quam animam in aeternum victuram! Ergone majus erit carnem revocare ad gaudia mundi, quam animae restituere gaudia caeli? Ergone majus erit restituere carni gaudia transeuntia, iterum peritura, quam animae reddere bona

aeterna, aeternum mansura? Oh! qualis dos, quanta dignitas, talem gratiam a Deo accipere! Non debuit Dei sponsa a sponso suo dotem aliam accipere; non decuit caelestem Sponsum, sponsae suae aliam dotem donare, quam ut per adoptionis gratiam possit multos Dei filios gignere, et de filiis irae filiisque gehennae regni caelestis haeredes adscribere ». Hactenus Richardus (ML. 196, 33).

Quare, dilectissimi, cum tam varii tamque multiplices sint zeli charitatisque functiones et exercitia, quibus ex instituti nostri legibus animas Deo lucrari valemus; quorum aliqua modo possumus exercere, alia nondum, sacerdotii defectu; saltem a tirocinio auspicemur, et charitatis fortis et zelosae fundamenta jaciamus; a parvis inchoemus; saepe animas ad salutem perducere ardenter desideremus; ferventes pro earum conversione preces fundamus; lacrimas, si non oculorum, saltem cordis emittamus, miserisque condoleamus; corporis afflictationes eum in finem Deo offeramus; quotidianas actiones illuc dirigamus; in instructione puerorum et rudium catechesi omnem industriam ponamus, cumque nondum pro concione dicere, aut poenitentes expiare valeamus, nec moribundis assistere, aut dissidentes reconciliare possimus, pro aliis, qui id possunt, ut efficaciter et feliciter illis muneribus fungantur, Deum rogemus. Hac ratione crescet charitas nostra, proficiet zelus initio debilis; et cum tempore evadet fortis ut mors dilectio, et dura sicut infernus aemulatio nostra, quibus grandiores labores, molestias ac difficultates pro Dei gloria et animarum salute vincamus et detriumphemus: atque ita Deo gratiora opera exhibebimus, quam si infirmos curaremus, daemonia expelleremus, ac mortuos ad vitam revocaremus.

EXHORTATIO V

IN REGULAM II. SUMMARII

Ostendit praestantiam Instituti ex professo zelum animarum exercentis [1].

THEMA: *Tu autem vade, et annuntia regnum Dei* (Lucae 9, 60), vel ex Regula II.

Ecclesia est regina illa, Christi Regis regum sponsa dilectissima, aurea charitatis cyclade exornata, de qua vates regius Psalm. 44, inquit: *Adstitit Regina a dextris tuis, in vestitu deaurato, circumdata varietate,* omnium scilicet Ordinum religiosorum, veste et instituto discrepantium, varietate circumamicta. Ad hanc vestem polymitam sponsae pertinent Ordines omnes; ac proinde omnes laude, nulli vituperio digni sunt. Omnes enim sunt castra Dei: *Omnes sunt terrestre caelum* (S. Joan. Clim. in Scala paradisi Grad. 4, Mg. 88, 714); *omnes,* teste *S. Gregorio Nazianzeno,* Orat. ad Julian. (19) n. 16 (MG. 35, 1059) *sunt generis nostri primitiae, columina, fidei coronae; pretiosae margaritae, templi illius praeclari lapides, cujus fundamentum et lapis angularis est Christus; omnes,* autore *Sancto Laurentio Justiniano,* Serm. de S. Hugone, *sunt terra sancta, in quibus puritatis custoditur candor; et quantum fas est, caelestis vitae praeferuntur insignia. Omnes* sunt, ut asseruit Deus Pater S. Catharinae Senensi Dial. cap. 155, 158, 164, *veluti navicula secura, pro recipiendis animabus, quae currere volunt ad perfectionem, ut eas tutissime perducat ad portum aeternae salutis.* Omnes ergo laude digni sunt, quamvis alter altero sit perfectior.

---

(1) Quae quam plurimis Ordinibus Congregationibusque religiosis facile applicantur.

Cum vero nonnulli novitii nostri quandoque tententur a daemone, ut, quem semel amplexi sunt, Ordinem deserant: ostendam instituta illa, quae ex professo non solum saluti et perfectioni propriae, verum etiam alienae vacant, esse aliis praestantiora eo fine, ut novitii nostri ad institutum nostrum amandum, aestimandum, in eo perseverandum, ejusque finem assequendum excitentur.

I. Tentat nonnunquam diabolus, tranquillitatis osor, turbationis autor, novitium Societatis, objicitque praestantiam cujusdam Ordinis in solitudine degentis, sibi uni vacantis, orationi, contemplationi ac psalmodiae unice intenti. Fateor equidem, praestantes hae Religiones sunt, actusque nobiles, circa quos versantur: Deum enim laudare, contemplationi vacare, in choro psallere, angelicum opus et nobilissimae virtutis religionis est; at ex charitate, zelo et misericordia ignorantes docere, peccatores ad meliorem frugem reducere, verbum Dei praedicare etc., longe est nobilius, ac proinde Institutum his ex proviso vacans aliis est praestantius, cum charitas religionis virtutem dignitate superet.

Probatur id primo exemplo ipsiusmet Christi Domini Redemptoris nostri, qui in infantia et juventute vitam privatam et solitariam egit, orationi et contemplationi deditus; at jam maturus, vitam hanc in activam commutavit, animarum salutem quaesivit, Evangelium suum mundo annuntiavit, peccatores convertit, et in his usque ad mortem perseverando, instituti hujus praestantiam abunde demonstravit. Si enim institutum quoddam studiumve foret dignius, illud utique sibi apostolisque suis ac discipulis commendasset. Sed nihil reperit praestantius, nihil dignius; in eo enim est consummatio charitatis. Deinde Sanctus Joannes Baptista, quo inter natos mulierum non surrexit major, infantiam et adolescentiam in oratione, contemplatione, vitaque privata traduxit; at virilem aetatem ingressus, eremum deseruit,

ex antro deserti prodiit in publicum, poenitentiam praedicavit, baptismo abluit, hominesque ad Christum, mundi Messiam, adduxit: quod priore munere fuit excellentius.

Confirmari idem potest exemplis Sanctorum vitae solitariae cum primis addictorum; qui, data opportunitate, animarum saluti procurandae, tanquam operi nobilissimo, deesse noluerunt. De magno Antonio refert Sanctus Athanasius in ejus vita, illum aliquando ad resistendum haereticis Alexandriam ex eremo descendisse, nec unquam defuisse multitudini, ex orbe universo undique ad se affluenti, quin doceret et verba salutis impertiretur; quod opus sane nobilius fuit, quam si soli orationi et contemplationi vacasset. Similiter de Sancto Benedicto refert Sanctus Gregorius L. 2. Dial. c. 8 (ML. 66, 152) eum non solum plura monasteria aedificasse atque instituisse in vita et moribus, verum etiam in monte Cassino templum idolorum evertisse, et oppidanos incolasque praeceptis christianis imbuisse. Ex quibus liquet, viros hosce sanctos opera zeli animarum maximo in pretio habuisse, ac quieti et solitudini suae antetulisse.

Probatur secundo authoritate Doctoris Angelici, qui 2, 2, quaest. 30, art. 4, docet, misericordiam cultui divino suo modo praeferri, secundum illud Oseae 6, 6. *Misericordiam volo et non sacrificium;* non quod misericordia, quae hominem respicit, praestantior sit acto sacrificii, ut manat a religione, quae Deum respicit, et inter virtutes morales primum locum obtinet, quia Dei cultus est, teste D. Thoma 2, 2, quaest. 81, art. 6; sed quia misericordia, qua animarum saluti succurrimus, a charitate imperata est, quae ut virtus theologica religione caeterisque virtutibus moralibus est excellentior. Rursus idem S. Doctor 2, 2, quaest. 91, art. 2, ad 3, diserte tradit nobiliorem esse modum provocandi homines ad devotionem per doctrinam et praedicationem, quam per cantum. Atque

hac de causa episcopis, praelatis et diaconis, quibus per doctrinam et praedicationem mortalium animas ad Deum provocare competit, non esse insistendum cantibus, ne hisce ab excellentioribus majoribusque muniis retrahantur; allegatque ibidem S. Gregorii Magni Pontificis exemplum ac decretum, qui Romae sedens coram S. Petri Apostoli corpore ordinavit, ut diaconi verbum Dei annuntiarent, non cantui vacarent; subdiaconi vero, aliique minoribus ordinibus initiati, in choro Deum canendo laudarent, apposita quoque poena: Si quis contra hoc decretum fecerit, anathema sit.

Si igitur quandoque contigerit tentari novitium Societatis trahique ad vitam solitariam, in qua plus queat vacare orationi, expendat nobilitatem actionum zeli animarum; et vocationem suam circa has versantem magni aestimet: et ad easdem vel a tirocinio se praeparet, atque excitet exemplo P. Didaci Martinez, viri e Societate nostra zelosissimi, qui crebro de hac regula secunda summarii meditationem suam instituebat, sibique identidem suggerebat: Didace, religiosi hominis est nosse Institutum suum, et observare illud, ac de ipso rationem reddere mundo. Institutum autem Societatis est salus et perfectio propria, deinde salus, aedificatio, et perfectio proximorum; idcirco cares choro: scito obligationem tuam, atque huic omnibus viribus tuis responde et fac satis.

II. Praestant austeritati deditis.

II. Altera tentatio tironem Societatis invadens, ut experientia docuit in variis, est aspirare ad rigorem majorem, ordinemque poenitentiis, jejuniis, vigiliis, aliisque corporis afflictionibus crebrioribus deditum. Ut vero tentationem ejusmodi facilius tiro retundat, scire eum oportet, Instituta propriae alienaeque salutis ac perfectionis studio et labore ex professo occupata, aliis his non occupatis, licet rigidioribus, praecellere. Quamvis enim austeritates hae sanctae ac Deo gratae sint, longe

tamen Deo gratiores sunt actiones promoventes salutem et perfectionem animarum. Patet id rursum 1) Exemplo Christi Domini Salvatoris nostri, qui vitam communem elegit, ut zelum animarum melius exerceret. 2) Opera poenosa prosunt ea exercenti, opera zeli multis proficua sunt. 3) Opera poenosa opera sunt poenitentiae et mortificationis, opera zeli opera sunt charitatis, quae virtutum regina est; sunt opera misericordiae spiritualis, quae aliis praestantiora existunt.

Diserte ac prolixe id probat *S. Chrysostomus*, Homil. 25, in Epist. 1, ad Cor. in qua ita loquitur (n. 3 MG. 61, 209): *Sed etiamsi jejunaveris, humi cubueris, si te, ut ita dicam, strangulaveris, proximi autem curam non geras, nihil magni fecisti... Et tu ergo, frater, etiamsi abstineas a cibo, etiamsi humi cubes, etiamsi cinerem comedas, semperque lamenteris: si nihil aliud juves, nihil magnum operaris.* Idem Orator aureus, Orat. 8, contra Judaeos ait: *Quid huic potest aequiparari? Quod neque jejunium, neque humi peractae cubationes, neque pervigilia, neque aliud quidpiam potest efficere, efficit fratris procurata salus... Facies, ut sit os tuum,* alias immundum, pluribusque peccatis foedatum, *sicut os Dei: ... non ego, sed ipse Deus istud promittit: Si unum quempiam eduxeris* (e coeno flagitiorum), *inquit, ut os meum erit os tuum purum sanctumque* (MG. 48, 933).

Apud Rosweidum in vitis PP. L. 2 cap. 16 (v. *Rufin.* Historia monach. c. 16, ML. 21, 435) Paphnutio Abbati in summa austeritate, eaque majore quam servetur in ullo Ordine religioso, viventi atque oranti divinitus revelatum est, eum non excessisse perfectionem cujusdam tibicinis, qui recenter a latrociniis, aliisque sceleribus abductus fuerat. Cum autem accurate Paphnutius eum examinaret, quidnam unquam ab eo recte gestum fuisset, hoc solum invenit, quod adhuc vitam latronis agens, virginem Deo devotam, cui in eo erat ut a latronibus

vitium inferretur, liberarit, et alteri mulieri, in solitudine erranti, vim non intulerit, sed trecentis aureis donatam dimiserit, ut maritum cum liberis, ob debita in carcerem conjectum, liberaret. Si ergo hominem, tantis antea criminibus obnoxium, opera charitatis pauca aequarunt meritis tam sancti eremitae, in summo jejuniorum, paupertatis et carnis macerationis rigore vitam agenti: quanto majorem meritorum cumulum parient innumera opera charitatis, zeli, et misericordiae spiritualis, quae in Societate cum gratia Dei praestamus et tanquam annulos in catena aurea connectimus? Haec igitur tiro Societatis ad ordinem rigidiorem a daemone sollicitatus opponat, vocationem suam maximi ducat, firmiterque teneat veritatem sententiae, a Sancto Dionysio Areopagita prolatae, c. 3 de caelesti Hierarch. *Divinorum omnium divinissimum esse, cooperari Deo in salute animarum.* Dedant igitur se alii operibus poenosis maximis ac plurimis: tu fini tuo consentaneis ac moderatis contentus *vade et annuntia regnum Dei.*

III. Praeent eribus seri- diae pora- va- ntibus.

III. Alius inter tirones Societatis a veteratore stygio nonnunquam tentatur, ut redeat aut ad statum mundanum, aut ad statum ecclesiasticum, aut alium statum religiosum, in quo opera misericordiae corporalia obire, hospitalitatem exercere, esurientes pascere, aegris inservire, mortuos sepelire, largas eleemosynas distribuere valeat. Fateor, praeclara ista sunt opera, et vix ulla magis in sacris paginis commendata, quam eleemosynae. (Tob. 12, 9): *Eleemosyna a morte liberat, et ipsa est, quae purgat peccata, et facit invenire misericordiam et vitam aeternam.* Et in Evangelio legimus, supremum judicem in die judicii ita opera misericordiae corporalia laudaturum, tanquam si nullius alterius operis boni meminisset, *Venite benedicti Patris mei....; esurivi enim, et dedistis mihi manducare etc.* (Matth. 25, 34 sq.).

At animas pascere verbum Dei praedicando; morbos

spirituales depellere instruendo; mortuos ob peccata vitae gratiae restituere absolvendo; aliaque charitatis et misericordiae spiritualis opera praestare, an non longe illustriora sunt opera? Si tanta promittit Christus illi, qui juvat corpus egeni, quod tamen non raro Deus vult affligere; quid praemii et laudis obtinebit misericordia spiritualis, cum anima, pro qua Christus mortem oppetiit, adjuvatur? Plus quam caelum distat a terra, et plus quam caelum majus est terra, excedit zelus animarum excellentissimam et privilegiis dotatam virtutem eleemosynae. An non Redemptor noster ipse praeclaro id exemplo docuit? Vocabat ad munus apostolicum nonneminem, dicens *Sequere me;* cumque ille respondisset: *Domine, permitte mihi primum ire, et sepelire patrem meum,* Dominus auream illam sententiam subdit: *Sine, ut mortui sepeliant mortuos suos! tu autem vade, et annuntia regnum Dei.* (Lucae c. 9, 59 sq.).

Idem docet *S. Chrysostomus* in Epist. 2. ad Cor. c. 3, inquiens: *Nihil est enim, quod animae possit aequiparari, nec universus quidem mundus. Itaque, etsi immensas pecunias pauperibus eroges, plus tamen efficies, si unam converteris animam.* Idem Homil. 3, in Gen. ait: *Ut anima corpore praestantior est, ita his qui indigentibus pecunias et facultates suppeditant, majoribus praemiis digni sunt hi, qui admonendo et continue docendo in viam rectam supinos ac desides inducunt, monstrando eis et vitiorum deformitatem et divinae virtutis magnam pulchritudinem* (MG. 53, 37).

Haec aliaque motiva inflammarunt S. Ignatium, ut totus in eas actiones raperetur, ab initio conversionis usque ad vitae metam. Exemplo est, quod egit anno 1535 Asperitiae, ubi in dies catechesin explicuit, ter in hebdomada, licet aeger, ad populum dixit, tanto concursu, ut templum omnes non caperet; clerum dissolutum et lubricum reformavit, lusuum vetitorum usum et abusum

sustulit, levem foeminarum ornatum tam potenti oratione perstrinxit, ut in fletum ingentem erumperent, facies caedendo laniarent, capillum evellerent, et ornatum periculosum in signum poenitentis animi publice abjicerent. Leviculas personas ad pudorem adduxit, jurandi consuetudinem abrogavit ; usum meridianae praecationis pro peccato laetali obstrictis induxit, sodalitatem SS. Sacramenti ad curam pauperum honestorum et occulta penuria pressorum instituit : haec fuere initia, postmodum in omni vita continuata et mire aucta. *Taner. in Soc. apost. imit. p.* 13.

Ejusmodi quoque zelus, instar venti vehementis, impellebat Sanctum Indiarum Apostolum Xaverium, ut nihil, nisi animas peteret : *Domine da mihi animas* ; quibus conquirendis una non sufficiebat regio, sed ferebatur ex Italia Goam, Goa in Indiam, in Malabariam, in Travancoridem, in insulas Molucas, in Japoniam, denique in Chinam ; ut vita ejus recenset.

Non absimilis zelus stimulabat S. Franciscum Borgiam. Cum enim P. Jacobus Laynez, secundus Societatis Jesu Praepositus Generalis, jussisset scribere quotquot desiderarent, vel proficisci ad Indos, vel pueros docere grammaticam in Europa ; sua manu scripsit, optare se apud Indos sanguinem fundere pro salute animarum et Christi nomine, petereque, ut ad hoc juvaretur ; veluti *in vita ejus refertur*. Idem zelus in innumeris viris apostolicis Societatis nostrae eluxit, quos partim confessores, partim martyres, gemino tomo Tannerus complectitur (1).

Quapropter, charissimi, si quandoque cacodaemon, tranquillitatis ac quietis vestrae hostis, ad vocationem vestram sub praetextu vel solitudinis vel austeritatis majoris vel eleemosynae dandae deserendam instiget,

(1) Intelligit auctor haec Matth. Tanner opera : 1) Societas Jesu Apostolorum imitatrix; 2) Societas Jesu usque ad profusionem guini militans.

Instituti nostri excellentiam in memoriam revocate, et technas inimici facile repelletis. Vidistis enim Institutum nostrum, quod apostolicum est, et non solum propriae salutis et perfectionis studio, sed etiam alienae ex fine praecipuo occupatur, aliis orationi, contemplationi, psalmodiae et choro dumtaxat vacantibus esse excellentius ; quemadmodum Christi Domini, S. Joannis Baptistae, S. Antonii, et S. Benedicti exemplo, nec non Doctoris Angelici testimonio comprobavimus. Vidistis quoque, Institutum nostrum alia rigidiora transcendere, quia Christum sequimur, multis opitulamur, et charitatis, virtutis omnium praestantissimae, operibus concatenatis inhaeremus ; quod, S. Chrysostomi sententia, omnibus austeritatibus anteponitur. Vidistis, Instituti nostri labores eleemosynis, aliisque misericordiae operibus corporalibus praecellere, quia spirituales sunt, et circa animam millies corpore praestantiorem versantur. Quae rationes S. Patriarcham nostrum, sanctum Indiarum Apostolum, S. Franciscum Borgiam tanto zelo et fervore succenderunt. Eaedem igitur et nos in vocatione ejusdemque aestimatione non solum confirment, sed etiam ad omnia charitatis et zeli opera Instituto nostro consentanea strenue exercenda, regnumque Dei pro viribus omnibus annuntiandum animent et inflamment.

EXHORTATIO VI

IN REGULAM II.

Ostendit quam sapienter S. Ignatius, ad finem Societatis consequendum, impedimenta removerit, media suppeditarit.

THEMA : *Quis putas, est fidelis servus et prudens, quem constituit Dominus suus super familiam suam ?* (Matth. cap. 24, 45) : vel ex Regula.

Quemadmodum divina bonitas S. Ignatium elegit in ducem, antesignanum, et auctorem Societatis Jesu, sic eidem admirabile lumen sapientiae et prudentiae, tam humanae quam divinae, liberaliter ad omnia in Societate sapientissime ad finem praescriptum ordinanda communicavit. Si quis enim penitus inspiciat, quam multa, quam varia, extra exemplum aliorum Ordinum et sancita canonum, in Religionem suam cum summa Pontificum et Concilii Tridentini approbatione invexerit ; non dubitabit, illum inter summos theologos et viros sapientissimos accensendum. Si quis perpenderit, quam caute et prudenter impedimenta, quae salutem propriam et alienam retardare poterant, amputaverit, sentiet in eo sapientiam orbi regendo parem, quam in eo agnovit Julius III. Pontifex maximus, qui Ignatium datum Ecclesiae dixit ad instaurandas illius per orbem labes. Si quis consideraverit, quam apta et convenientia ad finem Societati praescripserit media, quibus et ipse in gubernando usus et suos ad finem intentum uti voluit, agnoscet in eo sapientiam totius Ecclesiae Dei gubernandae capacem, ut agnovit Joannes III. Lusitaniae Rex, qui illum optavit in Petri Sede Pontificem, et caeli claves moderantem. Ob hanc summae sapientiae opinionem

Ferdinandus I. Imperator, nisi illo consulto, nihil prius Romae ab Oratore suo tractari est passus. Et Cardinalis Cueva, de ejus obitu certior factus, scripsit, Ecclesiam prudentissimi omnium capitis jacturam fecisse. Hanc autem prudentiam prorsus admirabilem S. P. ostendit, dum 1) finem nobilissimum Societati praefixit, de quo supra diximus ; 2) dum, de mediis aptis diu multumque consultando, Deum pro luce impetranda indesinenter oravit, meditando diu singula perpendit, aliorum prudentum consilia adhibuit ; 3) ex allatis in consultationem judicium tulit, inutilia ab utilibus, mala a bonis secrevit ; 4) illa rejecit, meliora et aptiora ad finem praelegit, et Societati praescripsit.

Haec igitur duo, quomodo impedimenta huic nobilissimo fini contraria removerit, et media aptissima Societati tradiderit, in praesenti exhortatione exponemus.

I. S. P. Ignatius impedimenta Societatis removit.

1. Impedimenta removit S. P. N. quae Societatis fini obstare poterant : Nam 1. *Primum impedimentum* est certus habitus. Hic enim valde obfuisset fini Societatis, cum in eo non licuisset comparere inter infideles et haereticos ; qui in locis quibusdam periculosioribus nostros hoc habitu incedentes lapidassent. Quare a necessitate vestitus proscripsit et formam et colorem et materiam certam ; sed inter fideles quidem versantibus voluit esse clericalem honestum, et ad usum loci, in quo vivitur, accommodatum, neque professioni paupertatis repugnantem ; inter infideles autem et haereticos quemcumque genio incolarum et propagandae fidei magis accommodatum.

2. *Alterum impedimentum* est chorus. Hinc S. P. N., tametsi ipse plurimum ad illum afficeretur, choro etiam et psalmodia suos absolvi voluit, ne in occupationibus continuis ad auxilium animarum pertinentibus impedirentur ; laudantibus salutare hoc propositum summis Pontificibus, illudque confirmantibus constitutione, quae incipit : *Ex Sedis Apostolicae.*

3. *Tertium impedimentum* sunt certae poenitentiae, quae impedire possent labores apostolicos. Hinc neque ullam certam in corporis afflictionibus ex obligatione subeundis, jejuniis, ciliciis, et aliis id genus mortificationibus, communem mensuram praescripsit (licet haec non minus in Societate, quam in alia quavis Religione per Dei gratiam vigeant); sed unicuique assumendas permisit, quae illi viderentur cum approbatione Superioris ad majorem sui spiritus profectum convenire, scilicet ne, nocumentum virium inde passi, a majoribusque bonis peragendis in procuratione animarum impedirentur.

4. *Quartum impedimentum* est vita passim inusitata hominibus: nam S. P. non voluit nostros nudipedes incedere, grossis cucullis indui, sine lecto dormire; sed vitam communem agere, ut magis conformiter iis, quibuscum agerent, in exterioribus se habendo facilius in animos influerent, idque conformiter ad vitam Christi. De quo, mota quaestione, Sanctus Thomas de Aquino, fueritne conducibilius, Christum cultu austero victuque incedere, an vero communi et familiari, negative respondet 3 q. 40 a. 2: Nam *qui cum aliquibus conversatur*, inquit, *convenientissimum erit, ut se illis in conversatione conformet, secundum illud Apostoli* 1. Corinth. 9, 12: *Omnibus omnia factus sum; et ideo convenientissimum fuit, ut Christus in cibo et potu communiter se, sicut alii, haberet.* Et ib. S. Doctor exponit: Dupliciter homines attrahi ad bonam vitam; quosdam etiam per speciem sanctitatis, alios per vitam familiaritatis. Dominum autem et Joannem divisisse sibi duas vias: Joannem, imo Dominum per Joannem elegisse sibi viam austeritatis, pro se viam leniorem.

5. *Impedimentum* retardans lucrum animarum est merces pro ministeriis spiritualibus, ideoque Sanctus Pater interdixit nostris omni mercede, pretio, vel stipendio pro ministeriis et laboribus quibusvis etiam

eleemosynae nomine accipiendo; tum ut haereticis Sacerdotes pro sacrificiis et indulgentiis pecunias acceptantes cavillantibus os obstrueret, tum ut non muneribus corrupti vel pecunia, sed plenissima libertate nostri cum proximis versari possent (1).

6. *Impedimentum* objiciunt negotia saecularia : quare, ne haec nos implicarent, S. fundator relegavit ac vetuit nostris saecularium negotiorum, quae ad rationem, ut vocant, status pertinent, qualia sunt connubia, pacta, foedera, et bella principum, aliaque etiam propinquorum negotia et litium tractationem ; ne per haec in auxilio spirituali animarum impedirentur, et tempus nobilissimum in illis tereretur : solent enim ea dies integros absumere, v. gr. adeundo, consulendo, monendo, excitando advocatos, procuratores caussarum, judices, patronos etc.

7. *Septimum* et grande *Impedimentum* Societati causaturae erant praelaturae, episcopatus, aliaeque dignitates. Ad hoc amoliendum S. P. N. omnium maxime nostris dignitatum ecclesiasticarum admissionem prohibuit, ad quas repudiandas voto speciali Professos obstringendos sanxit, nisi quempiam ad earum acceptationem constringeret (praecepto sub culpa mortali) ipse summus Pontifex. In quo non ea solum Ignatio caussa fuit, ne Societatis homines ex proprii instituti ratione ad diversa loca peragranda et vitam in quavis mundi plaga agendam obligatos contingeret ita ad certam ecclesiam et dioecesin alligari ; sed vel maxime, quia, primariis sui coetus capitibus ad infulas promotis, societatem veluti flore suo ac vigore

(1) Ob injuriam temporum in restituta Societate Jesu haec quidem constitutio, etsi pro lege generali manserit, dispensatione S. Pontificis in compluribus locis relaxata est. Opus autem erat dispensatione a S. Pontifice sponte oblata, siquidem ex Constitutionibus Ordinis ne ipse quidem Generalis in hac ne dispensare potest, neque a S. Pontifice petere dispensationem ei licet.

orbatam, necesse foret emarcescere, perinde ac si e corpore laboribus improbis destinato evaporent spiritus maxime vivaces, quibus se vegetat et agit. Ut taceam ingens ambitionis in Societate periculum, plus quam in aliis religionibus, ad ejusmodi dignitates, taedio disciplinae, fastidio munerum opinione propria talentis suis inferiorum, frustratione gradus Professorum, doctrinae et nobilitatis stimulo, quae in obsequio principum passim versantibus proniora captatu essent. Et licet pauci illis honoribus potirentur, non pauci tamen ad eos grassarentur. Prout videmus in aulis principum : si vel unus ad ejusmodi fortunatas insulas applicuerit prospere, sexcentos navem bonae spei conscendere, idque, licet in eorum oculis navim alii totidem fregerint. Semel autem vela ejusmodi auris pandentes ministeria sibi domi deligere contendent, neque admittent aliud nisi sublime ac splendidum, quo nominis auctoritatem concilient : cujusmodi sane non erunt fidei christianae et grammaticae rudimenta pueris tradere ; nosocomia et carceres visere ; dicere ad servitia ; pagos, villas, montana pedes concursare; in alias regiones, ubi spe improba excidere necesse sit, demigrare ; et alia quamplurima, quorum vicissitudine vix ullum eximi in Societate contingit.

Haec si bene perpendamus, admirari debemus admirandam Sancti Patriarchae nostri sanctitatem et sapientiam, gratiasque Deo agere eumque collaudare, quod tantam Sancto Patri sapientiam impertitus fuerit, qua omnia haec gravissima impedimenta a Societate removerit, quibus non amotis, finis Societatis, qui est propria et aliena salus et perfectio, nequaquam obtinere potuisset.

II. Media opportuna praescripsit.

II. Vidimus quae sanctus fundator impedimenta a sua Societate proscripserit : nunc videamus, quae media suggesserit, quae arma ad bellanda praelia Domini suppeditarit ad finem praefixum assequendum ; ut scilicet

primo nos ipsos perficiamus, ne forte, cum aliis praedicaverimus, ipsi reprobi efficiamur ; deinde perficiamus alios ad hunc finem geminum.

1. *Primum medium*, quod S. P. suppeditavit nobis, Deo illuminante, est oratio mentalis, cui quotidie ante alias omnes occupationes horam solidam impendimus : et hanc S. Pater noluit sistere in dulci quadam et speculativa caelestium contemplatione, in qua, veluti scopo, sancte alii religiosi conquiescunt; sed orationem maxime practicam praescripsit, qua in affectiones mentis, ordinem recte agendi praecipue turbare solitas, Deo et rationi perfecte subigendas incumbamus, et eam ad animum in actiones cum proximo exacuendum dirigamus.

2. *Alterum medium* est conscientiae discussio: nam ad finem eundem collimari jussit duplex quotidie examen conscientiae, ut defectus in perfectione propria et in conversatione cum proximo admissos corrigeremus, atque ita et nos et proximos melius perficeremus; quibus accedit examen particulare, ad defectum unum post alterum facilius funditus extirpandum, virtutemque unam post alteram inserendam.

3. *Tertium medium* est crebra et varia recollectio animi: nam huc direxit triduanas quovis semestri, octiduanas quolibet anno, et subinde menstruas recollectiones seu exercitia ; quibus omnibus ad naturae impetus coercendos, affectus et passiones fraenandas, judicium et voluntatem frangendam collimare suos voluit, ut sine periculo salutis propriae alienis malis mederi possent, ne alioqui, instar pedamenti aut stipitis adminiculando frugiferis vitibus, ipsimet inarescerent, ignique aeterno servarentur.

4. *Quartum medium* convenientissimum est biennium novitiatus, praeter morem aliorum Ordinum (1); ut soli-

(1) In recentioribus tamen Congregationibus religiosis quam

dius mortificationis, orationis, virtutum fundamentum collocarent, aliosque tutius juvare possent. Quam multi enim adhuc sunt in virtute post primum annum debiles, qui certe non absque periculo vel sane cum exiguo fructu cum proximis agerent. Deinde, post studia et doctionem, addidit annum tertiae probationis; in quo, tanquam in schola affectus, tepefactum per studia spiritum instaurarent atque accenderent, ac deinde ad agendum cum proximo inflammati penitus emitterentur, omnibusque, quibuscum agerent, ignem injicerent.

5. *Quintum medium* omnino necessarium, studia disciplinarum; quae ita exigit S. fundator, ut sine illis ad professionem admitti neminem voluerit, nisi excellenti humana divinaque sapientia imbutum. Videbat enim haud posse circa propriae ruinae periculum idoneos fieri, qui ad omne genus hominum, in quamlibet mundi plagam mittantur (quod proprium est Professis), nisi penes eminentem virtutem excellenti simul doctrina fulgeant; prout experimento edocta agnovit S. Theresia, dicere solita: Si confessarius eligendus esset aut magnae sanctitatis, aut e contra eximiae sapientiae cum minore virtute, hunc a se praeferendum. Didicit id Ignatius ex ipsius Salvatoris exemplo, qui vetuit Apostolos ante in mundum universum dispergi ad mortalium conversionem, quam imbuerentur Spiritu ex alto et cum ejus supervenientis in in se virtute acciperent una omnem sapientiam et scientiam loquendi magnalia Dei.

6. *Sextum medium* aptissimum fuit, consilium illud admirabile et sine ullo priore exemplo, constituendi suam religionem non ex solis professis sed diversis graduum statibus, coadjutorum tam spiritualium quam temporalium, et scholasticorum: quorum isti, tametsi per vota

---

plurimis novitiatus biennium viget, immo praeter et ante illud medius saltem annus *postulatus*.

simplicia veri religiosi, ex causis tamen justis ab iis absolvi et a societate dimitti possint (1).

Quemadmodum inter Christi Domini sectatores non omnes fuere Apostoli, sed quidam etiam velut Apostolorum, sub nomine discipulorum, coadjutores. Quae licet ab institutis aliorum Ordinum adeo diversa et canonibus vetustis contraria, cum Concilio Tridentino summopere probarunt Pontifices, et juxta divinae vocationis dispositionem emanasse pronuntiavit Gregorius XIII in Bulla : *Quaecumque*.

Quam praeclarum vero medium sit dimissio, qua incorrigibiles et scandalosi, velut membra mortua a societate emittuntur, docet experientia. Unde illud sapientissimi cujusdam sanctissimae religionis praepositi generalis responsum fuit, dum rogatus, quem inter Ordines religiosos munitissimum putaret adversus detrimenta primigenii vigoris, Societatem Jesu nominavit, utpote quae optimum quemque retineret, non sinendo ad dignitates ecclesiasticas abstrahi, et deterrimum quemque ac reprobum e gremio suo ejiciendi potestatem haberet.

7. *Septimum*, illudque excellentissimum, *medium* est prompta obedientia. Voluit enim S. Ignatius alumnos suos semper in procinctu stare, ad capessendas quocumque gentium missiones pro vocationis nostrae munere et instituto. Quemadmodum in militia moris est, ut ad occurrendum quovis loco et tempore hostibus parati animatique milites stent, ita professos obstringi voluit, sine omni viatico provolare ad extremas orbis regiones, quoties Vicarius Christi annuerit. Et hanc voluit nostram esse tesseram : *Ab aliis religiosis ordinibus patiamur facilius nos superari jejuniis, vigiliis, et caetera cultus*

(1) Hanc ultimam conditionem, saltem per triennium, notum est induxisse Pium IX etiam in alios Ordines stricti nominis, qui alias post annum novitiatus solemnem professionem facere consueverant.

victusque asperitate; sed vera et perfecta obedientia, abdicationeque voluntatis et judicii maxime velim esse conspicuos, quicumque in hac Societate Deo Domino nostro deserviunt, uti scribit in epistola de Obedientia. Taceo media alia, 1. ea, quibus prius nos perficimus, uti sunt exhortationes, conferentiae, exhomologeses, synaxes, colloquia spiritualia, lectio ascetica, instructio privata; 2. media ad salutem et perfectionem proximi, ut sunt doctrinae, conciones, catecheses, colloquia, sacramentorum poenitentiae et communionis administratio, exercitia etc.

Haec et alia plura praestantissima sane media sunt a Deo S. P. N. inspirata, et ab hoc Societati universae communicata, ut asserit Gregorius XIII, in Bulla: *Quanto fructuosius:* Spiritum S^m^ media tam praeclara maximeque opportuna S. Sedis ministerio sociis Ignatii tribuisse atque confirmasse. Ea vero in dubium revocare, impugnare directe vel indirecte, vel enervare sub poena excommunicationis latae sententiae prohibuit Gregorius XIV, constitutione *Ecclesiae Catholicae.*

Quapropter Deo et S. P. N. gratias immortales referamus: 1) Quod impedimenta tam varia sustulerit, quae nos summe in propriae alienaeque salutis ac perfectionis studio retardassent; 2) ingentes quoque eisdem gratias agamus, quod media tam praeclara, tam opportuna et necessaria nobis communicarint, et statuamus, ne minus grati simus, iisdem strenue uti ad finem Societatis, ad propriam alienamque salutem et perfectionem consequendam, ad magni Dei ac Domini nostri honorem et gloriam. Amen.

REGULA III

DE INDIFFERENTIA LOCORUM

EXHORTATIO I

IN REGULAM TERTIAM SUMMARII.

THEMA: *Euntes in mundum universum* (Marci 16, 15), vel: *Nostrae vocationis est diversa loca peragere* (Reg. 3).

Quemadmodum viris propheticis apostolicisque proprium est, non latere in domus angulo aut abscondi sub modio, sed imponi candelabro et lucere omnibus, qui in Ecclesiae domo sunt, atque instar solis circumire, et veritatis, fidei, ac perfectionis radios quaqua versum diffundere: ita quoque Societati nostrae innatum est diversa loca peragrare, vitamque in quavis mundi plaga agere, ubi majus Dei obsequium et animarum auxilium speratur. Aspicite Moysen, Eliam, Isaiam, Jeremiam, Ezechielem, Danielem, caeterosque prophetas: quid fuere, nisi mundi soles, ubivis tenebras dissipantes, Deique oracula ac mandata regibus ac populis annuntiantes? *Ad omnia, qua mittam te, ibis:* ait Dominus Jeremiae c. 1, 7. Pari ratione intuemini apostolos, Petrum, Paulum aliosque: quid erant, nisi mundi luminaria fulgentissima, infidelitatis et malitiae caliginem e mortalium cordibus ejicientes? *Vos,* inquit Christus, *estis lux mundi* Matth. 5, 14. Lux non unius pagi, oppidi aut regni, sed *mundi* universi: *Euntes in mundum universum, praedicate Evangelium omni creaturae.* Mc. 16, 15. Ita quoque homines Societatis Jesu, tanquam apostolorum imitatores, non occultantur sub modio; sed supra candelabrum collocantur, ut luceant omnibus, qui in domo

sunt, indifferentes ad omnem locum, populum, missionem, *ut luceant omnibus*, et doctrinae Christianae radiis perstringant universos. Quod si quis hoc refugeret aut abhorreret, merito, tanquam a spiritu apostolico et ignatiano alienus, deberet erubescere: *Pudeat*, ait *S. Bernardus* serm. 66, in Cant. n. 8 (ML, 183, 1098), *successores apostolorum lucem non esse mundi, sed modii.*

Geminas igitur adducemus rationes, hanc nobis indifferentiam ad quaevis loca persuasuras : 1ma est nos esse de Societate, 2da de Societate Jesu.

I. Ratio indifferentiae ad loca est societas.

I. Ratio prima, quae hanc ad quavis loca indifferentiam ac promptitudinem persuadere, nosque ad eam amplectendam potest permovere, desumitur etymo societatis. Quid enim, obsecro, est societas, nisi cohors, sive turma militaris sub Christi Domini ac Ducis sui labaro militans. Constat autem in militibus requiri ad quaevis loca indifferentiam, sive intra regnum sive extra dux eorum opera hostem indiguerit. Imperatores Ferdinandi suos habuere duces cum excercitibus, Tampierios, Bucquoyos, Tillios, Papenheimios, semper in procinctu stantes, paratosque ad occurrendum hosti, sive in Germaniam, sive in Bohemiam, sive in Hungariam destinarentur. Similiter modernus Imperator noster Leopoldus varios duces strenuos militiae suae praefecit, Lotharingum, Badensem, Eugenium, aliosque, qui jam in Hungariam, jam in Transsylvaniam, jam ad Rhenum, jam ad Padum prompti alacresque hosti obviabant. Atque haec est proprietas et virtus militaris ; eum in finem miles conscribitur, armatur, et meret stipendia : militesque nomine et salario foret indignus, si vellet intra unius oppidi maenia delitescere, et ubivis locorum cum hoste manus conserere detrectaret.

Pari ratione, Societas nostra militia est, seu exercitus, pro Dei gloria et animarum salute, contra hostes tartareos bellaturus. Cui jure aptari potest, in sensu partiali, quod sponsus caelestis de sponsa, id est Ecclesia, in sensu

totali et adaequato pronuntiat Cant. 6, 9 : *Castrorum acies ordinata*, et Cantic. 1, 8 : *Equitatui meo in curribus Pharaonis assimilavi te, amica mea* ; videlicet : ad bellum te voco, ac per te hostes meos subjugare destino, animasque in captivitatem ab iis redactas libertati restituere, eumque in finem te maria et terras celeriter permeare desidero. Hoc militae nomen et omen mox a Societatis primordio decem primi Patres in formula Societatis, Paulo III. Summo Pontifici oblata, atque ab eo anno 1540 confirmata, professi sunt, dum hisce verbis eam auspicantur : *Quicumque in Societate nostra, quam Jesu nomine insigniri cupimus, vult sub crucis vexillo Deo militare.* Deinde subjungunt : *Sciant omnes socii, et non solum in primis professionis suae foribus, sed quoad vixerint quotidie animo volvant, Societatem hanc universam et singulos sub sanctissimi Domini nostri Papae et successorum ejus fideli obedientia militare.* Denique additur, voto eos obstringi ad eundum quocumque missi fuerint, sive ad Turcas, sive ad infideles, sive ad haereticos, sive ad schismaticos, sive etiam ad quosvis fideles, immo etiam ad Indos. Jubenturque *dies noctesque succincti lumbos stare, ac ad tam grandis debiti solutionem paratos sese ostendere.*

Constat igitur, nos sacrae militiae albo inscriptos esse, adeoque oportere ex mente primipilorum patrum nostrorum in procinctu stare ; vel ut loqui S. fundator noster solebat : *Societatis operariis altero tantum pede terrae insistendum, altero ad iter suscipiendum elevato standum esse,* insinuans, eos minime certo loco aut collegio affixos haerere, sed potius de loco in locum, ubi animarum salus requireret, proficisci debere, et quod de S. Paulo dictabat Chrysostomus, *quasi pennatos totum orbem pervolitare paratissimos esse oportere.*

Quare, charissimi, hanc in tirocinio indifferentiam et promptitudinem addiscamus, a parvis inchoando, ut

postmodum, velut generosi pugiles, idem in magnis praestemus. Discamus ad nutum superiorum stare succincti, unumque pedem quasi elevatum tenere ; non imitemur degeneres S. Ignatii filios, qui non uno, sed ternis, quaternis aut pluribus nonnunquam insistunt pedibus, tot scilicet, quot Atlantes numerant, quibus confisi in eodem loca detinentur, et vix aut ne vix quidem alio transferuntur : potius non degeneremus a praecelsis cogitationibus filiorum Dei, et Societatis nostrae heroum, qui sive in Chinam, sive in Japoniam, sive in Brasiliam, sive in Malabariam, sive in Orientem, sive in Occidentem Dei et superiorum voluntate ablegarentur, alacres provolabant. Neque deest in provincia nostra gloriae divinae campus, in quo tot missiones, in Septentrione, in Dania, Holsatia, Julia, Westphalia, et alibi patent [1] : *nostrae* enim *vocationis est militum instar diversa loca peragrare.*

II. Ratio indifferentiae, Societas *Jesu.*

II. Ratio altera, quae hujusmodi nobis indifferentiam ac promptitudinem persuadeat, est, quod simus de Societate Jesu, et socii et milites Jesu, quos a duce suo avelli minime decet, sed exemplo ipsius diversa loca, animarum lucrandarum gratia permeare. Jesus dux noster, minimo tempore commoratus est Hierosolymae, sed modo in Galilaeam, modo in Judaeam, modo in Samariam profectus est, civitates et vicos ac castella perlustrando, omnibusque annuntiando regnum Dei. Ecce dux tuus praeit ; si socius ejus ac miles es, sequere, nec ab ejus agendi modo deflecte, cum sine hoc genuinus ejus socius esse nequeas.

Hanc enim indifferentiam et promptitudinem ad quaevis loca, collegia, officia, missiones, apostolicosque labores, etiam in remotissimis regionibus, non existimes

(1) Haec autor suo tempore notaverat. Nostris temporibus vix ulla est in Societate Jesu provincia, utut minima, quae non habeat aliquam aut aliquas missiones exteras inter gentes infideles sibi concreditas.

accidens quodpiam, aut capillamenti instar, ornamentum esse Societatis Jesu, sed cor et animam ejusdem, quod qui ei tolleret, eamdem e vivo corpore in frigidum cadaver transformaret, in ipsa substantia mutatum. Quemadmodum enim qui anachoretis solitudinem et silentium, monachis psalmodiam et jejunium, fratribus minoribus nuditatem et vestem rudem, stylitis columnam et vigilias eriperet, eos anima plane ipsa spoliaret, et in coetus omnino alios commutaret : ita pariter si a Jesu Societate sustuleris indifferentiam locorum, promptitudinem mutationum, desideria ardentia sacrarum expeditionum, susceptionem ubivis terrarum apostolicorum laborum, non remanebit Societas Jesu, nec apostolicum agmen, quod Dominus Jesus ad exscindendas haereses, illustrandos infideles, erudiendosque verae religionis aut pietatis expertes conscripsit. Ex quibus sole clarius elucescit, quam virtus ista sit nobis necessaria.

Deinde, si sumus e Societate Jesu, id est milites Jesu, mundo exempti, et in ejus familiam exercitumque adiecti, qui ejus amore patriam, parentes, amicos, mundumque omnem prompti reliquimus, ita ut nobis dici queat, quod Apostolis « *Vos non estis de mundo* » : omnis terra et nulla terra nobis debet esse patria. Exemplum praebet nobis S. Basilius, cui cum praeses minaretur exilium (ut scribit S. Gregorius Nazianzenus in oratione funebri de laudibus Basilii orat. 43 n. 49 MG 36, 559) respondit : *Exilium autem haud cognosco, qui nullo loco circumscriptus sum ; ac neque terram hanc, quam nunc incolo, meam habeo, et eam omnem, in quam projectus fuero, pro mea duco.* Ita pariter totus terrarum orbis et patria nobis fit et exilium : patria quidem, cujus incolas ad salutem et perfectionem dirigamus ; exilium vero, cujus commoda penitus despiciamus. *Domesticus Dei exul est mundi*, ait *S. Ambrosius* in Ps. 118, serm. 7 n. 28 (ML. 15, 1291), cui si etiamnum corde affixus haereat,

jam servus Dei ac domesticus esse haud poterit, cochleae domiportae non absimilis. *Velut cochleae*, ait S. Ambros. lib. 1. de Abel, *quae nisi intra testae operimentum spirare non possunt*. Ita illi, qui alio missi domos et collegia secum trahunt ; neque vero ea tergo vehunt, sed intimo pectore concludunt, indifferentiae et promptae, virtutis nobilissimae, penitus expertes.

Apage tam indignam pectore religioso sarcinam ; et conquirere omni studio allabora necessariam adeo Jesu socio ad quascumque regiones et stationes indifferentiam ; ducem tuum Jesum sequere, qui tibi inclamat : *Ubi ego sum, illic et minister meus erit*, libensque commorabitur.

Quae cum ita sint, charissimi, si spiritu apostolico repleri eoque agi desideretis, si lux mundi esse cupiatis ; indifferentiam hanc ad quascumque provincias, missiones, domos, functiones cum gratia divina procurate ; successores Apostolorum pudeat esse non lucem mundi, sed modii. Hoc Societas, in quam adlecti estis, hoc militia exigit, hoc militaris obedientia requirit, quam qui sequi recusat, ignaviae dedecus haud effugiet. Hoc postulat a vobis Societas Jesu, exemplum Jesu, qui de regione in regionem, de castello in castellum, de civitate in civitatem obambulando, animasque quaerendo vobis praevit; hujus nisi vestigiis insistatis, ejus socii et comites non estis, quibus omnis tellus et nulla tellus patria sit oportet, sed potius cochleis infelicissimis, domui suae tenaciter adhaerentibus, similes eritis. Quod longe absit a fidelibus Jesu sociis et S. Ignatii filiis genuinis, quibus illud semper in corde et ore versetur: Totus mihi mundus et patria est exilium; non illic vivo ubi dego, quoniam in omnibus mundi partibus vivere cupio, quas apostolicis laboribus stadium esse per Superiores Christus mihi demandarit. Illa mea regio est, in qua luce veritatis populos infideles illustravero; illa mea patria est, in qua

haeresi infectos in gremium Ecclesiae reduxero; illa mea terra est, in qua evangelium annuntiare, juventutem erudire, sacramenta administrare, et Patris aeterni gratiam divinae legis desertoribus recuperare potero. Quisque Christi amore paternam domum ex animo deseruit, ac Dei gloriam animarumque salutem sitit, in omni tugurio domum et in quovis mapali palatium invenit.

EXHORTATIO II

IN REGULAM III. SUMMARII

Docet variis exemplis ad quaelibet loca indifferentiam.

THEMA : *Posuit eos quasi equum gloriae suae in bello.* (Zachar. 10, 3), vel : *Nostrae vocationis est, diversa loca peragrare.* (Ex Reg. 3).

Societas Jesu minima, uti exhortatione proxime praecedente insinuavimus, exercitum volantem seu equitatum, ad hostibus Ecclesiae quovis loco et quavis occasione occurrendum resistendumque paratissimum refert. In hoc equitatu sociorum quilibet se veluti jumentum, quod ad omnia indifferens et paratum est, cum Davide reputet, aut quasi equum gloriae divinae esse se existimet : *Posuit eos quasi equum gloriae in bello,* ait Zacharias Propheta c. 10. *Equus,* ait *S. Greg., est praedicator. Hoc itaque loco* — sunt ejus verba — *equi nomine sanctus praedicator accipitur... Equus iste habet fortitudinem, quia adversa constanter tolerat, habet hinnitum, quia ad superna blandiens evocat* (Moral. l. 31 c. 24 n. 43. 44 ML. 76, 597). En ergo equum insigne apostoli ac viri apostolici hieroglyphicum, qui quaquaversum velociter volitasse gestit, ubique Christum sessorem

tamquam equitem, rectorem et excitatorem, ad infidelitatem et vitia sternenda, ad reges et principes subjugandos animose circumfert ; nullis fatigatur laboribus, nullis cedit difficultatibus, nullis periculis terretur ; sed omnia generose transilit et subigit. Vere equus gloriae divinae propagandae idoneus, equus gloriosus et speciosus, ut vertit interpres Syrus, equus promptus ad omnia, et strenuus in bello, ut vertit Arabicus.

Ejusmodi equum gloriae promptum ac strenuum fuisse. 1mo Christum Dominum, 2do apostolos, ac 3tio primos Societatis nostrae patres praesenti exhortatione demonstrabimus.

I. Exemplum indifferentiae Christus.

I. Exemplum primum promptitudinis, indifferentiae et strenuitatis nobis exhibet rex et dux noster, Dominus Jesus Christus equitatus nostri generalis archistrategus ; sane *equus* generosissimus *gloriae in bello*, de quo Apoc. 19, 11-16 legimus : *Et ecce, equus albus, et qui sedebat super eum,.... cum justitia pugnat,.... et in capite ejus diademata multa* (ob multiplices victorias)... *et vestitus erat veste aspersa sanguine* (pugnavit enim usque ad sanguinem, usque ad vulnera et mortem) *et vocatur nomen ejus, Verbum Dei... Et habet in vestimento et femore suo scriptum : Rex regum et Dominus dominantium;* et ib. v. 14: *Et exercitus, qui sunt in caelo, sequebantur eum in equis albis, vestiti byssino albo et mundo. Et ecce equus albus:* Viegas aliique interpretes per hunc equum album intelligunt humanitatem Christi, per sessorem divinitatem seu Verbum Dei. Hic igitur equus albus, hic equus divinus, hic rex et dux noster praecedit, varii ordines et turmae virorum Apostolicorum sequuntur; praecedit, exemploque suo docet strenuo ac prompte ubivis locorum instar generosi equitis discurrere et pro gloria Dei decertare. Quid enim toto praedicationis suae triennio egit aliud, quam de loco in locum, de civitate in civitatem, de regione in regionem

transcurrere, omnibus regnum Dei annuntiare, omnes ad poenitentiam, ad cognitionem et amorem Dei invitare; variisque beneficiis ac prodigiis eos, quibuscum conversabatur, allicere? Nec opportunitatem loci, quam ubique reperiebat, necesse erat, quaerere. Hoc enim unum gloriae Patris et animarum salutis negotium tractabat in templo et domibus privatis; hoc tractabat in vicis et castellis, in montibus et desertis, in mensis et ipsis viis; hoc agebat cum magnis et parvis, cum legum peritis et Pharisaeis, cum publicanis et peccatoribus, cum piscatoribus et quibusvis hominibus; totus iis, quae Patris sui erant, occupatus, et regno Dei ubique propagando impigre fideliterque intentus, usque ad defatigationem, usque ad sanguinem, usque ad vulnera et mortem.

Hoc regis ac ducis nostri exemplum, charissimi, si equi gloriosi in bello, si strenui Jesu velimus esse socii, nobis imitandum est: *Exercitus eum sequebantur in equis albis,* ait S. Joannes in Apoc. l. c. In quovis loco, sine inclinatione ad hunc vel illum, oportet nos gloriam regni Dei hominumque erga Deum subjectionem promovere. In quovis loco, sine differentia, decet nos dura hominum corda salubribus contritionis lacrimis emollire, atque ad vitam meliorem, imo perfectam traducere, et e cacodaemonibus angelos efficere. In quovis loco convenit, sine haesitatione, non curiosa, non inutilia, sed Christum crucifixum praedicare: *Non in sapientia verbi, et sublimitate sermonis,* ait Apostolus (cf. 1 Cor. 2, 4 et 1, 17), *ut non evacuetur crux Christi.* In quovis loco, sine discrimine, quo obedientia ablegaverit, oportet nos cognitionem et amorem Dei inter ignorantiae tenebras omnium quibuscum versamur mentibus inferre: idque Christi exemplo, in vicis et oppidis, in mensis et viis, verbo, ubique. Cognitionem, inquam, non speculativam, sed practicam, qua ea, quae tantae Majestati debent, cognoscant, ei se subjiciant, serviant, colant, timeant,

ament, ac sanctissimas ejus leges et amicitiam, quas hactenus divitiis, honoribus et voluptatibus postposuerunt, imposterum rebus omnibus suaeque vitae, si opus sit, praeponant, atque ita non tantum salutem sed etiam maximam perfectionem ad majorem Dei gloriam aeternam consequantur.

II. Exemplum Apostoli.

II. Alterum indifferentiae, promptitudinis et generositatis exemplum praebuere Sancti Christi Domini nostri apostoli : quos *posuit quasi equos gloriae in bello*, ut nomen Christi, fidem et Evangelium in omnem terram deferrent, ac ubique gentium promulgarent, ad quaevis loca promptissimi, ac tales, qualem S. *Gregorius* Mor. l. 31, c. 28 (ML. 76, 604), describit S. Paulum strenuum equum gloriae in bello : *Qui sessoris sui* (Christi) *calcaribus excitatus exultat, tormenta non metuit, in occursum pergit armatis, et fervore accenditur.* Ita sane apostoli, nulla metuentes pericula, cuncta perrupere obstacula, ad quaevis indifferentes loca, quo vel Spiritus Sanctus, vel S. Petrus apostolorum princeps dirigeret, vel major Dei gloria et animarum auxilium evocaret.

Nam apostolorum primus Petrus profectus est Romam in Italiam, S. Andreas frater ejus in Achaiam, S. Jacobus Hierosolymam, S. Joannes in Asiam, S. Thomas in Indiam, S. Jacobus in Hispaniam, S. Philippus in Phrygiam, S. Bartholomaeus in Armeniam, S. Matthaeus in AEthiopiam, S. Simon in AEgyptum, S. Thaddaeus in Mesopotamiam, S. Mathias in Judaeam ; S. Paulus apostolus vero, tanquam generosus equus Christi in bello, quanta alacritate, quanta indifferentia et promptitudine varias regiones percurrit, Asiam, Bithyniam, Graeciam, Judaeam, Italiam, Lycaoniam, Macedoniam, Pamphiliam, Pisidiam et alias ! cui Christi amor calcar addebat, *Charitas Christi urget nos*, ad currendum alacriter, ubicumque animarum auxilium ac Dei major gloria speratur. Quid, si hi Apostoli vel difficultate vel

vitae periculis absterriti, ea indifferentia caruissent, et nec Petrus Romam, nec Paulus Asiam, nec Jacobus Hispaniam, nec alii alias regiones adiissent ? quantum Ecclesiae damnum inde fuisset exortum ? sane nec Italia, nec Hispania veram fidem suscepisset ; ac proinde quot hominum milliones ad aeterna inferni supplicia descendissent !

Hos igitur pugiles, charissimi, imitemur, et quocunque nos Deus per Superiores destinarit, instar equi generosi, incunctanter ac sine tergiversatione provolemus. Et quemadmodum equum generosum non stabulum commodum, non pabulum bonum ab excursione remoratur, nec foeni avenaeque defectus in loco, ad quem properat, retardat : ita nec commoditas loci, unde exeundum, nos detineat ; nec incommoda loci, ad quem pergendum est, absterreant ; sed apostolorum instar, nostri obliti, neglectis propriis commodis et honore, solam Dei gloriam intuendo, jam inter populares, jam inter extraneos, prout obedientia jusserit, jam peregrini, jam incolae, jam exules, jam captivi, jam honorati, jam contempti, jam famelici, jam sitibundi alienae saluti ac divinae gloriae inserviamus.

III. Indifferentiae exemplum S. Ignatius et 10. primi Socii.

III. Tertium indifferentiae, promptitudinis et generositatis exemplum praebet nobis S. P. Ignatius una cum primis sociis suis ; quos Deus his ultimis calamitosis temporibus, in quibus phalanges infernales multiplicatae, innumeraeque haereticorum turmae adversus Ecclesiam sanctam insurrexere, ac novi orbes pro Christo expugnandi reperti sunt, posuit *quasi equum gloriae in bello* : ut quocunque ex obedientia mitterentur, haeresi, infidelitati et peccatis sese opponerent, fidem propagarent, vitia exscinderent, mores depravatos ubique locorum corrigerent, atque ita gloriam Divinam strenue promoverent.

Cum vero ex diversis essent nationibus orti, nec scirent cui potissimum orbis parti succurrerent, anno 1537 haud procul Parisiis, in templo B. Virginis, in monte Mar-

tyrum, voto se obstrinxerunt, quod si intra annum in Palaestinam proficiscendi se non offerret occasio, summo Pontifici se sisterent, quocumque gentium placuisset, in animarum auxilium ab eo mittendos.

Atque ita haec indifferentia ad quaecumque totius mundi loca cum ipsa Societate nascente nata est. Moxque regibus, principibus, aut episcopis postulantibus, Pontifex maximus Julius III in varia eos loca destinavit; Lainium Placentium, Paschasium et Rodericum Senas, Bobadillam Neapolim, Jajum Balneoregium, Xaverium in Indiam. Et quot is in orbe altero regna, regiones et urbes peragravit, Amboinum, Malacum, Travancoridem, Malabariam, Macazaram, Melindam, Manariam, Morum, Cambayam, Tolum, Ternaren, Tutucurinum, Socotoram, Mozambicum, Ceylanum, Comorinum, Mauricam, oram piscariam, et alias, donec pervenit in civitatem et portum Amacaum, unde in insulam Sancianam profectus est, ut vita ejus perhibet. B. Petrus Faber quoque quot regiones perambulavit? nam a summo Pontifice missus in Germaniam, ut haeresi grassanti sese velut strenuum equum gloriae divinae opponeret, profectus est Wormatiam, Spiram, Moguntiam, Coloniam; in Hispaniam deinde, tum in Lusitaniam, tandem reversus in Italiam, ubique fidem propagans, haeresi sese opponens, nutantes confirmans, mores corruptos emendans, et qua colloquis, qua concionibus omnes ad meliora excitans.

Tales oportet esse generoros Societatis Jesu pugiles: tanquam decoros gloriae divinae equos oportet eos procurrere, quocumque a Deo per Superiores missi fuerint, ad quasvis gentes, provincias, regiones, et cujusvis status et conditionis homines, senes et pueros, divites et pauperes, doctos et indoctos, reges, principes, nobiles et plebejos, pro quibus omnibus Christus mortuus est, qui est salus omnium, usque ad extremum terrae.

Vel maxime autem hujusmodi indifferentia in sancto

fundatore Ignatio refulsit: unde cum quodam tempore P. Jacobus Laynez desiderium ardens sentire se diceret in Indiam proficiscendi, quo populos illos miseros, in coeca gentilitatis nocte agentes, ac operariorum evangelicorum defectu pereuntes, in viam salutis revocaret, S. fundator illi respondit: *Equidem nihil horum desidero.* Causam a Laynezio rogatus: *Quandoquidem,* inquit, *obedientiae voto summo Pontifici nos devinxerimus, ut ipse pro suo arbitrio et libitu, quocunque Dei gloria vocarit, mittat; ita nos convenit esse indifferentes, ut non magis in hanc, quam in illam partem inclinemus;* quin et addidit: Si ego me in missionem Indicam, uti tu te facis, impelli ac trahi sentirem, in partem potius contrariam inclinare satagerem, ut ad illam aequalitatem indifferentiamque pertingerem, quae ad obedientiae perfectionem obtinendam necessaria est.

Non absimilis quoque fuit indifferentia praeclari illius P. Hieronymi Natalis, quem cum S. P. noster forte ad missionem quamdam destinaret, ut suavius id fieret, quonam ipse propenderet, interrogavit; respondit is scripto, se vero in neutram plane partem inclinare, praeterquam in hoc, quod in nullam inclinare vellet.

APOSTROPHE

AD SOCIETATEM JESU.

O Societas Jesu! (liceat mihi filio matrem dulcissimam alloqui, cui se et omnia sua debet) quae nullis affixa es regionibus, cui omnis tellus et nulla tellus est patria; quae regnum Jesu per totum orbem propagare satagis; quae spiritum Jesu apostolicum a Deo accepisti; quae terras et maria permeas usque ad Sinas et Indos; quae cosmopolitam te reputas, et ad quaelibet orbis terrarum climata adeunda alacrem et indifferentem te offers; quae famem et sitim, aestus, frigora, naufragia,

persecutiones, mortes, martyria pro Jesu fortiter subis; quae aureis charitatis alis gentes barbaras, pauperes, miseras, idololatras complecteris; quae innumera animarum millia in tartarum ruentia eripis et in paradisum caelestem traducis: macte animo, perge quo pergis; age fortiter quod agis; non parcas sudori, sanguini, vitae tuae; *intende, prospere procede, et regna.* Erit fructus labori tuo, erit merces operi tuo, et merces magna nimis; cum post te greges animarum orco ereptarum in patriam caelestem deduces, ubi tibi in omnem aeternitatem coram Deo et Angelis salutem suam acceptatam ferunt. Perge igitur, *tanquam equus gloriae in bello,* quo Deus et obedientia te destinarit; perge fortiter, alacriter et constanter; nullis moveare periculis, nullis absterrere adversis aut difficultatibus: *Ardua per praeceps gloria vadit iter!*

Quapropter, charissimi, Christi Domini, SS. Apostolorum ac primorum patrum nostrorum vestigia sectemur: atque ad omnia collegia, domos, missiones et loca parva et magna, commoda et incommoda, propinqua et remota adeundo, *tanquam equi gloriae in bello,* quam paratissimi simus! Utinam ea in nobis omnibus, non tantum in juventute, verum etiam in senio, foret animi aequalitas, ut idem, quod P. Natalis, Superioribus ex indulgentia rogantibus, vel ut olim Christus caecum: *Quid vis, ut faciam tibi,* sincero corde respondere possemus: *Inclino, ut ad nihil inclinem!* nutum obedientiae exspecto, aliud velle aut nolle ulterius non habeo. Statuamus firmiter hoc caecorum solatium: *Quid vis, ut faciam tibi,* nunquam admittere; sed cum Paulo dicere: *Domine, quid me vis facere?* Dicamus cum Abrahamo, Isaia, Anania: *Ecce ego, mitte me,* idque quaquaversum; omnis tellus mihi patria est, nullus locus adeo sterilis, agrestis et horridus est, quem obedientiae labor nequeat fecundare. Ubique virtutis, patientiae, charitatis ac zeli exercendi

campus patet; ubivis gloria Dei venum prostat; ubique reperiuntur animae Jesu sanguine pretioso redemptae, ope et cultura nostra indigentes. Quis scit, utrum Deus a loco hoc te non removeat, in quo te manere delectat, ne in aeternae salutis discrimina incidas, desideriisque inordinatis irretitus, gehennae ignis pabulum evadas?

REGULA IV

DE VITA COMMUNI.

EXHORTATIO I

IN REGULAM IV. SUMMARII

Explicat nobilissimos fructus vitae cummunis.

THEMA: *Erant illis omnia communia.* (Actorum 4. 32), vel: *Ratio vivendi, in exterioribus, communis est.* (Reg. 4).

Duplicem licet distinguere vitam communem; quoad exteriorem vivendi modum, in victu, vestitu et aliis, et de hac exhortatione sequenti tractabimus; alteram quoad substantiam et bona religionis, et de illa agemus in praesenti. Sane D. Chrysostomus vitam hanc religiosorum communem vitae caelestis imaginem referre docuit Adv. appugnatores vit. monast. l. 3 n. 11 (MG. 47, 366): *Qui in monasteriis,* inquit, *degunt, conversationem plane caelestem elegerunt;* rationemque protinus adjungit: *cuncta quippe illic communia sunt.* Ad hanc beatam communemque vitam proxime, ut haec fert mortalitas, accessere primi christiani, qui sub apostolorum directione omnia habebant communia, et nemo aliquid sibi proprium esse dicebat. Ad hos vero proxime pertingere religiosi ab illis exorti: nam primaevi hi christiani, teste

D. Hieronymo L. de viris illust. sub Marco evangelista, prima vitae coenobiticae fundamenta jecerunt ; primique eorum fuere Essaeis similes, auctore et parente S. Marco; de quorum sanctitate mira recenset S. Hieronymus l. c. Nihil illis uspiam proprium est ; nullus inter eos dives, nullus pauper, patrimonia egentibus dividuntur, quales et Lucas refert primum Hierosolymis fuisse credentes. Atque ab his viris perfectionis avidis jam tunc coepit, et prognata est vita coenobitarum : quorum, ut perhibet *S. Dionysius Areopagita* de eccles. hierarch. (cf. cap. 6. § 13), ingens per orbem sparsa fuit multitudo. Eam deinde post annum Domini 300 instauravit S. Antonius in AEgypto, S. Basilius in Graecia, S. Hieronymus in Syria, S. Augustinus in Africa, S. Benedictus in Italia et toto occidente ; quos denique secuti S. Bernardus, S. Dominicus, S. Franciscus, et ad extremum S. Patriarcha noster Ignatius, qui vitam hanc in omnibus communem valde alumnis suis commendatam voluit. Quam vero salutares nobilesque ex ea fructus progerminent, modo declarabimus.

I. Fructus vitae communis unio cum proximo.

I. Primus et nobilissimus vitae communis in Societate nostra fructus est mutua charitas, unio et pax inter omnes. Unde, obsecro, in felicissima illa caelesti patria, tanta ex perfecta bonorum omnium caelestium communione ? Innuit idipsum *S. Augustinus* (scil scriptor incertus, qui ex Aug. sententius collegit) lib. med. c. 25 (ML. 40, 920) : *Dispar est gloria singulorum, sed communis est laetitia omnium ; plena et perfecta ibi regnat charitas, quia Deus est ibi omnia in omnibus.* Et in rhythmo canit *S. Petrus Damianus : Unum volunt, unum nolunt, unitas est mentium.* Ibi enim est communis laetitia, communis salus, communis habitatio, communis societas, communis lingua, communis opulentia, communis beatitudo, communis Deus.

Hic praeclarissimus fructus prognatus quoque fuit ex

communione bonorum in primitiva Ecclesia, de qua scribit S. Lucas, Act. 4. Tantam in illis floruisse animorum consensionem, ut viderentur *habere cor unum et animam unam*. Tantam fuisse inter eos charitatem, recensent illius aevi scriptores, ut stuperent gentiles, et ad fidem christianam allicerentur.

Nec defuit dulcis adeo fructus coenobitis tempore S. Chrysostomi viventibus; de quibus Lib. 3. citato ib. n. 11, depraedicat: *Nullus ibi paupertatem exprobrat, nullus de divitiis gloriatur... ipsa anima una eademque omnibus est; omnes eadem sunt nobilitate nobiles, omnes eadem servitute servi, eadem libertate liberi: Unae illic omnibus divitiae, quae verae divitiae sunt; una gloria, quae vera gloria*. Cf. etiam In act. Apost. hom. 11. (MG. 60, 94).

Eadem de caussa S. fundator noster tanto studio a Societate sua bona privata proscripsit, et bonorum communionem commendavit; nec permisit, velut nonnullis Ordinibus permittitur, peculium privatum pro vestibus, pro libris, pro medicamentis et aliis in morbo necessariis; non permisit legata a parentibus aut amicis in favorem certorum ordinata eorundem liberae dispositioni relinqui, aut de Collegio in Collegium cum illis commigrare, sed loco certo addici. Voluit, ut esculenta, vestimenta, aliaque a quibuscunque donata, aut eleemosynae nomine submissa, in communem usum dispensarentur: atque ita esset communis possessio, communis habitatio, communis pecunia, communis mensa, communis eleemosyna, communis disciplina; quemadmodum est communis regula, communis labor, communis laborum corona, communis futura beatitudo, communis Deus: et quod inde sequitur, communis gloriae divinae intentio, communis animorum unio, communis pax, communis charitas: simulque proscriberetur ex propria possessione aut privatis bonis enasci solita perturbatio,

contentio, altercatio, discordia, invidia, et reliqua pestis mutuae charitatis. Atque haec bonorum communio ita etiamnum, laus Deo, in Societate viget, ut paucis ab hinc annis opinione sanctitatis clarus Innocentius XI Pontifex Maximus Romae aliis Ordinibus nonnullis, exactam adeo communionem non observantibus, Societatis methodum pro exemplo imitandam proposuerit.

Gaudete itaque, dilectissimi, vos ad hanc Societatem, quae vitam communem, vitam caelesti vivendi modo et primitivae Ecclesiae quodammodo similem, amplexa est, vocatos esse. Gaudete, ac Deo gratias agite, vos in ea degere domo, in qua omnia communia, nulla privata, ac proinde charitas, unio, pax et concordia regnat : simultas vero, invidia et altercatio, *propter meum et tuum, frigidum illud verbum*, ut mellifluus Doctor loquitur, nasci solita, penitus exulat. Et vel ex hoc colligite, vos verae pietatis esse cultores ac perfectionis sectatores, quibus non de rebus terrenis, sed de caelestibus et divinis est aemulatio et concertatio, quique caelestis vitae ac status formam in constante charitate effingitis, et futura promissi regni bona praecipitis, omnibusque bonis consolationem atque aedificationem affertis : ut non inaniter cum propheta exclamare posse videar : *Haec est generatio quaerentium Dominum, quaerentium faciem Dei Jacob* (Ps. 23, 6). Haec, procul dubio accipiet benedictionem a Domino et misericordiam a Deo salutari suo.

II. Unio cum Deo.

II. Secundus fructus suavissimus, quem ex vita communi in Societate percipimus, est charitas, unio et pax cum Deo Optimo Maximo. Hoc fructu gaudent beati caeli cives, super omnia bona terrena jam elevati et a mundi faecibus ac sordibus secreti, qui toto corde totaque mente Deo bono suo infinito adhaerent, illique unione arctissima conjunguntur, ac perfecta quiete, tranquillitate ac securitate in Deo fruuntur ; quidquid vero hic

orbis infimus complectitur, aurum, argentum, gemmas, praedia, regna, velut puerorum crepundia amore suo indigna, despiciunt.

Eumdem fructum ex bonorum communione retulere primi Christiani, religiosorum subsequentium prodromi, qui omnia bona sua relinquebant et contemnebat; ideoque pretia eorum ad pedes Apostolorum tanquam calcanda deponebant, ut affectum et amorem suum a terrenis divitiis avellerent et totum cor suum Deo affigerent illique assidue adhaererent.

Idem hic fructus a vita communi Societatis in ejus membra redundat: scilicet amor Dei ex toto corde; quod exclusa rerum caducarum possessione et amore facilius Deo agglutinatur, eique ceu summo bono copulatur, cum vilipensione et despectu inanium bonorum et thesaurorum mundi, a quibus, velut aestimatione et amore suo indignis, affectum avocant, eumque in Deum ac divina transferunt. His itaque aureis compedibus exemptus, Societatis Jesu religiosus merito cum vate regio concinit: *Dirupisti vincula mea; tibi sacrificabo hostium laudis* (Ps. 115, 16 sq.). His vinculis liberatus, instar aquilae sese in altum librat, et omnia mundi bona despicit; secundum illud Dei promissum Is. 58, 14: *Sustollam te super altitudines terrae, et cibabo te haereditate patris tui Jacob. Super altitudines terrae,* non morientium, sed viventium, nimirum altitudines caelorum; deinde *super altitudines terrae,* de quibus *S. Gregorius* Moral. 31, 47 n. 96 ML. 76, 626: *Altitudines autem terrae sunt lucra rerum, blandimenta subditorum, divitiarum abundantia, honor et sublimitas dignitatum; quae, quisquis per ima adhuc desideria incedit, eo ipso alta aestimat, quo magna putat. At si semel cor in caelestibus figitur, mox quam abjecta sint cernitur, quae alta videbantur.* Et *cibabo te haereditate patris tui,* id est, dabo tibi infinita illa bona, quae promisi Abrahae, Isaac

et Jacob, nimirum delicias et divitias gratiae caelestis et virtutum, ac deinde gloriae et felicitatis in caelo. Recte igitur scribit *S. Cyprianus* Tract. de orat. Dom. c. 13 (ML. 4, 528): *Qui renunciavit jam saeculo, major est honoribus ejus et regno. Et ideo, qui se Deo et Christo dedicat, non terrena sed caelestia regna desiderat:* ut ibidem, Deo Christoque charitate perpetua unitus, triumphet: par Angelis, civis Sanctorum, domesticus paradisi, haeres Dei, cohaeres Christi.

Quis itaque, charissimi, vitam communem ac paupertatem ejus placidam, a qua tanta bona promanant, non summe diligat et maximo in pretio habeat? Quis non cum propheta coronato, et S. Francisco Borgia, prae gaudio exclamet: *Anima nostra sicut passer erepta est de laqueo venantium; laqueus contritus est, et nos liberati sumus* (Ps. 123, 7): scilicet laqueus mundi, laqueus mammonae, divitiarum, voluptatum, honorum; et nos ab aeternae damnationis periculis liberati Deo libere jam servire, illi inhaerere et uniri amoris vinculo valemus. Quis nostrum tam stolidus et excors sit, ut laqueis jam contritis, se rursum iisdem irretiat et involvat? Maneamus cum Deo conjuncti, corde defixi in caelo, mundo et mundanis omnibus superiores; pedibus conculcemus omnia transeuntia; a nullo saecularium quidquam speremus aut ambiamus, sed in communitate sancta viventes, in sancta libertate persistamus. *Laqueus contritus est.* Libera jam mente ad caelestia evolemus, conversemur cum Deo et Angelis, nunquam amplius cor terrenis affixuri, aut substraturi: vere enim S. Augustinus asseruit serm. 33, de verbis Dom. (ord. nov. serm. 112, ML. 38, 646): *Amor rerum terrenarum viscum est spiritualium pennarum. Ecce concupisti, haesisti. Quis dabit tibi pennas sicut columbae? quando volabis, ubi vere requiescas? quando hic, ubi male haesisti, perverse requiescere voluisti.*

III. Unio cum seipso.

III. Tertius fructus amoenissimus, quem religiosus Societatis Jesu ex vita communi omniumque bonorum privatorum abjectione reportat, est unio, pax et tranquillitas cum seipso. Cujus prototypon illustre rursus nobis offert caelestis patria; ubi ex communione bonorum caelestium oritur altissima pax, summa tranquillitas, perfecta et imperturbabilis conjunctio ac unio omnium animae potentiarum, qua Beati fruuntur aeternumque fruentur. *Ibi*, ait S. Augustinus Soliloq. animae c. 35 [op. suppos. ML. 40, 894.895], *summa et certa securitas, secura tranquillitas, et tranquilla jucunditas, jucunda felicitas, felix aeternitas... Felices qui de pelago ad littus, de exilio ad patriam, de carcere ad palatium pervenerunt, optata jam quiete beati.*

Unionis et pacis hujus ectypon primitiva quoque Ecclesia nobis exhibet, in qua magna pace, tranquillitate, et mentis collectione fruebantur primi Christiani, nulla cura rerum temporalium distracti, sed ob communionem bonorum magna animi libertate Deo divinisque unice intenti. *Erant* enim *perseverantes in doctrina Apostolorum, et communicatione fractionis panis, et orationibus.* Act. 2, 42.

Non absimili unione, pace, tranquillitate gaudent religiosi, de quibus recte D. Chrysostomus L. c.: *Illis jugis et perpetua laetitiae materia.* Atque in primis in Societate nostra minima, in qua exacta viget vita communis, dulcissimus iste fructus decerpitur: cum enim Societatis religiosus a Societate, velut provida matre, omnia vitae communi necessaria sufficienter obtineat, et Congregatio XII. Generalis decreto 43, *statuerit, ut vita communis quae hactenus Dei beneficio in Societate semper floruit, incolumis et illibata conservetur imposterum; et ut in his quae ad victum, vestitum, cubiculique supellectilem, et alia vitae communi necessaria pertinent, uniformitas retineatur; eaque omnia teneantur Superiores*

inferioribus suis, qua par est, charitate suppeditare; nec ulli licitum sit, ea sibi alia quacumque via quaerere, aut per alios procurare, nec penes ipsos Superiores esse hanc illis facultatem dare. Magna profecto in pace, atque a curis et sollicitudinibus liber degit; nec opus est ut pro peculio ad emenda esculenta, poculenta, indumenta, medicamenta aliave anxius se torqueat, animique distractiones patiatur, atque iis velut spinis pungatur; sed in ejus animo magna pax, serenitas, laetitia ac jubilus perpetuus regnat. Et cum Davide canit Ps. 39, 18 : *Ego autem mendicus sum, et pauper; sed Dominus sollicitus est mei.* Adeoque vitam statui innocentiae in paradiso, aut Angelico quodammodo similem ducit, jam orando, jam meditando, jam contemplando, jam legendo, jam proximis opitulando; fere semper *videt faciem Patris, qui in caelis est:* eaque ita satiatur et absorbetur, ut cum psalmista decantet: *Quid enim mihi est in caelo, et a te quid volui super terram?... Deus cordis mei, et pars mea Deus in aeternum.* Psal. 72, 25 sq.

Vos, vos ipsos appello, charissimi, an non experti estis hactenus et experimini in dies, quam dulce, quam amabile sit immunem a curis et sollicitudinibus pro victu et amictu aliisque necessariis vitam ducere? an non in dies sentitis quam amoenum sit, quiete et libere orationi, meditationi, lectioni, spiritualique profectui, absque his impedimentis ac rerum temporalium remoris vacare, et gustare ac videre quam suavis sit Dominus? Gaudete igitur, Deoque gratias agite, quod vos vocaverit de turbis ac curis saeculi ad pacem et quietem Societatis ortam ex vita communi; magnique hanc caelestem apostolicam et angelicam vitam aestimate, cum S. Laurentio Justiniano exclamantes: *O vita religiosa! vita communis! vita beata! Tu hortus conclusus es, paradisus deliciarum, thalamus nuptialis, cubile immaculatum, virtutum schola, tabernaculum foederis, reclinatorium sponsi, domus sanctitatis!*

Quapropter, dilectissimi, hanc vitam communem, quam Deo vocante in Societate amplexi sumus, tanquam fontem mutuae inter nos charitatis, unionis et pacis, tanquam scaturiginem unionis, charitatis et pacis cum nobismetipsis, magni aestimemus eamque regnis et sedibus praeferamus. Nec negligentia nostra unquam relaxare aut labefactare sustineamus, sed in ea ad mortem usque constanter perseveremus. Quod si praestiterimus, quietam, tranquillam hilaremque vitam ducemus in hoc saeculo; et sicut nobis communis est vita, ita et communis erit salus; sicut communis est pugna, ita communis erit corona: atque ut scribit S. Basilius in constit. Monast. c. 18 (cf. MG. 31, 1382): *Communis Deus, communis pietatis negotiatio, salus communis, communia certamina, communes labores, coronae communes, ubi multi unus, et unus non solus, sed in pluribus.*

EXHORTATIO II

IN REGULAM IV. SUMMARII

Exponit causas vitae communis in Societate.

THEMA: *Omnis gloria ejus filiae regis ab intus* (Psal. 44, 14); vel: *Ratio vivendi in exteriori-justas ob causas communis est* (Reg. 4).

Ad universam Ecclesiam catholicam Christi Regis regum sponsae appellatio in Apocalypsi et Cantico Canticorum dirigitur. Hic Rex et haec Regina, velut mater foecunda, complures numerat filias, diversas scilicet religiones seu Ordines; de quorum singulis jure dixerimus illud vatis regii: *Omnis gloria ejus filiae regis ab intus, in fimbriis aureis circumamica varietatibus.* Ps. 44, 14. Singulae religiones ornatae sunt interioribus

et exterioribus ornamentis: interiora sunt gratia instituti et virtutes adnexae, quae sunt *gloria filiae regis ab intus;* exteriora tanquam fimbriae sunt opera externa charitatis Dei et proximi, quae religio quaelibet exercet juxta suum Institutum. Exteriora quoque sunt, circumamicta varietatibus, vestitus, victus, ratioque vivendi diversa; qua quaelibet laudabiliter utitur, et una ab alia velut signo distinguitur, ideoque circumamicta varietate dicitur. In aliis religionibus tria potissimum ejusmodi signa exteriora cernuntur: 1. Vestitus et cibus distinctus, longeque a communi hominum usu diversus; 2. jejunium sive abstinentia; 3. afflictiones corporis: atque haec tria ordinarie atque ex regula tanquam praecipua proprii instituti perfectionem obtinendi media usurpare debent. At in Societate haec tria ordinarie ac vi regulae non habemus, nec praecipuum in iis pondus collocamus, idque ut ait S. P. N. justas ob causas; quae vero illae sint, nec hic, nec alibi exponit, solum in genere asserens, majus Dei obsequium semper in omnibus intuendum esse.

Quaenam igitur hae vitae communis causae sint, exponemus.

I. Causa vitae communis conversatio cum proximis.

I. Causa prima, ob quam S. P. noster praescripserit nobis vitam in vestitu, victu, aliisque communem cum aliis sacerdotibus et saecularibus, est conversatio cum proximis ad illorum salutem et perfectionem melius procurandam. *Omnis gloria filiae regis ab intus:* haec est gloria Societatis, gratia vocationis, gratia instituti, quae est, non solum salutem et perfectionem propriam, sed etiam alienam procurare: ad hanc vero obtinendam magis convenit vita communis, quam austera, ut expresse docet Doctor Angelicus, dum ait: *Qui cum aliquibus conversatur, convenientissimum est, ut se illis in conversatione conformet, secundum illud Apostoli* 1 Cor. 9, 22: *Omnibus omnia factus sum* (3 qu. 40 a. 2). Hanc vitam

communem, tanquam aptiorem ad animas lucrandas, Christus Dominus, qui est Sapientia aeterna, elegit: duplex enim est vita, austera et communis; austeram duxit Joannes, communem Christus Dominus. De prima inquit Christus Matth. 11, 18 sq. *Venit Joannes neque manducans, neque bibens, et dicunt, daemonium habet;* cujus scilicet energia rigorem tantum sustineat. *Venit Filius hominis, manducans et bibens, et dicunt: Ecce homo vorax et potator vini, publicanorum et peccatorum amicus. Et justificata est sapientia a filiis suis.* Duplex omnibus ad Deum redire volentibus proposita est vita, austera et communis, ut si quem austeritas Joannes absterreret, Christi humanitas alliceret: atque ut edendo, bibendo, conversando cum peccatoribus, eos a vitiis ad Deum converteret, ut ait D. Thomas l. c. Utramque vitam malevoli taxant et reprehendunt; ait: *justificata est sapientia a filiis suis;* id est, haec Christi sapientia justificata est, seu justa, irreprehensibilis et omnino perfecta esse declarata est a filiis sapientiae, id est studiosis sapientiae et virtutis, scilicet Christi fidelibus et asseclis. Sapientissime ergo Dei Filius elegit vitam communem, ut ex praedicta Christi sententia liquet. Idem docet S. Augustinus, Hieronymus, Ambrosius, et alii SS. Patres. S. Chrysostomus hom. 38 in Matth. (ord. nov. hom. 37 n. 3 MG. 57, 423) ait, Christum initio etiam jejunasse et austeram vitam egisse; sed, ait, eam Joanni postea omnino dimisit: ipse publicanorum et peccatorum mensas elegit, ut publicanos et peccatores salvaret. Haec autem vita communis Christi fuit 1) in victu, ut jam vidimus, ac ut expresse SS. Patres docent. S. Tho. 3, q. 40, a. 2 et 3. *Christus,* inquit, *in victu communem vitam duxit, secundum modum aliorum, quibuscum convivebat.*

2) In vestitu: rationem reddit D. Thom. I. c. *accommodabat se illis, quibuscum convivebat: at convivebat et conversabatur non solum cum pauperrimis, sed cum*

honestis hominibus: quare vestitus Christi non erat omnino alienus ab illis.

Non itaque vestitus erat Christus pelle cameli et zona pellicea more S. Joannis, sed veste Judaeis consueta utebatur; et minimum tres vestes, ut refert R. P. Eusebius Nierenbergius Lib. 1, Doct. 10, habuit, vestem interiorem, tunicam inconsutilem laneam, et pallium: constat enim ex Evangelio, non simplicem vestem habuisse; nam S. Joannes ait 13, 4: *Ponit vestimenta sua,* non omnia, quia non mansit nudus omnino, ad lavandos pedes discipulorum; et secundum Joan. 19, 23 sq. milites quoque diviserunt inter se vestimenta, et super tunicam inconsutilem miserunt sortem.

Hunc quoque vestitum gessere Apostoli, quos pro communi illius temporis philosophantium more palliatos incessisse nonnulli asserunt. Hos ergo imitatur Societas nostra ; communi victu, vestitu, habitatione, et vita utitur, ut melius ac familiarius agat cum proximis, eosque Deo lucretur. Pastores ovium, ut oves habeant familiares ac magis obsequentes, veste ovilla aut saltem candida sese induunt ; venatores colorem viridem assumunt, ne ferae, viridi in sylva assuetae, absterreantur et fugiant: ut igitur cujusvis generis homines nos non fugiant, sed libenter nobiscum agant, vestitum communem induimus. *Omnibus omnia factus sum, ut omnes facerem salvos,* ait Apostolus 1 Cor. 9, 22. Non raro inter haereticos zelus animarum et necessitas cogit vestem mutare etiam saepius. Sane invictus Angliae martyr Edmundus Campianus (1), postquam regina Elisabetha novum tribunal instituisset conservatorum pacis nomine, quorum officium erat sacerdotes inquirere, capere, torquere et morte mulctare, atque ex eo mox ebullisset ubique delegatorum, lictorum, exploratorum exercitus; necessitas adegit

(1) Cum aliis inter Beatus relatus a Leone XIII decr. 29 Dec. 1886.

vestes crebrius mutare; unde P. Edmundus de se scribit: *Ego nunquam incedo habitu ejusdem coloris et moris: nominum vero supellex mihi est copiosissima.* P. Tannerus in vita.

Similiter illustris Angliae Martyr P. Henricus Garnettus, qui annis duodeviginti strennissime rem catholicam in eodem regno defendit atque promovit; cujus effigies in tabellis ad vivum depicta passim locis publicis per urbem Londinensem prostabat; in cujus caput constitutum amplum praemium, et proditori cuivis promissum erat: nec octo annorum spatio ullus sacerdos tortus, quin in mediis cruciatibus quaereretur: ubi degeret Garnettus, quam provinciam incoleret, qua veste incederet. Quid actum fuisset, si veste religiosa, aut etiam saeculari non mutata saepius, in publico appareret? an non actum fuisset de vita in dies?

Igitur si agamus cum haereticis, qui a veste religiosa singulari abhorrent, accommodamus nos illis, ne medicum fugiant. Si agamus cum Chinensibus Chinensem, cum Japonibus Japonicum, cum Malabaribus Malabaricum sacerdotum habitum suscipimus, omnibus omnia facti, ut omnes faciamus salvos. Et hoc est majus Dei obsequium intueri, scilicet salutem animarum.

II. Conservatio vivium corporis.

II. Altera caussa vitae in Societate communis est, ut vires et robur haberemus ad labores apostolicos quam plurimos et difficiles, ac non raro continuos, melius tolerandos: *in fimbriis aureis*, quae denotant opera externa charitatis Dei et proximi. Hanc rationem allegat S. Bonaventura de Christi discipulis ad praedicandum missis, dum in Apologia pauperum c. 5, n. 6 (ed. nov. 1898, t. 8, pag. 259) sic ait: *Perfectionis Christi praecipuus sectator Apostolus, non solum imitabilem se praebet in austeritate vitae, verum etiam pia apud proximos condescensione, ad Corinthios dicens: Factus sum infirmis infirmus, ut infirmos lucrifacerem; omnibus omnia*

factus sum, ut omnes facerem salvos. Hanc condescensionis aedificatoriae formam discipulis ad praedicandum missis Dominus dedit, cum ait: In eadem domo manete, edentes et bibentes, quae apud illos sunt. Et mox: *Hujusmodi fuit eis a Domino vivendi forma praescripta, tam pie, quam provide, ut et aliis condescenderent, et injunctum sibi laborem viriliter tolerarent.*

Sane, si in Societate abstinendum nobis foret cum Carthusianis a carnibus, vel cum Minimis etiam a lacticiniis, et contenti deberemus vivere piscibus et leguminibus et fructibus; profecto plurimi laboribus tantis, quales sunt in doctionibus, in praedicationibus, in missionibus, fracti debilitatique omnino succumberent, atque ita opera charitatis, quae austeritatibus exterioribus praestant, impedirentur. Deinde plurima subjecta egregia et ingenia praeclara talentis ad animas lucrandas raris instructa a Societate amplectenda absterrerentur, merito judicando, continuum studium, conciones, clamores, peregrinationes aliosque labores esse cum rigidiore vivendi modo penitus incompossibiles. Cum igitur Societas variarum nationum homines admittere debeat, variarumque complexionum et qualitatum, ut omnibus nationibus et gentibus et linguis operarios idoneos paret ac subministret, non conveniebat, certam in victu vestituque austeritatem determinari, quae animarum bonum impediret, sed relinqui vitam communem, et austeritates committi cujusque prudentiae et Superiorum directioni; ut hac ratione etiam tenerius et delicatius educati non absterrerentur a Societate et animarum procurando fructu, sed libentius eandem capesserent et laboribus non succumberent.

III. Perfectio interior mentis.

III. Tertia caussa vitae communis in Societate est, ut totos nos daremus perfectioni interiori, neque cum vulgo existimaremus perfectionem in vitae austeritate sitam, sed in interioribus virtutibus, ex quibus prodeant opera

externa charitatis Dei et proximi, quae sunt fimbriae aureae, et reliquae virtutes et gratiae viro Apostolico convenientes, quae sunt instar vestis variegatae. *Omnis gloria ejus filiae regis ab intus, in fimbriis aureis, circumamicta varietatibus.* Ps. 44, 14. *Omnis gloria,* id est, gratia vocationis, et gratia instituti est interna sanctitas, abnegatio sui, et proprii judicii ac voluntatis in obsequium obedientiae captivatio, humilitas, sui contemptus, zelus gloriae divinae et animarum Christi sanguine redemptarum: haec est gloria Societatis; et illa est intus in anima. Et ab interiori hac gloria promanare oporteret exteriora opera ac varios virtutum actus; varia opera misericordiae erga varios et omnis generis homines, doctos, pueros, juvenes, senes, magnos, parvos, infimos, summos juvandos, ut sic Societas sit *circumamicta varietatibus.* Sicut enim gloria animae beatae redundat in corpus, ita gloriam Societatis seu sanctitatem internam operationibus externis variis lucem, splendorem, modestiam et sanctitatem quandam affricare necesse est. Ex hac interiori sanctitate profluere debet primo singularis modestia in hominibus Societatis, quae compenset id quod in austeritate deest, et quae, in quocumque habitu incedamus, vestis sit, quae nunquam deponatur. Haec modestia si solida sit, haud dubie plurimum proximos aedificat, barbaros in admirationem rapit; et vel ipsi haeretici ex hac modestiae veste homines Societatis norunt distinguere, ut constat in Anglia, atque ex hac modestia homines facile vident, aliquid intus latere, ex quo illa prodeat, scilicet operationem gratiae vocationis, interiorem sanctimoniam, quae est *gloria filiae regis ab intus,* et in intimo mentis conclavi recondita. Potissimum vero est interna familiaritas et conversatio cum Deo, seu praesentia assidua Divinae Majestatis; quam cum semper praesentem habeamus, non est mirum, si modeste nos geramus, idque solide et constanter non

solum apud externos, verum etiam apud domesticos, domi et foris, in plateis, in mensis, in cibo et potu, in veste, in incessu et omnibus actionibus; alias similes erimus horologio bene monstranti, sed male sonanti, quod servit transeuntibus civitatem, sed civitatem, sed cives perturbat. Deinde ex illa *gloria ab intus*, internaque sanctitate oritur exterior affabilitas et suavitas in conversando cum omni hominum genere. Tertio ex ea oritur perseverantia in labore indefessa et operationibus continuis charitatis Dei et proximi. Quarto oriuntur variae variarum virtutum actiones: et sic filia regis est *circumamicta varietatibus;* quae omnes procedunt ex *gloria ab intus*.

Quae cum ita sint, charissimi, 1) judicemus, S. P. nostrum sapientissime instituisse vitam communem exemplo Christi Domini, eamque ut filii Sapientiae approbemus et amplectamur; 2) conemur gloriam Societatis habere instar filiae regis ab intus, id est perfectionis propriae et alienae studium; 3) ex hoc profluant velut aureae fimbriae opera charitatis erga Deum et proximum; 4) ex eodem profluat varietas virtutum et gratiarum, apostolicis viris convenientium, ut anima cujusvis sit circumamicta varietate, et tanquam sponsa bene ornata Christo Regi regum unice inserviat ac placeat.

EXHORTATIO III

IN REGULAM IV. SUMMARII

Ostendit poenitentias ordinarias non esse quidem Societati praescriptas; nihilominus earundem usum crebrum in ea vigere.

THEMA: *Castigo corpus meum, et in servitutem redigo* (1 Cor. 9, 27); *Nec ullas ordinarias poenitentias ex obligatione subeundas habet* (Reg. 4 Summ.).

Cernere nonnunquam est regem quempiam terrenum, vectigalium contributionumque onus civitatibus suis assignantem, certam vero urbem peculiaribus de caussis sibi perquam gratam immunitate donantem tributumque ejus libero arbitrio ac beneplacito relinquentem. Illam vero benefico regi unice addictam vicissim conspicimus non solum in dando se propensam, verum etiam aliis liberaliorem se demonstrantem. Pari modo videtur divina Majestas cum minima Societate nostra egisse, quam per S. fundatorem ab ordinario operum poenosorum tributo quidem liberavit; illa vero non minus, si non amplius, subsidium charitativum benignissimo Regi suo alacri liberalique animo subministrat.

Utriusque tam exemptionis, quam contributionis hujus rationes investigabimus.

I. *Nec ullas ordinarias poenitentias vel corporis afflictiones ex obligatione subeundas habet:* inquit Regula. I. Causa concatenatio laborum.

Cujus ratio est praecedenti exhortatione insinuata. Labores enim tanti tamque continui Societatis ordinarias et omnibus communes poenitentias asperitatesque non ferunt; nec major Dei gloria, quam S. Pater intueri se dixit, eas requirit. Aliae quidem religiones utiles pro Ecclesia Dei subeunt labores, at non tantos, quantos pro

eadem exantlat indefesse Societas: neque enim illae assiduos eosque gravissimos in tradendis disciplinis humanioribus, aut docendis scientiis philosophicis theologicisque labores suscipiunt, nec ad fideles et infideles missiones ac peregrinationes obeunt, nec visitationibus infirmorum aut hospitalium carceribusque mancipatorum aliisque operibus charitatis vi regulae se devovent, quemadmodum nostra Societas, in qua cum multis ordinariis jejuniis, ciliciis, flagellationibus, humicubationibus aliisque asperitatibus praedicti labores minime possent consistere. Nicolaus Lancicius Opusc. 17, c. 5, refert, sanctum fundatorem nostrum, cum Societatem conderet, praeter magisterium divinum, quo leges nostras praescripsit vivendique rationem instituit, medicos praestantes in consilium adhibuisse, qui decernerent, num posset suis, tot ac tantis mentis et corporis laboribus vacaturis, plura quam consueta ecclesiastica jejunia injungere? Medicos autem, re diu agitata, in hac ivisse sententiam, nulla praeterquam ecclesiastica jejunia et abstinentias illis praescriberet permitteretve, nisi eos vellet mactare. Fini igitur Societatis accommodatius est corpus asperitatibus non conficere, quo melioribus pro salute proximi ac gloria Dei laboribus par esse, ac in iis perdurare valeat: messes albicantes multis tunc temporis indigebant, et etiamnum indigent messoribus et operariis, nec non vineae vindemiatoribus; eos autem ad ferendos alacrius labores patresfamilias commode tractare assolent, non atterere, aut conficere.

II. Mortificatio interior.

II. Ratio altera hujus regulae exstitit, ut eo majore studio ac praecipua cura in mortificationem interiorem incumberemus, quae et Dei oculos magis oblectet, et ad perfectionem charitatis assequendam majus momentum habeat: quod ipse S. Patriarcha in epistola aurea de obedientia aperte insinuat, ut superari nos ab aliis Ordinibus in jejuniis, aliisque externis rigoribus facilius

feramus, nequaquam vero in abnegatione judicii proprii et voluntatis.

Ne autem per excessum vel defectum, per tepiditatem, nimiumve ardorem delinquamus, vivam nobis regulam, eamque prudentem ac discretam assignavit, dum asserit: *Sed illas assumere quivis poterit, quae sibi videbuntur cum approbatione Superioris ad majorem sui spiritus profectum convenire, et quas propter eundem finem Superiores et poterunt imponere.*

III. Quo non obstante, licet regula certum tributum, id est certas corporis afflictiones haud praescribat, non tamen eas Societas intermittit; sed plures assumit cum approbatione Superioris, quam putetur: scit enim quanto ardore Sancti et Dei amici easdem susceperint. Scit quod ii, *qui sunt Christi, carnem suam crucifixerint cum vitiis et concupiscentiis*, ut ait Apost. ad Gal. 5, 24. Scit, quot quantasque eaedem ab hominibus in gratia Dei existentibus susceptae utilitates pariant.

III. Viget tamen poenitentiarum usus in Societate ob varias rationes.

Doctor angelicus 2. 2, q. 47. a. 1. ternas jejunii et corporalis afflictionis causas adducit. Prima est, quod ad concupiscentias carnis reprimendas deserviat. Unde S. Paulus. 1. Cor. 9, 27 ait: *Castigo corpus meum, et in servitutem redigo, ne forte, cum aliis praedicaverim, ipse reprobus efficiar.* Secunda causa est, ut mens liberius elevetur ad sublimia contemplanda: sponsus praeit, et sponsam evocat, primo ad montem myrrhae mortificationis, et inde ad collem thuris, seu orationis. Cant. 4, 6. *Vadam ad montem myrrhae, et ad collem thuris.* Tertia, ad satisfaciendum pro peccatis. Ninivitae poenam per Jonam prophetam a Deo intentatam evasere, *agentes paenitentiam in jejunio, sacco et cinere.* Cf. Jonae c. 3.

Ultra haec vitam contemplativam agentibus etiam communia et aliae causae suppetunt, quae vitae mixtae deditos et salute animarum procuranda distentos ad carnem macerandam jure permoveant.

1. Ne confusionem illam merito patiantur a Christo Pharisaeis illatam: *Dicunt, et non faciunt. Alligant enim onera gravia et importabilia, et imponunt in humeros hominum; digito autem suo nolunt ea movere.* Matth. 23, 3, 4.

2. Ut exemplo suo doceant hominibusque delicatis persuadeant, carnem non esse molliter tractandam, nec esse mollem e terris in caelum viam.

3. Ut gratiam a Deo impetrent ad saxea peccatorum corda permovenda ad poenitentiam, atque e luto vitiorum extractos ad salutem aeternam perducendos mortales.

4. Ut securitatem obtineant adversus conversationis pericula: longe enim magis mortificatos affectus tenentur habere operarii, quam conversatione abstinentes; cum in his defectum mortificationis, occasionum peccandi substractio quodammodo supplere posse videatur.

5. Majorem gratiam contemplationis eos habere oportet, cum ex abundantia contemplationis eorum ministeria procedere, et contemplata aliis tradere debeant; ad hanc autem plurimum conducit carnis maceratio.

6. Major virtus et perfectio requiritur in iis, qui alios student reddere perfectos, quam in iis, qui solum student esse perfecti.

7. Denique major purgatio peccatorum animique puritas in illis requiritur, cum velut instrumenta Deo strictius uniri debeant, ut eidem tanquam artifici conjuncta melius cooperentur ad salutem animarum.

IV. Exempla magnas poenitentias obeuntium.

IV. Hae igitur tot tantaeque utilitates semper moverunt moventque hodie quosvis Societatis homines, ut carnis afflictiones, licet non praescriptas, ultroneas tamen haud negligant: imo tantus apud complures in iis suscipiendis elucet fervor, ut modum pene excedere videatur. Ex innumeris recenseo paucos, quorum vitae sunt in manibus, ut S. Ignatii, S. Xaverii, S. Borgiae, S. Aloysii, P. Vincentii Caraffae, P. Colnago. etc.

Quae cum ita sint, charissimi, patet genuinos Societatis Jesu filios strenuosque operarios, licet regula poenitentias certas non praescribat, minime tamen eas neglexisse aut etiamnum negligere. Nos interim ex parte nostra, partim mirabimur tantum illorum fervorem, qui indiscretus dici non debet cum eos obedientia duxerit, praeterquam quod is, qui perpendit quanta inconsiderate egerit contra Deum, non consideret aliquando quid agat contra se ; partim illos imitabimur prae modulo nostro ; ad quod allegatae rationes nos valebunt impellere, duo tamen extrema devitantes : unum ne nimio rigore et indiscreto contra aut praeter obedientiam exorbitemus ; alterum, ne amore proprio excoecati, in teneritudinem nimis delicatam declinemus, imaginemurque nobis, dum vegeti ac sani sumus, nos exiguas et solitas corporis afflictiones ferre non posse, sed contra omnem panicum horrorem animum obfirmemus, et quantum obedientia et Superiorum consensus sinit, libenter carnem edomemus, ut utilitates praedictas referamus.

REGULA V

DE CONFESSIONE ETC.

EXHORTATIO I

IN REGULAM V. SUMMARII

Profert commoda et encomia excercitiorum spiritualium S. Ignatii.

THEMA : *Ecce, ego lactabo eam, et ducam in solitudinem, et loquar ad cor ejus.* (Oseae 2, 14) : Vel ex Regula.

Quemadmodum Deus olim synagogam Hebraeorum in triplicem duxit solitudinem, ita videtur nos

pariter in triplicem solitudinem inducere. Nam 1) eam in AEgypto turbis et idolis commistam eduxit in solitudinem ac desertum Sinai, ut ibidem legem ac religionem obtineret; atque ita a Deo in sponsam, id est in Dei Ecclesiam ac rempublicam assumeretur. 2) Rursus idem Deus eamdem synagogam Israeliticam e captivitate Babylonica, e turba Assyriorum, Medorum, et Persarum, Chaldaeorum, ac Parthorum, (inter quos captiva et dispersa vagabatur) eduxit in solitudinem, qua itur in Judaeam et Jerusalem, ut per illam in patriam sedem et religionem, quasi in solitudinem reduceretur. 3) Deus per Christum Dominum eumdem populum e captivitate diaboli redemit, liberavit, et in veram novae legis Ecclesiam tanquam in solitudinem induxit: in hac enim sancta Ecclesia unitas et solitudo fidei et religionis reperitur; sicut e contra apud idolatras et haereticos multitudo et confusio uti deorum, ita et errorum cernitur.

Charissimi, quod olim Deus praestitit Israelitis, id hodiedum praestat animabus nonnullis ab aeterno electis et praedestinatis, atque etiam, ut confidimus, nobis. Nam 1) eduxit nos e gentilitate in solitudinem verae Ecclesiae per baptismum; 2) eduxit nos ex AEgypto mundi hujus et ex Babylonica captivitate diaboli in solitudinem religiosam, velut in Jerusalem, ut ipsi serviremus; et 3) in religione a colloquiis et turbis nos secernit, ut soli in silentio et quiete animae nostrae saluti vacemus, meditationibus rerum divinarum insistamus, peccata expiemus, meliora proponamus, atque ita veterem hominem exuentes novum omnino induamus.

Quomodo autem hoc Deus efficiat, et quid a nobis vicissim in hac solitudine praestandum exquirat, in praesentiarum exponemus.

I. Lactatio. I. *Ecce ego lactabo eam.* L. c. *v.* 14. Deus, ut populum Israeliticum ad suum cultum et amorem perduceret, eum manna, colore et sapore lacti non absimili, in

deserto pavit et lactavit, atque ita eum ad se allexit ; unde etiam lactare idem significat quod allicere et veluti lacte inescare; sic Proverb. 1, 10: *Fili mi, si te lactaverint peccatores, ne acquiescas eis.* Hac ratione quoque Christus Dominus lactat et inescat mentes mortalium et ad sui sequelam allicit. Ita lactavit Magdalenam, ut opes, delicias, veneres, et quidquid in mundo erat, fastidiret, ut famam et judicia Pharisaeorum contemneret qui eam, dum in publico convivio Christi pedes lachrimis lavaret capillisque tergeret, velut deceptam ac insanam despiciebant.

Ita Deus lactavit primos christianos et martyres, ut dulcedine divinae consolationis et amore Christi pro eis crucifixi illecti, imo ebrii, procurrerent ad martyria, ambirent ignes, bestias, cruces, ac in ipsis catastis, craticulis et ignibus exultarent, tyrannisque et tortoribus insultarent: ut videre est in vita SS. Martyrum Ignatii, Laurentii, Vincentii, Agathae et aliorum. Sic Deus lactavit S. Antonium, Hilarionem, Franciscum, Dominicum, Benedictum, totque nobiles et divites, qui spretis saeculi oblectamentis, religiosam et austeram poenitentiae vitam amplexi sunt, et in dies amplectuntur: quos mundani deceptos, immo fatuos aestimant atque explodunt.

An non et vos, charissimi, lactavit Dominus? an non vos allexit, vocavit, attraxit dicens : *Sequere me;* et*: si vis perfectus esse, vade, vende omnia, quae habes, et da pauperibus...; et veni sequere me ?* Matth. 19, 21. Si non allexit, cur patrem et matrem, fratres et sorores deseruistis, et in hanc domum confugistis ? nullus profecto mortalium ad id vos inducere potuisset ; pueris aliquid nullo negotio persuadetur ; sed aetatem 18, 19, vel, 20, annorum adeptis quis haec persuadeat ?

An non vos lactavit spe praemii caelestis ? *Et habebis thesaurum in caelo* (l. c.) et*: qui reliquerit domum, aut Patrem aut matrem etc., centuplum accipiet, et vitam aeternam possidebit.* Matt. 19, 29. Marci 10, 29 sq.

Vere igitur vos lactavit, et ad hanc tirocinii domum suaviter et efficaciter pertraxit, sanosque et incolumes perduxit, prae tot millibus in saeculo relictis, qui vobis longe digniores erant. Quod profecto beneficium tantum est, ut nec tota vita, nec aeternitate tota, condignas valeatis referre grates; adeoque summe est aestimandum. Magnum fuit beneficium creationis, quo accepistis Esse et vitam naturalem; at an non majus est beneficium vocationis, quo accipitis Esse et vitam spiritualem? magnum exstitit beneficium redemptionis, quo e captivitate diaboli estis erepti; at estne minus beneficium vocationis, quo e captivitate mundi estis liberati: quid enim emolumenti vobis creatio et redemptio attuliset, si in saeculi diluvio aeternum periissetis? Primum igitur hoc et maximum est beneficium, cui accedit secundum, exercitia scilicet spiritualia: quod, si multis ex infidelibus et haereticis contingeret, forsan in viros sanctos evaderent.

II. Separatio.

II. *Et ducam eam in solitudinem.* Per hanc sollitudinem intelligimus locum a strepitu, turba, et tumultu hominum separatum (qui est cubiculum cujusque; quale olim habebat Judith c. 8. in superiore parte domus, in quo cum puellis suis morabatur precesque fundebat). Hic locus aptissimus est ad meditandum, orandum, conscientiam examinandam, Dei inspirationes audiendas, exercitiisque spiritualibus vacandum; quae ante negotia magni momenti auspicanda frequentari assolent. Hujus solitudinis praebuit nobis exemplum Salvator noster: is enim, cum opus redemptionis et praedicationis suae maximi sane momenti esset auspicaturus, a Spiritu Sancto ductus est in desertum; ibidemque quadraginta dierum oratione, meditatione et jejunio ad illud sese quam diligentissime consecravit. Matth. 4. Pari modo, dum Apostolis suis octo beatitudines, ceu octo axiomata, quibus omnis evangelicae perfectionis summa et apex continetur, propositurus esset, eos in montem, in locum a

turbis et tumultu separatum, eduxit; in tali enim loco mens est quietior, sibique praesentior ac collectior, atque ad caelestia et aeterna consideranda aptior.

Exemplum alterum praebent Sancti Patres, qui ad vitae perfectionem et sanctimoniam adspirantes in solitudine se aliquamdiu abdebant: ita fecit S. Basilius, S. Gregorius Nazianzenus, S. Hieronymus et alii solitudinis perquam amantes. Ex his S. Hieronymus poenitentiam sanctam auspicaturus in solitudinem Syriae abiit, atque ibidem ad illam invitat Heliodorum, epistolamque suam hoc claudit celeusmate: *Oh desertum Christi floribus vernans! O solitudo, in qua illi nascuntur lapides, de quibus in Apocalypsi civitas magni regis exstruitur! Oh eremus familiarius Deo gaudens! Quid agis frater in saeculo, qui major es mundo? quamdiu te tectorum umbrae premunt? quamdiu famosarum urbium carcer includit?* (ML. 22. 353 sq).

Exemplum tertium habemus in invictissimo Caesare Carolo V. Volvebat is animo maximi momenti negotium, ut scilicet ad instantem mortem vitamque beatam se disponeret: quod ut commodius faceret, in locum solitarium in Hispania se recepit, ubi liber a turbis, curis et tumultu, sibi et Deo soli vacavit. Quocirca Franciscus Borgia olim sub eo dux Gandiae, in ejus funere rogatus, ut oratione funebri ei parentaret; hoc thema proposuit Caroloque adaptavit: *Elongavi fugiens et mansi in solitudine*, ostendens quam pie et sapienter egisset, qui prius mundum reliquisset, quam mundus ipsum: quod propediem futurum erat. Novum hoc fuit, totique mundo inauditum tanti viri exemplum. *Major fuit Carolus in sua eremo, quam in imperio; quia major mundo, aeque ac seipso.* Ita noster Sacchinus tomo 2. Annalium Societatis Jesu ad annum Domini 1558.

Exemplum quartum habemus in S. P. nostro Ignatio et primis sociis ejus: qui exercitia et meditationes, quae

Deo revelante et B. Virgine docente hausit, primus Manresae in spelunca juxta mare obivit, ac per ea veterem hominem exuit novumque induit, ac e milite mundi in Christi militem transformatus fuit. His quoque exercitiis S. Franciscum Xaverium et alios e primis Patribus a saeculi vanitate abstraxit et in viros spirituales atque apostolicos mutavit; quod non solum primis Patribus, verum etiam innumeris aliis in Societate evenit.

Ecce, charissimi, hoc tantum beneficium ex Dei gratia speciali contigit quoque vobis: habetis maximi momenti negotium prae manibus, scilicet vitam novam, vitam religiosam, vitam angelicam. Hinc solitudinem ingressi estis; si vero fructum hujus solitudinis et exercitiorum magnum reportare desideretis, diligentia magna ea obire necesse est: non sufficit esse in solitudine corpore, nisi etiam sitis corde et mente; non satis est secessus simulatus et affectatus, nisi adsit secessus sincerus, in quo quis sinat se duci et regi a Spiritu S., a regula et a Superioribus. Nam ut ait Richardus de S. Victore in Psalm. 28 (ML. 196, 304) duplex est desertum et solitudo; una in Idumaea, altera in Cades: *Idumaea*, ait, significat: *desolatio sanctitatis. Cades* vero *desolatio terrenae cupiditatis; in illo deest sanctitas, regnat terrena cupiditas; in isto abest concupiscentia, permanet sanctimonia.* Si quis vestrum non sincero corde se totum tradat exercitiis, nec servanda accurate servet, sed tantum pro forma, ut dici solet, tantum corpore, non mente adsit; si evagetur ad exteriora, effundat se per garrulitatem, oculorum curiositatem, aliasque sensualitates; *Idumaea est desolatio sanctitatis;* parum perfectionis acquiret. Quod si vero sensus bene custodiat, linguam fraenet, totumque se exercitiis impendat omni diligentia; erit in Cades, quae est *desolatio terrenae cupiditatis.* Mox diffringet peccatorum laqueos, adnascentur alae, quibus ad superna evolet; qui plenus erat defectibus,

speculum evadet religiosae observantiae, et qui velut truncus jacebat in luto passionum, mutabitur in cedrum Libani, quae non solum seipsam servet a putredine peccati, sed sua quoque fragantia satanam in fugam convertat.

III. *Et loquar ad cor ejus.* Dum quis sedet quiete in sacra hac solitudine, et exercitiis spiritualibus vacat, Deus loquitur ad cor ejus, q. d. 1) Loquar non exterius ad aures, sed interius ad cor, mentem et voluntatem, et ingeram ei suae ingratitudinis peccatorumque pudorem, terrorem, odium, quod Deum summum bonum dereliquerit, et creaturis turpiter adhaeserit. 2) *Loquar ad cor ejus,* excitando spem veniae, et desiderium melioris vitae, ut anima poenitens ad Deum ac Dominum suum, quem deseruerat, redeat. 3) *Loquar ad cor ejus,* validis illud rationibus et efficacibus argumentis convincam ac permovebo; atque ita ad me meique amorem et cultum convertam, sicut Ez. 36, 26 ait: *Dabo vobis cor novum, et spiritum novum ponam in medio vestri,* pro corde terreno caeleste, pro animali spirituale, pro impuro purum ac mundum, emundatum ab omnibus peccatorum inquinamentis, pro vacuo gratia et charitatis aliisque Spiritus S. donis refertum. 4) *Loquar ad cor ejus,* id est ad affectum et gustum ejus: q. d. alloquar blandis et plenis consolatione verbis, deliciisque spiritus ac devotionis suavitate reficiam. Quasi sponsus sponsam ad me revertentem excipiam, ejusque cor mulcebo, lactabo, et ad me rapiam. 5) *Loquar ad cor ejus,* dum jam anima se mihi totam offert, ponit et consecrat, mihi jugiter inhaerere et mecum colloqui desiderat; praesentem me illi sistam, quasi sponsus et amicus loquar, erudiam et consolabor: quo praesente, ut dicit Richardus de S. Victore in c. 3. Cant. ℣. 4 (cf. ML. 196, 421 sqq.) innovatur anima, et quasi ei adhaerens sentit interni gustus dulcedinem, intelligentiam spiritualem, fidei illuminationem, III. Allocutio.

spei augmentum, charitatis incentivum, compassionis affectum, justitiae zelum, delectationem virtutum: cum Deo loquens, et audiens quid loquatur in ea Dominus Deus. Et S. Bernardus serm. 57 et 58, in Cant., ubi explicans: *En dilectus meus loquitur mihi, surge, propera amica mea*, ait, Deum in anima devota loqui humilitatem, patientiam, fraternam charitatem, obedientiam, pacem, mortificationem vitiorum, compunctionem, omnemque sanctimoniam (cf. ML. 183, 1050 sqq.)

Oh! igitur recte exclamat Cornelius Musius illustris nostri aevi Delfis in Hollandia martyr. *Oh beata solitudo! Oh sola beatitudo* piis secessicolis! quam beati candidati, qui ad te volant alati porro a mundicolis!

Quapropter, charissimi, si has locutiones Dei ad cor experiri volumus: 1) libenti et alacri animo hanc sacram solitudinem aggrediamur; nam ut ait Philo Judaeus lib. de Abraham: *Vir probus vitae quietae amator secessum et solitudinem diligit*, instar Enoch, qui recessit ab omnibus; 2) liberali animo ad eam accedamus, ut exigit S. P. N., offerentes nos Deo ad omnia et nos totos ei devoventes; 3) animo probe custodito et obserato, exactissime linguam, oculos aliosque sensus custodiamus, simusque tanquam hortus conclusus et fons signatus, in quo recreationem suam caelestis sponsus habeat. Hac ratione evadet exercitiorum solitudo schola virtutum, ait S. Basilius in tractatu de laudibus eremi (opus suppos: quod habes inter op. *S. Petri Damiani* op. XI cap. 19. M. L. 145, 246): *Solitaria vita, caelestis doctrinae est schola, ac divinarum artium disciplina: illic Deus est totum, quod discitur*, via qua tenditur, totum per quod ad summae veritatis notitiam pervenitur; caminus Chaldaicus in quo ferventis incendii vires orationibus extinguuntur; fornax, ubi supremi regis vasa formantur, et ad perpetuum nitorem malleo poenitentiae percussa ac lima salutiferae correctionis erasa perveniunt.

EXHORTATIO II

IN REGULAM V. SUMMARII

Declarat modum instituendi exhomologesin de totius vitae anteactae peccatis.

THEMA : *Statue tibi speculam, pone tibi amaritudines ; dirige cor tuum in viam rectam* (Jer. 31, 21) ; vel : Ex Regula V. Summarii.

Magna requiritur in Societate animi et conscientiae puritas, ita ut quodammodo similis videri queat Hierosolymae caelesti, de qua dilectus Domini discipulus in Apoc. 21, 27, asserit : *Non intrabit in eam aliquid coinquinatum, aut abominationem faciens et mendacium, nisi qui scripti sunt in libro vitae Agni.* Sicut hujusmodi peccatis coinquinati non admittuntur in societatem caelestis patriae, ita neque in Societatem Jesu. 1. *Non intrabit aliquid abominationem faciens,* id est committens peccata letalia aut capitalia : peccatum enim letale est abominatio coram Deo, Angelis et Sanctis ; unde haec ante expianda sunt, et usque ad supremum vitae anhelitum non amplius committenda. Si quis enim in religione, in Societate committeret peccatum letale, monstrum foret, abominatio foret : *abominatio stans in loco sancto.* 2. *Non intrabit aliquid coinquinatum,* qualia sunt peccata venialia libere et advertenter commissa, et in mundo immundo committi solita, eaque graviora ; quae omnia expianda sunt confessione generali, nec unquam amplius deliberate perpetranda. 3. *Non intrabit in eam mendacium,* id est hypocrita et simulator : nam sicut ejusmodi non intrabit in caelum, sic neque in Societatem. Hypocrita et simulator est, qui simulat se esse servum Dei et non est ; hypocrita et simulator est,

qui in confessione generali peccatum grave, necessario exprimendum, dedita opera reticet, adeoque remanet in peccato ; hypocrita et simulator est, qui non habet animum vivendi et moriendi in Societate : panem enim, quem manducat, suffuratur aliis dignioribus ; hypocrita et simulator est, qui in sinu suo abscondit impedimentum grave, seu essentiale, ut vocamus, nec aperit : talis autem non intrabit in Societatem, in quam non intrat mendacium. 4. *Nisi qui scripti sunt in libro vitae Agni.* Nisi quis per sinceram confessionem deleverit peccata sua omnia ; et nomen suum, quod scriptum erat in libro mortis, in libro daemonis, in libro aeternae damnationis, per gratiam sacramenti poenitentiae amicitiae divinae restitutus, *scripserit in libro vitae Agni,* in libro aeternae praedestinationis : sane Societate Jesu indignus erit, et malo omine intrabit in eam. Qua de causa sancti Ordinum fundatores, S. Benedictus, S. Bernardus et alii ab origine induxerunt, ut novitii initio ingressus Abbati suo, vel Superiori, vel alteri de tota vita confiterentur. Quod et S. Ignatius Parens noster Societati praescripsit in Exam. c. 4, § 41 ; unde in regulam quintam summarii translatum est.

Hac vero de causa S. Patriarcha noster ordinavit sub ipsum ingressum tirocinii exhomologesin generalem, ut mox ab initio a quovis Societatem ingressuro tirone tollatur impuritas, fœditas, scoria peccatorum, quae nullo pacto puritati Agni immaculati, cujus est Societas, convenit.

Qua vero ratione exhomologesin hanc de tota vita instituere oporteat in praesenti exponemus.

I. Examen conscientiae.

I. Quomodo instituenda generalis confessio, optime explicat propheta Jeremias c. 31, ac tribus punctis complectitur : *Statue tibi speculam.* 1. Specula turris est, quam ascendimus, ut hostes a longe venientes prospiciamus. Talis specula cubiculum est, in quo exercitia prima

peragimus et circumspicimus hostes, id est, peccata nostra, tam remota et antiqua, ab ineunte aetate commissa, quam recentiora. 2. *Statue tibi speculam:* ut speculeris, consideres, expendas peccatorum enormitatem et foeditatem, omnia mundi foeda et cadavera superantem ; malitiam et venenum, omnem pestem et toxicum vincens, singulorum peccatorum tuorum, et poenas promeritas, earumque magnitudinem, varietatem, et aeternitatem, ex qua consideratione et meditatione orietur dolor, detestatio, amaritudo, propositum emendationis serium, integra et plena vitae emendatio, validaque confessio. Atque ita redderis purus, et dignus, qui e prima ad secundam probationem, in communitate cum aliis puris et perfectionis studiosis auspicandam descendas. 3. *Statue tibi speculam :* Septuaginta legunt *Statue te ipsam Sion.* Sion significat acervum ; statue igitur peccata tua, et collige in acervum et cumulum ; in hunc cumulum conjice omnia peccata cogitationum, verborum, operum, conjice omnia peccata aliena, omnia scandala, omnia peccata omissionis, omnia contra decalogum et contra praecepta Ecclesiae admissa, eaque speculare, perpende malitiam et considera enormitatem.

II. Contritio.

II. Postquam consideraveris tantam foeditatem et tantum cumulum peccatorum, *pone tibi amaritudines,* id est pone tibi, seu elice contritionem et amaritudinem cordis ; pone dolorem, afflictionem, pudorem et confusionem. Contritio est odium et detestatio peccati, ex quo magnus dolor, tristitia, amaritudo, fletus et planctus oritur. Quemadmodum enim, qui hostem habet infensissimum, quem ingenti odio prosequitur, miserabiliter dolet et inconsolabiliter deflet, si se videat ab illo victum ipsique subjectum : ita animo odio habens peccatum ex odio erga illud dolet, plangit et amaro est animo, quia se peccato subjecit et ejus nexibus implicavit. *Pone* ergo *tibi amaritudines ;* dole et defle peccata tua : 1. Quod

Deum tuum, summum et infinitum bonum tuum, peccatis tot tamque foedis offenderis, quem summo amore ac veneratione prosequi debebas. 2. *Pone tibi amaritudines*, quod Creatorem tuum ac summum benefactorem tam saepe, audacter et proterve offenderis, a quo accepisti corpus, animam et omnia, totque ingentia beneficia, quot sunt vitae tuae momenta; et quod mala pro bonis, pro benefactis peccata rependeris. 3. *Pone tibi amaritudines*, quod amantissimum Redemptorem tuum, tanta pro te passum, pro te mortuum et crucifixum, toties tamque enormibus peccatis offenderis, ejus passionem et mortem spreveris, ejus sanguinem pedibus quodammodo conculcaveris, eumdem denuo crucifixeris, *ostentui*, ut loquitur S. Paulus, *habueris;* 4. quod patrem dilectissimum filius inobediens, Dominum et Regem clementissimum subditus rebellis tam foede offendendo, laesae majestatis reum te constitueris; 5. quod Deum O. M. ejusque infinitam potentiam, sapientiam, misericordiam, justitiam, immensitatem spreveris et despexeris; 6. quod te ipsum gravissime laeseris, animam propriam occideris, gloriam aeternam perdideris; aeterna inferni tormenta, famem, sitim, vermem, ignem, tenebras etc. sempiternas promerueris; 7. quod proximum quoque laeseris, famam ejus laceraris, bonis ejus damnum intuleris, eum seduxeris, scandalizaris, et aeternae damnationis ejus causa extiteris. Ob haec et alia *pone tibi amaritudinem*, et dolorem, confusionemque excita. Qualis vero, seu quam magnus ac intensus esse soleat ac debeat hic dolor, et amaritudo ex contritione progrediens, S. Joannes Climacus in Scalae gradu 1. (cf. MG. 88, 633) non obscure significat, dum illum dolorem lugentium defunctos dolori assimilat: *Ante sepulchrum*, inquit, *sedet, nec desistit effundere fervidas et igneas lachrimarum guttas, cordisque tacitos mugitus*. Ad eamdem quoque doloris amaritudinem Caesarius Arelatensis hortatur homil. 7: *Non*

est impossibile aut grave, quod suggero; vel sic lugeamus extinctam animam nostram, quomodo alienam carnem mortuam plangimus. Si aut uxor, aut filius, aut maritus mortui fuerint; in terra se collidunt homines, capillos trahendo, et tundendo pectora, in luctu, in abstinentia, in lacrimis, non parvo tempore perseverant. Rogo vos, fratres: exhibeamus animae propriae, quod illi exhibent carni alienae.

Omnia haec praeclare: at majorem fletum exigit S. propheta Jeremias, dum non dolorem pro quibuscumque defunctis, sed pro unigenito concipi solitum postulat. *Luctum unigeniti fac tibi, planctum amarum* (Jerem. 6, 26). Licet enim ad quosvis defunctos lugendos amor naturalis exstimulet, miserabilius tamen et amplius lugemus unicum filium, in cujus locum nullus alius est, qui succedat: sic prorsus dolor et luctus et amaritudo peccati causa suscepta esse debent, siquidem animam nobis unicam interfecit, cujus amissionem nequit alia supplere. Quis, quaeso, ista expendens, non dolorem super dolorem, non amaritudinem super amaritudinem, non fletum supsr fletum agglomeret, videns se et propriam animam et unicam interemisse, et Christum Dei Filium crucifixisse et occidisse, ac Deum summum bonum, Creatorem, benefactorem, patrem, et dominum suum offendisse. *Ergo luctum unigeniti fac tibi, planctum amarum;* peccata tua humiliter et integre, tamquam paulo post moriturus, confitere, et poenitentiam age, fructusque dignos fac paenitentiae: nam

III. *Pone tibi amaritudines.* Septuaginta interpretes legunt *Fac tibi poenam* per rigidam corporis tractationem; ac ut Theodoretus legit: *Sume de te ipso supplicium.* Jeremias 6, 26: *Filia populi mei, accingere cilicio, et conspergere cinere.* Qui enim Deum Patrem et Filium et Spiritum S. graviter offendit, animam suam unicam et Dei Filium interfecit: nonne si levi, prae tali offensa, III. Satisfactio.

satisfactione contentus maneat, potius irrisisse, quam satisfecisse putare se debet? Alias sibi posuit amaritudines S. fundator noster Ignatius, statim ab initio vitae melioris. Nam, ex cannabe crassa peregrinorum tunica sibi comparata, quam fuue praecinxit et cucurbita aquaria ac viatorum baculo instructus, ut primum Deiparae Monserrati templum attigit, confessionem totius vitae ex scripto fuse apud unum e PP. Benedictinis instituit; idque tam acerbo dolore fletuque amaro, toties abruptam, ut tres integros dies tenuerit; ac tum sub vesperam, latendi causa, vestitum pretiosum obvio pauperi impertiens, ejusdem centones, ac desuper habitum peregrini induit, noctemque illam, ante aram B. V. precando et vigilando, insumpsit; pugionem cum ense pro anathemate parieti appendit, equum monasterio donavit. Ita omnino nudus, ac sola deinceps stipe corrogata victurus, Manresam secessit et habitationem in nosocomio pauperum et aegrotorum obtinuit; ubi campum sui domandi nactus, in nudo semper humo somnum brevissimum capiens, magnam noctis partem precando transigebat, seque flagellando quotidie, interdum quinquies, ter interdum catena ferrea caedebat; aqua et mendicato pane vivebat: ita P. Tannerus in vita pag. 4. Recte ergo Jeremias: *Accingere cilicio, et conspergere cinere;* et ut Apostolus monet Rom. 6, 19: *Sicut exhibuistis membra vestra servire immunditiae et iniquitati ad iniquitatem, ita nunc exhibete membra vestra servire justitiae in sanctificationem.*

IV. Vitae emendatio.

IV. *Dirige cor tuum in viam rectam,* per proposita bona et firma. Hactenus ambulasti vias curvas, distortas, difficiles, cum impiis ambulans in circuitu, et licet haec via mundanis peccatoribus recte videatur, non est tamen recta, quia deducit ad mortem et ad inferos. *Est via, quae videtur homini recta, et novissima ejus deducunt ad mortem* (Prov. 16, 25). *Dirige ergo cor tuum in viam*

rectam : in viam Domini : viae Domini rectae, in viam justitiae, perfectionis et sanctitatis, quae recta in caelum ducit. *Justum deduxit per vias rectas, et ostendit ille regnum Dei.* Sap. 10, 10. Praeclare in haec sapientis verba S. Bernardus (Serm. de div. 20, n. 1. ML. 183, 594): *Justum deduxit Dominus,* inquit, *non alius ; quia ipsius est de via iniquitatis ad viam veritatis reducere, et deducere, et ducere per eam. Per vias inquit rectas : viae Domini, viae rectae, viae pulchrae ; viae plenae, viae planae. Rectae sine errore, quia ducunt ad munditiem ; plenae multitudine, quia totus jam mundus est intra Christi sagenam ; planae sine difficultate, quia donant suavitatem : jugum enim ejus suave et onus leve.* Dirige igitur cor tuum a via prava et distorta ad viam rectam ; a via iniquitatis ad viam justitiae, a via vitiorum ad viam virtutis ; eveniet tibi, quod Jacobo Patriarchae : *Ostendit regnum Dei,* scalam in caelum porrectam, et Deum innixum scalae ; ita ostendet tibi scalam perfectionis, per quam ad Deum adscendas. Ostendet tibi et invenies regnum Dei in anima, quod intra nos est, et post hanc vitam regnum Dei, quod in caelo est. De quo rursus elegantissime et suavissime mellifluus Doctor loc. cit. *Et ostendit illi,* inquit, *regnum Dei, regnum Dei conceditur, promittitur, ostenditur, percipitur. Conceditur in praedestinatione, promittitur in vocatione, ostenditur in justificatione, in glorificatione percipitur. Unde est illud : Venite, benedicti Patris mei, percipite regnum Dei. Sic enim ait Apostolus : Quos praedestinavit, hos et vocavit ; et quos vocavit, illos et justificavit ; quos autem justificavit, illos et magnificavit. In praedestinatione est gratia, in vocatione potentia, in justificatione laetitia, in magnificatione est gloria.*

Quare, charissimi, ex his colligamus, quomodo initio vitae religiosae instituenda sit de totius vitae peccatis accurata exhomologesis : 1. Ut speculam nobis statua-

mus, peccata scrutemur, multitudinem colligamus, foeditatem et malitiam meditemur, ut cognoscamus et intime penetremus, atque ita abhorreamus, ut nunquam deinceps iisdem inficiamur aut sordescamus ; sed omni coinquinatione et abominatione ablata, digni, qui aliis tironibus adjungamur, evadamus. 2. Ponamus amaritudines, et peccatorum probe cognita malitia, ea detestemur, doleamus, deploremus, sicut ob mortem unigeniti, et debitis ea poenis castigemus atque ulciscamur. 3. Ut cor nostrum in aliam prorsus viam dirigamus, a via perversitatis ad viam sanctitatis, a via damnationis aeternae ad viam aeternae beatitudinis et gloriae regni caelestis. Quod si fecerimus, ut speramus, pro tam eximio beneficio gratias immortales agamus ; si vero defectum nonnullum admiserimus, in quotidianis examinibus, et confessionibus hebdomadariis compensare et negligentias resarcire adlaboremus.

EXHORTATIO III

IN REGULAM V. SUMMARII

Explicat confessionis generalis utilitates.

THEMA : *Confitebor adversum me injustitiam meam Domino ; et tu remisisti impietatem peccati mei* (Ps. 31, 5) ; vel : ex Regula.

Confessio generalis aliquando necessaria est, et tunc nullo modo praetermittenda ; aliquando utilis tantum, ac tunc praetermitti potest, nisi Ordo vel regula secus exigat. Necessaria est in omnibus illis eventibus, in quibus constat praeteritas vitae confessiones invalidas fuisse. Non quod Salvator noster praeceptum aliquod de facienda confessione generali, post factas bene statis temporibus particulares, tulerit ; sed quia, cum istae

nullius valoris fuerint, instat praeceptum confitendi omnia peccata vitae, aut illius temporis, a quo confessionis sacramentum ficte susceptum est, eo quod nunquam fuerint rite confessione expiata. Quare qui per totius vitae decursum, aut aliquam ejus partem, confessus est sacerdoti non habenti potestatem absolvendi, aut sine ullo sufficienti dolore, aut sine emendationis proposito, aut sine debita integritate, ut cum quis prae verecundia vel prae insigni oscitantia gravia peccata siluit: adstrictus praecepto est generalis confessionis faciendae, aut totius vitae, aut illius temporis, quo similes in confessione defectus admisit. At extra hos eventus non est quidem necessaria generalis exhomologesis; est tamen admodum utilis. Unde S. P. Ignatius in Exam. cap. 4, num. 41, pro primo Societatis ingressu eam praescribit *propter multiplicem utilitatem*, ut ait, *quae ea in re deprehenditur*.

Quaenam vero hae utilitates sint, in hac exhortatione explicabimus, reducendo eas ad tres, quas S. P. N. in lib. Exercitiorum post examen generale allegat, scilicet: majorem dolorem de peccatis, majorem cognitionem malitiae peccatorum, meliorem praeparationem ad sacramentum Eucharistiae.

I. Utilitas confessiones generalis, major dolor de peccatis.

I. Utilitas prima, quam S. fundator l. c. allegat, est haec: quia *confitenti multo plus commodi et meriti accedit, ob dolorem scilicet de peccatis et malitia vitae praeteritae, quem ita sentit vehementiorem*. Confitenti plus imprimis meriti accedit, 1. Propter victoriam insignem sui qua, posthabita confusione maxima, et fama propria ac honore, omnia etiam occultissima et foedissima peccata sacerdoti revelat; qui actus cum maximam in se contineat difficultatem, ob verecundiam homini innatam, utique valde multum commodi et meriti inde ei accedit. 2. Non solum ob sacramenti poenitentiae dignitatem et virtutem, qua meremur gratiam sacramentalem, sed et

ob sedulam hominis cooperationem, laborem, satisfactionem, per poenitentias, orationes, indulgentias, meritum valde augetur. 3. Quod S. P. N. potissimum attingit, meritum augetur ob dolorem vehementiorem de peccatis et malitia vitae praeteritae; nam, omnibus totius vitae peccatis quasi uno intuitu conspectis, majorem ex ex eis dolorem, majus odium, majorem detestationem concipimus; qui actus meritum mirifice augent: Nam ut Job audiens singulos servos, qui singulas adversitates nunciabant, dissimulavit quidem et siluit; at veniente ultimo famulo, qui omnium filiorum mortem patefecit, tunc visis tantis calamitatibus dolore concussus, *surrexit, et scidit vestimenta sua, et tonso capite corruens in terram, adoravit* (Job. 1, 20): ita homo, qui in singulis confessionibus, quasi aeneus apparebat, nec timorem aut dolorem sentiebat, tot simul flagitiis, tot foeditatibus, tot iniquitatibus consideratis, solet magno timore concuti, magno dolore percelli, et ad verissimam contritionem excitari. Valde itaque hoc auget meritum, ita ut majori luce, pudore, dolore, et diligentiori discussione, una haec, si potuerit, meritum omnium aliarum excedat. Ecce quantum meritum! Huic merito S. Pater addit quoque *plus commodi* ex generali confessione accedere confitenti: quodnam vero illud? quod omnium aliarum particularium confessionum, si qui fuerint, defectus suppleat irritasque redintegret. Ecclesia in alio licet genere nobis facem praefert; haec namque unam sollemnitatem omnium Sanctorum instituit, in qua cunctarum sollemnitatum totius anni defectus suppleremus; ita nos Ecclesiae filii piam matrem imitamur, dum uno insigni actu aliarum confessionum defectus diluere, et merita perdita re-taurare conamur. Praebuit etiam exemplum nobis ipse Christus Dominus et Magister noster; qui sicut a baptismate Joannis, tanquam insigni ac stupendo humilitatis actu, perfectionis praedicationem coepit; ita

nos ab insigni quadam dejectione et confusione vitam sanctam et perfectam in Religione ordimur. Accedit quoque commodum religiosae communitati, ne ad eam peccatis non abolitis descendentes, vitia illi affricemus, et ipsam collatis e saeculo peccatorum sordibus inficiamus. Atque haec est prima exhomologesis generalis utilitas, ingens nimirum commodum et meritum.

II. Altera utilitas, quam S. fundator noster l. c. insinuat, est: *quoniam, inspecta per spiritualem exercitationem longe quam antea manifestius natura et malitia peccatorum, tanto amplius commodum et meritum percepturus est*, q. d. perspecta per meditationes clarius, quam antea, natura et malitia peccati, dum scilicet in exercitiis spiritualibus naturam et effectus peccati perpendimus, et invenimus quod sit 1) transgressio legis divinae; 2) contemptus Dei; 3) recessus et aversio a primo suo principio, et conversio seu accessus ad creaturas; 4) summa ingratitudo, inobedientia et rebellio contra Deum, quae ex angelis diabolos turpissimos, et ex Dei amicis hostes et inimicos, damnationis aeternae reos efficit. Ad haec dum meditamur mortem, judicium, infernum, tanquam justissimas peccatorum poenas a Deo inflictas, dum haec inquam meditamur, manifestius naturam et malitiam peccatorum perspicimus, eaque perspecta, commodum et meritum amplius percipimus. At quale? Primum commodum et meritum, quod ex clariore peccati notitia oritur est, cognitio vera sui, et vera humilitas: videt enim homo peccator, quale hactenus fuerit apostema et ulcus, quam foedum, quam horrendum, ex quo tanta peccatorum sanies profluxit; videt quam abominabilis cloaca cor ejus fuerit, ex quo talis peccatorum foetor et sordes prodierunt; ac sese profunde humiliat, coram Deo se confundit, superbiam saecularem abjicit, suavi jugo Christi humiliter humeros subjicit; et dum agnoscit Luciferum ob unicum peccatum letale aeternis

II. Humilitas, odium sui, amor Dei.

addictum suppliciis, se vero tam multa commisisse scelera cernit, totus attonitus et confusus infra Luciferum se abjicit, profundissimum inferni locum sibi attribuit, justissimumque esse agnoscit, ut etiam simplicioribus et minimis fratribus subjiciatur et postponatur.

Secundum commodum et meritum ex dicta malitiae peccati cognitione scaturiens est, non solum ingens detestatio, odium et horror cujusvis peccati, ita ut cum S. Anselmo dicat : Si inde viderem peccatum, hinc vero reseratum infernum, minus malum esset sine peccato ad infernum descendere, quam ullum peccatum contra Deum meum perpetrare : verum etiam valde magnum odium sui ipsius, quo se et carnem suam rebellem persequitur ; quo stimulante statuit tantam suam malitiam vindicare, Deo illatam injuriam resarcire, voluntariis operibus poenosis carnem castigare, peccatorum radices exstirpare, passionesque animi indomitas mortificare, atque ita implere quod suadet Apostolus Tit. 2, 11 sqq. : *Apparuit gratia Dei Salvatoris nostri*.. (in vocatione, in exercitiis, in illuminatione mentis) *erudiens nos, ut abnegantes impietatem et saecularia desideria, sobrie et juste, et pie vivamus in hoc saeculo ; exspectantes beatam spem et adventum gloriae magni Dei et Salvatoris nostri*. Has ergo impietates, concupiscentias, et desideria prava initio statim damnamus, eis valedicimus, ea abnegamus, evellimus, abjicimus, conculcamus, ut in aeternum non redeant, nosque ad pristina peccata reducant. *Toties*, ait S. Hieronymus, *negamus nos, quoties priora vitia calcantes desinimus esse quod fuimus, et incipimus esse quod ante non fuimus ;* ut qui prius superbus, ebriosus, obscoenus, iracundus fuit, abneget se, incipiatque esse humilis, castus, sobrius, mansuetus et sua sorte contentus.

Tertium commodum et meritum est amor erga Deum. Nam quo manifestius cognoscimus malitiam peccatorum nostrorum et multitudinem eorumdem, eo quoque clarius

infinitam Dei bonitatem, sapientiam et potentiam agnoscimus. Et 1. quidem bonitatem : videntes enim iniquitates nostras esse innumeras et gravissimas, et ipsius nihilominus infinitam clementiam, qua nos non abjecerit, ac bonitatem, qua fecerit nos in visceribus animae nostrae sentire suavitatem misericordiae suae, qui *facit solem suum oriri super bonos et malos*, mirifice ad redamandum inflammamur. 2. Agnoscimus infinitam ejus sapientiam, qui tam suaviter sciverit vincula mundi, quibus constricti tenebamur, abrumpere, ac per tam suavia media nos ad se trahere et ad vitam religiosam meliorem allicere. 3. Agnoscimus ejus ineffabilem potentiam, qui tot scelera et improbitates auferre possit et velit per ministros suos, nec non quatriduanum mortuum, jamque foetidum, solo verbo possit ac velit resuscitare. *Quis sicut Dominus Deus noster, qui in altis habitat, et humilia respicit?* (Ps. 112, 5). Sic tu Domine Jesu Rex potentissime, nos pauperes, inopes, sordidos, et coeno peccatorum collo tenus immersos, de stercore elevas et collocas cum principibus populi tui! An non merito ingratitudinem nostram agnoscimus? an non tepiditatem merito damnamus? an non jure in amore tam boni Dei toti inardescimus, et offensas ejus fidelibus servitiis compensare desideramus? Haec sunt commoda, ut alia omittam, e confessione generali promanantia, maximi sane aestimanda.

III. Melior dispositio ad S. Eucharistiam.

III. Tertia utilitas confessioni generali a S. Patre attributa, est : *Quia*, inquit, *consentaneum est, hominem, sic rite confessum atque dispositum multo melius se habere ad Eucharistiae sumptionem, quae maxime confert et ad fugam peccati, et ad gratiae receptae conservationem et augmentum* l. c.

Nam praeter antedicta commoda, humilitatem, charitatem, castigationem corporis, et abnegationem vitiorum, quae optimae ad SS. Eucharistiam praeviae dispositiones sunt, accedit ex confessione generali :

1. Puritas animae a peccatis jam mundatae. Quae domus principi suscipiendo non prius a sordibus expurgatur, ut deinde exornari queat ? in domum nostram veniet Rex regum, et Princeps principum, cui confessio generalis mundat animae domum : *Lavabis me et super nivem dealbabor :* ait psalmista regius Psalm. 50. Quae sponsa ad regales sponsi nuptias corpus suum exornatura gemmis et unionibus, non a lotione et macularum faciei abstersione ornatum sui incipit ? instar Estheris, quae anni spatio unguebatur et ornabatur, ut regio conjugio cum Assuero jungeretur (Esther 2, 12). Anima nostra Christi sponsa est : haec lota Sacramento poenitentiae purior aptiorque est unioni cum Christo Rege et Sponso amantissimo.

2. Majus desiderium et appetitus alimoniae caelestis : qui enim malos humores in stomacho retinet, edere nequit cum appetentia ; iis vero expulsis, orexis et fames nascitur.

3. Tranquillitas conscientiae : Christus enim Eucharisticus in anima tranquilla et pacata atque a spinis peccatorum expurgata, tanquam in lectulo florido ac nitido libentissime jucundissimeque quiescit. Haec autem tranquillitas obtinetur, dum onus peccatorum, instar montis incumbentis humeris nostris et aggravantis, excutimus, spinas peccatorum pungentes evellimus, et mundati jam laeto corde Deo servimus. Et licet quandoque Deus nonnullos scrupulos et anxietates in poenam peccatorum praeteritorum temporalem aliquamdiu relinquat, eas patienter ferre, sed non nimium immergere aut anxietate nimia torquere nos oportet. Dum enim fecimus, quod potuimus ex parte nostra, contenti pacatique esse debemus, sequendo consilium doctissimi ac pientissimi Joannis Gersonis. p. 3. de remed. pusillanimitatis ; ubi ait : *Si semel conscientia diligenter excussa, eum dolore debito sacerdoti idonco confessus es animo nihil celandi,*

et sic absolutus es, secure apud te statue rite te expiatum, omnemque scrupulum et metum depelle, nisi aliquid perspicue occurrat, quod certo memineris te non dixisse. Haec itaque est melior ad Eucharistiam sacrosanctam dispositio ; qua praemissa, illa *maxime confert ad fugam peccati*, tanquam certum amuletum et antidotum ; et tanquam alimonia caelestis roborat, confortat, in gratia conservat, eamque mirifice augmentat.

Atque haec, charissimi, sunt commoda et merita, quae Sanctus Patriarcha noster allegat : ex quibus dilucide perspicimus, quanta gratia sit peccata sua, praevia recollectione octiduana, meditatione, examinatione, discussione, exhomologesi totius vitae expiare. Oh quantum beneficium ! quod si multi saeculares, multi haeretici, multi ethnici obtinerent, ad magnam forte vitae sanctimoniam pertingerent ! quanta commoda et merita ! dolor vehementior, particularium confessionum redintegratio, vera sui cognitio, peccatorum detestatio, carnis mortificatio, Dei dilectio, puritas animae, Eucharistiae praeparatio, conscientiae tranquillatio, delictorum fuga, conservatio in gratia, et ingentia hujus incrementa ! pro quibus commodis et meritis an non summas nos oportet Deo referre grates, animumque gratum fideliter ac ferventer eidem serviendo reipsa demonstrare ?

EXHORTATIO IV

IN REGULAM V. SUMMARII

De Confessione semestri et annua.

THEMA : *Negotiamini, dum venio* (Lc. 19, 13) ;
vel : Ex Regula.

Causas institutae a S. fundatore nostro exhomologeseos generalis, sub ingressum Societas peragendae,

exhortatione proxime praecedente assignavimus ; sed cur obsecro, quotannis, aut semestribus, semestrem, annuamve repeti voluit ? nonne una omnium totius anteactae vitae noxarum expiatio abunde suffecisset ? Existimant nonnulli causam esse, ut zizania peccatorum repullulantia annue amputaremus, quo hortus animae nostrae foret mundior ; alii censent ea motum ratione, ut admissum fortassis in exhomologesibus particularibus defectum, aut oscitantiam compensaremus ; alii autumant causam esse, ut Superiores, ac directores spiritus sibi commissos magis perspectos haberent, et vel de profectus ubertate gauderent, vel pro sterilitate corrigenda sarculum, stercorationem, et irrigationem copiosiorem adhiberent (hortulanorum enim est, plantas suas cognoscere, earum incrementum decrementumque considerare, opem iis ferre) ; alii judicant finem intentum esse, ut voluntas in vocatione et propositis bonis amplius firmiusque solidaretur, et opus diaboli destrueretur ; alii denique volunt S. Patriarcham desiderasse, ut filii sui, more prudentum mercatorum et oeconomorum, annis singulis vitae rationes inirent et perficerent, ut cum dominus venerit eas exacturus, perfectas liquidasque valeant exhibere. Omnes rationes praedictas approbo, sed postrema placet in praesenti. Evenict enim nobis in hora mortis et judicii particularis quodammodo quod regi Balthassari ; cui scriptum in pariete : *Mane, Thecel, Phares :* numeravit, appendit, divisit. Ut igitur in illa hora rationes nostrae subsistant, ostendam, quomodo pro exhomologesi semestri aut annua oporteat nos opera nostra numerare, appendere, dividere, mala a bonis discernere ; ne in illa die a Deo numerentur, appendantur ac dividantur.

I. Mane, id est, ionumeravit.

I. Verbum primum Balthassari regi in pariete scriptum fuit, *Mane,* id est numeravit. Mercatores et institores post navigationem longinquam, semestri aut anni spatio peractam, recolligunt se, perpensisque empti

venditique rationibus, pecunias numerant, ut dispiciant, quidnam aut lucri fecerint aut damni subierint; quod si damnum se incurrisse deprehendant, ejus causas indagant, ut deinceps caveant novaque spe concepta, futuram navigationem et negotiationem felicius instituant.

Charissimi, omnes nos mercatores sumus; omnibus a patre familias talenta concessa sunt; omnibus dictum est: *Negotiamini, dum venio* (Lc. 19, 13). Itaque negotiandum est nobis non mercibus terrenis et vilibus, quales mundi institores tractant; sed pretiosis, spiritualibus et caelestibus. Ne autem detrimentum patiamur, ac tandem foro cedere cogamur, more negotiatorum mundi quotannis aut quolibet semestri computum inire et rationes perficere necesse est: ne in nos cadat illud Christi Domini acroama: *Filii hujus saeculi prudentiores filiis lucis in generatione sua sunt* (Lc. 16, 8), atque ut impleamus S. Patris nostri praescriptum, qui voluit, ut nondum in gradu constituti quovis semestri, gradum vero ultimum adepti quotannis generali exhomologesi, ab ultima inchoando, peccata admissa expient.

Quod ut debito modo praestetur ab omnibus, pro semestri triduana, pro annua exhomologesi octiduana ascesis instituitur; atque in ea primo loco implendum, *Mane*, numeravit: lucra et detrimenta expendenda, considerandumque num omnia fuerint in pondere, numero et mensura peracta. Numerant ergo novitii 1. unius anni spatio, peractas meditationes matutinas 365 totidemque vespertinas, universim 730; simulque examinant praeparationes, recollectiones, voluntarias distractiones et negligentias in praedictis commissas. 2. Numerant examina conscientiae, meridiana 365, vespertina totidem, id est, simul 730, et dispiciunt, quam segniter conscientiam discusserint, quam perfunctorie dolorem excitarint, quam inefficacia irritaque proposita formarint. 3. Numerant examina, ut vocamus particularia 730, et inquirunt, num

vere vitia suppresserint, defectus correxerint, virtutes acquisiverint. 4. Numerant exhomologeses, synaxes, sacra, exhortationes, lectiones asceticas, ac reliqua spiritus exercitia et indagant, quae ex eis lucra, quae damna retulerint; et quoniam Deus etiam justitias judicabit, ipsi hoc judicium praeveniunt. 5. Numerant, quod etiamnum passiones, inclinationes pravae, consuetudines malae, et habitus vitiosi in eorum corde vigeant, quamque noxios ac virulentos effectus produxerint. 6. Numerant denique peccata, negligentias, imperfectiones cogitatione, verbo, opere, et omissione perpetratas; quae ex dictis radicibus veluti zizania nociva propullularunt. Numeratione absoluta, omnia considerant, multitudinem cognoscunt, de noxis dolorem concipiunt, emendationis proposita firma statuunt; atque ita demum pro tribunali sacro ea expiant, et eorumdem veniam consequuntur, non sine animi tranquillitate et gaudio de rationibus anni istius aut semestris liquidis et perfectis.

O quantum hoc est Dei beneficium! quam eximia gratia a Deo per S. Ignatium nobis concessa! qua si careremus, quam confusas fortassis essemus in hora mortis et judicii particularis habituri rationes! certo enim veniet Judex et villicationis ac negotiationis cujusvis nostrum rationem exiget; idemque quod regi Chaldaeo nobis oggeret: *Numeravit regnum tuum et complevit illud*, id est, *numeravit* statum, officium, regimen et functionem tuam; *numeravit* annos, menses, dies, horas, minuta; verbo, omne tempus tuum, et jam *complevit illud*. Et si hoc ad annos plures, v. g. 42, ut mihi meisque coaetaneis accidit, extensum et prorogatum fuerit, vide, quam ingentes tibi incumbant reddendae rationes; numeravit enim et tunc tibi ob oculos ponet ac numerabit annue 365 meditationes, et consequenter de annis 42 15330 meditationes. Numerabit bina indies examina, quae universim conficiunt triginta millia sexcenta sexa-

ginta et totidem examina particularia. Numerabit tot millena sacrificia, tot millenas confessiones et synaxes, tot millenas lectiones et exhortationes: si autem ad peccata et omissiones devenerit, quantum chaos, quam incredibilem numerum calculaturum arbitraris! si enim, ut Job ait, gressus omnes dinumerat: peccata non dinumerabit? O charissimi, quis ad tam exactam arithmeticam non timeat? si Balthassar rex ad ignotam manum scribentis ita trepidavit prae timore, ut genua ad se invicem colliderentur, quid vobis accidat ad conspectum irati judicis? quis pavor corda vestra concutiet? ne id vobis eveniat, exactas accuratasque quot semestribus conficite rationes; aspicite diligentiam saecularium in annuis suis rationibus concinnandis et cavete ne in vos quadret illa Christi Domini sententia: *Filii hujus saeculi prudentiores filiis lucis in generatione sua sunt* (Lc. 16, 8). Sed omnia in numero, pondere et mensura disponite et liquidas in fine vitae rationes exhibebitis.

II. Thecel, appendit.

II. Verbum alterum regi Balthassari in pariete scriptum fuit, *Thecel*, id est, *appendit in statera*. Mercatores monetam auream, argenteamque, quam lucrantur, aut pro mercibus obtinent, explorant num justi sit ponderis ac valoris, atque in statera seu bilance monetaria librant; nonnunquam etiam lapidem lydium adhibent, ut aurum ab orichalco discernant, pecuniam adulterinam falsamque a probata separent. Pari modo dum nos in ascesi annua aut semestri ad generalem exhomologesin comparamus, omnia nostra opera etiam bona appendenda a nobis sunt in statera examinis, ut num pondus suum habeant dijudicemus. Quis enim ex nobis vitae adeo accuratae est et sanctae, ut cum Jobo sustinere atque asserere ausit: *Nonne ipse [Deus] considerat vias meas, et cunctos gressus meos dinumerat? Si ambulavi in vanitate, et festinavit in dolo pes meus, appendat me in statera justa, et sciat Deus simplicitatem meam* (Job. 31, 4 sqq.). Hoc est:

Deus sententia sua declaret innocentiam, puritatem et fidelitatem meam in servitio ejus, qua actiones meas omnes juxta regulam divinae legis direxi. At quotus quisque nostrum est, qui ad hanc Dei stateram provocare et se offerre audeat ?

Quisquis igitur id non audes, appende in statera opera tua et virtutes, scilicet humilitatis, devotionis, patientiae, obedientiae, poenitentiae et charitatis ; et examina, num justo pondere gaudeant, quodque inde consequitur, num justum, debitumque valorem ac pretium apud Deum inveniant. Appende itaque in statera, et dispice opera, num intentione sincera, requisita attentione, debita circumspectione, intensione, fervore, charitate sint praedita, convenientibusque circumstantiis personae, loci, temporis vestita. At undenam hoc deprehendes, aut colliges ? More mercatorum, uni lanci pondus a rege aut republica taxatum signatumque impone, alteri vero auream argenteamve monetam : id est uni lanci injice praecepta Dei et Ecclesiae, atque Societatis regulas ; alteri opera tua, ac dispice num illis sint conformia atque ita pondus facile invenies. Deinde lydium applica lapidem, ut num aurea sint an cuprea, argentea an plumbea, pateat : saepenumero vitium virtutis veste se palliat ; saepe putatur esse charitas et est carnalitas, ait Thomas Kempensis, et ut B. Albertus M. in paradiso meminit : dissolutio spiritualis mentis laetitia creditur, loquacitas censetur affabilitas, pigritia morum gravitas, tepor discretio, hypocrisis sanctitas, pertinacia constantia ; sed sicut falsis denariis nihil boni emitur, sic nec falsis virtutibus regnum caelorum acquiritur. Ex adverso non raro a tironibus, aliisve passione excoecatis virtus vitii nomine insignitur : nam ab imperfectis hisce aut imperitis, quod ex vera humilitate nascitur, ex vana gloria proficisci creditur ; quod ex pura sanctaque intentione oritur, ex hypocrisi promanare existimatur ; et quod ex zelo justi-

tiae, aut amore regulae procedit, ex zela vindictae provenire mali interpretes arbitrantur. Omnia itaque appendenda sunt in statera ; quod nisi feceris,

In hora mortis et judicii particularis justissimus rerum arbiter omnia opera tua appendet in statera veritatis, eaque ponderabit exactissime ; et si levitatem deprehenderit, an non oggeret tibi quod Balthassari regi Babyloniae : *Thecel* id est : *Appensus es in statera, et inventus es minus habens.* Appensus es cum virtutibus, cum bonis operibus, omnibusque actionibus tuis vitiosis, et inventus es minus habens : *Non invenio opera tua plena* (Ap. 3, 2), sed defectuosa, vacua, inania pietate et virtute, minusque habentia, quam tu ipse arbitreris.

Ne id nobis in mortis hora accidat, voluit S. Parens noster, ut praeveniremus; singulisque semestribus, vel annis, omnia opera nostra in statera examinis collocari, rationes et computa exacte iniri, debita exhomologesi accurata aboleri, ut coram Judice supremo probe sistamus.

III. Phares, divisit.

III. Tertium, quod Balthassari cum terrore ob oculos positum fuit, est *Phares, divisit.* Mercatores, pecunia numerata, ponderata et probata, lucroque deprehenso, falsam et adulterinam ac justo leviorem a pecunia probata et justa dividunt et separant; falsam abjiciunt, bonam vero in thesauris suis reponunt, ut inde honeste vitam transigant, ac necessaria sibi comparent. Pari ratione Societatis religiosus singulis semestribus aut annis opera sua, tanquam monetam, dividit; bona a malis, a perfectis vitiosa separat; illa tanquam libro vitae jam inscripta, Deo offert et commendat, haec autem contritione et confessione eluit, expungit, et deinceps corrigere statuit.

Regi Babyloniae in pariete scriptum: *Phares: divisum est* regnum tuum, datumque est Persis et Medis: ita, charissime, aliquando dividetur quoque regnum tuum, et quidem quadruplex: unum est extra te in terra, alterum

prope te, tertium intra te, quartum supra te. 1. Dividetur regnum mundi; quidquid enim mundus habet bonorum, voluptatum et honorum, mors dividet et a te separabit ac tollet. 2. Dilectum corpus tuum, quod prope te est, et cui anima, omnes ejus facultates gubernando, praesidet, mors dividet; atque haec divisio, tanquam rei charioris, priore est amarior. 3. Regnum Dei, quod intra est, id est virtutes et opera gratiae et charitatis dividet. Et si quis infelix (quod longe absit ab omnibus nobis!) in hac vita, fidem et spem a charitate et gratia diviserit, et in hac divisione vitam clauserit, vae illi! huic enim Deus omnia auferet, et justo judicio nec per fidem vivam, nec per spem, nec per gratiam habitabit in illo ultra in sempiternum. 4. Hac divisione facta, sequitur postrema: ut qui in gratia nondum omnino expurgatus decedit, tantisper a caelesti gloria separatur, donec in igne purgante penitus emundetur; qui vero in peccato letali diem suum obit, dividetur aeternum a regno caelorum, et audiet tremendam illam sententiam prophetae: *Separetur impius, ne videat gloriam Dei.* Isaiae c. 26, 16.

Ne tali modo dividamur, nos ex directione S. Patris nostri opera nostra in ascesi spirituali separemus diligentissime, ut rationes nostrae omnium annorum sint liquidae et perfectae, ut cum fiducia et gaudio hinc discedamus; exemplo P. nostri Alphonsi de Avila zelosissimi ecclesiastae, qui febri ardente correptus, omnibusque supremis mysteriis munitus, de propinquo laborum suorum termino et felicitatis semper duraturae principio ingens gaudium prae se tulit, ad quam spe certa anhelabat. Die postero cum aegrotum inviseret archiepiscopus et una medicus, hic instanter ab Alphonso rogatus est, ut quantum sibi vitae adhuc restare censeret, libere ediceret: qui nonnihil quidem tergiversatus, postquam tamen mira tranquillitate compositum Patris animum advertit, clare edixit, non superesse ultra quattuor

horas. Quo responso tanto exiliit gaudio, ut continuo se in lecto erigens, manum medici arreptam osculo petierit, exclamans : Bona nova a Deo attulisti, tam faustum dicendo nuntium. Obiitque inter adstantium lacrimas Granatae Anno 1556, 17 Octobris, anno aetatis tricesimo. (Tannerus pag. 61). Liquidas sane Pater ille suas rationes habuit : unde tanta laetitia et confidentia profluxit.

Quare, dilectissimi, si in hora mortis et judicii particularis oculos Judicis laeto vultu et secura mente subire cupimus, semestribus singulis aut annis rationes nostras irreprehensibiles liquidasque reddamus ; horrendum illud, *Mane, Thecel, Phares; numeravit, appendit, divisit,* nos prudenter praeveniamus ; atque in exercitiis spiritualibus, annuis aut semestribus, dum ad exhomologesin generalem nos disponimus, 1) numeremus mercatorum more damna et lucra : meditationes, examina, reliqua opera bona, adiaphora et mala, ut emendemus; 2) appendamus omnia et singula in statera non dolosa, sed aequa et justa, atque examinemus, num pondus suum habeant, num verae virtutes, an vero harum pallio vestita sint vitia; 3) dividamus mala a bonis, perfecta ab imperfectis, virtutes a vitiis, et bona Deo offeramus, ac pro iis gratias referamus, mala vero deploremus et poenitentiae sacramento expiemus: ita a supremo Judice non numerabimur, non appendemur, nec ab ipso dividemur; sed laeto alacrique animo mortem aspiciemus, et post illam mensuram bonam, confertam et coagitatam mercedem condignam et operibus bonis correspondentem in caelis reportabimus.

REGULA VI SUMMARII

DE EXAMINE, CONFESSIONE ET COMMUNIONE

EXHORTATIO I

IN REGULAM VI. SUMMARII

Docet modum examinandi conscientiam.

THEMA: *Scrutemur vias nostras, et quaeramus, et revertamur ad Dominum* (Thren. 3, 40); vel ex Regula VI.

Gratia vocationis nostrae similis est Archangelo Raphaeli, qui juniorem Tobiam per omnes peregrinationis suae vias salvum atque incolumen deduxit et reduxit, qui 1. ei dedit fel piscis, quo parentis caeci oculos aperuit; et hoc felle denotatur examen conscientiae, quod primo loco in hac regula praescribitur. 2. Deinde docuit eum *corde piscis daemonem fugare;* quo significatur confessio sacramentalis, quae alterum est, quod in hac reg. 6, mandatur. 3. *Piscis carnes eidem comedendas tribuit;* quo indicatur sacra Communio, quae tertium est, quod in hac regula exigitur. Nunc in primis agemus de examine conscientiae: quid vero hoc aliud est, nisi fel piscis conservatum, et tanquam efficax remedium caecitati nostrae adhibendum? eo enim dirigitur illud, ut nosmetipsos probe cognoscamus, defectuum nostrorum displicentiam in nobis excitemus, et in amaritudine animae eos detestemur. Si enim nunquam conscientiae nostrae latebras discuteremus, eo paulatim dilaberemur, ut defectus, quantumvis magnos, non sentiremus aut curaremus, multo minus emendaremus; atque ita in peccatorum sordibus perseveraremus.

Ostendam itaque, quomodo hoc perfectionis praestantissimum medium a S. P. N. praescriptum, et a gratia vocationis tanquam a Raphaele nobis communicatum adhiberi oporteat, ut duos effectus fellis Tobiae in nobis operetur et 1) oculos aperiat, 2) mordicet, atque amaritudinem causet, quae primariae examinis partes censentur.

I. Nolumus detinere nos in laude examinis conscientiae, prolixe satis a S. Chrysostomo, S. Basilio, S. Bernardo, S. Bonaventura aliisque SS. PP. commendati, immo et a Seneca, Pythagora et ethnicis aliis laudati. Sed veniamus ad methodum quinque puncta complectentem. I. Puncta examinis.

Primum est gratiarum actio pro beneficiis illo die totaque vita a Deo acceptis; quo nihil Deo gratius, nosbisque ad nova beneficia obtinenda utilius: unde Apostolus suadebat 2 Thess. 1, 3: *Gratias agere debemus semper Deo;* et iterum 1 Thess. 5, 18: *In omnibus gratias agite.* Hinc veteres semper in ore habebant: *Deo gratias,* pro beneficiis corporis et animae, naturalibus et supernaturalibus. Sed imprimis nobis gratiae sunt agendae pro incomparabili vocationis beneficio: Magnum beneficium est creatio, magnum redemptio; at quid utrumque profuisset, si relicti in saeculo iniissemus latam viam cum multis ad perditionem aeternam? Quare binis in dies vicibus minimum grates Deo referamus pro tam eximio beneficio. S. Augustinus super illud: *Non sicut Deum glorificaverunt aut gratias egerunt* Rom. 1, 21 ait: *Hoc caput est peccati, de quo dictum est: Initium omnis peccati superbia* (ML. 35, 2065). Ingratitudo est ventus urens, siccans sibi fontem pietatis. *S. Bernardus* de ea ita loquitur: *Omnino enim sola nos a profectu conversationis impedit ingratitudo nostra, dum quodam modo amissum reputat dator, quod ingratus accepit, cavet sibi de cetero, ne tanto plura amitteret,*

quanto plura conferret ingrato. Serm. 27 de diversis n. 8 (ML. 183, 616). Necessarium ergo est illi, ait Humbertus, in Instit. vit. spir. c. 1, quem misericordia Dei de saeculo eduxit, ut magnitudinem gratiae, quam accepit, agnoscat, et frequenter de ea gratias referat Deo, ut sic gratiam acceptam custodiat, receptione alterius gratiae dignus existat. Ad locum, unde exeunt flumina (gratiarum) revertuntur, ut iterum fluant. Cum eduxisset Dominus filios Israel de Aegypto, in qua graviter premebantur, voluit eos tantum beneficium in jugi habere memoria, dicens eis: *Mementote diei hujus, qua egressi estis ex Aegypto;* et saepe eis hoc beneficium in memoriam reducebat: *Ego sum Dominus Deus tuus, qui eduxi te de terra Aegypti*. Non minus beneficium est eductio de saeculo per religionis ingressum, eductione corporali ex Aegypto : cum vita mundana major sit servitus. Igitur pro tanto beneficio *gratias agere debemus semper*.

Secundum punctum est petitio luminis: quia non raro coeci sumus in propriis defectibus agnoscendis, saepe etiam passionibus obscuratur cor nostrum, ut virtutem existimemus, quod vitium est; proinde jure a Deo lumen poscimus: praesertim cum contritio donum Dei sit, quod habere ex nobis nequimus: *Omne datum optimum, et omne donum perfectum desursum est, descendens a Patre luminum*. Jac. 1, 17.

Atque hae duae primae partes examinis, sunt veluti ingressus, dispositio ac praeludia.

Tertium punctum est ipsa examinatio; quae sicut fel salubre oculos mentis nobis aperit: de qua dixit Jeremias propheta: *Scrutemur vias nostras, et quaeramus, et revertamur ad Dominum*. Thren. 3, 40. Quid est aliud *Vias nostras scrutari*, nisi mores, affectus, opera, verba, et cogitationes indagare et discutere? quid est *Quaerere*, nisi eadem, qualia sint, bona, an mala, perfecta, an

imperfecta, Deo grata, an invisa per examen investigare, ut, inventa malitia et pravitate, per contritionem et poenitentiam illam deleamus, atque ita ad Dominum Deum revertamur.

Hoc examen est veluti regula, seu amussis, qua operum rectitudinem aut curvitatem dignoscimus : sicut enim saepe putamus nos lineas rectas duxisse aut scripsisse, at applicata regula tortuosas et curvas esse deprehendimus; ita pariter in via spiritus saepe aberramus, et curvum rectum, atque rectum curvum erronee judicamus. Quemadmodum igitur artificibus regula opus est, ita et nobis. Hoc examen est quoque veluti scopa, quae ex omnibus angulis sordes peccatorum educit, colligit, et quasi in unum cumulum congerit, ut postea per contritionem et confessionem foras ejiciatur, et animae domus mundetur.

II. Discussio defectuum.

II. *Scrutemur vias nostras, et quaeramus.* Juxta institutum nostrum duae viae sunt: prima est perfectionis propriae, quam institutum exigit; altera perfectionis proximorum, quam pariter institutum requirit. Utraque via nobis scrutanda est. Et quidem in prima via personales errores sunt examinandi, qui ad triplicem ordinem reduci possunt. Ut enim qui in itinere aliquo versatur, tripliciter deficere potest; vel quia per devia aberrans longius etiam recedit a termino ac retrogreditur; vel quia in ipsa via hic et illic moratur, nec progreditur, sed haeret ac progredi cessat; vel quia a commeatu necessario, omnique profectionis apparatu male instructus est: unde aut omnino non progredi, aut certe non satis celeriter queat.

Ita simile quid in via perfectionis usu venit.

Primi generis defectus sunt peccata omnia quocumque nomine censeantur; omnia enim illa sunt devia, quibus a fine et perfectione retrocedimus. Hic ergo *scrutemur vias nostras, et quaeramus,* quomodo a fide et perfectione

recesserimus; an acedia, iracundia, animi elatione, et vana gloria, an sensualitatibus etc. Ubi etiam ipsas radices scrutari oportet, ut nos penitus cognoscamus.

Secundi generis defectus sunt in ipsa virtutum solidarum et perfectarum, quas institutum a nobis requirit, consideratione; ubi *scrutemur et quaeramus*, quam longe subinde retro labamur, et quantum adhuc distemus a culmine et perfectione solidarum virtutum : v. g. quam longe absimus a continua mortificatione, quam regula 12 exigit ; a sincera intentione, etiam circa omnes res particulares, quam regula 17 requirit ; a paupertate ut matre diligenda, ab angelica castitate, a modestia, obedientia coeca etc.

Tertii generis defectus sunt in omnibus iis omissionibus, quae circa ipsa media Societatis nostrae, quibus ad omnem perfectionem consequendam nos instruit, committuntur. Omnia enim haec media sunt veluti commeatus, et adjumenta itineris spiritualis ad culmen montis perfectionis, et quidem efficacissima ; *scrutemur* igitur *et quaeramus*, quomodo utamur meditatione, oratione, concione, examine, sacrificio Missae, instructione, lectione librorum spiritualium.

Similiter in altera via, quoad salutem et perfectionem proximorum, *scrutemur vias nostras et quaeramus*. Hic rursum triplex ordo examinandus. Ut enim negotiator quivis triplici ex capite deficere potest, quominus lucrum faciat quam maximum 1. vel quia mercatus aut nundinas negligat, id est occasionem et locum lucrandi; 2. vel quia non omnes merces tractet, quas posset tractare nundinando; 3. vel quia non omnia talenta et facultates suas negotiationi applicet, quas fructuose posset : ita simile quid in negotiatione spirituali ; vere enim negotiatores sumus, quibus dictum est : *Negotiamini, dum venio*. Lc 19. Tot autem mercatus habemus commoditates, quot animas proximorum nobis propositas : tot genera

mercium spiritualium, quot vel opera bona sunt, ad quae incitare proximum possumus, aut vitia a quibus revocare, aut exercitia supererogationis et perfectionis in quibus eum perficere valemus. Tot denique sunt talenta, quot media in Societate habemus efficacissima ad proximos juvandos. Circa singula ergo examinando *scrutemur, et quaeramus,* quantum defecerimus, aut in quo: v. g. concionator circa auditores, magister erga discipulos, Superior erga subditos, confessarius erga poenitentes, an ad bona incitarint, an a malo revocarint, an, ut par est, perficere laborarint. Sic pariter *scrutemur, et quaeramus,* examinando media: ut sunt sacramenta, conciones, missiones, catechismi etc.

Et hoc est *scrutari vias suas et quaerere,* quomodo a regulis deflexerimus, seu a gloria Dei, a voluntate Dei, ab imitatione Christi, quae una quasi regula est omnium aliarum compendium, deviaverimus. Atque his tribus partibus medius tantum quadrans dandus est.

III. *Et revertamur ad Dominum.* Ubi examen tanquam fel oculos aperuerit, ut videamus defectus nostros, gustare debemus fellis amaritudinem, id est, elicere dolorem, et facere propositum emendationis. Sic idem propheta Jeremias ait (31, 19): *postquam enim convertisti me, egi poenitentiam* (gratia tua adjuvante et praeveniente); et *postquam ostendisti mihi, percussi femur meum.* III. Dolor et emendationis propositum.

Quamdiu homo non agnoscit paupertatem suam, eam non aversatur, et quamdiu nescit infamiam suam, dolore non commovetur; ita nos pariter: at *Postquam ostendisti mihi,* prae dolore *percussi femur meum. Confusus sum, et erubui, quoniam sustinui opprobrium adolescentiae meae* (Jer. l. c.). Puduit me probrosis adolescentiae meae affectibus servivisse. Similiter alius propheta ait: *Spiritus levavit me* (ad locum quietis, ubi defectus meos considerarem), *et assumpsit me* (a curis terrenis), ut studerem me cognoscere et purgare a malis; *et abii amarus in indi-*

gnatione spiritus mei (Ezech. 3, 14) : ex cognitione fellis amaritudinis dolor et indignatio spiritus profluxit. *Manus enim Domini erat mecum confortans me* (ibid) : ecce fiducia et propositum emendationis, cum Dei ope et gratia.

Amaritudo ergo et dolor nascitur ex cognitione peccatorum : *Amarum est reliquisse Dominum* (cf. Jer. 2, 19) : 1. Dum igitur considero divinam justitiam, qua peccata castigavit, etiam venialia, in Davide, Ezechia, Oza : *erubui, percussi femur, abii amarus.* 2. Dum considero quantum per peccata amiserim : nam etsi dumtaxat venialia sint, impediunt tamen aliquamdiu ab ingressu caelesti, et dejiciunt ad ignem purgatorii ; minuunt fervorem charitatis, animumque disponunt ad alios graviores defectus et vitia : nam unum peccatum viam sternit ad alia. 3. Considerando quanta sit nostra ignavia et ignorantia, quanta debilitas, quanta difficultas redeundi ad statum, in quo ante fuimus, *erubui, abii amarus.*

Denique requiritur propositum firmissimum emendationis et praevidenda media, quibus deinceps praeservemur ; ut est Dei praesentia : *Providebam Dominum in conspectu meo semper, quoniam a dextris est mihi, ne commovear,* vel denuo succumbam (Ps. 15, 8) ; et ut est vigilantia ; sicut enim qui ambulando portat vas vineum pretioso liquore plenum, caute attendit, ita nos in vase fragili liquorem gratiae portantes, ne effluat, caute ambulemus.

Haec autem conscientiae discussio maximas parit homini utilitates. 1. Dum vitia non solum detegit, et ad eorumdem dolorem, sed et ad propositum emendationis accendit, atque etiam ad pugnam animat, ut ea, quibus subdebatur, vitia prosternat. 2. Utilis quoque est ad virtutes inserendas, praesertim cognitionem sui et humilitatem. 3. Instrumentum est aptissimum ad omnia opera exacte obeunda. 4. Plurimum juvat ad puritatem animae, omnemque perfectionem consequendam.

Quapropter, charissimi, hoc tam praestans et efficax medium magna diligentia in dies usurpemus, ferventer gratias agamus, lumen devote efflagitemus, exacte peccata et circa nos et circa proximos admissa discutiamus. *Scrutemur et quaeramus* amaritudinem fellis, et dolorem degustemus ; atque ita fructus uberrimos examinis percipiemus. Quod si vero id neglexerimus, post multorum annorum decursum iisdem, imo pluribus defectibus et delictis nos quam ante irretitos ex defectu accurati examinis deprehendemus.

EXHORTATIO II

IN REGULAM VI. SUMMARII

Explicat tres Sacramenti Poenitentiae partes, Contritionem, Confessionem et Satisfactionem.

THEMA : *Confitemini alterutrum peccata vestra* (Jac. 5, 16).

Peccata funes esse et vincula, quae peccatores constringunt et irretiunt, vates regius de semetipso profitetur dum ait : *Funes peccatorum circumplexi sunt me* (Psalm. 118, 61). Tanta vero est virtus et energia sacramenti poenitentiae, ut licet mille peccatorum funibus, mille catenis et vinculis sis alligatus, ad unum absolutionis verbum, *Absolvo te*, mox omnia vincula disrumpantur atque dissiliant. Nec minus confessio sacramentalis vinculum est et funis, imo funiculus triplex, cui merito applicemus illud Eccl. 4, 12 : *Funiculus triplex difficile rumpitur*. Confessio enim ex tribus partibus veluti tribus filis componitur, scilicet contritione, confessione, et satisfactione ; hoc funiculo divina misericordia animas ad se attrahit, illasque sibi denuo unit, et in amicitiam recipit : qui ingens fructus est confessionis, cum in tali

unione et conjunctione tota hominis felicitas consistat. Hic quoque *funiculus difficile rumpitur ;* dum frequens confessio, ob serium propositum, et dolorem toties repetitum, rètrahit, et retinet hominem, ne facile in pristina peccata relabetur : exemplo religiosi illius, qui testabatur, non meminisse se, quod unquam bis in idem peccatum inciderit.

Hujus igitur funiculi triplicis partes in hac exhortatione explicabimus ; nimirum cordis contritionem, oris confessionem et operis satisfactionem ; ut easdem quavis hebdomada et saepius magno cum fructu usurpemus.

I. Pars confessionis cordis contritio.

I. Primus funiculus est *cordis contritio.* Quae nihil est aliud, nisi dolor et detestatio peccati praeteriti super omnia, quia est offensa Dei voluntaria, cum proposito de caetero non peccandi. Quam confessionis partem insinuavit S. David, dicens : *Sacrificium Deo spiritus contribulatus ; cor contritum et humiliatum, Deus, non despicies* (Ps. 50, 19). Ut vero haec contritio sit legitima, studeatur in primis, ut ex motivo supernaturali concipiatur ; v. g. ob amissam caelestem gloriam, aut promeritam inferni poenam, atque tunc est imperfecta, attritioque dicitur : aut ob offensam Dei super omnia dilecti, et tunc contritio perfecta nuncupatur. Requiritur ergo : 1. Detestatio peccati, seu displicentia atque odium peccati, voluntasque seu propositum nullo modo amplius peccandi : nam ut ait S. Gregorius : *Perfecte convertitur, qui, cum semel quod prave egerat plangit, quod rursum plangat, ultra non repetit.* 2. Tristitia seu dolor de peccato admisso, qui ex eo nascitur, quod intellectus, peccatum perpetratum esse intelligit, et malum praesens inevitabile cognoscit. 3. Ex hac tristitia sequitur nonnunquam etiam sensus quidam seu dolor in corpore, qui lacrimas subinde elicit, et gemitus excitat atque planctum. Consequitur etiam quandoque pudor seu confusio : peccator enim advertens peccatorum suorum foeditatem ac turpitudi-

nem, pudore suffunditur, ita ut non ausit oculos in caelum levare; sed in infimo loco jacens, sub omnium pedibus se constituat, pectus percutiat, et velut publicanus ille, stans a longe ingemiscat: Deus propitius esto mihi peccatori. 5. Requiritur denique occasionis ad peccatum allicientis evitatio, aut certe propositum evitandi, ut recte monet S. Bernardus: *sit verae compunctionis indicium, opportunitatis fuga, substractio occasionis.* Serm. 1, in die sancto Paschae n. 17 (ML. 183, 283).

Habet hic dolor et detestatio amarorem aliquem: sed quod amarum est ori, salubre est corpori, ut trita fert paroemia. Amarum fuit fel a Tobia parenti allatum, sed coeci oculos illuminavit; amarum est rhabarbarum, aloe et absynthium, sed sanitatem restituit et noxios humores expellit. Sic quoque contritio amarore non caret, at magna commoda parit; gratiam amissam restituit, Deoque reconciliat et unit. Est enim veluti lixivium, quod acre quidem est, sed sordes peccatorum eluit, atque abstergit; est velut lima, quae peccati rubiginem eradit et anima peccatrix ceu aethiopissa ponit pellem suam et pardalis varietates suas, instar Magdalenae, candoremque gratiae et sponsae decorem recipit.

II. Oris Confessio.

II. Alter funiculus est *oris confessio*, et ipsa peccatorum enarratio, quae secunda pars est sacramenti poenitentiae; de qua sic loquitur Concilium Tridentinum sess. 14, c. 5: Ex institutione Sacramenti poenitentiae universa Ecclesia semper intellexit institutam etiam esse a Domino integram peccatorum confessionem; et omnibus post Baptismum lapsis jure divino necessariam exsistere, quia Dominus noster Jesus Christus, e terris ascensurus ad caelos, sacerdotes sui ipsius vicarios reliquit tanquam praesides et judices, ad quos omnia mortalia crimina deferantur, in quae Christi fideles ceciderint, quo pro potestate clavium remissionis aut retentionis peccatorum sententiam pronuncient. Constat enim sacerdotes

judicium hoc incognita causa exercere non potuisse; nec aequitatem quidem illos in poenis injungendis servare potuisse, si in genere duntaxat, et non potius in specie ac sigillatim sua ipsi peccata declarassent.

Ex quibus liquet oportere a poenitentibus omnia peccata mortalia, quorum post diligentem sui discussionem conscientiam habent, in confessione recenseri: nam, ut ait S. Augustinus ex homiliis 50, hom. 12 [i. e. auctor serm. suppos. ord. nov. serm. 253 ML. 39, 2213]. *Deus noster, quia pius est et misericors, vult ut ea confitcamur in hoc saeculo ne pro illis postmodum confundamur in futuro,* juxta Sapientem, *qui ait: Pro anima tua non confundaris dicere verum; est enim confusio adducens peccatum, et est confusio adducens gloriam et gratiam.* Eccl[i] 4, 24 sq.

Requirit autem confessio has praecipue conditiones: Sit simplex, humilis confessio, pura, fidelis. Et quidem 1. Sit *simplex,* ut nec augendo, nec minuendo, simpliciter peccata tua recenseas, prout gesta sunt, certa ut certa, dubia ut dubia. 2. Sit *humilis,* quae nullo respectu aut verecundia a dicenda veritate superetur: *Est confusio adducens gloriam et gratiam.* 3. Sit *pura,* quae, ut explicat S. Bonaventura in spec. disc. p. 1, c. 9, pure propter Dei amorem et peccati detestationem fiat; peccataque simpliciter dicantur, non secus atque si Angelo cuipiam cordis secreta cognoscenti narrarentur, absque ulla falsitate aut ambagibus. 4. Sit *fidelis;* qua quantum homini possibile est, juxta id, quod Deus de peccato cognoscit, ipse sua confiteatur: *Effunde sicut aquam cor tuum ante conspectum Domini,* Thren. 2, 19. Ita nullum grave delictum celes, si veniam ac remissionem desideres. *Non operui,* ait S. Augustinus super Psalm., *sed aperui, ut operires: non celavi, ut tegeres: nam quando homo detegit, Deus tegit. Cum homo celat, Deus nudat. Cum homo agnoscit, Deus ignoscit.* Con-

fitenda itaque necessario omnia gravia crimina. Confitenda quoque a nobis sunt illa, de quibus dubitamus num sint letalia. Confitenda etiam a religiosis (licet non necessario, sed utiliter) peccata venialia, ob statum perfectionis acquirendae, quem profitentur: haec enim fervorem charitatis imminuunt, et profectum spiritualem sufflaminant. Confitendus quoque est peccatorum numerus, et circumstantiae speciem mutantes.

Et haec quoque poenitentiae pars amarorem nonnullum habet, sed animae sanitas, Dei amicitia, et amor omnia vincit ac lenit. Accedit quod non genio cuipiam caelesti purissimo et a sorde peccati remotissimo peccata sint confitenda; sed homini similiter peccatori, infirmitatis abysso, qui aut in similia, aut forte pejora peccata cecidit, aut, Deo tantillum manum subtrahente cecidisse, gravioribusque miseriis seipsum foedasse potuit. Suavitatem quoque et dulcedinem confessioni addit, quod homo ille, cui peccata pandimus, Dei locum teneat, ejus potestatem ac personam referat, adeoque divinitus viscera misericordiae induat; absque omni contemptu, immo commiseratione magna, peccata in sinum paternum effusa recipiat, inviolabili secreto tegat, mortemque ipsam subeat potius, quam vel minimum delictum in tribunali sacro acceptum revelet.

Oh quantum igitur beneficium est sacramenti hujus institutio! quis reorum mortis, quis maleficorum scelera sua judici non libenter aperiret, si absolutionem secuturam nosset? libentes itaque ac prompte hebdomadatim peccata nostra sacerdoti, tanquam ipsi Christo, qui per sacerdotem ea remittit, aperiamus: nam ut ait S. Augustinus: *Confessio est salus animarum, dissipatrix vitiorum, oppugnatrix daemonum. Quid plura? obstruit os inferni, portas aperit paradisi:* In lib. de poenitentia [de vera et falsa poen. op. non genuino].

III. Operis Satisfactio.

III. Funiculus tertius est *operis satisfactio;* quae sicut

duae praecedentes partes essentiales sunt, ita haec est pars sacramenti poenitentiae integralis: nam ut S. Ambrosius L. 2, de poen. c. 5, advertit (ML. 16, 506): *Qui agit poenitentiam, non solum diluere lacrimis debet peccatum suum, sed etiam emendatioribus factis operire et tegere delicta superiora, ut non imputetur ei peccatum.* Unde et Sapiens monuit: *De propitiato peccato noli esse sine metu* (Eccl[i] 5, 5) et Joannes Bapt.: *Facite fructum dignos poenitentiae* (Matth. 3, 8). Quo autem modo fructificare poterimus? interrogat S. Chrysostomus: si utique peccatis adversa faciamus. *Aliena rapuisti? incipe jam donare et propria: injuriam intulisti? beneficiis placare contende.* Illicitas sectatus es voluptates? nunc etiam a licitarum usu suspendere. Neque enim vulnerato sufficit ad salutem tantummodo spicula de corpore evellere, sed etiam remedia adhibere vulneribus.

Proportionata igitur satisfactio pro peccatis et prudentis arbitrio taxanda praestari debet, prout peccatorum qualitas et poenitentis necessitas exigit: pro gravissimis enim delictis levem satisfactionem indicere omnino inconveniens foret. Deinde apta sit, sicut medici non cuivis morbo quamvis, sed aptam, medicinam praescribunt. Apposite hanc in rem docet B. Albertus scientia et vita magnus Lib. de virt. c. 41, ut pro superbia ad satisfaciendum praescribantur opera humilitatis, pro avaritia eleemosynarum largitio, pro impudicitia carnis castigatio per cilicia et flagella, pro gula jejunium, pro loquacitate silentium et oratio, pro invidia charitatis opera, pro rapina opera liberalitatis.

Causas vero, ob quas satisfactionem hanc Deus requirat, assignare possumus. 1. Quia divinae justitiae ratio exigit, ut quemadmodum in Baptismo remittitur peccatum aliena voluntate admissum, ideoque etiam poena relaxatur; ita post baptismum peccata propria voluntate admissa, etiam propria satisfactione castigentur et

deleantur (1): 2. Quia alioquin homines liberius peccarent; cum impunitas juxta S. Bernardum sit incuriae soboles, insolentiae mater, radix imprudentiae, transgressionum nutrix. 3. Quia peccatorum reliquiis medetur, dum habitus vitiosos virtutibus contrariis abolet satisfactio. 4. Quia ad augmentum meriti conducit, quod tum ex obedientia, tum ex ipsa sacramenti efficacia et meritis Christi, cui per ejusmodi satisfactionem conformamur, provenit.

Quare libenter injunctum a sacerdote poenitentiam acceptemus, nunquam magnam, sed levem reputemus: quid enim, licet forent centum rosaria, centum jejunia, centum flagella aut cilicia, illa forent, si cum paucis etiam diebus in flammis purgantibus transigendis conferantur? Deinde cito, aut quam primum licet, eam adimpleamus, ac bene speremus: licet enim hae poenitentiae, si aequa lance ponderemus, poenas promeritas in purgatorio minime adaequent, tamen quia eas sponte subimus et charitate impellente persolvimus, id quod per se minus laboris et doloris habet, ratione tamen charitatis et spontaneae oblationis plurimum apud Deum valet, et poenas in altera vita debitas extenuat.

Atque hae sunt ternae partes sacramenti poenitentiae,

(1) Verum in baptismo remittuntur etiam peccata propria voluntate commissa, si quae ante baptismum commissa sunt. Potior igitur ratio, cur in baptismo peccata et quoad culpam et quoad poenam plene deleantur, non ita in sacramento poenitentiae, ex illorum sacramentorum diversa natura diversoque fine repetenda est. Baptismus enim institutus est, ut homo renascatur et Christi membrum constituatur: cui convenit, ut nova vita integra communicetur, omni vetustate erroris et malitiae depulsa, et ut membrum Christi corpori insertum vegetum sit et purum. Sacramentum poenitentiae autem institutum est, ut membrum Christi ex propria voluntate foedatum reparetur atque per modum judicii Deo reconcilietur. Ad quam reconciliationem efficiendam cum ipse Christus aerumnas multas supremumque supplicium tulerit, plane convenit, ut Christi membrum etiam poenas et satisfactiones dare debeat.

quarum binae priores essentiales a theologis, tertia integralis nuncupatur: quae simul junctae funiculum nobis triplicem conficiunt, et quinque sequentes effectus nobilissimos producunt. 1. Remissionem peccatorum obtinemus. Ait enim Christus Dominus: *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis* (Joan. 20, 23) et propheta regius: *Tu remisisti impietatem peccati mei* (Psalm. 31, 5). *Nullum tam magnum peccatum, quod confessione non delcatur, etiamsi Lazarus quatriduanus esset, ac foeteret,* ait S. Augustinus. Et Richardus Victorius tract. de extermin. mali c. 3 (ML. 196, 1075): *Omnia,* inquit, *in confessione lavantur, conscientia mundatur, amaritudo tollitur, mare fugatur, tranquillitas redit, spes reviviscit, animus hilarescit. Siquidem beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur.* 2. Anima expurgatur: confessio enim veneni diabolici est vomitus: *Si coactus fueris in edendo multum, surge e medio, et vome; et refrigerabit te.* Eccl[i] c. 31, 25. *Confessionem puta esse egestionem impuritatis et spurcitiae, quae intus erant inclusae,* inquit Chrysostomus: egere, et refrigerabit alleviabitque te. 3. Gratia, quae est animae decor et ornamentum, restituitur: *Ama confessionem, si affectas decorem. Confessioni jungitur decor et pulchritudo... Revera ubi confessio, ibi pulchritudo, ibi decor. Si peccata sunt, in confessione lavantur; si bona opera, confessione commendantur,* ait S. Bernardus Ep. 113, n. 4 (ML. 182, 258). 4. Valet ad evitandam confusionem coram Deo: si tu peccata tegis, Deus detegit; si tu ea aperis, ille operit. *Tu fecisti abscondite, ego autem faciam illud in conspectu Israel et in conspectu solis;* ajebat Dominus per Nathan David. 5. Denique confessio rite instituta promeretur regnum caelorum, ut docet S. Laurentius Justinianus de discipl. monast. *Confessio veniam impetrat, caelum aperit, pacem reddit, offensam Majestatem cito propitiat; dummodo debito modo fiat.*

Cui S. Ambrosius [cf. op. suppos. lib. de poenit. c. 1 ML. 17, 971 sqq.: ubi similia habentur] adstipulatur dicens: *Confessio a morte liberat, aperit paradisum, spem salutis tribuit; quia non meretur justificari, qui in vita sua noluerit confiteri.* His igitur animati et excitati, magna diligentia et praeparatione hoc sacramentum frequentemus, et praestantissimos hosce fructus reportabimus.

Quapropter, charissimi, quotiescumque, hebdomadibus singulis, aut festivis diebus ad poenitentiae tribunal accedimus, hoc funiculo triplici arcte nos Deo uniamus. Contritionem sinceram ex amore Dei super omnia dilecti eliciamus. Confessionem exacte cum dictis conditionibus peragamus. Satisfactionem quoque praescriptam prompte alacriterque mox impleamus. Hac ratione et peccatorum nostrorum remissionem, et animae munditiem, et mentis decorem ac pulchritudinem, et a confusione liberationem, et perpetuam regni caelestis gloriam nanciscemur.

EXHORTATIO III

IN REGULAM VI. SUMMARII

Ostendit Confessionis hebdomadariae causas et fructus.

THEMA : *Si confiteamur peccata nostra, fidelis est et justus, ut remittat nobis peccata nostra, et emundet nos ab omni iniquitate* (1 Joan. 1, 9).

Alterum puritatis conscientiae conservandae antidotum, in regula 6ª a S. Patre praescriptum, est exhomologesis hebdomadaria ; quae per cor piscis suasu Raphaelis Archangeli a Tobia asservatum adumbratur. Dum enim Tobias interrogaret : *Obsecro te, Azaria*

frater, ut dicas mihi, quod remedium habebunt ista, quae de pisce servare jussisti ? Et respondens Angelus dixit ei : Cordis ejus particulam si super carbones ponas, fumus ejus extricat omne genus daemoniorum..., ita ut ultra non accedant (Tob. 6, 7 sq.). Atque ita prorsus evenit ; Tobia enim Sarae cubiculum ingresso, ac partem piscis igni imponente, atque in oratione sese prosternente, fugatum est daemonium, ita ut deinceps nunquam reverterit. Pari ratione dum nos per veram contritionem et emendationis propositum cor nostrum quasi in duas partes dissectum igni charitatis in Deum imponimus, et generali exhomologesi peccata debite expiamus, diabolus fugatur; et si peccata quaedam repullulantia et insinuantes sese reliquias quibusvis hebdomadibus amputemus et evacuemus, diabolus nunquam redit, ut experientia ipsamet didicistis. Deo enim cor jam occupante, sanctorumque angelorum custodia illud circumvallante, hostis locum in eo non reperit, licet tanquam leo rugiens circumeat, portam indagans, per quam denuo intret, ut hominem devoret.

Quare causas praescriptae exhomologeseos hebdomadariae, et fructus multiplices exhortatione praesente explicabimus, ut ea magno cum fructu utamur.

1. Exhomologeseos de tota vita, sub ingressum Societatis instituendae, causam superius insinuavimus esse, ut scilicet peccatis nostris omnibus in unum quodammodo cumulum conjectis, ac simul in conspectu positis, majore et intimiore doloris ac detestationis sensu feriamur. Annuae vero causam esse asseruimus, ut oeconomorum, mercatorum, quaestorum more quotannis rationes nostras rite perficiamus, meliusque coram supremo judice in hora mortis subsistamus. At quaenam, obsecro, causa exhomologeseos hebdomadariae ? S. Patriarcha nullam quidem assignat ; haud tamen difficulter eam augurabimur :

I. Causae et fructus crebrioris confessionis.

I. Ut efficax foret contra relapsum in peccata saeculi alexipharmacum. Quemadmodum enim, morbo depulso, remanent ejus reliquiae, pravaeque in membris dispositiones, quae, nisi contrariis evacuentur medicamentis, aegritudinem facile revocant : ita in tironibus, recenter e mundo in portum religionis appulsis, remanent habitus vitiorum actibus multis generati, qui nisi per exhomologesin similiaque media curentur, facile in pristina peccata relabuntur. *Confessio*, inquit S. Isidorus, *sanat, confessio justificat, confessio peccatis veniam donat. Omnis spes in confessione consistit.* Neque hoc alexipharmacum magno stat pretio, nec viscera dolore cruciat ; sed expeditum est et facile. *Num opes,* interrogat S. Chrysostomus Hom. 20, in cap. 4. Gen. (M. G. 53, 170) *aliquae sunt hic expendendae ? num via prolixa eunda est ? num dolores et cruciatus affert haec medicina ? Absque sumptu et cruciatu est praesens pharmacum, et quam celerrime curat.* Sicut erga antidota et pharmaca praeservativa crebra morbo reditum praecludunt, sicut scarifatio menstrua aut hebdomadaria noxios paulatim et successive humores et sanguinem extrahit, atque ad servandam sanitatem corporis multum juvat : ita exhomologesis hebdomadaria non minus ad animae salutem conducit.

2. Ut fons esset, cujus aqua limpidissima sordes quotidiano usu adhaerentes et maculas quotidianas identidem ablueremus. Sacramentum enim poenitentiae est fons ille per Zachariam prophetam Ecclesiae promissus c. 13, 1 *Fons patens domui David, et habitantibus Jerusalem in ablutionem peccatoris.* Quemadmodum igitur indusia, mappae et similia ab iis, qui paulo honestioris conditionis sunt, singulis hebdomadis mundantur atque lavantur non solum, sed et domus eorum frequenter purgantur : ita multo magis haec cura animae per confessionem peccatorum quibusvis hebdomadibus exhibenda est, ne eamdem corpore viliorem existimare putemur.

Et licet levia solum peccata admittamus, quae, veluti molitores in mundi hujus molendino versantes farinam ejusque pulvisculos, penitus devitare nequimus; saepe nihilominus ad pulveres hosce discutiendos animaeque vestem mundandam scopae setaceae sunt adhibendae. Sicut enim navis sentina saepius exhauritur, ne navem, aquis stillatim intrantibus nimiumque excrescentibus, demergat: ita et animae sentina quavis hebdomada et saepius exhaurienda est, ne sua multitudine peccata, licet levia, navem demergant, id est damnationis aeternae [periculo] obnoxios reddant.

3. Ut inquietudinum et perplexitatum essent remedium. Nam, ut dixit Sapiens (Prov. 28, 13): *Qui abscondit scelera sua, non dirigitur; qui autem confessus fuerit, et reliquerit ea, misericordiam consequetur.* Veluti coma, quae non frequenter pectitur, usque adeo implicatur, ut vix, aut certe non absque ingenti labore et dolore extricari valeat: ita et conscientia, quae non frequenter per confessionem pectitur, intricata valde efficitur, nec sine magno labore purgari, ordinari et tranquillari potest. In crebra autem exhomologesi arbitri conscientiae, prudentia et charitas, poenitentis animum dissolutis nodis explicat ac tranquillat; teste S. Gregorio hom. 40, in Evang. n. 2 (M. L. 76, 1302). *Canum etenim lingua, vulnus dum lingit, curat, quia et Doctores sancti dum in confessione nos instruunt, quasi vulnus mentis per linguam tangunt, et quia nos loquendo a peccatis eripiunt, quasi tangendo vulnera ad salutem reducunt.* In anima autem hac ratione curata ac pacata locum non reperiunt cacodaemonis fraudes et laquei, nec fallacia ejus ac sophismata. Sicut enim araneus vitat cubicula divitum, eo quod saepe purgentur, scopisque pulveres et telae detergantur: ita et diabolus, dum cernit tentationes suas frequenti confessione dissipari, fugit illos religiosos, qui hebdomadatim peccata expiant. Ex quibus omnibus

recte inferimus, quam provide sapienterque S. fundator noster filiis suis hebdomadariam exhomologesin demandarit.

II. Praedictis accedunt plures alii fructus nobilissimi, quos ex confessione hebdomadaria ac crebiore percipimus : nam

II. Fructus alii crebrioris confessionis.

1. Sacramentum poenitentiae est fons aquae salientis in vitam externam, gratiae scilicet, quae est thesaurus inaestimabilis, omnibus mundi thesauris, omni auro, et gemmis longe praestantior. Primo quidem ex parte sacramenti, et ut scholae theologicae loquuntur, *ex opere operato* : Christus enim Salvator noster huic sacramento, sicut et caeteris, sui sanguinis pretiosi virtute et merito quamdam gratiae portionem contulit, sacramenta participantibus communicandam. Secundo *ex opere operantis* : propter religionem et virtutum opera, quae homo exercet in hoc sacramento, sese humiliando, preces fundendo, genua flectendo, contritionis actus eliciendo, poenitentiam injunctam persolvendo, ita ut majori praeparationi devotionique gratia quoque major respondeat.

2. Vi contritionis peccatorum cum letalium tum venialium culpa et poenae pro iis debitae certa pars ex opere operato remittitur ; major tamen poenae pars uni, quam alteri ex opere operantis relaxatur.

3. Crebrior confessio poenitentem praeservat, ne facile in peccata prolabatur : tum quia gratia sacramentalis robor addit, tum quia homo studio majore cavet sibi, dum peccata sacerdoti in tribunali sacro manifestanda esse cogitat.

4. Crebrior animi expiatio peccata, habitus malos, pravasque inclinationes in anima radices altiores figere non sinit ; semper enim vellicantur, neque crescere sinuntur.

5. Crebrior exhomologesis ad mentis directionem plurimum confert. Arbiter enim conscientiae, Dei vices

gerens, non modo medendi, verum etiam illuminandi ac dirigendi gratiam a Deo obtinet. Cui enim Deus officium in Ecclesia committit, eidem ad illud rite exercendum necessaria tribuit, ut vel hinc pateat, quanta eidem fides et reverentia sit adhibenda.

6. Tentationes minuit : mitius enim et tenuius a diabolo tentatur homo ; quoniam fraudes ejus saepius detegit. saepius eum vincit, ac de eo triumphat.

7. Conscientiae pacem ac serenitatem parit : ex qua gaudium spirituale ac fiducia filialis erga Deum nascitur : nam mens sibi bene conscia, mens serena et tranquilla est, quasi juge convivium.

8. Securitatem quoque poenitenti adfert : in gratiae enim statu constitutus nulla mortis mundive pericula reformidat : *Nulla nocebit ei adversitas, si nulla ei dominetur iniquitas*. Haec vero securitas augebitur etiam in hora mortis ; quae ei tranquilla accidet, nec ad reddendam Judici rationem magnopere trepidabit, cum solatio non exiguo sit, recordari se toties conatum esse, ex sincero Dei amore verum de peccatis dolorem elicere totiesque per poenitentiae sacramentum animae stolam in sanguine agni dealbasse.

9. Majorem parit in caelo gloriam, quae digna hujus sacramenti frequentatione semper augetur ; cum augmento enim gratiae, charitatis et cujusvis virtutis incrementum quoque capit correspondens gloria.

10. Confert majus auxilium proximorum : quo enim instrumentum est purius, perfectius Deoque conjunctius, eo ad promovendam aliorum salutem et perfectionem aptius evadit.

Atque his fructibus et emolumentis multiplicibus viri sancti gratiae et perfectionis cupidissimi permoti fuere, ut sacramentum hoc creberrime frequentarent. S. P. noster Ignatius in dies, nec rarius S. Franciscus Xaverius, si modo copiam absolventis haberet, S. Franciscus

Borgia binis in die vicibus se apud conscientiae arbitrum de peccatis accusabat. Ludovicus de Ponte, quotidiana exhomologesi animum expiabat, licet sacerdos absoluturus (quod et de antedictis intelligendum est) vix culpam inveniret, a qua eum absolveret.

Quod igitur ex praescripto S. Parentis nostri poenitentiae sacramentum hebdomadatim frequentare debeamus, magnum sane argumentum est paternae ejus sollicitudinis, et charitatis divinae, quam Deus pro nobis gerit, ut infirmitati nostrae melius consulatur. Similes enim sumus, ut ante diximus, nautis naves multis rimis fissas lacerasque habentibus, qui si certis temporibus aquam guttim illapsam non exhauriant, sentinamque evacuent, naufragii periculum incurrunt. Ita pariter si in nos peccata per rimas sensuum tanquam noxii humores non importarentur, hac regula opus haud foret ; at cum illa in dies in animam sese insinuent, absque dubio exantlatione assidua est opus. Cum enim semper nobis cum peccatis sit negotium, ut etiam septuagies septies Petrus peccata jubeatur condonare, semper exhauriendum est ; et quoties confitemur ac cum Davide dicimus : *Peccavi Domino,* audimus illud Nathan prophetae a Domino : *Dominus quoque transtulit peccatum tuum* 2 Reg. 12, 13. — *Confitebor adversum me injustitiam meam Domino ; et tu remisisti impietatem peccati mei* (Ps. 31, 5).

Quocirca, dilectissimi, cum fructus tam nobiles, tamque insignia ex hebdomadaria et crebra confessione emolumenta proveniant, Deum laudemus gratesque ei referamus, quod per S. Ignatium legem adeo salutarem tulerit ; deinde libenti ac prompto animo debitaque cum diligentia hoc poenitentiae sacramentum quavis hebdomada frequentemus. Hac ratione contra relapsum in peccata alexipharmacum, pro abluendis sordibus animae fontem, pro perplexitatibus remedium habebimus, gratiam sacramentalem obtinebimus, culpam poenamque

delebimus, in virtute roborabimur, peccatorum radices extirpabimus, a conscientiae directoribus illuminabimur, pacem et tranquillitatem animi consequemur, majus auxilium ad salutem proximi conferemus, in vita et morte securitate majore gaudebimus, ac denique illustriori in caelo gloria coronabimur.

EXHORTATIO IV

IN REGULAM VI. SUMMARII

Explicat dispositiones necessarias ante Communionem, ad unionem cum Christo obtinendam.

THEMA : *Qui manducat meam carnem, et bibit meum sanguinem, in me manet, et ego in illo* (Joan. 6. 57); vel ex Regula.

Quemadmodum Archangelus Raphael juniori Tobiae in via tria suggessit alexipharmaca et adjumenta. scilicet fel, cor et carnes assas piscis (Tobiae 6) ; ita S. fundator noster in via perfectionis et aeternitatis tria praeclarissima antidota nobis in regula 6. Summarii suppeditat. 1. Examen conscientiae, quod, ut diximus, felle significatum, vim illuminandi oculos mentis, ad cognoscendos nosmetipsos, et simul amaritudinem contritionis continet ; 2) confessionem hebdomadariam adumbratam corde piscis, quod carbonibus impositum fugabat daemones, veluti confessio cor in igne charitatis conterit, et daemones expellit; 3) hebdomadariam Communionem (1).

(1) In Constitutionibus Soc. Jesu statuitur, ut octavo quoque die *saltem* ad S. Communionem accedant : quae pro praxi illorum temporum erat Communio valde frequens, quum S. Tridentina synodus (sess. 25 de ref. reg. c. 10) voluerit moniales tantum admonere, ut saltem singulis mensibus ad sacramenta accedant. Postea decursu temporis usus SSae Eucharistiae evasit frequen-

(*Sanctissimum Eucharistiae Sacramentum sumant octavo quoque die :* Reg. 6), et hoc repraesentatur carne piscis assa, quam Raphael Tobiam secum in viam conferre jussit. *Assavit carnes ejus, et secum tulerunt in via ; cactera salierunt* (Tob. 6, 6), ut iis se confortarent in itinere, donec venirent in Rages. *Piscis assus est Christus passus,* ait Venerabilis Beda, quem in sacra Communione comedimus. Piscis assus est Christus Eucharisticus, ut docet Theophylactus ; *naturam enim humanam in hujus vitae mari natantem assans igne propriae Deitatis, ejusque humiditatem exsiccans a profundis undis extractam fecit escam divinam.*

Ad quam escam divinam qui nos disponere debeamus, ut ea mediante, Christo uniamur, praesenti exhortatione explicabimus.

I. Finis Eucharistiae est unio.

I. Finis, virtus et efficacia seu effectus praecipuus sanctissimi hujus Sacramenti est unio cum Christo : testatur hoc S. August. Serm. 9, de diversis, c. 7 (M. L. 38, 389) dicens : *Virtus Eucharistiae est unitas.* Confirmat idipsum antiquissimus auctor Tertullianus L. de orat. c. 6. (M. L. 1, 1161) secundum quem *virtus eucharistiae est perpetuitas in Christo et individuitas a corpore ejus :* haec vero unio non est physica, sed moralis ; non enim Christus nobis sic unitur et in nostram carnem et sanguinem transformatur, ut cibus naturalis in substantiam aliti transit, sed postquam illum vere et realiter sumpsimus, operatur illud in anima nostra moraliter, quod cibus corporalis physice praestat in corpore, dum scilicet pascit, nutrit, auget, confortat et roborat. Hanc

---

tior, maxime vero post Decretum Pii X d. d. 20 Dec. 1905 quotidiana Communio in Societate Jesu factus est usus communis. Quo frequentior autem facta est S. Communio, eo magis curandum est, ne fervor tepescat neve diligentia minuatur in praeparatione. Exhortationes igitur P. Dirckinck vim suam plane retinent, immo magis etiam fiunt opportunae.

unionem variis similitudinibus SS. Patres declarant: S. Cyrillus Hierosolymitanus in Catech. ait: *in communione fit unio continuationis, et mixtionis; sicut ex duabus aquis, vel ceris liquefactis fit una.* S. Dionysius Areopagita de Eccles. Hierarch. c. 3, ait: *in communione est unio insitionis, et insitio spiritualis.* S. Paschasius L. de corpore et sanguine Christi, ait: *in communione fieri unionem transformationis:* nam *finis* inquit *Eucharistiae est, ut in Christum transformemur;* non physice sed moraliter, quoad mores et virtutes. Alii SS. PP. nuncupant *unionem ignitionis.* Sicut ignis ferrum occupat, et sibi quodammodo assimilat, ut videatur esse ignis, et gaudeat proprietatibus ignis, ita SS. Eucharistia moraliter nos transformat, quasi ignitos reddit, et Christi qualitates ac proprietates nobis communicat.

Hanc unionem eo perfectius consequuntur extrema, quo magis sibi similia et proportionata sunt: veluti ignis ligno eo perfectius unitur, quo lignum siccius et aptius est ad ignem recipiendum; sic et surculus eo perfectius unitur stipiti, quo stipes est aptior, nam surculus cerasi aut pomi minus apte quercui inseritur. Ita pariter Christus in Eucharistiae Sacramento homini eo perfectius conjungitur, quo homo communioni recipiendae est aptior.

II. Dispositio est puritas animae, humilitas aliaeque virtutes.

II. Prima itaque dispositio ex via purgativa est puritas animae, quae quo erit puritati Christi similior, eo quoque erit unio perfectior. Consideranda ergo nobis est summa puritas ex parte Christi, ut ex parte nostra ad aemulandum permoveamur. *Non comedetis ex eo crudum quid; nec coctum aqua; sed assum tantum igni.* S. Gregor. homil. 22, in Ev. n. 8 (M. L. 76, 1179) dicit: *Quid crudae Agni carnes, nisi inconsideratam et sine reverentia cogitationis relictam illius humanitatem significant.* Expendamus igitur puritatem unius extremi, id est SS. Sacramenti; et ex alia parte extremi alterius, qui sumus

nosmetipsi, impuritatem. In hoc SS. Sacramento omnia sunt mundissima. 1. Mundissimus est Sacramenti auctor, *Quis,* ait, *ex vobis arguet me de peccato?* 2. Mundissimus est cibus, qui est panis azymus, panis caelestis, manna angelicum, agnus sine macula. 3. Mundissimae sunt species panis candidi et vini. 4. Mundissima est hostia, quae Ecclesiam mundat a maculis et rugis. 5. Mundissima oblatio: *In omni loco offertur nomini meo oblatio munda* (Malach. 1, 11), quae et in se munda est, et alios emundat. Si igitur Deus illos sacerdotes, qui portabant vasa Domini, in quibus nihil erat dignitatis, nisi quod ad Dei cultum adhiberentur, voluit esse mundos, dum dixit: *Mundamini,... qui fertis vasa Domini* (Isaiae 52, 11), quid exiget a Sacerdotibus aliisque communicantibus, qui ipsummet Christum Dominum omnis puritatis fontem suscipiunt et ferunt? Recte S. Augustinus serm. 252, de tempore (non genuin.; nov. ord. serm. 229 ML. 39, 2168): *Rogo vos fratres; num quid est aliquis, qui in arcam sordibus plenam velit mittere vestem suam? et si in arcam sordibus plenam vestis non mittitur pretiosa; qua fronte in anima, quae peccatorum sordibus inquinatur, Christi Eucharistia suscipitur?*

Haec autem puritas non solum consistit in eo, ut a gravioribus peccatis per confessionem liberi simus; sed etiam a venialibus et levissimis quidem; immo ut quantum fieri poterit, ne minimus quidem affectus inordinatus in voluntate resideat, quin vere et sincere prius coram Deo totus effundatur, et Christi Domini ac Dei nostri voluntati quam simillima nostra voluntas quoad actus saltem praesentes reddatur, ita ut nihil in ea turbidum, nihil inordinatum, nihil erga se aut creaturam aliquam, quaecumque illa sit, amore sensuali tinctum appareat; et si quid hujusmodi ante in ea fuerit, generosa saltem contritione evacuetur. S. Franciscus jam diaconus, cum haereret, num sacerdotio initiaretur, necne, Angelum

obvium habuit, qui vitrum pellucidum liquore clarissimo repletum gestans, asseruit: sacerdotes similes huic liquori esse oportere. Unde ipse sacerdotii dignitatem suscipere omnino detrectavit, quia animae suae puritatem illi parem esse non censuit. Eadem de causa Sancti quique praecipui in dies conscientiam expiabant, ut munditie quam maxima eniterent. Imitemur illos et mundemur ab omnibus inquinamentis nostris; nam haec inter alias est causa, cur tam pauci Christo perfecte uniuntur in SS. Sacramento, quia pauci plane mundi reperiuntur.

2. Altera dispositio ad viam illuminativam pertinens complectitur virtutes, praesertim humilitatem, quae nos valde ad unionem cum Christo aptat; neque enim humillimus Jesus cum homine superbo et inflato perfecte unquam uniri potest. Ut igitur eidem uniamur, 1. Tali vita nobis vivendum est, quali Christus vivit in Eucharistia: ille se abscondit, et sua magnalia sub exiguis speciebus panis et vini occulit; quidquid habet thesaurorum caelestium, quidquid sapientiae et lucis, exiguo claudit orbiculo, vere *Deus absconditus:* ita et nos, si conjunctionem intimam serio desideremus, nos et nostra non vane ostentemus, sed potius latere et abscondi cupiamus. 2. Sicut Christus se minimum efficit, ita ut sit in quolibet hostiae puncto et in minima particula, ita nos quoque parvos ac minimos exhibeamus, et aestimemus: quod ut praestemus, hic consideranda est illius dignitas et nostra vilitas, ejus immensitas et magnitudo ac nostra parvitas, ejus infinita sanctitas et bonitas ac nostra malitia. Unde humiliabimus nos, quam possumus profundissime, ac dicemus: *Domine non sum dignus:* 1) Qui te pro me incarnatum, in terris conversatum, passumque suscipiam, ac participem tuam personam, merita, carnem, sanguinem, et divinitatem; quia ego tuae passionis ac mortis causa extiti, te non satis amavi, exempla imitari non studui, nec tempus ac labores pro gloria tua

impendi, et cum toties te mihi communicaris, ego tamen fructum exiguum retuli. 2) Agnoscamus, et corde humili dicamus: *Domine, non sum dignus,* ad quem tu venias, gloria et honore coronatus, in dextera Patris sedens, cui data est omnis potestas in caelo et in terra, et in cujus faciem desiderant Angeli prospicere, ad me vilem corpore, et affectibus vitiorum veneno infectis repletum, more suis immundae in luto peccatorum jacentem, et porcorum siliquas esurientem. 3) *Non sum dignus,* qui te judicem universorum, cum potestate magna et Majestate venturum in nubibus caeli, coram quo plangent omnes tribus terrae, recipiam; ad quem tu de caelestis gloriae throno humilis et mansuetus descendas, quia toties te ad iram provocavi. Vere igitur, *Domine, non sum dignus;* sed beneficio tam grandi et incomparabili longe indignissimus.

Tertia dispositio ad viam spectans unitivam, requirit varios actus virtutum, per quas ultimo disponimur ; ut Christo uniamur. 1) Est pura intentio, 2) Fides, 3) Spes, 4) Charitas, quia sacramentum amoris est, in quo Christus infinito nos amore prosequitur, alias tam mira ac stupenda nobis nequaquam praestiturus. Ergo par pari reddendum est: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo* propter nimiam ejus charitatem qua nos dilexit. Deinde oblatio, resignatio, adoratio, fames et desiderium: S. Bernardus sermone, qui incipit, Panem Angelorum (serm. suppos. ML. 184, 987), ait: *Potestne existimare, quale et quantum est Sacramentum Sacramentorum, dulcedo omnium dulcedinum?... Hae sunt spirituales deliciae justorum et sanctorum: hic bibuntur in loco uberi torrentes lactis, flumina mellis.* Denique laudato succedit: *Edent pauperes et saturabuntur, et laudabunt Dominum.*

Expurgate, igitur, charissimi, *vetus fermentum, ut sitis nova conspersio,* (id est massa farinae subacta) 1 Cor. 5, 7. Sicut per septem dies paschales non erat

permissum Hebraeis uti pane fermentato, sub poena mortis (Exod. 12, 15), ita et nos toties communicantes simus puri, azymi, simplices, innocentes; et tota vita nostra sit dies azymorum. *Itaque epulemur, non in fermento veteri, neque in fermento malitiae et nequitiae; sed in azymis sinceritatis et veritatis* (1 Cor. 5, 8), humilitate praediti, fide illuminati, spe roborati, charitate succensi, et omnium virtutum splendore corusci.

III. Unio ipsa Sacramentalis.

III. His praemissis succedit unio, dum SS. Sacramentum realiter sumimus, vi cujus sumptionis vis et virtus refectionis Sacramenti in nobis tota perseverat, non secus ac si physica unio esset, qualis est in cibo, qui in substantiam aliti transit. Nam tribuit sua merita, confert gratiam, applicat potentiam et bonitatem, ut Deum in nobis per actus et habitus virtutum crescere quodammodo faciat: *Ego sum panis vitae*, qui dat vitam; *nam in ipso vita erat*, vita formalis, vita substantialis: Verbum est vita essentialiter subsistens; est vita tum naturalis, omnibus creaturis dans vitam, tum supernaturalis, quia est fons gratiae et gloriae, per quem *vivent corda eorum in saeculum saeculi*. Itaque Christus in nobis existens non operatur solum ut instrumentum mortuum, sed et vivum; immo ut causa principalis moralis, intellectu nimirum et voluntate. Nam cum videat et amet digne communicantes, Deo pro illis sua exhibet merita, et pactum cum Deo initum; et consequenter applicat praesenti intime bonitatem, misericordiam, justitiam, virtutem, et spiritualem refectionem, animaeque et corporis sanctificationem, non secus atque olim degens in hac vita eamdem applicabat ad opera miraculosa. Nec vero transit cito eadem virtus, sed primo oblectat, deinde vires confert ad functiones spirituales, denique excitat ad omnia in Dei gloriam, reliquis contemptis, referenda, adversaque generose sufferenda. Oh felix unio! Oh beata conjunctio, qua Deus Optimus Maximus cum misero homine, Christus

animarum sponsus cum anima tanquam sponsa dilecta, potentia cum fragilitate, sapientia cum ignorantia, sanctitas cum impuritate, immortalitas cum mortalitate, lux cum caligine, vita cum morte, arcto amicitiae et charitatis vinculo copulatur; e quo meritorum applicatio, illuminatio, sanctificatio, operumque supernaturalium operatio sequuntur.

Quod ut obtineamus, charissimi, facile dispicitis, quanto studio animas nostras disponere oporteat, ut tam optata beataque unione potiamur; quanta cura animae munditiem quam maximam procurare expediat, ut puritati infinitae conjungi mereamur; quanam industria demissionem animi profundissimam comparare, ut humilitati summae assimilemur; quanto conatu in virtutes Christi acquirendas incumbere, ut tanto bono uniri mereamur: cum quo, per quem, et ex quo bona omnia, tanquam fonte inexhausto, in nos affatim derivantur.

EXHORTATIO V

IN REGULAM VI. SUMMARII

De fructibus Communionis et unionis Eucharisticae.

THEMA: *Lignum vitae, afferens fructus duodecim, per menses singulos reddens fructum suum* (Apoc. 22, 2).

Magna fuit providentia divina, quae Adamo protoplasto parenti nostro inter caeteras arbores nobilissimum concessit lignum vitae, cujus fructu vitam temporalem conservaret; at major ejusdem erga Ecclesiam suam novam providentia extitit, dum in ea tanquam in paradiso suo praeter alias arbores, sive Sacramenta, lignum vitae, id est panem vitae sive Sacramentum Eucharistiae in alimoniam animae collocavit. Quod multo

melius comparari potest cum altero *ligno vitae in paradiso caelesti* consito, de quo scribit S. Joannes, *quod adferat fructus duodecim, per menses singulos reddens fructum suum,* sive sint specie diversi, quo eorum varietas delectet, sive unus et idem duodecies in anno proveniens, ut recens semper recreet: *et folia illius ligni ad sanitatem gentium.* Divinum enim hoc Sacramentum, in quo continetur ille Dominus, qui dixit: *Ego sum via, et veritas et vita* (Joan. 14, 6), profert *fructus duodecim;* varietatem scilicet virtutum in anima nostra, quae illam impellunt ad exercendos duodecim fructus, ab Apostolo ad Gal. 5, 22 sq. *fructus Spiritus* nuncupatos, et sunt *charitas, gaudium, pax, patientia, benignitas, bonitas, longanimitas, mansuetudo, fides, modestia, continentia, castitas,* quos renovat hoc Sacramentum, quoties dispositione ac praeparatione debita sumitur: cujus folia, i. e. verba de illo in sacris paginis exarata, virtute pollent sanitatem perfecte restituendi: *Verba, quae locutus sum vobis, spiritus et vita sunt:* ait idem Dominus. Joan. 6, 64.

Quare fructus duodecim ligni vitae seu communionis et unionis Eucharisticae in praesenti exhortatione insinuabimus, ut non tantum per menses singulos, sed etiam per hebdomadas singulas, immo singulis diebus, iisdem refocillemur.

I. Eucharistiae fructus directio.

I. Inter caeteros fructus, quos lignum vitae seu arbor Eucharistica, in communione sacra et unione cum anima in ea producit,

1mus fructus est *directio:* constat ex Psalmo 22, in quo vates regius Eucharistiae affectus et fructus ordine describit: ℣. 1, 2, 3, 4, 6 et quidem primo auspicatur: *Dominus regit me.* ℣. 1. Dum enim in sacra synaxi se mihi unit, in medio mei tanquam rex in throno residens, *regit me,* gubernat ac dirigit; tanquam sol in medio stellarum potentias meas illuminat, tanquam magister in medio discipulorum docet; tanquam dux in medio mili-

tum instruit, tanquam pastor in medio ovium me dirigit. *Tua, Pater, providentia gubernat* (Sap. 14, 3) et me non aliter regit, tanquam si solus in mundo forem. *Sic intendit Dominus singulis, ac si vacet a cunctis; et sic simul intendit omnibus, ac si vacet a singulis. Qui enim omnia administrando implet, regit implendo; nec universis deest cum disponit unum, nec uni deest cum disponit universos, cuncta scilicet naturae suae potentia quietus operatur.* S. Gregor. Moral. 25, c. 15, n. 33 (ML. 16, 343).

2. Provisio.

2dus fructus est *provisio* de rebus necessariis, sive *abundantia et plenitudo gratiae:* additur enim loc. cit. ℣. 1. *nihil mihi deerit.* Quid enim deerit illi, qui Deum possidet habentem omnia? Quid deerit illi, in quo est praesens pelagus immensum, charismatum divinorum et omnium caelestium donorum mare, plenum gratiae et veritatis? Veluti vas plenissimum continere se nequit, quin effluat; ita ipse infinitam se suaque bona communicandi propensionem habet, et continere se nequit, quin ea liberalissime profundat. Quid deerit illi, qui possidet solem justitiae, qui non potest non splendoris sui infiniti radios diffundere? Qui tenet infinitae activitatis ignem, qui non potest non materiam aptam calefacere et inflammare? Nihil ergo mihi deerit vel in corpore, vel in anima, quia tu me, Jesu, corpore et anima tua pascis et reficis, facultates omnes reples, et es mihi *omnia in omnibus* (cf. 1 Cor. 15, 28). Nam si premor fame, cibus es; si siti areo, potus es; si morbis obruor, medicus et medicina es; si tenebris involvor, lux es; si debilis sum, omnipotentia es; si insipiens, sapientia; si iniquus, justitia; si pauper, opulentia; si malignus, bonitas et sanctitas infinita. Et *quid mihi deerit:* Deus meus et omnia?

3. Refectio.

3ius fructus est *refectio animae.* Nam tanquam panis vitae pascit, vitam conservat, nutrit, augmentat, ac

reficit: addit enim propheta regius l. c. ỳ. 2. *In loco pascuae, ibi me collocavit;* et ubi in latino legimus, *Dominus regit me,* in graeco textu est, *Dominus pascit me:* ποιμαίνει Vere pastor bonus, qui in optimis pascuis nos collocat. *Bona pascua divina Sacramenta sunt,* ait S. Ambrosius. Oh qualia pascua! caro Jesu sanctissima! *Caro mea vere est cibus.* Oh qualia pascua! sanguis Jesu nobilissimus! *et sanguis meus vere est potus.* Spiritus divinissimus, immo ipsummet verum, summum, et omne bonum. *In pascuis uberrimis pascam eas, et in montibus excelsis Israel erunt pascua earum; ibi requiescent in herbis virentibus, et in pascuis pinguibus pascentur* (Ezech. 34, 14). Vere igitur *bona pascua, in quibus novum florem capio, qui praebet mihi odorem resurrectionis; carpo lilium, in quo est splendor aeternitatis; carpo rosam, divini corporis sanguinem.*

II. Post tres jam dictos alii non minus utiles dulcesque ab arbore Eucharistica producuntur fructus.

4. Potatio. 4tus fructus est *sitis extinctio,* cupiditatum inordinatarum sedatio, passionum refraenatio. Est enim Christus Eucharisticus instar roris vel aquae concupiscentiae ardorem refrigerantis, et veluti in fornace Babylonica flammas extinguentis: quod propheta innuit Ps. 22, 2. his verbis: *Super aquam refectionis educavit me. — Fons sapientiae verbum Dei in excelsis* (Eccli. 1, 5). Ex hoc fonte scaturiunt aquae salientes in vitam aeternam; ex quibus, mediante Communione et unione Eucharistica, haurimus copiose: *Haurietis aquas in gaudio de fontibus Salvatoris* (Is. 12, 3), nimirum *de fonte misericordiae, ad diluendas culpas, aquas remissionis; de fonte sapientiae ad potandam sitim, aquas discretionis; de fonte gratiae ad irrigandos fructus bonorum operum, aquas devotionis; de fonte charitatis ad decoquendos cibos affectionum, aquas aemulationis,* zeli et fervoris, ad omnes cupiditates nostras restinguendas. (Ita quoad rem *S. Bern.* In nativ. Dni. serm. 1, n. 6. M. L. 183, 118).

5tus fructus est *conversio animae*, et praeservatio a quotidianis delictis. *Animam meam convertit*, ait psalmista l. c. ℣. 3. Erravit anima mea, sicut ovis quae periit; sed pastor bonus *animam meam convertit*. Unde vere fateor: *Quando erravi, ad viam reduxisti me; quando peccavi, corripuisti me; quando tristis fui, consolatus es me; quando desperavi, confortasti me; quando cecidi, erexisti: quando steti, tenuisti me; quando clamavi, exaudisti me: in manibus tuis descripsisti me, ut semper sit memoria mea apud te: veniisti pro me, ut redimeres me; dilexisti me Domine, plus quam te; quia mori voluisti pro me.* (Ita colligitur ex *S. August* op. supp. lib. soliloq. animae c. 13 M. L. 40, 874 sq.). Oh quot modis viisque tentasti, ut converteres et reduceres errantem me! nunc promissis, nunc donis, nunc minis, nunc trahendo funiculis charitatis, ingeminans: *Revertere, revertere, ut intueamur te* (Cant. 6, 12). 5. Conversio.

6tus fructus est *deductio in semitas justitiae* et perfectionis, et inclinatio in bonum. Insinuat id David l. c. ℣. 3. *Deduxit me in semitas justitiae.* Omnes nos quasi oves erravimus, declinavit unusquisque in viam suam; sed benigna manus Domini reduxit nos ia viam justitiae. Semita justitiae est via mandatorum Dei, semita justitiae est semita consiliorum ejus, semita justitiae est semita inspirationum ejus, denique semita justitiae universalis est semita omnigenae virtutis et perfectionis, in qua, ad quam, et per quam, virtute S. Sacramenti nos deducit, gratia confortans et exemplo praecedens. Hic enim docet et ostendit semitam humilitatis, infinitam majestatem et splendorem sub vili specierum velo occultando; semitam obedientiae, ad vocem sacerdotis praesentem se sistendo; semitam mansuetudinis et patientiae, ab infidelibus et haereticis tot injurias tolerando; semitam charitatis et misericordiae, omnia misericordiae opera, absque personarum acceptione exercendo; denique semitam perseve- 6. Deductio.

rantiae, eadem usque ad consummationem saeculi continuando. *Deduc me, Domine, in via tua.* (Ps. 85, 11), *deduc me in semitam mandatorum tuorum.* (Ps. 118, 35), consiliorum quoque et inspirationum, atque omnis evangelicae perfectionis, ut te duce ad optatam felicis aeternitatis metam perveniam.

III. Praeter dictos sequuntur fructus alii.

7. Protectio. 7mus fructus protectio et medela contra tentationes et pereundi pericula. *Nam, etsi ambulavero in medio umbrae mortis, non timebo mala, quoniam tu mecum es.* (Ps. 22, 4). Christus Eucharisticus protector noster est : sub umbra alarum suarum animas, tanquam columbas pavidas ingruente accipitre, protegens. Hoc vivificum Sacramentum est contra omnia tela nequissimi ignea scutum ; est umbraculum diei ab aestu prosperitatis et superbiae ; est tegumentum ardoris et cupiditatis suscitatae a carne ; est securitas et asylum a pluvia et turbine adversitatis et tentationis in vita et morte : ejus enim praesentia defendit et animat ; nam *etsi ambulavero in medio umbrae mortis, non timebo mala ; quoniam tu mecum es.* Ingruant pericula peccatorum, occurrant praecipitia lapsuum, insurgant venti tentationum, saeviant fluctus concupiscentiarum, suscitent praelia phalanges daemonum ; *non timebo mala, quoniam tu mecum es.*

8. Consolatio. 8vus fructus consolatio spiritualis, spes et fiducia : subdit enim coronatus Vates l. c. ℣. 4. *Virga tua, et baculus tuus, ipsa me consolata sunt.* Triplicem in Scriptura divina virgam seu baculum legimus : regum, pastorum, pontificum. Prima rebelles subjugantur, secunda oves ducuntur, tertia filii reguntur. Prima enim valet ad vitiorum expulsionem ; secunda ad morum compositionem ; tertia ad virtutum ordinationem. Prima est virga Joseph, qua ei Ægyptii subjiciuntur ; secunda Moysis, qua Pharaonis serpentes absorbentur ; tertia Aaronis, quae fronduit, floruit et fructum protulit. In S. Sacramento, triplici

virga Rex noster et Pontifex et Pastor utitur : *virga directionis, virga regni tui* (Ps. 44, 7), qua nos sibi subjicit ; virga pastoris, qua nos regit, et contra lupos protegit ; virga et pedum Pontificis, qua omni perfectione nos pascit et dirigit. Omnes vero solatio sunt, ac praecipue vi meritorum baculi sanctae crucis, et patrocinio virgae B. Virginis, quae est virga de radice Jesse, virga Aaronis, florida et fructifera.

9. Confortatio.

9^nus fructus robur et fortitudo in adversis, magnanimitas in persecutionibus. *Parasti in conspectu meo mensam adversus eos, qui tribulant me.* ℣. 5. Hanc mensam paravit *sapientia* divina, quae *aedificavit sibi domum* (Ecclesiae)...; *miscuit vinum, et proposuit mensam suam, misit ancillas suas* (praecones Evangelii), *ut vocarent*, et invitarent : *Venite, comedite panem meum, et bibite vinum, quod miscui vobis.* (Prov. 9, 1 sqq). Oh qualia in hac mensa proponuntur fercula ! Christi humanitas sacrosancta, cum membris, potentiis, virtutibus, meritis ; Christi divinitas, cum omnipotentia, sapientia, bonitate, pulchritudine, sanctitate, et reliquis attributis. Oh quis hac mensa confortatus tribulantes reformidet ; aut eorum infestationibus pectore generoso non obnitatur ?

IV. Fructus ultimi sunt :

10. Unctio.

10^mus fructus *Unctio* gratiae, misericordiae et laetitiae : *impinguasti in oleo caput meum* (l. c. ℣. 5). Solebant veteres in conviviis inter primarias delicias adhibere unguenta pretiosa ; quod quia neglexit, Simon Pharisaeus, audiit : *Oleo caput meum non unxisti.* (Luc. 7, 46). Sancta vero Maria Magdalena observavit, et laudem retulit. (Lc. 16, et Matth. 26, 10 sqq.). Christus Dominus, Unctus Domini, unctus oleo laetitiae, gratiae, unionis hypostaticae, et visionis beatificae, multiplici oleo electos suos impinguat. Nam scapulas et pectus in baptismo, frontem in sacramento confirmationis, manus in sacramento ordinis, quinque sensuum organa in extrema

unctione ; sed specialiter in SS. Eucharistiae Sacramento impinguat eos oleo misericordiae, gratiae, charitatis, laetitiae spiritualis, et confortationis, quo esurientes reficit, eorum vulnera sanat, pabulum luminis et ardoris praebet, luctatores efficit, et in cibum, in manna, seu panem oleatum se liberalissime tribuit.

11. Inebriatio. XI^mus fructus *ebrietas spiritualis. Et calix meus inebrians, quam praeclarus est* (l. c. ℣. 5). *Hic est calix, novum testamentum in sanguine meo :* quem Redemptor propter nimiam charitatem, qua dilexit nos, quodammodo ebrius, infundit, et omnes fideles ad bibendum invitat : *Venite, bibite vinum, quod miscui vobis. — Bibite, et inebriamini, charissimi* (Prov. 9, 5 et Cant. 5, 1). Oh praeclarum calicem ! Oh sanctam ebrietatem ! quam potus Eucharisticus causat, dum cor hominis laetificat, exhilarat, adversitatum oblivionem inducit, moerores depellit, excitat, animat, omniaque ardua vincit, amara in dulcedinem, et dulcia in amaritudinem vertit. Hic calix lapides Stephano, craticulam Laurentio, crucem Petro, gladium Paulo, cultrum Bartholomaeo, omnia tormenta martyribus, omnia adversa confessoribus, omnia certamina virginibus in nectar et ambrosiam, in mel et saccharum commutat, ita ut ea prae sancta ebrietate vix sentiant. Oh calix inebrians, quam praeclarus !

12. Aeterna beatitudo. XII^mus fructus *deductio in caelum. Et misericordia tua subsequetur me omnibus diebus vitae meae, et, ut inhabitem in domo Domini, in longitudinem dierum* (Ps. 22, 6). Haec misericordia Dei in Sacramento Eucharistiae comitatur et subsequitur nos omnibus diebus vitae, quibus praedictos fructus in nobis profert ; in morte ipsa, in qua tanquam viaticum aeternitatis felicis praebetur ; post mortem in purgantibus flammis, quo vis sacrificii et Eucharistiae penetrat, donec perveniamus ad caelum, et inhabitemus in domo Domini in longitudinem dierum, vita beata aeternum fruituri : nam *qui manducat hunc panem, vivet in aeternum* (Joan 6, 59).

Quam magna multitudo dulcedinis tuae, Domine, quam abscondisti timentibus te. (Psal. 30, 20). Vere *venerunt mihi omnia bona pariter cum illa.* (Sap. 7, 11). Sed quid faciemus, charissimi, ut lignum vitae, arbor Eucharistica hos fructus duodecim in nobis producat. 1. *Dilata os tuum, et implebo illud* (Psal. 80, 11), id est, praepara te, dispone, evacua te ab affectibus terrenis, ut pura et sincera mente accedas. 2. Quemadmodum Christus Dominus tot quasi vicibus se tibi donat, quot in sacra hostia particulae sunt et puncta : ita vicissim tu te totum ei offer, idque in omnibus actionibus tuis et vitae momentis. 3. Veluti Salvator tibi offert corpus suum nunc quidem gloriosum, sed ante plagis vulneratum et contusum, ita quoque tu ei offer corpus tuum, non deliciis innutritum, sed aspere habitum, et poenosis operibus castigatum, varieque mortificatum. 4. Velut ille animam suam, intellectum, memoriam et voluntatem, cum sensibus et potentiis atque omnibus eorum actibus, amore immenso inflammatis Patri calesti pro nobis offert : ita tu animam, intellectum, voluntatem fide, spe, et charitate ardentem, cum caeteris potentiis immola. Denique sicut Christus Dominus, per mutationem et transsubstantionem panis et vini in corpus et sanguinem suum, in Eucharistia ponitur, servatis tantum accidentibus : ita et tu per crebram Communionem in eum transmuteris, servatis tantum vitae communis et exterioris accidentibus, implens illud Apostoli ad Rom. 13, 14 : *Induimini Dominum Jesum Christum.*

Hac ratione, ex hoc ligno vitae directionem, provisionem, deductionem, perfectionem, consolationem, fortitudinem, unctionem, ebrietatem spiritualem, et aeternam beatitudinem, fructus sane nobilissimos, copiose decerpes.

REGULA VII SUMMARII

DE CONSCIENTIA INTEGRE APERIENDA.

EXHORTATIO

IN REGULAM VII SUMMARII.

Ostendit sinceram manifestationem conscientiae confessario stabili faciendam esse.

THEMA : *Qui abscondit scelera sua, non dirigetur.* (Prov. 28, 13) ; vel ex Regula.

Quanti momenti sit in longis difficilibusque itineribus gnaros vitae ductores nancisci, ostendit vel ipse Deus, qui quovis tempore populo suo dilecto de optimis ducibus providit ; quales fuere Moyses et Aaron, iisque defunctis, Josue et Caleb, qui Israelitas in terram promissam deduxere. Nec ignorant id viatores ; nam iter maritimum in Indiam orientalem, aut occidentalem suscepturi, non ignari mille occursura maris pericula navarchum conquirunt, cui se vitamque suam tuto possint committere. Pari ratione iter terrestre Hierosolymam aut Romam aggressuri, ante omnia gnarum viae ducem reperire student, ne innumeros in via errores committant, et semper dubii anxiique in horas de viae rectitudine inquirere cogantur. Nos quotquot hic sumus in vitae hujus pelago, inter syrtes et charybdes, inter scopulos et vada aliaque naufragii pericula navigamus, atque ad portum aeternae felicitatis, ad terram promissionis et ad Hierosolymam caelestem proficiscimur. Dux ergo nobis et viae comes opus est, id est vel Superior, vel spiritus director, cui conscientiae latebras detegamus, qui pericula edoceat, viam commonstret, aberrantesque in semitam postliminio revocet ac reducat.

Tria autem ostendemus observanda, ut dux ille feliciter nos deducere valeat. 1) Sit stabilis; 2) sincere eidem cor nostrum aperiamus; 3) si alteri confiteamur, postmodum si quid notabile acciderit, illi declaremus.

I. Confessarius stabilis servandus.

I. *Quisquis suum stabilem habeat confessarium.* Clemens VIII Pontifex Maximus in Decreto de reservatione casuum pro Regularibus, prohibuit religiosos adstringi ad confitendum Abbatibus, Prioribus, Guardianis aliisque Superioribus, exceptis Novitiis; sed ut Superiores duos, vel tres, vel plures pro numero personarum confessarios designarent, apud quos subditi in Monasteriis et Domibus religiosis per exhomologesin peccata expiarent: ordinarie bini in Collegiis nostris deputati sunt conscientiarum arbitri [in maioribus domibus plures], quorum quilibet valide et licite potest a peccatis absolvere. Uterque etiam (ut voluit dictus Clemens) ordinarii nomine gaudet; sed illorum alter simul patris spiritualis munere fungitur, qui meditationum puncta dictet Patribus, juniores quibusvis mensibus ad se evocet, et cum illis de rebus spiritualibus tractet; atque apud hunc ordinarie juniores peccata expiant, simulque in spiritu diriguntur. Hos viros Clemens VIII in Constit. decrevit, esse debere doctrina, prudentia et charitate praeditos: et S. P. N. 3. p. Const. c. 1, n. 12, agens de qualitatibus patris spiritualis, ait: *talem esse oportere, ut eum omnes diligant, ad quem in suis tentationibus confugiant, et cui confidenter omnia sua detegant, et a quo consolationem, et auxilium sperent in Domino, nullamque tentationem celent.*

P. Lancicius in Opusc. de Superioribus c. 1, ait suo tempore in Italiae provinciis observatum fuisse, ut cum maximo delectu ejusmodi constituerentur patres spirituales, qui omnium judicio, et quasi voce populi, quae est vox Dei, haberentur viri valde spirituales. Sic ait Neapoli Romam evocatum ad P. Spiritualis officium P. Antonium Spinellum, virum insignem et theologiae

doctorem: Romam quoque Mediolano evocatum P. Joannem Baptistam Circortum, ubi 40 annis, eo in munere, laudabilissime versatus est, ac denique cum fama sanctitatis mortuus. Item P. Nicolaum Berzettum, P. Bernardinum Rosignolium, P. Octavianum Navarolam, aliosque. Et hodiedum non raro eliguntur in patres spirituales, qui diu gubernarunt, ut cum majore fiducia ad eos accurramus, et illi peritius nos dirigant.

Quisvis igitur demum nobis assignatus fuerit, illum amore et honore prosequi ac fiduciam erga eum magnam praeferre debemus, constanterque ad illum pro exhomologesi instituenda recurrere, non transcurrendo de uno ad alium; hoc enim vetat regula sexta Summarii: *Quisque suum stabilem habeat confessarium.* Valde quoque enorme, insolitum, et minime tolerandum foret in religioso, si quosdam licentiae et laxiori vitae addictos saeculares imitatus, graviora solum ad aliquem juvenem sacerdotem imperitum et imperfectum illegitimumque deferret, leves vero defectus seni, prudenti, venerabili, et legitimo confessario suo aperiret, sub quibus nescio praetextibus, quibus hoc legitimare studeret. Ecclesiastici c. 4, 31 verba ad id accomodare possumus, ac si ab hoc confitendi modo deterreat: *Ne subjicias te omni homini pro peccato:* i. e. noli confiteri cuivis peccata tua, sed tibi designato et stabili. Reperire est sane gravissimos auctores valde improbantes, si quis binis utatur confessariis: uno cui gravia, altero cui levia peccata confiteatur. Doctissimus Victoria in Summa, verbo *confessio,* nu. 196, esse sacrilegium asserit, viderique magnam fictionem, et irridere confessorem, faciens eum credere, quod sis probus (1). Alii auctores, ut Sylvester et Emmanuel Sa,

(1) Sane omnino reprobandus et condemnandus est ille defectus sinceritatis, quo quis ab integritate confessionis essentiali deficeret, atque aliquod peccatum mortale nuper commissum necdum rite accusatum et absolutum reticeret, id *postea* confessario ignoto

celebres Theologiae moralis doctores, ejusmodi poenitentes enormis hypocrisis damnant. Alii reprobant hunc modum, eo quod omnem occasionem peccandi non adimat; quod magis salutarem medicum refugiat, et certioris emendationis viam declinet. Doctissimus vero Antonius Diana tom. 3, Tr. 4, resol. 131, per accidens esse peccatum mortale docet hoc modo confiteri, cum gravia ex eo damna oriri valeant: de quo dubitandi locus haud relinquitur. At hoc in Societate locum non habet.

Nos ergo ex mente S. P. N. stabilem habeamus conscientiae nostrae directorem, quem absque causa rationabili non deseramus.

II. Cui conscientiae tota aperta sit.

II. Alterum, quod a nobis requirit S. fundator noster, est, ut huic stabili confessario vel patri spirituali totam conscientiam nostram sincere aperiamus: *Cui*, inquit, *ipsius conscientia prorsus aperta sit:* sc. 1) peccata, 2) tentationes, 3) anxietates et perplexitates, 4) scrupuli, et dubia, 5) passiones et malae consuetudines, 6) opera poenitentiae, 7) opera humilitatis et aliarum virtutum.

Ratio prima: quia conscientiae arbiter est et magister spiritus, et animae nostrae est medicus: jam vero si in morbis corporeis tam sollicite omnia medico detegimus, quanto magis in morbis animae medico spirituali omnes morbi et vulnera aperienda erunt! *Honora medicum propter necessitatem, etenim illum creavit Altissimus*

---

vel extraordinario confessurus. — Verum si post infelicem lapsum quaerat statim confessarium non-ordinarium, ne ordinario id pandat, etsi ne postea quidem ei illud manifestet: regulam Societatis Jesu sane non implet neque perfectionis normam sequitur; mediis tamen ad salutem necessariis usus est, nisi forte propter peccandi occasionem vel consuetudinem clarior sui manifestatio apud ordinarium confessarium ei fuerit necessaria. Proin non semper urgenda est accurata observatio regula ex se non obligantis sub peccato, ne videlicet propter regulam periclitetur infirmi salus aeterna. — Haec in his et in sequentibus ante oculos haberi debent.

(Eccl[i] 38, 1), ait Spiritus S. Si Deus tantum honorem medico corporis exhiberi vult, ut eum revereamur, morbos aperiamus, media praescripta adhibeamus: quanto magis id volet in medico spirituali, cum anima millies sit praestantior corpore, quod est vas sordium, esca vermium, ac velut tyrannus et proditor animae!

Ratio altera est, quia Deus nos regit non per quoscumque, sed peculiariter per eos, quos ipse nobis patres, magistros, duces, ac medicos ordinavit. Haec enim est suavissima providentiae divinae ratio; ut per patres spirituales nos regat atque ad perfectionem et ad caelum nos deducat: per hos enim ipse loquitur, nosque corrigit et sanat: *Neque herba, neque malagma, sanavit eos, sed tuus, Domine, sermo* (Sap. 16, 12). His ergo nos penitus aperire oportet; quod enim medicus nescit, non corrigit.

Ratio tertia: ab auctoritate SS. Patrum desumitur, qui hanc sinceritatem unice requirebant a suis: ut S. Basilius in reg. fusius disputat., S. Benedictus in regulis, reg. 7. S. Bonaventura, Cassianus, B. Abbas Isaias; qui orat. 6, consulit: *cogitationes tuas noli quibuslibet aperire; sed patribus tantum tuis, ne tristitiam contrahas in corde tuo.*

Ratio 4ta est, daemonis technas, fallaciasque his ducibus animae feliciter evadamus; nam diabolus variis nos impugnat tentationibus. 1. Prima tentatio diabolica accidit a timore nocturno, scilicet noctu, a somnis foedis, nocturnis terroribus, ac illusionibus; sed aperi ea tantum et *non timebis a timore nocturno* (Ps. 90, 5). S. Augustinus L. 10. Confess. c. 30, deplorat in se hujusmodi foeda somnia. Saepe quis haeret, num peccaverit, necne; aperiat confessario et securus erit, nec timebit a timore nocturno.

2. *A sagitta volante in die* (ib. ℣. 6): haec est altera tentatio daemonis, in qua sub specie boni, transfigurans se in angelum lucis, illudit: ita in Hispania cuidam per-

suasit, ipsum pervenisse ad summum perfectionis gradum, nec quidquam praeter vitam mortalem gloriae suae obsistere; quare statuit pulvinari ore admoto vitam finire; sed a quodam superveniente impeditus, non acquievit tamen, donec collo laqueum immisit. Wadingus ad annum 1253. Miser hic si tentationem aperuisset, laqueum evasisset.

3. Quando non successit sagitta volans in die, ad tenebras daemon convertitur, seu *ad negotium perambulans in tenebris:* i. e., quidquid terret in tenebris, et ex improviso obrepit ac perniciose ingruit, sive latrones sint, sive lemures, vel ut exponit Bernardus, hypocrisis et cupiditas honorum, vel ut explicat Augustinus, vehementiores tentationes, quae terrent ignorantes. Denique succedit:

4. *Incursus et daemonium meridianum:* id est omnis aggressor robustus et potens, qui non timet ipso meridie nocere et laedere; alii docent esse spiritum acediae et pigritiae, alii luxuriae. Quis obsecro omnes has technas, versutias, et machinas eludet, nisi conscientiae suae arbitro fideliter aperuerit?

Quod si neglexerimus, gravissima sane pericula incurrere possumus. Nam: 1. demus, aliquem esse inter novitios, qui vel nimiis reflexionibus, vel nimiis anxietatibus, vel nimia coactione caput vexet, nec Superiori aperiat: quid inde damni eveniet? hoc, ut caput destruat, et ad meditandum, vel orandum se ineptum reddat, ac longo tempore haec utilissima exercitia cum spiritus detrimento intermittere necessitas cogat. 2. Demus, alium esse gravissimis impetitum tentationibus, vel suggestis a daemone, vel ortis ex consortio unius et alterius socii laxioris, qui ei suggerant prava dictamina, quae ille Superiorem celet: quanta hic rursus pericula! sane non raro periculum dimissionis. Alius in novitiatu clam legit libros a suo munere alienos, studet concionibus, concinnat adver-

saria, et locos communes pro concionibus digerit; magister humaniorum aut etiam theologiae auditor studiis a sua professione alienis vacat: quid inde periculi, si celent Superiorem? hoc, ut novitius solidum fundamentum vitae religiosae in tirocinio non ponat, ac postea tandem deficiat; ut magister eruditione debita discipulos defraudet; ut theologiae auditor se necessaria theologiae doctrina privet, et ad Societatis functiones perfecte obeundas minus idoneum se reddat.

III. Si alteri fuerit confessus, ordinario conscientiae vulnera detegat.

III. *Qui autem alii, quam suo confessario designato confiteretur, debet postmodum (quantum recordari poterit) eidem suo confessario totam suam conscientiam aperire, ut nihil ignorando, quod ad eam pertineat, melius in Domino possit eundem juvare.* Ita habet Reg. 7. Summarii.

Praxis habet, ut ubi quis domo diutius abfuerit, si nihil extraordinarium occurrit, id verbo insinuet; si quid occurrit, id enarret quoque, et aperiat. Pono exempli gratia, quempiam mitti ad vineas aut villas, ibi eum periculum peccati gravioris incurrere et reipsa labi; hoc ipsum oportebit postmodum confessario ordinario aperire; tum ut periculum relapsus evadamus, tum ut media adhibeamus etc., omnia eo fine, ut nos possit melius in Domino juvare. *Nam*, ut inquit Hieronymus super cap. 10. Eccl. (M. L. 23, 1096) *quod ignorat medicina non curat.* Et quemadmodum aegroti ex sanitatis amore, et desiderio vincunt pudorem, neque arduum habent manifestare defectus suos, et membra nuda medicis: sic etiam ex virtutis, imo ex Dei amore, difficile hoc medium prodendi animas nostras, moresque nudos minime debemus existimare. Medicorum princeps Galenus in libro de curandis animi morbis in eo pene totus est, ut medium hoc commendet, qua viri prudentissimi, veridici, virtuosi ductu agamur et regamur: *Qui abscondit scelera sua, non dirigetur, qui autem confessus fuerit, et reliquerit ea, misericordiam consequetur* (Prov. 28, 13).

Quapropter dilectissimi, 1) stabilem habeamus confessarium ; 2) ei totam conscientiam nostram candide aperiamus, tanquam perito medico, tum quia per eum nos regit Deus, tum ne pericula gravissima hujus neglectu incurramus ; 3) quod si alteri in absentia aut itinere confessi fuerimus, postmodum ordinario conscientiae arbitro, si quid occurrerit extraordinarium, id retexamus, ut sic melius in Domino juvemur, atque in via spiritus, salutisque sempiternae securius dirigamur.

REGULA VIII SUMMARII

DE SANCTO PARENTUM ET CONSANGUINEORUM ODIO.

EXHORTATIO I

IN REGULAM VIII SUMMARII.

Ostendit parentes et consanguineos relinquendos esse, et odio habendos.

THEMA : *Non veni pacem mittere, sed gladium* (Matth. 10, 34) ; vel : *Curandum est, ut omnem carnis affectum erga sanguine junctos exuat* (Reg. 8).

Quilibet genuino Societatis *Jesu* spiritu imbutus tiro mystice sibi faciendum existimet, quod ad literam Moyses levitis praestandum Dei nomine mandavit Exod. 32, 27, ad ulciscendum gravissimam crimen a populi contra Deum commissum : *Ponat vir gladium super femur suum ; ite, et redite de porta usque ad portam per medium castrorum, et occidat unusquisque fratrem, et amicum, et proximum suum.* Admirabile facinus, et a quo vel ipsa abhorrere videtur natura ! manu propria trucidare ac confodere fratres, sibique sanguine junctos. Et tamen paruere

Moysi levitae, strinxerunt gladios, de porta ad portam per castra universa irruerunt, fratresque suos et cognatos neci dederuut. Quo fortiter fideliterque peracto, ac peremptis tribus et viginti hominum millibus, epiphonema hoc protulit Moyses: *consecrastis manus vestras hodie Domino, unusquisque in filio et in fratre suo, ut detur vobis benedictio.* Praeclara haec religiosorum virorum figura est, qui veri et spirituales sunt levitae, teste *S. Ambrosio.* De fuga saeculi c. 2 (M. L. 14, 572), Deo in Religione consecrati *levitae fugitantes sunt mundi hujus, ut placeant Deo: relinquunt patriam, parentes, filios, omnemque cognationem, ut adhaereant uni Deo.*

Hi igitur, levitarum illorum more, gladios evaginent, stringant, vibrent, ac feriant parentes, fratres, et cognatos: qua vero id ratione peragendum sit, nunc exponemus.

I. Parentes et cognati relinquendi.

I. Admirandam Veritas aeterna, Matth. 10., protulit sententiam, dum dixit: *Nolite arbitrari, quia pacem venerim mittere in terram; non veni pacem mittere, sed gladium.* Quid est hoc, Domine? An non pacem mentis, pacem nnionis fidelium inter se, ac cum Deo et Angelis ejus, quae ducit ad pacem et felicitatem aeternam in coelis, te allaturum vaticinatus est Isaias (c. 9, 6 et c. 65, 25)? Et an non te in terris nato, Angeli eam hominibus annuntiarunt Luc. 2, 14. Qua igitur ratione veritati consonat: *Non veni pacem mittere, sed gladium?* Omnino pacem spiritualem, pacem mentis volo; sed nolo pacem terrenam ac mundanam, sed *gladium*, seu *separationem*, ut habet Lucas 12, 51. Volo enim separari fideles ab infidelibus, catholicos ab haereticis, religiosos a mundanis, filios a parentibus, et cognatos a cognatis: *Veni enim separare hominem adversus patrem suum, et filiam adversus matrem suam, et nurum adversus socrum suam.* Et cur istud, obsecro? Quia *inimici hominis domestici ejus* (Matth. 10, 35 sq.). Evenit enim aliquando, ut pater

filium, frater fratrem, conetur retrahere, vel a fide, vel a religione, pietate, ac divino obsequio ; quo casu : *Veni separare*. Praeclare in ista verba S. Chrysostomus : *Vincet*, inquit, *potestas Evangelii adeo, ut filii quoque contemnant parentes suos, filiae matres suas, et parentes liberos, imo et animam* (vitam) *et omnia pro pietate* (et Religione) *exponant*.

Quisquis igitur vult Deo sub crucis labaro in Societate *Jesu* militare, stringat gladium necesse est, feriat, caedat, et faciat separationem, sejunctionem, divisionem sui a parentibus et fratribus et cognatis. Hoc exigit dux tuus Christus, qui te in militiam suam adscripsit, et hunc tibi gladium offert ac porrigit : hoc requirit centurio tuus, in cujus cohorte stipendia meres, S. Ignatius : sic enim regula 8. dicit : *Unusquisque eorum qui Societatem ingrediuntur, existimet sibi patrem et matrem, fratres et sorores, et quidquid in mundo habebat, relinquendum*. Atque hoc ut sacrae militiae rudimentum, est vitae religiosae exordium, est primae de mundo victoriae trophaeum : quod ante omnia est omnino necessarium. Quid enim ? An non id postulat apostolicae vitae ratio ? Evangelii ubivis terrarum praedicatio ? Ad fideles infidelesve missio ? Separatio fiat, necesse est, ut Apostolorum in omnem terram sonus exeat ; ut fides incrementum capiat, gladio et separatione opus est. Parentes et patriam relinquere oportet ; non enim est *propheta acceptus in patria sua :* nec evangelista, nec apostolus. Si Petrus et Andreas remansissent apud parentes Bethsaidae, quis fidem invexisset Romam et in Italiam ? Quis religionem christianam in Thraciam, Scythiam, Achaiam, aliasque regiones ? *Non* ergo *veni pacem mittere, sed gladium*, sed separationem.

Separatio illa egregie olim in Abrahamo patriarcha sancto adumbrata legitur, Gen. 12, 1. Cui a Domino mandatum fuit : *Egredere de terra tua et de cognatione tua,*

et de domo patris tui, et veni in terram, quam monstrabo tibi. Voci divinae exemplo paruit patriarcha : exivit enim de Ur Chaldaeorum, et perrexit in Haran ; cum vero ibidem reperiret parentem, ut summa mandatum divinum perfectione adimpleret, nec eo loco substitit, sed alio iter promovit. Eadem separatio adumbrata, spirituque prophetico a regio vate praedicta fuit (Psalm. 44, 11 sq.) : *Audi, filia, et vide, et inclina aurem tuam, et obliviscere populum tuum, et domum patris tui. Et concupiscet Rex decorem tuum.* Quibus verbis, priore major perfectio exigitur : non enim duntaxat ait : *Egredere,* aut desere ; sed obliviscere, quod est amplius : quid enim juvat parentes corpore deserere, si maneant in corde ? Igitur *obliviscere populum tuum.* Si enim in mente vestigium aut populi, aut domus tuae resideat, haud regi placebis, nec is concupiscet decorem tuum.

Si separationis et oblivionis ejusmodi exempla desideremus, unde luculentiora, quam ab ipsomet Salvatore ejusque Apostolis depromemus ? An non Redemptor noster beatissimam Virginem Matrem suam, et S. Josephum educatorem suum reliquit, quando Hierosolymis in templo remansit, et post triduum inventus est in medio doctorum, interrogans et respondens illis? Cumque sancta Mater, quasi conquerendo diceret: *Fili, quid fecisti nobis sic ? ecce, pater tuus et ego dolentes quaerebamus te,* Ipse reposuit : *Quid est, quod me quaerebatis ? Nesciebatis, quia in his, quae Patris mei sunt, oportet me esse* (Luc. 2, 48 sq.) ? Et alias, cum singulari ratione vacaturus erat iis, quae Dei sunt, dictum illi fuit (Matth. 12, 47 sq.) : *Ecce, mater tua et fratres tui foris stant quaerentes te.* Quibus ipse respondit : *Quae est Mater mea, et qui sunt fratres mei ?* non quasi non diligeret, non quasi virginem pauperem Matrem non agnosceret, nam et tenerrimo in eam ferebatur affectu, et intime pernoscebat, sed ut deserendos oblivionique dandos esse parentes ac propin-

quos ab iis, qui Dei servitio se manciparunt, nos edoceret. Nonne idem suo nos docuere exemplo Petrus et Andreas? quibus a Domino dictum fuit : *Venite post me, et faciam vos fieri piscatores hominum : et illi continuo* (absque mora) *relictis retibus* (et omnibus) *secuti sunt eum. Et procedens inde, vidit alios duos fratres, Jacobum Zebedaei, et Joannem fratrem ejus,... et vocavit eos. Illi autem statim* (absque replica) *relictis retibus et patre, secuti sunt eum* (Matth. 4, 19 sqq.).

Quodnam vero praemium parentes et omnia relinquentibus a Salvatore promissum sit, indicatur Matth. 19, 29, ubi, cum Petrus confidenter diceret : *Ecce nos reliquimus omnia, et secuti sumus te ; quid ergo erit nobis?* Christus mox respondit : *Amen, dico vobis, quod vos, qui secuti estis me, in regeneratione, cum sederit Filius hominis in sede majestatis suae, sedebitis et vos super sedes duodecim, judicantes duodecim tribus Israel. Et omnis, qui reliquerit domum, vel fratres aut sorores, aut patrem aut matrem, aut uxorem aut filios, aut agros propter nomen meum, centuplum accipiet, et vitam aeternam possidebit.*

Quare, charissimi, Christi et Apostolorum exemplo, nobis qui vitam apostolicam amplexi sumus, parentes, fratres et sorores deserendi sunt, patria et quidquid in mundo habebamus relinquendum est. Id quod jam, laus Deo, praestitimus ; hic fuit primus perfectionis nostrae gradus, haec prima victoria de mundo, carne et sanguine a nobis relata ; haec primae partis Regulae 8. a S. Ignatio nobis praescriptae impletio : *Unusquisque existimet patrem et matrem, et quidquid in mundo habebat relinquendum.* Non solum re ipsa, sed et affectu et cogitatione, ita ut quasi omnium obliviscamur. Atque hoc ita serio nobis exequendum est, ut si Deo placeat, et Superiores praescriberent, parati essemus, propter Deum et Evangelium, in omnem reliquam vitam nostram, nunquam

amplius parentes et propinquos vel oculo intueri, vel verbo affari ; idque non solum novitiatus nostri biennio, sed tota insequente vita, quemadmodum innumeri de Societate illustres viri, in Indiam, Chinam et Japoniam profecti reipsa praestiterunt. Non degeneremus a praecelsis cogitationibus majorem nostrorum, si magna pro Dei gloria aliquando praestare cupiamus.

II. Parentes et cognati quo sensu odio habendi.

II. Primo gladii ictu librato, et facta separatione, minime nobis est acquiescendum ; sed denuo vibrandus gladius, et aut caesim dividendus, aut punctim confodiendus inordinatus atque carnalis erga parentes ac propinquos affectus et amor, isque in odium sanctum est commutandus. Et hoc est alterum, quod S. patriarcha noster in praesente regula requirit, dum mox subtexit : Imo dictum sibi existimet verbum illud (Christi) *Qui non odit patrem et matrem, insuper et animam suam, non potest meus esse discipulus*. Non solet sanctus fundator regulas suas divini eloquii sententiis stabilire ; at in hac re adeo ardua ac difficili eas minime praetermittendas existimavit. *Si quis venit ad me, et non odit patrem suum et matrem, et uxorem et filios, et fratres et sorores, adhuc autem et animam suam ; non potest meus esse discipulus* (Luc. 14, 26) (1). Ratio est, ut insinuant S. Hieronymus et alii, quia Christus utpote Deus, Dominus Salvator ac Redemptor noster, longe parentibus et omnibus cognatis est anteponendus : quare qui eum illis postponit, ut propter eos vel a fide, vel a lege christiana, vel a religione et servitio divino desciscat, atque in peccatis mundique periculis persistat, Christum indigne tractat, summamque ei ignominiam irrogat, et ideo indignum se reddit, qui de Christi familia et schola recenseatur. *Non est me dignus* (Matth. 10, 37). Non est

(1) De sensu hujus dicti Domini Nostri vide, quae supra notata sunt pag. 39 et quae mox dicentur pag. sequenti.

dignus me magistro, non est dignus meo nomine, consortio, societate, gratia, regno, caeterisque promissis meis.

Qui non odit. Sed quomodo, quaerit S. Gregorius, *jubemur propinquos odisse, qui jubemur et inimicos diligere ?* Respondeo, odium, quod est rei malae displicentia, esse duplex : unum est displicentia mali, quale est peccatum, aut inclinans inducensve ad peccatum, quia verum bonum impedit ; atque hoc odii perfecti nomen obtinet : de quo David : *perfecto odio oderam illos* (Ps. 138, 22). Alterum est displicentia mali opinati ; tale est vita Christi, vita Sanctorum, pietatis opera, conciones, jejunia, quae odio habentur ab impiis, illa esse mala opinantibus, sed hoc nuncupatur odium iniquum, Ps. 24, 19 *Odio iniquo oderunt me :* et hoc odio mali oderunt bonos ; locumque nonnunquam reperit inter servos Dei, praesertim inter tirones incipientes et etiam imperfectos, quibus displicent jejunia, poenae injunctae, correptiones Superiorum, et fratrum ferventiorum exempla. Secundum hoc odium longe sit a nobis ; primum vero erga parentes et propinquos exercendum est, ut displicentiam habeamus, non erga personas, sed erga id quod verum malum est ; tale autem malum est, quando nos a servitio Dei retrahunt, quando nos in vocatione Christi retardant, vel quando nos in spiritu, virtutumque profectu impediunt, rursumque caducis mundi rebus involvere parant atque intricare.

In hoc casu, gladio spiritus utendum est : *Qui amat patrem aut matrem plus quam me, non est me dignus.* l. c. *Qui non odit patrem* etc. Naturaliter homo odit inimicum suum. *Inimici* autem *hominis*, hac in re, *domestici ejus*. Sed cur, obsecro ? An non inimicus tuus est, qui e naufragio littus jam contingentem repellit in fluctus ? An non hostis est, qui ex incendio profugum retrahit in flammas ? An non adversarius est, qui hostilibus manibus et armis elapsum iisdem prodit et denuo objicit ? *O dirum*

patrem! o saevam matrem! Exclamat Doctor mellifluus, Epist. III. *O parentes crudeles et impii! imo non parentes, sed peremptores, quorum dolor salus pignoris; quorum consolatio mors filii est; qui me malunt perire cum eis, quam regnare sine eis. Qui me rursus ad naufragium, unde tandem nudus evasi; rursus ad ignem, unde vix seminstus exivi; rursum ad latrones, a quibus semivivus relictus sum, sed miserante Samaritano jam aliquantulum convalui, revocare conantur: et militem Christi, prope jam rapto coelo triumphantem, ab ipso introitu gloriae tamquam canem ad vomitum, tamquam suem ad lutum, ad saeculum reducere moliuntur!*

Sub tali igitur qualitate parentes odio habendi sunt; quod scilicet non amicos, sed inimicos se nobis exhibeant; non parentes, sed peremptores; quibus levamen est filium perimere, quibus solatium est damnatis habere socium damnationis; quibus non sufficit quod in hanc saeculi miseriam misere miserum induxerint, et peccatores peccatorem in peccato suo genuerint, nisi etiam simul invideant misericordiam, quam consecutus est ab eo, qui non vult mortem peccatoris; et insuper filium gehennae efficiant.

Quapropter, dilectissimi, Christi Domini et Sanctorum exemplo instructi, non solum, ut coepistis, parentes et amicos cum mundo universo relinquite; verum etiam crebram illorum memoriam et cogitationes illecebrosas deponite, imo generosos adeo spiritus concipite, ut mox a tirocinio, si Deo ac Superioribus placeret, parati essetis illos nunquam amplius oculis intueri. Deinde, casu quo parentes, aut propinqui vos vel in obsequio divino impedire, vel quod pejus est, a religione avellere et in mundi procellas ac pericula retrahere molirentur, praedictum odium sanctum concipite et in pectore fovete: *Oportet enim* nos *Deo magis obedire quam hominibus*, majore-

que Deum complecti amore, quam parentes. *Qui amat patrem aut matrem plus quam me, non est me dignus* (Matth. 10, 37). Denique si omnino importunitate aut violentia parentes utantur, et ut loquitur S. Hieronymus, Epist. 2. ad Heliodorum, *conentur in pectore tuo Christum occidere:* tunc ut subjungit idem S. Doctor, *licet parvulus in collo pendeat nepos; licet sparso crine et scissis vestibus, ubera, quibus te nutrierat, mater ostendat; licet in limine pater jaceat; per calcatum perge matrem; et siccis oculis ad vexillum crucis evola; solum pietatis genus est in hac re esse crudelem.*

EXHORTATIO II

IN REGULAM VIII. SUMMARII.

Ostendit amorem carnis exuendum nobis esse, eumque in spiritualem convertendum.

THEMA: *Si quis venit ad me, et non odit patrem suum et matrem..., non potest meus esse discipulus* (Luc. 14,26); vel: *Carnes affectum exuat ac illum in spiritualem convertat* (Reg. 8).

Quamquam certum indubitatumque est Christi Domini Redemptoris nostri cor purissimo tenerrimoque amore Beatissimae Virginis Matris suae flagrasse, nusquam tamen in divinis literis legimus, illum honorifico eam matris nomine compellasse, sed mulieris: *Mulier, ecce filius tuus. Quid mihi et tibi est mulier?* Et cur, obsecro, hoc? Ingeniose pro more expendit id mellifluus Doctor in rem nostram (Dom. post oct. Epiph. serm. 2, n. 5 ML. 183, 160), dum ait: *Quid mihi et tibi est mulier? Quid tibi et illi, Domine? Nonne quod filio et matri? Quid ad illam pertines, quaeris? cum tu sis*

benedictus fructus ventris ejus immaculati? Nonne ipsa est, quae salvo pudore concepit, et sine corruptione te peperit? Nonne ipsa est, in cujus utero novem mensibus moratus es?... Nunc ergo Domine, quid molestus es illi dicens: Quid mihi et tibi est mulier? (1) *Multum per omnem modum. Sed manifeste jam video quod non velut indignans, aut confundere volens virginis matris teneram verecundiam, dixeris... Ut quid ergo fratres, ut quid sic respondebat prius? Utique propter nos, ut conversos ad Dominum jam non sollicitet carnalium cura parentum, et necessitudines illae non impediant spirituale exercitium. Quamdiu enim de mundo sumus, debitores nos constat esse parentibus. At postquam reliquimus nosmetipsos, multo magis ab illorum sollicitudine liberi sumus,* Et paulo post: *Optime ergo nos docuit Dominus, ne solliciti simus super propinquis carnis nostrae plus quam religio postulet, quando ipsi matri, et tali matri respondit: Qui mihi et tibi est mulier?*

Quare in hac exhortatione, cur et quomodo amorem carnis exuere, eum in spiritualem convertere, cognatosque ordinata charitate complecti oporteat, declarabimus.

I. Carnis affectus erga cognatos exuendus.

I. Primum, quod S. Ignatius parens noster postulat, postquam quis parentes reliquit, est, ut omnem affectum carnalem exuere studeat. *Curandum ei est,* inquit Reg. 8, *ut omnem carnis affectum erga sanguine junctos exuat.* Non possumus autem carnis affectum exuere, nisi probe sciamus, quid sit amor carnis, aut in quo ille consistat. Quid igitur est amor carnis, de quo sic S. Pater loquitur? Respondetur: Affectus seu amor carnis et sanguinis, seu potius amor sensualis est, qui respicit quidpiam, vel ad carnem et sanguinem, vel ad sensualitatem, vel ad conditionem aliquam naturalem spectans. Sic 1. Amor seu

(1) Alii tamen aliter haec verba Domini interpretantur, nullam erga Matrem reprehensionem vel repulsam agnoscentes.

affectus carnem respiciens est, si quempiam amore prosequimur, quia ex eo nati sumus; vel si amore ferimur in fratres et sorores, quia ex iisdem parentibus orti sumus, vel quia nepotes sumus et sanguinis aut affinitatis vinculo connectimur: omnia ista fundantur in carne et sanguine. Huc quoque reducitur, dum erga certos amorem fovemus, quia ejusdem nobiscum sunt provinciae, patriae aut civitatis. 2. Ad sensualitatem vero pertinet, si ad nonneminem tenerius afficiamur, quia morum suavitate et humanitate est praeditus, quia formae elegantia, nobilitate prosapiae, cultu vestium elegantiore, aut honorum insignibus decoratus est. Omnia enim ista sensualitatis alimenta sunt. Ad conditionem autem naturalem spectat, si quempiam amore complectimur, quia ejusdem nobiscum humoris, temperamenti, aut complexionis naturalis est, vel ejusdem conditionis aut status, vel in moribus aut modo agendi nobis est similis: quae naturam respiciunt.

Hic porro affectus quatuor potissimum rebus cognoscitur, alitur, et fovetur 1) frequenti cogitatione, 2) crebra collocutione, 3) litteris, 4) negotiis: quemadmodum ex adverso, dum erga quemdam odium gerimus, a cogitatione, colloquio, litteris ultro citroque mittendis, aut accipiendis, atque a negotiorum cum eo tractatione abstinemus. Quod si vero cujusdam teneamur amore, praesertim si parentes sint aut sanguine juncti, eorum recordatione, alloquiis, epistolis, negotiis plurimum delectamur, nam:

1. Libenter crebra eorum cogitatione et recordatione occupamur. Ubi thesaurus noster est, ibidem et cor nostrum et animus et memoria erit. Id quod magnum spiritui damnum parit, dum vel vane effert, vel moestitia dejicit, vel cogitationes a Deo et divinis avertit; ac proinde parentes, eorum divitias, paupertatem, vitam, mores, filiorum collocationem, facultatum incrementa,

fortunam, aut infortunia identidem animo volvere, alienum esto ab illo, qui conjunctionem cum Deo affectat, quemque sollicitum esse decet de iis, quae Domini sunt, et curare ut eidem placeat.

2. Elucet amor carnis, et fovetur praesentia et colloquiis crebris, quae multis perniciem et ruinam peperere: excitantur enim parentum verbis, lacrimis, gestibus et manuum attrectationibus affectus amoris olim sepulti; nascuntur affectus gaudii in prosperis, sollicitudinis vero, tristitiae et melancholiae in adversis; atque ita pax et quies animae perditur. Quis minus impedire cognatos et affines suos potuit, quam Christus Jesus? Quis magis potuit aut voluit illos adjurare? Nihilominus ejus praesentia, et Apostolorum (quorum magna pars ei sanguine aut affinitate conjuncta erat) affectio sensualis profectum eorum et Spiritus Sancti adventum impedivit. *Si non abiero, Paraclitus non veniet ad vos* (Joan. 16, 7), inquiebat Christus. Contra vero Joannes Baptista, qui cum Christo non convixit, sed in eremo vitam egit, nec sensuali, sed spirituali et perfectissimo in eum ferebatur amore, ad summam perfectionem et Spiritus Sancti plenitudinem pervenit. Hac de causa S. Franciscus Xaverius, ut l. 1, c. 9 vitae ejus legitur, Roma in Lusitaniam tendens et inde in Indiam Orientalem profecturus, cum quatuor dumtaxat leucis a patrio solo distaret, adduci nunquam potuit, ut vel paululum de via deflectens consanguineos, immo et superstitem matrem, salutaret: quamvis efflictim id illa sibi officii praestari postularet, et ipse nosset, isthac occasione dilapsa, nunquam sibi exinde eorundem visendorum facultatem fore. Id ipsum praestitit quoque P. Petrus Faber, cum non nisi quinque a solo natali leucis abesset.

3. Scriptione frequenti litterarum affectus carnis nutritur. Scribuntur enim non raro quae vel mentis tranquillitatem et malaciam perturbant, variarumque passionum

fluctus, ac tumultus excitant, ut praeteream multum temporis pretiosi crebris prolixisque litteris exarandis dilapidari. Praeclaro nobis hac in parte praeluxit exemplo S. fundator noster: dum enim, ut refert P. Tannerus pag. 3, depositis pretiosis vestibus, indutus sacco, et sub vili habitu genus suum nobile occultans, domum Lojolaeam una cum omnibus paternis bonis deseruit; omnem suorum amorem et cogitationem ita penitus ibi reliquit, ut nihil deinceps de domo et familia sua rescire cuperet, nullis ad quemquam de suis, per totos undecim annos, datis litteris: quas vero ab ipsis in fasciculo aliquando accepit, ut erant colligatas neque inspectas in focum injecit.

4. In expediendis parentum aut cognatorum negotiis dignoscitur quoque et alitur affectus carnis: quod Apostolus (2 Tim. 2, 4) vetuit, dum ait: *Nemo militans Deo, implicat se negotiis saecularibus.* Si quis a nobis parentum promotiones procuraret, negotia urgeret, controversias forenses dirigeret, testamenta exequi vellet; nae is negotiis saecularibus sese intricaret, et divinis obsequiis subtraheret: *Quod enim ad alia officia confertur, hoc religionis cultui, atque huic nostro officio decerpitur,* ait S. Ambrosius de fuga saec. c. 2, n. 7 (ML. 14, 572). Si talia Redemptor noster ne quidem in re pia permisit, quanto minus permitteret in rebus mundanis? Veniens enim nonnemo, ad Christi sequelam se offerens, sed prius genitori parentandi licentiam reposcens: *Domine, permitte mihi primum ire, et sepelire patrem meum,* a Christo audire meruit: *sine; ut mortui sepeliant mortuos suos! tu autem vade, et annuntia regnum Dei* (Luc. 9, 59 sq.). Doctrinae huic ad amussim [et ultra] sese conformavit Apollo anachoreta, de quo Cassianus collat. 24, c. 9, cum rogaretur a fratre secundum carnem, ut se juvaret ad extrahendum bovem praecipitatum; respondit se jam ante annos viginti mortuum fuisse.

Haec igitur sit una e praecipuis curis nostris in tirocinio affectum carnis exuere, omnemque amorem sensualem et naturalem in carne, sanguine, complexione, forma, patria, aliave re naturali fundatum deponere, ut detrimenta spiritus et profectus spiritualis ex eo prognata declinemus.

II. Carnis affectus in spiritualem convertendus.

II. Hac vero non contentus S. fundator, mox alterum, quod requirit, subtexit: ut non modo omnem carnis affectum quisque exuat, verum etiam, ut *illum in spiritualem convertat,* l. c. Atque hoc est exuere veterem hominem et induere novum, dum mandatum Dei novum impletur: *Ut diligatis invicem,* amore non alio, nisi spirituali. Quid vero est affectum carnis in spiritualem convertere? Tunc id praestamus, quando iis, quibus ante carnalia bona volebamus, nunc spiritualia optamus, volumus ac favemus; quando parentum et cognatorum animabus omnis generis dona spiritualia, caelestesque favores desideramus, ac precibus nostris a Deo illis obtinere contendimus; quando omnium bonorum operum nostrorum eos participes reddimus, eosque ineffabili bonitatis divinae et providentiae commendamus: quin et, si nos vitam Instituto nostro conformem duxerimus, nullatenus dubitandum est, quin supremum Numen, etiam intuitu nostri, ratione peculiari eos adiuturum sit. Cujus rei magnus Dei amicus Abraham exemplum praebet; qui quidem pro cognato suo Loth nihil petiit, et tamen Deus propter merita Abrahae illius meminit, bonisque eum locupletavit. Apposite hanc in rem S. Ambrosius in c. 9. Lucae scribit: *Necessitudini generis divinae religionis pietas antefertur* (ML. 15, 1710). Addo: idcirco parentes relinquere debemus, ut magis grati his simis, et eos magis amemus; ut eos meliori modo diligamus, etenim si eos reliquerimus, ut toti Dei tradamur, consequemur precibus nostris, quod Deus illorum misertus ad salutem eos ducat aeternam, et sic pro vita cor-

porali, quam ab illis accepimus, retribuemus spiritualem et aeternam. Deinde amabimus illos, non dilectione humana et sensuali, quae infida toties exstitit, sed charitate Dei, quae fidelissima est; et miserum amorem carnalem elevabimus in spiritualem, per quem plus, et fidelius, et constantius, et utilius eos diligamus. Idem hoc prudentissime in regula citata commendat S. Ignatius. Si vero tironum quispiam, praesertim antequam in virtute bene fundatus sit, cognatos adjuvare velit, timendum est ut veniat usque in Endor et fiat ut stercus terrae. Hujus rei exemplum tragicum *S. Bernardus* refert Serm. 64, in Cantica n. 2 (ML. 183, 1084): *Vidi ego*, ait, *hominem incedentem bene; et ecce cogitatio (quidni vulpecula fuit): quantum, inquit, bonum, quo solus fruor, si essem in patria, possem utique impertiri fratribus et cognatis, notis et amicis: amant me, et facile acquiescerent suadenti. Ut quid perditio haec? Vado illic, et salvo multos ex illis, et me pariter: Nec verendum in loci mutatione; etenim, dum benefaciam, quid interest ubi? nisi quod illic procul dubio satius, ubi fructuosius degam. Quid plura? It, et perit miser, non tam exul ad patriam, quam canis reversus ad vomitum. Et se perdidit infelix, et suorum acquisivit neminem.* Haec S. Bernardus.

Si tam periculosum est nondum in perfectione stabilito cognatorum salutem quaerere, quanto periculosius saecularia eorum negotia tractare? Id minime nobis eveniet, si carnis affectum in spiritualem transformaverimus, et spiritualibus obsequiis ac precum suffragiis pro instituto nostro eos prosecuti fuerimus.

III. Ordo dilectionis servandus.

III. His tertium a S. Patriarcha in regula dicta requisitum accedit; ut scilicet debitum charitatis ordinem observemus; *eosque diligant eo solum amore, quem ordinata charitas exigit.* Ordinata autem charitas est, quando in amando debitum ordinem tenemus, et illos magis amamus, quos secundum rectam rationem magis amare

obligamur. Magis autem secundum rectam rationem amare oportet eos, quibuscum majorem in spiritu conjunctionem habemus. Sic v. g. primo loco et ante omnia amandus est Deus, 2) anima nostra propter Deum, 3) Superiores, qui sunt patres in spiritu, 4) reliqui fratres secundum spiritum, nempe patres et fratres Societatis; et interius quidem illos magis, qui majori perfectione sunt conspicui, exterius autem aequali omnes benevolentia prosequendi sunt. Huic tamen non obstat, ut libentius quis recreationis tempore cum illis versetur, qui magis aedificant et spiritum juvant, modo non offendamus alios.

Post hos amore spirituali complectendi veniunt: 1) Parentes, 2) fratres, sorores, consanguinei, 3) proximi, apud quos habitamus ex obedientia, 4) omnes reliqui christiani, 5) denique infideles. Ad ordinatam quoque charitatem pertinet, ut consanguineorum animam prae corpore diligamus: ut si infelices sint, contempti, infirmi, paupertate pressi, non cupiamus aut petamus aliter eos ab his adversitatibus liberari, quam prout saluti eorum expedit. Contra vero, si prosperitate, honore, sanitate, opulentia beentur, non alia de causa, gaudio perfundamur, nisi quia inde Deo et reipublicae christianae utilitas nascitur. In adversis non nimia tristitia obruamur, in secundis non gaudio nimio exultemus; eos laude non nisi moderata prosequamur, non libenti animo de illis colloquia misceamus, non de illis inaniter efferamur, et nisi sint sancti, de illis non interrogemus, non crebro invisamus, non litteras frequentes exaremus, sed amori carnali et naturali mortui sola charitate supernaturali vivamus.

Praeclarissimum in his charitatis spiritualis specimen S. Parens noster filiis suis exhibuit, de quo in vita ejus meminit P. Ribadeneira L. 2, c. 7. Quando multis de causis, sociorum suorum suasu, in patriam proficiscebatur, appropinquanti mox fratres et cognati obvios

misere, qui eum in arcem suam Loyolam adducerent; verum id minime ipsi persuaderi potuit, sed Aspeithiam ad oppidum Loyolae vicinum perrexit, ubi clerus populusque supplicabundus tanquam viro sancto ante oppidi ingressum occurrit. Fratres quoque et propinqui non modo demisse rogarunt, sed et adjurarunt quodammodo, ut Loyolam secum concederet; at nullis precibus, nullis rationibus aut suasionibus locum dedit, ad xenodochium et pauperes divertit. Quo deinde fratris ejus uxor lectum magnifice exornatum, supellectilem, cibum et omnia viro nobili digna manu liberali submisit; sed neque lecto uti, neque cibo vesci sustinuit, verum hoc in pauperes distributo, ipse humi somnum carpsit et pane emendicato victitavit. Oh specimen prorsus illustre abnegationis carnis et sanguinis! quod merito nobis ruborem injiciat, atque ad exuendum carnis affectum, eumque in spiritualem commutandum, ordinemque charitatis observandum inflammet.

Quocirca, charissimi, exemplo Christi Domini et S. Patris nostri Ignatii, aliorumque plurimorum animati, omnem carnis et sanguinis affectum et inordinatum erga parentes et cognatos amorem exuere conemur, et crebram memoriam illorum, crebram allocutionem, scriptionem, conversationem et negotiorum executionem devitemus; quae grandia spiritui detrimenta pariunt. Deinde puro, sincero ac spirituali amore eos in Domino amplectamur; ferventibus precibus, bonis operibus, et religiosae vitae cursu eos adjuvemus; plusque illis emolumenti spiritualis adferemus, quam rebus aliis adiaphoris, vel illis, vel nobis, vel utrisque nocivis. Denique ordinata illos dilectione prosequamur. Hac via, famulis Deo dignis, charisque Christi discipulis ac sociis accensebimur.

EXHORTATIO III

IN REGULAM VIII. SUMMARII

Explicat tres causas, seu modos, parentes et omnia mundana relinquendi.

THEMA: *Mortui estis, et vita vestra est abscondita cum Christo in Deo* (Ad Col. 3, 3); vel: *Ut qui mundo mortuus, Christo Domino nostro soli vivit* (Reg. 8).

Quotquot Christi Domini amore parentes, cognatos, et mundi bona relinquunt, et odio sancto prosequuntur, multiplici a Deo benedictione complentur. Hanc benedictionem consecuti sunt levitae fratres et cognatos jussu Dei trucidantes, juxta Domini promissa: *Ut detur vobis benedictio.* Exodi 32. Hanc benedictionem assecuta fuit regina, cui dictum: *Obliviscere populum tuum, et domum patris tui:* Ps. 44. Placuit enim regi, et concupivit rex decorem ejus. Hanc benedictionem copiose promeruit excellentissima obedientia, et mortificatione amoris erga patriam et cognatos Patriarcha Abraham (Gen. c. 12), dum prompte patriam deseruit, quamvis nesciret quo pergeret, totaque vita sua peregrinatus est in terra Chanaan, omnem erga sanguine junctos affectum exuens. Cajetanus sex ei datas recenset benedictiones, ipsi a Deo promissas et praestitas: 1) Erat principatus et paternitas magnae gentis: *Faciamque te in gentem magnam* (Gen. 12, 2-3); 2) copia frugum et opum: *Et benedicam tibi;* 3) celebritas et gloria: *Et magnificabo nomen tuum,* ut sit celebre cunctis saeculis; 4) complexio omnium benedictionum: *Erisque benedictus;* 5) non solum ipsi, sed et amicis ejus data benedictio: *Benedicam benedicentibus tibi,* e contra ipsius hostibus male-

dictio inflicta: *Maledicam maledicentibus tibi;* 7) *In te benedicentur universae cognationes terrae;* scilicet in Christo ex te nascituro, ut exponit S. Paulus ad Gal. 3, 14 sqq.

Haec beneficia corporalia, quae parentes patriamque deserentibus promittuntur, religiosis parentes mundumque universum Christi amore relinquentibus, benedictione spirituali abundantius conferuntur; sed ad hoc, praeter quinque puncta, binis exhortationibus praecedentibus explicata, tria insuper requiruntur, quae sunt vel effectus, vel causae, vel modi perfecte parentes ac mundum relinquendi, et a S. Patre regula 8 allegantur, suntque ista: 1) *Ut qui mundo et amori proprio mortuus:* 2) *Christo Domino nostro soli vivit:* 3) *Eumque loco parentum, fratrum, et rerum omnium habet.* Quae tria praesenti exhortatione enucleabimus.

I. Motivum parentes relinquendi: quia mundo mortui sumus.

I. Primum motivum, seu causa parentes, cognatos, et omnia mundi bona relinquendi, et odio sancto prosequendi est mors civilis religiosorum: *Ut* (sive: tanquam) *qui mundo mortuus,* ait S. Ignatius, reg. 8. *Mortui estis,* exclamat Apostolus, *et vita vestra est abscondita cum Christo in Deo* (Coloss. 3, 3). *Mortui estis,* per ingressum in religionem, mundo, carni, sanguini, peccato, vitae veteri et conversationi mundanae: *et vita vestra* praesens, religiosa, pia, cum virtutibus et gratia quas possidetis, et gloria quam expectatis, *abscondita est* ab oculis mundi hominumque mundanorum. Si ergo mortui estis mundo et carni et sanguini, erga ea instar mortuorum vos geratis oportet. Qua vero ratione instar mortuorum vos gerere poteritis? Explanat id S. Chrysostomus hisce verbis: *Quis adeo desipit, ut mortuo corpori sepulto aut servos emat, aut domos aedificet, aut pretiosas vestes comparet... Sepultus est noster primus homo... non lege naturae, sed jussu fortiore quam sit natura et dominium:* in ep. ad Col. hom. 7, n. 2 (MG. 62, 346). Cadavere filii

praesente, parens elevetur in thronum et diademate coronetur; *mortuus non exultat;* parens idem privetur sceptro, exturbetur e regno; *mortuus non affligitur*. Pari ratione Societatis religiosus erga parentes et res mundanas se habeat. Parentes augeantur honoribus, prosperentur divitiis, omnibus deliciis ad votum affluant: religiosus non exultat. Parentes, fratres, sorores, nepotes, et sanguine propinquo juncti redigantur ad incitas, priventur dignitatibus honoratisque officiis, obruantur litibus, morbis infortuniis et adversitatibus; quin et e medio tollantur et morte cadant; religiosus tamen eapropter non affligitur, nullas ista in corde ejus perturbationes cient, quia mortuus est. En ideam, en imaginem symbolicam, quam crebrius inspexisse juvabit! Si in mundi Aegypto relicti, post multos exantlatos labores, diem vestrum obiissetis; ad cadaver vestrum accessissent parentes, fratres, sorores, amici; sed hoc nec illos aspexisset, nec ullam ex eorum praesentia gaudium percepisset: varios coram cadavere de rebus mundanis sermones intulissent; hoc nec audiisset, nec ulla voluptate, desiderio, aut amore captum fuisset; quia cadaver, quia corpus mortuum extitisset. Simili modo erga parentes et cognatos vos gerite.

Deinde addit S. Pater: *Ut qui mundo, et amori proprio mortuus*. Sunt quidem illa plerumque connexa: qui enim mundo mortuus est, etiam amori proprio mortuus est; quia tamen in regula conjunguntur, paucis exponenda sunt. Quidnam igitur est amor proprius, cui mori nos decet? Amor proprius est complacentia in bono proprio; bonum autem proprium est id, in quod superbia, vel sensualitas nostra fertur contra, vel praeter dictamen rectae rationis: ideo dicitur proprium, quia sic convenit nobis, ut non conveniat Deo et communitati. Ejusmodi autem bona propria recensentur duplicis generis; alia pertinent ad honorem, dignitatem, excellentiam, prae-

eminentiam, ambitionem, pompam, et similia; alia vero spectant ad sensualitatem, voluptatem, tractationem, recreationem, evagationem, libertatem, et amicitiam particularem. Quae S. Maria Magdalena de Pazzis p. 4, vitae c. n4, geminos amoris proprii oculos nuncupabat; propriam scilicet reputationem et proprium commodum; qui si eruantur, amorem proprium haud esse reformidandum. Ita est: uterque hic oculus evellendus est, utrique generi moriendum, idque per mortificationem continuam, et per partes, atque paulatim; ut quemadmodum in homine jam deposito ac mortis victima, primo emoriuntur pedes, deinde manus, tum oculi ac postea aures, ac tandem ipsummet cor: ita sensim per partes in nobis comprimendus ac subigendus amor proprius, donec e cordis sinu expellatur ac penitus occumbat.

Quodsi autem dicto modo et mundo et amori proprio defuncti fuerimus, ita ut nec mundi laudes et honores, nec carnis commoda ac sensualitatis fomenta quaesierimus, nullo negotio inordinatum parentum, agnatorumque affectum exuemus, eumque in spiritualem recteque ordinatum commutabimus.

II. Motivum, quia Christo soli vivimus.

II. Alterum motivum, inordinatum erga parentes ac propinquos affectum ponendi, a S. Patre allegatum, est, quia *Christo Domino nostro vivit*. Unde hac ratione licet arguere: Si soli Christo vivit, parentibus ac mundo non vivit. Religiosus autem genuinus Societatis Jesu soli Christo vivit: illi uni vivit memoria, Christum cogitando; illi vivit voluntas, Christum amore complectendo; illi vivit oculus, auris, manus, pes, pectus et omnia, Christo serviendo et pro ejus gloria laborando. Ac proinde non vivit mundo, quia vitalia mundi opera non exercet, non quaerit divitias, non ambit honores, non fertur desiderio in ulla mundi bona. Non vivit quoque carni, quia carnis voluptates non sectatur, iis praesentibus gaudio non perfunditur, sed potius cruciatur; non vivit sibi et concupi-

scentiis suis, quia eis non obedit, iisdem non delectatur, nec contra Dei legem fruitur; nec ulli creaturae vivit, quia omnia reliquit. Liquet igitur, quod soli Deo et Domino nostro Jesu Christo vivat, cui se omnemque vitam suam ex asse consecrat.

Quam belle igitur ejusmodi religiosus Doctoris Gentium doctrinam et consilium amplectitur, 2 Corinth. 5, 15, datum: *Ut, et qui vivunt, jam non sibi vivant, sed ei, qui pro ipsis mortuus est! Non sibi vivant;* id est, non suae gloriae, non suae voluntati, non suae voluptati, sed Christo, qui pro ipsis mortuus est et morte sua eos redemit, ac redemptionis jure servos effecit. Ideoque, quemadmodum servus non sibi laborat, non sibi vivit, sed domino; ita religiosus soli Christo Domino suo laborat ac vivit, et vere cum Apostolo asseverare valet: *Vivo ego, jam non ego, vivit vero in me Christus;* et ego vivo Christo: *et anima mea illi vivet. Debet enim,* ut ait S. Anselmus, *anima humana in se deficere, et proficere in Christo, qui mortuus est ut nos moriamur peccato, et resurrexit ut ad justitiae opera resurgeremus: et quid est aliud, non sibi, sed ei vivant, quam ut non secundum carnem vivant, in spe terrenorum et corruptibilium bonorum, sed secundum spiritum, in spe resurrectionis, quae jam ex ipsis in Christo facta est?* Si igitur soli Christo vivimus, consequens est, ut carni et sanguini amorique proprio non amplius vivamus.

Veluti S. Apostolus l. c. ỳ. 16, mox subjungit: *Itaque nos ex hoc neminem novimus, secundum carnem:* scilicet quod sit nobis cognatione aut amicitia junctus, ex eadem Hebraea stirpe progenitus, stemmatis nobilitate, formae elegantia, doctrinae excellentia exornatus: *Neminem novimus secundum* ista: his et affectibus naturalibus mortuus sum, quia in Christo regeneratus, illi soli vivo, ipsum solum et omnes in ipso secundum charitatis spiritum, non secundum carnem diligo; hominibus placere

non quaero, laudes et gloriam humanam non desidero, sed solius Dei, cui uni in omnibus placere satago. Occasionem hujus dicti sui desumpsit apostolus ex eo, quod pseudoapostoli et aemuli ipsius gloriarentur se esse Haebraeos, et semen Abrahae; eaque de causa tacite eos perstringit, asseritque se neminem nosse, in quo glorietur secundum carnem, seu carnalis propinquitatis et amicitiae ergo, nequidem in ipso Abraham. In quonam igitur? *Gloriamur in Christo Jesu, et non in carne fiduciam habentes* (Philip. 3, 3).

Pari modo religiosi Societatis Pauli aemulatores se exhibent, viventes soli Christo, qui pro ipsis mortuus est; et ex anima dicunt: *Nos ex hoc* (quo religioni nomen dedimus, et Christo vivere coepimus) *neminem novimus secundum carnem* (2 Corinth. 5, 16); in nullo illorum gloriamur, sed in Christo Jesu; nulli illorum vivimus, nulli servimus aut laboramus, nullius amore inordinato occupamur, a nullo quidquam lucri aut commodi aut boni temporalis speramus, sed a Christo Jesu bona aeterna et caelestia nos obtenturos confidimus.

III. Motivum quia Christum loco parentum et rerum omnium habemus.

III. Tertium motivum a S. Patriarcha propositum, affectum carnis erga sanguine junctos exuendum suadens, est: *Quia Christum Dominum loco parentum, fratrum et rerum omnium habet.* Quid obsecro a parentibus ac propinquis mundoque universo praestolamur, quod non millies abundantius a Redemptore nostro, omnis boni fonte inexhausto, exspectemus? Quidni igitur huic uni vivamus, illique toto mentis affectu inhaereamus, quiem parentum et omnium loco tenemus? Ipse in primis nobis loco patris est: ut enim Isaias testatur, est *pater futuri saeculi,* qui nos gratiae filios efficit, et gloriae beatitudinisque suae in futuro saeculo haeredes instituit, plus quam paterno amore nos complectitur, mortem pro nobis filiis suis acerbissimam et ignominiosissimam oppetens, ut nobis vitam aeternam promereretur. Deinde est nobis

loco matris: quia nos quasi in utero portat, tanquam mater indulgentissima fovet, nutrit, lactat, mundat, consolatur, et singularem nostri providentiam gerit, nostrique aspectu quasi filiorum tenerrime delectatur; quos, velut gallina pullos, sub alas congregat, atque a milvis stygiis defendit. Tertio est loco fratris: est enim *primogenitus in multis fratribus:* hinc sponsa Cant. 8, 1, ad eum vehementer anhelat dicens: *Quis mihi det te fratrem meum?* Quarto est nobis *loco rerum omnium:* quid enim in illo, in quo omnia, per quem omnia, ad quem omnia, non reperimus? Si in tenebris versamur ipse lux est, *lux vera, illuminans omnem hominem venientem in hunc mundum* (cf. Joan. 1, 9); si pacem amamus, *ipse est pax nostra, Princeps pacis* (cf. Eph. 2, 14 et Is. 9, 6); si in tristitia ac moerore versamur, ipse est paracletus et consolator noster; sit justitiam desideramus, *justus Dominus et justitias dilexit* (Psal. 10, 8). Si sapientiam cupimus, ipse est *Sapientia Patris, Verbum patris, fons sapientiae, Verbum Dei in excelsis;* si sanctitatem volumus: *Sanctus, sanctus, sanctus Dominus Deus exercituum* (Is. 6, 3); si dirigi et gubernari optamus, *ipse reget nos in saecula* (Psal. 47, 15). Ipse denique est Rex noster, Dominus noster, Creator noster, Conservator, Protector, Legislator, Salvator, Thesaurus noster, Gloria nostra, Beatitudo nostra, Merces et Corona nostra; verbo, unus est omnia.

Quae si perpenderimus, quis non libens parentes et cognatos ab amore et perfectione retrahentes relinquat, nihilque commodi aut lucri ab eis speret, ut omnia in Christo omnium bonorum fonte abundantius habeat, illumque loco rerum omnium plene possideat?

Quae cum ita sint, dilectissimi, si caelestem benedictionem a Domino obtinere cupiatis, parentes et cognatos, sicut effectu, ita et affectu relinquite, sanctoque eos odio prosequimini; affectum carnis exuite, eum in spiri-

tualem convertite, et eo solum amore, quem charitas ordinata requirit, diligite. Juvabit ad hoc, si crebro mente revolveritis vos mortuos esse mundo et amori proprio, qui alias remora est, navem in cursu perfectionis retardans ac defigens; proderit, si soli Christo vivatis, eumque loco parentum et omnium rerum habeatis. Quod si feceritis, benedictiones in exordio recensitas, modo spirituali referetis: 1) Patres spirituales omnium, quos in fide et doctrina Christi instruitis, evadetis; 2) benedictionibus spiritualibus omnibus, et centuplo in temporalibus ditabimini; 3) nomen vestrum in caelesti gloria magnificabitur; 4) complexione donorum variorum, et cumulo gratiarum locupletabimini; 5) amici quoque et cognati vestri benedictione caelesti replebuntur; 6) omnes denique omnium operum bonorum fructum copiose participabunt.

REGULA IX SUMMARII

DE MANIFESTATIONE DEFECTUUM.

EXHORTATIO

Ostendit utilitates ex defectuum manifestatione promanantes.

THEMA: *Ne revereris proximum tuum in casu suo; nec retineas verbum in tempore salutis* (Eccli 4, 27-28); vel: *Contentus esse quisque debet, ut defectus ipsius Superioribus manifestentur* (Reg. 8).

Gratia instituti nostri Societatis filios non absimiles reddit quatuor animalibus a Propheta Ezechiele, Deo revelante, conspectis (cap. 1, 10. 18): *Similitudo vultus eorum: facies hominis, et facies leonis a dextris*

ipsorum quatuor; et facies autem bovis, a sinistris ipsorum quatuor, et facies aquilae desuper ipsorum quatuor... Et totum corpus oculis plenum in circuitu. An non omnia illa in nobis operatur gratia instituti nostri? Ita sane: illa enim efficit, nos habere faciem hominis, virtute ac perfectione praediti, et faciem leonis leonibus infernalibus terribilis, idque a dextris, id est in virtute Dei, a qua omne robur nostrum. A sinistris efficit nos habere faciem bovis se totum per mortificationem Deo in sacrificium immolantis, idque a sinistris, ut ad sinistram partem trahentia mortificentur; denique faciem aquilae desuper, ad puritatem et claritatem solis justitiae respicientis. *Et corpus totum oculis plenum in circuitu* nos habere facit; quotquot enim in Societate degunt, oculos in se mutuo apertos gerunt, ut defectus, quos notarint, Superiori aperiant, quo is pro paterna sollicitudine sua medelam adhibeat.

Quantae vero utilitates ex hac defectuum manifestatione enascantur, in praesenti declarabimus.

I. Utilitate manifestationis defectuum est profectus in spiritu.

I. Utilitatem primam ex defectuum insinuatione scaturientem indicat S. fundator in regula, dum ait: *Ad majorem in spiritu profectum contentus esse quisque debet, ut defectus ejus Superiori manifestentur.* Unum membrum vitio laborans facile inficit alterum, nisi cura adhibeatur. *Cogitemus,* ait P. Claudius Aquaviva in epist. de perfect. et charitate, *ex nobis universis corpus unum coagmentari, eamque esse membrorum inter se consensionem, ut uniquique pertinescendum sit, suo ne vitio in reliquum omne corpus aliquid redundet periculi.* Pari ratione pertimescendum nobis est, ne ex fratris vitio damnum periculumve in corpus redundet, nisi manifestetur et corrigatur. Si ergo, ut inquit apostolus, *pro invicem sollicita sint membra* (1 Cor. 12, 25); ut si pedi vulnus inflictum sit, mox oculi inspiciant, manus palpent, caput et corpus se inclinent, os et lingua chirur-

gum acciri jubeant: ita nos corporis mystici membra invicem curam gerere decet, ne ex unius membri infectione reliquum corpus laedatur. Hac de causa requiritur *totum corpus plenum oculis in circuitu* ad emendationem, ad profectum in spiritu, ad fratris, totiusque communitatis emolumentum.

Major in spiritu ac virtute profectus haud dubie nascitur ex defectuum emendatione; et minor in spiritu profectus ex defectuum negligentia et dissimulatione oritur. Quis autem non perspicit, si defectus Superiori aperiatur, nos longe melius juvari faciliusque curari? quomodo enim Superior in subdito emendabit, quod ignorat? Exemplum habemus in filiis, qui nonnunquam vulnere aut defectu occulto laborant, eumque vel ex metu, vel ex pudore parenti aperire negligunt: et quanta hinc non raro pericula profluunt? Potest enim accidere, ut vulnus neglectum gangraenam contrahat, eaque contracta, saucius pedes amputandi periculum praesens incurrat: cum e contrario, vulnus initio detectum, mediis adhibitis, nullo negotio curatum coaluisset. Ita pariter in vulneribus morbisve spiritualibus ex revelationis defectu ingentia nonnunquam detrimenta enascuntur; neque enim medicus curat quod ignorat.

Deinde *ad majorem in spiritu profectum* mirifice conducit haec defectuum manifestatio, quia Superior subditos potest a relapsu praeservare, pericula imminentia amputare, occasiones labendi praecavere; est enim non dumtaxat animarum medicus, sed etiam navarchus et gubernator in hac periculosa ad aeternitatis felicis portum navigatione, cui subditus animae suae cymbam tuto committit. Jam vero, si navarchus omnia secura censeat, praesentia scopulorum, voraginum, vadorum pericula nesciat: quis non cernit, quae in discrimina navicula ejusmodi praecipitetur? Gubernator navem strenue progredi autumat, — et suas illa latentes patitur remoras

echeneides, quae detineant cursumque sufflaminent. Gubernator carinam integram et illaesam esse non ambigit, — et varia illa fissuras et rimas agit, per quas aqua sensim perstillet, et navem tandem in profundum demergat.

Atque ob hanc eximiam utilitatem virtutisque profectum, sacri Doctores, et Ordinum fundatores manifestationem illam tam sedulo commendarunt. S. Basil. in reg. fusius tract. ad interrog. 46 ait: Quidquid est autem, in quo peccetur, id referri ad antistitem debet, sive ab eo qui peccatum admisit, sive ab iis, qui conscii sunt, si illud ipsi curare non possint et mederi eo modo, quo praeceptum est a Domino, quando vitium dissimulatum morbus est in animo oblitescens et supputris, qui etiam propterea incurabilis efficitur. Qnemadmodum igitur nullo modo de nobis bene meritum illum diceremus, qui pestifera corpori nostro includeret, sed eum potius qui cum cruciatu, quod noxium esset, expelleret, atque e corpore extunderet; ita pariter etc. (cf. MG. 31, 1636). Consentit Basilio S. Augustinus, in regula sic loquens: Nec vos judicetis esse malevolos, quando hoc indicatis; magis quippe innocentes non estis, si fratres vestros, quos indicando corrigere potestis, tacendo perire permittitis. Si enim fratrer tuus vulnus haberet in corpore, quod vellet occultare, dum timet secari, nonne crudeliter a te sileretur, et misericorditer indicaretur? Quanto potius ergo debet manifestari, ne deterius putrescat in corde. Et tu vulnus fratris contemnis; tu eum perire vides, et negligis? pejor es tacendo, quam ille admitttendo. Humbertus etiam super regulam ejusdem Augustini citat c. 99 S. Gregorium dicentem: Qui proximi mala conspiciunt, et silentio premunt, quasi conspectis vulneribus, usum medicaminis subtrahunt, et eo mortis auctores sunt, quo vulnus, quod curare poterunt, nolunt. In Constitutionibus S. Dominici sic cavetur dist. 1,

c. 17, n. 3. Ne autem vitia occultentur, Praelato suo quilibet denuntiet, quod viderit, vel audierit. Et rursus c. 18. Si quis autem tale quid extra monasterium admiserit, frater qui cum eo est, studeat ejus excessum Praelato quantocius corrigendum intimare. In constitutionibus etiam Minorum, approbatis tempore S. Bonaventurae sic edicitur c. 7, § 4: Teneantur Fratres per obiendientiam exeuntes in reditu suo secrete Guardiano excessus notabiles intimare.

Quare hoc accurate servemus, ut defectus fratris, si vel ipsi, vel communitati, vel externis noxii, et vel maxime, si sint scandalosi, quantocius Superiori pro correctione detegamus. Nemo dicat: *Num custos fratris mei sum ego*. Gen. 4, 9. Haec vox pessimi Cain est, vox homicidae est: *Unicuique* enim *mandavit Dominus de proximo suo* (cf. Eccl[i] 17, 12), *Vae illis, quia in viam Cain abierunt* (Jud. v. 11)! Defectus ob occultationem non correpti saepius totam communitatem inficiunt, veluti ex una ove morbida grex totus destruitur; vel saltem profectum in spiritu retardant.

II. Secunda utilitas est, profectus in humilitate.

II. Alteram manifestationis defectuum utilitatem S. Ignatius hisce verbis in regula exprimit: *Praecipue ad majorem submissionem et humilitatem propriam;* ad quam defectuum nostrorum apud Superiorem manifestatio plurimum conducit, ut demissionis gradus consideranti liquet. Primus humilitatis gradus sui cognitio statuitur: annon ad hanc juvat defectuum manifestatio et Superioris correctio, dum saepenumero ad defectus proprios coeci sumus, vel amore proprio ducti eosdem excusamus? Secundus gradus est fuga laudis ac honoris: annon ad hanc quoque confert errorum et delictorum denudatio; quae sane laudem non parum imminuit? Tertius gradus est desiderium contemptus: quid magis contemptum promovet, quam vitiorum et a nobis perperam actorum declaratio, ob quam a Superiore, tanquam

procul a perfectione distantes, defectibusque obnoxii monemur, et quandoque publice non absque confusione reprehendimur? Quartus gradus est, defectus proprios animo libenti detegere, nec, si detegantur ab aliis, indigne ferre: *Humilitatis filia est sui accusatio,* ait S. Dorotheus Doctrina 2: annon hujus gradus occasionem et ansam exercitii praebet fraterna apud Superiorem tanquam patrem delatio? Quintus gradus est silentium in confusionibus, in accusationibus et increpationibus, in reprehensionibus et increpationibus (*Humilis, accepta confusione, satis bene est in pace, quia stat in Deo, et non in mundo,* ait Thomas Kempensis L. 2, c. 2): annon ad hoc rursum adjuvat regula, in delatione quemque contentum esse jubens? Si enim contentus fuerit, silentium servabit, querelas et obmurmurationes fugiet, et in pace tranquilla subsistet. Verissimum igitur esse cernimus defectuum manifestationem ad submissionem humilitatemque non parum conferre, ac proinde animo pacato ac volenti acceptandem exemplo S. Gregorii M. de semetipso asseverantis: *Ab omnibus corrigi, ab omnibus emendari paratus sum, et solum mihi amicum aestimo, per cujus linguam ante districti judicis apparitionem meae maculas mentis tergo.*

III. Utilitas melior: Superiorum directio.

III. Accedit et nova ratio, atque utilitas religiosos societatis praecipue tangens: cum enim horum sit diversa loca peragrare, et habitare in omnibus mundi plagis, inter fideles et infideles, inter orthodoxos et heterodoxos, ad procurandum auxilium animarum: annon a Superiore mittendi necessariis documentis et consiliis sunt praemuniendi? Quomodo autem praemunientur, si iis non fuerint perspecti, si eorum defectus absconditi? Annon inde nasci poterit, ut variis defectibus obnoxii, si procul ab oculis Superiorum, et quidem nonnunquam soli mittantur et cum cujusvis sexus et conditionis hominibus conversari jubeantur, ut in aeternae salutis discrimen

manifestum adducantur? Deinde annon ipsa Societas infamiae notam incurret, si parum notos perspectosque in missionum pericula conjiciat? Quo igitur Superiores ita necessitati missionum consulant, ut corpori Societatis nec famae detrimentum pariant, necesse est mittendos probe cognoscere, eorum propensiones, passiones, vitia et defectus non ignorare, ne in pericula dicta devolvantur. Ad hoc vero defectuum et errorum manifestatio commodum adfert maximum. Ex quibus rursum elucet, quantae utilitatis, immo et necessitatis in Societate sit ejusmodi detectio erratorum, ne vel persona, vel ipsa Societas detrimentum patiatur.

Patet quoque delatores non odio habendos, sed tanquam amicos ac benefactores colendos; recte enim asserit S. Augustinus: *Plus amat objurgator sanans, quam adulator dissimulans.* Et rursus: *Non omnis qui parcit amicus est; nec omnis qui verberat inimicus: quia qui phreneticum ligat, et lethargicum excitat, ambobus molestus ambos amat: at quamdiu sunt aegri indignantur; sed ambo sanati gratulantur.* Hinc quoque recte colliget, quisquis amore proximi delicta manifestat, metu cujusdam offensae ab hoc charitatis officio non resiliendum. Ea constantia et mente excelsa fuit S. Petrus Damianus, ut omni carnis sensu, voce mundi et amore proprio contemptis, quidvis subire maluerit, quam hoc charitatis munere non perfungi; ait enim (Lib. Gomorrhian. c. 25 ML. 145, 187 sq.): *Malo quippe cum Joseph, qui accusavit fratres apud patrem crimine pessimo, in cisternam innocens projici, quam cum Heli, qui filiorum mala vidit et tacuit, divini furoris ultione mulctari. Cum enim per os prophetae divina vox terribiliter comminetur dicens: Si videris fratrem tuum inique agentem, et non corripueris eum, sanguinem ejus de manu tua requiram: quis ego sum, qui in sacro Ordine videam tam pestilens facinus inolescere, et velut homicida alienae*

animae, servata censura silentii, divinae districtionis audeam ratiocinium exspectare? Et illius reatus fieri incipiam debitor, cujus nequaquam auctor exstiteram, cum Scriptura dicat: maledictus qui prohibet gladium suum a sanguine?... Gladium autem a sanguine prohibere, est correctionis verbum a carnalis vitae percussione compescere.

Verum oggerit nonnemo: Christus in Evangelio Matth. 18, jubet: *Si peccaverit in te frater tuus, vade, et corripe illum inter te et ipsum solum;* non autem praecipit indicandum Superiori: annon igitur hoc esset correctionis ordinem, contra Evangelium, invertere? Sed palam est hoc Christi Domini dictum in variis non obligare. Et quidem 1) quando peccatum fratris est publicum; 2) quando correptio privata non sufficit ad emendationem; 3) quando correctio a Praelato efficacius facienda existimatur; 4) cum delictum in aliorum, aut etiam totius communitatis detrimentum cedit; 5) cum quis ingrediens religionem, utpote dominus famae suae, ejus dominium in religionem transfert, et quoad ordinem correptionis evangelicae, juri famae cedit; prout omnes in Societate solent, dum se ad regularum observantiam paratos contentosque profitentur; quas inter et haec clare proponitur.

Neque instes, leves esse defectus tuos adeoque manifestatione minime opus esse. Non asserimus levissima quaeque semper ad Superiores deferenda; prudentia dictabit quid facto opus. Leves enim defectus, praesertim in consuetudinem deducti, ac crebro repetiti, magnopere obesse queunt, et origines esse delictorum majorum; deinde parva scintilla magnum saepe excitavit incendium.

Quapropter, charissimi, quandoquidem defectuum nostrorum apud Superiorem ex charitate facta manifestatio tanta nobis commoda parit, tum ut in spiritu ac

virtute promoveamur, tum ut in submissione et humilitate conservemur; tum etiam ut noti perspectique Superioribus, in missionibus difficilibus, periculis aeternae salutis, aut dedecoris Societatis, optimae matris nostrae, non exponamur: animo libenti nostrorum erratorum delationem toleremus; hac enim via vulnera nostra a perita Superioris tanquam chirurgi manu sanabuntur, et subsecuturis lapsibus velut a gubernatore praeservabimur. Deinde in demissione animi perstabimus, quando errores nostros et nos ipsi et Superiores perspiciemus. Ne igitur manifestatores oculis torvis intueamur, nec eos inimicis, sed amicis adnumeremus, non detrimenta nostra, sed commoda et emolumenta spiritus unice quaerentibus. Nec nos in lethargo excitantes, aut in phrenesi ligantes et constringentes odio verbisque contumeliosis insectemur; sed grates rependamus et benevolentiam exhibeamus maculas nostras tergentibus, vulnera curantibus, misericordiam exhibentibus: *Sicut enim crudelis est, qui vulnus in corpore fratris celat, crudelior vero qui vulnus peccati in anima fratris non indicat, sic e contrario culpas detegenti magna merces,* ut ait Hugo Victorinus in regulam S. Augustini, *ab omnipotenti Deo debetur, qui dixit: Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam Dei consequentur;* et Jacobus ait 5, 19: *Qui converti fecerit peccatorem ab errore viae suae, salvabit animam ejus a morte, et operiet multitudinem peccatorum.*

REGULA X

DE CORRECTIONE FRATERNA.

EXHORTATIO

IN REGULAM X. SUMMARII

Explicat conditiones fraternae correctionis.

THEMA : *Vos, qui spirituales estis, hujusmodi instruite in spiritu lenitatis* (Ad Gal. 6, 1) ; vel : *Boni etiam consulant ab aliis corrigi, et ad aliorum correctionem juvare* (Reg. 10).

Ecclesia in terris non secus atque Hierosolyma caelestis elegans quoddam templum repraesentat, in quo Sanctissima Trinitas laudibus extollitur, adoratione colitur, obsequiis honoratur. Templi hujus lapides fideles sunt, et lapides politi homines justi atque perfecti. Qui, ut aptis juncti nexibus locentur in fastigio, multa tunsione percutiendi, multo labore caelandi, magna industria aptandi ac poliendi sunt. Eum in finem operi huic manum industrie admovet potentia aeterni Patris, sapientia Verbi, charitas Spiritus divini, interpellatio Christi, intercessio gloriosae Genetricis Dei, ac beatarum et justarum mentium Chori, in terris vero Superiorum nos regentium, immo et aequalium et inferiorum vigiles oculi. Omnes hi perfectionis nostrae opus promovent; ut merito de quovis Societatis nostrae religioso asserere valeamus, quod de regno theocratico, typo Ecclesiae, Zacharias Propheta affirmavit, c. 3, 9: *Super lapidem unum septem oculi sunt; ecce ego caelabo sculpturam ejus, ait Dominus exercituum:* nimirum oculi Dei Patris, oculi Jesu Christi, oculi Spiritus sancti, oculi beatissimae

Virginis, oculi S. Angeli custodis, oculi Superiorum nostrorum, et oculi aequalium, scilicet fratrum nostrorum, qui omnes super lapidem unum, seu quemvis ex nobis sunt intenti, ac vigiles; sic enim providentia divina salutis justorum negotium disposuit, ut alter alteri manum auxiliatricem praeberet, atque in caelando, corrigendo, poliendo, ac tundendo adjuvaret.

Qua vero ratione caelatura et correctio illa perfici debeat, praesenti exhortatione declarandum erit.

Praesens Regula tria insinuat verbis sequentibus: *Boni etiam consulant ab aliis corrigi, et ad aliorum correctionem juvare ac manifestare sese invicem sint parati, debito cum amore et charitate, ad majorem Spiritus profectum, praesertim ubi a Superiore, qui illorum curam gerit, fuerit ita praescriptum ad majorem Dei gloriam.*

I. Acceptatio correctionis.

I. Primum hac Regula commendatum est placida admissio correctionis. *Boni,* inquit, *etiam consulant ab aliis corrigi.* Sive is, qui corrigit atque admonet, sit Superior, sive alius ab ipso commissionem nactus et Superior subordinatus, sive aliquis ex fratribus: *boni consulant;* et benigne admittant correctionem et reprehensionem; non investigent, quis rem ad Superiorem detulerit; non suspicione aut judicio temerario agantur; non aegre ferant, aut indignentur, succenseantve monenti, sed tanquam pharmacum morbis suis placida mente suscipiant. *Oportet,* ait S. Basilius (Moral. reg. 72, c. 6, MG. 31, 819), *reprehensionem et increpationem sic suscipere velut medicamentum extirpatorium affectionis* (inordinatae) *et praeparatorium sanitatis:* aspiciendo scilicet finem, quem Superior intendit, profectum spiritualem. Admirabile est, quod legimus Ex. c. 7, de virga Moysis thaumaturga, quae, ab Aarone coram rege Pharaone projecta in terram, versa est in colubrum, et devoravit omnes serpentes Aegyptiorum: colubrum hunc cum apprehendisset Moyses per caudam, rursum versus

est in virgam, tantoque in honore habita est, ut una cum libris Moysis posita fuerit in tabernaculo foederis. Virga haec, velut aptissimam symbolum, adumbrat correctionem paternam et fraternam; quam si animo illubenti et refractario excipiamus, evadit in serpentem ac venenum, quod oporteret esse medicamen. Si vero per caudam apprehendamus, id est, si finem correctionis, nimirum spiritus profectum attendamus eamque prono ac libenti animo suscipiamus, evadit in virgam, quae devorat virgas, seu serpentes Aegyptiorum, dum imperfectiones, vitia, peccata, pravasque consuetudines, ex mundi Aegypto nobiscum velut venenatos serpentes allata, abolemus.

Boni igitur semper *consulamus*, si moneamur, si reprehendamur, placidoque animo correctionem acceptemus, ne illis similes evadamus, de quibus Job loquitur 17, 4: *Cor eorum longe fecisti a disciplina, propterea non exaltabuntur*. Cor repudiantium correctionem longe remotum est ab humilitate, a profectus desiderio, ab observantia regulari et disciplina: ideoque *non exaltabuntur* ad culmen perfectionis: *non exaltabuntur* hic per gratiam, nec in caelo per gloriam.

II. Alienae correctionis juvamen et promotio.

II. Alterum regula hac praescriptum est correctio alterius, seu auxilium ad eam. Boni, inquit, consulant *et ad aliorum correctionem juvare*. Quod fit, dum vel ipsimet delinquentem de defectu admonemus, vel commissum defectum, pro correctione paterna, ad Superiorem deferimus. Haec autem delatio, seu manifestatio, ut cum fructu delinquentis et deferentis instituatur, quaternis sit associata conditionibus.

1ª Conditio, sit *considerata:* id est, qui defectum alterius Superiori manifestaturus est, in conspectu Dei ante consideret, num revera defectus existat, an vero dumtaxat suspicio videatur; deinde si defectus esse deprehendatur, perpendet ulterius, num defectus ille tanti censeatur esse momenti, ut existimetur deferendus: neque enim minimi

quique aut levissimi defectus ad Superiorem deferendi sunt, nisi alicui pro certo vel certis quibusdam observandis, Syndici officium injunctum foret. Quodsi vero manifestum esse defectum liquido constet, et quidem talem, qui vergat in notabile detrimentum boni communis, aut Societatis, aut domus, aut cedat in damnum tertiae personae, aut in perniciem propriae animae delinquentis, omnino Superiori indicet; nam frater fratri, amicus amico, jure dilectionis et amicitiae debet correctionem. *Amici vitia si feras, facis tua:* ait Seneca in Proverb. Homo enim non raro amore proprio aliave passione excoecatur; unde pericula aut peccata propria non agnoscit, non cernit, adeoque non corrigit; hinc est quod monitore egeamus, ut recte docet S. Gregorius Nazianzenus in tetrastichis:

Oculus tuetur caetera, at se non videt.
Ergo monitorem, rebus in cunctis habe:
Manus requirit nam manum, pes pedem.

Quasi diceret: quemadmodum manus manum lavat, et pes pedem in ambulando adjuvat, ita frater fratri, ut lavetur a sordibus et recte incedat, se tanquam manum pedemve alterum exhibeat. Quo etiam servit dictum S. Bernardi serm. de Nativ. S. Joannis n. 9 (ML. 183, 402). *Nemo,* inquit, *fratris vitia palpet, peccata dissimulet nemo; nemo dicat: Numquid custos fratris mei sum ego?... Est enim consentire, silere, quum arguere* (aut per te, aliumve emendare) *possis: et scimus quia similis poena facientes manet et consentientes.*

2. Altera conditio correctionis vel delationis ad Superiorem est, ut sit *sincera,* seu ex corde sincero, charitate redundante, ac simplici profecta. Quare deferens omnem ab animo suo sinistram affectionem, omnem aversionem, odium, iram erga delinquentem excludat necesse est; quin potius magnum in se amorem et compassionem excitet. Deinde sinceram formet intentionem, spectans

gloriam Dei, bonum proximi privatum et bonum commune, gratiamque a Deo flagitet hunc finem ope delationis ex charitate sincera faciendae consequendi. Denique rem sincere et simpliciter, ut gesta est, Superiori exponat, nihil addendo, nihil adimendo, nihil celando; sed certa pro certis, dubia pro dubiis referendo; idque animo composito, tranquillo, et cum affectu commiserationis, rogando ut delatus juvetur ex charitate vel alia ratione, prout Superiori in Domino visum fuerit, aut ut sibi in simili casu secundum ordinatam charitatem fieri vellet. Sic diligendi sunt homines, ait Hugo Victorinus, in Reg. S. Aug., ut non diligantur errores... Sunt vero nonnulli, qui aliorum culpas redarguunt (aut deferunt redarguendas) non tam ex charitate, quam ex odii amaritudine; non tam ut eos corrigi velint, quam ut odium, quod in corde gestant, exercere possint; et hoc *non est secundum Deum. Magis aut ad vindictam pertinet quam ad disciplinam. Caveant ergo ut neminem cum ira et indignatione, sed potius cum dulcedine et charitate redarguant* (ML. 176, 903 sq.).

3. Tertia, ut sit *charitate et lenitate plena*. Quod docet Apostolus ad Gal. 6, 1: *Si praeoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos, qui spirituales estis, hujusmodi instruite in spiritu lenitatis; considerans te ipsum, ne et tu tenteris*. Correctio igitur, instructio, uti et delatio, peragenda est in Spiritu lenitatis, idest, in spiritu charitatis, qui donum est Spiritus Sancti. Correctio enim vel delatio est quasi pilula amara, quae correpti vitium detegit vel incusat: hinc saccharo et dulcedine vocis, et commodae insinuationis, aut etiam extenuationis culpae obtinenda est; ut amarities ejus dulcoretur. Omnia fiant in spiritu lenitatis, sinceritatis, charitatis, mansuetudinis, humilitatis; sive Superior corrigat, sive frater deferat: *Ex amore, non ex rancore*, ait S. Augustinus. Ne timeas, ut defectum committas, observa quod subdit idem S. Doctor:

Dilige, et dic quod voles. Dilige et deferrem ad Superiorem ex charitate, in charitate, cum charitate, propter charitatem; atque ita amando, bene volendo, et officio tuo secundum Regulam fungendo, proximi emendationem, correctionem et perfectionem promovebis, finemque intentum assequeris.

4. Conditio ultima est, ut sit *constans* et fortis, eaque, quae forte occurrunt, obstacula perrumpat. Ad hoc moveat: 1. Major Dei gloria, quae ex emendatione resultat. 2. Proprium deferentis meritum dum Regulae, obligationi suae, et voluntati divinae facit satis, qui unicuique mandavit de proximo suo. 3. Bonum spirituale delinquentis, qui hac via purgatur, illuminatur, atque ad unionem cum Deo disponitur. 4. Bonum totius Religionis, quae poenitentia et correptione delinquentis pristinum famae et honoris sui nitorem recipit. 5. Bonum aliorum proximorum scandalum passorum, qui rursus emendationis vitae exemplis aedificantur.

Neque ideo intermittenda est vel delatio, vel correctio, quod fructus speratus non referatur; spes non est abjicienda; qui initio duriorem se exhibet, paulatim mollescet. Prov. 28, 23: *Qui corripit hominem, gratiam postea inveniet apud eum magis, quam ille, qui per linguae blandimenta decipit. Indigne ferens correctionem,* ait S. Augustinus, Epist. 167 (ord. nov. 89, n. 6 ML. 33, 312; cf. etiam ep. 87, seu novi ord. 210 ib. col. 957) *non est ideo deserendus: sed instar phrenetici aut lethargici, etiamsi nolit, ligandus et excitandus.* Idem Epist. 50, ad Bonifacium (nov. ord. 185 ML. 33, 792 sqq.) docet: *Si bruta, etiamsi recalcitrent, saepe curantur ab hominibus, etsi cum suo aliquo periculo, quanto magis curandus refractarius frater, ne pereat in aeternum!*

Neque etiam absterreat a delatione superbia, quae in mundanis dominatur, aut metus displicendi hominibus, ne habearis censor aut delator; quamvis enim Superioris

sit deferentem celare, illud tamen haud curandum est viro religioso, cujus est cum Apostolo dicere: *Si adhuc hominibus placerem, Christi servus non essem.* Lex noxia mundi est, defectus alienos reticere ac supprimere jubens, ut a mundo et saeculi filiis vir probus et fidelis habeare; plus apud nos valeat praesens Regula a S. fundatore lata et Congregationis V generalis decretum 58, unum ex Instituti nostri essentialibus esse definiens: contentum esse quemque debere, ut defectus ejus Superiori manifestentur; ac proinde, etiam alterum paratum esse oportere, ut manifestet. Idque vel maxime, si lapsus foret enormis et scandalo gravi obnoxius, qui in Religione florente rarissime accidit: in eo enim casu respectus humanus penitus est conculcandus, et cum S. Petro Damiano, ut supra pag. 339, statuendum: *Malo cum Joseph, qui accusavit fratres apud patrem crimine pessimo, in cisternam innocens projici; quam cum Heli, qui filiorum mala vidit et tacuit, divini furoris ultione mulctari. Cum enim per os Prophetae divina vox terribiliter comminetur dicens: Si videris fratrem tuum inique agentem, et non corripueris eum, sanguinem ejus de manu tua requiram: quis ego sum qui in sacro Ordine videam tam pestilens facinus inolescere, et velut homicida alienae animae, servata censura silentii, divinae districtionis audeam ratiocinium exspectare; et illius reatus fieri incipiam debitor, cujus nequaquam auctor extiterim?*

III. Mutua defectuum manifestatio.

III. Tertium in regula ordinatum est mutua inter socios defectuum manifestatio: *Ac manifestare sese invicem sint parati debito cum amore.* Viget ea praxis in tirociniis, ubi tirones ex saeculo recenter appulsi, defectibusque referti et in iis perspiciendis caeci, ex profectus desiderio, obtenta a Superiore licentia, defectus sibi suos indicari magna animi demissione flagitant, indicatosque placide, demisse, tacite et absque contradictione aut

replica auscultant. Defectum vero insinuans, debito cum amore, lenitate, tranquillitate, absque impetu, ira, odio, verborum asperitate, mordacitate, aut vexatione, risu ac sarcasmo id praestet. *Volat irrevocabile verbum*, ait S. Bernardus, *et quod sanare debuit, quia mordacius dicitur, gravius laedit.* Adstipulatur, et idem obsignat S. Augustinus: *Quidquid*, inquit, *lacerato animo dixeris, punientis est impetus, non charitas corrigentis.* Et Humbertus in Reg. S. August.: *Fraterna correctio*, et defectuum manifestatio, *cum lenitate est facienda:* defectus enim suos audientes et *delinquentes sunt quasi infirmi, ideo leniter sunt tractandi: cum compassione, discretione, et moderamine.*

Quapropter, dilectissimi, si Societatem nostram, tanquam templum perelegans, lapidibus quadris, prope caelatis et laevigatis constructum, refulgere cupiamus, Superiorum et fratrum nostrorum oculos ne reformidemus; et si quid in nobis asperum, inaequale, aut extans deprehenderint, id indicari, nosque corrigi et coaequari, libenti animo sustineamus; et correctio non venenum aut serpens, sed alexipharmacum erit. Deinde quid in fratribus corrigendum occurrit, ad eorum correctionem juvare ne gravemur, hisce tamen probe servatis conditionibus, ut considerate, sincere, benigne et fortiter, quod emendatione egit, Superiori aperiamus; nec ulla alterius morositate, indignatione, emendationis desperatione a manifestando retrahi retardarique sinamus; nec politicis perversisque mundi principiis nixi, censorisque nomen veriti, defectus, praesertim graviores et scandalo obnoxios, silentio involvamus, atque ita alienorum delictorum nos reos participesque constituamus. Denique defectus, mutuo nobis magna charitatis et benevolentiae significatione insinuemus. Hac ratione coluber in theriacam vertetur et antidotum, correctio in medelam ac morbus in sanitatem.

REGULA XI SUMMARII

DE AMPLECTENDIS CHRISTI DOMINI INSIGNIBUS.

EXHORTATIO I

IN REGULAM XI. SUMMARII

Ostendit, quod ab iis quae mundus amat, religiosum abhorrere oporteat.

THEMA: *Mihi mundus crucifixus est, et ego mundo* (Ad Gal. 6, 14); vel: *Omnino et non ex parte abhorrere ab omnibus, quae mundus amat et amplectitur* (Reg. 11).

Quemadmodum in veteri Testamento prophetae, rem magni momenti populo Israelitico proposituri, praefatione quapiam attentionem conciliare sunt soliti: veluti Isaias prophetiam suam auspicaturus exclamat, cap. 1, 2: *Audite, caeli, et auribus percipe, terra;* similiter et Moyses, Deut. 32, 1-3, populo Dei beneficia, et illis ingratitudinem improperaturus, in haec verba prorumpit: *Audite caeli quae loquor, et audiat terra verba oris mei: Concrescat ut pluvia doctrina mea, fluat ut ros eloquium meum... quia nomen Domini invocabo:* pari ratione Sanctus Fundator noster regulam undecimam, praeter morem aliarum, quodam praeloquio auspicatur, ut quanta in ea perfectio lateat, quamque ardenter eamdem nobis inculcatam desideret, luculentius demonstret. Praelocutio autem ejus est hujusmodi: *Diligenter animadvertant oportet,* id est, magno studio et industria notent, considerent et penetrare conentur; *magni faciendo, summique momenti id esse ducendo;* id est, rem

hanc, non tanquam rem exiguam aut vilem, sed tanquam praestantissimam, utilissimam, sublimissimam ac proinde maximi momenti teneant, et in qua omnis prope religiosae perfectionis cardo versetur; *idque in conspectu Creatoris ac Domini nostri.* Ita coram Deo et in lumine Dei judicando, non in oculis et luce mundi fallacis, vilia pretiosa et pretiosa vilia, exigua magna et magna exigua aestimantis.

Quaenam vero illa sint, et quibus de causis ab iisdem nos abhorrere oporteat, contrariaque iis amplecti, explanabimus.

I. Quaenam fugienda sint.

I. Dum S. Patriarcha noster vult nos omnino et non ex parte abhorrere ab omnibus, quae mundus amat et amplectitur, ne nos relinquat in tenebris, mox subdit, quaenam illa sint, a quibus non abhorrere oporteat: *Quemadmodum,* inquit, *mundani homines ea, quae mundi sunt, sequuntur, diligunt et quaerunt, magna cum diligentia; honores scilicet, famam, magni nominis aestimationem in terra, sicut mundus eos edocet.*

1. Primo igitur mundani quaerunt et diligunt *honores;* honor autem est testimonium cujusdam excellentiae, illudque exhibetur nonnunquam aperiendo caput, inflectendo se, aliisve signis honoris, alias per elevationem seu promotionem ad sublimia officia ac dignitates. Utriusque generis honos, quatenus est res transiens, brevis et evanida, parvi faciendus est: primi enim generis honor exhibetur ab hominibus, ignorantibus, vel etiam malis, qui hodie sunt et cras forte non erunt. Dignitates etiam semper sunt instabiles, et a potentibus auferri possunt, vel saltem in morte sunt relinquendae: habentque adnexa plurima incommoda ac discrimina perpetuae salutis, quae in sequentibus indicabimus.

2. Quaerunt ac diligunt mundani *famam:* quae aliud haud est, quam nomen, quod de alio spargitur, et vel in bonum, vel in malum accipitur. Famam et laudem in

malum sectantur illi de quibus Sapiens Prov. 2, 14, loquitur: *Laetantur, cum malefecerint, et exultant in rebus pessimis.* In bonum fama sumitur, cum quis ob facta sua celebratur. Bonam famam non convenit quidem omnino fugere, quia hominibus de Societate necessaria est ad fructum bonumque proximorum (*Melius est* enim *nomen bonum, quam divitiae multae.* Prov. 22, 1), illis praecipue, qui ex officio dispensatores sunt mysteriorum Dei et vacant saluti animarum; sed sequi, quaerere, diligere, optare nomen suum longe lateque celebrari, ac famam suam volitare per hominum ora, vanum est, et ab hoc nos omnino, et non ex parte abhorrere oportet. Hujusmodi fama pluris ducenda non est, quam ventus praetervolans; consistit enim dumtaxat in opinione hominum, secundum quam judicium ferunt et verba proferunt, et veluti venti nunc ab una, nunc ab alia parte spirant, omnino instabiles, ita fama quoque mutabilis est in dies et horas.

3. Quod quaerunt, diliguntque mundi asseclae, est *magni nominis existimatio,* quae concipitur de doctrina vel dignitatum gradibus; dum quis doctoris, senatoris, consulis, aut consiliarii principis titulum nanciscitur; et fere versatur circa nomina, quibus doctrina, vel scientia subest aut prudentia.

Atque haec sunt, quae mundus sectatores suos venari docet; haec iis sequenda, amanda ac quaerenda suadet; haec tanquam magna, pretiosa ac stabilia bona proponit. Ex his, more Nabuchodonosor, auream fulgentemque honoris statuam erigi ac conflari praecipit, quam ceu idolum colant ac devenerentur. At religiosi haec omnia fugiunt, spernunt, larvam detrahunt, et ab illis tanquam a summe periculosis ac noxiis salutisque aeternae inimicis abhorrent. Norunt enim cum S. Bernardo quam *difficile sit esse in honore sine tumore, in praelatione sine elatione, in dignitate sine vanitate.* Non ignorant, quam

facile haec superbiae fomenta ambientes Deum offendant, et quodammodo derelinquant, adeoque poenam a Jeremia praedictam incurrant: *Omnes, qui te derelinquunt, confundentur; recedentes a te, in terra scribentur, quoniam dereliquerunt venam aquarum viventium*, cap. 17, 13. Qui enim honores ambiunt, et in terra scribi amant, facile delentur de libro vitae: quia per ista potissimum diabolus trahit homines in interitum, ut docet S. P. Ignatius in medit. de duobus vexillis. Jure igitur S. fundator suos alumnos ab hujusmodi honoribus vult omnino et non ex parte abhorrere. Sed nunc videamus, qualenam ac quantum hoc odium et quantum horrorem esse oporteat.

II. Quomodo, fugienda.

II. Cupit S. Ignatius parens noster, ut ab honore, fama, vana gloria, laude, praelatione, dignitate et magni nominis umbra captanda, omnino, et non ex parte, id est toto corde, tota mente, tota voluntate, desiderio, amore, et non ex parte abhorreamus, non secus atque ab impostoribus, latronibus, furibus, spectris, cadaveribus peste ac veneno infectis abhorrere solemus. Si enim ista sectemur, quaeramus, diligamus, totum vitae religiosae fundamentum collabescit, tota perfectionis fabrica susque deque vertitur et evertitur; a fine, ad quem conditi sumus et religionem intravimus, qui est Dei gloria, toto caelo aberramus, dum nos ipsos, nostram gloriam inanem vane ac stolide ambimus, omniaque nostra ministeria atque exercitia, velut peste ac veneno vanitatis inficimus.

Quis obsecro, sincerae mentis et candidi pectoris homo e fraudibus ac dolis consarcinatos impostores non aversatur? Ejusmodi impostor est mundus; spondet et offert honores, famam, magnum nomen, tanquam bona solida, vera, stabilia ac diuturna, et quid sunt nisi *vanitas vanitatum et omnia vanitas?* Quid sunt nisi *vapor ad modicum parens?* Quid sunt nisi ventus ocius avolans, et fumus subito in auras evanescens? Quid sunt nisi lignum

putridum, et vermiculi, quos noctilucas dicimus, qui nocturno tempore in tenebris lux, ignis, et aurum esse videntur, at accedente lumine ligna putrida et vermes esse deprehenduntur. Oh quam cito transit omnis mundi gloria! Ubi modo sunt tot Caesares, tot reges, tot principes, tot praelati, tot superiores? transierunt, mortui sunt; sepulti sunt et ab hominum memoria sublati evanuerunt. Dum viverent, erant in honore et splendore: post mortem pedibus aliorum conculcantur. Quis igitur sapiens ab hujusmodi imposturis, fraudibus et vanitatibus non penitus et omnino abhorreat? quis has verorum bonorum umbras non ex animo spernat, ut veros honores et aeternam gloriam consequatur? *Nolite pueri effici sensibus:* 1. Cor. 14, 20. Pluris facit puer equum arundineum, et puellula pupam, quam veros equos et veras dominas. Ne praeferamus umbram veritatis ipsi veritati, neve his nugis et honorum fumis animum adjiciamus; sed omnino et non ex parte ab iis abhorreamus et verae prudentiae ductum sequemur.

Quis deinde non abhorret a furibus, latronibus, inimicis? quos nec in colloquia adducere, nec in conspectum admittere, nec oculo blando intueri dignamur? An non ejusmodi fures, latrones, inimici sunt honores, dignitates, ambitiones, vana gloria, fama, magni nominis aestimatio quaesita inordinate? Siquidem nos aeterna gloria, perpetua laude ac beatitudine caelesti spoliant: quemadmodum et fures sunt, qui ista ambiunt, ut recte docet S. Laurentius Justinianus de Regim. Praelat. c. 12. *Infideles,* inquit, *sunt qui suam, non Dei gloriam quaerunt, cum scriptum sit: Dominus dissipabit ossa eorum, qui hominibus placent, confusi sunt, quoniam Deus sprevit eos.*

Quis adeo firmi est cerebri, ut in alta rupe consistens ad praecipitis profundissimi conspectum non horreat? Fama, honor, dignitas mons est, sed prope est prae-

cipitium et lapsus periculum; facilius in monte aut turri posito, quam consistentis in valle, vertigo cerebrum rotat; facilius in monte, quam in immo sitae arbores a ventis sternuntur. Via bonorum amoena esse videtur, sed novissima ejus ducunt ad mortem, ad praecipitium. Nam tolluntur in altum, ut lapsu graviore ruant, canit Poeta. *Caveat igitur omni ratione pietatis cultor,* monet S. Basil. Constit. monast. c. 24 n. 2 (MG. 31, 1413): *Ne honores consectetur, caeterisque praeponi velit: omnis enim, qui seipsum exaltat, humiliabitur; et qui se humiliat, exaltabitur.* Cujus exemplum triste praebet Lucifer superbus, qui dum exaltari voluit, praecipitatus et humiliatus est usque ad inferos. Oh, quot per haec precipitia dejecti et devoluti sunt in abyssum, non jam dico, Amani, Nabuchodonosores, Achabi, aliique reges ac principes profani, sed etiam episcopi, praelati, superiores religiosi? Horrendum est ac tragicum prorsus exemplum, quod de certi Ordinis monasterio recenset Illustrissimus D. Joannes Caramuel Episcopus Misiae, SS. Theologiae Doctor, in Theologia sua regulari Tomo 2, in prooemio ad Abbates hisce verbis: Referam quae a Dr Bernardo Botyn mihi et nonnullis aliis ante tres annos confidenter et sincere sunt dicta: referam, inquam, si horror aut linguam, aut calamum movere permittit. In monasterio N. (nomen ne exprimam, impediunt lacrimae) mortui abbatis cadaver, ut moris est bene ornatum ad capitulum in feretro defertur, atque inde ad ecclesiam et chorum. Erant ibi, qui psalterium juxta pium Ordinis ritum legerent, qui vestes decentius componerent et rosis ornarent; cadaverque in illorum juniorum praesentia, qui vota coram illo emiserant, horribili ejulans voce: *Ut quid haec omnia, inquit? Siquidem ego sum octavus decimus hujus loci abbas, qui ardeo in inferno.* His auditis, tanto omnes percelluntur horrore, ut nec animum ad haerendum, nec vires ad fugiendum haberent. Tan-

dem cadaver sine pompa sepeliunt, et quia vitandum erat scandalum, pompam funeream pro animabus purgatorii absolvunt. Examinavi postea, quî miser ille dominus vixerit, aut devixerit: et audivi fuisse comessationum amasium, ebrietatemque exemplo et indulgentia in monasterio suo promovisse; caeteroquin fuisse in bona opinione. Hactenus Caramuel.

Periculosa haec praecipitia, ac perditionis aeternae discrimina honoratis muniis, animarumque regimini annexa, si quisquam alius, clarissime agnovit et declinare studuit virtute ac scientia eminentissimus Cardinalis Robertus Bellarminus, e Societate nostra, ad dignitatem istam et archiepiscopatum Capuanum evectus. Quem cum Clemens VIII. Pontifex galero purpureo ornaturus esset, non ignorans summe eum ab ista dignitate abhorrere, sub anathematis poena et culpae letalis noxa domo exire vetuit; cumque jam induendus purpura, Pontificiis pedibus advolutus, honorem deprecari inciperet, inhibitus est sub eadem poena; sed lacrimarum imbre decidente dolorem, cum verbis non liceret, contestari perrexit. Invitatus postea ad collegium, metuens acclamationes in laudem dignitatis, jussit omni gratulatione praetermissa, carminis materiam assumi hanc: *Omnis caro foenum, et omnis gloria ejus, sicut flos agri.* De iisque in exhortatione ad novitios Romae habita, palam edixit: *Tot annis vixi in Religione, absque eo quod scirem, quid esset tristitia, et jam Cardinalis, quid laetitia sit, penitus ignoro. Vestes purpureae vere aerumnosae mihi sunt et graves, ut, quotiescunque conspiciam, a fletu mihi non temperem.* Et pileum purpureum capiti detrahens atque ostentans, obortis lacrimis dixit: *In poenam peccatorum meorum dedit mihi hanc purpuram Deus.* Ita Tannerus in vita pag. 536.

Quare, dilectissimi, cum S. fundator doctrinam hanc adeo nobis, filiis suis, inculcatam cupiat, quid sit honor,

fama, magnique nominis umbra, penitus inspiciamus: et honores tanquam evanidos vapores, famam velut auram avolantem et instabilem, magnam hominum aestimationem ceu umbram inanem reputemus et despiciamus; illa enim sectando vitae religiosae basim evertimus omniaque opera vanitatis sordibus inquinamus. Mundus fraudulentus impostor est, falsa pro veris, vitrum pro margarita, aurichalcum pro auro, umbram pro veritate venditat; sed nolite pueri effici sensibus, ut fraudibus ejus capiamini et illa ematis. Mundus fur est, latro est et inimicus, honorem, vitam, gloriam temporalem offerens, ut aeternam adimat et beatitudine perpetua spoliet. Mundus seductor est pessimus, qui, non secus ac diabolus Christum, homines in montem excelsum et honoris culmen attollit, ut cerebro vertigine superbiae rotato, facilius detrudat in praecipitia horrenda et in abyssum infernalem devolvat. A quibus ut liberi degamus, cum Bellarmino et aliis viris mundi contemptoribus in valle humilitatis imoque loco persistere optemus, sic omnia praecipitia salutisque discrimina facilius declinabimus.

EXHORTATIO II

IN REGULAM XI. SUMMARII

De quaerendis et amandis contumeliis, injuriis, contemptus a quibus mundus abhorret.

THEMA : *Nolite diligere mundum, neque ea, quae in mundo sunt* (1 Joan. 2, 15); vel : *Admittere et concupiscere, quidquid Christus Dominus noster amavit, et amplexus est, ut contumelias, injurias, etc.* (Reg. 11).

Quemadmodum respublica Romanorum et respublica Carthaginensium, semper studiis contrariis dissi-

dentes, armis mutuis sese oppugnarunt, neutra sibi securitatem tranquillitatemque pollicente, nisi alterutra eversa; ita mundus et status religiosus legibus, principiis, studiis, armis, moribus distant; quod unus amore, alter odio prosequitur. Mundus quaerit opulentiam, religio paupertatem; mundus sectatur voluptates, religio cruces et mortificationes; mundus ambit honores et dignitates, religio amat contemptus et contumelias. Vos non estis de mundo. *Si de mundo fuissetis, mundus, quod suum erat, diligeret: quia vero de mundo non estis..., propterea odit vos mundus* (Joan. 15, 19). Et vos ea quae mundi sunt odio prosequi decet. Atque id est, quod a nobis quoque postulat in hac regula S. Ignatius, dum ait: quemadmodum mundus quaerit honores et laudes humanas; *sic qui procedunt in spiritu, et serio Christum Dominum nostrum sequuntur, amant et ardenter exoptant, quae iis omnino contraria sunt; scilicet contumelias, falsa testimonia et injurias pati, immo et pro stultis haberi et reputari.*

Quam legem adeo perfectam, sublimemque ut altius penetremus, mentibusque inseramus, rationibus et exemplis stabiliemus.

I. Causae amandi contumelias et injurias.

1. Ut amore prosequamur, et ardenti desiderio feramur in contumelias, falsa testimonia, injurias perferendas et stultitiae opinionem: necesse est ea non oculo passionibus excoecato mundanorum aspicere, et cum vulgo mortalium exteriore specie dumtaxat intueri; sed oculo mentis lumine fidei illustrato intime perspicere ac penetrare, quaenam in iis bona recondita lateant, a mundanorum multorumque religiosorum imperfectorum oculis remota: neque enim voluntas nostra in malum ut malum ferri unquam potest. Qui pharmacum amarum potionemve medicam, ex aloe, rhabarbaro, colocinthide aliisque palato ingratis herbis mixtam, secundum exteriora considerat, omnino ab ea abhorret, amaritudinem refugit,

nauseam metuit, viscerum tormina et corrosiones odit ac detestatur. At si internam alexipharmaci vim efficaciamque morbum depellendi, mortem arcendi, sanitatemque restituendi perpendat, ambabus illud manibus amplectitur, pleno ore haurit, et praeter stipendium amplas archiatro grates impendit. Pari ratione, in falsis testimoniis, injuriis, contumeliis caeterisque despectibus exteriora solum intuens, abhorret, fugit et tanquam summe abominanda gravissimaque mala execratur; at, qui cum famulis Dei perfectis, interiora, quae in iis latent, trutinat, amore ea singulari complectitur et viribus totis concupiscit. Quidnam igitur boni in iis absconditum deprehendimus? Ingentes sane thesauros ac divitias. In vitis PP. l. 5, libell. 15, n. 83 (ML. 73, 967) Frater quidam interrogavit senem: dic mihi rem, quam custodiam et vivam per eam. Respondit senex: *Si potueris contumeliam pati et sustinere, magnum est hoc et super omnes virtutes.* Quas tum supponit, tum tanquam thesauros complectitur.

1. Thesaurus sine dubio maximus humilitas, omnibus mundi margaritas ac lapidibus pretiosis longe pretiosor, utpote basis perfectionis et fundamentum sanctitatis; ad quam praedicta conducunt plurimum. Superbia est vile vitrum, humilitas margaritum; superbia plumbum, humilitas argentum. *Superbia,* inquit S. Laurentius in Ligno vitae, *accipit corticem, humilitas nucleum; illa florem, ista fructum; illa pulchrum, ista bonum; illa opinionem, ista veritatem; illa ascendit et prosternitur, ista descendit et exaltatur.* Ac proinde illa magnum est bonum et nobile cimelium, est omni lapide pretioso praestantior, omni flore elegantior, omni odoramento fragantior.

2. Latet in iis assimilatio et *conformitas cum Domino nostro Jesu Christo;* quo quid praestantius? quid sublimius? Nihil enim excellentius, quam Christi vitam et

mores aemulari; nihil dignius, quam ad ejus similitudinem proxime atque in ipsum quodammodo transformari: quemadmodum aulici, quo regi similiores, viciniores et propinquiores sunt, eo bonum majus, honorem, gloriam, auctoritatem et potentiam illustriorem consecuti existimantur. Gloria magna sequi Dominum.

3. Latet in iis *augmentum gratiae, et correspondens praemium vitae aeternae.* Non enim fallit aeternae veritatis promissum infallibile: *qui se humiliaverit, exaltabitur* (Matth. 23, 12). Pro exigua contumelia, animo forti hilarique tolerata, aeterna in caelis laus rependitur; pro falsis hominum testimoniis libenter susceptis vera Dei caelitum et angelorum magnifica testimonia reduntur; pro levi contemptu amato generoseque tolerato perennis gloria, exaltatio et beatitudo a Numine liberalissimo donatur! Quantum bonum! quantus thesaurus! At a caecis saeculi filiis absconditus!

Quantae igitur sapientiae est, brevem levemque contumeliam mortalium pro gravissimis caelitum praeconiis, contemptum exiguum pro immenso gloriae pondere ultro suscipere! gloriam mundi instar puncti transeuntem spernere, nolle per hominum ora volitare, memoriam, encomia vulgi despicere, ut Christo assimiliari, honores sempiternos adipisci, Deoque ipso sine fine frui possimus!

II. Exemplum Christi Domini et Apostolorum.

II. Ne vero arcum nimium tendere ac supra vires humanas elevare videamur: exempla non desunt, quae intuemur et imitari conemur. In primis vero in hoc certamine praeeuntem habemus archistrategum nostrum supremum Dominum Jesum, quem nos ejus milites subsequi generose decet. Quid enim? num honores mundi, num plausus hominum, num sceptra et diademata ambiit? Minime gentium, omnia ista calcavit, honores fugit, pro nativitatis loco graveolens stabulum, pro fatali lectulo funestum crucis lignum elegit; cum diademate

eum insignire pararent, turbas declinavit; nec dumtaxat quidquid honorem, gloriam, pompamque sapiebat, cane pejus et angue fugit et horruit, verum etiam in omni vitae suae periodo contraria omnia elegit, passionis praesertim tempore. Quot enim *contumeliis* onerari se sivit, dum jam malefactoris, jam vini potatoris, jam seductoris populi, jam daemonium habentis titulis fuit insignitus? Quot falsis testimoniis obrui se permisit, dum jam censum Caesari pendi prohibentem, jam subvertentem gentem, jam sabbatum violantem falso attestati fuere? Quot *injuriis* gravissimis laesus atque appetitus, quando pro doctrina calumniam, pro miraculis poenam, pro beneficiis tormenta et ingratitudinem summam, pro salute et vita aeterna, quam offerebat, clavos, spinas, crucem et lanceam reportavit? Quin et stulti, stolidi ac bardi instar ab Herode aestimari ac tractari voluit, quando nec verbo eum dignatus, illusus, spretus, et vestimento albo ceu fatuus fuit circumamictus?

Atque haec omnia cum aeterna elegerit Sapientia, qua nemo meliorem de rebus cognitionem aestimationemque habere poterat, contra mundi judicium falsum et sensum erroneum ingentia utique in iis bona latere concludimus. Deinde ut suo nos exemplo eadem bona consequi moderno quoque tempore doceret atque ad imitandum attraheret, contrariamque illo aevo et grassantem opinionem mundique vanitatum aestimationem aboleret: tota vita Christi, inquit magnus *Augustinus* L. de vera Relig. cap. 16, n. 31 (ML. 34, 135) morum disciplina fuit. *Satellites voluptatum divitias perniciose appetebant: pauper esse voluit. Honoribus et imperiis inhiabant: rex fieri noluit. Carnales suos filios magnum bonum putabant: tale conjugium, prolemque contempsit. Contumelias superbissime horrebant: omne genus contumeliarum sustinuit. Injurias intolerabiles esse arbitrabantur: quae major injuria, quam justum, innocentemque damnari?*

Dolores corporis execrabantur: flagellatus atque cruciatus est. Mori metuebant: morte mulctatus est. Ignominiosissimum mortis genus crucem putabant; crucifixus est. Omnia quae habere cupientes, nec recte vivebamus, carendo vilia fecit: omnia, quae vitare cupientes a studio deviabamus veritatis, perpetiendo dejecit. Hactenus Augustinus. Tota haec vita Christi nostra est disciplina et eruditio; ideoque innuit Sanctus Ignatius eos *qui Christum nostrum sequuntur*, eadem, quae Christus amavit, amplecti.

Secuti sunt prae reliquis Christum magistrum ac ducem optimum apostoli; ejusque disciplinam probe apprehenderunt, quando de illis legimus: *Ibant gaudentes a conspectu concilii, quoniam digni habiti sunt pro nomine Jesu contumeliam pati* (Act. 5, 41).

Unde vero tantum gaudium? Noverant thesaurum in contumeliis latentem, quem a se repertum gratulabantur; easque non ut ignominias, sed ut dignitates obtentas laetabantur. Agnovit quoque thesaurum hunc in contumeliis injuriisque absconditum gentium doctor Paulus, ut verbis illis testatum reliquit: *Placeo mihi in infirmitatibus meis, in contumeliis, in necessitatibus, in persecutionibus, in angustiis pro Christo* (2 Cor. 12, 10). *Placeo mihi* inquit, *in contumeliis;* non utique ceu rebus vilibis et odiosis, sed tanquam in pulchris, pretiosis, gratis omnique aestimatione dignissimis. Complaceant filii hujus sacculi sibi in honorum titulis, in laudibus vanis, in dignitatibus et eminentiis; ego vero mihi in contumeliis, infirmitatibus, persecutionibus atque opprobriis mirifice placeo et unice delector. O insignem Christi asseclam! o dignum tanto Magistro in crucis et ignominiae gymnasio discipulum!

III. Exemplum S. Ignatii.

III. Quod si praeter vetera jam recensita, nova quoque hujus virtutis et lectionis specimina intueri aveatis, mentis aciem in sanctum Patriarcham nostrum Ignatium

conjicite: qui non verbis solum et regulae praescripto, sed exemplo quoque se reconditum in contumeliis injuriisque thesaurum agnoscere atque ardenter amplecti contestatus est. Accusatus est Compluti, quasi pietatem heteroclitam inveheret, et ab inquisitoribus fidei per lictores palam ac in omnium conspectu in carcerem conjectus est. *Ecce falsa testimonia!* Compluto profectus Salmanticam, cum ejus vita et doctrina novitatis haberetur suspecta, rursus in carcerem cum sociis conjectus et catenis revinctus est, non sine animi gestientis laetitia. *Ecce injurias.* Parisios profectus, cum ibidem in collegio S. Barbarae studiosos ad pietatem formaret, professores cum virgis excipere decreverunt. Nobilis quidam (Lopius nomine) ob admonitiones de corrigenda vita dudum Ignatio offensus, ut socios a danda eidem eleemosyna absterreret, hominem nequissimum et hypocritam flagitiosissimum nuncupat, qui si non rogo (inquiebat) plane dignissimus est, velim ipse vivos concremari; id quod eodem die accidit, dum ignes festivi ob natum Philippum II, excitarentur et scintilla flatu irae divinae perlata in pulveris acervum et ex eo nata flamma totum Lopium involvit atque incendit. *Ecce contumelias,* licet a Numine vindicatas. Dum in Italia ei iter agendum per loca Gallico ac Hispanico milite infesta, aliquoties tanquam explorator attentus, vestibus nudatus, per media castra traductus atque ad ducem pertractus; ita interim inter ludibria et probra, in meditandam Christi patientis nuditatem absorptus, ut se, quid fieret, diu non adverteret. Et quia graviorum tolerandorum appetitor, in respondendo quaestionibus ducis hominem bardum et stolidum consulto simulabat, non absque indignatione hujus in milites, qui stultum prae exploratore nescissent distinguere, dimitti receptis vestibus jussus est. Quod ab iis non prius factum, quam pugnis et calcibus barbare contudissent. En opprobria, injurias, falsa testimonia,

contumelias, et stultitiae titulum ardenter a sancto viro exoptatum ac toleratum! Quae omnia Ribadeneira in vita et Tannerus in Societate Apostolorum imitatrice p. 8 et 9 recenset. *Qui fecerit et docuerit, hic magnus vocabitur in Regno caelorum* (Matth. 5, 19). Quod optime illi convenit.

Sed ne exempla virorum apostolicorum et in perfectionis culmen evectorum dumtaxat tironibus proponere videar; audite, novitii mei, exemplum novitii in primo tirocinii lumine etiamtum versantis sane egregium. Fuit is Melchior Nunnius Barrettus, qui eo ipso die, quo doctoratus apice a Conimbricensibus donatus fuit, pompa et apparatu praeter morem affectato, ad nostrum collegium a plena et illustri academicorum caterva ductus, religionis meliorem lauream assumpturus. Vixdum substiterat, cum jubetur eo ipso die, ut pallio mutato in detritum, et futilem amictum, humeris sublatum vervecem mediam per urbem dono ferat Marco Romaeo theologiae professori, cujus patrocinio fuerat in ipso doctoratus ritu pro more usus. Praesto fuit imperio, dorsum onerans animali, stupente populo, pergit ad Romaei domum et munus offert; ille insolentia spectaculi attonitus haesit: at Nunnius jam tum genuinum se Ignatii, immo Jesu Christi asseclam generoso mundi contemptu demonstravit. *Nierenbergius L. 3, doctr. ascet. 2, c. 25.*

Quae cum ita sint, charissimi, nolite in ignominiae et contumeliae injuriaeve cortice haerere; sed penitius inspicite, et thesaurum latentem, virtutem humilitatis, Christi Domini similitudinem, apostolorum aemulationem, praeter ingentes gratiae et gloriae caelestis gradus in iis reconditos, eruite, et alia mente affectuque ea complectemini. Unde, obsecro, nascitur, quod contumelias, injurias, contemptus, quasi velis remisque refugiatis, et vel eorum audito nomine horreatis? Plus dico: unde promanat tanta fragilitas et teneritudo tanta, ut nonnulli

tirones nec verbum asperius, nec dictum mordacius, nec factum injuriosius, nec minimum signum contemptus absque impatientiae, indignationis ac vindictae stimulis ferre aut superare valeant? Arbitror ex eo, quod oculis mentis e saeculi tenebris recenter egressis nondum caligo aut glaucoma excussum sit; adeoque thesauros in contumeliis injuriisque reclusos oculis etiamnum caecutientibus non sat videant, aut languidis adhuc ex passionum et vitiorum morbo viribus onus tantum perfectis ac robustis leve portare nondum valeant. Quare excitent nos ingentia illa bona, quae praedicta conferunt, animent illustria Christi Domini exempla, impellant sanctorum Apostolorum, S. Ignatii, aliorumque heroum ac pugilum Christi morum documenta; atque a minimis auspicando ad majora paulatim progrediamur; hac via ad sublimem in regula praesente contentum perfectionis gradum cum gratia divina eluctabimur.

EXHORTATIO III

IN REGULAM XI. SUMMARII

De causis fugiendi honores.

THEMA: *Qui autem se exaltaverit, humiliabitur; et qui se humiliaverit, exaltabitur* (Matth. 23, 12); vel: *Amant et ardenter exoptant quae mundo contraria sunt* (Reg. 11).

Mira Moysis animi demissio in deprecanda Israelis praefectura omnibus saecularibus, religiosis, Societatis nostrae hominibus illustre praebet exemplum. *Veni*, inquiebat Deus, Exodi 3, 10 *et mittam te ad Pharaonem, ut educas populum meum, filios Israel de Aegypto.* Vade Moyses, migra ex eremo ad regiam, praeeris deinceps

non gregibus, sed tribubus; ex opilione eris legatus Numinis ad principem. Exinde non de compascuis ages, sed de victoriis; profligabis exercitus, dux eris populi, mare subjugabis, imperabis igni, caelo vectigal indices; verbo, Deus eris Pharaonis. Verum quid ad tanta munia Moyses? *Obsecro,* ait, *Domine, non sum eloquens ab heri, et nudius tertius.* Exodi 4, 12. *Perge igitur,* reponit Deus, et *ego ero in ore tuo: doceboque te quid loquaris.* Sed perstat in profunda animi demissione Moyses: *Obsecro,* inquit, *Domine, mitte, quem missurus es.* Audin'? spernit, pene dixerim, ipsum Numen; mavultne a se abesse Deum, quam vulgo praesse? Et quid dimittebat? hircos. Et quo abducebatur? in regiam. Et in quem refingebatur? in Deum Pharaonis. Attamen tantis et titulis et gemmis oblatae taedium praefecturae antefertur. O praeclarum humilitatis speculum! O egregius mundi et honoris contemptus! Cujus specimen praebet saecularibus, tanquam mundo mortuus, nobis tanquam singulare gloriae divinae instrumentum, apostolus seu missus.

Tantum virum ut aemulemur, ternas adducam rationes; unam communem omnibus, alteram propriam religiosis, tertiam magis consentaneam nobis; ut magis magisque a mundo, et quidquid mundus amat, abhorreamus.

I. Ratio honores mundi aspernandi ex ipso mundo et honore eruitur.

I. Motivum primum, mundi honores, laudes, altitudines aversandi et flocci pendendi ex ipso mundo, ejusque honore depromitur. *Honor fugientem sequitur, sequentem fugit;* ut communi fertur paroemia. Hoc tenore res mundi hujus divina disponit Providentia, ut superbos ignominia, humiles ac mundi contemptores subsequatur gloria, ut filii saeculi sese exaltantes deprimantur, et filii Dei sese deprimentes exaltentur. Ipsa id discimus quotidiana experientia: nam mundus amatores suos quantocius obliviscitur; at contemptores suos, a quibus odio habetur et spernitur, obliviscitur nunquam. Quare si vis, ut recordetur mundus, sperne eum, et nunquam tui obliviscetur.

Quorum enim, obsecro, recordatur mundus? quosnam cultu et honore prosequitur? Eos, qui mundum fugerunt, qui ad antra deserti sese receperunt; qui honorem et gloriam tanquam ventum spreverunt et omnes orbis plausus, pompas ac dignitates pedibus conculcarunt. S. Hieronymus, S. Antonius, S. Paulus, S. Maria Aegyptiaca, si in mundi permansissent, dudum oblivione sepulti jacerent. Verum quia in eremo vixerunt, quia in caverna a mundi strepitu remoti latuerunt, atque uni immortali Deo fideliter servierunt, perpetua memoria celebrantur, et in caelo gloria immortali potiuntur: *In memoria aeterna erit justus.* Ps. III, 7. At e contra, de impiis canit idem psalmista regius (Ps. 9, 7): *Periit memoria eorum cum sonitu.* Quorumnam recordatur Roma? An Caesarum victoriis et triumphis inclytorum? An principum sanguine et bellica laude illustrium? Non; sed Petri piscatoris mundum relinquentis, et honorem ejus ac festum conculcantis, adeo ut ipsi pontifices et reges eum venerentur, qui fastum et gloriam mundi seu pomum putridum abjecit. Verissimum igitur est tritum adagium antedictum: *Honor fugientes sequitur, sequentes fugit:* et illud Salvatoris: *Qui se exaltaverit, humiliabitur; et qui se humiliaverit, exaltabitur,* l. c.

Vel una haec ratio religiosos ad contemnendam omnem mundi gloriam in terris posset inflectere, ut nimirum eorum gloria et memoria aeternum perennaret in caelis; sed communis ratio ista est omnibus: binas religiosis magis proprias modo discutiamus.

II. Causa fugiendi honores ex ipso statu religioso desumitur.

II. Motivum alterum ardentes animo religioso ad abhorrendum ab omnibus, quae mundus amat, et totis viribus concupiscendum contraria, ea scilicet, quae Christus amavit, faces subjiciens, est ipsemet status religiosus. Is enim, Bernardo et aliis attestantibus, status est hominum mundo mortuorum et Christo soli viventium; quis igitur non videt, iis illa minime sectanda

esse, quae mundus amat? Si enim secus fecerint, denuo mundo vivere et Christo emori incipiunt. *Nemo enim potest duobus dominis servire.* Nec Christus et mundus, demissio et fastus, vita et mors honoris bene conveniunt.

Immo Religio est schola crucifixorum cum Christo, et quidem crucifixorum mundo cum Apostolo profitentium: *Mihi mundus crucifixus est, et ego mundo* (Gal. 6, 14). Hanc artem in hoc gymnasio tota vita et discimus et exercemus. Quam vero alienum sit a crucifixo ambire mundi honores et pompas, appetere aestimationem et laudes, prensare praefecturas et dignitates, quis non videt? Sane cruci ignominiose affixus a crucifixore nihil gloriae sperat, nihil favoris et aurae popularis exspectat, omnia spernit, nihil concupiscit, nihil respicit, nisi alteram vitam et portum aeternitatis, cui appropinquat.

Religio ulterius, ex SS. Patrum sententia, est status poenitentiae, est congregatio lugentium, est coetus peccata sua in amaritudine animae deflentium, est grex mortificatorum Christum imitantium et Christo patienti compatientium, de quibus ipsa Veritas asserit: *Mundus gaudebit; vos autem contristabimini* (Joan. 16, 20). Quid igitur poenitentibus cum gaudio? Quid cum mundi risu peccata sua deplorantibus? Quid cum honoribus humilis Jesu vestigia legentibus? Quid cum vanitatibus saeculi sectantibus veritatem? *Quare misero data est lux, et vita his, qui in amaritudine animae sunt?* interrogat merito Job cap. 3, 20. Religiosus a mundo miser creditur; cur huic misero datur lux, honor, gloria? *Et vita his, qui in amaritudine animae sunt?* Quid lacrimanti saeculi crimina cum prosperitate saeculari? Quid mortuo cum luce, cum splendore, cum felicitate, cum vita hujus saeculi? Quid amaritudini animae sanctae cum laetitia mundana? Non bene conveniunt, nec in una sede morantur tristitia et laetitia, lacrimae et gaudium, amaritudo et voluptas, gloria et ignominia, plausus et contemptus.

Ad extremum Religio est caterva servorum Christi, est coetus singularium amicorum Dei et hostium mundi. Ergo miles et amicus Christi deseret amicitiam et signa Christi, ac velut turpis transfuga deficiet ad castra et amicitiam mundi, sectando ea quae mundi sunt? *An nescitis, qui amicitia hujus mundi inimica est Dei* (Jac. 4, 4)? *Quicunque ergo voluerit amicus esse saeculi hujus, inimicus Dei constituitur.* Quare veluti abhorremus ab inimico, ita a mundo et omnibus, quae amat, abhorreamus.

Eximio hac in parte exemplo praefulsere varii sanctitate conspicui regulares. Sanctus Petrus Damiani diu Cardinalis et Episcopi Ostiensis munere perfunctus, ad pristina sese monachorum studia recepit; egregioque scripto facti sui rationem reddidit; ut refert Tympius in Spec. Episc. signo 103, n. 5. Doctor mellifluus a tribus civitatibus in archi-episcopum electus nunquam adduci potuit, ut dignitatem acceptaret. *Surius in vita.* S. Dominicus quantopere a dignitatibus abhorruerit, quater episcopatum constanter recusando, abunde demonstravit, contestans mori se malle, quam tali onere gravari. *Tympius l. c. signo* 112. S. Gregorius Magnus in Pontificem electus, nec precibus, nec incredibili omnium ordinum consensu permoveri potuit, ut tiaram acceptaret; cumque exitum omnem obseptum cerneret, in dolio exportandum se ad vicinum montem curavit, et in antro latuit, donec columnae igneae indicio proditus, et in latebra deprehensus, onus acceptare coactus est, ut recenset *Gregorius Turonensis:* (de quo cf. ML. 75, 282).

Horum igitur virorum sanctimonia illustrium ab omni honore ac dignitate omnino abhorrentium exemplo et nos ab omni honore ac praelatione, non tantum extra Societatem, verum etiam intra eamdem, animum geramus alienum; et subesse potius, quam praeesse eligamus. Non offeruntur quidem hodiedum nobis infulae episco-

pales aut galeri cardinalitii. Non proponuntur tironibus collegiorum domuūmve gubernacula: non deest tamen illis occasio frequens in parvis animum elatiorem supprimendi. Hac ergo sese offerente, ab omni, quantum obedientia salva licet, munere honorato, ab omni gloria inani, plausu, laude, fama, ac magni nominis umbra penitus abhorreamus.

III. Causa ex fine Societatis depromitur.

III. Motivum tertium Societatis Jesu magis proprium, et a mundi vanitate ac gloria fluxa fortius avellens est gloria divina, quam Societatis alumnus, tanquam aquilae pullus genuinus solem, unice oculis fixis intueri debet. *Ad majorem Dei gloriam*, acroama et symbolum est Ignatianum; hoc nisi corde, ore, opere praeferat Ignatii filius, degener et spurius habebitur: Deus solus omni gloria et honore est dignus; homo autem indignus. Quare tota mens, animus, cor, amor, voluntas tua in id feratur, id unum intendat, quaerat, cupiat, desideret, atque sollicitet: *Non nobis Domine, non nobis; sed Nomini tuo da gloriam.* Psalm. 113. Atque ita cor divini amoris studio ac zelo distentum gerenti non libebit proprium honorem venari. Praeclare in hanc rem S. Laurentius Justinianus de instruct. et reg. Praelat. c. 12. *Non igitur licet nobis in hac peregrinatione honorem appetere, non licet gloriam temporalem ambire, cum scriptum sit: Regi sacculorum immortali, invisibili, soli Deo honor et gloria in saecula sacculorum.* 1 Tim. 1, 17. Si totus honor Deo soli debetur, quae portio homini conveniet?

Pleniori lumine collustratae, beatae in caelo mentes, quantumvis eximiis a Deo gratiis ac gloriae dotibus condecoratae, nulla in re suam aucupantur gloriam, sed in unam divinam penitus abreptae, coronas suas ante Dei thronum projiciunt, omnem illi gloriam deberi palam profitentes. Et nos homunciones, nos (ut loquitur Bernardus) velut e palude nostra prorepentes ranae, nos miseriis, infirmitatibus et aerumnis innatantes vermiculi,

nudi, coeci, egeni, in hac lacrimarum valle, posita fronte et verecundia, Deo liberalissimo debitos honores audebimus usurpare? Sane si ingenitam vilitatem nostram, Deique eminentiam ac celsitudinem perpendamus, omni nos contemptu et opprobrio dignissimos jure censemus; et ad honorem quemvis non secus atque rusticus ad oblatum honorem regium sibi indebitum erubescimus, nosque derideri existimamus. Praeclare rursum S. Laurentius Justinianus l. c. *Nescit Deum, et semetipsum prorsus ignorat, qui ante oculos hominum honorabilis apparere desiderat. Utique si sciret Deum, a quo omnia, per quem omnia, in quo omnia, qui universa quae sunt fecit ex nihilo, cujus cuncta famulantur arbitrio, et quem Angelorum, Archangelorumque innumerabilis colit exercitus; ipsi soli honorem deferri concupisceret, ipsumque corde venerando, et ore laudando timeret. Denique si seipsum agnosceret, profecto se humiliando deprimeret, neque prae sui cordis confusione, oculos ad caelum levare praesumeret; quemadmodum Publicanus ille Evangelicus.* Non enim potest non gemere, neque honorem praetereuntem non fugere, qui propriae infirmitatis est conscius, propriaeque conditionis est gnarus. Quomodo (quaeso) valet se continere a gemitu, qui mentis oculos in semetipsum reflectens videt se densissimis ignorantiae involutum tenebris, diversarum cupiditatum irretitium vinculis, noxiarum cogitationum agitatum procellis, variis perturbatum tentationum fluctibus atque innumerabilium vitiorum catenis adstrictum?

Sanctus familiae nostrae conditor Ignatius, summus gloriae divinae aestimator, et honoris proprii contemptor, quanto molimine, licet omnium suffragiis electus, Praepositi Generalis munus a se amovere initio, et decennio in eo exacto, postmodum deponere conatus fuerit, narrant *Ribadeneira et Tannerus pag. 91 et 21.* Pari modo: quanto studio P. Jacobus Laynez Societatis Jesu secundus

Generalis, quantoque conatu a se episcopatum Labacensem et Pisanum, uti et archi-episcopatum Florentinum, nec non dignitatem Cardinalitiam ipsumque summi Pontificatus apicem (ad quem duodeni Cardinales electores jam suffragia illi contulerant) amolitus fuerit, abhorruerit, ac fuga periculum evitare decreverit, videre est apud Tannerum pag. 95 et 96. Tantos duces secutus P. Joannes Nunnius e Societate nostra, ad patriarchalem dignitatem Aethiopiae evehendus tantopere abhorrebat, ut assereret malle se compede ac catena vitam trahere, quam oneri huic humeros supponere; quod tamen tandem obedientia adactus sustinuit. *Histor. Societ. p. 1, l. 14, n. 15.*

Cognitis ergo, charissimi, causis fugiendi honoris mundani, laudis, gloriae et omnis vanitatis, ac memoriae perennaturae apud mortales, quae fluxa est, quaeque fugiendo potius, quam quaerendo obtinetur, et cujus despectae loco acquiritur gloria aeterna in caelis; cognitis, inquam, et perspectis rationibus, quod scilicet ambitio et vana gloria ipsimet statui religioso repugnet tanquam statui mundi mortuorum, crucifixorum, poenitentium, et peculiarium Dei servorum atque amicorum, illi soli servientium et in illo uno gloriantium; deinde quod Societati Jesu, peculiari titulo ad Dei gloriam sectandam propagandamque institutae, mundanos plausus, favores et encomia aucupari omnino adversetur: jam tum a tirocinio haec a vanitatibus istis aversio et fuga auspicanda est. Non exigit quidem sanctus Parens noster a tironibus apicem perfectionis hujus regulae; sed in examine saltem desiderium desiderii hujus perfectionis requirit: quo habito, a parvis contemptibus modicisque confusionibus inchoandum est, atque hac via pedetentim ad majores ac magis arduas ascendendum. Quod si neglexerimus, nunquam erimus mundo mortui ut crucifixi; nunquam evademus veri poenitentes, nec servi aut veri amici Christi; adeoque nunquam veris religiosis

adnumerabimur. Deinde hoc neglecto, nunquam genuina S. Ignatii proles, nunquam veri gloriae divinae zelatores, nunquam verae animi demissionis possessores, nec sancti Ignatii et Lainii, nec Moysis, nec aliorum Sanctorum humilitate excellentium imitatoribus accensebimur; sed potius sub veste religiosa cor superbum, cor tumidum, cor vanum et ambitiosum, et si non penitus, saltem semimundanum circumferemus.

EXHORTATIO IV

IN REGULAM XI. SUMMARII

Dilucidat pericula dignitatum et honorificorum munerum.

THEMA: *Judicium durissimum his, qui praesunt, fiet* (Sap. 6, 6); vel: *Optant imitari Creatorem et Dominum Jesum Christum, ejusque vestibus indui* (Reg. 11).

Sapientia et dignitate eminentissimus Cardinalis Joannes Bona in libello, qui vitae christianae principia indigitat p. 1, § 35, hanc doctrinam graviter inculcat. Sapiens est qui suis momentis ponderat res, et aestimat prout sunt, non sicut praedicantur et aestimantur ab hominibus. Quaelibet enim res duas veluti facies habet; unam veram, fucatam et apparentem alteram. Vera est, quae rationibus divinis et ideae in mente Dei existenti conformis est; falsa est, quae secundum ideas et affectus hominum, pravasque amoris proprii praescriptiones efformatur. Sic dignitas episcopalis (ait dictus auctor) secundum veram divinamque ideam onus est vel angelicis humeris formidandum, et servitus, qua episcopus ad divinarum et apostolicarum institutionum praescriptum

animarum saluti consulere tenetur, strictissimam in supremo judicii die de illis Deo rationem redditurus. In falsa autem atque apparente hominum idea episcopale munus est dignitas, ad quam promotus gradum in Ecclesia Dei conspicuum obtinet, divitias amplas adipiscitur, et ab omnibus honore cumulatur. Unde accidit, ut hoc munus secundum veram ideam respiciens, tanquam onus grave refugiat oblatumque constanter repudiet. Qui vero idipsum secundum ideam falsam vulgi more intuetur, illud optat, quaerit, ambit; et quovis modo, non licito duntaxat, sed etiam non raro illicito procurat. Idem de aliis gradibus ac dignitatibus, tam ecclesiasticis, quam religiosis adstruendum est. Atque hinc totius orbis et omnium ordinum perversitas ac perturbatio oritur, quod veris rerum ideis et definitionibus plerique careant, hujus mundi tenebris et praestigiis assueti; nec idonei sint ad Dei lumen recipiendum.

Ut igitur et nos his tenebris et erroribus non involvamur, sed sub vitae religiosae primordia veras honoratorum officiorum ideas in mente formemus et concipiamus; rigidissimum illorum examen, judicium durissimum, et gravissimum supplicium discutiemus, quibus perfectis, haud dubie ab iisdem omnino abhorrebimus.

I. Onus Praelatorum examen strictissimum.

I. Si itaque faciem et ideam veram munerum episcopalium, Praelatorum et Superiorum religiosorum intueamur, deprehendimus primo grande onus reddendae in die judicii strictissimae rationis de omnibus subditis. Diserte id adstruit Doctor gentium (Hebr. 13, 17): *Obedite praepositis vestris, et subjacete eis. Ipsi enim pervigilant, quasi rationem pro animabus vestris reddituri.* Superior ergo de cujusque subditi anima rationem dabit, et animam suam pro illa quodammodo oppignorat, ac pro eadem aeternae mortis periculo se exponit.

Ejusmodi onus in se suscepit summus Pontifex pro animabus totius Ecclesiae: dictum enim est illi a Domino:

Pasce oves meas; pasce agnos meos. Agnovit hoc Innocentius XII, Pontifex Maximus, quando, peracta paulo ante mortem Ascesi Ignatiana, Patri nostro Baldesano exercitia tradenti dixit: Quanto felicior essem, si binos fratres meos secutus fuissem (qui fuerunt Societatis nostrae), cum nunc ratio de Ecclesia universa Deo reddenda mihi incumbat.

Onus idem admittit Episcopus pro dioecesi sua et ovibus singulis sibi commissis. Unde quidam Episcopus dum mox ordinandus, jamque habitu pontificali amictus, ex rituali libro pro more rogaretur: num vellet animam suam obstringere pro ovibus suis? extemplo vestes exuit, et se cum tali onere honorem nolle edixit, lacrimansque profugit ad montes. Non absimili modo S. Nilamon monachus, cum adigeretur munus episcopale suscipere, pauxillum temporis postulavit, quo in conclavi Deum per orationem consuleret: intravit, oravit, et in oratione animam Deo reddidit; mortem praeeligens dignitati et oneri reddendae rationis de ovibus. Niceph. L. 13, c. 17.

Onus simile Praepositus ordinis Generalis sibi imponit pro tota Religione ; Provincialis pro tota provincia, Rector pro toto collegio vel domo; danda igitur huic stricta ratio de subordinatis sibi officialibus, de professoribus, de verbi divini praeconibus, de rerum temporalium adjutoribus. Danda illi erit ratio de singulorum operibus bonis et malis, de profectu ac defectu, de rebus spiritualibus et temporalibus, usque ad novissimum quadrantem. Danda illi ratio, non solum de defectibus ac delictis propriis, verum etiam alienis; immo et de omissionibus. Refert Cardinalis Bellarminus in Libello de arte bene moriendi L. 2, c. 6, aegrotasse ad mortem Episcopum pietate ac doctrina conspicuum; rogatumque a sacerdote num conscientia pacata foret? respondisse nihil gravioris delicti sibi occurrere. Addidit sacerdos: an conscientia omissionum ipsum non reprehenderet;

cum Apostolus tam sollicite Timotheum Episcopum admonuerit dicens: *Testificor coram Deo et Jesu Christo, qui judicaturus est vivos et mortuos per adventum ipsius, et regnum ejus; praedica verbum, insta opportune, importune; urgue, obsecra, increpa in omni patientia.* 2 Tim. 4, 1 sq. His auditis, ingemuit bonus Episcopus; et ait: Vere omissiones me non parum exterrent; et his dictis, coeperunt oculi ejus profundere flumina lacrimarum.

Quam vero haec ratio reddenda sit ardua quis non videt? S. Laurentius Justinianus de Inst. de reg. Praelat. c. 1, vere scribit: *Caeteris negotiis magis periculosum est regimen animarum; atque ad illud, prout oportet, ministrandum difficillime quisque reperitur idoneus. Verum si quis pro seipso rationem reddere nequaquam sufficit, quanto minus pro se sibique commissis? Omnes, inquit Apostolus, stabimus ante tribunal Christi, reddituri procul dubio rationem de collatis muneribus, de omissis bonis, perpetratis criminibus, et de ministerio credito. Caeterum ad hoc quis sufficiens est, quis securus, quis redargutione reperitur immunis? Judicium durissimum his qui praesunt fiet, inquit Sapiens. Nempe si hoc homines considerarent, minime ambirent praeesse, neque Ecclesiasticae dignitatis cathedram tanto cum studio quaeritarent.* Easdem difficultates perpendens S. Joannes Chrysostomus Epist. ad Hebr. c. 13, 17. Homil. 34, concludit: *Mirum si potest aliquis Rectorum salvari!* (1) Quis igitur tam stolidus et salutis suae negligens, tam securitatis pertaesus erit, ut ejusmodi dignitates ambiat?

(1) Intelligit S. Doctor hoc de *ambientibus*, quum dicat: « Miror, an fieri possit, ut aliquis ex rectoribus sit salvus, quum videam post minas et praesentem socordiam aliquos adhuc accurrentes et se conjicientes in tantam molem administrationis (MG. 63, 234).

II. Onus Judicium durissimum.

II. Onus alterum est judicium rigidissimum et irrevocabilis sententia Judicis, secundum illud Sap. 6. *Durissimum his qui praesunt judicium fiet.* Si enim, qui praest, officio sibi imposito non faciat satis, judicabitur; et dura tremendi Judicis sententia ferietur. Officium rectoris animarum est omnium peccata portare, omnium tentationibus et animae periculis occurrere, omnium morbis spiritualibus medelam adferre; totamque domum oratione ac sanctis desideriis, velut humeris, sustinere: quae si neglexerit, durissimum judicium praestoletur. Jam si quis de propriis defectibus atque excessibus formidabilem Judicis sententiam jure metuat, quo pacto de propriis simul et alienis non formidabit? Timuit profecto valde hoc judicium mellifluus Doctor Bernardus, qui Ep. 42, scribit ad Henricum Senonensem Archiepiscopum: *Si tentatio sit cujusque hominis vita super terram, quantis, putatis, patet periculis vita Pontificis* (id est Episcopi, addamus et Generalis, Provincialis, Rectoris, Superioris) *cui omnium necesse est ferre tentationes? Si ergo latens in caverna, et quasi sub modio non quidem lucens, sed fumigans, ventorum tamen impetus nec sic declinare sufficio; sed continuis tentationum, variisque fatigatus impulsibus instar vento agitatae arundinis huc illucque circumferor; quid positus supra montem, positus supra candelabrum? Solus mihi servandus: solus tamen ipse mihi sum scandalo, solus tacdio, solus oneri, atque periculo; ita ut propriae gulae, et ventri et oculo scandalizanti, frequenter irasci oporteat... Quibus lacessitur injuriis, cui etiam etsi propria cessent, nunquam tamen de alienis desunt foris pugnae, intus timores?* Hactenus Bernardus (ML. 182, 809).

Deinde officium gubernatoris animarum est: 1) Sibi commissos purgare a vitiis, arguere, monere, corripere, ac pœnis etiam castigare; 2) illuminare, in omni virtutum genere instruere, exhortari, praedicare verbum Dei,

quod est lucerna pedibus nostris ; 3) sibi creditos perficere, pro iisdem preces ad Deum fundere, vitae perfectae exemplo eis praelucere, Sacramentis pascere. Quae si animarum curator negligat, qualem sententiam a Judice supremo audiet ? Non aliam, nisi quam olim Deus per Zachariam praedixit (c. 11, 17) : *O pastor, et idolum, derelinquens gregem !* et illam Ezech. 34, 4-10 : *Quod infirmum fuit, non consolidastis, et quod aegrotum, non sanastis, quod confractum est, non alligastis, et quod abjectum est, non reduxistis, et quod perierat, non quaesistis.... Propterea, pastores, audite verbum Domini... : Ecce, ego ipse super pastores requiram gregem meum de manu eorum* : scilicet in magno illo et decretorio die, coram sanctis Angelis et coelitibus, hoc tonitru, hoc fulmen in eos torquebitur : *O Pastor, et idolum !* ego te vocavi, elegi, oviumque mearum rectorem constitui ; sed tu gregem meum dereliquisti, quod infirmum fuit, non consolidasti ; *sanguinem ejus de manu tua requiram : ite maledicti in ignem aeternum !* o fulmen terribile ! o quam felix tunc erit, cui dicere cum Redemptore licebit : *Quos dedisti mihi, non perdidi ex eis quemquam !* quam contra infelix, cujus culpa anima vel unica perit, juste propterea rectorem suum in judicio accusatura et in inferno maledictura in aeternum !

III. Onus, gravissimum supplicium.

III. Onus tertium est poena praesidum, officio suo male fungentium, gravissima. Neque enim solum judicium his qui praesunt durissimum fiet, sed gravissimo quoque supplicio plectentur ; testatur id Sapiens (Sap. 6, 7) : *Exiguo conceditur misericordia ; potentes autem potenter tormenta patientur. Exiguo,* id est, pauperi, plebejo, privato, qui peccando minus laedit, facilius venia indulgetur ; *potentes* autem, id est, reges, principes, episcopi et animarum regimini praefecti, *potenter tormenta patientur.* Horum enim delicta longe sunt graviora, tum quia sublimis eorum status majorem virtutem

et perfectionem exigit ; tum quia subditis scandalum et peccati illecebram praebent : *Regis ad exemplum totus componitur orbis ;* tum quia peccatis erubescentiam quodammodo adimunt, quae quasi agger est vitia continens, ne in publicas exundent vias et omnem honestatem demergant ; tum denique quia aliis injustitia sua damna gravia inferunt, dum quidquid libet licitum credunt. Quare merito *potenter tormenta patientur.*

Mandavit Deus Moysi, ut principes tribuum Israel, fornicantes cum filiabus Moab et earum idola colentes, *suspenderentur contra solem in patibulo.* Num. 25, 4. Origenes ibidem Homil. 20, addit, eos suspensos fuisse, eo quod populum non docuissent, non monuissent, non sollicite arguissent. Quare concludit : *Haec si cogitarent homines, nunquam cuperent, nec ambirent ad populi principatum* (MG. 12, 735). *Potenter tormenta patientur* (Sap. 6, 7).

Rogat Theodoretus quaest. 43 in Deuteronom., qua de re Moyses levis dubitationis ergo a Deo exclusus sit a terra promissa, populus vero gravioribus delictis obnoxius in eam sit introductus ? Respondetque : Docet nos ea re Dominus summam se a perfectis virtutem reposcere. Et cum erga caeteros homines graviter delinquentes sit longanimis, sanctis tamen hanc veniam non concedere. *Exiguo enim datur misericordia ;* et *potentes potenter tormenta patientur,* et *Cui plus datum est, plus requiritur ab eo.* Hoc ex capite Pharaonem, Nabuchodonosorem, Antiochum, Mauritium, et alios sexcentos Deus suppliciis gravissimis castigavit.

Atque his de causis infulas fugere S. Gregorius Thaumaturgus, S. Athanasius, S. Basilius, S. Chrysostomus, S. Gregorius Nazianzenus, S. Ephrem, Sanctus Ambrosius, S. Augustinus, S. Fulgentius, aliique quam plurimi. Qui tamen hoc munere extitere dignissimi, illudque coacti admittentes, summa cum laude gesserunt. Unde

Leo imperator anno Domini 469 (L. 31 de Episc. et Cler.) ait: *Profecto non est dignus sacerdotio, nisi fuerit ordinatus invitus.* Inviti enim clarius Episcopalis oneris et honoris pericula perspiciunt, ideoque majori strenuitate ac sollicitudine officio suo funguntur.

Hoc periculum aeternae damnationis valde apprehendit Sanctus Pius V, ex Ordine Sancti Dominici ad Ecclesiae gubernacula assumptus, qui dicere solitus fuit: Quando factus sum religiosus, coepi de salute mea bene sperare; factus Cardinalis coepi timere; creatus Pontifex coepi pene desperare.

Hoc periculum salutis tenuit sanctum Augustinum, dum de seipso ita scribit, de div. serm. 5, 43 [?] *Usque adeo timebam episcopatum, ut in quo loco sciebam non esse episcopum, ne illo accederem, caverem. Et hoc agebam, quantum poteram, ut in loco humili salvarer, ne in alto periclitarer.* [Vide similia ML. 38, 1480 sqq.]

Hoc periculum reprobationis agnovit Doctor angelicus: inter tria enim, quae in votis habebat, tertium erat, ut ad nullos honores aut praelaturas promoveretur; eaque de causa archi-episcopatum Neapolitanum sibi a Clemente IV oblatum recusavit; et in morte sibi gratulatus est, Deoque gratias egit, quod ipsum votorum compotem reddidisset.

Hoc periculum interitus scivit Gofredus religiosus Cisterciensis, cui, cum dignitas episcopalis offerretur, renuit. S. Bernardus eum instanter, ut admitteret, rogavit; sed abnuit. Eugenius Pontifex literis hortatus est; sed constanter recusavit. Defunctus autem cuidam religioso conspicuus dixit: Feliciter res cedidit, quia episcopatum repudiavi; nam Deus mihi revelavit: *Si fuissem de numero praelatorum, essem de numero damnatorum.* Simile narrat Thomas Cantipratanus L. 1. Exempl. c. 201, de Canonico Sancti Victoris, qui a morte apparuit amico, dicens: *Si de numero episcoporum*

fuissem, in damnationis periculum incidissem, et de numero electorum non essem.

Periculum denique salvationis in praelatione agnovit Sancta Theresia, quae in vita sua c. 38, haec refert de suo Patre Provinciali, honestae probaeque vitae viro pie defuncto: *Quem ut demortuum audivi* (ait), *mirum in modum turbata sum, quia de salvatione ejus timebam; viginti quippe annis Superiorem egerat, quam ego rem certe valde timeo: Mihi enim perquam periculosum videtur, animarum regimen habere. Itaque magno cum pavore me intra quoddam Oratorium abdidi, totiusque vitae meae bona opera in illum transtuli, ut anima in flammis purgatorii, si forte egeret, juvaretur. Et mox vidi illum in caelum efferri, elapsis vix a morte binis hebdomadibus. Comperi vero postmodum, illum cum maxima circumstantium aedificatione diem suum obiisse admirantium virum hunc tanto cum dolore, poenitudine, humilitate et lacrimis ex hac vita migrare.*

Quocirca, charissimi; si fortasse de praelatorum muniis honorificis in vel extra Societatem grandem quandam aestimationem in cerebro vestro effinxistis; si muneris Provincialis aut Rectoris splendor oculos fortasse vestros perstringit; ne respiciatis hanc faciem, sed alteram onera gravia praeferentem, onus scilicet reddendae strictae rationis de omnibus subditis, seu examen rigidissimum, deinde durissimum judicium et fulmen judicis supremo die, denique gravissimum supplicium, si munere suo non rite fungantur. Quis, nisi amens, et ambitionis fuco fumoque penitus excoecatus, postquam mundum contempsit, Deoque in humilitate servire elegit, ad aliorum regimen aspiret? Quis securitatem subditi eum praelati periculo, nisi temerarius, commutet? Quis tot sanctorum, prudentissimorumque Patrum exemplo non sapiat? Quis rationibus propriis sat gravatus, alienis quoque intricari appetat? Nec pro se dumtaxat, sed et pro aliis

judicii extremi aleam subire et in poenarum sempiternarum pericula sese conjicere audeat? Quare subditorum prae Rectoribus securitatem felicitatemque agnoscite; et officia honorifica non secundum vulgi aspectum et intuitum, sed secundum ideam veram et Dei lumen et judicium respicite, nunquam eo studia, conatus ac talenta dirigite, ut suo tempore aliis praeesse valeatis, sed (salva semper obedientia) quantum licet, humiliora semper sectemini, et subesse potius quam praesse eligatis atque optetis. Hac via strictissimam de alienis animabus Deo reddendam rationem, judicium durissimum praesidibus incumbens et supplicium gravissimum feliciter evadetis.

EXHORTATIO V

IN REGULAM XI. SUMMARII.

De induendis Christi Domini Insignibus ac vestimentis, scilicet contumeliis, falsis testimoniis, injuriis, et stultitiae titulo tolerandis.

THEMA: *Induimini Dominum Jesum Christum* (Rom. 13, 14); vel: *Optant insignibus, et vestibus Christi indui* (Reg. 11).

Quemadmodum aulici, ephebi, aliique Caesarum ac regum famuli certo vestimentorum colore ac forma tanquam insignibus resplendent, quibus ab aliorum principum famulitio distinguantur: ita Rex regum, ac Caesar Caesarum, Christus Dominus ejusque ministri sua circumferunt insignia, quibus et nos indui hac regula cupit S. Ignatius.

In veste summi sacerdotis et in malis punicis ad oram vestimenti ejus pendentibus quatuor refulgebant colores, ut Ex. 28, 15 legimus. Conficiebantur enim ex hyacintho,

purpura, cocco bis tincto et bysso retorta; qui colores tropologice virtutes sacerdotales adumbrabant. Colores iidem mystice relucent in veste summi Regis ac Sacerdotis nostri Jesu Christi, ejusque excellentissimas virtutes indicant. Hyacintho ejusque colore caeruleo seu violaceo repraesentatur profundissima Christi humilitas, demonstrata in perferendis tot tantisque contumeliis. Purpura denotatur ejus patientia, ostensa in tolerandis falsis testimoniis aliisque poenis ac tormentis. Cocco bis tincto, qui est coloris rubicundi et ignei, figuratur ardentissima ejus erga Deum et proximum charitas, patefacta in sufferendis tot tantisque injuriis. Denique colore candido in bysso retorta ostenditur eximia Christi Domini innocentia, castitas, et tolerantia in contemptibus, irrisionibus et stultitiae titulo, in alba veste apud Herodem sustinendis.

Hanc vestem, haec insignia Christi cupit nos induere S. Parens noster, quod ut animosius alacriusque praestemus, luculenta Christi Redemptoris nostri exempla in exhortatione hodierna intuebimur.

I. Vestimenta imperatorum ac regum terrenorum auro gemmisque diradiant, quo honorem venerationemque sibi concilient et majestatem imperatoriam aut regiam declarent. Eorumque insignia sunt paludamenta polymita, diademata aurea in capite sceptraque in manibus coruscantia. Quemadmodum augustissimus imperator Leopoldus hoc anno 1700, 16 die Februarii in throno suburanisco auro fulgente residens, proceribus aulae auro quoque et gemmis radiantibus stipatus, legationem turcicam pariter auro et gemmis rutilantem excepit. Haec sunt vestimenta, ornamenta atque insignia regum terrae. At Rex noster caelestis, caeli ac terrae monarcha humillimus, aurum et gemmas, splendorem et pompam externam despicit, rejicit, calcat, illisque omnino contraria exoptat et eligit. Nam pro paludamento regio aut tunica

I. Vestis Christi hyacinthina.

sacerdotali assumpsit hyacinthinam vestem humilitatis, qua omnis generis contumelias sustinuit, ut nos ad imitationem accenderemur ; atque ut ad particularia descendamus :

1. Rex et Sacerdos noster summus omnis temperantiae ac modestiae erat regula, et tamen audire debuit : *Ecce, homo vorax et potator vini* (Matth. 11, 19). 2. Erat speculum absolutissimae demissionis et perfectionis et insimulatur superbiae : *Numquid* (inquiunt) *tu major es patre nostro Abraham ?... Quem teipsum facis* (Joan. 8, 52) ? 3. Summus erat Patris sui honoris, laudis et gloriae zelator, et ceu blasphemus traducitur : *Blasphemavit* (Matth. 26, 65). 4. Erat debellator omnipotens principum tenebrarum, et tanquam pactum cum iisdem habens diffamatur : *In Beelzebub principe daemoniorum ejicit daemonia* (Lucae 11, 15) et *Daemonium habet* (Matth. 11, 18). 5. Erat omnis religionis et obedientiae norma, et violator sabbati nuncupatur.

Atque hic primus est color vestis Christi, quem amavit elegitque : nobis praebens exemplum, ut sequamur vestigia ejus. At ubi est ejusmodi in nobis amor et desiderium ? Eluxit hoc in apostolis, martyribus, confessoribus eximiae perfectionis : at quam longe ab his distamus ? Qui laudes et plausus majore gaudio, quam contumelias contemptus suscipimus ? Unde vero istud ? Nondum mundum ejusque vanitates perfecte sprevimus, nondum fructus in iis reconditos perspicimus, nondum ardente Christi amore et imitandi desiderio ardemus, nondum serio ad laudes et honores aeternos aspiramus. O si Beati Juniperi, S. Francisci socii, intellectu et affectu praediti essemus ! Qui contumelia et ignominia affectus, gaudio exultabat apertoque vestis sinu dicebat : *Huc mihi hos lapides pretiosos conjicite ;* ejusmodi probra et scommata omnibus lapidibus pretiosis anteponens. Nunc vero cum nobis tenuis cognitio, amorque Christi debilis ac remissus

sit, exiguum quoque illorum desiderium sentimus: mensura etenim amoris mensura est operationis ac disciplinae.

II. Vestis altera Christi purpurea et insignia falsa sunt testimonia, quae Salvator noster amavit, optavit, ac invictissima mansuetudine, patientia, charitate pertulit. Ejusmodi falsa testimonia audire desideratis? Audite. II. Vestis Christi purpurea.

2. Erat summus omnium benefactor, et malefactoribus adnumerant, dum Pilato interroganti: *Quam accusationem affertis adversus hominem hunc?* responderunt: *Si non esset hic malefactor, non tibi tradidissemus eum* Joan. 18, 19, tanquam si dicerent: nostra testimonia sufficiunt, ut eum sceleratum et mortis reum arbitreris; ab ulteriore examine supersedere poteris. 2. Erat Princeps pacis, caelum et terram reconcilians, Hebraeos et Gentiles in Ecclesia una arctissimo pacis, charitatisque vinculo uniens; et seditiosum, populorum concitatorem ac discordiarum satorem falsissimis testimoniis proclamant: *Hunc invenimus subvertentem gentem nostram, et prohibentem tributa dari Caesari*, et: *Commovet populum docens per universam Judaeam* (Luc. 23, 2. 5). Erat Salvator mundi, animas ab erroribus et peccatorum labyrintho eripiens, velut lux illuminans, per viam caeli ducens, atque omnes falsitatis nebulas dissipans; et publice tanquam seductorem delusum, impostorem et in via perditionis detinentem proscindunt et attestantur: *Non est bonus* (inquiunt) *sed seducit turbas* (Joan. 7, 12), et rursum: *Recordati sumus, quia seductor ille dixit adhuc vivens: Post tres dies resurgam* (Matth. 27, 63). Quae omnia Redemptor noster summa patientia, mansuetudine, et silentio sustinuit.

Quam praeclare P. Alphonsus Salmeron, unus e decem S. Ignatii sociis, Christum Dominum imitatus sit, recenset Tannerus in vita pag. 300, quando falsis testimoniis calumniisque sparsum, ipsum in vincula conjectum, rogo

publico exustum, in haeresim prolapsum, Neapoli Genevam profugisse, haec omnia pugil invictus forti animo pertulit, donec Pontificis et Cardinalium testimoniis contrariis ab omni falsitate defensus et honori restitutus fuit.

Vestem istam, charissimi, ex contumeliarum et falsorum testimoniorum centonibus meris contextam Salvator noster concupivit, elegit, gestavit, in inimicorum neminem iram, vindictamque spirans, aut fulmen e caelo evocans, nec verbo sese defendens aut objecta diluens. O quam sumus nos Regi nostro dissimiles! Quam facile ad minimum verbum succensemus, refellimus, excusamus, vindicamus! Deferat quispiam innocentem ad Superiorem ex errore, ob rem exiguam, ob delictum non grave, et patebit virtus nostra.

III. Vestis Christi coccinea.

III. Tertia Christi vestis coccinea seu rubicunda et ejus insignia sunt variae injuriae ex amore nostri toleratae; quae eo difficiliores Redemptori accidere, quod ab hominibus ingratis plurimisque beneficiis devinctis inferrentur.

1. Quanta injuria fuit et ingratitudo? Innumera patrarat miracula, infirmos sanarat, coecos illuminarat, mortuos suscitarat: et quid rependere statuunt? *Quid facimus, quia hic homo multa signa facit? Si dimittamus eum sic, omnes credent in eum* (Joan. XI, 47 sq.). Quid facimus igitur? *Expedit ut unus homo moriatur pro populo.* Et omnes conclamant: *moriatur.* 2. Quanta injuria et ingratitudo? Judam apostolatus honore condecorarat, triennio instruxerat, educarat, collegii apostolici procuratorem constituerat; et ab eodem osculo proditur, venditur et in manus hostium infensissimorum traditur. 3. Quanta iniuria et ignominia? Dominum, licet innocentem a Pilato declaratum, tam nihilominus vilem reputatum, ut ad voluntati Judaeorum velificandum et ad morem iis gerendum, acerrime flagellandum curaverit, populo tamen hoc flagellationis supplicio nequaquam acquiescente, sed crucifigi insuper postulante?

Atque ut prorsus extraordinarias et inauditas injurias paucis perstringamus, quanta injuria exstitit, Christum Dominum Barabbae homini flagitiosissimo, seditioso, homicidae a Pilato postponi? spinis instar regis fictitii coronari, detrita chlamyde per ludibrium indui, arundineo baculo sceptri loco donari, carne discissa, et facie sanguinolenta, consputa, ac tumida toti populo lugubre spectaculum proponi, et ab illo nulla commiseratione moto succlamari: *Crucifige, crucifige! tolle, tolle!* ac denique Redemptorem mundi, Filium Dei, inter latrones probrose in crucem agi. Quaenam, obsecro, injuria major vel excogitari valet? O quam splendet igitur hic in Christo vestis purpurea patientiae et coccinea charitatis? Quam merito de populo suo pronuntiavit illud Psalm. 108, 5: *Posuerunt adversum me mala pro bonis, et odium pro dilectione mea.*

O injuriae Salvatoris prorsus stupendae! et alias inauditae! atque ex cordibus adeo ingratis, furoris odiique mortalis felle repletis profectae! tam ineffabili nihilominus humilitate ac mansuetudine acceptatae! O quam confunditis impatientiam nostram? Quis, charissimi, his exemplis non animetur, ut minimas injuriolas saltem (quales fere novitiis accidunt) patienti, si non libenti animo sufferat? Quis obganniat vel obstrepat, si innocens culpae reus judicetur, si qui favere debebat adversarium agat, si vilioribus postponi se videat, si non promeritus levem poenam subeat? Quantas hisce generose toleratis in caelo sibi coronas fabricaret? Sane S. Aegidius, S. Francisci socius, asserere non dubitavit: *Melius esse unam injuriam insignem aut infamiam cum humilitate supportare, quam quotidie centum pauperes alere, ac plurimum jejunare.*

IV. Quanta Christi sacerdotis magni vestis est ex bysso retorta, vestis alba, vestis irrisoria et illusoria, et fatuitatis, stoliditatis ac stultitiae index. IV. Vestis Christi byssina.

Hanc vestem induit Salvator sub praedicationis suae exordia: dum enim tanta libertate Evangelium annuntiaret, ait S. Marcus cap. 3, 21: *Cum audissent sui* (Syrus, Teophylactus, Euthymius, Beda vertunt fratrueles) *exierunt tenere eum, et ligare* (1), *quoniam in furorem versus est.* Causam allegat Cardinalis Cajetanus in Matthaeum. Viderant cognati usque ad tricesimum annum mechanicis artibus occupatum, sciebant litteris operam dedisse nunquam; ac propterea, audientes, quod cum concursu populi praedicaret, existimarunt eum versum esse in insaniam, ideoque comprehendendum, ligandumque censuerunt, ne cum infamia cognationis vagaretur garriendo.

Induit quoque Rex noster vestem byssinam et illusoriam, comparens coram Herode rege, eum videre desiderante, non ex devotione, sed curiositate vana, ut rarum quodpiam prodigium videndo oculos pasceret. Verum cum nihil horum impetraret, nec verbum quidem exprimeret, sprevit eum cum exercitu suo, ceu hominem vilem, imperitum, idiotam, nec scientem, nec ausum coram aula loqui nec audentem, oblata occasione gratiam regiam captandi et liberationem obtinendi: ut explicat S. Bonaventura in cap. 23 Lucae. Quare tandem alba veste induit veluti stultum, totique populo in plateis deridendum proposuit et ad Pilatum remisit. Hac ratione Dominus humillimus nostram voluit confundere superbiam, qui sapientiae et doctrinae titulum ubique captamus, magnatumque gratiam et favorem adulando procurare studemus. Voluit quoque pro nostris delictis satisfacere, nosque admirabili suo humilitatis exemplo ad judicia hominum et favores magnatum contemnenda

(1) Verum nullibi dicitur, eos voluisse *ligare* Christum; reliqua autem verba patiuntur explicationem longe mitiorem, utut indicant, ejus divinitatem ne a suis cognatis quidem fuisse tum temporis agnitam.

excitare. Non licet quidem nobis absque expressa Superiorum licentia stultitiam simulare; at si absque culpa nostra accidit, ignorantiae, insipientiae, imprudentiae vitium titulumve nobis impingi, occasio Christum imitandi arripienda avideque amplectenda erit.

Viri sanctimonia illustres quam plurimi strenue Christi Domini vestigia legere. S. Martinus Episcopus a multis contemptibilis, episcopatu indignus, veste sordidus, crine deformis habitus fuit; at ipse solatio gaudioque repletus calumniatores diligebat, ac pro iis preces fundebat; ut refert Surius in vita.

S. Simeon Salus, vir sanctitatis admirandae, ac prodigiorum magnorum patrator, Christum imitandi studio, ignominias, stultitiae titulum, injurias, contumelias, contemptus ardenter a Domino flagitavit atque obtinuit: Surius in vita.

B. Jacoponus, tametsi sapientia insigni praeditus, ex amore Christi Domini ac mundi contemptu, stultitiam simulavit, adeo ut aliquando plumis versicoloribus coopertus domum fratris nuptias celebrantis ingressus eas turbarit et cum pueris in platea luserit, ut contemptui ac ludibrio esset: teste Joanne-Baptista Modio in vita.

Noster P. Gonzalvus ex contemptus sui desiderio coram gynaeceo reginae Lusitaniae Catharinae veluti a potestate mentis dejectum se gessit: ut refert Nicolaus Godignus in vita L. 3, c. 6. Similia in vita Bernardi Colnago et S. Philippi Nerii legere est.

Simon Rodericus, unus e decem primis Patribus nostris, Conimbricae Ambrosio Ferreirae Societatis candidato, periclitandae constantiae ergo imposuit, ut media die per urbem mediam, absque pallio et pileo, cranium dextra praeferret et in obviis templis aliquantulum orans subsisteret. Erat is ob musicae peritiam tota urbe notissimus. Quis eum non delirare credidisset? Hoc experimento peracto, ad Societatem admissus fuit.

Nec ista S. Ignatius intelligens improbavit, asserens se scire, viros sanctos olim sanctas id genus insaniendi rationes, praesertim conversationis suae initio, magno in virtute profectu ad sui victoriam adhibuisse : Lancicius in opusc. de confus. quaerenda.

Quae cum ita se habeant, dilectissimi, et Christus Dominus Rex noster vestem hanc pro salute et exemplo nostro induerit : si servi ejus esse cupiamus, ejusdem vestimenta et insignia lubenti animo amplectamur, scilicet contumelias, falsa testimonia, injurias et irrisiones, saltem in minimis et obviis, tironibus crebro occurrere solitis : hac enim via sensim sine sensu ad graviora superanda disponemur. Quod nisi praestiterimus, signum est parum nos in spiritu proficere ; nam S. Ignatius ait in regula : *Qui procedunt in spiritu, ardenter exoptant,* etc. Cavendum tamen ne ista admissa a nobis culpa eveniant ; sed exequamur Apostoli monitum : *Quod bonum est faciamus,* fideliter, *nemini dantes ullam offensionem,* sed ex parte nostra omne malum malique speciem fugiamus, *ut non* (culpa nostra) *vituperetur ministerium nostrum : sed in omnibus exhibeamus nosmetipsos sicut Dei ministros in multa patientia,* res adversas ac molestas, undecumque ceciderint, generose supportando, *per arma justitiae,* id est per opera bona, justa et sancta, fortitudinem constantiamque servemus, tam tempore prosperitatis quam adversitatis, transeuntes *per gloriam et ignobilitatem, per infamiam et bonam famam:* ut illa non dejiciamur, hac non efferamur aut in arrogantiam, ac vanam complacentiam extollamur; sed illam cum animi submissione toleremus, pro illa laudes Deo et grates referamus, qui omnia ordinat in electorum suorum bonum. Haec observando, Christi vestes et insignia velut aulici et ministri ejus gestabimus, ejus similitudinem acquiremus, animi demissionem nobis comparabimus, in spiritu ac perfectione valde proficiemus, ac

denique animas nostras meritis ac donis caelestibus locupletabimus.

REGULA XII. SUMMARII

EXHORTATIO I

IN EANDEM

Declarat abnegationem et mortificationem internam ac externam sub gemini gladii schemate.

THEMA: *Si quis vult post me venire, abneget semetipsum, et tollat crucem suam, et sequatur me* (Matth. 16, 24); vel: *Impensius studium cujusque sit, quaerere majorem sui in Domino abnegationem* (Reg. 11).

Amatissimus Redemptor noster, jamjam abiturus ad montem Oliveti, amarissimamque passionem suam auspicaturus, ad discipulos in coenaculo adhuc congregatos dixit Lucae c. 22, 35-38: *Quando misi vos sine sacculo, et pera, et calceamentis; numquid aliquid defuit vobis? At illi dixerunt: Nihil. Dixit ergo eis: Sed nunc, qui habet sacculum, tollat similiter et peram, qui non habet, vendat tunicam suam, et emat gladium. Dico enim vobis: Quoniam adhuc hoc, quod scriptum est, oportet impleri de me: Et cum iniquis deputatus est... At illi dixerunt: Domine, ecce duo gladii hic. At ille dixit eis: Satis est.* Per binos hosce gladios symbolico mysticoque sensu optime intelligimus geminas virtutes, abnegationem et mortificationem, internam scilicet et externam. Ad binos autem hosce gladios comparandos necesse est vendere *sacculum, peram et tunicam.* Primo *sacculum,* id est curam et sollicitudinem carnis et com-

modorum ejus; et qua id ratione praestandum sit, regula 28 et 29, ostendit. Deinde *peram*, id est, amorem omnem proprietatum paupertati repugnantem. Qui vero id intelligendum sit, regula 23, 24, 25, 26, de paupertate, clare exponit. Denique vendere oportet *tunicam*, id est, omnem amorem proprium ac praecipue aestimationem sui; quo vero pacto id effici debeat, regula 31 et sequentes declarant. Quamvis etiam possimus dici acquirere seu emere binos illos gladios, seu virtutes, abnegationem et mortificationem, dum illas assidue exercemus, atque ita illarum ope perfectionem acquirimus. Hoc intendit praesens regula; atque hoc sensu continuo usurpati illi duo gladii tam sunt praeclari, ut si quis illos in Societate nostra habeat, Christus Dominus asserat: *satis est*, quia tendit ad perfectionem magnis passibus.

Exponemus igitur quomodo geminis hisce gladiis utendum sit, juxta regulam 12, ut ea, quae a S. Patre in undecima proposita sunt, assequamur.

I. Gladius abnegationis interiorae.

I. Primus gladius est abnegatio sui. Dicitur gladius, quia noxia amputat, vitia resecat, et dolorem quemdam parti inferiori hominis infert: sed quia interior est, et palam non videtur haec abnegatio, est quasi gladius reconditus in vagina; et conferri potest cum gladio, quo S. Petrus est usus. Quid vero est haec abnegatio? Eam definit Sanctus Basilius: est *totalis praeteritorum oblivio, et recessus a propriis voluntatibus;* vel *est hominis inferioris per superiorem correctio;* vel *est animalis hominis per spiritum subjectio, seu appetitus sensitivi per rationem coercitio;* qui appetitus in Scripturis divinis *caro* nuncupatur: *caro concupiscit adversus spiritum, spiritus adversus carnem:* ut omne quod carni indomitae male lubet, spiritus generose et constanter deneget. Fingite medicum infirmo noxios cibos petenti denegantem. Cogitate patrem filio insipienti stolide multa postulanti omnia obfutura subtrahentem.

Ratio fidei lumine illustrata et Dei gratia munita tanquam pater est, qui in appetitu suo sensitivo binas habet proles, filiam et filium: illa concupiscibilis appetitus est, hic irascibilis. Filia petit semper grata, amoena et jucunda sensibus, cupit videre pulchra et speciosa, sive liceat sive non liceat cernere. Optat audire, quod animum turbat vel inquietat vel saltem a Dei consideratione distrahit; petit tangere blanda, quae vase fictili fracto thesaurum dissipent, quem in vasis hujusmodi pretiosum portamus; gestit olfacere rosas, lilia et balsama; desiderat gustare omnis generis cupedias et delicias, ac vina Falerna; petit dormire diutius, cubare mollius, liberari a corporeis molestiis poenosisque operibus; appetit recreationes, deambulationes, confabulationes privatas, sensuales amicitias, mundum muliebrem, gemmas, annulos, theristra, rara cimelia, inaures, armillas, specula, aliaque ornamenta pretiosa. Quid vero ad haec prudens ratio? Tanquam pater discretus negat filiae noxia, adhibet gladium, resecat superflua, et solum concedit necessaria omninoque convenientia. Pari ratione filius, id est, appetitus irascibilis petit gladium, sclopetum, bombardam, equum, aliaque arma; cupit se verbo aut facto vindicare; si id non concedatur, alterum contemnere, despicere, invidere, ira contabescere, de alterius infortunio gaudere. Quid hic rursum faciat parens? Gladium adhibet; scriptum est enim: *Maledictus... qui prohibet gladium suum a sanguine* (Jerem. 48, 10), id est, ab illicitis seu a peccatis. Qui hic gladium otiosum in vagina et rubigine obductum retinet, maledictus est. Hinc resecat vindictam, jugulat iram, perimit invidiam et superbiam, abnegat omnia. Et haec est abnegatio, quae ad perfectionem et sanctimoniam viam sternit. *Sub te erit appetitus tuus, et tu dominaberis illius* (Gen. 4, 7). Tunc autem dominaberis, si abnegaveris. Atque hoc est quod volebat Christus Dominus (Matth. 16, 24): *Si quis vult venire*

post me, abneget semetipsum. Luc. 9, 23 additur: *Et tollat crucem suam quotidie.* Idem desiderabat sanctus fundator noster Reg. 11. *Majus cujuscumque studium sit quaerere in Domino majorem sui abnegationem, et continuam in rebus omnibus quoad poterit mortificationem.*

Verum oggeret fortasse quispiam vestrum: Ergone tyrannus est aliquis sanctus Ignatius, qui nostris se cruciatibus et asperitatibus oblectet? Cui jucundum accidat filios suos dilectissimos continuis abnegationibus vim sibi inferre, cupiditatibus fraenum injicere, omnia grata et amoena mortificationis gladio amputare? Cui gratum sit, socios suos ciliciorum asperitate compunctos, flagrorum diritate laceros atque dissectos, famelicos, sitibundos, humiliatos, afflictos, omnique in hoc orbe solatio destitutos intueri? Huic respondendum est, vel ex hoc ipso colligi quantum boni in abnegatione latet, cum S. Patriarcha eam tantopere filiis suis commendet. Et singularem profecto in hoc suum erga nos amorem patefacit. Declaremus id similitudine. Si quis pater filium haberet praeclarum, omnibus naturae talentis probe instructum, pulchritudine, morum elegantia, modestia, eloquentia, caeterisque donis naturalibus exornatum; sed in valetudinario publico decumbentem videret admodum jam deformem, phraeneticum, adeoque debilem, ut nec brachium movere queat, palato autem ita vitioso, ut solis immunditiis sordibusque victitaret; atque re medium ipse nosset, quo non mortem arcere tantum, sed integrae valetudini restituere miserum valeret: numquid crudelis, impius, aut prorsus inhumanus parens foret, si hoc medicamentum celaret, et filio non praeberet? An non ejusmodi parens filium odio gravissimo prosequi jure censeretur? Tales filii nos sumus, aegri, debiles, phraenetici, faecibus cupiditatum et vitiorum sordibus nos oblectantes ob naturae depravatae et infirmae miserias. Noverat e divinis litteris unicum remedium sanctus Igna-

tius, scilicet abnegationem et mortificationem continuam, qua sanitatem recuperare possemus; an non igitur crudelis fuisset hoc alexipharmacum nos celando? An non maximo nos beneficio obstrinxit illud nobis suppeditando? Ita est, charissimi. Nam hoc medio vitiorum morbos sanamus, inordinatos affectus componimus, abjectis sordibus cibos sanos manducamus, appetitus exorbitantes cogimus in ordinem, purgamus intellectum, renovamus spiritum, in pristinam asserimur libertatem, atque in majori, quam unquam fueramus, gratiae, perfectionis et sanctitatis gradu collocamur.

Deinde si perpendamus, quam brevia, quam futilia, quam inania sint illa bona et fallacia, quae cupiditatibus obsequendo obtinemus et nos abnegando repudiamus, longe majus abnegationis bonum et sancti Ignatii ideam praescribentis beneficium esse agnoscemus. Quid enim sunt ista omnia, in quae uterque appetitus noster tanto ardore rapitur, et quae nos abnegando abjicimus, nisi umbrae veri boni, gaudii et quietis, non ipsummet bonum, gaudium et quies, utpote quae in momento transeant et in ictu oculi claudantur. Et merito somnia rerumque apparentes imagines nuncupantur. Ps. 75, 6: *Dormierunt somnum suum;* et Ps. 72, 20: *Velut somnium surgentium* (quando jam a surrectione transiit somnium) *Domine, in civitate tua imaginem ipsorum ad nihilum rediges.* Hinc pulchre Livinus Brachtius poeta christianus:

Luxus, deliciae, pompaque saeculi,
Fasces, nobilitas, stemmata, purpura,
Nomen, divitiae, fluxaque gloria,
Ecquid sunt aliud, quam breve somnium?

Umbra sunt. *Transierunt omnia tanquam umbra* Sap. 5, ac proinde minime satiant. Non satiatur oculus visu, nec auris auditu, nec odoratus suffitu, nec gustus cupediis, nec tactus deliciis. Non satiavit Mathusalem

aetas, Alexandrum felicitas, Salomonem sapientia, Samsonem fortitudo, Absalonem pulchritudo; Croesum divitiae, Sardanapalum voluptates non expleverunt. Biberunt aquam maris salsam, quae sitim accendit; nullus dicit: satis est, omnes: plus ultra; quare omnia vere imagines sunt, umbrae sunt, modicum et nihilum, ut recte Sanctus Bernardus Serm. de S. Clemente innuit: *Omnis delectatio hujus mundi, omnis gloria ejus, et quidquid denique concupiscitur, prorsus modicum est in illius beatitudinis comparatione; si tamen vel modicum dici debet, et non potius nihilum vapor ad modicum parens.* Immo non solum vana et caduca, sed et noxia sunt, impedimenta salutis, et vincula et funes, quibus tot milliones hominum tracti sunt et trahuntur hodiedum ad interitum sempiternum.

Quis igitur salutis et perfectionis avidus hoc abnegationis gladio, a S. Patre nostro, immo ab ipso Salvatore porrecto, non strenue utatur? Quis sive appetitus concupiscibilis alliciat, sive irascibilis concitet, non generose omnia malorum irritamenta, blandimenta sensuum, et salutis sanctimoniaeque impedimenta resecet et averruncet?

II. Gladius mortificationis externae.

II. Alter gladius est mortificatio exterior, eaque continua, ut suadet regula, in rebus omnibus: qua omnia illa abscindantur, quae interior abnegatio amputanda judicat. Insinuat illud Dominus, quando asserit: *Si quis vult post me venire, abneget semetipsum, et tollat crucem suam, et sequatur me;* Matth. 16, 24. Prius oportet abnegare sese, id est, omnia, quae mundus amat, et concupiscentia appetit, tanquam vilia, vana etc. noxia detestari et fugere. Deinde sequitur: *Tollat crucem suam;* id est, gladium mortificationis adhibeat, omniaque actu resecet. Hanc mortificationem quoque suadet Doctor gentium (Gal. 5, 24). *Qui sunt Christi,* inquit, *carnem suam crucifixerunt cum vitiis et concupiscentiis;*

ubi per carnem intelligit totum hominem carnalem, de quo idem Col. 3, 5: *Mortificate ergo membra vestra, quae sunt super terram ;* manus, pedes, oculos, aures, linguam, cum vitiis et concupiscentiis, id est, affectibus et amoribus terrenis, quibus affixi estis : semper gladium portantes, semper resecantes.

Mortificatio ista recte gladio S. Petri comparatur, quo Malcho auriculam abscidit : nam et nos eo gladio abscindere decet imperfectiones omnes, non solum auriculam, sed et manus et pedes et oculos et linguam omniaque reliqua, quae perfectionem nostram sufflaminant. *Bonum* enim *tibi est*, Salvatore teste, *cum uno oculo intrare in vitam aeternam, quam duos oculos habentem mitti in gehennam* (Matth. 18, 9).

Ad hanc vero nunquam pertingemus, nisi hujus gladii usus sit assiduus et mortificatio nostra sit continua, quia ex corrupta nostra natura continuo defluunt imperfectiones, tanquam ex fonte rivuli aut ex mari flumina, quae animae nostrae cymbam ad ima traherent, nisi continuo eas per mortificationem impediremus. Navigamns etiam tamquam naucleri in mari mundi hujus, quasi adverso flumine contra fluxum luctantes et obnitentes ; unde nisi assidue remigemus, et vel una hora ab opere desistamus, plus amittimus, quam pluribus horis acquisieramus.

Continuus itaque sit gladii usus, continua abscissio, *continua* in omnibus mortificatio : 1) In omnibus horis diei a puncti signi hora quarta dati ad somnum usque, imo et per noctem ; 2) in omnibus exercitiis, surrectione, meditatione, labore, corporis refectione etc. ; 3) in omnibus sensibus, visu, auditu, gustu, odoratu et tactu ; 4) in omnibus rebus externis, in vestibus, cibis, lecto, cubiculo, supellectile ; 5) in omnibus affectibus, passionibus, concupiscentiis, desideriis inutilibus ; 6) in omnibus tribulationibus, tentationibus, morbis, crucibus et quibuscumque adversis. Atque hoc nostrum debet esse

studium, ut vult Sanctus Pater noster ; nimirum ut tantam adhibeamus diligentiam in acquirenda per mortificationem continuam sanctimonia, quantam literarum studiosi in acquirenda doctrina. Quo in genere exemplo praeclarissimo praeluxit Sanctus Franciscus Borgia in mortificatione continua externa et interna : corpus ut hostem tractando, imbres et ventos amicos compellando, pharmaca amarissima sorbillando, catapotia et pilulas commandendo, carnem flagellando, ciliciis horridis comprimendo, et in horum instrumentorum defectu capillos evellendo, puncturis et unguium pressuris ad livorem et sanguinem carnem vellicando. Nec verum religiosum agnoscebat, qui non quotidie saltem quater et vicies sibi moreretur; et moestam infelicemque sibi noctem obventuram dicens, si nulla sui sensuumque victoria praeparatum opprimeret. Tannerus in vita pag. 133.

Finio et concludo verbis Apostolorum: *Ecce duo gladii hic.* Ecce duo praestantissima et efficacissima perfectionis acquirendae instrumenta, usui futura ad hoc, ut abhorreamus ab omnibus quae mundus amat, et amemus quae Christus Dominus noster complexus est. Estne, charissimi, vobis serium ad illum apicem perfectionis conscendere, quemadmodum regula undecima et vocatio divina a nobis exigit? Semper binos hos gladios manibus praeferamus: 1) Abnegationis continuae internae, ut sive appetitus concupiscibilis carni et sensibus jucunda ac blanda appetat, sive appetitus irascibilis in iram, vindictam aliosque affectus exurgat; omnia tanquam somnia et imagines, tanquam umbras et quisquilias satiare animum minime valentes, immo tanquam perfectionis remoras et salutis aeternae objices reputemus, ideoque strenue et constanter abnegemus. 2) Mortificationis continuae gladium quod exteriora de manibus non deponamus; sed a mane ad vesperam, in omnibus exercitiis ac rebus internis atque externis exemplo Sancti Francisci

Borgiae generose usurpemus. Hac ratione crucem Christi tollemus, Christum sequemur, illuc quo ipse perveniemus, requiem animabus nostris suavem, solatium in morte singulare et in aeternitate felici gaudium perenne inveniemus.

EXHORTATIO II

IN REGULAM XII. SUMMARII

Probat mortificationem continuam omnibus quidem religiosis, sed cumprimis hominibus Societatis ex officio incumbere.

THEMA: *Semper mortificationem Jesu in corpore nostro circumferentes, ut et vita Jesu manifestetur in corporibus nostris* (2 Cor. 4, 10); vel: *Majus cujusque studium sit quaerere continuam in rebus omnibus quoad poterit mortificationem* (Reg. 12).

Apud Romanos aeque atque apud Hebraeos olim nuptias coemptione quapiam institui solitas, tum sacrarum, tum profanarum historiarum monumenta commemorant. Hac ratione Oseas Propheta uxorem emit quindecem argenteis (*Oseae* 3, 2). Pari modo Patriarcha Jacob Rachelem duplicato laborum septennio ac servitute sibi comparavit. Ipse Dei Filius Dominus Jesus sanguine suo et trium ac triginta annorum labore Ecclesiam sibi sponsam acquisivit (Act. 20, 28). David quoque Saulis regis filiam obtinere sponsam nequivit, nisi ante praesenti vitae periculo centum praeputia Philisthaeorum tanquam dotem regi numeraret. Acceptavit David lubens conditionem, exivit in praelium, gladium strinxit Philisthaeosque omnino ducentos trucidavit, eorum praeputia regi attulit, atque ita in sponsam filiam regiam obtinuit generque regis evasit. 1 *Reg.* 18, 25.

Terrenas ac carnales nuptias omnes, quotquot adsumus, dudum sprevimus. Non ambimus sponsam, quam mors nobis avellat, sed quae nobiscum vivat et regnet in aevum. Sponsa haec, si nomen rescire aveatis, perfectio et vitae sanctimonia nuncupatur; estque filia Regis caelestis nobilissima, speciossima, ditissima. At quo eam pretio nobis comparabimus? Non quindenis argenteis, ut Oseas; sed labore assiduo et indefesso, ut Jacob; sed sanguine et mortificatione continua, ut Christus Dominus noster; sed pugna indesinenti, ut David, gladium stringendo et amputando centum praeputia Philistaeorum: id est, abnegatione continua passionum et vitiorum nostrorum. Hoc a nobis reposcit vocatio nostra, hoc regula requirit, hoc exigit vita religiosa; sed vel maxime professio Societatis Jesu, veluti exhortatione praesenti declarabimus.

I. Officium mortificationem continuam requirit.

I. Mortis et mortificationis sicut paronymia, ita et et analogia magna est. Mors autem, ut docet Seneca Lib. 6, qq. natur. c. 32, est *lex naturae, tributum officiumque mortalium, ac malorum remedium*. Quid autem mortificatio? Est lex non naturae, sed gratiae, promulgata ab Apostolo ad Coloss. 3, 5: *Mortificate membra vestra, quae sunt super terram*. Lex haec omnes quidem, sed potissimum vitae religiosae sectatores obstringit. Est *tributum officiumque mortalium*, quo suum cuique penditur, et Deo quod Dei est, Caesari quod Caesaris est, proximo quod proximi est, sibi a quovis quod suum est redditur: tributum hoc ab omnibus praestandum, hoc officium a nemine non exequendum, licet ab ascetis potissimum. Est denique *omnium malorum remedium* ab Adamo in posteros eorumque naturam corruptam promanantium: quod naturam depravatam restituit, intellectum coecutientem illuminat, voluntatem infirmam corroborat, appetitum furentem compescit, sensus fallaces corrigit, corpus deficiens et collabescens sustentat,

peccata rejicit, vitia extinguit, inordinata componit; et sicut mors animam hujus vitae malis eripit, et in statum immortalitatis mittit, ita mortificatio ab inquietudinibus hujus vitae liberat et quemdam immutabilem satis amabilem statum importat.

Hoc itaque tributum, hoc officium est hominis, praecipue in religione Deo consecrati; hoc ejus status et obligatio postulat, ut mortificationi assidue intendat. Hoc religiosi officium, haec obligatio ex Christi Domini verbis clare colligitur. Matth. 16, 24. S*i quis vult post me venire*, me sequi, vitam meam imitari, meus esse discipulus ac famulus, *abneget semetipsum;* hoc illi requiro, hoc ei officium injungo; quod nisi praestiterit, servus meus et discipulus esse nullatenus poterit. Colligitur deinde ex verbis Apostoli: *Qui sunt Christi, carnem suam crucifixerunt cum vitiis et concupiscentiis* (Gal. 5, 24). Christi milites sunt, ut explicat S. Anselmus, ejusque spiritu aguntur, vivunt, ac militant; hi carnem suam cum vitiis et concupiscentiis, id est non tantum vitia et concupiscentias, sed ipsam quoque carnem corruptam quasi fomitem concupiscentiarum castigant, mortificant, crucifigunt per jejunia, cilicia, labores et poenitentias. Id qui negligunt, non sunt Christi milites et famuli, sed mundi carnisque mancipia. Omnes quidem christiani Christi sunt et Christum sequuntur, sed plurimi a longe tantum: religiosi vero penitus et omnino Christo oblati et consecrati sunt per vota sua, et propius Christum sequuntur, ac proinde plus quam mundani se abnegare et carnem cum concupiscentiis crucifigere tenentur. Ea de causa S. Joannes Climacus, *Monachum*, (id est Monachi vitam) definit, *perpetuam naturae violentiam* (cf. scal. paradisi gr. 1 MG. 88, 634). *Hoc*, ait, *nostrum pensum est, hoc munus nostrum, haec militia nostra, vim ipsi naturae inferre: per nos regnum caelorum vim pati debet: nam violenti rapiunt illud.* Idem S. Augu-

stinus verbis disertis stabilit serm. 13, de verbis Apostoli (nov. ord. s. 156 cap. IX, ML. 38, 855): *Hoc,* inquit, *est opus nostrum, in hac vita, actiones carnis Spiritu mortificare quotidie, affligere, minuere, fraenare interimere. Haec est actio nostra, haec militia nostra.* Quemadmodum operarii munus est assidue laborare, et militis officium est constanter pugnare contra hostes: ita quoque vita et occupatio religiosi est gladium mortificationis indesinenter stringere, contra passionum et vitiorum assultus strenue dimicare, foedus, inducias, aut armistitium nullum cum illis pangere, sed continuo affligere, minuere, fraenare, interimere: quod nisi faciamus, nulla tranquillitas cordis, nulla pax religionis, nulla mentium malacia speranda est, sed merae fluctuum pugnae et collisiones, merae tempestates exspectandae erunt.

Deinde addit S. August. l. c. *Nobiscum quoque loquitur S. Petrus dicens: In hoc vocati estis, quia Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, ut sequamini vestigia ejus,* nimirum, *ut sequamur Jesum, abnegantes nosmetipsos, et tollentes crucem nostram. Hoc est non solum officium, sed status noster, desideria saeculi opprimere, jugulare appetitum, truncare omnem motum naturae.* Sicut enim, qui aliquam artem exerciturus est, instrumenta illius quaerit: sic nos instrumenta perfectionis, scilicet paupertatem, castitatem, obedientiam quaerimus, quia perfectionem et mortificationem exercere propositum nobis est, tanquam proprium officium et professio. Ad quid enim relinqueremus res omnes, si desideria retinere liceret? nonne foret ridiculum ac stultum renuntiasse mundo, et ipsum avide concupiscere et rumpi votis pro iis, quae mundi sunt? hoc ipso enim quod relinquimus materiam, et ipsas cupiditates relinquere tenemur.

Deinde idem Magnus Doctor hac ratione discursum suum concludit: *Quare ratione nostri officii et propositi,*

non tantum debemus res, sed et cupiditates relinquere, et vincere desideria carnis et sanguinis et quidquid secundum naturam est, non secundum spiritum et gratiam. Haec vocatio nostra, haec professio, hoc officium, et nihil hac vocatione sublimius, nihil hac professione dignius, nihil hoc officio honoratius, nihil felicius. Hactenus S. Augustinus. Si igitur nihil dignius, nihil honoratius, nihil felicius illo officio, sane minime illud a religioso negligendum erit, cum milites, opifices, operarii alacritate tanta officio suo fungantur eoque probe expleto laetentur et glorientur.

II. Officium et status Societatis Jesu postulat continuam mortificationem. Liquet id perspicue ex S. Pauli (2 Cor. 4, 10), ubi ait: *Semper mortificationem Jesu in corpore nostro circumferentes, ut et vita Jesu manifestetur in corporibus nostris.* Cum enim nos, quotquot Societati Jesu nomen dedimus, Jesu vitae imitationem profiteamur, nos quoque Jesum crucifixum, mortificatum ac mortuum in vita gestisque imitari necesse est, ne nudum sine omine nomen circumferamus. *Semper* ergo, vel ut loquitur S. Ignatius, *continuo Jesu mortificationem* et abnegationem imitemur: *Ut et vita Jesu manifestetur* in nobis. Scilicet hic vita sancta, vita mortificata ac domita, simulque vita fortis, lacta, alacris, ex forte vegetoque spiritu; tum etiam in futuro saeculo vita beata *manifestetur in carne nostra mortali.* ℣. 11.

II. Officium Religiosi Societatis mortificationem continuam exigit.

Ratio autem ulterior semper mortificationem Jesu in corpore nostro circumferendi, motusque pravos et concupiscentias subigendi, ex fine vocationis nostrae et ex ipsa Societatis Jesu vita depromitur. Si enim hoc officium est religiosorum omnium, quanto magis religiosorum Societatis, quibus incumbit vitam apostolicam imitari et quotidie conversari cum proximo? Nisi hi se strenue semper abnegent, vitiis scatebunt innumeris officioque suo minime facient satis: ut praeclare monnet P. Clau-

dius Aquaviva, quintus Societatis nostrae Praepositus Generalis, Epist. 2, § 8. *Quod si haec cura*, inquit, (assidue frangendi nimios animi motus) *religiosis viris necessaria est; quanto tandem magis iis, qui opitulando aliis in hominum coetu quasi in acie versantur?* Nam ut prudenter disserit S. Chrysostomus de sacerdot. l. 3, n. 9 sqq. (cf. MG. 48, 646 sqq.) : *In hisce hominibus eae belluae* (sic vitiosas animi affectiones appellat) *pabuli multo plus habent. Superbia enim laudibus et honoribus alitur, qui suapte sponte consequuntur concionandi munus, litterarumque et aliarum rerum tractationem, quae hominum oculis patent. Invidia aliena existimatione et fama inflammatur. Ira, si quis nobis se opponat.* Quamobrem ejusmodi Christi milites necesse est gloriae contemptores esse caeterosque animi motus subactos in sua ditione ac potestate habere. Quare Chrysostomus l. c. ait: *Ut ignis metalla probat, ita cleri* (in quo est Societas) *exacta probatio mortalium animos secernit, atque internoscit. Ac si quis est vel iracundus, vel pusillanimis, vel arrogans, vel alio quovis morbo obsessus, id omne detegit, et latentes statim morbos nudat.*

Deinde ipsa apostolicae vitae ratio, quam pro modulo suo Societas imitari satagit, ex natura sua continuam postulat mortificationem, quietem vero ac propria commoda excludit. 1. Ea de causa Redemptor noster apostolos elegit non homines delicatulos, non nobiles, non molliculos, non otio corporisque commodis assuetos; sed laboribus et sudoribus innutritos, sed fame, siti, frigore, ac dura carnis tractatione exercitos. 2. Et si quis aliter educatus fuit, hunc ad dura instruxit dicens: *Si quis vult post me venire, abneget semetipsum, et tollat crucem suam.* Luc. 9, 23. Quamobrem, obsecro, ad vitam apostolicam vocatos, nunc piscatores, nunc ovium pastores, alias agri vineaeve cultores appellitat, nisi ut palam faciat, non oportere eos detrectare labores, vigilias, non

sectari otium, non desidiam, sed plurimas mortificationes et molestias ultro subire? nec non spiritualia contra tartareas phalanges hominum animos obsidentes, arma jejuniorum, vigiliarum et orationum crebro usurpare? 3. Curnam Salvator illos misit sine sacculo et pera, sine viatico et pecunia, appositisque contentos esse jussit, nisi ut gulae et sensualitati fraenum injicerent? nec praetextu necessitatis hospitibus difficiles se ulla ratione praeberent, aut ea, quae dilicias redolent et ab apostolico rigore aliena sunt, sui nimia sollicitudine secum ferrent? 4. Iisdem de causis permisit illos fame premi, ut spicas inediae levandae causa vellere cogerentur, idque sabbatho, id est, die festo. Et cum eorum animos laboribus fessos post missionem in solitudine recrearet; nihil ad victum tot personarum inventum est, praeter panes hordeaceos et pisciculos paucos, quos illis apposuit. Ita nullo non tempore discipulos suos in abnegationis schola optimus Magister exercuit.

Quin et continuae mortificationis usum ipse Dominus exemplo suo constanter docuit, non in omni solum vita, sed vel maxime tempore praedicationis, vitam trahendo in penuria, in laboribus plurimis, in itineribus, in humicubationibus (non enim habebat, ubi caput reclinaret), in fame et siti, in sudoribus et fatigationibus. Nam Joan. c. 4, 31-34, cum fatigatus sederet ad fontem, conversioni Samaritanae intentus, jamque hora esset sexta, id est, secundum horologiorum nostrorum taxin duodecima, et fame pressum Apostoli coemptis cibis ad refocillandum corpus invitarent hisce verbis : *Rabbi manduca :* ipse reposuit : *Ego cibum habeo manducare, quem vos nescitis.... Meus cibus est, ut faciam voluntatem ejus, qui misit me, ut perficiam opus ejus.* Nimirum tanta Dei Patris gloriae fame et animarum siti premebatur, ut prae illa quaevis corporis incommoda non sentiret.

Eumdem quoque mortificationis continuae et commo-

dorum propriorum fugae spiritum a Christo hausere Apostoli, attestante S. Paulo 2. Cor. 11, 27. *In laboribus plurimis....., in labore et aerumna, in vigiliis multis, in fame et siti, in jejuniis multis, in frigore, et nuditate.* Hae erant ipsorum deliciae, haec cupediae et tragemata Apostolica. Quod si pro occasione commoda aliqua admittere necesse erat, apostolicum verbum (Phil. 4, 12) non ignorabant: *Scio abundare et penuriam pati,* ut nimirum abundantia non dissolveretur animus, sed ita virium integritati pro occasione consulerent, ut eas ipsas ad majores labores et dolores deinde conferrent.

Non absimilis mortificationis continuae genius eluxit in Indiarum Apostolo S. F. Xaverio, qui eo usque excreverat, ut teste P. nostro Oliva in concione quapiam de ipso, mortificationem maximam haberet, si ea careret. Illustre quoque hujus abnegationis speculum praebet nobis Hispania in P. Antonio Sanchez, anno 1601 in civitate Xerez in obsequia pestiferorum gloriose defuncto. Venit is ad Societatem Hispali anno aetatis 32, atque ad tirocinium Montillam missus, ibidem viribus omnibus ad summum perfectionis apicem connisus est, fervore tam ardenti tamque continuae mortificationis et asperitatum studio, ut illud admiratus tironum magister quaesiverit aliquando: Quid sibi volunt tam insolitae mortificationes et poenitentiae? Cui Pater: Si jumentum quodpiam bene pastum in diversorio, postque longam quietem in viam prosequendam eductum, languide incederet et segniter, nonne mereretur calcaribus et virga urgeri ad progrediendum? Atque jumentum ejusmodi corpus meum est, quod in saeculo bene pastum et longa quiete deses ad currendam perfectionis viam necesse habet ejusmodi stimulis et verbere ad cursum incitari. Neque hunc mortificationis continuae fervorem cum fine tirocinii, more nonnullorum, deposuit; sed magnis auxit in dies incrementis, novas et novas corporis domandi artes et praxes

adinveniens, corpus a capite ad calcem flagellis caedebat ad horrorem audientium : si quando ictus falleret, increpans semetipsum, canem commerita flagra declinantem appellabat. Lavans scutellas, aut ollas, immittebat manus ad cubitum usque aquae calentissimae, rogatusque qui posset tantum ardorem sufferre, reponebat : *Et quomodo possum ardores sufferre sempiternos ?* Alias brachiis supponebat candelam ardentem, seque increpans dicebat : *Adurere porce, adurere.* Ad parcissimum, vilissimumque cibum, praeter aquam nihil unquam admittebat ; monitusque, ne id faceret valetudinis et senectutis causa, respondit : Si perdomare abstinentia non possum canem hunc mortuum, bibendo vinum quomodo illum subjugabo ? Atque ita strenue, constanterque a tirocinio ad obitum usque mortificationis continuae et poenitentiae rigidae studium adhibuit.

Hujus igitur, et SS. Apostolorum, atque in primis Christi Domini nostri exemplo, ferventiores tirones in bono proposito et usu moderato mortificationis pergant, tepidiores sese excitent, ut officio suo rite fungantur. Non licet quidem adeo inusitatas absque expressa Superiorum licentia suscipere austeritates, quae admirandae potius, quam imitandae proponuntur, sed in levioribus occasionibus quotidie occurrentibus, internis praesertim animi motibus et passionibus, mortificationi continuae studendum, *quoad fieri potest,* (ut in regula ad discretionem insinuandam additur). Hoc enim, ut diximus, officium pensumque religiosorum omnium : hoc regula et professio nostra exigit, et vel maxime in Societate Jesu, in qua cum proximis agendum nobis est, et vitam Apostolorum imitatricem innumeris laboribus, molestiis, difficultatibus ac mortificationibus implicatam amplexi sumus, adeoque cum illis connexam et necessario colligatam, ut absque iis religiosi et socii Jesu nomine indigni futuri simus, ac velut silvescentes et ramis stolonibusque

redundantes arbores fructum exiguum aut prope nullum pro Dei gloria et animarum salute relaturi.

REGULA XIII SUMMARII

DE EXERCITIO OPERUM HUMILIUM.

EXHORTATIO I

IN EANDEM.

Proponit suscipienda esse ea opera humilitatis, a quibus sensus magis abhorret.

THEMA : *Vilior fiam, plus quam factus sum, et ero humilis in oculis meis* (2 Reg. 6, 22) ; vel ex Regula : *In exercendis operibus humilibus promptius ea suscipi convenit, a quibus sensus magis abhorrebit* (Reg. 13).

David in flore juventae etiamtum constitutus, cum inter fratres minimus esset, aliis martem prosequentibus et volitantibus in armis, ipse ad custodiendos ovium greges a parente amandatus est. Eo in munere exercebat sese paulatim, majora in dies fortitudinis et victoriae specimina praebendo, gregemque a bestiis propugnando et primo quidem ursum, agniculum forte quempiam innata ferocia aggredi parantem, invasit, stravit, enecuit ; hac victoria parva animatus leonem quoque irruentem atque e grege vervecem rictu ungibusque apprehensum rapere ac dilaniare molientem fortiter tenuit, et pecude liberata, interemit ; quibus victoriis in tantum juveni increvit animus, ut deinceps difficiliora etiam certamina haud reformidaret. Novitii, quemadmodum David, in religione fratres sunt minimi, qui fratribus natu majoribus in campum prodeuntibus et contra hostes

stygios pro salute animarum dimicantibus, custodiunt gregem suum, suos nimirum sensus, cupiditates et potentias : quo in munere S. Patriarcha noster eos morem animumque Davidis induere exoptat, ac methodum eximiam sensus et vitia debellandi suggerit, ut scilicet nauseae et horrori in operibus vilibus atque abjectis, instar ursi aut leonis in eos irruenti, animose resistant ac fortiter repellant, et hac ratione a facilioribus ad difficiliora magisque ardua certamina et victorias assurgant.

Id quod praesente exortatione declarabimus.

I. Vincendus ursus sensualitatis.

I. Primo igitur vincendus ursus, in nos operibus humilibus intentos insiliens, qui prosternitur, dum calcata sensualitatis repugnantia horroreque repulso, functiones humiles magna alacritate et promptitudine obimus. Ejusmodi officia abjecta et humilia censentur, quae ab hominum faece et mediastinis exerceri solita, a mundo vilia reputantur, hominesque primarii abhorrent et dedignantur, Religiosi vero virtutis assequendae Christique imitandi studio ultro suscipiunt. Qualia sunt : scopis pavimentum everrere, lances tergere, ollas caccabosque mundare, coco in culinae ministeriis operam navare, peregre adventantibus pedes abluere, in nosocomio aut domi infirmis ministrare, cibos ad mensam inferre, aliaque similia, quibus S. Fundator noster tirones exerceri ac probari desiderat, cap. 4. Exam., ut hoc modo sensualitatem subigant, fastum deponant, humilitatisque virtutem acquirant : ejusmodi enim functiones humiles et in opinione vulgi viles ad animi demissionem mirifice conducunt : *Humiliato enim corpore, humiliatur et anima*, ut ait S. Doroth. Doctr. 2 n. 9 (MG. 88, 651).

At hic occurrit interdum ursus parvulus in nos insiliens et agniculum auferre parans ; quando nimirum caro repugnat, quando difficultas se ingerit, sensus abhorret, jam frigus, jam foetor, jam foeditas nauseam ac fastidium parit ; jam ipsa laboris molestia, inclinationi nostrae

adversa retrahit et retardat. Verum ursus hic generose invadendus est, et nullo negotio sternetur, modo insultum ejus retundendi methodum calleamus. Quaenam vero ista methodus? Sumendum illico scutum fidei, capiti imponenda salutis galea, stringendusque gladius spiritus: aut quod Jobi 40, 21 suggeritur: *Pones circulum in naribus ejus.* Ursus molles et peracris sensus nares habet: insere illis circulum, et domabis. Cogita circulum vel annulum aeternitatis omni fine carentem; pensa laboris, nauseae, aut molestiae brevitatem, aeternitatis longitudinem, bonorum futurorum, quae humilitate ac patientia acquiruntur, diuturnitatem; et extemplo horror concidet, et molestia asperitasque lenietur. Est, fateor, difficultas nonnulla in ejusmodi operibus ac victoriis, sed semper tendit in ardua virtus: Λύσκολα τὰ καλά, difficilia quae pulchra. Quis nobilis, quis heros et athleta in acquisitione gloriae sensum non superat? Quod incipientibus difficile, proficientibus facile, jucundum perfectis accidit; et vel ex hoc collige, in quo perfectionis gradu verseris. S. Fundator noster de quopiam fratre nostro murario, Antonio nomine, asserebat: Quot collocabat lateres, quoties tundebat malleo, quoties calcem exponebat, tot sibi in caelo coronas adornabat. Simili modo de operibus humilibus dicere licebit: quot lances tergis, quot mensae infers fercula, quot pulveres everris, tot coronas et diademata in caelesti gloria tibi fabricas.

Alium vincendi modum suppeditat obedientia; quam in praesente regula legislator insinuat hisce verbis: *Si injunctum fuerit, ut in eis se exerceant.* Si itaque sensus abhorreat, si repugnantia se prodat, extemplo clypeum obedientiae oppone: Obedientia imperat, ac per illam Deus mandat; quare parendum est, cedendum est, quamvis corruptae naturae sensualitatique vis nonnulla inferenda veniat. Dic cum propheta regio psal. 72, 23: *Ut jumentum factus sum apud te,* adeoque onera religionis

feram, vilissimaque obibo libens munia propter te, Deus, et propter nomen sanctum tuum. Qui equum currui jungit, licet is fremat ac recalcitret, constanter tamen illi jugum imponit et aratro curruive adaptat, atque ad trahendum scutica propellit. Religiosus, ait S. Basilius, *se Dei in religione mancipium esse arbitretur*, adeoque intra terminos servitutis se contineat, ex aliena, non sua voluntate cuncta peragat, mancipiique instar ex arbitrio Domini semper dependeat.

Charitas quoque animat et ad ursum istum superandum roborat: vilia enim officia minime aestimanda sunt abjecta ac vilia, sed pretiosa et excellentia, utpote a charitate virtutum omnium regina imperata, nobilitata ac inaurata, cum ex amore erga Deum et proximum obeantur. Mundani corticem dumtaxat exteriorem respicientes, ea vilia autumant et despecta; at caelestes genii virique perfectione conspicui latentem charitatem intuentes, pretiosissima reputant. Hos inter *S. Basilius* Constit. Monast. c. 23 (MG. 31, 1409 et 1412) ait: *Debet cultor pietatis viliora etiam munia magno cum studio, atque animi alacritate suscipere; scireque nihil esse minutum et vile, quod Dei causa fiat, sed grande et spirituale et ejusmodi, quod caelum nobis et praemia caelestia conciliet.*

Aliam ad ursum hunc detriumphandum praxin docet nos S. Franciscus Borgias, e duce Gandiae tertius Societatis Jesu Praepositus Generalis, armis propriis hostem jugulare solitus. Versabatur is in xenodochio inter pauperes et hominum quisquilias, quando humana specie cacodaemonem superbe appellantem audiit: *Quid tibi hic negotii? Tantus cum sis, in hominum face qui versari potes?* Retudit fastum Franciscus: *Equidem miror magis te tam superbo praeditum ingenio miserum me atque peccatorem appellare dignatum.* Neque ullus dubitandi locus relinquitur, quin idem generis humani

hostis eumdem virum sanctum, sub vitae potissimum religiosae primordia, summo studio in omnia sensualitati atque aestimationi propriae contraria incumbentem rostro ac unguibus ursinis petierit. Dum enim in Ognatensi tirocinio ipse etiamtum tiro operam coco juvando constanter addiceret, sociorum communem servum domusque mediastinum ageret, ligna et aquam comportaret, verreret pavimentum, lances et ollas mundaret, omniaque tironis ex infima conditione munia obiret; pedibus etiam singulorum exosculandis identidem advolveretur, errata sua lapsusque deprecaretur ac publicas reprehensiones et poenas flagitaret; ad haec dum excurreret in pagos vicinos, sacco mendicantium more onustus, panem ostiatim et stipem mendicaret, alias tintinnabulo pueros convocaret, longo ordine eosdem ad templum vel forum canentes ductaret, ibidemque explicaret fidei rudimenta et qua interrogando, qua saepius eadem repetendo inculcaret: quis ursum stygium saepius in ipsum insiliisse et vel ducis Gandiae dignitatem, vel operum illorum vilitatem objectasse ambigat? Quis quoque ursum hunc consueto gladio: *Franciscus peccator* (quod nomen sibi proprium fecerat) jugulatum fuisse in dubium revocet?

Insilierat sane in tironem quempiam Septimancae, qui a lancium sordibus purgandis penitus abhorrebat, invitusque hoc onus, caetera perlibenter suscipiebat. Accidit forte ut Septimancam veniret S. Franciscus Borgias, qui ut novitii hac in parte difficultatem accepit, quo metum inanem illi eximeret, eo labore perfunctus, altero spectante, aquam sordibus inde inquinatam toto ore hausit. Hoc spectaculo fractus adolescens, ad pedes illi accidit, veniaque exorata, horrorem nullum amplius aut nauseam expertus est. *Tanner. pag.* 127.

II. Vincendus leo in rebus arduis.

II. Debellato urso, ad robustiora certamina paulatim ascenditur, et cum Davide leo prosternitur; in quo gravior

difficultas cernitur, quae a levioribus ad difficiliora scandendo superatur. S. Indiarum Apostolus Xaverius Lib. 3. Apost. 5. Literis ad Socios Goanos exaratis haec inseruit: *Fortassis intra biennium plurimos vestrum in Japoniam per literas evocabo.* Ubi utique leones plurimi, id est, objecta ardua superanda occurrent, ubi opera heroica heroibus generosis digna exantlanda se offerent. Verum quamnam sanctus hic thaumaturgus requirit interea animi praeparationem? *Proinde* (inquit) *meditamini interea, ac diligenter colite humilitatem; omnibus in rebus, a quibus depravata natura abhorret, vos ipsi vincite.* Hac victoria eluctabimini ad ardua heroicaque facinora.

Ea quippe facta heroum magnorumque Sanctorum intelligo, quibus ipsi inusitatis, raris eximiisque victoriis seipsos ad stuporem magis aliorum, quam ad imitationem devicerunt, stygiosque leones confuderunt, aut Spiritus sancti peculiari instinctu, aut obedientiae expressae permisso; ac proinde tironibus, nisi duce obedientia Superiorumque facultate obtenta, minime aemulanda.

Leonem hujusmodi et naturae horrorem devicit S. Patriarcha noster Ignatius, quando Manresae in hospitali domo ministravit aegrotis et pus non semel ulceribus eorum hausit. *Tanner, pag. 4.* Leonem similem stravit Sanctus Franciscus Xaverius, quando exemplo S. Catharinae Senensis Venetiis in hospitali incurabilium, ut vocant, aegris serviens pus ex eorum ulceribus exsuxit, ut sensus sui delicatioris fastidia frangeret, et quam purulenta et graveolentia illa semi-cadavera tractans refugam sentiebat nauseam, forti charitatis violentia ulcisceretur. *Bartolus in vita L. 1, n. 4.* Leonem aeque, si non magis ferocem, superavit R. P. Bernardus Colnago, quando sepulcrale collegii conditorium ingressus, ibique recens defuncti Patris theologi cranium manibus prehensum diu tenuit, verbis tenerrimis allocutus fuit, ac mundi,

carnis, suique victor egregius defluam ex putrefacto capite tabem, quae manibus infusa erat, ingenti spiritu hausit, duo inde rara caeli dona consecutus, scilicet ut nullas ex eo tempore sordes tabemque aegrotorum fastidiret et ut miro pietatis sensu et caelesti quadam dulcedine semper deinceps liquido perfunderetur. Joannes Paullinus in vita. L. 2, 19, § 6.

Neque recentiorum pugilum cum ejusmodi leonibus duellantium praeclara desunt exempla : atque ut e sexu fragiliore unum attexamus : Obiit Ruraemundae anno 1686, 26 Julii, venerabilis et opinione non vulgaris sanctitatis conspicua virgo Deo devota, Joanna de Randerath, ingenti et ad stuporem fervido sui vincendi spiritu semper inflammata, quae S. Franciscum Xaverium imitandi desiderio, petita obtentaque a conscientiae arbitro facultate, e cujusdam virginis foetenti ulcere pus magno fervore hausit, ac denuo petita venia, ternarum salutationum Angelicarum spatium lambendo et exsugendo idem ulcus insumpsit, eoque peracto magnas Patri pro indulto hoc favore grates retulit. Vere heroina sui domandi cupidissima.

Sed ne longe abeamus, vel in hac ipsa probationis domo Trevirensi (ubi haec scribimus) hujusmodi victoriae luculenta exempla non desideramus: Vixit in ea P. Mauritius de Buren, vir in saeculo magnus, illustrissimae suae familiae, antiquissimorum Baronum et Dynastarum Burensium superstes ultimus, Caesari a consiliis intimis, et Camerae Imperialis Spirensis praeses: is ubi relicto Baronatu Burano, nec non Geistano, Ringelsteiniano, ac Volbuxano dominiis, has probationis aedes subiit, mox victoriae sui strenue totum impendit, vere implens illud Ecclesiastici 3, 20: *Quanto magnus es, humilia te in omnibus, et coram Deo invenies gratiam.* Quare non solum ursos, opera humillima obeundo, coco in culinae ministeriis serviendo, stabulum purgando, domum ver-

rendo, lances tergendo, devicit; verum etiam leonem superavit. Accidit enim ut cocum accedens servitia sua oblaturus, eumdem in evacuanda fovea, in quam culinae sordes defluunt, occupatum reperiret, interrogaretque, si quid agendum foret, aut num opem in aliquo ferre posset. Subinfert cocus, si placet me juvare, gratum accidet. Placet enimvero, ait P. Mauritius, foveamque istam usque ad fundum exhausit. Eoque peracto, de sui victoria gaudere ac tripudiare est visus. Ut vita ejus manuscripta perhibet. Exemplo hoc animati, dum ante biennium eadem cloaca, integrae diei spatio, urnas implendo et attrahendo per funes, evacuaretur, tirones complures ultro manum admovere opemque fortiter et constanter tulere, non sine sui victoria.

Quapropter, dilectissimi, secundum hanc regulam strenue exerceamus nos in iis operibus vilibus atque abjectis, a quibus sensus noster delicatior magis abhorret. Et si ursus quispiam nobis occurrerit, id est, si nausea, si fastidium aut horror nos incesserit, circulo aeternitatis eum compescamus, aut obedientiae ac charitatis fraeno eum cohibeamus, ne nos mordeat. Ita paulatim cum Davide animos erigemus, confortabimurque ad leonem quoque aggrediendum, sed non nisi quando vehemens Spiritus sancti impulsus nos usserit et Superiorum Dei locum tenentium facultas ejusmodi in inusitata indulserit. Quod si praestiterimus, non solum victoriam plenam sensualitatis, sed etiam profundissimae demissionis et obedientiae virtutem, Deo adjuvante, reportabimus.

EXHORTATIO II

IN REGULAM XIII. SUMMARII

Suadet amplectendas sui confusiones.

THEMA : *Proposito sibi gaudio sustinuit crucem, confusione contempta* (Hebr. 12, 2) ; vel ex regula.

David, in vernantis aetatis flore ad gregis custodiam a patre ablegatus, a minore paulatim ad majus fortitudinis specimen edendum connisus est; nam primo certamine ursum trucidavit, deinde leonem in frustra discerpsit, denique Goliathum Philisthaeorum gigantem, virum robore validum, animo tumidum, statura procerum, audacia ferocem, loricae, galeae, hastae et gladii armatura praefidentem aggredi et cominus cum eo decertare non est reveritus. Et quamvis in arenam descendere paranti Saul rex oggereret (1 Reg. 17, 33): *Non vales resistere Philisthaeo isti..., quia puer es, hic autem vir bellator est ab adolescentia sua:* David tamen animum non despondit, sed regem bono animo esse jussit, et adductis prioribus fortitudinis exemplis animavit, dicens (v. 36): *Nam et leonem et ursum interfeci ego servus tuus; erit igitur et Philisthaus hic incircumcisus, quasi unus ex eis.* Erectus igitur Saul, eum armis suis, galea, lorica et gladio munivit. At ipse opposuit: *Non possum sic incedere, quia non usum habeo,* et tulit baculum suum pastoralem et quinque limpidissimos lapides atque ita adversus Philisthaeum processit, molemque illam carneam stravit. Haud absimili ratione nobis pugnandum est, et primo quidem, ut exhortatione proxime praecedente declaravimus, ursus et leo sensualitatis prosternendus est; eoque prostrato, contra spiritum superbiae, tumidum et ferocem, instar Goliathi nos quotidie

oppugnantem, heroico quodam ausu in certamen descendendum est, armorum loco assumptis, baculo crucis et quinis limpidissimis lapidibus, id est, sacris ejus vulneribus et confusionibus ab ipso in cruce perlatis, nec non favoribus, praemiis et Sanctorum exemplis, quibus ad generosa facinora et confusiones insignes pro Christo subeunda animabimur, ut exhortatione praesente ostendemus.

Confusionis amandae quintuplex est incitamentum.

Inter alia humilitatis heroicae exercitia locum non postremum occupat studium efficax quaerendae ex Dei amore nostrae coram aliis confusionis, et qui inde nasci amat apud imperitos rerumque caelestium ignaros, contemptus. Honestae autem ac laudabilis hujus nostrae coram aliis confusionis materia ad quinque ferme capita reducitur. Primum est publica defectuum nostrorum manifestatio, sive eos ipse proferamus, sive ab aliis Superiorum consensu aut imperio detegantur. Alterum confusionis genus, vilia et abjecta officia mundique judicio despecta complectitur ; qualia sunt domum areamve publice verrere, multis spectantibus, cum pauperibus in loco cunctis pervio cibum sumere, ostiatim stipem cogere, quod passim primis decem Societatis nostrae patriarchis in more positum fuit. Tertium genus est in nosocomiis aegris deservire et palam res eorum sordidas et inquinatas abluere, quod hodienum in Italia tironibus nostris in more est positum ; aut res in foro, macellove coemptas, humeris injectas domum deferre. Quartum genus est viles, squalidas, obsoletas, attritas centonibusque consutas vestes gestare, quod quoque novitiis usitatum est, dum antiqua tritaque lacerna sese amiciunt, humilitatis exercendae gratia. Quintum genus est, in accusationibus vel poenis injunctis, innocens licet sis, excusationem, purgationem, defensionem nullam praetexere : quod Sanctis compluribus familiare extitit, et viri perfectionis avidi etiamnum aemulantur. His adjungi potest : Si

juniores te, minusque ut reris digni, te praeterito, ad honorum gradus promoveantur, non absque multorum causam ignorantium admiratione ; aut si te ex honoris culmine in imum, nulla data ansa, dejici videas. Ut in his aliisve casibus ruborem et confusionem debelles, Philisthaeumque honoris et propriae existimationis prosternas, sequentibus quinque lapidibus limpidissimis utere.

I. Incitamentum est Beneplacitum divinum.

I. Primus limpidissimus lapis, quo Philisthaeum, id est, confusionem tui in rebus abjectis vincas, est *divinum beneplacitum*, seu consideratio certissimaque persuasio, ejusmodi victorias Deo Optimo Maximo gratissimas accidere et perplacere. Id autem vel ex eo liquet, quod Deo gratissima sit humilitas : Deus enim, ut David Psalm. 112, 6 concinit, *humilia respicit in caelo et in terra ;* ex visu autem amor nascitur. Hac ratione respexit Saulem in oculis suis parvulum et humilem, in agris asinas patris sui quaerentem ; aspexit, placuit, et per Samuelem eum in regem unxit (1 *Reg.* 9, 16). Respexit quoque Davidem parvulum, et inter octo fratres natu minimum et in pascuis oves pascentem ; aspexit, placuit, et eumdem quoque per Samuelem omnibus fratribus praelatum unxit in regem (1 *Reg.* 16, 7-12). Respexit etiam Beatissimam Virginem : *Respexit humilitatem ancillae suae*, et placuit ei atque ad matris Dei dignitatem evexit. Respexit Zachaeum statura pusillum, et coram populo sycomorum conscendendo confusionem sui minime reformidantem, et in domum ejus Salvator divertit.

Placet ergo Deo humilitas, ac proinde tolerantia prompta confusionis, quae et soboles et parens humilitatis est et semita ad gradum humilitatis sublimiorem, displicere haud poterit.

Deinde : si Deo, qui Dominus virtutum est, omnes virtutes mirifice placent, quantopere ipsi placeat necesse est humilitas, quam S. Cyprianus [s. auctor dubius] *fundamentum sanctitatis* appellat ; Joannes Abbas apud

Palladium, *fundamentum,* non qualecunque, sed *primum omnium virtutum ;* S. Chrysostomus Hom. 30 in Acta (MG. 60, 225) *matrem, et radicem, et altricem, et fulcimentum, et vinculum bonorum : — quae non virtutes dumtaxat,* sed (ut Christus revelavit S. Birgittae Lib. 6, c. 1, 16), *ipsum Deum in cor introducit.*

Rationem hujus ulteriorem reddit sanctus Cyprianus, De zelo et livore, cap. 10 (ML. 4, 645). *De humilitate* (inquit) *ad summa crescimus : didicimus unde placeamus.* Deus veritas est : quamobrem et diligit veraces, et odio habebit mendaces : Superbi vero mendaces sunt et stulti, qui cum nihil sint, se aliquid esse putant, et ab hominibus magni haberi volunt, qui digni odio habentur. At humiles sunt veraces, qui sentiunt se nihil esse, qui seipsos despiciunt ; et ab aliis despici cupiunt ; unde et aequum est ut a Domino diligantur. Et quidem quos Dominus diligit, extollit, et ejus diligere, efferre hominem et ditare est. Quis igitur ut Deo placeat, hominibus displicere refugiat ? Quis ut Dei delectionem, honorem, elevationem promereatur, hominum irrisionem et confusionem subire detrectet ?

II. Favores caelestes.

II. Alter limpidissimus lapis, quo Philisthaeum petamus, confusionem libenter suscipiamus, est consideratio favorum caelestium, quos divina bonitas confusionem Dei amore quaerentibus elargitur ; neque enim infinita Numinis liberalitas ab homine vinci se sinit. Deus *humilibus dat gratiam* (Jac. 4, 6) ; *Humiliare Deo, et exspecta manum ejus* (Eccli. 13, 9) ; *Qui emittis fontes in convallibus* (Ps. 103, 10) ; *Qui intueris abyssos* (Dan. 3, 55), id est cognitione sui dejectos ; *intueris* ut exaltes, et de stercore erigas pauperes.

Exemplum habemus in Rege Achab, cui ob impietatem gravissimas Deus poenas comminatus est per Eliam prophetam (3 Reg. c. 21, 24) : *Si mortuus fuerit Achab in civitate, comedent eum canes ; si autem mortuus fuerit*

in agro, comedent eum volucres caeli. Verum quoniam egit poenitentiam, publicamque sui confusionem subiit (ibidem ℣. 27), dicitur esse sepultus in Samaria (ib. 21, 37). Quam ob rem vero? Quia *Scidit vestimenta sua, et operuit cilicio carnem suam, jejunavitque et dormivit in sacco, et ambulavit demisso capite.* Hac de causa factus est sermo Domini ad Eliam Thesbiten: *Nonne vidisti Achab humiliatum coram me? Quia igitur humiliatus est, non inducam malum in diebus ejus.* Haec perpendens *S. Basilius* exclamat: *Si homo impius humiliatione externa Dei iram placat, et flagella a domo sua avertit; quanto magis justus, et Dei servus, ac religiosus Deum flectet ad concedendam ei perfectionem!*

Exemplum quoque luculentum praebet S. Maria Magdalena, nobilis domicella saeculi vanitatibus dedita, quae non absque magna sui confusione in domum Simonis Pharisaei intravit, in omnium convivarum mensae accumbentium conspectu ad pedes Christi sese abjecit, eosdem lacrimis capillisque tersit, rem non modo Redemptori gratissimam praestitit, sed complures favores eximios reportavit. Ponderat id *S. Gregorius* (cf. In Evang. hom. 33, n. 1 ML. 76, 1239): *Ardens dolore, flere etiam inter epulas ac convivantes non erubuit: nam quia semetipsa graviter erubescebat intus, nihil esse credidit, quod verecundaretur foris.* At quidnam hac ingenti confusione sui promeruit? 1. Remissionem peccatorum. *Remittuntur ei peccata multa.* 2. Christi Domini defensionem: *Simon vides hanc mulierem? Aquam pedibus meis non dedisti: haec autem lacrimis rigavit pedes meos.* 3. Lazari fratris sui suscitationem a mortuis. Qua de re praeclarum extat ipsiusmet Christi testimonium in revelationibus S. Birgittae L. 4, c. 72, ubi inter causas quaternas resuscitationis Lazari hanc recenset: *Quia Mariae Magdalenae humilitas tantum meruit in lotione pedum meorum, ut sic in conspectu multorum laetaretur et honoraretur.*

Exemplum recentius nobis exhibet Pater Bernardus Colnago Societatis nostrae sacerdos, qui cum interius sentiret impelli se, et a P. Rectore suo Antonio Spinello, viro sancto et hujusmodi confusionibus addicto, Neapoli veniam obtinuisset, vestemque laceram et ex centonibus consutam induisset, ac devicta ingenti quam ab eo sentiebat repugnantia, praecipuas urbis plateas obivisset, cum magna sui confusione et pudore; quippe multis in ea notus et publicus theologiae professor; atque ob id factum contemptus, irrisus et a multis ad insaniam redactus habitus esset, et ipse id ex eorum ore accepisset, Deus illum ab eo tempore copiosissime suis donis et gratiis gratis datis ac virtutibus cumulavit. Nam primo excellentissimum ei contulit donum concionandi hominumque corda permovendi, deinde, ut refertur, donum prophetiae et donum patrandi innumera eaque manifesta miracula: quemadmodum ipse P. Nicolao Lancicio Romae retulit atque hic Opusc. 8 de humil. testatur. Quem vero tanti e caelo favores ad quamdam coram mundo confusionem tolerandam non alliciant?

III. Exemplum Christi.

III. Tertius limpidissimus lapis est consideratio *exempli Christi Domini:* Quanta enim ejus humiliatio extitit, dum ad sordidos Apostolorum et Judae pedes sese abjecit? *Hoc sciens Dominus,* ut exponit S. Aug. in Joan. tr. 55, 58 et 59, humilitatis magister et clarum speculum ejus, cum in se humillimus esset, nec ullo medio ejus acquirendae egeret, ut nos viam hanc doceret, toto tempore privatae vitae suae, ad trigesimum annum, innumera horum humilium operum exempla praebuit. Luc. 2. Et post conciones mirum illud exemplum lectionis dedit, a discipulo humillimo, quem diligebat Jesus, tam distincte descriptum: quod reges et principes imitari coepere.

Sed quanto major Domini depressio et confusio, quando ligatus fuit per compita ductus? Qualis confusio, quando publice coram Anna in faciem caesus? Qualis confusio,

quando ab Herode ut stultus illusus, a Pilato spinis coronatus totusque deformatus populo propositus ac denique in crucem actus est? Quando *proposito sibi gaudio sustinuit crucem, confusione contempta?* Hebr. 12. Si haec Rex, qualia subditi? Si ista Magister et Dominus, quid discipuli et servi?

IV. Exemplum Sanctorum.

IV. Quartus lapis superbiae strator est consideratio *exempli Sanctorum,* Regem ac Ducem suum strenue insequentium et mundi gloriam sui confusione superando calcantium. Non commemorabo hic prolixe prophetam Isaiam, qui dum c. 20, 2 a Deo jussus est se exuere: *Solve saccum de lumbis tuis, et calceamenta tua tolle de pedibus tuis:* mox obedivit. ℣. 2. *Fecit sic vadens nudus et discalceatus,* non absque maxima sui confusione et verecundia, ut portenderet summam et extremam nuditatem, spoliationem, captivitatem et ignominiam tolerandam in Aegypto et Aethiopia ab Assyriis: de quo S. Ambrosius l. 6, Epist. 36, ad Sabinum Episcopum scribit: *Non est confusus Isaias; qui nudus et discalceatus per populos ibat, oracula clamans caelestia.* Praeteribo quoque ingentem Jeremiae Prophetae confusionem, quando Deo jubente, c. 27, 2. *Fac tibi vincula et catenas, et ponas in collo tuo:* ligatus fuit catenis, quo portendebatur Nabuchodonosorem Judaeis aliisque gentibus jugum impositurum servitutis, eo quod ipsi excussissent jugum Domini, dicendo: *Non serviam* (Jer. 2, 20).

Omni ignominia et confusione contempta, quam libere et candide sua delicta Sancti vulgavere? Quoties David se in iniquitatibus conceptum, egenum, pauperem, mendicum, miserum, cujus iniquitates supergressae caput ejus, proclamat? Quoties Doctor gentium se indignum Apostoli nomine, Ecclesiae persecutorem, blasphemum, contumeliosum, peccatorum primum palam profitetur? An non Augustinus furtula sua enarrat, totique mundo evulgat delicta sua l. 1. Confess. c. 19, etc.? An non

Hieronymus Epist. ad Chromatium sua scelera recenset et aperte fatetur se in lubrico adolescentiae itinere lapsum esse? Et Epist. ad Heliodorum, se ob luxuriam naufragium passum esse? An non quoque S. Bernardus serm. 54 in Cant., S. Nazianzenus, S. Basilius, S. Ephrem, S. Anselmus et alii delicta sua enarrant et propalant? O egregios mundi et honoris sui contemptores! o insignes confusionis et ignominiae appetitores!

Illustre in alio confusionis genere recenset Albertus Crantzius Hamburgensis Decanus, ibidem in summa aede tumulatus, et statua honoratus l. 8, Saxoniae c. 7, de Adolpho Holsatiae Comite, qui, relicta filiis toparchia, Ordinem S. Francisci amplexus, in oppido ditionis suae lac ostiatim a subditis suis emendicare solitus fuit : cumque lac in hydria portanti filii media in platea equis phaleratis vecti ac magno comitatu stipati occurrerent, nonnihil humani passus, dum rubore perfundi inciperet, hydriam in caput effundens invertit, dicens : *Hic erubuisti Christi pauperiem, lac in manibus bajulans; nunc vel in capite ostende, quid portaveris.* Actu hoc heroico confusionis sui comes non solum grandem in caelo coronam, sed et hic eximium humilitatis gradum et sui victoriam praeclaram obtinuit.

V. Praemia Beatorum.

V. Quintus lapis, ut verbo attingamus, ne prolixiores simus, quo metum confusionis dejicias et ferias, est caelestis gloria : non enim fallit aeterna Veritas dicens : *Qui se humiliat, exaltabitur* (Luc. 14, 11). Quod et ipse Salvator expertus est : *humiliavit semetipsum factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis*, ignominiosissimam : *Propter quod et Deus exaltavit illum, et donavit illi nomen, quod est super omne nomen* (Phil. 2, 8. 9).

Quapropter, dilectissimi, cum Davide contra Philisthaeum forti pectore manuque dimicare decernamus. Occurrit non raro materia aut occasio confusionis : jam

enim ipsimet sponte defectus ac tentationes nostras praesidi detegimus, aut ejusdem permissu palam recensemus, jam excessus nobis insinuantur ab aliis (quemadmodum Davidi a Nathan) aut publice non absque confusione quapiam recitari jubentur, ut disciplinae fiat satis, ac corrigantur. Alias religiosis viris, ac potissimum tironibus, humilitatis exercendae et acquirendae gratia obeunda veniunt officia abjecta et vilia, etiam aliis inspectantibus. Nonnumquam operam navant infirmis, aut tritis obsoletisque amiciuntur integumentis, aut stipem cogunt ostiatim, aut ex errore reprehensionem innocenter sustinent poenamque dare coguntur. Omnibus autem illis nonnulla sese immiscet confusio ac verecundia, quae adolescentes in perfectione nondum robustos instar Philisthaei aggreditur, ad conflictum lacessit atque impugnat. Quod si vobis id contigerit, confestim cum Davide unum e quinque lapidibus praedictis depromite, eum fundae intellectus imponite, considerando circumducite, hostemque petite. Nunc divinum beneplacitum, quamque Deo accepta sit confusionis ejusmodi victoria, pensate ; nunc favores vincentibus a Deo praestari solitos animo volvite ; nunc in Christi Domini ac Sanctorum exempla heroica mentis aciem defigite ; nunc praemia caelestia et aeterna ad trutinam revocate. Quibus tantum vobis roboris accrescet, ut et hostes prosternatis et animo libenti, secundum Superiorum voluntatem, confusiones quaslibet subeati·. His igitur animati, si publica eveniat reprehensio, prompte acceptate ; si labores viliores exantlandi, haudquaquam obmurmurate ; si eleemosyna vicatim corroganda, alacriter parete ; vestimenta detrita cum gaudio gestate ; in defectuum non adeo gravium delatione apud Praesides nequaquam vos purgate. Atque ita intimam animi demissionem, solidam patientiam ac mansuetudinem, victoriam vitiorum ac promissa humilibus praemia caelestia reportabitis.

REGULA XIV

DE TENTATIONIBUS.

EXHORTATIO I

IN EANDEM.

Declarat naturam, causam et varietatem tentationum.

THEMA : *Fili, accedens ad servitutem Dei, sta in justitia et timore, et praepara animam tuam ad tentationem* (Eccli. 2, 1) ; vel : *Antevertere oportet tentationes, adhibitis earum contrariis* (Reg. 14).

Vitam hominis universam, cujuscumque demum conditionis aut status, ex Jobi sententia militiam, aut de septuaginta interpretum expositione tentationem esse super terram, neminem vestrum fugit. Verum id vel maxime in vitam religiosam, in primis autem tironum, cadit. Unde illos caute ac sapienter praemonet sapientissimus Jesus filius Sirach l. c. *Fili, accedens ad servitutem Dei, sta in justitia et timore,* instar rupis inconcussae ; *et praepara animam tuam ad tentationem.* Curnam vero Dei servitium auspicantem infestior molestat tentatio ? In promptu causa est, et quidem princeps : quia Dei famulatum adiens a servitute satanica recedit ; quare is indignans se dominio hominis istius et jure herili privari, eum ut servum fugitivum persequitur, atque ad castra, jus et dominium suum reducere satagit. Ita eleganter S. Isidorus L. 3, de summo bono c. 5. *Quia,* inquit, *diabolus in Sanctis intrinsecus non regnat, contra eos extrinsecus pugnat : et qui intrinsecus amisit dominium : extrinsecus commovet bella.* Causa altera est, quia in saeculo degentibus vitia et concupiscentiae innatae et

indulgentia vitae prioris auctae spiritui dominabantur, nunc vero in vitam novam auspicantibus spiritus sese opponit bellumque ciet, et dum premuntur, acrius exurgunt et caput exerunt instar aspidis. Ut recte observavit Venerabilis Beda in Proverbiis : *Ante conversionem*, ait, *praecedit turba peccatorum ; post conversionem sequitur turba tentationum : amor enim saeculi contemptus est Dei, et vicissim amor Dei contemptus est saeculi.* Tertia denique ratio accedit : quia Deus lege aeterna sanxit, ut famuli, filii et milites sui, tanquam athletae et pugiles adversis probentur et exerceantur, exercitati corroborentur, corroborati perficiantur : teste Sapientia (Sap. 35 sq). *Quoniam Deus tentavit eos, et invenit illos dignos se ; tanquam aurum in fornace probavit eos.*

Cum itaque ad certamen jugiter nos stare succinctos paratosque oporteat contra tentationes, earum naturam, causas et varietatem juverit investigare, ut contra easdem nos armare noverimus.

Notandum praevie non loqui nos hoc loci de tentationibus, quibus nonnunquam divinae bonitati electos suos probare lubet, quemadmodum tentavit Abrahamum Patriarcham, ut filium suum unigenitum Isaacum immolaret (haec enim probatio non in malum, sed in bonum finem a Deo ordinata fuit), verum de tentationibus proprie acceptis, quae in finem pravum excitantur, atque ex parte tentatoris ad nos in flagitium pertrahendos diriguntur. His praemissis, quaeritur :

I. Natura tentationis.

I. Quid est tentatio ? Respondetur quod sit *impugnatio a diabolo, mundo, carne, aliave quavis creatura proveniens, qua homo ad malum allicitur.* Ex qua liquet tentationem, quantumvis ad enormia scelera impetuose alliciat impellatque, peccatum haud esse, nisi consensus voluntatis accesserit in ipsum peccatum, quod suggeritur, aut saltem in delectationem ; sed esse meram incitationem in peccatum motumque primo primum, ut vocant,

ante omnem mentis considerationem seu rectae rationis advertentiam insurgentem, qui diligentia ordinaria praeveniri nequeat. Declarat id D. August. L. 12, de Trinitate cap. 8-10 (cf. ML. 42, 1005 sq.) et D. Thomas 1, 2, q. 74, a. 1, asserens in omni tentatione reperiri quaterna illa, quae in prima protoplastorum parentum nostrorum tentatione cernuntur, videlicet, *lignum pulchrum visu inescans, serpentem suggerentem, mulierem audientem, et virum comedentem*. Lignum inescans est bonum quodpiam temporale quod allicit; *serpens suggerens* est diabolus, qui vel per se vel per mundum vel per carnem aliamve creaturam cogitationes illicitas ingerit et desideria prava exitat; *mulier audiens* est sensualitas, aut concupiscientia, quae vel opus ipsum, vel praesentem delectationem absque consensu appetit; *vir comedens*, vel comedere renuens, est ratio, seu rationalis voluntas, quae illos sensualitatis motus aut admittit, aut respuit: ubi advertas velim, nondum peccatum esse in primo, secundo et tertio, sed dumtaxat in quarto.

Ex quibus clare satis, quid tentatio sit, perspicitis; quae cognitio omnino est necessaria. Deinde cernitis, quanti momenti sit voluntatem firmari in bono, stabiliri gratia, solidari in timore Dei aliisque virtutibus, ut virili pectore constanter resistat tentationibus, vincatur nunquam.

II. Causae tentationis.

II. Causa efficiens tentationum ad malum nos allicientium et inclinantium in sacrarum litterarum monumentis quadruplex adstruitur.

1. Prima ac principalis est diabolus, qui, ut S. Petrus Epist. 1, c. 5, 8 innuit, *tanquam leo rugiens circuit, quaerens quem devoret*. Is enim ceu tenebrarum princeps ac rector reliquis tanquam satellitibus suis, scilicet mundi versutiis, carnis blanditiis, creaturarum reliquarum illecebris, ad nos impugnandos, illaqueandos et prosternendos abutitur, quemadmodum S. Ignatius in aureo exer-

citiorum libro in meditatione de duobus vexillis graphice depingit: quomodo nimirum lucifer daemones innumeros per orbem universum spargat ad nocendum, nullis civitatibus et locis, nullis personarum generibus immunibus relictis; quomodo eos instiget, ut injectis laqueis et catenis homines primum pertrahant ad cupiditatem divitiarum, inde in mundani honoris ambitionem, atque ex hac in superbiae barathrum praecipitent.

2. Altera causa est mundus, qui teste S. Joanne Epist. 1, c. 5, 19: *totus in maligno positus est.* Mundi autem nomine homines mundanos ac perversos, reges quoque et principes, judices, seductores, socios pravos, viros, foeminas, una cum omnibus terriculamentis, blandimentis ac respectibus humanis intelligimus. Quem ideo plenum laqueis olim vidit et ingemuit magnus Antonius.

3. Tertia causa est caro, seu homo vetus cum omnibus vitiis et concupiscentiis suis, cujus assiduas impugnationes praesentiscens Apostolus exclamare non dubitavit (Rom. 7, 23): *Video aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meae, et captivantem me in lege peccati:* id est video concupiscentiam in membris: quae concupiscentia est quasi lex peccati, quia est fomes ad peccatum sollicitans, peccatum dictans et suggerens, et captivat me in seipsa. *Repugnantem,* id est rebellantem legi mentis meae, et contra eam militantem: *et captivantem me in lege peccati,* non voluntatis consensione, ut vult S. Chrysostomus, sed ut exponit S. Augustinus, commotione, ut scilicet captivus reddar et subjiciar legi peccati, id est concupiscentiae: ita ut etiam invitus ejus vitiosas inclinationes, dictamina et impulsus sentire cogar ejusque laqueos ac motus evadere nequeam. Quare *infelix ego homo! quis me liberabit de corpore mortis hujus* (l. c. ỳ. 24), id est a corpore moribundo et peccandi affectibus ac proinde morti et corruptioni obnoxio?

4. Quarta causa est congeries omnium creaturarum

vel pulchritudine, vel delectabilitate, vel commoditate sua, vel alia quavis fucata boni ratione incautos illaqueantium, atque ad contemptum vel saltem ad neglectum veri, aeterni et infiniti boni pellicentium, secundum illud Sapientiae c. 14, 11: *Creaturae Dei in odium facta sunt, et in tentationem animabus hominum, et in muscipulam pedibus insipientium.*

Hi igitur quadruplices infensissimi salutis ac perfectionis nostrae hostes sunt, qui nos diu noctuque impugnant, semper cingunt, nec unquam deserunt. Neque suis carent instrumentis et armis, videlicet sensibus corporis, appetitu concupiscibili et irascibili, cum reliquis animae rationalis potentiis. Et quidem cacodaemon mille utitur fraudibus, praestigiis, suggestionibus, impulsionibus ad omne genus flagitiorum, contra Deum, contra proximum, contra nosmetipsos; mundus speciosis opum, honorum, et respectuum humanorum umbris, fucatis impostorum lenociniis, ac pravis perversorum exemplis; caro imaginariis omnigenarum voluptatum, comessationum, recreationum, libidinum et commoditatum superfluarum repraesentationibus; reliquae demum creaturae sua specie et pulchritudine, sua pretiositate, suavitate et amabilitate, nec non innumeris prope pravorum desideriorum illecebris et irritamentis ad omnis generis crimina alliciunt, inescant, atque illaqueant.

Cum itaque tot hostes capitales in nos insurgant armisque tam variis nos impetant, videmus profecto, quanta armorum spiritualium panoplia nobis opus sit, quantaque cura, vigilantia et industria, ne superemur ac in tentationum laqueos inducamur et involvamur.

III. Varietas tentationis.

III. Perpendimus tentationis naturam ac causas, nunc quoque ejus multiplicitatem dispiciamus; nam tentationes variae sunt, aliae apertae, aliae occultae. Tentationes apertae sunt, quae palam et veluti aperto marte nos adoriuntur, eaeque sunt quadruplices, nimirum repentinae, violentae, importunae, et perplexae.

1. *Repentinae* tentationes sunt, quae ex improviso irruentes mentis considerationem praeveniunt, in quas incauti crebro impingunt et facile consentiunt, dicentes cum threnographo: *Velociores fuerunt persecutores nostri aquilis caeli* Thren. 4, 19, quae celerrimo impetu in praedam involant. Sic nonnunquam tentatio subita, fulminis instar, hominem totum pervadit.

2. *Violentae* sunt, quae ea violentia impetuque irruunt, ut eis absque abundantissima gratia nequeat resisti. Tales fuere tentationes martyrum; qui cum Apostolo dicere poterant (2 Cor. 1, 8): *Supra modum gravati sumus, supra virtutem.* Ejusmodi quoque tentationes sunt blasphemiae, desperationis, superbiae, ambitionis, fornicationis et similes, a diabolo modo quodam extraordinario concitatae, cum tam vivaciter tamque repente imaginationi foedas, blasphemas aliasve horrendas species objicit, ut aegre anima, num consenserit, discernit, quae ideo vocari solent spiritus blasphemiae, spiritus fornicationis, spiritus superbiae, a quibus proinde in litaniis liberari petimus.

3. *Importunae* sunt, quae semel repulsae, instar muscarum rejectarum identidem redeunt: quae licet prima vice nos minime prosternant, saepius tamen recurrentes vacillare faciunt, et non raro in ruinam trahunt, similesque sunt guttis, lapides excavantibus. Ejusmodi sunt cogitationes blasphemae, suspiciones temerariae, distractiones et similes, quae non quidem impetuose nos obruunt, sed molesta illa recursatione fatigant et nonnunquam dejiciunt.

4. *Perplexa* sunt, quae eodem tempore, variis oppositisque vitiis mentem impetunt, et veluti navem ventis contrariis agitatam obruere tentant : ut dicere cum gentium Doctore cogamur (2 Cor. 7, 5). *Foris pugnae, intus timores.* Atque hae sunt tentationes apertae.

Verum humanae gentis hostis callidissimus, ubi aperta

vi nihil adversus pias mentes assequitur, dolis cuniculisque grassatur: variis eas versat modis, multis commotionibus agitat, et artibus subtilissimis petit. Harum vero occultarum et fraudulentarum tentationum diversae quoque sunt species, quas ad ternas hasce reducimus.

1. Species prima est earum, quae sub specie bona amplectendum malum, vel sub specie mali bonum fugiendum suadent: quod Paulus innuit 2 Corinth. 11, 14, dum ait: *satanam solere se transformare in angelum lucis.* Sic tentator sub specie talenti exercendi suadet ambitionem, sub specie zeli contemptum majorum, sub specie majoris perfectionis in alio statu inconstantiam in vocatione.

2. Altera species tentationum occultarum continet eas, quae prius oculos mentis excoecant, aut appetitum vehementia passionum et illecebrarum sensualium inquietant, deinde in manifesta flagitia, quae non videntur vel non apprehenduntur, pelliciunt. Sic Judas ante coecus postea aperuit oculos, dicens: *Peccavi, tradens sanguinem justum.*

3. Ad tertiam speciem pertinent eae, quae subinde ad tempus nos oppugnare cessant, ut incautos et quasi jam securos ex improviso opprimant, instar vulpecularum, quae se mortuas simulant, ut gallinas propius accedentes sibique nihil metuentes capiant.

En, charissimi, quam varii, quam multi, quam potentes et callidi sunt adversarii nostri, tam externi, quam intestini! quanto numero et impetu castrum animarum nostrarum impugnant! quam variis machinis et artibus occulte et aperte nos invadunt! quam sedulo proinde nobis omni ex parte vigilandum, ne ullus uspiam hostili incursui aditus aperiatur! quam sollicite monitum Spiritus Sancti auscultandum est: *Omni custodia serva cor tuum, quia ex ipso vita procedit* (Proverb. 4, 23), praesertim cum athletae spirituali tota vita et continue cum

iis sit dimicandum, nec speranda, dum spiramus, ab hac colluctatione respiratio, multo minus securitas. O quis cum sancto Antonio non exclamet : *Domine, quis tot laqueos evadet ?* Quis tironum non expallescat, si plures etiam veteranos milites, imo heroas post reportatos ab hostibus triumphos turpiter tandem irretitos, captos, vulneratos ac prostratos succubuisse recogitet ? verum absit, ut ideo quis hanc luctam detrectet animumque despondeat, quisque non suis viribus confidit, sed ejus, qui ait : *Confidite ; ego vici mundum* (Joan. 16, 33). Quin potius certa cum fiducia speret se protectionis divinae clypeo munitum facile omnes hostium insidias incursusque propulsaturum, modo idoneis mediis ac praesertim praedicto, tentationes antevertendi et contrariis repellendi, constanter adhibendis cooperari voluerit.

EXHORTATIO II

IN REGULAM EANDEM

Docet tentationes contrariis vincendas.

THEMA : *Praepara animam tuam ad tentationem* (Eccli. c. 2, 1) ; vel : *Antevertere tentationes, adhibitis earum contrariis* (Reg. 14).

Multiplicia in eloquiis divinis, sanctorumque Patrum voluminibus adversus tentationes antidota suggeruntur : cujusmodi sunt oratio, jejunium, diffidentia sui, fiducia in Deum, vigilantia, sensuum custodia, occasionum fuga, proscriptio otii, manifestatio sui coram Praelatis, quae omnia contra tentationes arma perquam efficacia merito reputantur ; verum, hisce in praesenti dimissis, unicum dumtaxat alexipharmacum a S. Ignatio in reg. 14, suggestum, exponendum sumemus : *Antevertere*, inquit, *oportet tentationes, adhibitis earum contrariis.*

Quando medici aphorismum suum vulgarem proferunt: *Contraria contrariis curantur,* sensu duplici intelligi queunt, nimirum vel de febri ipsa seu morbo, vel de paroxysmo febrili: in utroque autem dictus aphorismus locum reperire cernitur primo enim febris calida antevertitur et paulatim curatur contrariis, dum adhibentur frigida; deinde ipse quoque febris assuctus et paroxysmus herbarum salubrium succo, aut tenui potu similibusque reprimitur, et levamen sentitur. Non dissimili ratione in morborum spiritualium cura procedendum suggerit S. Ignatius, sive de ipso vitio aut passione, tentationum radice, sive de ejus paroxysmo loquamur. Ex mente S. Ambrosii in Lucam l. 4, n. 63 (ML. 15, 1631). *Febris nostra avaritia est, febris nostra libido est...; febris nostra luxuria est, febris nostra ambitio est, febris nostra iracundia est.* Tam autem febris haec, quam ejus paroxysmus et actualis tentatio contrariis est superanda.

Qua vero id methodo practice peragendum sit, exhortatione praesente declarabimus.

I. Vitia et radices tentationum curantur contrariis.

I. Primo quidem intendit ac vult S. Patriarcha noster, morbos ipsos, id est pravas inclinationes, passiones et vitia contrariis armis oppugnanda; mox enim, tanquam regulae exemplum, attexit: *Ut cum quis animadvertitur ad superbiam esse propensus: et sic de aliis pravis animae propensionibus.* Reg. 14. Si igitur quis ad superbiae vitium propendere se sentiat, *exerceri,* inquit, *is debet in rebus abjectioribus, quae ad humiliandum ipsum utiles futurae videantur. Exerceri debet,* non semel, iterumve, sed saepius et identidem; neque enim arbor annosa ictu uno concidit. Et veluti lima ferrum crebro repetitis ductibus abradit ac polit, sic vitium repetitis virtutum contrariarum actibus.

Illustre hujus praxeos specimen Juditha Hebraeorum heroina fortissima nobis ob oculos ponit, quae debellando alium demonstrat, qua quis arte vincat semetipsum: dum

Holofernis vitia antevertit ac virtutibus contrariis sese instruit, et superbiae animi demissionem, ferociae mansuetudinem, temperantiam et sobrietatem gulae, denique effraenatae libidini opponit castitatem.

1. Etenim Holofernes, devictis jam aut prae terrore ultro sese dedentibus reliquis urbibus, elatus, ac fastu tumidus exercitu centum et viginti millium equitum circumfusus, extremam Bethuliae perniciem intentabat. Jamque sacerdotes urbem hostis arbitrio submittere decreverant, nisi quintiduo auxilium e coelo affulgeret. At quid generosissima juxta ac demississima Judith ? Opponit illa velut clypeum inexpugnabilem profundam animi demissionem : ait enim : *Qui estis vos, qui tentatis Dominum ?... Posuistis vos tempus miserationum Domini?* cap. 8... *In hoc ipso poeniteamus... Et ideo humiliemus animas nostras, et in spiritu constituti humiliato, servientes illi, dicamus flentes Domino, ut secundum voluntatem suam sic faciat nobiscum misericordiam suam... Expectemus humiles consolationem ejus.* Deinde ad alios demissionis actus progreditur, suam imbecillitatem agnoscendo, viribusque suis diffidendo et omnem fiduciam in solo Numine reponendo : *Da mihi,* inquit,... *virtutem... Nec superbi ab initio placuerunt tibi, sed humilium et mansuetorum semper tibi placuit deprecatio. Deus caelorum... exaudi me miseram, et de tua misericordia praesumentem* (Jud. 9, 14-17), et : *Erit hoc memoriale nominis tui, cum manus foeminae dejecerit eum* (ib. v. 15). En quot actus virtutum, tot velut arietes et catapultas ad fastum Holofernis labefactandum admovet. Neque unius humilitatis, sed et aliarum virtutum insigne specimen edit.

2. Secundo enim erat archistrategus iste ingenio ferox, ira, furore ac vindicta inflammatus, qui, ut cap. 3. Judith legitur, nullis populorum flectebatur obsequiis : et *quamvis principes ac civitates obviam sponte procc-*

derent, cum coronis et lampadibus, ducentes choros in tympanis et tibiis, ferociam tamen immanem pectoris ejus haud mitigare valuerunt; nam *et civitates eorum destruxit, et lucos succidit.* At qua arte Juditha furorem hunc domuit? qua ratione tigridem hanc efferatam cicuravit? non alia nisi mansuetudine, suavitate, et lenitate, verba lenia depromendo, sese ancillam, ipsum dominum compellando, in terram se prosternendo atque adorando: *Quae sum ego,* inquiebat, *ut contradicam domino meo?* Et audiit: *Invenisti gratiam coram me,* cap. 12, 13-17.

3. Erat dux ille Assyrius foedae libidinis mancipium, ut passim Assyrii: ideoque mox intuitu primo *captus est in oculis suis.* Verum ex adverso Judith summa castimoniae laude florebat, cilicioque carnem suam domabat.

4. Erat Holofernes ventri et abdomini suo natus, temulentiae perquam addictus, vino somnoque sepultus: *jacebat in lecto, nimia ebrietate sopitus,* cap. 13, 4, sed in heroina illa summa elucebat temperantia et sobrietas, utpote, quae nec vetitos ac immundos Assyriorum cibos degustabat, nec genio cum Holoferne indulgere sustinebat, atque hac ratione virtutibus contrariis, contraria vitia antevertens, prostravit; victrix temulento caput acinace demessuit, hostibusque debellatis, civitatem, cum plausu et gloria aeternae, obsidione liberavit.

Quod Juditha in alio, unusquisque in praxin redigat in semetipso: vitium quodvis, aut passionem indomitam, autumet esse hostem suum et Holofernem suum; Juditham vero rectam rationem seu voluntatem gratia et fide armatam, cujus est hostium machinationibus viriliter sese opponere, easque armis contrariis elidere.

Unusquisque, ait S. Jacobus in Epist. 1, 14, *tentatur a concupiscentia sua abstractus et illectus.* Concupiscentia autem seu appetitus est pars inferior animae, ad quam passiones pertinent, quae nos excaecat, et a rerum

caelestium ac meliorum consideratione abstrahit, ne ea cum rebus vilioribus, ad quas ipsa nos allicit, comparemus; atque ita abnegemus illa, quae ipsi placent, atque ad meliora convertamur; ubi vero partem superiorem sic abstraxit, ipsa ignescit suavitate rerum, erga quas afficitur, et in quas ex naturae suae corruptione fertur, juxta illud Apostoli: *Animalis homo non percipit ea, quae sunt spiritus* (1 Cor. 2, 14).

Huic igitur abstractioni mentis, et illectioni voluntatis, ac tentationi, ut non cedamus, nec vincamur, *antevertere oportet,* et illam concupiscentiam prius tentare aggredi et oppugnare armis mortificationis, antequam illa nos tentet. Quemadmodum Juditha ante conflictum cum Holoferne seipsam prius tentabat, ac per jejunia, cilicia, orationes et afflictiones praeparabat, ne ullo modo ab illo traheretur et superaretur, quem ipsa superare cupiebat; sacerdotesque urbem tradere volentes reprehendebat et similiter ad preces et jejunia hortabatur, ut non humana fiducia, sed divina niterentur.

Imitari hoc conantur tirones, dum tirocinii sui tempore et in omni reliqua vita superbiae febrim abjectis exercitiis, iracundiam mansuetudine, propriam voluntatem obedientia, lasciviam corporis castigatione, gulam temperantia et abnegatione supprimere, frangere ac debellare non desinunt : atque hoc ipsum, quod desiderat sanctus legislator, *tentationes antevertere* contrariisque armis subigere ac jugulare.

Hoc igitur sit in tirocinio, atque etiam postea, continuum studium nostrum, si Holoferni, id est vitio, caput amputare cupiamus, et tentationum radices destruere, ex quibus illae identidem propullulant. Atque hic constantia virili est opus ; neque enim uno alterove ictu res conficitur. Quid vero juvat alveum aliquoties exhaurire, si fontem, ex quo aqua nova indesinenter scaturit, non obstruamus? Quid juvat lilium superficie tenus abrum-

pere, si radicem pariter non evellamus ? Quid juvat, unum alterumve febris paroxysmum superare, si febrim ipsam calidam non curemus ? Antevertere ergo oportet et praevenire concupiscentiam, agnatasque eidem passiones contrariis petendo ac destruendo : duo enim contraria eidem simul inesse nequeunt, quin, expulso uno, alterum succedat.

II. Actuales tentationes curantur contrariis.

II. Altera pars pugnae sita est in aggrediendis morborum nostrorum spiritualium paroxysmis : id est, ut non solum concupiscentiae morbum praeveniamus atque antevertamus, sed ipsos etiam paroxysmos ac tentationes actu nos infestantes aggrediamur contrariisque armis perimere satagamus ; quemadmodum Juditha non solum praevie sese disposuerat, sed etiam actuali invitationi et tentationi resistebat, delicatas epulas cum Holoferne non manducando, sed viles secum allatas ; non bibendo vinum, sed aquam ; non se recreando cum hostibus, sed orando seorsim ac jejunando. Non absimilem tentationes jam praesentes retundendi methodum docuit Dominus S. Birgittam L. 4. Revelat. c. 4. *Diabolus*, inquit, *est quasi canis venaticus, currens ad te cum tentationibus et suggestionibus : sed si ei opposueris aliquod durum, quo dentes ejus dolcant, et obstupescant, mox resiliet a te.* Quodnam vero est istud durum, quod diabolo aut concupiscentiae tentanti objiciendum? Respondet *S. Basilius* in regulis fusius disputatis, responso 51 (MG. 31, 1040 sq.), contraria contrariis superanda: *Inanem gloriam*, inquit, *abjectioribus exercitiis imponendis, futilem et otiosam loquacitatem silentio; immodicum somnum vigilia et exercitiis orationum; segnitiem corporis laboribus suscipiendis gravioribus; edacitatem indecoram jejunio; murmurationem a reliquis segregatione.*

D. Basilio subscribit S. Ignatius, qui dura, id est contraria tentationi objicienda hortatur: 1. ut si quis ad superbiam propensus cernatur, aut actu infestetur, ad

humilia opera confugiat, quae superbis dura videntur et gravia. 2. Si quis carnis blandimentis ac titillationibus se infestatum senserit, asperitatem vestium, cibi potusque parsimoniam, aliasque corporis afflictationes adhibeat. 3. Si quis ad vanam sui talentorumque suorum complacentiam, aut ad aliorum despicientiam impellatur, seipsum profundissime in nihili sui abyssum deprimat et omnium nequissimum esse arbitretur. 4. Si ad indignationem ob reprehensionem aliquam aut aliam quamvis existimationis suae laesionem commoveri se sentiat, heroicos despicientiae sui actus eliciat, se omni honore indignum, omni vituperio dignissimum habeat. 5. Si ad vindictam de eo, a quo laesus est, quoquo modo sumendam incitetur, in ardentes fraternae charitatis actus erumpat, eum ceu Dei filium, membrum Christi, sponsam Spiritus sancti et SS. Triadis imaginem brachiis dilectionis complectatur, optando illi omnia vera bona, nulla omnino mala, cum desiderio, multo indigniora ab eo patiendi, et si opus foret, mortem ipsam oppetendo, amore Domini nostri Jesu Christi. 6. Si ad impatientiam, actus absolutissimae resignationis; si ad blasphemiam, Dei laudes; si contra fidem, fidei actus, atque ita in aliis, contraria contrariis retundat.

Quo autem certaminis hujus praxin clarius adhuc perspiciamus, non abs re erit, eam Christi et Sanctorum exemplis illustrare (Matth. c. 4). Satanas Redemptorem terno assaltu impetiit, sed toties telis contrariis repercussus. In primo impetu suggerebat: *Dic ut lapides isti panes fiant:* Erat tentatio haec de carne pascenda: et quid remedii opposuit? Amorem rerum spiritualium, verbi divini pabulum. *Non in solo pane vivit homo, sed in omni verbo, quod procedit de ore Dei.* In altero impetu tentabat vanitate et gloria inani, inquiens: *Mitte te deorsum. Scriptum est enim: Quia Angelis suis mandavit de te:* atque ita, illis te in lapsu cadentem excipien-

tibus, honorem et plausum a spectatoribus referes. At qua ratione impetum fregit? extraordinaria et insolita declinando, non se deorsum praecipitando, sed via ordinaria per scalarum gradus descendendo. Tertius assultus erat ambitionis: *Haec omnia tibi dabo.* Quo autem scuto telum hoc repulit? Humilitate, subjectione, adoratione Dei: *Dominum Deum tuum adorabis, et illi soli servies.* In omnibus his conflictibus, Christo quidem externis tantum, arma contraria contrariis opponendo, modum contra tentationes dimicandi nos docuit.

Haud absimilem discipulorum morbos curandi methodum Salvator usurpavit. Venerat cum illis Capharnaum; et cum scientia plus quam humana cognovisset eos ambitionis cupidine actos in via disputasse: *Quis eorum major esset* (Mc. 9, 33), dissimulavit, donec venissent domum. Quando eos ad se vocatos suaviter rogat (ib. 32): *Quid in via tractabatis?* At illi tacebant; nimirum miseri notantes se deprehensos, rubore suffusi obmutuerunt. Tunc medicinam adhibuit contrariam, et toto illos caelo aberrare docuit: Eum enim, qui ambit primas, ostendit omnium fore postremum, et puerulo in medium producto, dixit: *Amen, dico vobis, nisi conversi fueritis et efficiamini sicut parvuli, non intrabitis in regnum caelorum* (Matth. 18, 3); et *si quis vult primus esse, erit omnium novissimus* (Mt. 9, 34) et: *quicumque ergo humiliaverit se, sicut parvulus iste, hic est major in regno caelorum* (Matth. 18, 4). Ita non minus suaviter, quam efficaciter, ambitionis morbo medicinam contrariam applicuit et sanavit.

Pari methodo correxit Joannem et Jacobum Apostolos: qui dum transirent per Samariam et a Samaritanis inurbane ex oppido excluderentur, injuriam senserunt; et memores facti Eliae ignem e caelo evocantis, et Quinquagenarium extinguentis, vindictae cupidine acti ad Dominum ajunt: *Vis, dicimus, ut ignis descendat, de*

caelo et consumat illos (Luc. 9, 54)? Sed Dominus increpavit eos: *Nescitis, cujus spiritus estis. Filius hominis non venit animas perdere, sed salvare;* zelo vos agi creditis, sed vindictam spiratis; parum in schola mea profecistis, lectionemque de mansuetudine et patientia toties inculcatam nondum assecuti estis.

Christum Dominum imitati sunt Sancti, qui vel in se vel in aliis tentationes contrariis extinxerunt. S. Benedictus, tentatus a carnis illecebris, in praeacutis se volutavit vepribus, quod *S. Gregorius* Lib. 2. Dial. cap. 2 (ML. 66, 132) refert, causamque annectit: *Et per cutis vulnera eduxit a corpore vulnus mentis; quia voluptatem traxit in dolorem.* S. Franciscus gelu et nive carnem cum vitiis et concupiscentiis perdomuit, teste S. Bonaventura in cap. 5. S. Bernardus in lacum tempestate perfrigida insiliit, in eoque collo tenus immersus usque eo constitit, ut exanguis et tantum non congelatus omnem libidinis calorem extingueret. Simile quid praestitit S. Ignatius Parisiis, ut impudicum juvenem a libidinis aestu absterreret, teste P. Ribadeneira L. 1, vitae cap. 2. Idem P. Nicolao Bobadillae, uni ex decem primis sociis, petenti, ut liceret ex angusto et incommodo cubiculo ad aliud laxius migrare, renuntiari jussit, ut potius in angusto illo cubiculo reculas suas ita aptaret, ut pro duobus aliis accessuris locum faceret. Libens acquievit Bobadilla: nimirum paupertatem fugienti S. Pater dare voluit occasionem paupertatis majorem, et morbum contrario fugavit. Joannes de Abetodo Hispanus, Ecclesiastes apostolicus, quando a viris primae nobilitatis honor ei exhibebatur, ad eum avertendum objiciebat, an nescirent, cujus ipse originis, ex infami et perfida Maurorum gente foret? Morti jam proximum daemon visibiliter apparens stratagemate et telo vanae gloriae aggressus, enumerabat tot ejus per omnem viam in Dei et Ecclesiae causa labores et merita; cui ille alta, quam omnes astantes percepere,

voce: Quid ais miser? Cur non potius in memoriam revocas vilitatem mei generis? Cur non inculcas parentes meos pauperes arte fabrili vitam sustentantes? Quo audito, disparuit tentator, et Pater placidissima morte defunctus est Hispali anno 1578, 14 Maji. Cf. Tannerus Soc. Apost. imitat. pag. 159.

Quapropter, charissimi, dictum S. Ignatii consilium vel ab ipso tirocinio adhibeamus, tam in ipsis animi morbis, quam in paroxysmis eorum per contraria curandis. Et quidem primo morbos et radices tentationum, id est, vitia et passiones antevertere studeamus exemplo Judithae; et superbiam humilibus exercitiis continuis, iram mansuetudine, libidinem asperitate, gulam temperantia, vanam gloriam contemptu, odium charitate, timorem magnanimitate, hilaritate tristitiam. Deinde insurgentibus paroxysmis, eosdem quoque contrariis retundamus; exemplo Christi Domini, aliorumque Sanctorum, voluptatem dolore, inanem gloriam demissione, calorem frigore domando atque expellendo. Tentamur contra fidem? fidei actum, eliciamus; contra misericordiam? exerceamus spem; irruit spiritus blasphemiae? laudemus Dominum Deum nostrum, suspiciendo, magnificando, et glorificando eum in omnibus judiciis, operibus et permissionibus suis. Atque ita contraria contrariis facile feliciterque curabimus, et cum Juditha Holoferni stygio ac concupiscentiis ejus satellitibus caput generose amputabimus.

REGULA XV

DE EXACTA REGULARUM OBSERVATIONE.

EXHORTATIO I

IN EANDEM

Suadet constantem et perfectam observationem Regularem.

THEMA : *Inspice, et fac secundum exemplar quod tibi in monte monstratum est* (Ex. 25, 40) ; vel : *Omnes constanti animo incumbamus, ut nihil perfectionis in absoluta omnium constitutionum observatione praetermittamus* (Reg. 15).

Mandavit olim Dominus Moysi, ut ad cultum divinum populique devotionem tabernaculum extrueret. Erat illud, ut refert Josephus, quasi templum mobile ac portatile, ambulans una cum Hebraeis per desertum, et tentorii castrensis similitudinem referens ; quod dum castra essent movenda, solvi et convasari poterat. In hoc igitur tabernaculo, tanquam in domo Dei ac templo castrensi, Hebraei Deum colebant et hic vicissim se illis umbraculum et protectorem esse significabat. Cum vero Moyses modum et ideam hujus tabernaculi a se extruendi ignoraret, dixit illi Dominus : *Inspice, et fac secundum exemplar quod tibi in monte monstratum est.* Quando scilicet quadraginta diebus in monte Sinai commoranti, ibidem tibi a me descriptum est viva voce tabernaculum, et idea quaedam sensibilis demonstrata fuit. Secundum quam Moyses illud in tres partes, seu tria quasi cubicula distinxit. 1. Erat atrium pro laicis. 2. Sanctum pro sacerdotibus et levitis. 3. Sanctum Sanctorum pro summo Pontifice.

Ejusmodi quoque tabernaculum ac perfectionis templum omnibus nobis in corde nostro exstruendum est secundum exemplar, quod nobis in monte monstratum est, id est ad exemplum Christi crucifixi ac perfectionis ejus, quam Deus nobis in Sancto Ignatio tanquam exemplari vivo proposuit, et per illum in regulis ac constitutionibus delineavit. *Nescitis,* ait Apostolus (1 Cor. 3, 16): *quia templum Dei estis, et Spiritus Sanctus habitat in vobis.* In hoc templo ac tabernaculo perficiendo et ornando in dies nobis laborandum est. Et ne aberremus: *Inspice, et fac secundum exemplar,* id est secundum regulas, quae sunt exemplar a S. Ignatio nobis monstratum, in quibus seipsum ad vivum depinxit et altissimum nobis perfectionis fastigium ostendit.

Dividemus autem hoc templum seu tabernaculum in tres partes, in atrium, Sanctum, et Sanctum Sanctorum: in primo collocabimus tirones et incipientes, in secundo proficientes, in tertio perfectos; et quid singulis secundum exemplar regularum praescriptum faciendum incumbat, explicabimus.

I. Perfectio Incipientium.

I. Hisce verbis fabros et operarios suos S. Patriarcha noster excitat, animatque: *Omnes constanti animo incumbamus, ut nihil perfectionis in absoluta omnium constitutionum observatione praetermittamus. Omnes,* inquit, patres, magistri, fratres, omnes seniores et juniores, incipientes, proficientes et perfecti. Nullus enim, etiam novitius, in Societate est, qui ad studium perfectionis non teneatur: ideo enim saeculum deseruimus, ideo patrem et matrem caeteraque mundi bona dereliquimus; ideo omnes venimus, ut turrim perfectionis aedificemus, ut hoc tabernaculum in cordibus nostris exstruamus; eum in finem gratiam vocationis a Deo obtinuimus, quae gratia in hoc opere sancto nos mirifice adjuvat et confortat. Tironibus tamen et incipientibus, qui quasi in atrio religionis adhuc versantur, potissima cura incumbendum est in perfectionem atrii tabernaculi.

Atrium istud locus erat destinatus laicis, nunquam tabernaculum interius ingredientibus, continebatque duo, *labrum aeneum, et altare holocaustorum.* Labrum aeneum seu lavacrum significat sacramentum poenitentiae, quo tirones valde indigent, et altare holocaustorum significat vitiorum enecationem et mortificationem in Dei obsequium. In utroque rite obeundo omnes constanti animo incumbant, ut nihil perfectionis praetermittant ex regularum praescripto.

1. Primo quidem labro aeneo seu sacramento poenitentiae perquam diligenter utantur, tum in exhomologesi de tota vita, tum in semestralibus et hebdomadariis, quemadmodum in expositione regulae quintae, sextae, et septimae summarii insinuavimus. Quid peccata sunt aliud, quam sordes, quibus anima maculatur? sordes sunt avaritia, sordes luxuria, sordes superbia, invidia et reliqua peccata, de quibus Jeremias ait (Thren. 4, 5): *Qui nutriebantur in croceis, amplexati sunt stercora.* Hebraeus Interpres legit: Qui in cocco et purpura divinae charitatis fulgebant, amplexati sunt peccata infamia. Et Isaias Propheta saeculi sui crimina deploramus, inquit: *Facti sumus ut immundus omnes nos, et quasi pannus menstruatae universae justitiae nostrae* (c. 64, 6). Quid sunt peccatores, nisi upupae, de quibus Aristoteles L. 9, Hist. animal. c. 15, quod nidum potissimum faciant ex stercore hominis? Quid sunt impudici, nisi scarabaei foetentes, in scelerum suorum sordibus sese volutantes?

Quod si igitur tiro religiosus mundanae vitae decursu his sordibus conspurcatus fuerit; quidni ad labrum aeneum, ad sacramentum poenitentiae recurrat, et sordes abluat dicatque cum vate regio poenitente: *Lava me, munda me* (Psal. 50). Atque ut exponit Pepinus a. 5, in Psal. poenit: Lava pedes affectionum mearum depravatarum, sicut olim lavisti pedes discipulorum. Lava manus ab operationibus malis, ut earum sordes misericordia tua

eluantur. Lava caput meum a cogitationibus iniquis, lava corpus a corruptione carnis, lava oculos ab aspectibus impudicis, lava os et linguam a verbis mendacii et detractionis ; lava aures ab auditione alienae diffamationis ; lava me integre, ut partem tecum habere merear, quia scio, quod nullus nisi omnino mundus potest tecum habitare in caelestibus. Ita ille.

Nec sufficit semel lotum esse, sed iterum iterumque, amplius et amplius lotione indigemus, petamusque necesse est cum eodem vate coronato : *Amplius lava me.* Innocentius Pontifex hoc loco asserit iteratam lotionem adhiberi, quia culpa, quae nunc recenter dimittitur, licet tota per poenitentiam diluatur, adhuc tamen paenitenti sordet et foetet, eo quod serenitatem et securitatem conscientiae nondum habeat. Unde merito flagitat : *Amplius lava me,* ut exponit Augustinus, ab omnibus immunditiis in omnibus facultatibus et corporis sensibus ; S. Gregorius: ob maculas inveteratas, malitia magnas et oblivione deletas; Hesichius: ob peccati reliquias, ita ut nullum vestigium remaneat; S. Athanasius: ut praeter remissionem peccati, sanitatem, robur, pulchritudinem et tranquillitatem animi obtineat, ut non modo e numero reproborum recedat, verum etiam numero justorum adscribatur. Nemini enim certa est remissio ; unde Eccl. 5, 5, *de propitiato peccato noli esse sine metu.* Denique amplius lava me, quia nunquam poterit esse puritas tanta, quae Deo sit digna. *Lavabis* ergo *me, et super nivem dealbabor.*

Deinde lotione peracta ad altare holocaustorum tirones accedant oportet, et se totos Deo immolare. Holocaustum, vox graeca est ὅλον καυστον, id est totum combustum : quia totum in honorem Dei igne consumebatur ad significandum summum Dei in res omnes dominium, et quod illud offerentes protestarentur, se totos esse Dei eidemque se totos consecrare, ut quasi corpore pessun-

dato, animum cum hostiae suae fumo in caelum sustollerent atque in Deum transferrent. Holocaustum erat 1) bovis : id est corpore robustorum, qui labores suos commodis fraternis substernunt ; 2) ovium, id est eorum, qui imbecilles corpore, operum innocentia et morum simplicitate alios pascunt ; 3) avium, id est eorum, qui scientiae et contemplationi vacant ; vel, ut exponit Ribera L. 4, de templo c. 3, holocaustum columbae et turturis significat eos, qui per jugem carnis maceration-nem et voluntatis abnegationem se quasi hostias vivas Deo immolant (cf. Rom. 12, 1). Haec igitur est universa tironum occupatio, quamdiu versantur in religionis seu tabernaculi atrio : sese amplius purgare, et per abnegationem Deo immolare juxta regulam Summarii octavam, undecimam, duodecimam etc., et in his constanti animo sese exercere, nihilque perfectionis praetermittere.

II. Perfectio Proficientium.

II. Religiosi proficientes, et aliquam jam perfectionem majorem assecuti, quales in Societate censeri possunt scholastici, emissis votis, magistri, theologiae auditores, caeterique fratres nondum votis ultimis obligati, versantur in altera tabernaculi parte, quod vocatur Sanctum. In quo tria reperiuntur his necessaria atque utilia : altare thymiamatis, candelabrum et mensa panum propositionis.

1. Altare thymiamatis, ut exponit Ribera L. 2, de templo c. 11, significat eos, qui se dedunt orationi, laudi Dei, meditationi et contemplationi, optantque cum Davide : *Dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu Domini.* Sive enim meditationi matutinae vacent, sive Sacrificio Missae assistant, sive conscientiae latebras excutiant, sive officium aliasve preces recitent : dirigatur oratio sicut incensum suave et redolens in conspectu Dei, a quo ea mediante obtineant gratiam fructuose juventutem teneram erudiendi, in studiis proficiendi, castitatis, charitatis, justitiae, prudentiae, aliarumque virtutum habitus comparandi ac roborandi. Oratio enim,

ut tradit S. Laurentius Justinianus L. de discipl. c. 18, est *Virtutum nutrix, vitiorum interemptrix, charitatis robur, justitiae regula, prudentiae speculum, scientiae lumen, domestica Dei.*

2. Candelabrum aureum, septenis lucernis instructum, significat Ecclesiae Doctores, et eos qui fidem christianam ignorantibus tradunt, qui vita et doctrina in Ecclesia aut religione lucent. Ejusmodi candelabra in saeculi hujus tenebris lucentia, conentur esse magistri ac theologi nostri. Quorum prima lex sit a S. Bernardo tradita (v. in Cant. serm. 18, n. 3, ML. 183, 860) : *Doctor sit concha, non canalis :* Hoc est, prius scientiam recipiat eaque se impleat, ut eam deinde plenius in alios effundat ; prius se doceat, quam alios. Secunda lex non tantum intellectum, sed et affectum imbuat: nam *Doctrina spiritus non curiositatem, sed charitatem accendit,* inquit S. Bernardus. Tertia lex : prius doceat facto, quam verbo : sic enim Jesus prius coepit facere, quam docere. *S. Gregorius, cum imperio,* inquit, *docetur quod prius agitur quam dicatur ; nam doctrinae subtrahit fiduciam, quando conscientia praepedit linguam* (Moral. l. 23, c. 13, n. 24, M. L. 76, 265).

3. Tertium in Sancto repertum, est mensa panum propositionis, eos repraesentans, qui se dedunt eleemosynis et operibus charitatis. Quid agunt aliud literarum humaniorum, imo et philosophiae ac theologiae professores, quam opera misericordiae praestare, ignorantes docere, charitatisque multiplicia munia exercere ? quid Fratres nostri Marthae officiis addicti aliud agunt, sive cibum praeparent, sive potum depromant, sive panem pinsant, sive vestes sarciant, quam assiduis misericordiae et charitatis muniis vacare ? quam vero grata Deo opera ejusmodi accidant, sacrarum paginarum auctoritas innumeris locis et SS. Patrum consensus enuntiat. Ex omnibus seligo S. Chrysostomum, qui *homil. 9* [?] *in Matth.*

ait : *Eleemosyna amica Deo existit, et semper ei propinqua est : pro quibuscunque voluerit facile munus impetrat, vincula peccatorum ipsa dissolvit, fugat tenebras, extinguit ignem : huic cum multa fiducia portae coeli aperiuntur : et veluti Regina intrante, nullus janitorum, nullus custodum, qui assistunt, audet dicere : quae es tu vel unde ? sed omnes eam, ut Reginam suscipiunt.*

Quotquot igitur commorantur in tabernaculi Sancto, orationem, doctrinam, misericordiam, secundum regularum apicem exacte observare studeant, quemadmodum regula vicesima prima et secunda, regula decima quinta et 17, regula 44 et 45, aliaeque officiorum propriae postulant, et nihil perfectionis in absoluta earum observantia praetermittant.

III. Perfectio Perfectorum.

III. In Sancto demum Sanctorum versantur religiosi veterani diu multumque probati, in virtutis palaestra exercitati, charitate Dei et proximi succensi, quales esse decet professos et praesides ac praelatos, per arcam et propitiatorium designati.

1. In Sancto Sanctorum erat arca Domini de lignis setim compacta, instar parvae cistae quadratae vel quadrangulae alta cubitum cum dimidio, lata cubitum cum dimidio, longa vero cubitos duos cum dimidio. In hac arca tria erant ; tabulae legis, virga Aaronis et manna, tria praesidum et rectorum praesidia et dona : Arca Ecclesiae aut religionis, ejusve praeses habeat tabulas legis, virgam disciplinae et correctionis, ac manna dulcedinis in gubernatione : Ita *S. Gregorius* Epist. l. 1 ep. 25 (ML. 77, 476) : *Per Samaritani studium semivivus in stabulum ducitur, et vinum atque oleum ejus vulneribus adhibetur, ut per vinum scilicet mordeantur vulnera, per oleum foveantur..... Sit ergo amor, sed non emolliens ; sit rigor, sed non exasperans.* Habent apes mel, habent et aculeum, quo defendant alvearia. Sic qui regit, habeat mel, id est clementiae dulcedinem, habeat

et aculeum justitiae, quo adversus sceleratos rempublicam tueatur.

2. In Sancto Sanctorum reperire erat *propitiatorium. Facies et propitiatorium de auro mundissimo* (Ex. 25, 17). Eratque propitiatorium tabula operiens arcam, seu ejusdem operculum, sic dictum, quasi locus propitiationis, eo quod illic Deus apparens et Moysi loquens placabatur et propitiabatur populo. Idem propitiatorium, quatenus complectebatur cherubinos cum alis, erat quoque oraculum, e quo Deus edebat oracula, eratque velut thronus Dei, in quo sedere dicebatur: *Loquar ad te supra propitiatorium, ac de medio duorum Cherubim, qui erunt super arcam testimonii* (Ex. 25, 22).

Ejusmodi propitiatorium viros perfectos et sanctimonia conspicuos adumbrat, qui precibus suis et sanctis operibus Deum placant, per quos Deus oracula et monita salutis edit; Angelos et Cherubinos vitae puritate referunt et sapientiae luce. *Unusquisque*, ait *S. Gregorius* hom. 6, in Evang. n. 6 (ML. 76, 1098) *in quantum sufficit,... si a pravitate proximum revocat, si exhortari ad bene operandum curat, si aeternum regnum vel supplicium erranti denuntiat; cum sanctae annuntiationis verba impendit, profecto angelus existit.* Idem homil. 34 n. 11 (ib. col. 1252 sq.): *Qui secretorum caelestium summa capere praevalent, et nuntiare: quo ergo isti nisi inter Archangelorum numerum deputantur?..... Et sunt nonnulli, qui tanta Dei et proximi dilectione pleni sunt, ut Cherubim jure nominentur. Quia enim... Cherubim plenitudo scientiae dicitur, et Paulo dicente didicimus, quia plenitudo legis est charitas: omnes qui Dei et proximi charitate ceteris amplius pleni sunt, meritorum suorum sortem inter Cherubim numeros perceperunt. Et sunt nonnulli, qui supernae contemplationis facibus accensi in solo Conditoris desiderio anhelant, nihil jam in hoc mundo cupiunt, solo aeternitatis amore pascuntur,*

terrena quaeque abjiciunt, cuncta temporalia mente transcendunt, amant et ardent, atque in ipso suo ardore requiescunt, amando ardent, loquendo et alios accendunt, et quos verbo tangunt, ardere protinus in Dei amore faciunt. Quid ergo istos nisi Seraphim dixerim.... Qui ergo ita ad amorem sui Conditoris inflammati sunt, quo nisi inter Seraphim numerum sortem suae vocationis acceperunt. Hujusmodi ergo viri perfecti, aetate et sanctitate, ac charitate conspicui, nihil perfectionis in regulis suis intermittendo, sed et apices minimos observando ad culmen sanctimoniae conscenderunt.

Conentur itaque singuli, secundum ideam a S. Ignatio in regulis monstratam, perfectionis templum in semetipsis fabricare. Incipientes in atrio constituti, virtutibus quidem insistant, sed potissimum poenitentiae sacramento animam magis magisque emaculent, et passiones, vitia, concupiscentias, pravas consuetudines in altari, instar vitulorum et animalium, in holocaustum mortificatione concrement. Proficientes in Sancto, in altari thymiamatis preces puras offerant, instar candelabri, doctrinae et sapientiae luce alios illuminent et e mensa propositionum panes desumant, et opera misericordiae exerceant. Perfecti denique arcam Dei, cum tabulis legis, virga correctionis, et manna suavitatis in corde suo circumferant : alios Deo reconcilient, et orationibus sustentent, et Cherubinorum ac Seraphinorum more charitate pura ardeant aliosque accendant. Hac ratione omnes nihil in absoluta omnium constitutionum ac legum observatione praetermittent.

EXHORTATIO II

IN REGULAM XV.

Suadet minimarum regularum exactam observantiam.

THEMA : *Qui fidelis est in minimo, et in majori fidelis est* (Lucae 16, 10) ; vel ex Regula.

Caelestis sponsus in Canticis cor suum a sponsa amore occupatum ac vulneratum in uno oculorum et in uno crine colli asseruit. Mira sane conjunctio oculi et capilli ! quid in corpore humano nobilius, quid praestantius oculis ? Quid ex adverso vilius et exilius capillo ? Et tamen in utroque amore se captum, sauciumque sponsus praedicat : *Vulnerasti cor meum in uno oculorum tuorum, et in una crine colli tui* (Cant. 4, 9). Cur nam vero istud ? Manifestare voluit, non tantum praecipua membra, sed etiam viliora, non tantum illustriora et grandia opera, verum etiam minima, recta intentione peracta, sibi placere. Hac de causa S. Ignatius, dum in regula praesente praescribit, *nihil perfectionis in absoluta omnium constitutionum observatione praemittendum esse*, non tantum nos majora implere, verum et minima minime negligere voluit : ac proinde, ubi versio latina habet : Nihil *perfectionis ;* sanctus legislator in idiomate Hispanico, quo constitutiones ab eo consignatae sunt, scripsit : *Non perder puncto de perfectione,* adnitendum nobis esse, ut nec unum punctum apicemve perfectionis perdamus aut amittamus. Quemadmodum vero, ex sententia Davidis, gemina sunt justi hominisve pii officia, *declinare scilicet a malo et facere bonum,* sic hominis religiosi officia duo sunt, etiam minima a regulis praescripta observare ; minima enim neglecta multum detrimenti pariunt, minima exacte observata plurimum

emolumenti adferunt: quod exhortatione praesente explanabimus.

I. Minima in regulis vetita cavenda.

I. *Declina a malo :* id est, cave etiam minimum, quod regula sancta vetat. Duplicis autem generis reperire est defectus excessusve contra regulam ; alii accidunt citra peccatum, alii peccato obnoxii existunt. Violatur enim nonnunquam regula citra peccatum, quia Fundator ad peccatum transgressorem obstringere noluit, v. g. dum rumpitur silentium. Quamvis saepissime peccatum vel ob contemptum regulae, vel ratione votorum, vel alia de causa intercurrat.

1. Si regula violatur citra peccatum, est nihilominus ejusmodi transgressio quaedam imperfectio, est quaedam a via perfectionis exorbitatio, et in cursu ac stadio perfectionis remora seu retardatio. Cupit autem unice Deus nos non stare, sed currere ad bravium et ad metam perfectionis : *sic currite, ut comprehendatis* (1 Cor. 9, 24). Enixe optat nos ad perfectionem sublimen evolare : *Estote ergo vos perfecti, sicut et Pater vester caelestis perfectus est* (Matth. 5, 48).

Denique quaedam ingratitudo est erga divinam bonitatem, qua nos e saeculi labyrintho ad perfectionis semitam ducendo, ac media adeo praeclara, regularum praescripta adeo salutaria offerendo, maximo nos beneficio affecit ; nos vero hujusmodi donum negligendo, nostramque ei sensualitatem, aut commoditatem, propriamve voluntatem anteponendo, ingratos quodammodo benefactori tanto nos exhibemus, nec illud Apostoli observamus : *Grati estote* (Col. 3, 15).

Denique est negligentia quaepiam ac inobedientia, quae et Deo minus grata accidit, et ipsimet S. Fundatori nostro displiceat, cujus voluntas fuit, etiam minima a regulis vitia declinare ; ut vel ex eo patet, quod Neapoli sub ejus collegii initio designavit. Nicolaus Bobadilla unus e primis sociis in collegii illius gubernatione super-

intendentis nomine praesidebat, Andrea Oviedo Rectore, quem postea Patriarcham Pontifex in Aethiopiam misit. Inter eos autem non satis conveniebat in ratione gubernandi, cum quidquid Andreas adstringeret, Nicolaus relaxaret. *Putidum*, inquit Orlandinus historicus noster L. 12. n. 23. *Bobadillae videbatur sanctitatem Societatis exiguis quibusdam legibus alligari; censebatque domesticam disciplinam, non tam ad minutissimarum legum normam, quam ad solidae virtutis rationem, dirigendam.* Quasi vero solida virtus quidquam, quod gratum sit Deo, minimum putet, vel consistere et absolutionem suam habere sine his ornamentis et coloribus possit. Quid inde secutum est? Leviorum neglectu legum, veluti quibusdam fractis vinculis, fluere sensim disciplina domestica visa est ac dilabi. Quod ubi cognovit Ignatius, remedium adhibuit, curam minimorum atque observantiam. Jussit Oviedum suo munere tota libertate defungi, nec se interponere Bobadillam, advigilarique ad custodiam legum minutissimarum. Sentiebat enim in his violandis plus plerumque latere periculi, quam in maximis, proterea quod maximarum damnum, si violentur, appareat, facileque poena in promptu est; at eorum, quae pro minimis habentur, exitium, nisi progrediente tempore non sentitur: haec Orlandinus. Ex quibus voluntas, consiliumque S. Patris abunde elucescit.

2. Si vero legum praevaricatio cum peccato conjuncta est, liquet longe studiosius esse declinandam. Ratio prima est, quoniam peccatum quodcumque etiam minimum Deo displicet, illumque offendit; quid vero, quantique offensa Divina sit aestimanda, patet consideranti majestatemque divinam aequa lance ponderare scienti. Etenim offendere baronem, aut comitem, magni ducitur; offendere regem aut principem etiam leviter, ob sublimitatem personae, longe gravius censetur: quid igitur erit infinitam Numinis supremi Majestatem offendere? Recte

S. Isidorus ait : *Qui infinitatem Dei considerat ex minimis offensam, nequaquam minima vocat, sed horrenda : profecto satis hoc est, ut magna putemus quaelibet minima, quae contra maximum committimus.* Apposite quoque in hanc rem S. Anselmus in epist. ad monach. Cestrenses (lib. 3 epist., ep. 49, ML. 159, 80) : *Si de virtute in virtutem et de profectu in profectum vultis ascendere, semper timete in minimis Deum offendere. Non debetis considerare quam parva sit res quam contra prohibitionem facitis, sed quantum malum sit inobedientia quam pro parva re incurritis.* Praeclara est institutio B. Paulae apud Hieronymum Epist. ad Eustoch. Ep. 27 (nov. ord. 108, n. 19, ML. 22, 897) : *Furtum,* inquit, *quasi sacrilegium detestabatur ; et quod inter saeculi homines vel leve putantur vel nihil, hoc in monasteriis gravissimum dicebat esse delictum.*

Ratio altera est, quantum exiguae legum transgressiones Deo displiceant, ex earum poena cognoscimus, et minima delicta in conspectu Dei haud esse minima liquido perspicimus. Quid enim ? an leve piaculum esse censebimus, quod Numen benignissimum ipso mortis supplicio plectit ? Veluti observavit S. Chrysostomus in supplicio uxoris Loth. *Cur,* inquit, *haec mulier, quae serva Dei erat, occisa fuit et in salis simulacrum versa ? Occidit ne aliquem ? An adulterium commisit ? an perjurium ? non ; sed id fecit, quod nos nihil putaremus ; hoc solum, quod retorsit oculos.* Quare infert S. Chrysostomus : *Neque leve dicendum est, quod hominem contemnendo occidit.* Non absimiles poenas in levibus delictis Ozae, Davidis et aliorum graviter punitorum videre est. Et ne aetatem nostram taciti praetereamus, mirum est, quod annales nostri de zelosissimo Patre nostro Christophoro Ortizio viro apostolico tradiderunt. Hic, quod apud Praesides suos officium honoratius sibi delatum nimis deprecaretur, fulmine a Deo percussus

est : licet noxa ea honorem deprecantis minima fuerit, et viri optimi gloriam mirandis operibus illustrare eidem Deo placuerit.

Nemo igitur dicat : Haec legis nostrae transgressio modica est ; si silentium rupero, si absque licentia rem modicam aliis tribuero, aut accepero, si alienum cubiculum ingressus fuero, si verbis charitatem laesero, si temporis exiguum intervallum inutiliter insumpsero, si officii mei partes negligentius explevero, minuta haec sunt ; stillae sunt, scintillae sunt, res exiguae sunt. Verum nescisne nautam, si parvam navis rimam non obturet, per stillas illapsas tandem cum nave submergi ? Nescisne quantum vel una scintilla non raro excitarit incendium ? Unus curiosus oculorum jactus in quam criminum voraginem Davidem praecipitavit ? Unde saepius horrendi religiosorum extitere lapsus ? Unde ruinae et casus ? minimis a stillis, ab exiguis regularum transgressionibus ad graviores paulatim sunt prolapsi. Recte Abbas Theodoretus ap. Cassianum Coll. 6, cap. ult. (ML. 49, 667) ait : *Lapsus quisquam nequaquam subitanea ruina corruisse credendus est :* quod apta declarat similitudine. *Quemadmodum domus nunquam subitaneo ad ruinam impulsu procumbit nisi aut antiquo vitio fundamenti, aut longa habitantium desidia, stillicidiis primum parvissimis penetrantibus corrupta sensim fuerint munimenta tectorum. — In pigritiis* enim, ait Ecclesiastes (10, 18) *humiliabitur contignatio, et in segnitie manus, stillabit domus.*

II. Minima, in regulis praescripta, observanda.

II. Deinde alterius generis minima sunt, quae a regulis praescribuntur observanda ; et his complectimur verbis : *Fac bonum,* id est ad amussim observa omnes leges Ordinis scriptas, constitutiones, regulas communes, et officii proprias ; leges item non scriptas, sed a Superioribus viva voce traditas, uti et consuetudines approbatas modumque scriptum haec omnia probe exsequendi. Hu-

jusmodi actiones a regula mandatae in oculis mundi et imperitorum exigui non raro momenti esse judicantur, at in oculis Dei ac virorum spiritualium magni ponderis et meriti esse censentur. Quare imitari nos oportet sedulos aurifabros, qui exigua auri argentive fragmenta pulvisculosque abrasos colligunt, atque ex iis probe collectis non levem tandem metalli pretiosi massam conflant.

Quia et colligere easdem actiones oportet tanquam minutas, sed pretiosissimas margaritas, quibus animas nostras ornemus gratumque Deo omnipotenti domicilium exhibeamus. S. Paulinus Epist. ad Amandum (nov. ord. ep. 36, n. 1, ML. 61, 351) : *Non ideo,* inquit, *margarita vilis est, quia exigua ; sed ideo magis pretiosa, quia et in exiguo modo magnum pretium habet.* Status religiosus, ut auctor est Doctor mellifluus Homil. de margar. [est sermo dubius cf. ML. 184, 1131], *margarita est evangelica, pro qua universa Deo dare debemus.* Nec tantum status in se, sed ipsae etiam virtutum functiones, S. Chrysostomi judicio (in 1 Tim. hom. 14, n. 6, MG. 62, 578) sunt margaritae : igitur magni faciendae, licet vulgi opinione erronea aestimentur exiguae. Veritati enim consentaneum est, quod scribit *S. Basilius* Constit. monast. c. 23 (MG. 31, 1412) : *Nihil est minutum, quod Dei causa fiat ; sed grande et spirituale, et ejusmodi, quod caelum nobis, et praemia caelestia conciliet.*

Causae autem, cur divina liberalitas minimas actiones, ex obedientia et praescripto regulae praestitas, tantis donis remuneret, sunt variae.

1. Est fidelitas rite Deo grata, quam servi fideles erga Deum ac Dominum suum demonstrant ; haec enim fidelitas in minimis, gratitudine condita, divinam bonitatem excitat ad conferenda beneficia majora : *Euge serve bone et fidelis, quia in pauca fuisti fidelis, super multa te constituam* (Matth. 25, 21), quemadmodum et principes mundi hujus thesauris suis praefectos, si fideles reperiant

in minimis, maximas eis gazas credunt : prudenter enim etiam in maximis fidelitatem amaturos arbitrantur.

2. Causa altera fervor est talium regulae observatorum, qui illos ad minima curanda inducit ; moraliter enim haud possibile est, non neminem minima magna diligentia curare omnia, quin magno spiritus fervore bulliat. Quot enim hisce in rebus difficultates superandae, quot abnegationes obeundae, quot respectus humani conculcandi veniunt ? quae tepiditate languens nunquam superarit. Ejusmodi fervor eluxit in S. Aloysio, S. Stanislao, S. Joanne Berchmanno, et aliis, qui minima quaeque studio diligentissimo curabant. Temporis rationem exactissimam gerebant ; actiones tempore praefixo obibant, nec in aliud tempus differebant ; omnes ordinis caeremonias ac ritus accuratissime servabant. Ad primum campanae sonum ab eo, a quo tunc cessandum erat, desistebant, atque id, ad quod accersebantur, auspicari incipiebant. Ea diligentia, fervore et affectu fratribus ad mensam ministrabant, quemadmodum Christo Domino in carne apparenti ministraturi fuissent. Ea propensione, promptitudine et alacritate absque omni excusatione exequebantur a minimo Superiore imperata, quemadmodum ea, quae ab ipsomet Praeposito generali aut Provinciali praesente rogata injunctave fuissent. Ea benevolentia ac sedulitate rogati operam suam navabant fratri minimo, a quo nihil sperabant, qua Superiori maximo petenti eam praestitissent. Ea accuratione servabant omnia extra domum in itinere, qua domesticos intra parietes in oculis praesidum ea obivissent. Denique regulas omnes, pro parvis habitas a tepidis, ea semper accuratione servabant, ac si universa in iis perfectio ac sanctimonia sita fuisset. Nec ullis respectibus humanis ad earum violationem sese induci sinebant. Unde illud piissimi Berchmanni acroama : *Disrumpar potius, quam ullam Ordinis mei regulam deliberate transgrediar.*

3. Causa est conservatio Ordinis religiosi : minimarum enim legum observatio religionem in flore et vigore conservat ; minimarum ex adverso regularum neglectus disciplinam laxat, ac religionem pedetentim destruit ac pessumdat. Docuit id Deus S. Mariam Magdalenam de Pazzis p. 4, vitae c. 14, in quadam revelatione : Inter quinque res pro quovis ordine in primaevo statu conservando petendas, hanc quoque perpetuo flagitandam esse : Ut *omnes religiosi perfecte cognoscant, quanti sit momenti observare rem quamlibet minimam regulae suae sanctae.*

Quae cum ita sint, dilectissimi, regulas quantumvis parvas omni studio exsequi allaboremus; minima, quae iis vetantur, etsi peccato obnoxia non sint, vitemus, tanquam imperfectiones, ingratitudines, negligentias et inobedientias nocivas ; si vero cum peccato sint conjuncta, tanquam offensas Deo displicentes, ingratas, odio habitas, et poenis ac suppliciis dignas, omni studio declinemus. Ea vero minima, quae a regulis praestanda injunguntur, omni diligentia et accuratione obeamus, ut meritorum multarum margaritas pretiosas colligamus, Deo fidelitatem nostram probemus, fervorem demonstremus, ordinem nostrum in flore et vigore pristino custodiamus. In omni perfectionis genere excellamus. *Nemo se ipse fallat,* inquiebat S. Franciscus Xaverius, *non potest quisquam in rebus magnis excellere, qui non prius excellat in parvis.* Et infra : *Qui parvo oneri ferendo non sit, multo minus magnum est laturus.* Et Christus Dominus S. Brigittae affirmavit L. 5. Revel. interrog. 13. *Qui non bene utitur minimis, justum est, ut maximus non glorietur.* Hoc demum est, quod initio asserebamus in themate : *Qui fidelis est in minimo, et in majori fidelis est* (Luc. 16, 10). Et e contrario, qui in minimo fidelis non erit, utique nec erit in majori.

REGULA XVI

De Virtutibus solidis, et rerum spiritualium pretio.

EXHORTATIO I

IN REGULAM XVI.

Ostendit Religioso Societatis studendum virtutibus solidis.

THEMA : *Quasi vas auri solidum, ornatum omni lapide pretioso* (Eccli. 50, 10) ; vel : *Omnes in virtutum solidarum ac perfectarum, et rerum spiritualium studium incumbant* (Reg. 16).

Simonem Oniae filium sacerdotem magnum magnificis celebrat praeconiis Siracides : illum enim stellam matutinam, lunam plenam, solis instar radiantem nuncupat ; ut arcum inter nebulas refulgentem, instar rosarum vernantem, instar thuris redolentem ob oculos ponit. Nobis inter praestantissima haec encomia in praesenti arridet quod mox subtexit : *Quasi vas auri solidum, ornatum omni lapide pretioso* (Eccl. 50, 10) id est, instar vasis ex auro mundissimo conflati, in domo Domini eum coruscasse. Idem in quemvis religiosum vitae activae consecratum cadit elogium, ut nimirum divinae gratiae subsidio evadat 1. *Vas auri,* sive vas aureum, vas pretiosum, veris, non falsis fucatisque virtutibus praeditum. 2. *Vas solidum,* id est solidis ac constantibus virtutibus conspicuum. 3. *Vas ornatum omni lapide pretioso,* id est, non una alterave dumtaxat virtute, sed omni virtutum genere condecoratum. Hoc enim fine religiosi a Deo vocati vasaque electionis destinati sunt, ut eant et fructum omnium virtutum afferant, atque ita demum

instructi ac exornati cum Paulo *portent nomen Jesu coram gentibus et regibus et filiis Israel* (Act. 9, 15).

Quae tria, ut facilius assequamur, eadem explanemus.

I. Encomium Religiosi: sit Vas aureum.

I. Encomium primum religiosi vitae activae addicti, (quales sunt, quotquot Societati Jesu nomen dedere) est, ut sit *vas aureum;* non vas ligneum cupreumve, exterius solummodo inauratum et coruscans; sed ex vero puroque auro confectum: id est, ut virtutibus veris, non fictis, non simulatis atque fucatis refulgeat. Ratio est manifesta: cum enim Religiosus ejusmodi, secundum vocationis suae ac instituti praescriptum, alios veras genuinasque virtutes docere atque instillare debeat; omnino necessarium est, ut eas ipse ante possideat: ut enim Philosophi trito suo axiomate ferunt: Nemo aliis confert, quo ipse caret.

Magna proinde illi cautela et industria adhibenda est. 1. In virtutibus discernendis, et a vitiis distinguendis. Vitia enim, (ut B. Albertus M. in prologo Paradisi sui notat) cum magna sint foeditate, ne suos amatores absterreant, larvam virtutum induunt, ut virtutes esse videantur. Quemadmodum Ephrataei (Judic. 12, 5) se Galaditas simulabant, ut mortem effugerent, at e loquela sunt proditi; quemadmodum in lege veteri pseudoprophetae veros se esse prophetas simulabant, atque jactabant, in ore identidem habentes consuetam prophetarum loquendi formulam: *Dicit Dominus;* quemadmodum quoque in nova lege haeresiarchae vaferrimi nequissimique se veros Ecclesiae doctores venditant, cum non nisi cerebri sui commenta et deliramenta divendant: ita pariter vitia fucum faciunt, ac se virtutes esse mentiuntur.

Vicina sunt, inquit *S. Hieronymus* Dial. adv. Pelagianos (ML. 23, 580) *vitia virtutibus; et si paululum declinaveris, aut errandum tibi est, aut in praeceps cadendum. Quantum enim inter se distant pertinacia et*

perseverantia, parsimonia et frugalitas, liberalitas et profusio, prudentia et calliditas, fortitudo et temeritas, cautela et timiditas? Quorum alia ad bona, alia referuntur ad mala. Et idem in Epist. ad Laetam (ML. 22, 873): *Venena non dantur nisi melle circumlita; et vitia non decipiunt, nisi sub specie umbraque virtutum.* Alludens ad illud Juvenalis, Satyra 14: *Fallit enim vitium specie virtutis et umbra.*

Similia profert S. Ambrosius, S. Basilius, S. Chrysostomus et S. Augustinus: ex quibus B Albertus M. l. c. ait: *Severitas putatur esse justitia; amaritudo mentis dicitur maturitas; jucunda loquacitas dicitur affabilitas; dissolutio creditur spiritualis mentis laetitia; pigritia sive inordinata tristitia judicatur morum gravitas; tepor seu torpor creditur discretio; ornatus superfluus creditur munditia; superabundantia in victu et familia vocatur honestas; prodigalitas dicitur liberalitas; avaritia creditur providentia; pertinacia judicatur constantia; dolositas vocatur prudentia; hypocrisis dicitur sanctitas;... praesumptio dicitur spes; carnalis amor judicatur charitas..... Sicut autem falsis denariis nihil emitur boni; sic nec falsis virtutibus regnum caelorum comparatur.*

Sic ex adverso: *Virtutes sunt,* ait idem B. Albertus l. c..., *quas insipientes judicant esse vitia: sicut justitia judicatur esse severitas; maturitas vocatur apud eos mentis amaritudo; constantia dicitur pertinacia; quod fit per humilitatem, dicitur fieri per vanam gloriam; quod fit per sanctitatem, fieri dicunt per hypocrisin vel apparentiam; quod fit zelo justitiae, fieri dicunt zelo vindictae...: quod fit per spiritualem dilectionem, fieri dicunt propter carnalem amorem; quod fit pura intentione, fieri dicunt pro temporali consolatione:* atque ita de aliis.

Quare religiosus, praecipue tiro, sibi dictum arbitretur

illud *D. Hieronymi* in epist. de Virgin. ad Demetriadem: *Summa tibi scientia sit, notitia summa, vitia virtutesque distinguere: quae, quamquam semper sibi contraria sint, aliqua tamen ex eis tanta junguntur similitudine, ut discerni omnino vix possint.* Deinde conetur ignorantiam virtutum, hoc aevo adeo in mundo dominantem, e corde suo proscribere. *S. Laurentius Justinianus* de casto connub. c. 17, diserte fatetur eam non solum reperiri in peccatoribus, qui cum sint tenebrae, verbi lucem non mereantur recipere: *Et lux in tenebris lucet, et tenebrae eam non comprehenderunt;* verum etiam in justis, qui per adoptionis gratiam filii Dei nuncupantur. Denique nemo in sola virtutum cognitione speculativa sistat; sed veras, practicasque virtutes acquirere studeat: veras, inquam, et sinceras, non simulatas et hypocriticas; quae non ornant, sed defaedant; non praemium, sed poenam cum Pharisaeis promerentur: *Multo enim deformior est illa superbia, quae sub quibusdam humilitatis signis latet,* teste S. Hieronymo l. 2. Epist. 23. Demum practicas, et efficaces; non otiosas et steriles, quae virtutum nomen haud promerentur, vel ethnicis testibus; unde canit Horatius:

Paulum sepultae distat inertiae celata virtus. Et Claudianus:

Vile latens virtus: quid enim submersa tenebris
Proderit obscuris? veluti sine remige puppis,
Aut lyra quae reticet, vel qui non tenditur arcus.

II. Sit vas solidum.

II. Alterum Simonis Oniae filii encomium fuit, extitisse non solum vas aureum, sed etiam *vas solidum.* Idem quoque convenit cuivis religioso, ac praesertim animarum saluti operam navanti: vas sit solidum, id est virtutibus solidis exornatum; solidae autem virtutes sunt, quae non instar arundinis, aut fistulae fragilis, vacuae et inanes sunt, sed velut lignum solidum, aut os durum et interius non excavatum, robustae sunt ac fortes, nec

facile franguntur aut superantur. Solidae virtutes sunt, quae non velut naves inanes inter procellas fluctuant, sed velut rupes inter fluctus perstant insuperabiles; quae non ut luna mutabiles, sed velut sol inter nubes et tempestates invariatae et velut adamas inter malleos inconcussae persistunt.

Hoc inter sapientem insipientemque architectum interest discriminis quod ille supra petram, hic supra arenam, ille solidum, et firmum, hic labile exstruat aedificium. Hujusmodi domum solidam struit sapiens, directrice sapientia. *Sapientia* enim *aedificavit sibi domum, excidit columnas septem* (Prov. 9, 1). Per columnas septem, septenae virtutes; tres theologicae, fides, spes, charitas, et quatuor morales, justitia, fortitudo, prudentia et temperantia exhibentur; ad quas reliquae reducuntur, atque his suffulta domus stabilis firmaque consistit, praesertim si humilitati profundae ceu basi ac fundamento innitatur; ita ut nec ventorum turbine, nec maris aestu, nec pluviae impetu labefactari valeat, omnibus adversis ac tempestatibus superior. *S. Cyprianus* Epist. 2 [?] docet *viros graves semel super petram robustam solida stabilitate fundatos, non dico aura levi, sed nec vento, nec turbine commoveri.*

Tunc autem solida et firma stat fidei nostrae columna, quando nec mortis pericula, nec tyrannorum supplicia eam valent evertere. Columna spei stat immota, si viriliter resistat malis et confortetur in bonis; si generose aggrediatur ardua et fortiter in iis perseveret. Columna charitatis stat inconcussa et est solida, quando, ut loquitur S. Laurentius Justinianus de cast. connub. c. 3, *semper est fortis, nescit cedere, aspera non veretur, pati non recusat; aggreditur ardua, adversa sustinet; dolorem non sentit. Si pugna excitetur, si ebulliant vitia, si totus concitetur mundus, prosterni non valebit. — Aquae multae non potuerunt extinguere charitatem* (Cant. 8, 9).

Quoniam in fortitudine sapientiae, et in solditate virtutis fundata est. Solida est columna prudentiae, quae non solum recte judicat et eligit, verum etiam voluntatem et reliquas vires efficaciter per imperium inflectit et bona strenue perficit. *Vir* enim *sapiens, fortis est; et vir doctus, robustus et validus* (Prov. 24, 5). Columna justitiae solida est, quando suum cuique tribuit, nec ullis promissis, nec praemiis aut minis ab officio dimoveri se sinit. Columna fortudinis solida est, dum mentem roborat ad faciendum bona, ad tolerandum adversa, ad vincendum vitia omniaque nociva. Solida denique perstat temperantiae columna, dum fortiter cupiditates resecat, nihil poenitendum appetit, in nullo moderationis legem excedit, et sub jugo rationis appetitum domat. Denique omnis illa virtus soliditatis nomine et omine gaudet, quae ab usu et exercitio suo in adversis minime desistit.

Tales ergo studeamus acquirere virtutes, vel ab ipso tirocinio auspicando, quae nos vas auri solidum coram oculis divinis efficiant; tale perfectionis aedificium in nobis exstruere moliamur, quod nec pluviae nec venti evertant; tales locemus virtutum columnas, quae nullis adversitatibus tentationibusque nullis concutiantur ac labefactentur: quod certo consequemur, si, ut docet R. P. Franciscus Suarez, fundentur in profunda humilitate, contemptu omnium terrenorum, ac puro amore Dei.

III. Sit Vas ornatum.

III. Tertium Simonis sacerdotis magni encomium est, fuisse *vas ornatum omni lapide pretioso:* id est omni genere virtutum. Idem cuilibet religioso, praesertim animarum zelatori convenit, cum alios ex officio erudire ipsi incumbat: si enim vel unica destituatur virtute, an non quod una manu aedificat, altera destruet? careat enim v. g. prudentiae oculo: quoties impinget? careat temperantiae fraeno: quoties excedet? careat solo castimoniae lilio: an non omnia volutabuntur in sordibus? careat una charitate: an non erit cymbalum tinniens et

aes sonans, sonitum quidem edens, sed corda non feriens, aures implens, sed animas minime ad frugem meliorem reducens?

Deinde, tam arcto inter se virtutes nectuntur vinculo, ut una absque alia subsistere nequeat: et si vel una deficiat, in alia soliditas pereat. Qua enim, obsecro, ratione exercebis misericordiam, nisi adsit liberalitas? quo pacto exercebis obedientiam, nisi adsit patientia? quomodo in contemptibus et contumeliis assurges in actus patientiae, si desit humilitas? declarat idipsum egregie *S. Gregorius M.* l. 22, moral. c. 1 (ML. 76, 211 sq.), dum ait: *Quisquis virtute aliqua pollere creditur, tunc veraciter pollet, cum vitiis alia ex parte non subjacet; nam si ex alio vitiis subditur, nec hoc est solidum, ubi stare putabatur. Nam saepe quosdam pudicos vidisse nos contigit, sed non humiles; quosdam vero quasi humiles, sed non misericordes; quosdam vero quasi misericordes, sed nequaquam justos; quosdam vero quasi justos, sed in se potius quam in Domino confidentes. Et certum est quia nec castitas in ejus corde vera est, cui humilitas deest, quippe quia superbia se intrinsecus corrumpente fornicatur, si semetipsam diligens, a divino recedit amore. Nec humilitas vera est cui misericordia juncta non est, quia nec debet humilitas dici, quae ad compassionem fraternae miseriae nescit inclinari. Nec misericordia vera est quae a rectitudine justitiae existit aliena, quia quae potest per injustitiam pollui, nescit procul dubio sibimetipsi misereri. Nec justitia vera est quae fiduciam suam non in Conditore omnium, sed in se fortasse, aut in rebus conditis ponit, quia dum a Creatore spem subtrahit, ipse sibi principalis justitiae ordinem pervertit.* Patet itaque virtutem unam absque alia, aut omnino nullam, aut mancam saltem atque imperfectam existere.

Haud absimilem de quatuor virtutibus moralibus pri-

mis discursum instituit *D. Augustinus* [?] *Tanto*, inquit, *perfectae sunt singulae, quanto vicissim sibimet conjunctae : disjunctae autem perfectae esse nequaquam possunt : quia nec prudentia vera est, quae justa, fortis et temperans non est : nec perfecta temperantia, quae justa, fortis et prudens non est : nec fortitudo integra, quae prudens, temperans et justa non est : nec vera justitia, quae prudens, fortis et temperans non est.* Si vel una ex aedificio tollatur columna, non raro corruit : ita pariter si vel una hominem virtus deficiat, corruet. Studeamus igitur in virtutum omnium collectione aemulari sponsam, in eo genere admirabilem ; de qua coelestes genii jure interrogant : *Quae est ista, quae ascendit per desertum sicut virgula fumi ex aromatibus myrrhae et thuris, et universi pulveris pigmentarii* (Cantic. 3, 6) ? id est, omnium virtutum redolens aromatibus, et amabilem fragrantiam emittens.

Quapropter, dilectissimi, ante omnia ingens in nobis virtutum solidarum desiderium excitemus : ejusmodi desiderium virtutum est principium, quod cordis januam aperit, et virtutes introducit : *Hoc desiderio*, ait *S. Laurentius Justinianus*, de interiori conflictu c. 9. *Sancti naturam vicerunt ; superarunt daemones, debellarunt mundum, seipsos subegerunt, diripuerunt caelum, imitatores facti sunt Dei ;* veris virtutibus sese exornando. Deinde tanti dictus Sanctus ducit hoc desiderium, si efficax igneumque fuerit, ut aliis donis longe anteponat : *Virtutis*, ait, *desiderium praecellit miraculorum operationem, prophetiae donum, linguarum genera, interpretationem sermonum, sanitatum gratiam, naturalium scientiam, et cognitionem caelestium : multi talibus ornati perierunt, virtutibus autem nemo.* Ejusmodi igitur desiderio succensi ac praemuniti manum operi admoveamus, et gratiae divinae subsidio conemur esse 1. *Vas aureum*, veris, non fucatis, et ad exteriorem spe-

ciem nitentibus dumtaxat virtutibus praeditum. 2. *Vas solidum*, virtutibus solidis, columnarum instar, inter adversa inconcussis conspicuum. 3. *Vas omni lapide pretioso ornatum*, et virtutum omnium complexione insignitum. Quod si praestiterimus, digni aliquando inveniemur, qui tanquam vasa aurea et pretiosa in coelesti gloria mensae Divinae inferamur, in conspectu ejus fulgeamus, eumque oblectemus in perpetuas aeternitates. Ex adverso autem, si ceu vasa cuprea, auri fulgore exterius tantum illita, veris autem solidisque virtutibus destituta inveniamur, tanquam vasa reproba, tanquam testae et vitra, cum summa confusione nostra aeternoque dolore confrigemur et abjiciemur.

EXHORTATIO II

Demonstrat majus momentum esse in virtute et spiritualibus quam in doctrina ac donis naturalibus.

THEMA: *Quae autem desursum est sapientia..., plena est misericordia, et fructibus bonis* (Jac. 3, 17); vel: *In hujusmodi majus momentum, quam in doctrina vel aliis donis naturalibus et humanis constitutum esse ducant* (Regula 16).

De S. Abbate Gelasimo refert in anno caelesti ad diem decimum Martii Joannes Nadasi: quod, cum pro eleemosyna larga sibi allata Psalmum *De profundis* recitasset, atque eleemosynae largitor risisset, aurum submissum in bilance hinc, et inde in chartula exaratum Psalmum *De profundis* appenderit, et bilanx chartulam longe majoris ponderis prae pecunia esse demonstrarit. Non impari modo, si et nos cuncta naturae artisque dona cum supernaturalibus ac spiritualibus in justa aeternitatis

bilance appenderimus, haec illis longissime praeponderare deprehendemus. Duplex reperitur in hominibus sapientia et prudentia: una est naturalis, terrena ac humana; alia supernaturalis, caelestis, ac divina. Utriusque meminit S. Jacobus in epistola sua catholica 3, 17, dum hanc nuncupat sapientiam, quae desursum est: illam vero, quae de sursum non est. *Sapientia quae desursum est,* inquit, *primum quidem pudica est, deinde pacifica, modesta..., plena misericordia, et fructibus bonis:* quae de sursum non est, ab eo vocatur *terrena,* et si contentiones rixasque pariat, et cum superbia aliisque peccatis sit conjuncta, *animalis et diabolica.* Prima omnis generis scientias naturales et artificiosas complectitur; ut grammaticam, poesim, rhetoricen, philosophiam, politicam, experimentalem et conversativam, atque his annexa dona naturalia, ingenium felix, judicium acre, vires corporis, vocem canoram, eloquentiam et similia. Secunda pietatem, religionem, virtutem, charitatem, zelum animarum, aliaque ad perfectionem spectantia continet, et his annexa exercitia spiritualia, ut meditationem, examina, lectionem piam, cognitionem rerum asceticarum etc.

De utraque S. Ignatius cum patribus sanctis duo tradit axiomata, tamquam praeclarissima vitae activae fundamenta. 1. In hac secunda sapientia majus momentum esse, quam in prima et donis naturalibus. 2. Causam ejus assignat, eo quod haec interior sit et spiritualis, ex qua omnis vis et efficacia ab illa dimanat. Quod ad oculum pateat, utramque ad libellam revocemus ac trutinemus.

I. In virtute majus momentum, quam doctrina, et donis naturalibus.

I. Axioma primum, vitae activae directivum est sequens. *In ejusmodi spiritualibus majus momentum, quam in doctrina, vel aliis donis naturalibus et humanis constitutum esse ducant.* Constabit documenti hujus veritas luce meridiana clarius, si utramque sapientiam cum commodis et emolumentis ad aeternitatis stateram appenderimus.

1. De sapientia ac scientia naturali, si penitius inspexerimus, merito dixerimus quod Jeremias propheta (17, 6) de homine in homine confidente asserit: *Erit quasi myricae in deserto* (alii vertunt ericae), *et non videbit, cum venerit bonum* (scilicet pluviam); *sed habitabit in siccitate in deserto, in terra salsuginis, et inhabitabili.* Omnis scientia et sapientia naturalis ac terrena, se sola quid est, nisi erica et solum sterile? Quid est nisi myrica in deserto quae nec gratiae divinae pluvia irrigatur, nec foecundatur, nec fructus gloria aeterna dignos profert? Ex adverso autem sapientia caelestis, virtus, perfectio et quidquid eo pertinet quid est, nisi laurus semper vernans? Quid est nisi *lignum*, ut ait Jeremias (17, 8) *quod transplantatur super aquas, quod ad humorem mittit radices suas,... et in tempore siccitatis non erit sollicitum, nec aliquando desinet facere fructum?* Semper enim ejusmodi sapientia ad gratiae divinae humorem mittit radices suas, et vim germinandi ac merendi sugit, nec siccitatem, seu defectionem gratiae, virtutis, opis et auxilii aliquando metuet, nec sterilitatem patietur, sed fructus bonorum operum nunquam non progerminabit.

2. Sed demus, doctrinam sapientiamque naturalem instar myricarum fructus nonnullos proferre; eos tamen in comparatione sapientiae supernaturalis, si ad trutinam examinemus, omnino leves, asperos, caducos ac putridos esse reperiemus. Primo quidem illa parit divitias, pecunias, ac bona terrena officiis lucrosis comparanda. At haec quam vana sint et momentanea, deprehendent filii hujus saeculi in fine vitae suae, quando cum perditis illis lamentabuntur: *Divitiarum jactantia quid contulit nobis?* (Sap. 5, 8). Vice versa: vera sapientia, virtus, pietas, perfectio fructus parit aeternos, merita infinita, thesauros in caelo immensos et nunquam perituros. Ut testatur Scriptura (Sap. 7, 14): *Infinitus enim* (Sapientia) *thesaurus est hominibus, quo, qui usu sunt, participes facti sunt*

amicitiae Dei. Ideoque *divitias nihil esse duxi in comparatione illius; nec comparavi illi lapidem pretiosum, quoniam omne aurum in comparatione illius arena est exigua, et tanquam lutum aestimabitur argentum in conspectu illius* (ib. v. 9). Constat quanto majus momentum, pretiumque hujus sit, prae illius.

3. Doctrina, scientia, ac prudentia naturalis confert honores, dignitates, ac praelatorum munia: de quo intelligi potest illud Sapientiae (Sap. 8, 10) : *Habebo propter hanc claritatem ad turbas et honorem apud seniores juvenis.* Verum quid in illa die haec claritas, et hic honor emolumenti pariet? quando superbi oculos aperient, omnia evanuisse cernent, et lamentabuntur: *Quid profuit nobis superbia?* Quid laus et gloria mundi? *Transierunt omnia illa tanquam umbra* (Sap. 5, 9). E contrario autem sapientia vera cum virtute, cum timore et amore Dei conjuncta verum confert honorem, laudem perpetuam, claritatem non solum apud turbas et mundum, sed vel maxime apud Deum et Sanctos; quod clare cognoscent impii in die judicii, quando exclamabunt, sapientiam suam terrenam tanquam stultitiam damnantes: *Nos insensati vitam illorum aestimabamus insaniam, et finem illorum sine honore; ecce quomodo computati sunt inter filios Dei, et inter Sanctos sors illorum est* (Sap. 5, 4 sq.). An non igitur hanc merito majoris momenti esse censemus et cum Salomone *praeponemus regnis et sedibus,* seu thronis regum et principum omnique illorum gloriae?

4. Doctrina, scientia ac prudentia humana nonnullam voluptatem, jucunditatem et felicitatem parit, sed transitoriam, non perpetuam salutem ac beatitudinem. Quid non moliti sunt veteres Sapientes ac Sophi, ut quam in ea locatam falso rebantur, felicitatem assequerentur? Pythagoraei, ut refert S. Hieronymus L. 2, adver us Jovinian., fugiebant urbium et hominum frequentiam, et

hortos suburbanos, ubi ager aquis irriguus et arborum comae et susurrus avium oculorumque illecebrae, ne luxu et abundatia copiarum animi fortitudo mollesceret et a sapientiae studio avocaretur. Platonici et Stoici in porticibus versabantur; Plato ut philosophiae intensius vacaret, Academiam villam ab Urbe remotam ac desertam elegit; Crates Thebanus non exiguum auri pondus in mare abjecit. Quidam oculos sibi effodere, ne visu a contemplatione philosophiae abstraherentur. Et quid nisi umbram verae sapientiae sectabantur? Quibus illud Apostoli merito applicetur: *Dicentes* (et credentes) *se esse sapientes, stulti facti sunt* (Rom. 1, 22). Vera autem scientia et sapientia Sanctorum e contrario veram laetitiam, pacem et conscientiae jubilum in hac vita parit: *Non enim habet amaritudinem conversatio ejus, nec taedium convictus illius, sed laetitiam et gaudium* (Sap. 8, 16), et in altera vita beatitudinem et felicitatem aeternam: *Justi enim in perpetuum vivent, et apud Dominum est merces eorum, et cogitatio illorum apud Altissimum. Ideo accipient regnum decoris, et diadema speciei de manu Domini* (Sap. 5, 16 sq.), dum interea a vera sapientia et virtute alieni ejulabunt et plorabunt: *Ergo erravimus a via veritatis, et justitiae lumen non luxit nobis* (ib. v. 6).

Ex quibus omnibus utrimque rite ad stateram aeternitatis expensis clare liquet, majus, immo infinite gravius momentum esse in virtute, perfectione veraque sapientia, quam in omni scientia et prudentia naturali et humana, ac proinde illam longe pluris esse aestimandam, uti et media ad illam. Ex quo nullo negotio inferimus, primas dandas esse virtuti, secundas doctrinae: nunquam a nobis omittendam aut decurtandam esse meditationem, ut inveniamus tempus pro studiis; nunquam praetermittendum conscientiae examen, aut libri spiritualis lectionem, ut pro studio poeseos, rhetorices,

aut philosophiae, plus otii nanciscamur. Lumen theologorum Franciscus Suarez malebat omnem scientiam suam amittere, quam vel unicam horam meditationis.

II. Ab internis virtutibus ad exteriora dimanat.

II. Alterum axioma, a S. Ignatio pariter assignatum ceu basim vitae activae, et causam prioris est istud: *Ista enim spiritualia et interiora sunt, ex quibus efficaciam ad exteriora promanare ad finem nobis propositum oportet.* Ut clarius id quoque elucescat, exteriora haec et interiora et utrorumque efficaciam in bilance rationis libremus. Scientiae, artes, doctrina, experientia, eloquentia aliaque dona ac talenta naturalia sunt veluti corpus; si desit virtus et perfectio, corpus est sine anima. Corpus autem sine anima quid efficiet? *Spiritus autem vivificat,* ait Apostolus 2 Cor. 3, 6: nimirum spiritus gratiae, spiritus charitatis, spiritus zeli dat vitam, motum et efficaciam ad omnia; sine quo actum agitur, ac Aethiops lavatur. Faciamus enim, omnigenae scientiae panoplia te instructum esse omnibusque naturae talentis ornatum, quae oratori necessaria sunt, ut canora voce, soluta lingua, laterum firmitate, facundia singulari, ita ut ipsummet Tullium aut Demosthenem longe antecellas: si tamen desit vera sapientia, virtus, zeli et charitatis spiritus, animam nullam convertes; nam *Spiritus vivificat,* a quo efficaciam ad exteriora promanare oportet.

Eruditissimus Cardinalis Bellarminus de ascens. mentis c. 6, affirmat in magnis Italiae urbibus, in quadragesima, triginta aut quadraginta oratores cathedram conscendere, indiesque perorare ad populum; et tamen finito quadragesimali jejunio, eadem vigere in populo scelera, et vix ullam subsequi emendationem. Causamque hujus miseriae indagans interrogat: estne fortassis defectus studii, aut praeparationis ad conciones? Respondet, nequaquam: sunt enim ut plurimum viri doctrina et eloquentia praestantissimi, atque ad ravim usque declamant, summa vocis et laterum contentione. Ubinam

igitur defectus? Reponit Bellarminus, esse defectum charitatis, fervoris, zeli, virtutis ac perfectionis, quae animare debent sacrum ecclesiasten; sine quibus verba funduntur inania, aures feriuntur non corda, instar bombardae globo carentis.

Omnes scientiae ac dona naturalia veluti arma sunt, quibus viri apostolici animarum arces a peccatis et hostibus stygiis obsessas expugnant; at nisi a virtute spirituque divino animentur, non modo non juvant ad pugnandum pro gloria Dei et animarum salute, verum etiam obsunt et obstacula ponunt: non tantum non aedificant, sed etiam destruunt, et inimicis Christi opem ferunt, dum superbia, inanis gloria, fastus, ambitio aliaque vitia proximo scandalum praebentia sese produnt et exserunt, cum in animarum venatoribus nil, nisi exempla virtutum, relucere oporteret. Itaque licet haberes fundam ipsius Davidis, nisi etiam possideas vires, fiduciam in Deum, spiritum et generositatem Davidis, vade ad caulas ovium, noli progredi in certamen cum stygio Goliatho; parum juvat lapides esse rotundos, lucidos, ex torrente Cedron depromptos, fundam esse duplicatam, optime contextam; qui nisi habeas brachium Davidis, loco percussionis inimici arcae Domini ipsum prosternes Samuelem tabernaculi custodem, ita ut religio ipsa, quae est instar papilionis a Deo pro defensione Ecclesiae posita, ab armis tuis in terram detrudenda sit et destruenda. Provide igitur tibi de spiritu, de virtute, perfectione et zelo, sine quibus ullum te animarum fructum facturum despera.

E contrario, ubi vera caelestis sapientia, vera charitas ac zelus animarum in ecclesiaste sacro cernitur, fervent et accenduntur omnia, atque in melius commutantur: quemadmodum ego ad nostros dicens, exemplis ex historiis Societatis depromptis stabilio, ita aliquis ex alio Ordine suae religionis exemplis, ut S. Francisci Seraphici,

S. Dominici, S. Vincentii Ferrerii, S. Bernardini aliorumque, nullo negotio comprobabit.

Stupenda sunt, quae in elogiis et gestis primaevorum Patrum nostrorum de vi admiranda sermonis et concionum legimus. Unde, obsecro, efficacia sermonis tanta in P. Jacobo Lainio, ut pro miraculo haberetur, et, ubicunpraedicaret, civitates, magistratus ac domini excitarentur ad fundanda Societati collegia, ut accidit Florentiae, Pisis, Venetiis, Patavii, Genuae, Panormi? et dum Genuae pro concione dicens excitaret auditores ad misericordiam in pauperes exercendam, mercatores et cives in una concione mille, in alia mille trecentos, in tertia bis mille nummos aureos sive ducatos in subsidia egenorum conferrent? Non aliunde sane nisi a virtute et perfectione interiore, a spirituali zeli, fervoris et charitatis igne, quo omnes inflammabantur. Unde tanta sermonis energia in P. Sylvestro Landino, ut ubicumque concionaretur tantus esset fructus poenitentium et affluxus, ut plurimi accersendi essent sacerdotes, qui cum ipso occupatissimi forent in exhomologesibus excipiendis, et Carregium civitatem, a triginta annis maxime dissidiis civium turbatam et quinque ac quadraginta hominum caede foedatam, concionibus suis ita moverit, ut cives extemplo palam reconciliati, non sine copiosis lacrimis in mutuos amplexus ruerint? Tann. p. 40. Non aliunde, nisi ex spiritu ardoris et charitatis. Unde efficacia tanta Patri Alphonso Avila in dicendo, ut nullum Hispali, Granatae et alibi templum caperet auditores, sed in campo dicendum foret, omnes in lacrimas solveret, indurata peccatorum corda mollescerent, miraeque sequerentur animorum conversiones; ut cum de dilectione inimicorum verba faceret, publice exclamarent: Ego remitto parricidae homicidium patris mei; ego matris; ego gravissimas alias injurias? Tann. p. 59. Unde tanta virtus P. Edmundo Augerio insigni ecclesiastae Gallo, ut aliquando quadra-

ginta auditorum millia numeraret, et converteret ad fidem supra quadraginta millia haereticorum et quadraginta ministellos ? Tann. p. 237. Unde tanta efficacia P. Sebastiano Barradio, ut anno 1592 Conimbricae, de rebus novissimis et mundi vanitate, ardore coelesti plenissimas habens conciones, ex academia nobiles et excellentis ingenii juvenes ad sexaginta in Ordinem S. Francisci simul suscipi flagitarent ? Quorum tantam importunitatem admiratus monasterii guardianus, rectorem collegii conveniens dixerit : vel non esse P. Sebastianum ulterius ad pulpitum admittendum, vel certe Societati suscipiendam tot juvenum religionem suam certatim ambientium curam, siquidem tot suscipiendis et sustendandis domus sua minime par foret. Tann. p. 466. Taceo P. Villanovam, P. Palmam, alios quam plurimos, quorum in exhortando energia et vigor non aliunde, quam ex interiore spiritu et ardore charitatis proficiscebatur.

Quapropter, charissimi, appensis et examinatis in bilance aeternitatis utriusque sapientiae, naturalis et supernaturalis, fructibus et emolumentis, omnino disparibus et intervallo infinito distantibus, duo antedicta S. Ignatii apophthegmata et axiomata verae philosophiae, sive vitae religiosae mixtae fundamenta, altissime mentibus nostris imprimamus et secundum ea actiones ac studia nostra omnia dirigamus. 1. In *spiritualibus longe majus momentum esse, quam in doctrina et aliis donis naturalibus et humanis* 2. *Ex aliis tanquam interioribus, efficaciam ad exteriora promanare.* Quare nunquam illa his postponamus; nunquam ob amorem scientiae humanae spiritualia negligamus; nunquam meditationem, examen, libri ascetici lectionem decurtemus aut praetermittamus, ut poseos, eloquentiae, aut philosophiae studiis diutius vacemus. *Amate scientiam, sed anteponite charitatem,* ajebat D. Augustinus: et S. Bona-

ventura in Spec. Discipl. [op. dubio] c. 7. *Scientia quae prae virtute despicitur per virtutem postea melius invenitur.* Praeclare quoque S. Petrus Damiani in Enchiridio c. 1. *In animo tuo scientia saecularis, tanquam in imo mentis calce, subsidat: amor vero aeternae vitae et spiritualis studium sapientiae, vel in summa cordis tui constitutus arce praecellat, ut repleri divino spiritu merearis:* ex quo in omnes actiones et sermones nostros prorsum singularis efficacia et energia dimanabit.

EXHORTATIO III

IN REGULAM XVI

Quaenam sint virtutes solidae viris Apostolicis necessariae.

THEMA: *Induite vos armaturam Dei, ut possitis stare adversus insidias diaboli* (Ephes. 6, 11); vel: *Omnes in virtutum solidarum ac perfectarum studium incumbant* (Regula 16).

Viri apostolici omnino compertum habeant se athletas, pugiles, et Christi militiae tanquam duces et antesignanos adscriptos esse, qui cum vitiis et daemonibus in campum prodire ac dimicare debeant, ut diserte innuit Apostolus ad Ephes. 6, 12: *Quoniam non est nobis colluctatio adversus carnem et sanguinem,* id est, ut vertit S. Hieronymus et Theophylactus, adversus homines carne et sanguine constantes; *sed adversus principes, et potestates: adversus mundi rectores tenebrarum harum,* id est, ex mente ejusdem Hieronymi, adversus spiritus seu daemones, neque solum ex infimo ordine, sed etiam ex ordine principatuum, potestatum et dominationum; *contra spiritualia nequitiae in caelestibus,* id est, contra spirituales nequitias, versutias et malitias, seu nebulones

nequissimos in caelestibus sive in aereis hisce locis versantes.

Cum itaque viris apostolicis et animarum zelatoribus contra nequissimos et versutissimos cacodaemones duellandum in dies et luctandum sit; quis non videat, armatura insigni ac solida iis opus esse? Sane hoc ipsum agnoscens Paulus hortatur enixe (ib. v. 11 sqq.): *Induite vos armaturam Dei*, graece est παναπλίαν, id est plenam et omnem armaturam, qua milites a capite ad talos se armant et communiunt; *ut possitis stare adversus insidias diaboli*, ejusque dolosos assaltus et stratagemata reprimere. Quaenam vero est armatura Dei, quam induere atque assumere suadet Apostolus? Armorum genus est 1^m^ lorica justitiae; 2^m^ galea salutis; 3^m^ calcei; 4^m^ baltheus; 5^m^ scutum fidei; 6^m^ gladius spiritus. Quae tanquam virtutum solidarum symbola dictione praesenti explanabimus.

I. Primum armorum genus viro apostolico ante omnia necessarium est *lorica justitiae;* quae pectus, femora, et totum hominis corpus armat et munit. Per loricam hanc Apostolus intelligit non justitiam specialem, quae cuique jus suum reddit, sed generalem, quae est complexio omnium virtutum: haec enim totum hominem obarmat et ab omni parte communit. Unde *Chrysostomus*, in ep. ad Ephes. hom. 24 n. 1 *loricam justitiae* interpretatur *vitam integram quae agitur ex virtute* (MG. 62, 167), seu opera justa ac sancta, quibus assidue cor et pectus obarmandum est animarum zelatoribus, ut non tantum bello defensivo diabolo resistant, sed et offensivo acres illi plagas infligant. Sed *potissimum robur* hujus *loricae* est *invicta patientia*, quam Spiritus Sanctus Apostolis, apostolicisque viris olim alte impressit, et hodienum imprimit: muneri enim huic Apostolico labores, difficultates, aerumnae, adversitates, persecutiones, cruces ita necessario annexa sunt, ut absque illis ei plene fieri satis vix

I. Lorica justitiae.

aut ne vix quidem valeat. Illis igitur ingruentibus, lorica patientiae induenda est, qua obarmetur pectus, ut quis cum animi magnitudine ac tranquillitate alacriter omnia perferat, nec ulli malum pro malo retribuat. Hac lorica pro exemplo et salute nostra munitus fuit, omnis justitiae prototypon, Christus Dominus ac Rex noster, qui horrendos dolores, immania tormenta et supplicia animo generosissimo pertulit et *proposito sibi gaudio sustinuit crucem* (Hebr. 12, 2). Nec solum ut agnus coram tondente se obmutuit, verum etiam magno compassionis affectu erga hostes suos ob eorum malitiam permotus, pro illis Patrem caelestem cum lacrimis rogavit.

Atque haec est virtus solida, quam cum primis Christus Dominus *asseclas* suos docuit: *Si quis vult post me venire..., tollat crucem suam quotidie, et sequatur me* (Luc. 9, 23). Et praeclare illam hausere Apostoli, eorumque discipuli, qui et vincula et carceres, et verbera et vulnera, et gladios et cruces, omnisque generis tormenta toleravere fortiter, lorica patientiae tecti et muniti, omniaque levia arbitrabantur: *Non sunt condignae passiones hujus temporis ad futuram gloriam, quae revelabitur in nobis* (Rom. 8, 18). Et quam miti pacatoque animo superarent omnia, verbis his demonstrabant: *Maledicimur, et benedicimus; persecutionem patimur, et sustinemus* (1 Cor. 4, 12). Hujusmodi lorica munitus erat S. Franciscus Xaverius, qui in laboribus et aerumnis exclamabat: *Amplius Domine, amplius!* Ejusmodi quoque lorica cataphracti fuere generosissimi Martyres nostri in Anglia, Campianus, Garnettus, Ogilboeus, Briantus, Odoenus, et alii, quos nulli carceres, quantumvis foedi et morte ipsa graviores, nulla pericula, nullae persecutiones, nullae furiae, laniae nullae aut furcae a procuranda Dei gloria et animarum salute absterrere valuerunt.

Charissimi, *induite vos armaturam Dei, ut possitis stare adversus insidias diaboli :* Ephes. 6. Non degene-

remus a praecelsis cogitationibus filiorum Dei : pudor sit ad minima contraria et adversitates exiguas gemere, queri, et impatientem animum ostendere ; non est haec solida virtus, sed infantilis. Solida patientia nec carceres, nec furcas, nec mortes etiam ignominiosas reformidat. A parvis interim ordiamur, ut paulatim ad majora difficilioraque assuescamus et callum obducamus.

II. Galea Salutis.

II. Secundum armorum genus athletae christiano necessarium est : *Galea salutis. Et galeam salutis assumite,* ait Apost. Eph. 6, 17. Galea haec est *spes salutis,* ut explicat ipse Paulus 1. Thessal. 5, 8. *Galeam spem salutis.* Sicut enim galea principem corporis partem, caput scilicet, tegit ac munit : ita spes salutis et gloriae caelestis ac immortalis servat ac communit caput, id est, hominis cogitationes, fines et intentiones. Spes ergo tanquam galea caput munit, ac tria efficit : 1. Ut finis noster ultimus sit Deus, fruitio Dei, et beatitudo aeterna ; eoque omnia dicta, facta, cogitata referamus, et nihil aliud spectemus aut in hac vita mortali quaeramus. 2. Deinde efficit, ut homo cogitans bona illa immensa, quae in coelesti gloria se consecuturum sperat, omnia terrena bona flocci faciat, contemnat ac despiciat. Inde ortum ducebat illa Apostolorum paupertas spiritus et nuditas, ut nec aurum, nec argentum, nec alias possessiones quaererent nec optarent, sed omnia tanquam stercora arbitrarentur, ut Christum et immensa illa coelestia bona assequerentur : et ut, licet nihil in mundo haberent, omnia tamen spe possiderent in coelo. 3. Roborat, animat, excitat, et propellit ad fortia et heroica ; nam in Apostolis et Martyribus inde nascebatur, ut ardua quaeque generosa mente aggrederentur, et animose cum hoste confligerent, proponentes sibi speratam illam gloriam, quae victores manet et aeternum coronat.

Atque haec est altera virtus solida, cui studendum est vobis : *Galeam salutis assumite,* id est spem firmam

futurorum bonorum aeternorum concipite : et hac spe, velut anchora firmata, ad illa bona infinita Deumque immensum ac summum bonum, quod speratis, omnes cogitationes, locutiones, actiones et intentiones vestras dirigite ; prae illo maximo bono, omnes mundi quisquilias despicite et velut stercora pedibus conculcate ; denique ea spe animati, quaevis ardua pro Dei gloria et animarum salute generose aggredimini.

III. Calcei humilitatis.

III. Tertium armorum genus est, *calceorum*, quibus pedes evangelizantium muniuntur. *Et calcati pedes in praeparatione Evangelii pacis:* ait Apostolus l. c. *Calcei* primo symbolum sunt constantiae, confidentiae et animi intrepidi : qui enim nudipes est, pedetentim et timide incedit, ne pedem alicubi offendat ; calceatus vero e contrario incedit audacter. Calceus quoque symbolum est libertatis ; servi enim et captivi incedebant nudipedes. Est etiam symbolum Domini et possessionis. Ulterius signum quoque est laetitiae ; sicut pedum nuditas luctus. Denique symbolum est humilitatis, ut explicat S. Ephrem tractatu de panoplia seu armatura spirituali, ubi ait *calceamenta sunt humilitas.* Atque hae omnes virtutes solidae in animarum zelatore requisitae sunt ; nam

1. Calceus symbolum est evangelizantis, ejusque constantiae, generositatis, et praeparationis Evangelii : praeparatio autem haec, ut recte notat Chrysostomus et Theopylactus, est alacris promptitudo et prompta alacritas, partim ad ambulandam viam Evangelii pacis, partim ad eam annuntiandam, quae per haereticorum, infidelium, barbarorum, daemonum et hostium omnium cuneos pergat et penetret, atque ita praedicando vitamque sanctam instituendo fidem et Evangelium propaget ac promoveat. Unde de hac praeparatione et promptitudine dixit S. Joannes Baptista : *Parate viam Domini, rectas facite semitas ejus.* Eapropter Marc. 6, 9. Apostolis et praedicatoribus Evangelii dantur sandalia, quo scilicet

ardenter et alacriter munus sibi injunctum suscipiant, omnique timore humano expulso, illud exerceant ; sandalia ergo haec et calcei signum sunt tum libertatis, tum dominii, tum laetitiae, tum constantis animi, alacris et et intrepidi, sunt enim calcei militis, tum denique humilitatis.

2. Solida enim humilitas, omnisque vanae hominum aestimationis ac honorum contemptus, unice in viris apostolicis requiritur. Quemadmodum enim Christus Dominus, dux noster, licet esset ipsa innocentia, ipsa sanctitas, ipsa potentia, bonitas et gloria Patris, omnia tamen haec attributa, infamia, convitiis, blasphemiis, cruce ac morte probrosa, quodammodo obrui voluit, ut postmodum illustriora et gloriosiora apparerent ; ita pariter Apostoli virique apostolici, dum Evangelium annuntiant, animas lucrantur et ex orci faucibus eripiunt, mox adversarios sentiunt, homines malignos ac daemones ipsos, qui eis contradicant, eos oppugnent, contemnant, eis detrahant, calumnientur, veluti de se fatetur Apostolus: *Ostium mihi apertum est magnum et evidens; et adversarii multi* (1 Cor. 16, 9). Haec autem ut parvi pendamus, ut ad haec non modo non indignemur et ad vindictam inflammemur, sed vehementer gaudeamus et exultemus, atque in Evangelico labore perseveremus : quis non videt, quanta animi demissio sit necessaria ? Eapropter sublimissimum humilitatis solidae gradum Redemptor noster discipulis suis adeo commendavit : *Beati estis, cum maledixerint vobis, et persecuti vos fuerint, et dixerint omne malum adversus vos mentientes, propter me ; gaudete, et exultate* (Matth. 5, 11 sq.). An non similia patiendo et amore Evangelii contemnendo solidae demissionis specimen dedere Societatis nostrae pugiles in Anglia, ubi, tanquam perduelles contra reges, in furca suspensi et dissecti ; in Germania, ubi ut seductores ab haereticis traducti ; in Gallia, ditione Veneta,

ac Japonia, ubi ob frivolas falsasque causas expulsi fuere?

Horum exemplo simul et nos *calceati pedes in praeparatione Evangelii pacis.* Simus constantes, intrepidi, alacres, laeti ad currendum pro disseminatione Evangelii, quo obedientia destinavit; et si multa pati, contemptus, contumelias, irrisiones, detractiones tolerare necesse fuerit, non modo forti patientique animo, sed etiam laeto perferamus: hac enim ratione nos solidam constantiam humilitatemque nos possidere demonstrabimus.

IV. Baltheus charitatis.

IV. Corpore lorica armato, capite galea tecto, pedibusque calceatis, *cingulum* militare induendum est, ut monet S. Paulus (Eph. 6, 14). *State succincti lumbos vestros in veritate;* id est baltheo militari vos cingite, ut exponit *S. Chrysost.* in ep. ad Ephes. hom. 23 (MG. 62, 164). Baltheus hic est 1. symbolum fidelitatis, quo admonentur milites sacramenti militaris et fidelitatis, quam duci suo jurarunt; unde quando milites exauctorabantur, baltheum deponebant. 2. Baltheus, ut notat Pierius in Hieroglyf., est symbolum integritatis et castitatis, tam apud Hebraeos, quam apud Graecos et Latinos: *Sint lumbi vestri praecincti.* Matth. 3. Baltheus est symbolum charitatis, ut docet D. Thomas; hinc sponsi suis sponsis olim donare solebant cingulum, ut per illud sponsae admonerentur fidei, fidelitatis, puritatis cordis et amoris conjugalis. *Baltheus est charitas:* ait S. Ephrem loco supra citato. Et haec quarta est virtus solida viris apostolicis necessaria.

Charitas Christi urget nos, inquiebat Gentium Doctor: nisi haec urgeat viros apostolicos, omnia languebunt atque marcescent. Ea de causa hunc charitatis ignem Christus mittere venit; et re ipsa misit festo Pentecostes, quo corda discipulorum igne Spiritus Sancti fuerint succensa, ignisque mox foras erupit, exemplo Christi ipsiusmet, in cujus pectore divino quanta suscitavit hic ignis

incendia? Tanta sane, ut nullis tormentorum, tribulationum, et humanae ingratitudinis aquis potuerit extingui: ipse enim non solum extrema pro Dei gloria et hominum salute perpeti voluit, verum etiam et ea ipsa, quae patiebatur, Deo Patri in ejus gloriam, qui eum ita pati volebat, et pro eorum, a quibus patiebatur, salute offerebat, et insuperabilis charitatis ardore pro ipsis crucifixoribus orans, illata ab illis tormenta in illorum utilitatem ad Dei honorem ordinabat. Vere *aquae multae non potuerunt extinguere charitatem* (Cant. 8, 7). Hujus illustrissimi exemplaris imitatione Apostoli rubicundo igneoque charitatis Dei et proximi baltheo fuere succincti, ad omnes labores ac difficultates, ad cuncta ardua et pericula parati et expediti: ex zelo gloriae Dei et salutis animarum, laborant, sudant, peregrinantur, discurrunt, clamant, praedicant quantum possunt; et postquam egere, quidquid potuere, omnes vires reliquas cum sanguine et vita Deo et animabus impendere cupiunt; ad famem, sitim, frigus, aestum, cruces et mortes desiderio insatiabili properant, omnia tormenta lacessunt et provocant: *Quis nos separabit a charitate Christi? tribulatio? an angustia?... certus sum enim, quia neque mors, neque vita,... neque creatura aliqua poterit nos separare a charitate Dei, quae est in Christo Jesu Domini nostro* (Rom. 8, 35-39). Similia in vitis nostrorum virorum apostolicorum legere est, quibus recensendis brevitatis gratia supersedemus. *Aemulamini charismata meliora* (1 Cor. 12, 31).

V. Scutum fidei.

V. Quintum armorum genus est *Scutum fidei, in quo possitis omnia tela nequissimi ignea extinguere* (Eph. 6, 16). Viva fides, quam et tenere, et aliis praedicare ac inculcare debet animarum zelator, ei unice necessaria est tanquam scutum, quo se contra nequissimos cacodaemones tueatur: *in omnibus sumentes scutum fidei.* Vult enim S. Paulus, ut recte notat Hieronymus, nos

in omni tentatione et opere gestare fidei clypeum, eoque venientes diaboli sagittas et suggestiones excipere et retundere, ne phantasiae pravas cupiditates suggerat et appetitum accendat et inflammet, atque ita animam vulneret. *Anima enim*, ut docet Origenes, *quoties peccat, toties vulneratur*. Hom. 8, in Num. (MG. 12, 623).

VI. Gladius Spiritus.

VI. Ultimum denique armorum genus est, *gladius spiritus. In omnibus sumentes scutum fidei..., et gladium spiritus (quod est verbum Dei)*. Hoc gladio Christus devicit ac jugulavit daemonem tentantem et oppugnantem. Hoc gladio usi sunt Sancti omnes, uti de S. Paula memorat Hieronymus in ejus epitaphio. Si quando procacior fuisset inimicus, et usque ad verborum jurgia posiliisset, illud psalterii decantabat: *Cum consisteret adversum me peccator, obmutui... et silui a bonis* (cf. Ps. 38, 3). Gladius quoque spiritus est abnegatio et mortificatio continua, omnibus operariis in vinea Domini maxime necessaria, eorumque officio intrinseca: nulla enim vitae ratio aut majores corporis labores annexos habet, aut austeriorem carnis macerationem requirit, quam apostolica; et e contrario quies, deliciae et commoditates corporis ita huic functioni repugnant, ut ejus finem prorsus evertant et pessundent. Hac de causa Redemptor noster primum omnium illis inculcavit abnegationem sui: *Si quis vult post me venire, abneget semetipsum* (Luc. 9, 23). Mei asseclae nihil carni blandum, nihil corpori jucundum, nihil sensibus suave, sed arduos potius labores, incommoda, aerumnas, molestias corporisque afflictationes exspectent; ita omni amore proprio excluso, purius saluti et perfectioni propriae et alienae vacabunt. Semper igitur gladium spiritus stringant, sensibus grata amputent, corporis commoda rescindant, ut veluti vitis, inutilibus pampinis resectis purgata, fructus copiosiores proferant.

Quare haec est imago et παναπλία militis christiani,

seu athletae apostolici a capite ad talos armati : solidas ejus virtutes, quibus pollere debeat, ad vivum representans : *Induite vos armaturam Dei, ut possitis stare adversus insidias diaboli*. Assumite praedicta sex armorum genera. 1. *Lorica* est justitia, id est opera justa et sancta, et in primis patientia fortis et solida, quae nullos labores refugiat, nulla ardua aut pericula reformidet, nec mortem ipsam pro Christo et Evangelio subire detrectet. 2. *Galea* est spes salutis, quae tanquam galea caput muniat, omnia sua ad finem suum ultimum, Deum, ejusque fruitionem dirigat, prae illo omnia terrena abjiciat ac despiciat, pro illo omnia ardua generoso pectore aggredi non dubitet. 3. In praeparationem Evangelii pedes *calceis* muniat, ut in profunda humilitate radicatus, nullas in opere Domini contumelias, nullas contradictiones et contemptus renuat ; sed per infamiam et bonam famam, per sarcasmos et laudes, per vituperium et gloriam, animarum saluti invigilet. 4. *Cingulum* militare seu Baltheus, veritate, fidelitate, castitate, et charitate Dei et proximi pectus cingat et stringat arcte adeo, ut nec fames, nec sitis, nec persecutio, nec gladius, a charitate eum separare valeat. 5. *Scutum fidei*, in quo omnia nequissimi tela ignea extinguat. 6. Et *Gladius spiritus*, quo daemonis insultus reprimat, et mortificationis ense omnia superflua, omnia carni et corpori commoda et jucunda resecet. Quibus armis et virtutibus solidis si strenue usi fuerimus et contra hostes dimicaverimus, in fine vitae coronam justitiae nobis a justo Judice repositam ac asservatam reportabimus.

Livres Utiles

AUX DIRECTEURS DES COMMUNAUTES RELIGIEUSES.

Ouvrages théologiques et canoniques.

Bastien (O. S. B.). *Directoire canonique* à l'usage des Congrégations à vœux simples. 5 00

Bastien. Constitution de Léon XIII sur les instituts à vœux simples et leurs relations avec l'autorité diocésaine. 1 25

Battendier (Mgr). *Guide canonique pour les constitutions des instituts à vœux simples.* 4 50

Bethleem (Abbé). *Romans à lire et romans à proscrire;* essai de classification au point de vue moral des principaux romans et romanciers de notre époque. 3 50

Devoncours (H.). *La religieuse selon S. Augustin.* Explication de la règle du Saint Docteur, d'après le Bienheureux Humbert de Romans. 2 vol. 5 00

Felicianus Souarn. *De Confessariis religiosarum.* 1 00

Le Gaudier. *De la perfection de la vie spirituelle.* 4 vol. 16 00

Le Jeune (P.). *Introduction à la vie mystique.* 3 50

Micheletti. *De Superiore Communitatum religiosarum.* Manuale asceticum, canonicum ac regiminis juxta S. R. Congr. novissimas leges digestum. 1 vol. 8 00

Meynard. *Traité de la vie intérieure.* Petite somme de théologie ascétique et mystique d'après S. Thomas. 2 vol. 7 00

Ribet. *La mystique divine* distinguée des contrefaçons diaboliques. 4 vol. in-8°. 20 00

Rousset (Fr. Prêch.). *Les Traités de la vie* et perfections spirituelles de S. Vincent Ferrier et B. Albert le Grand. 4 00

Id. — *La Doctrine spirituelle*, d'après la tradition catholique et l'esprit des Saints. 2 vol. 5 00

Timon David (Chan.). *Traité de la confession des enfants et des jeunes gens.* 3 volumes. 10 50

Touroude. *L'hystérie.* Sa nature, sa fréquence, ses causes, ses symptômes, ses effets. 4 00

Méditations.

Avancin (S. J.). *Méditations* pour tous les jours de l'année sur la vie et la doctrine de N. S. Jésus-Christ. 3 vol. 4 00

Bucceroni (R. P.). *Exercices spirituels de St Ignace.* 3 50

Décrouïlle. *Méditations liturgiques* pour toute l'année sur la messe de chaque jour. 2 vol. 6 00

De Brandt. *Méditations pour tous les jours et fêtes de l'année,* selon la méthode de St Ignace, à l'usage des religieuses vouées à l'enseignement. 5 vol. 10 fr.; rel. 17 50

Meschler. *Méditations sur la vie de N. S. J.-C.* 3 vol. 12 00

Vermeersch (S. J.). *Méditations sur la Ste Vierge.* 2 vol. fr. 3,50; cart. 4,00; relié 2 vol. 1/2 dos flexible. 6 50

Waffelaert, Évêque de Bruges. *Méditations théologiques.* 2 vol. 6,00; relié 9,00 et 10 00

Sermonnaires à l'usage des Directeurs.

Berthier. *Le prêtre dans le ministère et la prédication* ou directoire du prédicateur en chaire et au S. Tribunal et recueil de sermons pour les missions, retraites, sermons de circonstance, etc. 2 vol. gr. in-8°. 12 00

Bouchage, Réd. *Pratique des vertus.* Méthode pour travailler à la perfection au moyen d'un exercice de vertu chaque jour. 3 vol. 10 50

Cormier, Dominicain. *Trois retraites progressives* composées de méditations et d'entretiens à l'usage des Religieuses. 3 vol. 6 00

Décrouïlle. *Plans de sermons sur la liturgie.* 3 00

De Bollène (Jos.). *Le guide des âmes consacrées à Dieu.* 2 vol. in-12. 7 00

De Buck, Bollandiste. *Manuel de la passion,* donnant jour par jour, heure par heure, tous les incidents de la passion. Volume indispensable à tout prêtre qui doit prêcher la passion pendant le Carême. 2 00

Gay (Mgr) évêque d'Anthédon. *De la vie et des vertus chrétiennes.* 2 vol. 12 00

Id. — *Instructions en forme de retraite* à l'usage des âmes consacrées à Dieu. 3 7

Le Blanc (S. J.). *Le Saint Travail des mains* par pratique des actions manuelles. Conférences aux Religieuses. 3 vol. in-8. 12 0

Massoulié (R. P.), des Frères-Prêcheurs. *Traité de la véritable Oraison,* d'après les principes de Saint-Thomas. 4 00

Toublan. *La vie spirituelle.* Cent-trente-sept conférences aux religieuses. 2 vol. 5 00

Id. — *Le Directeur des Mères chrétiennes.* 175 sujets pour instructions. 3 00

Terrien (S. J.). *La Mère de Dieu et la Mère des hommes,* d'après les Pères et la théologie. 4 vol. 16 00

060.23
D629
6342
DIRCKINCK, S.J., JOANNIS
AUTHOR
Exhortationes Domesticae
TITLE Vol. I

DATE LOANED	BORROWER'S NAME	ROOM NUMBER

6342